

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani – 80 let
1939–2019

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani – 80 let 1939–2019

po 1918
Glasba na Slovenskem

Zbirka: *Glasba na Slovenskem po 1918*

ISSN: 2350-6350

Avtorica: Darja Koter

Uredniki zbirke: Leon Stefanija, Aleš Nagode, Svanibor Pettan, Urša Šivic, Darja Koter, Boštjan Udovič

Člani uredniškega odbora zbirke: Katarina Bogunović Hočevar, Matjaž Barbo, Branka Rotar Pance,

Andrej Misson, Mojca Kovačič, Drago Kunej, Jana Arbeiter

Recenzenta: Primož Kuret (Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani), Breda Oblak (Akademija za glasbo univerze v Ljubljani)

Lektor: Damjan Popič

Založili in izdali: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (zanjo Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete), Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani (zanjo Marko Vatovec, dekan Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani)

Oblikovanje in prelom: Jure Preglau

Slika na naslovnici: Simfonični orkester AG 2019, dirigent Simon Dvoršak, arhiv AG, foto Jana Jocif

Ljubljana, 2020

Prva izdaja

Tisk: Birografika Bori, d. o. o.

Naklada: 300 izvodov

Cena: 29,90 EUR

Knjiga je izšla s podporo Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (izjema so fotografije). / This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (except photographs).

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/>

DOI: 10.4312/9789610603672

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga

COBISS.SI-ID=25903875

ISBN 978-961-06-0368-9

E-knjiga

COBISS.SI-ID=25833475

ISBN 978-961-06-0367-2 (pdf)

Darja Koter

Akademija za glasbo
Univerze v Ljubljani – 80 let
1939–2019

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Univerza v Ljubljani
Akademija *za glasbo*

KAZALO

ZA UVOD	9
GLASBENO ŠOLSTVO NA SLOVENSKEM DO LETA 1939	13
Poučevanje glasbe v redovnih, cerkvenih, javnih in društvenih šolah	13
Glasbena šola ljubljanske Glasbene matice in druge glasbene šole	23
Konservatorij Glasbene Matice in Državni konservatorij	27
GLASBENA AKADEMIJA OD 1939 DO 1945	35
Ustanavljanje akademije v primežu političnih in osebnih koristi	35
Delovanje Glasbene akademije do konca druge svetovne vojne	46
AKADEMIJA ZA GLASBO V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI (1945–1991)	67
Akademija in Srednja glasbena šola v sobivanju (1945–1953)	69
Akademija za glasbo od 1953 do 1968	92
Akademija za glasbo v letih 1975 do 1991 in pridružitve k Univerzi v Ljubljani	128
AKADEMIJA ZA GLASBO V SAMOSTOJNI SLOVENIJI (1991–)	175
Obdobje od 1991 do 2009	175
Od bolonjske prenovе do sedanjosti	232
JUBILEJNO LETO 2019/2020	267
SKLEPNE MISLI	279
POVZETEK	283
SYNOPSIS	293
IZBOR VIROV IN LITERATURE	305
PRILOGE	317
IMENSKO KAZALO	323

Dragemu kolegu Primožu Kuretu

ZA UVOD

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani praznuje 80 let obstoja in uspešnega delovanja. Ob tako častitljivem jubileju, tesno povezanem s 100-letnico ustanovitve Konservatorija Glasbene matice v Ljubljani, se je pokazala potreba prehojeno pot povezati v celoto, jo ovrednotiti in predstaviti širši javnosti. Osrednja slovenska visokošolska glasbena ustanova tovrstne znanstvene obdelave še ni bila deležna. Akademija ni nastala kot plod daljnovidnosti beograjske oblasti tridesetih let prejšnjega stoletja, temveč zgolj po zaslugi zavednih posameznikov iz vrst slovenskih kulturnikov in nekaterih politikov, ki so se znali zoperstaviti centralizmu in uspeli. Združba vizionarskih zanesenjakov, zaslužna za utemeljitev Glasbene akademije, kakor so jo poimenovali ob ustanovitvi, in prva poklicna zasedba, odgovorna za njeno delovanje, sta se zavedali pomena prvega koraka in odgovornosti, ki jim je bila naložena. Po lastni presoji, evropskih vzorih in strokovnih močeh so oblikovali izobraževalne programe za glasbene pedagoge, instrumentaliste, pevce, skladatelje in gledališke igralce ter tako smelo zaokrožili potrebe svojega časa. Takrat zastavljeno danes ocenjujemo za epohalno, saj je po vzoru kulturno razvitejših evropskih sredin omogočalo razvoj poklicnih glasbenih in gledaliških profilov ter umetniškega poustvarjanja. Prvim vzgibom so sledili novi, ki so se vedno znova naslanjali na aktualne potrebe in strokovne izzive ter iz desetletja v desetletje skrbeli, da je ustanova obstala, sledila sodobnim smernicam in stremela po napredku. Kljub številnim preprekam je iz desetletja v desetletje vztrajno napredovala in postala evropsko priznana izobraževalna ustanova.

Pregled, analiza in ovrednotenje vsega doseženega niso bili lahka naloga, še posebno, ker je problematika izrazito kompleksna ter odvisna od številnih družbeno-političnih in kulturnih dejavnikov. Vseh ni bilo mogoče ne odkriti in ne preveriti. Podoba o Akademiji za glasbo skozi čas skuša ustvariti kar se da vseobsežno sliko o njenem pedagoškem, umetniškem, strokovnem in znanstvenoraziskovalnem delovanju ter odgovoriti na vprašanja o bistvenih dosežkih njenega poslanstva. Delo je nastalo na temeljih že zapisanega in objavljenega, precejšen delež novih ugotovitev pa je omogočal arhiv dokumentov, ki jih hranijo Akademija in nekateri drugi deležniki. Zgodovinopisje v svojem jedru ni le zbiranje podatkov, temveč tudi osebno videnje ter interpretiranje pisnih in ustnih virov. Pri podrobnem pregledu akademijskega arhiva se je izkazalo, da je dokumentacija za določena obdobja pomanjkljiva ali celo izgubljena, kar je povzročilo nemalo zadreg. Številne uganke je bilo mogoče razrešiti le s pomočjo ustnih pogovorov in osebnih arhivov nekdanjih profesorjev, vendar v določenih primerih tudi to ni pojasnilo vseh vprašanj in dilem. Vsem se za plodno sodelovanje iskreno zahvaljujem. Samoumevno, vestno in sprotno beleženje vseh pomembnejših členov v razvoju ustanove je potekalo le v prvem obdobju. Tako so od leta 1939 do 1947 z izjemo zadnjega vojnega leta izhajala *Izvestja Glasbene akademije* kot letna poročila z vsemi bistvenimi podatki in komentarji, ki bralcu dovolj nazorno osvetljujejo vizijo ustanove in njeno uresničevanje. Odlično zasnovana publikacija je iz nepojasnjenih razlogov usahnila in ni bila nadomeščena z novo obliko sprotnega dokumentiranja. O nadaljnjem delovanju ustanove poročajo jubilejni zborniki. Prvi je izšel leta 1965 ob njeni 25-letnici, leta 1989 in 1999 ob 50- in 60-letnici in nazadnje je bil leta 2011 izdan zbornik, ki je zabeležil razvoj Akademije med letoma 2000 do 2011. Čeprav so se vsakokratni uredniki trudili, da bi v posamezni publikaciji zaobjeli čim več vitalnih podatkov in spremnih besedil, potrebnih za boljše razumevanje problematike in uresničevanja načrtanih ciljev ustanove, so ostale nedorečene vrzeli, ki smo jih skušali dopolniti. Akademija za glasbo doslej ni vzpostavila službe za dokumentacijo, ki bi skrbela za sistematično zbiranje, razvrščanje in hranjenje dokumentov, k pomanjkljivemu arhivu pa so doprinesle tudi selitve. Večja vrzel je opazna tudi pri zbiranju in urejanju medijskih odzivov, ki so za proučevanje pomena ustanove zelo povedni. Izkazalo se je, da so klipingi Univerze v Ljubljani urejeni od leta 2006 naprej, zato so odmevi v besedilu od tega obdobja številnejši. V raziskavi o zgodovini Akademije za glasbo so upoštewane tudi strokovne in znanstvene

monografije, prispevki v periodiki in zbornikih, diplomske in magistrske naloge, doktorske disertacije, časopisni članki in prispevki na svetovnem spletu, s pomočjo katerih so ugotovitve pričujoče publikacije bolj povedne. Posamezna poglavja so uokvirjena v družbeno-politična gibanja, ki so nedvomno vplivala na razvojno pot visokega glasbenega šolstva, znotraj le-teh pa so vsebino narekemale različne prelomnice, povezane z vsakokratnim vodstvom ustanove in visokošolsko zakonodajo. Akademijo za glasbo in njen razvoj so nedvomno sooblikovali vplivni profesorji, ki so s svojim znanjem, pedagoškim čutom, umetniško prezenco in svetovljanstvom izoblikovali generacije uspešnih glasbenikov, delujočih v glasbenem šolstvu, kulturnih ustanovah, na znanstvenem področju in v umetniških ansamblih, zato imajo v knjigi posebno mesto. Daljši povzetek je namenjen tujejezičnemu bralcu, ki ga seznanja z najpomembnejšimi mejniki in dosežki Akademije za glasbo skozi osem desetletij. Delo je opremljeno s fotografijami, ki podčrtujejo najpomembnejše, vendar za starejša obdobja zaradi pomanjkanja gradiva to ni bilo povsem mogoče. V prilogi so navedeni rektorji, dekani, zaslužni profesorji in prejemniki Prešernovih nagrad, medtem ko so seznanili redno zaposlenih in zunanjih sodelavcev, diplomantov, podiplomantov in prejemnikov študentskih Prešernovih nagrad zaradi obsežnosti gradiva objavljeni v posebni spletni obliki. Sestavljanje obsežnih seznamov in pregledovanje medijskih odzivov je bil trd oreh, pri katerem so sodelovali kolegi iz administracije in akademskih vrst, za kar se jim prav lepo zahvaljujem. Besedilo je nastajalo ob številnih pogovorih s kolegi, ki so pripomogli k pojasnjevanju vprašanj in razreševanju dilem, pri čemer gre posebna zahvala recenzentoma, spoštovanima kolegoma Bredi Oblak in Primožu Kuretu ter Branki Rotar Pance in Karolini Šantl Zupan. Vsem prisrčna hvala. Ne nazadnje se za podporo zahvaljujem vodstvu Akademije za glasbo ter Znanstveni založbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in uredniku zbirke *Glasba na Slovenskem po 1918* Leonu Stefaniji, ki so zaslužni, da je delo objavljeno ter na voljo strokovni in laični javnosti.

Na Ptuj, junija 2020.

Darja Koter

GLASBENO ŠOLSTVO NA SLOVENSKEM DO LETA 1939

Poučevanje glasbe v redovnih, cerkvenih, javnih in društvenih šolah

Zgodovina poučevanja glasbe¹ zahodnoevropskega sveta in slovenskega prostora sega v srednjeveški čas pod okrilje samostanov, ki so praviloma vzdrževali nižje in višje šole ter pripravljali novince za nadaljnji študij v večjih učnih središčih. Samostanske šole so po pravilih *artes liberales* izobraževale tudi v teoretičnih in praktičnih glasbenih disciplinah, predvsem v obveznem koralnem petju, ki je bilo del vsakodnevnega redovnega življenja, v posameznih redovih pa je bila dovoljena tudi instrumentalna igra. Kronike omenjajo redovnike in brate laike, ki so muzicirali zase ali ob slovesnih mašah in za dobrodošlico visokim gostom. Najstrožja redovna pravila so nekaterim skupnostim glasbila prepovedovala, čemur so se pokoravale predvsem kartuzije. V večjih samostanih so bili obvezni skriptoriji, kjer so pisali in prepisovali tudi glasbenoteoretična dela kot učna gradiva za individualno ali šolsko delo. Pisnih dokumentov o najzgodnejših obdobjih poučevanja glasbe pri nas je sicer zelo malo, posamezni pa pričajo, da so učitelji poznali in uporabljali glasbenoteoretična dela pomembnih evropskih avtorjev. Glasbena vzgoja je potekala tudi v ženskih samostanih, stoletja edini možni obliki izobraževanja

1 Delo je v okviru projekta št. P6-0376 sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

deklet, kjer so glasbi posvečali prav posebno pozornost, od novink pa že ob vstopu v redovno skupnost pričakovali nadarjenost in osnovno glasbeno znanje, za katero so morali poskrbeti starši oziroma domači učitelji. Redovnice so novinke urile v petju koralne in polifone glasbe ter v igranju na različna glasbila, raven izobraževanja, za katerega so odgovarjale predstojnice, pa so ocenjevali strogi vizitacijski obiski. Od 17. stoletja je tudi instrumentalna glasba postala stalnica nekaterih ženskih redovnih sredin. Kronika marenberskega dominikanskega samostana iz Dravske doline za leto 1703 omenja, da so redovnice igrale na orgle, violino, violo da gamba, pavke, lovske rogove in morda tudi na trombo marino kot basovsko enostrunsko godalo, ki je opo- našalo trobljenje in zlasti v ženskih samostanih nadomeščalo trobilna glasbila. Nekateri meniški redovi so sčasoma vodili tudi javne šole, ki niso bile strogo naravnane na duhovniški poklic, in tudi tam je imela glasba vidno mesto. V poznem srednjem veku so z uveljavitvijo 4. lateranskega koncila (1215) pri večjih mestnih in trških cerkvah nastajale župnijske šole za izobraževanje bodočih duhovnikov. Učitelj je otroke poučeval v pisanju, branju, računanju in petju. Ta oblika izobraževanja se je na Slovenskem dejansko udejanjala od 13. stoletja. Z uveljavljanjem pétiš maš, antifon, večernic in ne nazadnje slovesnih obredov ter s pospeševanjem beneficijev premožnejših vernikov pa so se po župnijah razširjale tudi prave pevske šole. Učitelji petja in pevovodje bogoslužnih duhovnih spevov so bili praviloma v glasbi dobro podkovani duhovniki, pogosto hkrati tudi organisti. Ljubljanska stolnica, ki je imela učitelja in štiri deške pevce že v 13. stoletju še pred ustanovitvijo škofije, je proti koncu 16. stoletja za potrebe škofovske kapele zaposlovala kar tri osebe, organista, učitelja in pomožnega učitelja. Repertoarna in poustvarjalna raven glasbe pa je bila odvisna od njihove razgledanosti in glasbenih spretnosti. V gornjegrajskem kolegiju svetnih duhovnikov sta bili službi pevovodja ali vodja kora, t. i. *Chormeistra* in učitelja, že v prvi polovici 16. stoletja ločeni, prvi pa je prejemal tudi znatno večje plačilo. Od 16. stoletja so vlogo učiteljev in pevovodij pogosto prevzemali laični organisti in ta praksa je marsikje obveljala do 19. stoletja (Rijavec, 1967; Mlinarič, 1995, 1997; Snoj, 1997; Žnidaršič, 1998; Grabnar, 2012; Koter, 2015).

V dobi reformacije in nazadovanja samostanov so tudi na Slovenskem prišle v ospredje protestantske šole, kjer so za potrebe verskih obredij razvijali petje enoglasnih koralnih napevov v slovenščini in nemščini ter poučevali osnove glasbene teorije, deloma tudi kompozicije, medtem ko za izobraževanje v instrumentih ni dokazov. Protestantje so uvedli ljudsko cerkveno petje

v slovenskem jeziku, za kar si je posebej prizadeval Primož Trubar, avtor prve slovenske pesmarice *Eni psalmi*. Prvo javno (latinsko) protestantsko šolo so leta 1563 ustanovili kranjski stanovski redovi v Ljubljani, kar je pomenilo, da so o njeni vsebini odločali plemiči in meščani, delovala pa je do leta 1598, ko se je začelo protireformacijsko gibanje. Učitelji glasbe so bili kantorji, praviloma tudi vodje kora protestantske domicilne cerkve sv. Elizabete. Večinoma so bili posvetni glasbeniki in so se morali izkazati kot dobri poznavalci glasbene teorije ter enoglasne in večglasne vokalne glasbe. Po pričakovanju naj bi bili dobri pevci in pevovodje, pogosto pa so bili tudi skladatelji. Za pouk so uporabljali takrat razširjene nemške glasbene priročnike. Ob učiteljih so zaposlovali še pomočnike in tudi zanje je bila pričakovana glasbena izobrazba. Dolgoletni rektor ustanove je bil Adam Bohorič, ki je občasno tudi sam poučeval glasbene vsebine. V Ljubljani sta vzajemno delovali dve protestantski šoli, ob latinski s statusom gimnazije je bila še nemška, delujoča kot osnovna šola, njuni gojenci pa so kot deški pevski zbor tvorili jedro nabožnega petja pri sv. Elizabeti. Ko so enoglasni protestantski koral razvili v večglasje ter začeli izvajati njegove predelave in latinske motete skladateljev 16. stoletja, so temu sledili tudi v stanovski šoli, o čemer pričajo ohranjeni učbeniki in učni programi. Na koru domicilne protestantske cerkve so skladno s takrat razširjeno prakso petju dodajali instrumentalno spremljavo, oglašala pa se je tudi čista instrumentalna glasba. Trubar omenja pesem *Oča, Sin, Duh, nebeški Kralj* kot petglasno petje ob spremljavi glasbil in štiriglasni *Te Deum*. Med glasbili navaja regal, pozavne, cinke in šalmaje, ki so jih najverjetneje igrali mestni piskači in/ali deželni trobentači. Oboji so služili aktualnim mestnim in deželnim oblastem, tudi ko je bila protestantska, ter redno igrali pri reformiranem bogoslužju. Poleg cerkvene glasbe so v stanovski šoli gojili posvetno glasbo kot del duhovnih iger in komedij različnih avtorjev. Odrske predstave so bile prvenstveno za urjenje govornje latinščine, vendar so posamezne dele poživljali instrumentalni in pevski vložki. Na Slovenskem je v 16. stoletju delovalo okrog štirideset protestantskih šol, prvenstveno namenjenih spoznavanju božje besede, pri čemer pa je imela glasba pomembno vlogo. Čeprav je bila reformacija naklonjena poustvarjanju enoglasnih koralnih spevov, so ponekod gojili tudi polifono petje, ki se je dotlej že dodobra ukoreninilo. Tako kot šolstvo je bilo za širši glasbeni razvoj vplivno tudi uvajanje množičnega ljudskega petja med občestvom, ki ga ni zatrla niti ostra protireformacija (Rijavec, 1967; Kokole, 2009; Snoj, ur. 2012).

S koncem 16. stoletja in protireformacijo so osrednjo vlogo glasbene vzgoje za izvajanje bogoslužne glasbe prevzele katoliške šole, ki so izobraževale skladno z navodili tridentinskega koncila. V osrednjem slovenskem prostoru so delovale tri pomembne ustanove, jezuitski kolegij (1597–1773), stolna šola pri cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani, po izvoru iz 13. stoletja, ter semenišče v Gornjem Gradu *Collegium Marianum*, ki ga je leta 1605 ustanovil škof Tomaž Hren. Glasbeni pouk je služil poustvarjalni praksi cerkvenega obredja, pri jezuitih pa tudi izvajanju šolskih iger in duhovnih dram. Gornjegrajski semeniščniki so se skladno s časom izobraževali v orglah, regalu, čembalu in klavikordu, morda pa tudi v drugih glasbilih, saj je dekret papeškega vizitatorja Siksta Carcanusa iz leta 1621 na cerkvenih korih poleg petja in orgel predpisoval tudi glasbo drugih instrumentov. Skladno z zgodnjebaročno glasbo so cerkvene zasedbe sestavljale violine, lutnje in visoko uglasena trobila kot melodični instrumenti ter nizko uglasena godala, brenkala in orgle za basso continuo. Organisti so praviloma skrbeli za orgle in regale, s katerimi so sodelovali pri procesijah in drugih sprevodih, med njihova obvezna opravila pa je sodilo tudi poučevanje viole da gamba kot nepogrešljive za izvajanje generalbasa. Ob svečanih procesijah so se stolniškimi glasbenikom pridružili mestni muziki iz vrst piskačev in trobentačev, kar je pomenilo obogateno zasedbo s pihali, trobili in pavkami. O dobrem izobraževalnem programu in bogatem muziciranju pri bogoslužju stolne cerkve, v škofijskem dvorcu in gornjegrajski rezidenci priča inventar duhovnih in posvetnih vokalno-instrumentalnih in instrumentalnih skladb iz leta 1620, t. i. *Inventarium*. Sestavljajo ga muzikalije pretežno italijanskih skladateljev prvega in drugega desetletja 17. stoletja, v obsegu več kot tristo enot pa predstavljajo enega večjih glasbenih arhivov tistega časa na prostoru habsburške monarhije (Höfler, 1978; Koter, 2001; Kokole, 2010).

Jezuitski red je bila evropsko usmerjena skupnost z izvrstnim izobraževalnim sistemom, ki je slonel na sodobnih pedagoških merilih, prekašal vse dotedanje učne programe kot temeljne svojega časa in bil uveljavljen v vseh jezuitskih ustanovah. Ljubljanski kolegij je sprva uvedel izobraževanje na ravni gimnazije, kmalu pa tudi višješolski študij teologije in filozofije, ki so jo študentje lahko nadgradili v Gradcu, na Dunaju ali drugod. Čeprav so si ljubljanski jezuiti prizadevali za univerzitetni študij, jim to ni uspelo, tako kot ne ljubljanski *Academiae oporosorum*, ustanovljeni leta 1693, ki je spodbujala in širila znanstveno in umetniško delovanje po vzoru italijanskih akademij in pripravljala ustanovitev popolne univerze, čemur pa določeni krogi niso

bili naklonjeni in zamisel ni zaživela (Benedik, ur, 1992; Rajšp, ur. 1998; Ciperle, ur. 2008). Čeprav jezuitska redovna pravila še v 16. stoletju niso bila naklonjena ne rabi glasbil in ne petju, so v času rekatolizacije glasbi in njeni moči posvečali veliko pozornosti. Tako je bil leta 1600 v ljubljanskem kolegiju ustanovljen glasbeni seminar, v katerem so intenzivneje kot sicer poučevali petje ter instrumente s tipkami, godala, brenkala in trobila. Skladno z redovnimi pravili, ki so velevala sistematično in poglobljeno izobraževanje na vseh ravneh, je znano, da je bilo poučevanje glasbe na visoki ravni, glasbeni seminar pa lahko štejemo za prvo glasbenoizobraževalno ustanovo na slovenskih tleh. Učitelji so bili duhovniki, kantorji in organisti, ki so se dejavno posvečali kvaliteti poučevanja in raznovrstnim vsebinam. Dijaki so bili dobro izurjeni pevci in instrumentalisti, nemalokrat izobraženi v več glasbilih. Glasbeno so delovali pri bogoslužju, v jezuitskem gledališču ter pri sprevodih in drugih slovesnostih izven kolegija, njihova dejavnost pa se je iz leta v leto stopnjevala ter presegla glasbeno raven stolne cerkve. Proti koncu 17. stoletja naj bi jezuitska kapela štela že več kot dvajset članov, godalce, pihalce, trobilce in organista ter tako tvorila tradicionalno zasedbo baročnega časa. Nadpovprečna uspešnost glasbenega izobraževanja jezuitov je vplivala na repertoarno in splošno poustvarjalno raven Ljubljane, še posebno, ker so posamezniki redno sodelovali pri obredju stolne cerkve ter pri posvetnih svečanostih. V Ljubljani delujoči glasbeniki pa se niso šolali le pri domačih jezuitih, temveč tudi v graškem jezuitskem Ferdinandeumu, ki je bil vzgojno-izobraževalni zavod za gojence graške jezuitske gimnazije in študente tamkajšnje univerze (Höfler, 1978; Škulj, 1992; Faganel, 1998; Koter, 2001).

Razvoj umetnosti in humanistike nasploh je zlagoma spodbudil širšo potrebo po glasbeni izobrazbi in izoblikoval lik domačega učitelja, ki je v instrumentih, petju in glasbeni teoriji poučeval dečke in deklice višjih slojev. Po italijanskih vzorih je glasba postala ideal plemičev in dvorjanov, kar je spodbujalo izobraževanje, in bilo je povsem običajno, da so plemiški sinovi pesnili, muzicirali in komponirali. Domače muziciranje in poučevanje se je razširjalo na premožnejše meščanske kroge in se od 16. stoletja razmahnilo tudi v slovenskem okolju. Pri tem ne smemo pozabiti na meščanske pihalno-trobilne zasedbe mestnih muzikov, deželnih trobentačev in mestnih piskačev, ki so pogosto tudi poučevali in bili nepogrešljivi učitelji meščanskih otrok. Čeprav so se nekdanje obsežne in dragocene plemiške in druge knjižnice z notnim gradivom in glasbenimi knjigami skozi stoletja precej porazgubile,

upravičeno domnevamo, da sta bili glasbena poustvarjalnost in poučevanje v glasbi v naših krajih primerljivi s kulturnimi krogi razvitejšega zahodnega sveta. Stoletja nazaj so skozi slovenske dežele potekale živahne kulturne in gospodarske poti ter sooblikovale vsebinsko in poustvarjalno raven glasbene umetnosti. V 17. in 18. stoletju se je glasbeno izobraževanje razširjalo, posebno v zasebnih krogih in župnijskih šolah manjših mest. Za ljubljanski škofijski kolegij, imenovan *Collegium Carolinum Nobilum*, je znano, da so bili njegovi gojenci v zgodnjem 18. stoletju deležni prave plemiške vzgoje, h kateri je tako po francoski kot italijanski modi sodilo igranje na čembalo, violino in flavto. To je pomenilo, da so imeli v ustanovi primerno usposobljene učitelje. V drugi polovici stoletja sta se v plemiškem in meščanskem okolju zlasti priljubila klavir in violina, vse bolj se je pojavljala prečna flavta, učitelji pa so bili tako iz duhovniških kot posvetnih vrst. Zlata doba čembala in lutnje, ki je zaznamovala 17. stoletje, je počasi izzvenevala, proti koncu 18. stoletja pa je tudi v slovensko okolje prodrl klavir, ki je s svojo tenkočutno mehaniko izpodrinil čembalo in njemu sorodna glasbila, spinet in virginal. Pojemalo je tudi nekoč popularno igranje subtilno zvočnega klavikorda. Kot kažejo glasbene zapuščine slovenskih samostanov, škofij, župnijskih cerkva in posvetnih knjižnic, je poučevanje teoretičnih glasbenih vsebin, petja in posameznih glasbil v času razsvetljenstva slonelo na aktualnih didaktičnih učbenikih oziroma priročnikih, kot so *Gradus ad Parnassum* Johanna Josepha Fuchsa (prva izdaja 1725) za poučevanje kontrapunkta, znamenita šola za flavto Johanna Joachima Quantza (prvi natis leta 1752) in ne nazadnje violinska šola Mozartovega očeta Leopolda (prvi natis leta 1756). Prava redkost pa sta rokopisna učbenika za petje, klavir in orgle, domnevno nastala v slovenskem okolju in ohranjena v Novem mestu. Za glasbene priročnike so bili značilni poučni uvodi, nato pa praktični primeri in vaje za urjenje. Od rekatolizacije, ki je spodbujala orgelsko glasbo, cerkveno zborovsko petje in postavitve orgel v vsako cerkev, se je posebno stopnjevalo izobraževanje v igranju orgel. Z novimi zahtevami pa se je razširjala tudi glasbena praksa večglasnega cerkvenega petja ob orgelski spremljavi, ki je od organista zahtevala večšine izvajanja generalbasa. Organisti so se izobraževali v okviru šolskih učnih programov cerkvenih ustanov, pa tudi zasebno z domačimi učitelji, ki so bili različnih stanov. Ohranjeni primeri didaktičnih priročnikov in glasbenoteoretičnih del so lahko prepričljiv dokaz o oblikah in metodah poučevanja glasbe na Slovenskem, in kažejo na primerljivost z razvitejšimi

sredinami tedanje avstrijske monarhije in širšega srednjeevropskega prostora (Rijavec, 1967; Koter, 2001; Kokole, 2011; Snoj, ur., 2012).

Vse bolj dinamično glasbeno izobraževanje je pospeševalo tudi poustvarjalno prakso v mestnih cerkvah, kjer so nastajali vse številnejši pevski sestavi in instrumentalne zasedbe. Instrumentalisti so ob nedeljah ali večjih praznikih spremljali pevski korpus, ponekod pa izvajali tudi obsežnejša dela, maše, oratorije, himnične *Te Deume* in podobno. Vzorčni primer je stolna cerkev sv. Nikolaja v Ljubljani, kjer so na glasbenem koru od zgodnjega 18. stoletja sodelovali tudi člani *Academie Philharmonicorum Labacensis*, glasbeno izobraženi meščani in ljubitelji umetnosti pa tudi mestni muziki in člani jezuitskega reda. Glasbeno dejavne so bile tudi nekatere druge mestne cerkve (Maribor, Kranj, Koper, Ptuj ...), kjer so instrumentalne zasedbe večinoma sestavljali ljubiteljski glasbeniki in vojaški godbeniki mestnih vojaških korpusov, za katere je značilno, da so imeli dobro glasbeno izobrazbo. Posebno imenitna je bila ljubljanska jezuitska kapela, ki je sredi 30. let 18. stoletja doživela enega izmed vrhuncev svojega delovanja, kar je potrjevalo uspeh njenega glasbenoizobraževalnega sistema. Jezuitsko instrumentalno zasedbo lahko označimo kot poznobaročno, kakršne so delovale v večjih mestih srednjeevropskega prostora. Obsegala je godala visokih in nizkih leg, oboe, rogove, fagot, klarine kot visoko uglašene trobente, pozavne in pavke, h katerim pa je potrebno pridati še orgle kot obvezno glasbilo za izvajanje generalbasa. Razširjanje glasbene prakse je v vseh večjih urbanih sredinah spodbujalo izobraževanje, ki je bilo do začetka 19. stoletja domena duhovnih središč in domačih učiteljev najrazličnejših profilov, nato pa je sledilo obdobje javnega šolstva (Höfler, 1978; Koter, 2001; Kokole, 2010). Začetke glasbenega izobraževanja v splošnem šolstvu povezujemo s terezijanskimi in jožefinskimi šolskimi reformami, kamor je sodila tudi uvedba obvezne osnovne šole, kjer so začeli izvajati razredno petje. Prvi učitelji so bili skromno izobraženi, saj so jih urili zgolj na kratkih nekajtedenskih seminarjih, kjer so se med drugim seznanili z osnovami glasbene teorije in igranja na orgle oziroma violino. Prvo sistematično izobraževanje za učiteljske pripravnike je bil šestmesečni tečaj na t. i. vzorčni glavni šoli (normalki), kakršna je bila tudi v Ljubljani in kjer so pridobili nekoliko razširjeno glasbeno znanje. Večje premike k širši izobrazbi učitelja pa so spodbudila šele učiteljišča, ki so nastajala od druge polovice 19. stoletja, kjer so glasbi posvečali več pozornosti. Na učiteljiščih so vzgajali t. i. polivalentne učitelje, kar je v praksi pomenilo, da

je posameznik poučeval prav vse predmete in s tem različne učne vsebine, tudi glasbo. Obvladal je petje, osnove glasbene teorije ter igranje na orgle, harmonij in violino. Funkcija polivalentnega učitelja se je v nižjih razredih osnovne šole ohranil do danes (Okoliš in Gruden, ur., 2016).

Na prehodu iz 18. v 19. stoletje, ki je napovedovalo velike družbene in kulturne spremembe, v glasbeni umetnosti pa rast domačega muziciranja, glasbenih društev, meščanskih salonov in javnih koncertov nasploh, je v Ljubljani nastala Filharmonična družba (1794) kot združenje glasbenih navdušencev, ki je gojila željo po muziciranju v lastno zadovoljstvo in veselje vseh meščanov. Ustanovitveni godalni kvartet je kmalu prerasel v orkester, sčasoma pa je nastal še pevski zbor. Društvo si je zadalo visoke poustvarjalne cilje, kar je nujno vodilo k sistematičnemu glasbenemu izobraževanju. Z letom 1816 je dokazana filharmonična violinska šola, štiri leta kasneje pevska, nato pa še instrumentalna, v kateri so poučevali pihala, trobila in godala. Glasbena šola pri Filharmonični družbi je bila uradno ustanovljena 2. januarja 1821, njen vodja je postal Čeh Gašpar Mašek (1794–1873). Glasbenopedagoška dejavnost v okviru društva je prva te vrste na današnjem slovenskem ozemlju. Vzporedno s filharmoniki si je generalni gubernij v Ljubljani prizadeval ustanoviti javno glasbeno šolo, in sicer pri t. i. vzorčni glavni šoli (normalki), vrsti osnovne šole, kot je to omogočal terezijansko-jožefinski šolski sistem. Vodilo zamisli je bila potreba po glasbenem izobraževanju učiteljev pripravnikov, ki bi tam opravljali brezplačne šestmesečne tečaje iz glasbe. V tem času so učitelji praviloma opravljali delo učitelja in organista, zato je bila zaželena širša glasbena izobrazba. Javna glasbena šola je bila uradno potrjena 29. marca 1816 in ta dan upravičeno štejemo za začetek javnega glasbenega šolstva na Slovenskem. Za revne učence je bila brezplačna, premožnejši pa so plačevali šolnino. Svoje prostore je dobila v poslopju liceja, mogočni šolski stavbi na prostoru današnje osrednje tržnice. Praviloma je sprejemala učence drugih šol in ne kogarkoli. Tako so bili gojenci večinoma učenci normalke, deloma gimnazijci, predvsem pa učiteljski pripravniki, ki naj bi širili glasbeno kulturo v trivialnih šolah na podeželju. Razpis za učitelja Javne glasbene šole je izšel v Celovcu, Gradcu, na Dunaju in v Pragi. Med več kot dvajsetimi prijavljenimi je bil mladi Franz Schubert, izbrali pa so češkega glasbenika Franca Sokola. Učitelj je moral obvladati številne veččine in je poučeval petje, klavir, violino, orgle in pihala, pa tudi teorijo in harmonijo. Pouk je bil skupinski, metodično šibak in štiriletan. Temeljil je na petju, ob katerem je potekalo tudi poučevanje

instrumentov, kar zgovorno priča o možnostih napredovanja. Ustanova je delovala v skromnih razmerah, z le enim klavirjem, ki je večinoma služil za spremljavo petju, in številni učenci tudi niso imeli svojih instrumentov. Tako ne čudi, da so se starši pritoževali nad nizko ravno poučevanja. Dolgoletni učitelj je bil vsestranski glasbenik češkega rodu Gašper Mašek, ki ni imel pedagoških uspehov. Uspešnejši je bil njegov naslednik, sin Kamilo, znan kot avtor didaktičnih glasbenih priročnikov in urednik slovensko-nemške revije *Cäcilija*. Zadnji učitelj do ukinitve šole leta 1875 je bil Anton Nedvėd, izjemno zaslužen za razvoj slovenske glasbene kulture, ki je pedagoško delo nadaljeval na učiteljšču. Vsi učitelji so bili po rodu Čehi, kar potrjuje, da je bilo javno glasbeno šolstvo na Slovenskem za vzgojo učiteljev in ljubiteljskih poustvarjalcev več kot potrebno. Največje zanimanje je bilo za pouk violine in klavirja, ki je postajal simbol meščanske omike. Iz arhivskih in časopisnih virov je mogoče razbrati, da je poučevanje klavirja v ljubljanskih javnih zavodih, društvih in zasebno potekalo po didaktičnih metodah takrat zelo aktualne dunajske klavirske šole prve polovice 19. stoletja, ki sta ju poosebljala nekdanja učenca Mozarta in Beethovna, Johann Nepomuk Hummel in Carl Czerny, kot avtorja didaktičnih priročnikov klavirske igre. Krepitev meščanske kulture na Kranjskem je močno pospeševala domače muziciranje, kjer sta imeli ob violini in klavirju vidno mesto flauta in kitara, ki so ju poučevali zasebni učitelji. Muziciranje je pospeševalo trgovino z glasbeno literaturo, ki lahko verodostojno izpričuje repertoarno sliko domačega igranja. V prvi polovici 19. stoletja so prevladoval takrat modne skladbe plesnega značaja danes manj znanih avtorjev, naprodaj so bili valčki Johanna Straussa in Josepha Lannerja ter ne nazadnje klavirske priredbe odlomkov iz opernih del za solistično in štiriročno igranje. Vse to je vplivalo tudi na trgovanje z glasbili, posebno vodilnih dunajskih mojstrov. Povpraševanje je vplivalo tudi na razvoj domačih glasbilarških obrti, saj je od konca 19. stoletja do sredine naslednjega v Ljubljani delovalo vsaj pet izdelovalcev klavirjev, od katerih je bil posebej cenjen Andreas Wittenz (Koter, 2003; Cigoj Krstulović, 2010; Okoliš, 2016).

Ljubljanska Javna glasbena šola se je kljub težavam in skromnim razmeram skozi desetletja razvijala in razširjala predmetnik. Največ težav je bilo pri poučevanju pihal in trobil, ki v primerjavi z violino in klavirjem niso bila dovolj cenjena, čeprav je bila potreba po teh veččinah vse večja. Ob tem je treba omeniti, da vrste glasbenih instrumentov, potrebnih za ansambelsko igro, sploh še niso poučevali. Glasbena dejavnost, dotlej domena plemiških

salonov in meščanskih domov, se je v prvi polovici 19. stoletja vse bolj odpirala javnosti. Pomemben dejavnik so bile tudi civilno organizirane godbe na pihala, ki so sredi stoletja nastajale iz pihalnih sestavov nekdanjih meščanskih vojaških korpusov. Vse to je spodbujalo poučevanje pihal in trobil, deloma pa tudi izdelovanje instrumentov, čeprav je bilo trgovanje z glasbili dunajskih in drugih velikih središč izjemno razvejano (Koter, 2001). Javna glasbena šola je bila pri vzpostavljanju sistematičnega glasbenega izobraževanja vzor številnim manjšim krajem. Leta 1820 je nastala podobna glasbena šola v Trstu, medtem ko je v drugih večjih mestih, Mariboru, Celju in na Ptujju, glasbeno šolstvo delovalo v okviru društev (t. i. *Musikverein* ali *Männergesangsverein*). Leta 1875 je bila ljubljanska glasbena šola zaradi spremenjene šolske zakonodaje in uvedbe učiteljskih ukinjena ter priključena Filharmonični družbi. S tem je bilo zaključeno prvo obdobje javnega glasbenega šolstva

Slika 1: Licej v Ljubljani, ok. 1850 (Narodni muzej Slovenije, foto Tomaž Lauko)

na Slovenskem, v katerem je imela možnost izobraževanja mladina nižjih slojev (Budkovič, 1992).

Tudi glasbena šola Filharmonične družbe je doživljala vzpone in padce ter bila uspešnejša po letu 1862, ko je prenovila učne načrte in predmetnike. Ko so na začetku 80. let ponovno ustanovili oddelek za pihala in trobila, je učni program obsegal skoraj vsa pomembnejša glasbila za solistično, komorno in ansambelsko igro takrat običajnih salonskih orkestrrov in pihalnih godb, delujočih v večjih mestih. Dobro zastavljen program pa je bil čez nekaj let ponovno okrnjen, saj je bilo zanimanje za pihala in trobila pičlo. V drugi polovici 19. stoletja so naraščajoča nacionalna trenja vplivala tudi na javno glasbeno šolstvo in spodbujala delitev na nemške in slovenske šole. V spremenjenih političnih razmerah je dobila šola Filharmonične družbe nemški predznak. Slovenski rodoljubi so se odzvali tako, da so leta 1872 v Ljubljani ustanovili kulturno društvo Glasbena matica, z namenom, da razvija slovensko nacionalno glasbeno kulturo. Vsled jasno začrtanim ciljem, ki jih je društvo dobro uresničevalo, je bila čez dobro desetletje (1882) ustanovljena društvena glasbena šola s smelo zastavljenim izobraževanim programom. Filharmonična družba je posledično sicer izgubila slovenske učence, vendar je uspešno delovala do konca prve svetovne vojne, ko je bila z revanšistično noto ukinjena. Njeno premoženje so formalno pripojili Glasbeni matici, učitelje pa odpustili (Budkovič, 1992; Kuret, 2005).

Glasbena šola ljubljanske Glasbene matice in druge glasbene šole

Najpomembnejši cilji ljubljanske Glasbene matice so bili: spodbujanje glasbene ustvarjalnosti, poustvarjalnosti, vzpostavitev izobraževanja, zbiranje narodnih pesmi, založništvo in vsestranska prepoznavnost slovenske kulture. Izobraževanje, kot ena pomembnejših nalog, je zaživelo leta 1882 kot osnovna stopnja glasbene šole za poučevanje klavirja, godal, solopetja, zborovskega petja in glasbene teorije. Širšega predmetnika kljub širokim ambicijam zaradi kadrovskih primanjkljajev matičarji niso zmogli. Društvo je sicer imelo še višje cilje, vzpostaviti izobraževalno vertikalo od nižje stopnje do konservatorija, s čimer bi bilo poskrbljeno za večstopenjsko vzgojo ter omogočeno izobraževanje poklicnih pevcev, instrumentalistov, komponistov in zborovodij. Slovenski jezikovni prostor je za svoj nacionalni obstoj potreboval številne izobražence, med njimi vse glasbene profile, in vodstvo Glasbene matice se je dobro zavedalo,

da češki glasbeniki, ki so v slovenski sredini uživali spoštovanje in zasedali vsa pomembna glasbena mesta, niso dolgoročno rešitev. Matična glasbena šola je kljub težavam vztrajno napredovala, za dvig strokovnosti in razširitev programa, s čimer bi se bolj približala šoli Filharmonične družbe in višjim standardom, pa je potrebovala večji zamah. Tako je društveni predsednik Fran Ravnihar (1832–1904) leta 1886 nagovoril vsestransko izobraženega in izkušenega Frana Gerbiča (1840–1917), skladatelja, pedagoga in opernega pevca, šolanega v Pragi, da je postal ravnatelj in učitelj društvene glasbene šole ter poskrbel za pomembne razvojne premike. Kot evropsko razgledan glasbenik je prenovil učne načrte, razširil predmetnik ter spodbujal sodobne metode poučevanja in višjo raven poustvarjanja. K sodelovanju je privabil izobražene pedagoge iz Prage in z Dunaja, kar je prineslo zelene sadove. Za boljše doseganje učnih ciljev je Matica izdajala tudi didaktične priročnike, kot je slovenskonemška *Teoretično-praktična klavirska šola* Antona Foersterja (izšla v več zvezkih med 1885 in 1891), prva klavirska šola v slovenščini. Leta 1888 so uvedli še pouk pihal in trobil, vendar je iz podobnih razlogov kot filharmonični deloval le pet let ter ponovno zaživel leta 1907. V podporo Gerbičevim pedagoškim vizijam je društvo leta 1896 sprejelo *Uredbo za učiteljsko osebje Glasbene matice*, ki je urejala pravice in dolžnosti učiteljev ter organizacijo pouka. Ni zanemarljivo, da je društvo in z njim glasbena šola tega leta dobilo lastno zgradbo na Vegovi ulici v neposredni bližini rektorata ljubljanske univerze in je do danes simbol slovenskega glasbenega izobraževanja. Šola je postala večstopenjska, imela je pripravljalne razrede ter nižjo in višjo stopnjo, ki bi bila z današnjega stališča morda primerljiva z višjimi razredi nižje glasbene šole (7.– 10. letnik). Podobno so bile nižje glasbene šole organizirane tudi pozneje, kar je pomenilo 6 let nižje in 4 leta višje stopnje, ki je do določene mere primerljiva s kasnejšo srednjo stopnjo. Poleg glasbil so poučevali solistično in zborovsko petje, orkestralno in komorno igro, teoretične predmete in kompozicijo ter zgodovino glasbe in italijanščino. Gerbič si je prizadeval, da je društvo za najbolj nadarjene pridobivalo štipendije za nadaljnje izobraževanje v večjih središčih ter tako skrbelo za vzgojo lastnega učiteljskega in umetniškega kadra. Med posebej talentiranimi je bil Matej Hubad (1866–1937), ki je študiral na Dunaju in je že na začetku 90. let postal drugi človek glasbene šole, nato pa njen ravnatelj in vsestransko vpliven mož pri razvoju glasbenega šolstva. Iz matične glasbene šole je izšla vrsta uspešnih in mednarodno priznanih glasbenikov, med njimi tudi basist Julij Betetto (1885–1963), ki se je na Hubadovo povabilo

po bleščeči karieri v dunajski Operi sredi 20. let 20. stoletja vrnil domov, poprijel za pedagoško delo in nadaljeval vizijo svojih predhodnikov. Glasbena matica je z leti postala osrednja slovenska glasbena ustanova, v kateri je imelo izobraževanje vidno vlogo. Pod vodstvom obeh ravnateljev, Frana Gerbiča in nato Mateja Hubada, je dosegla številne cilje ter vzgojila vrsto glasbenikov, pevcev in instrumentalistov, od katerih so izbrani nadaljevali šolanje na uglednih evropskih konservatorijih in akademijah. Posamezniki so se vrnili v domovino ter kot učitelji, skladatelji, zborovodje ali dirigenti vplivali na rast slovenske glasbene kulture in svoje znanje prenašali na mlajše rodove. Matična šola je do prve svetovne vojne postala povsem primerljiva s filharmonično, v določenih dejavnostih, kot je bilo zborovsko petje, pa jo je tudi preseгла. Njen vpliv je spodbudil podružnice v Trstu, Gorici, Novem mestu, Celju in Kranju in večina je razvila tudi nižje glasbene šole, kar je pomenilo zametek slovenske glasbenošolske mreže, ki se je do danes izjemno razširila. Glasbeno šolstvo se je v nekaterih mestih razvijalo že pred ljubljansko Glasbeno matico. V Mariboru je bila pri glasbenem društvu *Musikverein* prva glasbena šola že v 40. letih 19. stoletja in je imela kar 160 učencev, na začetku 20. stoletja pa že 300. Po prvi svetovni vojni je njeno delo nadaljevala mariborska Glasbena matica. Podobno usodo je doživela glasbena šola ptujskega nemškega društva *Pettauer Musikverein*, ustanovljena leta 1878, ki je po letu 1885 s prizadevanji vplivnega ravnatelja Ericha Wolfa Degnerja (1858–1908) postala javno priznana koncesionirana glasbena šola. Delovala je do leta 1920, ko je bila tako kot večina šol nemških društev ukinjena. Njeno tradicijo je nadaljevala Mestna glasbena šola in nato Glasbena šola Glasbene matice, ki pa ni bila ljubljanska podružnica (Koter, 2012a; Cigoj Krstulović, 2015).

Glasbena matica Ljubljana si je ob svoji 25-letnici (1897) zadala nove naloge, med katerimi je izstopala ustanovitev konservatorija, ki naj bi bil namenjen vsem Jugoslovanom. Tako naj bi društvo sledilo ideji o konservatoriju na nacionalnih temeljih, kakršne so od 19. stoletja ustanavljali v nemškem in angleško govorečem evropskem prostoru. V nam bližnjih deželah so delovali konservatoriji v Pragi (1811), na Dunaju (1817), v Gradcu (1817), Linzu (1823), Celovcu (1828) in v Salzburgu (1841). Ljubljanska Matica je pri ustanavljanju konservatorija programsko in organizacijsko sodelovala s *Hrvatskim zemaljskim glazbenim zavodom* iz Zagreba, s katerim sta delila problematiko in načrte. Medtem ko so bila v Ljubljani družbeno-politična trenja premočna in zaviralna, je Zagreb dobil konservatorij že

leta 1916, po najnovejših raziskavah pa mogoče celo desetletje ali dve prej.² Ambicije ljubljanske Matice so bile podprte z uspehi društvene glasbene šole, ki je imela vidne pedagoške uspehe in vse več učencev. Nekaj let pred prvo svetovno vojno so poučevali vse temeljne instrumente in teoretične discipline ter dosegli stopnjo, ko naj bi bila nadgradnja glasbene šole mogoča in upravičena. Da bi bili učni programi še popolnejši, so si nekateri člani društva prizadevali za združitev z orglarsko šolo Cecilijinega društva, ki ima v razvoju glasbenega šolstva na Slovenskem posebno mesto. Nastala je leta 1877 na pobudo reformatorjev cerkvene glasbe, ki jo je v prvi polovici 19. stoletja zajel val pretirane posvetnosti in je potrebovala korenito prenovo v duhu tridentinskega koncila. Skladno z evropskimi gibanji so tudi v Ljubljani ustanovili cecilijansko društvo, ki naj bi poskrbelo za razvoj orgelske igre in cerkvenega petja. Orglarska šola je bila zadolžena za vzgojo organistov in pevovodij. Vpisali so se lahko dečki od petnajstega leta naprej, s končano ljudsko šolo, opravljenim sprejemnim preizkusom glasbenih sposobnosti in s priporočilom domačega župnika. Šolanje se je z leti podaljšalo z enega na štiri leta. Zaradi primerne predmetnika in dobrih učiteljev je bila odlično obiskana, vpisovali pa so se kandidati iz vseh slovenskih škofij in širšega prostora. Absolventi so bili primarno cerkveni glasbeniki, vendar so se udeleževali tudi na posvetnem področju, kot zborovodje, skladatelji, pevci, učitelji, zbiralci ljudskih pesmi ter organizatorji kulturnega življenja mestnih, trških in vaških sredin. Potrebe po izobrazbi so narekovale nove orglarske šole, leta 1899 je bila ustanovljena v Celju in leta 1937 v Mariboru. Po drugi svetovni vojni so bile vse katoliško naravnane šole ukinjene, ljubljanska Orglarska šola ponovno deluje od leta 1971, organisti pa se lahko izobražujejo tako v zasebnih kot javnih glasbenih ustanovah (Rotar, 1989; Koter, 2012a; Bezić, 2019).

Ko sta se Matica in Orglarska šola leta 1908 nameravali združiti, sta pri dogovorih sodelovala člana Matice in vodilna v orglarski šoli Hugolin Sattner (1851–1934) in Stanko Premrl (1880–1965). Kljub dobrim namenom in trdnim argumentom pa zaradi strankarskih razhajanj do združitve ni prišlo. Politična trenja so leta 1913 vplivala tudi na usahnitev orkestra Slovenske filharmonije, s čimer je nastala za slovensko kulturo nepopravljiva škoda, ki je za desetletja zavrla razvoj poustvarjalnosti orkestralne glasbe. Tudi načrtovanje konservatorija Matice je med zagovorniki in nasprotniki

2 Nada Bezić, »Konservatorij Hrvaškega glasbenega zavoda v Zagrebu in Konservatorij Glasbene matice v Ljubljani – primerjava«. Weiss, Jernej (ur.). *Konservatoriji: profesionalizacija in specializacija glasbenega dela*. (Koper: Založba Univerze na Primorskem; Ljubljana: Festival. 2020), 355–367.

spremljala žgoča strokovna in politična debata, k neuspešnim poskusom ustanovitve pa je doprinesla še prihajajoča vojna, ki je zavirala razvoj vseh kulturnih ustanov, in Matica ni bila izjema. Kljub vsemu pa je njena glasbena šola v danih možnostih in težavnih razmerah uspešno delovala tudi med vojno in imela v šolskem letu 1917/18 rekordnih 800 učencev. Zdi se, da je bilo glasbeno šolstvo ena redkih svetlih točk vojnega časa, kar je imelo dolgoročne učinke. Matica je z vztrajnim pedagoškim delovanjem po vojni uresničila dolgoletne načrte in ustanovila konservatorij. Skrb za glasbeno izobrazbo je bila v društvu proti koncu vojne še naprej izjemno živahna, zato ne čudi, da so se člani umetniškega odseka Matice vključili v reševanje kadrovske problematike pred vnovičnim odprtjem ljubljanskega gledališča, kar je bila sicer naloga Gledališkega konzorcija. V njegovem imenu je vsestranski kulturnik Fran Govekar (1871–1949) vztrajno iskal primerne kadre, večinoma na Češkem, glasbeno-gledališke poklice pa so na Slovenskem več kot desetletje po prvi svetovni vojni zapolnjevali tudi migranti in emigranti nekdanje carske Rusije.³

Da bi pripomogli k vzpostavitvi opernega ansambla, so matiçarji predlagali ustanovitev operne šole, čeprav zanjo ni bilo ne učencev in ne učiteljev, podobno kot na področju igralsva. Tako je Gledališki konzorcij že jeseni 1918 skupaj z Matico ustanovil odbor, ki naj bi poskrbel za delovanje dramske, operne in orkestralne šole, in dobil podporo v deželni vladi. To je močno vplivalo na vse nadaljnje korake ustanavljanja ljubljanskega konservatorija (Koter, 2012a; Cigoj Krstulović, 2015).

Konservatorij Glasbene Matice in Državni konservatorij

Z nastankom države SHS smo imeli Slovenci več možnosti za ustanovitev neodvisnih izobraževalnih ustanov. Pričakovanja so bila velika in polna nacionalnega zanosa. Prvi cilj je bil dosežen z ustanovitvijo Univerze v Ljubljani, s katero se je leta 1919 začelo obdobje visokošolskega izobraževanja, ki je močno prispevalo k dvigu slovenske narodne samozavesti. Z uresničevanjem svojih načrtov je pohitela tudi Glasbena matica, ki je marca tega leta svojo glasbeno šolo preimenovala v »Prvi jugoslovanski konservatorij Glasbene matice v Ljubljani«, uradno pa v Konservatorij Glasbene matice, kar je pomenilo, da je deloval pod okriljem društva in z le majhno državno

3 Darja Koter, »Vplivi ruske emigracije na delovanje ljubljanske Opere med obema vojnama«, *Rusi v Sloveniji: surova stvarnost in navdihujoča kultura*, *Monitorish* XVIII/1 (2016), 47–68.

podporo.⁴ Skladno s potrebami umetniške poustvarjalnosti in glasbenega šolstva so smeri poučevanja razdelili na več področij in jih poimenovali dramatična, operna in orkestralna šola. Že maja tega leta so sklenili začeti s poučevanjem na predstopnji konservatorija ter razpisali sprejemne izpite za klavir, violino, solopetje, harmonijo in kontrapunkt, pa tudi za dramatično šolo. Študij je bil organiziran v več oddelkih, in sicer »operna šola«, »dramatična šola« ter šola za »glasbene inštrumente«, »glasbeno teorijo« in »izobrazbo v solopetju za koncert in opero«. Z vključitvijo dramatične in operne šole ter govorniškega tečaja se je na Slovenskem začelo tudi sistematično izobraževanje bodočih dramskih igralcev.⁵ Še pred koncem leta 1919 se je ustanova preimenovala v »Jugoslovanski konservatorij za glasbo in igralsko umetnost«, ki je po vzoru praškega, dunajskega in zagrebškega obsegal štiriletno pripravljalno nižjo stopnjo, nato pa triletno srednjo in višjo stopnjo. O slednji ni povsem jasno, ali je bila primerljiva z merili, kot so veljala za konservatorije v večjih evropskih središčih. Predvidevamo, da je le v določenih smereh presegla raven srednje stopnje, za pridobitev višje izobrazbe pa je bilo treba šolanje nadaljevati na mojstrskih oziroma visokih šolah izven jugoslovanskega prostora tako kot pred prvo svetovno vojno. Ravnatelj Matej Hubad (1866–1937) je kot najpomembnejše naloge izpostavil, da naj bo konservatorij »kulturno svetišče glasbene, operne in dramatične umetnosti«, namenjen »izobraževanju orkestralnih glasbenikov za obstoj in delovanje vseh opernih, gledaliških in vojaških orkestrov v celi Jugoslaviji«, za izobraževanje »pianistov, violinistov, čelistov, solistov [...], glasbenih učiteljev [...] po glasbenih šolah, gimnazijah, učiteljskih [...] in meščanskih šolah«. Prav tako naj bi skrbel za šolanje pevovodij, gledaliških kapelnikov in dirigentov ter za ustanovitev »popolne operne« in »dramatične šole«, o kateri pravi, da »v celi državi ni niti ene sistema tično urejene« in dodaja, da so se igralski talenti prisiljeni izobraževati kot avtodidakti.⁶ Maja istega leta je bilo pri Matici ustanovljeno Orkestralno

4 Poverjenišтво za uk in bogočastje je 5. 1. 1920 izdalo odlok št. 6453, s čimer je Prvi jugoslovanski konservatorij za glasbo in igralsko umetnost dobil pravico javnosti. Pouk se je začel že jeseni leta 1919. Prim. Simona Ilovar, *Delo glasbenega konservatorija v obdobju med obema vojnama (1919–1939)*, dipl. n. (Ljubljana: Akademija za glasbo, 1992), 12. Na vprašanje, zakaj se je ustanova imenovala »prvi« jugoslovanski konservatorij, iz znanih virov ni bilo mogoče odgovoriti, čeprav je znano, da je bil zagrebški starejši in je nastal vsaj leta 1916.

5 Nataša Cigoj Krstulović, »Načela podobe slovenskega javnega izobraževanja: primer šole in konservatorija ljubljanske Glasbene matice (1882–1926)«, *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200-letnici*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo*, zv. 25 (2016), 41–55.

6 Matej Hubad, »Jugoslovanski konservatorij Glasbene matice v Ljubljani«, *Cerkveni glasbenik* 42 (1919), št. 7–9, 59–60.

društvo kot društveni ansambel v pretežno godalni zasedbi, kjer naj bi se pod vodstvom izkušenega violinista Karla Jeraja (1874–1951) kalili tudi študentje konservatorija. Novoustanovljeni konservatorij je bil za Slovence velika pridobitev, kar kaže tudi izjemno zanimanje, saj se je na vse stopnje glasbene šole pod Glasbeno matico vpisalo več kot tisoč učencev in študentov iz vseh delov slovenskega etničnega prostora (Budkovič, 1995; Cigoj Krstulović, 2015).

Da je bilo to mogoče, so skrbele podružnice ljubljanske Matice in druge glasbene šole, ki so vzniknile po vojni ali obudile svojo predvojno dejavnost. V Mariboru je podružnica ljubljanske Matice delovala od leta 1919, kmalu nato v Celju, Kranju in Novem mestu. Najstarejša je bila tržaška, ki je usahnila po požigu Narodnega doma leta 1920, zaradi fašističnih pritiskov pa je kmalu zamrla tudi podružnica v Gorici. Ob omenjenih so nastajale nove glasbene šole, ki so skrbele za izobraževanje ljubiteljev in svoje gojence pripravljale na glasbeni študij. Dobro zasnovana in vsestransko uspešna je bila glasbena šola Glasbene matice na Ptuj, ki jo je leta 1926 reorganiziral skladatelj, violinist in pedagog Karol Pahor (1896–1974). Uspešno se je razvijala tudi glasbena šola v Kranju, kjer sta bila najvplivnejša zakonca Fakin, nato pa dolgoletni ravnatelj, skladatelj Peter Lipar (1912–1980). Ne nazadnje omenjamo glasbeno šolo v Ljutomeru, katere delovanje je leta 1927 zasnoval in organiziral vsestranski glasbenik Franc Zacherl (1868–1940). H glasbenemu izobraževanju so pripomogle tudi Orglarska šola v Ljubljani, ki je bila še naprej najvidnejša na svojem področju, ob njej pa orglarski šoli v Celju (1899–1937) in Mariboru (1937–1941), ki je zamrla z začetkom druge svetovne vojne. Nič manj pomembne niso bile glasbene šole pri nekaterih uspešnejših društvih, kot sta bili Narodno-železničarsko društvo Sloga v Ljubljani, njeno glasbeno dejavnost je uspešno vodil Heribert Svetel (1895–1962), in mariborsko železničarsko društvo Drava, katere glasbeno šolo je ustanovil in dlje časa vodil eden najvidnejših mariborskih glasbenih pedagogov Hinko Druzovič (1873–1959). Vse večji razmah glasbenega izobraževanja je vplival tudi na ustanovitev šole za izdelovanje glasbil, ki sta jo zasnovala goslar Mihael Mušič (1870–1955) in skladatelj Saša Šantel (1883–1945) leta 1932 v okviru Državne tehnične šole v Ljubljani. Prva javna šola za izdelovanje glasbil pri nas je nekaj let uspešno delovala, med drugo svetovno vojno pa usahnila in bila z letom 1945 dokončno ukinjena. Nekateri diplomanti so se po vojni zaposlili v novoustanovljeni tovarni glasbil Mengeš, kjer je socialistična oblast združila zaplenjene stroje predvojnih

obrnikov, posamezni so se oprijeli drugih poklicev ali odšli v tujino (Budkovič, 1995; Cigoj Krstulović, 2015; Koter, 2018c, 25–40; Rop, 2010).

Program novoustanovljenega Konservatorija je podprla deželna vlada za Slovenijo, medtem ko prošnji za državna sredstva v Beogradu ni bilo ugodeno. Glasbena matica se je odločno spoprijela z nastalimi razmerami in skušala svoje glasbeno šolstvo razvijati z lastnimi sredstvi. Za svoje delovanje je pridobila še eno poslopje, hišo na Gosposki 8, ki so jo povezali z matičnim poslopjem na Vegovi, in tako je še danes. Ob naraščajočih stroških je bilo vse večje tudi pomanjkanje učiteljev. Ravnatelj Hubad se je s prošnjo po sodelovanju obrnil na nekdanje učence, primerne kandidate pa so iskali tudi v Pragi in Zagrebu. Kljub težkim razmeram je Matica vztrajala in dosledno izvajala razpisane programe, ob tem pa vseskozi apelirala na državo, da konservatorij podržavi ter tako prevzame njegovo financiranje. Glavni pogajalec je bil predsednik društva dr. Vladimir Ravnihar (1871–1954), ki mu je aprila leta 1926 uspel velik politični maneuver, s katerim je ustanova prešla pod državno upravo, ki je s tem prevezal tudi večji del stroškov, ter se preimenovala v Državni konservatorij. Kljub doseženemu statusu in dodajanju novih učnih programov, ki so omogočali najraznovrstnejše glasbene poklice, to ni pomenilo zadostnega pritoka denarnih sredstev. Država je najbolj skoparila pri kadrih, ki ga je bilo vedno premalo, in učitelje zelo slabo plačevala. Poleg ravnatelja Mateja Hubada, sicer učitelja solopetja, je bilo na konservatoriju zaposlenih le malo učiteljev, Janko Ravnik (1891–1982) in Anton Ravnik (1895–1989), oba pianista, diplomanta praškega konservatorija, češki violinist in komorni glasbenik Jan Šlajs (1893–1975), dunajski diplomant basist Julij Betetto (1885–1963) in skladatelj Lucijan Marija Škerjanc (1900–1973), ki se je izobraževal v Pragi, na Dunaju, v Parizu in Baslu. Vsi imenovani so imeli odlične reference, očitno pa tudi veliko mero pripadnosti ustanovi, ki je odtehtala izjemno nizek zaslužek. V učnem procesu so sodelovali tudi pogodbeni učitelji, večinoma sodelavci nižje šole Glasbene matice, ki je bila s konservatorijem tesno povezana. Šola Glasbene matice je poslej delovala kot nižja in pripravnica za konservatorij (4 do 6 letnikov), na srednjo stopnjo konservatorija se je bilo mogoče vpisati po 4 letih nižje šole. Konservatorij je obsegal srednjo (do 6 letnikov) in visoko stopnjo (4 letniki, odd. za kompozicijo in dirigiranje 5), kjer so poučevali klavir, violino, violončelo, solopetje in kompozicijo). Na tako imenovano »visoko« stopnjo je treba gledati z zadržkom, saj dosežena stopnja znanja ni bila primerljiva z dunajskim ali praškim glasbenoizobraževalnim sistemom.

Gledano z današnjega stališča so ljubljanski absolventi dejansko zaključili višjo stopnjo, kar jim je omogočilo vstop na katero od mojstrskih šol ali glasbenih akademij, kjer so večinoma študirali še dve leti. Pavel Šivic (1908–1995) in Marijan Lipovšek (1910–1995), oba med prvimi diplomanti Državnega konservatorija v Ljubljani (absolvirala sta klavir in kompozicijo), sta študij nadaljevala na mojstrski šoli državnega konservatorija v Pragi, Šivic dve leti (1931–33), Lipovšek pa eno. Ljubljanski konservatorij je deloval po svojih najboljših zmožnostih, zato je javnost do ustanove razvila pozitivno klimo, ki je vplivala na izjemen vpis kandidatov. Največji je bil v šolskem letu 1928/29, ko je bilo na nižjo šolo Matice vpisanih 700 učencev, na konservatorij (srednja in »visoka« stopnja skupaj) pa kar 400. Statistika kaže, da je bilo na srednji stopnji umetniških smeri največ solopevcev in pianistov, bistveno manj je bilo godalcev, po pet pihalcev in trobilcev, en organist in štirje bodoči komponisti. Pregled predmetov srednje stopnje potrjuje, da so poučevali vse bistvene vsebine, poleg temeljnih instrumentov in petja tudi glasbenoteoretične predmete (glasbena teorija, harmonija, kontrapunkt), instrumentacijo, nauk o instrumentih, oblikoslovje, glasbeno zgodovino, estetiko in psihologijo, med praktičnimi predmeti pa so bile komorne in orkestralne vaje, zborovsko petje idr. Šola je imela tudi t. i. pedagoški tečaj, ki je obsegal tri letnike na srednji stopnji in je bil namenjen učiteljem srednjih, meščanskih in strokovnih šol. Na »visoki« stopnji je bilo leta 1928/29 med instrumentalisti malo študentov, trije pianisti, dva violinista in čelist, čemur lahko pripišemo več razlogov. Poklic profesionalnega glasbenika ni bil med posebej spoštovanimi in večina tistih, ki so dokončali srednjo stopnjo in želeli nadaljevati šolanje, se je odločila za bolj cenjene poklice in se vpisala na ljubljansko univerzo, kjer je bilo mogoče študirati pravo, različne smeri na filozofski fakulteti, teologijo in medicino, zlagoma pa se je vpeljeval tudi študij tehnike. Takšne odločitve absolventov srednje glasbene šole so bile pogosto pogojene z vplivi staršev, spet drugi pa so misel na glasbeni poklic opustili zaradi skromnih zaposlitvenih možnosti in bornih zaslužkov. Kljub pomislekom, ki so mlade odvrčali od študija glasbe, je število kandidatov na najvišji možni ravni konservatorija z leti naraščalo. V šolskem letu 1930/31 so uvedli pedagoški oziroma učiteljski oddelek in ga podaljšali na 4 leta oziroma 8 semestrov. Za leto 1934 je znano, da je bilo na »visoki« stopnji kar deset bodočih skladateljev, ki so se urili v razredu Lucijana Marije Škerjanca in Slavka Osterca (1895–1941) in večinoma nadaljevali šolanje na Dunaju ali v Pragi. Dve leti kasneje je šolo za dirigiranje obiskovalo kar 14, pedagoški

oddelek pa 30 slušateljev. Vanj so se vpisovali instrumentalisti različnih smeri, ki so želeli postati učitelji (Budkovič, 1995; Cigoj Krstulović, 2015, 2016; Koter, 2019a).

Družbeni in kulturni razvoj je tako na umetniškem kot glasbeno-pedagoškem področju narekoval nove smeri glasbenega študija. V sled poustvarjalnim in pedagoškim potrebam so se na konservatoriju izoblikovali posebni oddelki: dirigentska šola (2 letnika), operna šola (3 letniki) in pedagoško-učiteljski oddelek (4 letniki). V dirigentsko šolo se je lahko vpisal, kdor je dokončal vsaj dve leti študija kompozicije. Med študenti naj omenimo Bojana Adamiča (1912–1995), Demetrija Žebreta (1912–1970) in Uroša Prevorška (1915–1996), ki so postali priznani dirigenti, pa tudi Antona Dermoto (1910–1989), kasneje slavnega tenorista Dunajske državne opere. Operno šolo je vodila operna in koncertna pevka Cirila Škerlj (tudi Cirila Škerlj-Medvedova, 1893–1968). Ta oddelek je bil namenjen izobraževanju bodočih igralcev in pevcev, oboji so namreč nastopali v delih, kjer sta se prepletali igra in glasba. Tako kot je bil od igralca pričakovan pevski talent in šolan glas, je bilo podobno tudi s pevskimi solisti, ki naj bi obvladali tudi odrsko igro. Oddelek so obiskovali študentje solopetja, na katerem so bodoče igralce in operne soliste usposabljali za glasbeno-gledališki oder ter tako skrbeli za podmladek slovenskega narodnega gledališča. Dotelej ne pevci in ne igralci v slovenskem okolju niso imeli možnosti, da bi se pod mentorstvom profesionalno izobraženih učiteljev izoblikovali v celovite odrske profile. Nekdanje Dramatično društvo, ki je delovalo od leta 1867 in pomembno prispevalo k rasti slovenske gledališke dejavnosti, ni bilo profesionalno zastavljeno, je pa odigralo odločilno vlogo pri ustanavljanju ljubljanskega poklicnega Deželnega gledališča, ki je začelo delovati leta 1892. Novoustanovljena operna šola konservatorija je pomenila velik napredek v izobraževanju, saj je zagotavljala rast slovenske operne poustvarjalnosti, kar se je v praksi tudi potrdilo. V šolskem letu 1929/30 jo je obiskovalo okrog 20 slušateljev, podobno je bilo tudi kasneje. Učitelji so bili uveljavljeni in cenjeni gledališčniki, izšolani na prestižnih visokih šolah na Dunaju, v Pragi, Frankfurtu in Moskvi. Cirila Škerlj je poučevala dramsko igro, igralec in režiser Osip Šest (1893–1962) poleg dramske igre tudi t. i. scenski aranžma, dirigenta Anton Neffat (1893–1950) in Danilo Švara (1902–1981) sta poučevala glasbeno odrsko interpretacijo, režiser Ciril Debevec (1903–1973) dramaturgijo in režijo, baletni plesalec in koreograf Peter Gresserov Golovin (1894–1981) pa

Slika 2: Stavba Glasbene matice Ljubljana, ok. 1932 (Zgodovinski arhiv Ljubljana)

balet. Slušatelji operne šole so pripravljali letne produkcije dramskih in opernih del, posamezniki pa so že tekom šolanja nastopali v narodnem gledališču⁷ (Budkovič, 1995; Koter, 2016b).

Pomemben del konservatorija je bil tudi t. i. pedagoško-učiteljski oddelek, na katerem so se izobraževali bodoči učitelji glasbe na meščanskih, strokovnih in srednjih šolah. Pogoj za vpis sta bila dokončana dva letnika srednje šole konservatorija. V šolskem letu 1933/34 je bilo vpisanih ok. 35 slušateljev, med njimi tudi nekaj kasneje pomembnih glasbenih imen, kot so Venčeslav Snoj (1908–1967), duhovnik, organist in cerkveni glasbenik; Albert Dermelj (1912–1986), violinist, koncertni mojster in pedagog; Egon Kunej (1912–1996), pedagog in zborovodja, zaslužen za razvoj Mladinskega pevskega festivala v Celju; Milan Pertot (1900–1967), učitelj in zborovodja, soustanovitelj mladinskega pevskega zbora Trboveljski slavček; Miloš Brišnik (1906–1990), pevski pedagog; Anton Dermota, tenorist, organist in pedagog ter ne nazadnje Dragotin

7 Prim. tudi Državni konservatorij v Ljubljani/Šola Glasbene matice v Ljubljani, *Poročilo o šolskem letu 1933/34*.

Cvetko (1911–1993), pedagog, skladatelj in muzikolog.⁸ Slednji je na pedagoškem oddelku konservatorija diplomiral leta 1937. Vzporedno je na ljubljanski filozofski fakulteti študiral pedagogiko in psihologijo ter tam leta 1938 s področja pedagogike tudi doktoriral. Po letu 1945 se je preusmeril na področje zgodovine glasbe in znanstveno deloval kot muzikolog. Tega leta je postal profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je bil na njegovo pobudo ustanovljen glasbenozgodovinski oddelek, kasneje pa si je uspešno prizadeval za ustanovitev Oddelka za muzikologijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, kjer je leta 1962 vzpostavil visokošolski in kasneje tudi podiplomski študij. Leta 1980 je pri ZRC SAZU na njegovo pobudo začel delovati Muzikološki inštitut, ki ga je več kot desetletje tudi vodil.⁹

Državni konservatorij je bil v svojem poslanstvu nedvomno uspešen. V njem so kot pedagogi delovali takrat najbolj izobraženi slovenski glasbeniki, ki so bili za pedagoško delo izjemno motivirani in so vzgojili generacije ljubiteljskih in poklicnih glasbenikov. Želja po vzpostavitvi nacionalne glasbene ustanove na srednji in višji stopnji je bila tako močna, da je premagala številne birokratske in politične ovire ter pripravila trdne temelje za nadgradnjo in preoblikovanje Konservatorija v glasbeno akademijo kot visokošolsko ustanovo na ravni fakultet.

8 Prav tam, 19.

9 Katarina Bogunović Hočevar, *Dragotin Cvetko – oče muzikologije na Slovenskem* (Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011).

GLASBENA AKADEMIJA OD 1939 DO 1945

Ustanavljanje akademije v primežu političnih in osebnih koristi

Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani je plod dolgotrajnih prizadevanj vodilnih mož Glasbene matice in Državnega konservatorija, ki so jih odločilno podprli nekateri vidnejši slovenski politiki ter rektorati glasbenih akademij v Zagrebu in Beogradu. Proces ustanavljanja so upočasnjevale močne politične in unitaristične ovire centralistične vlade Aleksandra I. Karađorđevića in njegovega naslednika kneza Pavla Karađorđevića, ki je v 30. letih blokirala avtonomnost posameznih narodov in posledično nastajanje visokošolskih umetniških šol izven Beograda. Vladni interesi so zaradi občutljivega političnega ozadja dovoljevali le še podporo glasbeni akademiji v Zagrebu, medtem ko so zahteve Slovencev po vsestransko enakopravnem položaju znotraj monarhije in avtonomiji slovenske kulture vztrajno zavračali.¹⁰

O velikem zagonu ljubljanskih matičarjev in njihovih somišljenikov je Vilko Ukmar z naklonjenostjo zapisal:

Po prvi svetovni vojni so se v novih, svobodnem življenju in delu naklonjenih razmerah s pomnoženim zanosom predramile zopet vse snujoče sile. Zadržani vrelec plodnih nagibov se je razlil po vsej deželi, ostal obilno zgoščen v prestolnici in povsod

10 Jurij Perovšek, »Slovenci in Jugoslavija v tridesetih letih«, *Slovenska trideseta leta* (Ljubljana: Slovenska matica, 1997), 18–32; Primož Kuret, »Slovenska glasba v tridesetih letih«, *Slovenska trideseta leta*, 220–228.

uresničeval voljo za vsestranski podvig glasbenega življenja ter njega samobitni izraz.¹¹

Čprav fakultetna raven ni bila dosežena, je že stopnja konservatorija pomenila velik napredek v sistematični vzgoji glasbenih in gledaliških talentov. Raven izobraževanja je bila dovolj visoka, da je dvigovala ljubiteljstvo, pospeševala rast poklicnih glasbenikov in gledališčnikov, najbolj nadarjenim pa omogočala študij na kateri izmed evropskih ustanov. Kljub neizmerni volji upravnega odbora Matice in učnega osebja je Konservatorij deloval v skrajnih mejah zmogljivosti, saj je od države prejemal minimalno denarno podporo. To je bilo eno prvih velikih razočaranj nad oblastjo v Beogradu, ki je obljubljala enakopravnost narodov, z leti pa vodila vse bolj centralistično politiko, v kateri ni bilo prostora za želje in potrebe kraljevini pridruženih narodov. Ljubljanski Konservatorij je predvsem po zaslugi predsednika Matice dr. Vladimirja Ravniharja (1871–1954), člana Narodne radikalne stranke, zmožal premagovati glavne ovire in obstati. Državni konservatorij sodi v čas t. i. vidovdanske ustave, ki je uzakonila unitarizem in centralizem,¹² nato pa je bila že leta 1929 uzakonjena t. i. oktroirana ustava kralja Aleksandra I. Karađorđevića, ki je v primerjavi s prejšnjo še ostreje omejevala nacionalne svoboščine, obšla pravico do narodne samobitnosti in uveljavila enotni jugoslovanski narod. Za večino narodnih skupnosti monarhije je bil to hud udarec. Tako so bila trideseta leta zaznamovana s posledicami šestojanuarske diktature, ki je zaustavila avtonomno uveljavljanje slovenskih kulturnikov.¹³ Politična trenja so razdvajala tudi stranke Dravske banovine. Slovenski člani najmočnejše liberalno usmerjene Jugoslovanske nacionalne stranke (JNS) so zagovarjali udejanjanje političnega manifesta šestojanuarske ustave in s tem državni unitarizem, v čemer so videli edino možnost svojega obstoja in uveljavitve, medtem ko se je Slovenska ljudska stranka (SLS) z dr. Antonom Korošcem (1872–1940) na čelu v svojem programu s konca leta 1932 zavzemala za federativno državo in slovensko avtonomijo na najširši možni ravni.¹⁴ Strankarska trenja so se poglobljala in vodila v svojevrstno agonijo, ki je vplivala tudi na ustanovitev Glasbene akademije. Korespondence med

11 Vilko Ukmar, »Slovensko glasbeno življenje v dvajsetletju 1918–1938«, *Spominski zbornik Slovenije. Ob dvajsetletnici Kraljevine Jugoslavije* (Ljubljana, 1939), 290.

12 Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, št. 87, 27. 7. 1921, čl. 16; povzeto po Ana Klopčič, *Ustanovitev in delovanje Glasbene akademije v Ljubljani (1939–1945)*, dipl. n. (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2010), 14.

13 Perovšek, »Slovenci in Jugoslavija v tridesetih letih«, 18–20.

14 Perovšek, »Slovenci in Jugoslavija v tridesetih letih«, 21–23.

glavnimi akterji obeh političnih strani namreč kažejo, da je proces nastajanja akademije spremljalo živahno in spletkarsko zakulisno dogajanje, ki se je bolj kot na vprašanja ustanovnih aktov, ureditve prostorov, denarne podpore in pripravo učnih programov, osredotočalo na kadrovske zasedbe, ki je nastajala po načelu osebnih in političnih interesov. Le-ti so bili za večino vpletenih prioriteta, še posebej, ker je bilo profesorskih delovnih mest izjemno malo, apetitov pa njih pa veliko.¹⁵

Medtem ko je bil leta 1930 sprejet zakon o univerzah, veljaven za vso državo, so vzporedno s trenji med slovenskimi intelektualci in beograjskimi političnimi veljaki tekla prizadevanja za ustanovitev Akademije znanosti in umetnosti ter urejanje statusa visokošolskih umetniških šol. Prva je začela delovati avgusta leta 1938, politično obarvani dogovori in osebna lobiranja za Glasbeno akademijo pa so potekali še eno leto. Slovenci so svoje dejavnosti stopnjevali od leta 1935, ko je v vlado vstopila stranka SLS, vodenje Dravske banovine pa je bilo zaupano njenemu članu, cenjenemu pravniku in katoliško usmerjenemu politiku dr. Marku Natlačenu (1886–1942), od katerega si je slovenska javnost veliko obetala. Prizadeval si je za izboljšanje gospodarstva, prenovo kmetijstva in podporo slovenski kulturi, a se je izkazalo, da so bila pričakovanja prevelika, saj številnih namer ali obljub ni zmožal ali znal uresničiti.¹⁶ Natlačen je bil tesen sodelavec najvplivnejšega slovenskega politika dr. Antona Korošca, od leta 1935 ministra za notranje zadeve in v letu 1940 ministra za prosveto. Koroščev vpliv je bil v boju za Glasbeno akademijo neprecenljiv, tako kot njegova prizadevanja za kulturno in politično samostojnost Slovenije znotraj federalne skupnosti.¹⁷ Med pomembnimi politikami, ki so bili soudeleženi v procesu ustanavljanja Glasbene akademije v Ljubljani, sta bila tudi Miha Krek (1897–1969) kot drugi človek stranke SLS, od leta 1935 minister brez listnice, po Koroščevi smrti pa minister za

15 Željko Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, *Prispevki za novejšo zgodovino* LIII/2 (2012), 113–125.

16 Dr. Marko Natlačen, pravnik, politik in vodja Dravske banovine, je bil pomemben člen Slovenske ljudske stranke, zato je bilo ob njegovi izvolitvi upravičeno pričakovati večjo denarno državno podporo banovini in posledično slovenski kulturi. Prim. »Dr. Marko Natlačen – naš novi ban«, *Slovenec* 58 (1935), št. 209a: 1; Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, 116. Natlačen je bil do začetka druge svetovne vojne priljubljen politik, nato pa je storil nekaj nerazumljivih korakov, s katerimi je dobil neizbrisljiv pečat kolaboranta, kar je povzročilo njegovo nasilno smrt. O njegovem življenju glej monografijo: *Marko Natlačen (1886–1942) v zgodovinskem dogajanju* (Ljubljana: Inštitut za novejši zgodovino, 2012).

17 Janko Prunk, »Politični profil in delo dr. Antona Korošca v prvi Jugoslaviji«, *Prispevki za novejšo zgodovino* XXXI (1991), 35–53.

prosveto,¹⁸ ter Franc Snoj (1902–1962), od leta 1938 minister brez listnice v treh vladah.¹⁹ Ob tem je vredno opozoriti na misel Vladimirja Ravniharja, po prepričanju liberalca, ki se nanaša na ostre politične spletke slovenskih liberalnih in katoliških strank, o čemer pravi:

Prav nič ni bilo potrebno, da smo se v novi državi šli liberalce in klerikalce. [...] Saj so čakali svoje rešitve povsem novi problemi, ki so zanimali vse Slovence brez razlike njihovih strankarskih odtenkov, ki bi nam ob pravilni rešitvi zagotovili udobno, brezskrbno nacionalno življenje.²⁰

Kljub zapleteni politični situaciji in slabih gospodarskih razmerah so ljubljanski kulturniki verjeli v uspeh, posebno od leta 1937, ko je bila v pripravi enotna državna uredba za glasbene akademije. V tem času se je končal postopek ustanavljanja glasbene akademije v Beogradu s statusom visoke šole s pridruženo srednjo stopnjo, ki je bila ustanovljena marca 1937,²¹ kar je Ljubljano in Zagreb navdalo z optimizmom, vendar pot do uresničitve njunih prizadevanj ni bila lahka. Maja tega leta sta se predsednik Glasbene matice Vladimir Ravnihar in ravnatelj Državnega konservatorija Julij Betetto vključila v pripravo besedila zakona o umetniških šolah. V podporo prizadevanjem je bila na začetku leta 1937 ustanovljena civilna iniciativa v obliki »Društva Glasbena akademija«, v katerega so bili včlanjeni vplivni posamezniki, vodil pa ga je Ivan Tavčar, sin slovenskega pisatelja, odvetnika in politika Ivana Tavčarja (1851–1923). O delovanju društva ni veliko podatkov, med njegove temeljne naloge pa štejemo osveščanje javnosti o pomenu izobraževanja mladih glasbenikov in o tem, da je vršilo pritisk na vplivne posameznike in politične strukture ter tako pospešilo ustanovitev akademije.²² Civilna iniciativa je bila najbrž posledica nezadovoljstva z rezultati prizadevanj Matice in Konservatorija. Društvo je skladno s svojimi nameni v decembru leta 1936 pod imenom »Pripravljalni odbor Društva prijateljev glasbenega naraščaja in Glasbena matica« priredilo koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta ter tako obelodanilo skorajšnjo

18 »Dr. Miha Krek, novi minister za prosveto«, *Učiteljski tovariš* 81 (1941), št. 4, 2.

19 Andrej Hudomalj, »Ministrovanje ministra Franca Snoja«, *Arhivi* 27 (2004), št. 1, 121–30.

20 *Mojega življenja pot. Spomini dr. Vladimirja Ravniharja*, ur. J. Cvirn, V. Melik, D. Nečak, *Historia* 2, Znanstvena zbirka Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, 1997, 267.

21 Muzička akademija u Beogradu: www.riznicasrpska.net/muzika/index.php?topic=605.0;wap2 (obiskano 22. 3. 2019).

22 F. Z., »Zakaj še nimamo Glasbene akademije?«, *Jutro* 20 (1939), št. 176, 7; prim. tudi *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 9.

ustanovitev in svoje cilje.²³ S podporo Društva Glasbena akademija je bilo v letih 1937 in 1938 več koncertov cenjenih domačih in tujih umetnikov, ki so predstavljali akademsko poustvarjalno raven. Izpostavljamo koncerte klavirskega Tria gdč. Brandl (violina Fanika Brandl, čelo Beatrice Reichert, klavir Magda Rusy²⁴), Ljubljanskega kvarteta (1. violina Leon Pfeifer, 2. violina Franjo Stanič, viola Vinko Šušteršič, violončelo Gustav Müller²⁵) ter opernega pevca Jožeta Gostiča²⁶ in takrat slavnega češkega violinista Karla von Baltza, oba ob klavirski spremljavi Marijana Lipovška.²⁷ Vse prireditve so se zvrstile v takrat novi dvorani Serafinskega kolegija pri frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Društvo se je izkazalo za vplivno in obetajoče, saj je k sodelovanju pritegnilo številne intelektualce in politike najvišjega kova, kot so bili Anton Korošec, Marko Natlačen in Miha Krek. Svojo vizijo je potrdilo, ko se je v pričakovanju podpore povežalo s predstavniki Muzičke akademije v Zagrebu, ki takrat še ni imela statusa visoke šole na ravni fakultet univerze.²⁸ Ta status je prejela leta 1940.

V prelomnem letu 1937 je bila razprava o Glasbeni akademiji, navzoča v strokovnih in političnih krogih, vse burnejša.²⁹ Dogovarjanja so široko odmevala in na državni ravni končno spodbudila pomemben amandma v obliki »uredbe z zakonsko močjo, ki bo obsegala organizacijo, ureditev in vse odnose v umetniških šolah v vsej Kraljevini Jugoslaviji.«³⁰ S tem se je začel proces, ki naj bi uravnotežil pravico do izobraževanja na umetniških področjih, ljubljanski Glasbeni akademiji pa prinesel status, kakršnega so v okviru Univerze v Ljubljani imele že delujoče fakultete. Kljub napredku

23 Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta. 18. 12. 1936. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-WIVNS4YL> (obiskano 22. 3. 2019).

24 Spored koncerta tria gč. Brandlove. Društvo glasbena akademija, 26. 02. 1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-I9GZVX7X> (obiskano 22. 3. 2019).

25 Koncert Ljubljanskega kvarteta. Društvo glasbena akademija, 05. 11. 1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-6RLHCVF5> (obiskano 22. 3. 2019).

26 Spored koncerta Jožeta Gostiča in Marijana Lipovška. Društvo glasbena akademija, 22.03.1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-YYB4LRZN> (obiskano 22. 3. 2019).

27 Koncertni list Društva Glasbena akademija: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TPT-SAFDL/44cdd7bd-6402-4780-be51-871d298caaca/PDF> (obiskano 12. 3. 2019). Avstrijski violinist Karl von Baltz (1898–1987) je bil med obema vojnoma koncertni mojster graške opere, koncertni mojster in solist Dunajskega simfoničnega orkestra, ob tem pa je imel uspešno solistično in pedagoško kariero. Bil je vnet pristaš antropozofa Rudolfa Steinerja. Glej: Karl von Baltz – Forschungsstelle Kulturimpuls – Biographien: biographien.kulturimpuls.org/detail.php?&id=30 (obiskano 12. 3. 2019).

28 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 10.

29 NUK, glasbeni oddelek, fond Glasbena matica, Zapisniki odbora, Sejni zapisniki odbora GM. Prim tudi Klopčič, *Ustanovitev in delovanje Glasbene akademije v Ljubljani (1939–1945)*, 41.

30 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 10.

so bile še naprej prisotne težave neuravnoteženega financiranja primerljivih ustanov. Na velika razhajanja v denarni podpori glasbenim ustanovam v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani je leta 1938 kritično opozoril Marijan Lipovšek v prispevku v *Ljubljanskem zvonu*, kjer je zapisal, da je »proračun našega konservatorija [...] naravnost beraški« ter izpostavil plače učiteljev, ki naj bi bile manjše kakor na osnovnošolski ravni, ter to, da ustanova nima lastnih klavirjev in ne drugih učnih sredstev, medtem ko je Glasbena akademija v Beogradu dobila novo poslopje s povsem novo opremo in kar enajst klavirjev največjih izdelovalcev. Lipovšek dodaja, da je zagrebška ustanova sicer na slabšem kot zgoraj omenjena, vendar tudi tam slušatelji ne plačujejo šolnine, kot je to nujno v Ljubljani.³¹ O procesu nastajanja uredbe o visokih glasbenih šolah je uredništvo *Jutra* na začetku februarja leta 1938 objavilo poročilo dr. Ravniharja, iz katerega je razvidno, da je bilo besedilo za ustrezno zakonodajo s strani društva pripravljeno in odposlano v Beograd že leta 1929, vendar nanj ni bilo odziva. Izpostavil je tudi aktualna prizadevanja za Glasbeno akademijo na visoki stopnji s pridruženo srednjo šolo ter ohranitev šole Glasbene matice, ki naj bi imela pomembno vlogo v pripravah na glasbeni študij. Po Ravniharjevem mnenju naj bi bil kulturni razvoj slovenskega naroda mogoč zgolj ob podpori visoko izobražene mladine, o čemer pravi:

Samo s tega višjega etičnega stališča je posebna glasbena visoka šola opravičljiva in njen 'raison d'être' bo podan, če se bosta njeno vsakokratno vodstvo in profesorski zbor zavedala tega kulturnega poslanstva.³²

Ob tej priliki je obelodanil, da je slovenska stran dosegla kompromis o številu in habilitacijskem rangu zaposlenih. Kot pravi, naj bi bili imenovani štirje redni in trije izredni profesorji ter trije docenti za visoko stopnjo, medtem ko je bilo za srednjo dogovorjenih sedem profesorskih mest. Ustanovo bi vodil administrativni direktor, knjižnico z arhivom pa arhivar.³³ O pomenu kvalitete kadrov je javno razmišljal Anton Lajovic, ki je opozoril:

Zgodovinski trenutek nam nalaga, da izbiramo po najboljši vesti može ne samo solidnega in brezhibnega znanja, temveč može, ki nam po svoji moralni in etični višini jamčijo za svetlo

31 Marijan Lipovšek, »Slovenska glasbena akademija«, *Ljubljanski zvon* 58 (1938), št. 1, 66–67.

32 »Akcija za Glasbeno akademijo v Ljubljani«, *Jutra* 19 (1938), št. 34, 5.

33 Prav tam.

bodočnost naše bodoče visoke šole za glasbo in iz nje izhajajočih bodočih glasbenikov.³⁴

Zaradi upočasnenih postopkov, je bila širša javnost vse bolj nestrpna, kar je bilo na začetku leta 1939 izraženo tudi v časniku *Slovenec*: »Poklicani, prosimo vas: storite vse, kar vam je mogoče, da nam zagotovite glasbeno akademijo! Se je čas — kmalu bo prepozno!«³⁵

Večji premik je zaznati z nastopom prosvetnega ministra Stevana Čirića februarja leta 1939.³⁶ Sredi tega leta je bila zakonodaja za ustanovitev visokih šol ustrezno pripravljena, sredstva pa zagotovljena, vendar do uresničitve še ni prišlo, domnevno zaradi nesoglasij slovenskih akterjev pri izboru kadrov. Predlogi za profesorje, ki so jih pripravili banska uprava, društvi Glasbena akademija in Glasbena matica ter ravnateljstvo Državnega konservatorija, naj bi se precej razhajali.³⁷ Izjave v medijih so podprte s korespondencami in drugimi dokumenti, ki jih hranijo slovenski arhivi.³⁸ Marko Bajuk (1882–1961), vplivni gimnazijski profesor, ravnatelj, zborovodja, skladatelj in šolski inšpektor, je v pismu ministru Francu Snoju junija leta 1939 zapisal, da je za novi zavod treba izbrati nova imena in ne tedanjih profesorjev konservatorija, o katerih ni imel najboljšega mnenja.³⁹ Lucijan Marija Škerjanc, na primer, dotlej profesor na Konservatoriju, je bil prepričan, da bo med izbranimi rednimi profesorji, kar pa se ni zgodilo. Imenovanje za učitelja srednje stopnje ga je navdalo s tolikšnim razočaranjem, da ga je javno izrazil.⁴⁰ Ob ostrem kadrovskem lobiranju je bila 9. avgusta 1939 Uredba o umetniških šolah končno podpisana in izdana. Vanjo so bile uvrščene ustanove za likovno in uporabno umetnost, umetniške obrtne šole in šole za glasbeno in gledališko umetnost, razdeljene na visoke, srednje in nižje.⁴¹ Najvišjo stopnjo in status fakultete je poleg beograjske in zagrebske dobila tudi Glasbena akademija v Ljubljani s pridruženo srednjo šolo. To

34 Anton Lajovic, »Visoka šola za glasbo v Ljubljani«, *Jutro* 19 (1938), št. 40, 7.

35 »Še o glasbeni akademiji v Ljubljani«, *Slovenec* 67 (1939), št. 42a, 9.

36 *Spominski zbornik Slovenije*, 107.

37 F. Z., »Zakaj še nimamo Glasbene akademije?«, *Jutro* 20 (1939), št. 176, 7.

38 Za razumevanje te problematike so ključni dokumenti v Arhivu RS, na katere je prvi opozoril Željko Oset v že omenjenem prispevku »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, objavljenem v publikaciji *Prispevki za novejšo zgodovino* LII (2012).

39 Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, 114.

40 Prav tam.

41 Uredba, ki jo je izdal minister za prosveto Stevan Čirić, je bila objavljena v *Službenih novinah Kraljevine Jugoslavije*, št. 179-LX, I. 21, 9. 8. 1939.

je pomenilo, da se Državni konservatorij ukine, njegova t. i. visoka stopnja se nadgradi v Glasbeno akademijo, srednja pa se priključi akademiji kot samostojna enota. Pomemben del uredbe je bilo zagotovilo, da bo ustanove podpiral državni proračun, vendar so bile možne tudi šolnine. Pri nalogah Glasbene akademije je zapisano, da mora: »graditi in ustvarjati glasbeno in gledališko kulturo ter jo razviti do najvišje stopnje umetniškega ustvarjanja« ter » pripraviti kader moči za poučevanje glasbe«. ⁴² Za akademsko stopnjo je bilo določenih več oddelkov: 1. kompozicija in dirigiranje, 2. koncertno in operno petje, 3. klavir, 4. violina, 5. violončelo, 6. orgle, 7. gledališka umetnost (dramska in operna) ter 8. oddelek za profesorje glasbe. Dijaki nekdanjega Državnega konservatorija so lahko nadaljevali šolanje na srednji ali visoki stopnji, odvisno od doseženega znanja in sprejemnega izpita. Za vodenje ustanove so bili odgovorni rektor, administrativni ravnatelj in profesorski svet, sestavljen iz vseh rednih in izrednih profesorjev, administrativnega ravnatelja in docentov. Za imenovanje v rednega profesorja je bilo potrebno dokazati zaključeno srednjo glasbeno šolo in akademijo, uspešno umetniško in pedagoško delovanje ter najmanj 15 let državne službe. ⁴³ Pri organizaciji šole so se zgledovali po nemških in čeških vzorih, denimo konservatorija v Frankfurtu in Pragi ter glasbena akademija v Münchnu. ⁴⁴ Omenjena uredba je omogočila vzpostavitev prve visoke šole za glasbo v slovenskem prostoru, ki naj bi služila razvoju umetniškega in pedagoškega področja. Učne programe in načrte so pripravljali posamezni profesorji po meri različnih evropskih ustanov in skladno s trendi, ki so jih poznali. ⁴⁵ Zdi se, da je bil temeljni ustroj ustanove primerljiv z jugoslovanskim in širšim evropskim prostorom. Zaradi pomanjkanja določenih kadrov nekaterih predmetov in smeri študija ni bilo mogoče izvajati. Najbolj pereče je bilo področje pihal in trobil, ki so jih poučevali zgolj na srednji stopnji, saj za visoko ni bilo niti primernih kandidatov niti profesorskega kadra. Izobraževanje teh instrumentov je bilo pereče že od začetkov glasbenega šolstva na Slovenskem, od zgodnjega 19. stoletja naprej. ⁴⁶

42 »Uredba o umetniških šolah«, *Slovenec* 67 (1939), 181a, 2.

43 Prav tam.

44 NUK, Glasbena zbirka, fond Akademija za glasbo, Statuti in uredbe tujih akademij.

45 Tak primer je Julij Betetto. Glej Tina Bohak, *Julij Betetto (1885–1963), nestor opernih in koncertnih pevcev* (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2015), 83–84.

46 O zgodovini poučevanja pihal in trobil glej Ciril Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I in II*. Prim tudi Špela Flajšaker, *Zgodovinski razvoj Oddelka za pihala, trobila in tolkala Akademije za glasbo UL*, mag. n. (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2019).

Zgodovinske študije razkrivajo zelo povedno korespondenco med akterji politično obarvanega spopada za delovna mesta, iz katerih je razvidno, da so bili na eni strani pripadniki liberalno usmerjene Matice, na nasprotni pa Slovenske ljudske stranke, ki je združevala katoliško usmerjeno članstvo. Matico so predstavljali ravnatelj šole Julij Betetto, predsednik društva Vladimir Ravnihar, tajnik Karel Mahkota in vsestransko vplivni Anton Lajovic. Predstavniki SLS so bili prosvetni inšpektor Marko Bajuk, ban Marko Natlačen ter ministra brez listnice Franc Snoj in Miha Krek.⁴⁷ V zakulisju se je bil hud boj, v katerem so izgubili tisti, ki niso imeli visoke izobrazbe ali zadostne politične podpore.⁴⁸ Izkazalo se je, da je bil v prizadevanjih najuspešnejši Julij Betetto, ki je premagal politično močnejšo četverico SLS, ministra Snoja in Kreka, bana Natlačena in Bajuka, ter preprečil skrbno načrtovani vpliv stranke SLS na bodočo Glasbeno akademijo.⁴⁹ Svoje lovke je razpredala tudi liberalna stran, ki je podprla brata Ravnik. Med kandidati, kjer so se mnenja najbolj kresala, sta bila pianist Anton Trost in skladatelj Slavko Osterc.⁵⁰ Trostu so očitali pomanjkanje pedagoških sposobnosti, čeprav naj bi si z zasebnim poučevanjem na Dunaju pridobil tak sloves, da mu je tamkajšnja glasbena šola Horákovih zavodov, kasneje konservatorij, zaupala poučevanje gojencev najvišjih razredov, predsednik avstrijske republike pa mu je podelil častni naziv profesorja glasbe,⁵¹ Osterca pa je spremljalo neizpolnjevanje formalnih pogojev, saj je imel dokončano le srednjo glasbeno šolo. Nazadnje je obveljalo, da so bili 25. decembra leta 1939 za redne profesorje imenovani **Julij Betetto**, **Anton Trost** in ravnatelj orglarske šole v Ljubljani **Stanko Premrl**, medtem ko je **Janko Ravnik** ta položaj dobil marca naslednjega leta.⁵²

Julij Betetto (1885–1963), rojen v Ljubljani, je bil italijansko-slovenskih korenin. Njegov pevski talent je v deških letih opazil operni pevec in pedagog Fran Gerbič in ga usmeril v glasbeno izobraževanje. V šoli Glasbene matice ga je sprva poučeval Gerbič, nato pa Matej Hubad, ki ga je Betetto

47 Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, 119.

48 Prav tam, 120–21.

49 Prav tam, 123.

50 Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II*, 104.

51 Radoslav Hrovatin, »Anton Trost, prvi rektor Glasbene akademije v Ljubljani«, *Cerkveni glasbenik* 63 (1940), št. 11-12, 178.

52 V objavah o prvih profesorjih Glasbene akademije obstaja več različic. Oset je iz njemu dostopnega gradiva navedel Stanka Premrla, Janka Ravnika in Julija Betetta, medtem ko Budkovič v svojem delu *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II* kot prve tri redne profesorje omenja Betetta, Premrla in Trosta, kar je potrjeno v prvem *Izvestju Glasbene akademije* (1939–40, 16.)

še posebno cenil. Pri osemnajstih letih je bil kot basist že toliko zrel, da je postal član ljubljanskega Dramatičnega društva in opernega zbora, kmalu pa so mu zaupali tudi solistične vloge. V dveh letih si je nabral izkušnje na opernem in dramskem odru ter kot član manjših gledaliških skupin. Kljub uspehom se je zavedal nuje po nadaljnjem izobraževanju in se prijavil na avdicijo k dirigentu dunajske dvorne opere Franzu Schalku, ki jo je leta 1905 tudi opravljajal. Na preizkusu pevske nadarjenosti je bil prisoten takratni direktor opere Gustav Mahler, o čemer je Betetto kasneje povedal:

Ko smo bili že vsi zbrani, je v dvorano pribrzel majhen možak z izrazito glavo. [...] Bil je operni direktor, komponist Gustav Mahler. Preletel me je rahel trepet; a ko sem pričel peti, je glas kar vrel iz mojega grla.⁵³

Strogo preizkušnjo je uspešno prestal in dobil priporočilo za izobraževanje, ki ga je zaradi gmotnih težav začel čez dve leti. Vpisal se je na dunajsko glasbeno akademijo v razred Augusta Ifferta, takrat najvidnejšega pevskega pedagoga, in se uvrstil v tretji letnik in šolanje dokončal v dveh letih. Tekom študija ga je opazil vodja operne šole, sicer prvi režiser Dvorne opere, August Stoll in ga povabil v Dvorno opero. Tako so se zanj odprla vrata ene najprestižnejših opernih hiš sveta, kjer je debitiral leta 1909 v operi *Versiegelt* oziroma *Zapečateni* Lea Blecha, ki jo je vodil slavni dirigent Felix Weingartner. Betetto je prejel odlične kritike in napoved bleščeče prihodnosti. V dunajski Operi je preživel svoja najvitalnejša leta, se proslavil v liričnih, dramatičnih in buffo vlogah, njegov Kecal iz Smetanove *Prodane neveste* pa je postal sinonim za poustvarjalno odličnost. Sodeloval je z največjimi dirigenti in solisti svojega časa (dirigenti: Felix Weingartner, Richard Strauss, Oscar Nedbal idr., solisti: Mattia Battistiani, Marian Jeritza, Enrico Caruso idr.). Na Dunaju je redno nastopal do konca sezone 1921/22, nato pa se na povabilo vodstva ljubljanske Opere vrnil v Ljubljano, nadaljeval z operno kariero in se posvetil poučevanju na Konservatoriju Glasbene matice. Z njegovo avtoriteto in umetniško prezenco se je ljubljanska Opera vidno razvijala in v sodelovanju s konservatorijem pridobivala mlade pevce. Julij Betetto je k šolanju pritegnil številne talente, poskrbel za sodobne učne načrte in ustrezne pedagoške kadre, ki so skupaj z njim izobrazili vrsto opernih in koncertnih pevcev, kar je vplivalo na zavirljivo rast vokalno-instrumentalnega

53 Vilko Ukmar, *Srečanja z Julijem Betettom* (Ljubljana: DZS, 1961), 40. Prim. tudi Bohak, *Julij Betetto (1885–1963) nestor opernih in koncertnih pevcev*, 11–12.

Slika 3: Julij Betetto, basist, pedagog in rektor Glasbene akademije (dLib, Foto Tonka)

poustvarjanja. Med letoma 1930 in 1932 je deloval v Bavarski državni operi v Münchnu, kjer je poustvaril ves železni repertoar, vključno v Wagnerjem. Po vrnitvi je še naprej nastopal na ljubljanskem odru, tudi med vojno in še nekaj let po njej. Veličastno operno kariero je sklenil leta 1954. Med letoma 1933 in 1939 je bil ravnatelj Državnega konservatorija v Ljubljani, nato med ustanovitelji in prvimi profesorji Glasbene akademije, od 1942–1945 njen rektor. Betetto je bil od konca druge svetovne vojne do upokojitve leta 1962 predstojnik oddelka za petje in pedagog ter snovalec učnih načrtov, ki jih je redno posodabljal ter skrbel za njihovo evropsko primerljivost. Ves ta čas je bil v vodstvu Akademije za glasbo, v letih 1947 do 1949 in od 1957 do 1962 ponovno njen rektor. Julij Betetto je eden največjih slovenskih glasbenikov vseh časov.⁵⁴

⁵⁴ Bohak, *Julij Betetto (1885–1963) nestor opernih in koncertnih pevcev*, 18–100.

V prvi generaciji profesorjev je bilo tudi nekaj izrednih profesorjev, izbrali so glasbeno pedagoginjo in pevko **Angelo Trost**, pianista **Antona Ravnika** in violinista **Jana Šlajsa**.⁵⁵ Prvi administrativni direktor je postal Karel Mahkota, vendar ga je že marca 1940 nadomestil Adolf Gröbming, ki je postal tudi ravnatelj Srednje glasbene šole. Docenti so bili **Marijan Lipovšek**, **Marijana Mahkota**, **Karlo Rupel** in **Pavel Šivic**, vsi zaposleni od 9. avgusta 1939. V zavodu je sodelovalo 13 honorarnih učiteljev, med njimi dr. Dragotin Cvetko, Vilko Ukmar, Danilo Švara, Zora Zarnik, Matija Tomc idr.⁵⁶ Lucijan Marija Škerjanc, prepričan, da si zasluži mesto profesorja kompozicije na visoki stopnji, ni bil na nobenem seznamu imenovanih, zato je maja leta 1940 pri ministru Mihu Kreku sprožil protest in opozoril, da Akademija nima ustreznih kadrov za področje kompozicije in dirigiranje, za katerega naj bi bil po dogovoru imenovan prav on kot izredni profesor. Kljub zagotovitvam, da bo obljubljeni mesto dobil, se to v tistem letu ni zgodilo, zato se je odzval z ostrimi in žaljivimi besedami, da je Glasbena akademija postala »preskrbovalnica onemoglih svojcev in sorodnikov«.⁵⁷ Želje so se mu uresničile januarja leta 1942, ko je postal profesor na visoki stopnji.⁵⁸

Delovanje Glasbene akademije do konca druge svetovne vojne

Prvo leto delovanja Glasbene akademije ustanova ni imela rektorja, saj so odgovorni zaradi političnih in drugih nesoglasij z imenovanjem precej zavlačevali. Odgovornost za delovanje šole je kot začasni vodja, v. d. ravnatelj, prevzel Julij Betetto,⁵⁹ prvi rektor pa je bil imenovan šele avgusta leta 1940. To je bil pianist Anton Trost.⁶⁰ Na diplomski listini prvega diplomanta Akademije Jaroslava Jeřabeka, študenta pedagoškega oddelka

55 Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, 125. Potrebno je opozoriti, da Oset med imenovanimi izrednimi profesorji navaja Antona Trosta, kar bo gotovo pomota, saj je bil pred tem imenovan za rednega profesorja. Do napačne navedbe imena je najverjetneje prišlo pri interpretaciji zapisa »A. Trost«, pri katerem je bila mišljena Angela Trost, kar je potrjeno na seznamu učnega osebja, objavljenem v *Izvestju Glasbene akademije*, 1940–41, 6.

56 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 17.

57 Oset, »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«, 125.

58 *Izvestje Glasbene akademije*, 1941–42, 6.

59 Dokument, ki potrjuje Betettovo vlogo začasnega vodje, je njegov dopis (»Spomenica«) Ministrstvu za prosveto, datiran z dne 18. 10. 1939, v katerem opozarja na plačne anomalije učnega osebja srednje in visoke stopnje. Hrani Arhiv AG, mapa Spomenice za ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani.

60 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 6. V dosedanjih objavah o zgodovini Glasbene akademije je Anton Trost naveden kot rektor od ustanovitve Akademije, kar pa je dejansko postal leto kasneje.

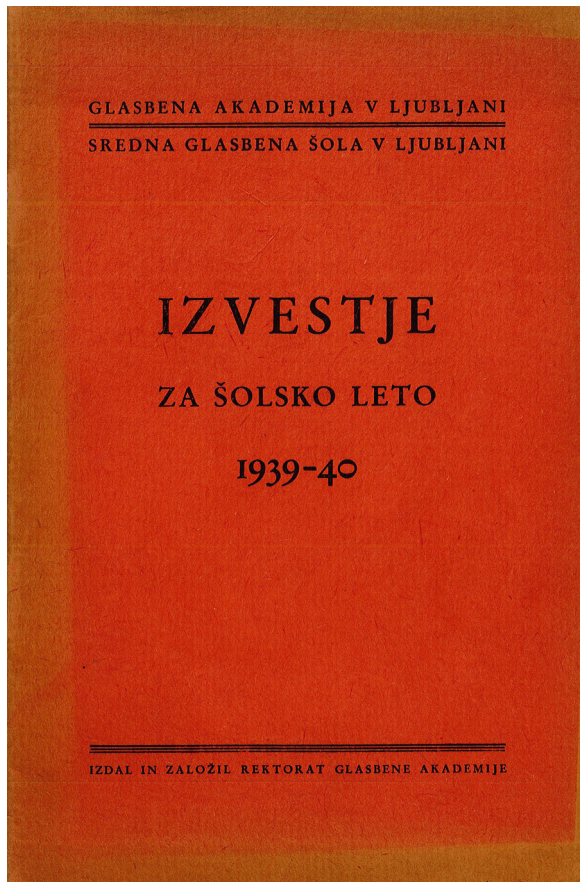

Slika 4: Anton Trost, pianist in prvi rektor Glasbene akademije (dLib)

z glavnim predmetom violina, ki je diplomiral 28. junija leta 1940, je na mestu predsednika komisije in rektorja tako kot odgovorna oseba s posebnim pooblastilom podpisan Julij Betetto.⁶¹

Anton Trost (1889–1973) je v mladih letih na Glasbeni matici v Ljubljani obiskoval pouk klavirja in violončela. Leta 1912 je na dunajski Akademiji za glasbo in upodabljajočo umetnost diplomiral iz klavirja in prejel Lisztovo nagrado. V Ljubljani je dve leti poučeval na šoli Glasbene matice, se na začetku prve svetovne vojne vrnil na Dunaj in tam do leta 1939 poučeval na Glasbeni šoli Adolf Horak (Horak-Musikschulen, kasneje Horak-Konservatorium, danes Franz Schubert Konservatorium). Ob pedagoškem delu je uspešno koncertiral. Nastopal je po slovenskih krajih (Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj,

⁶¹ Avtorica hrani kopijo diplome, izvirnik pa Boro Jeřabek, sin Jaroslava, ki se mu na tem mestu iskreno zahvaljujem za izkazano zaupanje in poslano gradivo o očetu in njegovem študiju na Glasbeni akademiji.

Slika 5: Izvestje Glasbene akademije 1939–40 (dLib)

Rogaška Slatina ...) in mestih tedanje Jugoslavije (Zagreb, Beograd, Skopje, Dubrovnik ...) pa tudi na Dunaju, v Badnu, Trstu in drugod ter prejemal odlične kritike. Na njegovem repertoarju so ob solističnih delih prevladovali koncerti Beethovna, Chopina in Griega, večkrat je poustvaril tudi koncert Lucijana Marije Škerjanca. S svojim dovršenim tehničnim znanjem in poglobljenimi interpretacijami je navduševal tudi najzahtevnejše poslušalstvo ter vplival na razvoj slovenske pianistike. Bil je cenjen in predan pedagog, poučeval je tudi Janka in Antona Ravnika, Lucijana Marijo Škerjanca, Jelko Suhadolnik in Boruta Lesjaka. Doma in na tujem se je proslavil tudi kot komorni glasbenik. Nastopal je z violinistom Karlom Ruplom, violinistko

Jelko Stanič, v Ljubljanskem komornem duu (ust. 1941) pa z Janom Šlajsom. Kot ugleden pianist z mednarodno kariero je bil ob ustanovitve Glasbene akademije povabljen v Ljubljano, kjer se je vpel v pedagoško delo in bil imenoval za prvega rektorja ustanove (1940–42). Na povojni Akademiji za glasbo je deloval do upokojitve leta 1956. Anton Trost je bil prvi slovenski pianist mednarodnega slovesa. Za svoje dosežke je leta 1949 prejel Prešernovo nagrado. Zadnja leta je preživel na Dunaju, kjer je tudi pokopan.⁶²

H Glasbeni akademiji je kot samostojna enota sodila Srednja glasbena šola, ki je imela še pripravljajno, nižjo stopnjo. Popolna srednja šola je trajala štiri leta in naj bi skrbela za izobraževanje pevcev in instrumentalistov za profesionalne in ljubiteljske kroge, med tem ko je bila Glasbeni akademiji dodeljena vloga izobraževanja kadra, ki bi razvijal slovensko glasbeno kulturo do najvišje možne ravni umetniškega ustvarjanja in poustvarjanja ter vzgajal učitelje glasbe za različne stopnje in smeri poučevanja.⁶³ Na srednji stopnji so lahko poučevali profesorji, suplenti oziroma profesorji pripravniki in strokovni učitelji. Zakonodaja je dovoljevala tudi honorarne učitelje, kar je bilo nujno, saj je bilo zaradi nezadostne denarne podpore redno zaposlenih pedagogov malo. Na srednji stopnji so bili naslednji oddelki:

1. teoretični predmeti z glasbeno zgodovino z obveznim klavirjem;
2. koncertno in operno solopetje;
3. klavir in orgle;
4. orkestrski instrumenti in
5. oddelek za dramsko, operno in baletno umetnost ter operno zbornu petje.

Bila je štiriletna z nekaj izjemami: pouk baleta in orkestrskih glasbil je trajal šest let, zbornu petje pa tri. Predmetnik je bil razdeljen na glavne in stranske strokovne in splošne predmete, ki so omogočali zaokroženo srednješolsko izobrazbo. Dijaki so bili lahko zgolj redno vpisani, druge možnosti ni bilo. Posamezni oddelki so imeli vodjo, ki je skrbel tako za visoko kot srednjo stopnjo, v kolikor je bila smer izobraževanja na obeh ravneh. Šolsko leto za srednjo šolo je trajalo od 15. septembra do 31. avgusta.⁶⁴ Sprejemni pogoji so bili za posamezne oddelke različni. Za vpis na teoretični oddelek je bil pogoj dokončana »nižja srednja stopnja« (kar bi lahko prevedli v meščansko šolo)

62 Primož Kuret, Trost, Anton (1889–1973). *Slovenska biografija*: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi725161/#slovenski-biografski-leksikon> (obiskano 9. 8. 2019).

63 »Uredba o umetniških šolah«, *Slovenec* 67 (1939), 181a, 2.

64 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 12–14.

in starost med 16 in 25 let, za solopetje je bila dovolj dokončana osnovna šola in starost med 16 in 25 let, medtem ko je za klavir, orgle in orkestrske instrumente veljalo pravilo, da se lahko vpiše, kdor ima dokončano osnovno šolo. Kandidati za klavir, harfo, violino in violončelo so smeli imeti največ 16 let, za kontrabas, pihala in trobila pa med 14 in 20. Sorodne pogoje so imeli tudi kandidati za dramsko umetnost, za operno šolo je bila zahtevana glasbena predizobrazba v trajanju treh let in starost med 14 in 25 let, pri baletu so pravila velevala zgolj starostne omejitve (7 do 12 let), za operno zbornu petje pa so bili kot pogoj omenjeni štirje razredi srednje šole in starost od 17 do 25 let. Za nadpovprečno nadarjene kandidate ni bilo starostnih omejitev.⁶⁵ Podatki o vpisnih pogojih nazorno kažejo, da glasbena predizobrazba razen izjemoma ni bila obvezna, kar je nekoliko v nasprotju z dejstvom, da je bila nižja stopnja pri Glasbeni matici od nastanka leta 1882 in nato na Jugoslovanskem in Državnem konservatoriju odlično obiskana ter pomembna priprava na srednjo stopnjo.

V prvem letu je bilo na Srednji glasbeni šoli redno zaposlenih sedem profesorjev, sopranistka Jeanette Foedransperg (r. kot Ivanka Knific, solopetje), skladatelj Slavko Osterc (glasbenoteoretični predmeti), Anton Ravnik (klavir), skladatelj Lucijan Marija Škerjanc (glasbenoteoretični predmeti), Jan Šlajs (violina), Marija Šmalc (klavir) in glasbena pedagoginja Angela Trost (solopetje, fiziologija, fonetika). Po stopnji izobrazbe sta imela srednjo šolo Slavko Osterc in Angela Trost, najvišjo pa Jan Šlajs.⁶⁶ Učitelji so bili strokovnjaki in priznani glasbeniki, kar je bila obetavna napoved za uspešno delovanje srednje šole. **Jan Šlajs** (tudi Šlais, 1893–1975) se je med drugim izobraževal na praški mojstrski šoli Otakarja Ševčíka, bil pa je med najpomembnejšimi violinskimi pedagogi na Slovenskem v obdobju med obema vojnoma. Leta 1946 se je vrnil na Češko ter poučeval na praškem konservatoriju in nato v Brnu na tamkajšnji Janáčkovi glasbeni akademiji. Kot odličen pedagog in metodik je na ljubljanskem konservatoriju in nato na Glasbeni akademiji reformiral učne načrte, vpeljal metode znamenite Ševčíkove šole ter dvignil študij violine na visokošolsko raven, primerljivo z evropskim prostorom.⁶⁷ Pod njegovim mentorstvom so študirali številni

65 Prav tam, 14.

66 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 18.

67 Maruša Zupančič, *Razvoj violinske pedagogike in šolstva na Slovenskem od začetka 19. stoletja do začetka druge svetovne vojne*, dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-Q7AZJ2DJ> (obiskano 5. 6. 2019)

kasneje uspešni violinisti. Karlo Rupel in Leon Pfeifer sta bila profesorja violine in vsak v svojem času rektorja Akademije za glasbo, Ali Dermelj je deloval kot koncertni mojster ljubljanskih simfoničnih orkestrów, komorni glasbenik in profesor na akademski stopnji, Vida Jeraj Hribar je bila priznana pedagoginja in prva ravnateljica ljubljanske Srednje glasbene šole po njeni osamosvojitvi leta 1953, Fran Stanič pa velja za enega najuspešnejših slovenskih violinskih pedagogov obdobja po drugi svetovni vojni.⁶⁸ Izpostaviti je treba tudi nekatere honorarne učitelje, pevce in instrumentaliste. Nekateri med njimi so poučevali na srednji in akademski stopnji, npr. Dragotin Cvetko (teoretični in znanstveni predmeti), Ado Darian (solopetje), Silva Hrašovec in Zora Zarnik (klavir), Karel Jeraj (violina in viola), Leon Pfeifer (violina), Danilo Švara (zbor, orkester, operna šola ...) in ne nazadnje Matija Tomc (orgle). Zunanji sodelavci zgolj srednje stopnje so bili: Gustav Müller (violončelo), koreograf Peter Golovin Gresserov (baletni ples), Samo Hubad (korepeticije pri operni šoli in solopetju), režiser Osip Šest (deklamacija) idr. Vodstvo Glasbene akademije je za učitelje najemalo tudi člane ljubljanskega opernega orkestra, ki so bili za poučevanje posameznih glasbil v tamkajšnjem okolju najbolj usposobljeni. Pihala in trobila so poučevali Josip Dareš (oboa), Franc Karaš oziroma Karas (trobenta, pozavna, tuba), Slavko Korošec (flavta), Václav Laun (klarinet) in Feliks Moravec (rog).⁶⁹ Visokošolski študij teh glasbil je bil vpeljan šele po drugi svetovni vojni.

V prvi generaciji gojencev Srednje glasbene šole pod okriljem Glasbene akademije (šol l. 1939/40) je bilo v štirih oddelkih in različnih razredih skupaj 5 bodočih komponistov, več kot 40 solopevcev ter okrog 60 dijakov na oddelku za klavir, orgle in orkestrske instrumente, kjer so prevladovali učenci violine.⁷⁰ Med gojenci solopetja naj omenimo Nado Stritar in Valerijo Heybal, ki sta tega leta že imeli dobrih dvajset let. Koloraturna in lirična sopranistka **Nada Stritar**, članica znane predvojne pevske zasedbe sester Stritar (poročena z znanim kulturnikom in politikom Josipom Vidmarjem), je po končani srednji stopnji študirala na Glasbeni akademiji, nato

68 Prav tam.

69 *Izvestje Glasbene akademije, 1939–40*, 18–19. Slavko Korošec, doma iz Zagorja ob Savi, je bil vsestranski glasbenik, redno zaposlen v orkestru Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Poučeval je na ljubljanski Srednji glasbeni šoli in na Glasbeni akademiji, po letu 1949 pa tudi na glasbeni šoli v Zagorju, kjer je bil nekaj časa ravnatelj s stažem honorarnega sodelavca ustanove. Prim. Rudi Medved, *60 let živeti glasbo* (Zagorje: Glasbena šola Zagorje, 2006), 9–10. Drugi omenjeni učitelji pihal in trobil so bili najverjetneje češkega rodu, ki so tako kot številni njihovi rojaki delovali v Ljubljani kot člani opernega orkestra ter honorarni učitelji.

70 Prav tam, 23.

pa sredi študija odšla v partizane (1943), kjer je bila ena vidnejših glasbenih in igralskih osebnosti partizanskega gledališča. Po vojni je bila uspešna članica ljubljanske Opere SNG, kjer je odpela številne vloge in zanje prejela odlična priznanja (Prešernova nagrada, 1953). Nastopala je tudi v priznanih evropskih opernih gledališčih v Italiji, na Nizozemskem, v Izraelu in ne nazadnje v Sovjetski zvezi ter se proslavila kot Violeta v Verdijevi *Traviati*, Gilda v njegovem *Rigolettu*, Rozina v Rossinijevem *Seviljskem brivcu* in ne nazadnje kot Mimi (Puccini, *La Bohème*). Ob operi je bila vse življenje tudi uspešna koncertna pevka.⁷¹ Sopranistka **Valerija Heybal** izhaja iz kamniške glasbene družine. V deklinških letih je začela s poukom solopetja pri pedagogu Francu Župevcu, po njegovi smrti pa jo je od leta 1938 uril Julij Betetto, s katerim sta ustvarila pristen prijateljski odnos. Potem ko je februarja leta 1938 uspešno debitirala v ljubljanski operni hiši, se je najprej vpisala na Državni konservatorij k profesorju Betettu in bila v naslednjem šolskem letu že v 6. letniku Srednje glasbene šole.⁷² Ker ni navedena med absolventi srednje stopnje in ne med študenti Glasbene akademije, predvidevamo, da je z institucionalnim šolanjem prekinila in se pri svojem profesorju naprej izpopolnjevala zasebno.⁷³ Njena kariera se je strmo dvigala in dosegla vrhunec v času delovanja v beograjski operi (med 1948 in 1971), nastopala pa je tudi na imenitnih tujih odrih.⁷⁴

Na visoki stopnji so leta 1939 odprli oddelke, kot jih je narekovala uredba o ustanovitvi, kar je bilo primerljivo z dotedanjim Državnim konservatorijem.

- I. oddelek za kompozicijo in dirigiranje,
- II. oddelek za solopetje (koncertno in operno),
- III. oddelek za klavir,
- IV. oddelek za violino,
- V. oddelek za violončelo,
- VI. oddelek za orgle,
- VII. oddelek za odrsko umetnost (dramsko in operno),
- VIII. oddelek za glasbene pedagoge (pedagoški oddelek).

71 Primož Kuret, *Sto slovenskih opernih zvezd* (Ljubljana: Prešernova družba, 2005), 120–121.

72 Marko Košir in Peter Bedjanič, *Valerija Heybal: pozabljena slovenska primadona* (Maribor: Pro Andy; Zagorje ob Savi: Fundacija Ladko Korošec, 2017), 18–19; *Izvestje Glasbene akademije, 1939–40*, 24; *Izvestje Glasbene akademije, 1940–41*, 13.

73 Košir in Bedjanič, *Valerija Heybal: pozabljena slovenska primadona*. Prim tudi *Izvestje Glasbene akademije, 1940–41*, 24.

74 Košir in Bedjanič, *Valerija Heybal: pozabljena slovenska primadona*, 146–302.

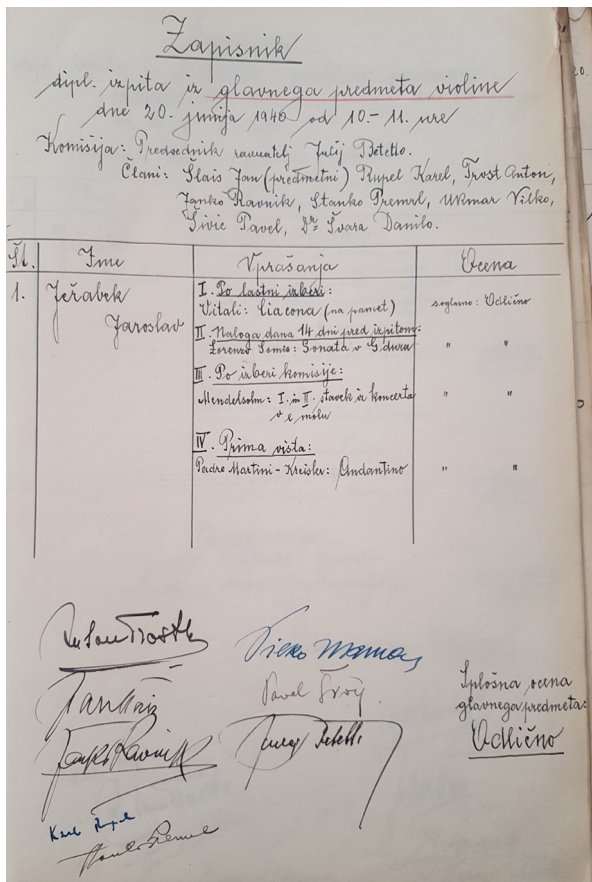
Redno nastavljeni sodelavci in profesorji so bili Adolf Gröbming (upravni direktor), Julij Betetto (začasni vodja ustanove in učitelj solopetja), Anton Trost (klavir), Stanko Premrl (orgle), Janko Ravnik (klavir), Karlo Rupel (violina), Marijan Lipovšek (teoretični predmeti) in Pavel Šivic (teoretični predmeti), poučevalo pa je tudi okrog deset honorarnih sodelavcev. Statistika Glasbene akademije kaže, da je bilo na visoki stopnji v prvem letu vpisanih okrog 40 študentov, število je kasneje rahlo naraslo, vendar ne nad 50, v najbolj kriznem letu 1944/45 pa je spet upadlo, a ne pod 40.⁷⁵ Učne načrte za študij solopetja je pripravil Julij Betetto in jih med drugim podredil potrebam ljubljanske Opere, kar je rodilo dobre rezultate. Zgledoval se je po nemških in dunajskih vzorih. Oddelek za petje je bil v času Konservatorija in Glasbene akademije poleg pedagoškega najštevilčnejši, njegovi študenti in diplomanti pa so predstavljali jedro pevskega podmladka ljubljanske in kasneje tudi mariborske operne hiše. Po zaslugi Betetta in njegove vloge na Glasbeni akademiji je imela slovenska glasbena scena v letih pred drugo svetovno vojno in leta po njej številne uspešne operne soliste, koncertne pevce in pevske pedagoge.⁷⁶

Študentom akademske stopnje je bil že v prvem letu omogočen pospešen študij. Jurij Gregorc, violinist, skladatelj in glasbeni teoretik, je bil ob vpisu sprejet v drugi letnik kompozicije in dirigiranja, Samo Hubad in Primož Ramovš pa v četrtega. Bojan Adamič je bil še leta 1939 vpisan v drugi letnik klavirja srednje stopnje, leta 1941 pa ga najdemo na seznamu diplomantov akademske stopnje.⁷⁷ Omenjeni **Jaroslav Jeřábek** (1915–2004), rojen češkimi staršem v Mariboru, je najprej obiskoval učiteljsko šolo, nato pa ga je Karol Pahor pripravil na vstop na Državni konservatorij. Po treh letih se je uspešno vpisal na Glasbeno akademijo in v študijskem letu 1939/40 dokončal četrti letnik pedagoškega oddelka Glasbene akademije (glavni predmet violina) v razredu Jana Šlajsa. Štejemo ga za prvega diplomanta visoke stopnje. Diplomiral je junija leta 1940, in to z odliko. Kot študent je v različnih ljubljanskih jazzovskih in plesnih zasedbah igral saksofon in klarinet ter bil član uspešnega Velikega plesnega orkestra Bojana Adamiča, kjer so igrali tudi Samo Hubad, Mihael Gunzek, Vlado Golob in drugi. Po vojni se je poklicno posvetil pedagoškemu delu in občasno igral v plesnih zasedbah slovenskih zdravilišč. Na mariborski Srednji glasbeni šoli je poučeval

75 Prim. *Izvestja Glasbene akademije*, 1939–40, 1940–41, 1941–42, 1942–43, 1943–44. Prim tudi Klopčič, *Ustanovitev in delovanje Glasbene akademije v Ljubljani* (1939–1945), 81–94.

76 Bohak, *Julij Betetto (1885–1963), nestor opernih in koncertnih pevcev*, 83–88, 94–100.

77 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 12.

Slika 6: Zapisnik diplomskega izpita violinista Jaroslava Jeřabeka 1940
(družinski arhiv)

violino in bil dolgoletni ravnatelj Glasbene šole Maribor Tabor. Sodeloval je z orkestrom Slovenske filharmonije in bil tri desetletja član orkestra Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru. Na domačih in mednarodnih odrih je nastopal tudi kot komorni glasbenik in bil med snovalci mariborskega baročnega ansambla. Jaroslav Jeřabek, precej pozabljeni diplomant Glasbene akademije, je eden tistih, ki so s svojim vsestranskim delovanjem močno zaznamovali slovensko glasbeno šolstvo in širše kulturno okolje.⁷⁸

⁷⁸ Mira Mracsek, »Dobra vila – glasba«, *Večer*, 2. 2. 1981, 4. Prim tudi tipkopol biografije Jaroslava Jeřabeka, ki jo je zapisal sin Boro februarja 2019. Hrani avtorica.

Čeprav je bilo prvo leto delovanja Glasbene akademije v znamenju kadrovskih in organizacijskih težav, je bil študijski proces uspešno izpeljan in zaokrožen z letnimi nastopi najuspešnejših študentov, ki so bili po tradiciji v veliki filharmonični dvorani.⁷⁹ V naslednjem letu (1940/41) je bila kadrovska slika popolnejša, ustanova je dobila rektorja, razširilo se je število učiteljev, predvsem honorarnih sodelavcev. Še naprej je bil najštevilčnejši oddelk za solopetje, nato za klavir, drugi po številu niso izstopali. Tega leta je diplomiralo kar 15 študentov, med njimi **Bojan Adamič**, **Zorka Bradač**, **Jure Gregorc**, **Samo Hubad**, **Primož Ramovš** in drugi.⁸⁰ Med redno zaposlenimi Srednje glasbene šole je bilo malo sprememb, kot učitelj harmonije in kontrapunkta je bil sprejet skladatelj Blaž Arnič, zaposlili pa so tudi nekatere dotlej honorarne sodelavce, Leona Pfeiferja, dr. Danila Švaro in Pavla Rančigaja. Maja leta 1941 je po dolgotrajni bolezni umrl skladatelj in učitelj Slavko Osterc. Zunanji sodelavci za posamezne instrumente so bili še naprej iz vrst ljubljanskega Narodnega gledališča, skupno število učiteljev pa se je z uvajanjem novih splošnih in strokovnih predmetov precej povečalo.⁸¹ Šolanje je na srednji stopnji zaključilo kar 148 učencev, okrog 20 več kot prvo leto.⁸² Diplomiralo je 6 gojencev (2 skladatelja, 2 pianista, organist in pozavnist).⁸³ Med učenci prvega letnika naj omenimo **Vilmo (Viljemino) Bukovec**, ki je imela ob vpisu dvajset let. Od mladosti je prepevala v cerkvenih zborih in društvenih igrah, maturirala na Državni realni gimnaziji v Novem mestu in nato tri semestre študirala na ljubljanski Pravni fakulteti. Ko je spomladi leta 1941 zmagala na pevskem tekmovanju ljubljanske Opere, jo je to spodbudilo k pevskeemu izobraževanju na Srednji glasbeni šoli pri Jeanette Foedransperg. Med italijansko okupacijo je bila internirana v Gonars, nato v Dachau, po vrnitvi v Ljubljano je najprej študirala na visoki stopnji pri Adu Darianu in se nato neformalno izpopolnjevala pri Juliju Betettu in Bogu Leskovicu. Leta 1944 je postala članica opernega studia Mirka Poliča⁸⁴ in zboristka opernega

79 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 30–42.

80 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 12.

81 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 8–9.

82 *Izvestje Glasbene akademije*, 1939–40, 20; *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 11.

83 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 12.

84 Mirko Polič, med letoma 1925 in 1939 umetniški vodja in ravnatelj ljubljanske Opere, je nekaj mesecev pred koncem druge svetovne vojne vodil operni studio za izobraževanje mladih pevcev Srednje glasbene šole in Glasbene akademije, v katerem so se kalili pevci, ki so drug za drugim postali solisti ljubljanske in mariborske operne hiše: Vilma Bukovec, Rudolf Francl, Miro Brajnik, France Langus, Ladko Korošec, Samo Smerkolj idr. Glej v: Henrik Neubauer, *Ljubljanska Opera med drugo svetovno vojno 1941–1945* (Ljubljana: samozaložba 2012), 48.

zboru, nato pa je vse pogosteje dobivala solistične vloge in po vojni postala ena vidnejših članic ljubljanskega opernega ansambla, kar je ostala več desetletij.⁸⁵ Na oddelku za petje se je šolala tudi altistka Bogdana Stritar, druga od sester iz pevske družine, ki je podobno kot Nada odšla v partizane in nato do sredine 60. let nastopala v ljubljanski Operi. Na oddelku za klavir sta bila Zvonimir Ciglič in Ciril Cvetko, na violini Cvetko Budkovič, kasneje poznavalec zgodovine slovenskega glasbenega šolstva, ter skladatelj Janez Maticič in violinski virtuoz Igor Ozim. Na srednji stopnji je bilo v tem času komaj kaj zanimanja za kontrabas, violončelo, fagot, flavto, oboo, rog in pozavno.⁸⁶

Leto 1941 je bilo zaradi začetka vojne za Glasbeno akademijo prelomno. Ljubljana je postala središče Ljubljanske province pod italijansko upravo, kmalu pa tudi edino evropsko mesto, obdano z bodečo žico. Konec aprila 1941 je vodstvo Akademije komisarju Emiliju Grazioliju izročilo spomenico, s katero je italijansko oblast zaprosilo za naklonjenost zavodu.⁸⁷ Že konec maja 1941 je postalo jasno, da bo nova oblast kulturne ustanove denarno podpirala in jim dovolila lastno upravljanje, vendar ob brezpogojni lojalnosti. Grazioli je zagovarjal načelo ohranjanja kulture in podpore glavnih ustanov, vendar s prevladujočo italijansko in nemško repertoarno politiko. Veljal je za kulturno razgledanega, zato si je prizadeval, da bi imelo mesto pod njegovim vodstvom kljub vojnim razmeram dostojno glasbeno raven. Idealnega soglasja seveda ni bilo mogoče doseči, saj sta imeli obe strani svoje načrte, ki sta jih uresničevali po dejanskih zmožnostih. Glasbena akademija je bila do določene mere lojalna oblastem, ob tem pa je sledila tudi navodilom Osvobodilne fronte, saj je bilo med profesorji in študenti precej njenih aktivistov. Dvojna igra je bila sicer nevarna, vendar na srečo ni bila za nikogar usodna. Spomladi leta 1941 je bila objavljena resolucija kulturnega plenuma, ki je prepovedala vsakršno kulturno dejavnost, ki bi kazala lojalnost do italijanske kulture, vendar ni bilo prepovedi umetniške ustvarjalnosti. Resolucija se ni zavzemala za popolno prekinitev slovenskega kulturnega življenja, ker bi s tem obstajala nevarnost italijanizacije ustanov, zato je dovolila delovanje ljubljanske Opere in Glasbene akademije. Z nemško zasedbo so se merila o kulturnem molku zaostriala, saj je za kršitev veljalo vsako dejanje brez odobritve osvobodilnega gibanja.⁸⁸ Ustanove, ki

85 Bukovec, Vilma (1920–2016) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1020620/> (obiskano 10. 7. 2020).

86 *Izvestje Glasbene akademije*, 1940–41, 15–19.

87 Prav tam, 26.

88 Prim. Aleš Gabrič, »Kulturni molk«, *Prispevki za novejšo zgodovino*, l. 1989, št. 1–2, 385–413.

so med vojno obstale, se tako ali drugače podredile italijanski ali nemški oblasti in kljub razmeram opravljale vlogo razvoja slovenske nacionalne kulture, so leta 1945 doživele vrsto kritik, ki pa niso prerasle v gonjo in so s pravo mero razuma zamrle.⁸⁹

Z letom 1941/42 je bilo opaziti usihanje vpisa na srednji in visoki stopnji, kar je bila posledica okupacije in z žico obdane Ljubljane, kajti kandidati za glasbeni študij iz širšega območja Kranjske, Štajerske in od drugod niso imeli možnosti obiskovanja učnih ur.⁹⁰ Pojavljale pa so se tudi druge težave, posamezni profesorji so bili internirani v nemška ali italijanska taborišča, drugi so odhajali v partizane, zato se je število učiteljev zmanjševalo. Ustanova se je soočala tudi s problemom beguncev – kulturnikov iz drugih delov slovenskega prostora, ki so se v Ljubljano zatekli v strahu pred deportacijami ali izseljevanjem. V zaščito je bila zanje na Glasbeni akademiji vpeljana možnost vpisa na dramski oddelek, kar je posameznikom omogočalo dokaj varno bivanje v Ljubljani. S tem se je število vpisanih na oddelku za dramsko umetnost precej povečalo, čeprav je bil vpis za večino zgolj formalnost. V tem šolskem letu je bilo redno zaposlenih nekoliko manj učiteljev, **Lucijan Marija Škerjanc** je s srednje napredoval na visoko stopnjo. Skladatelj in violinski pedagog **Karol Pahor** je kmalu po začetku vojne prebežal iz Maribora v Ljubljano in na Srednji glasbeni šoli poučeval violo.⁹¹ Kitarist **Stanko Prek**, diplomant Visoke šole za glasbo in gledališče v Münchnu, je vodil t. i. kitarski tečaj, na katerega se je prijavilo kar 22 kandidatov. Zaradi šibkega predznanja je bila večina prijavljenih uvrščena v pripravljalni tečaj na glasbeni šoli Narodno železničarskega glasbenega društva Sloga, manjše število pa je jih obiskovalo pouk v okviru tečaja na Srednji glasbeni šoli, ki še ni imela oddelka za kitaro.⁹² Kljub temu lahko to leto štejemo za začetek sistematičnega poučevanja kitare na Slovenskem, Stanka Preka pa za pionirja slovenske kitarske pedagogike.⁹³ Med novimi učitelji je bil tudi muzikolog in skladatelj **Vilko Ukmar**, ki je poučeval zgodovino

89 Prim. Darja Koter, »Vzgojno-izobraževalno in kulturno poslanstvo ljubljanske Glasbene matice in Glasbene akademije v letih 1939–1945«, *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 19, 66–69.

90 *Izvestje Glasbene akademije*, 1941–42, 25.

91 *Izvestje Glasbene akademije*, 1941–42, 9–10; za biografijo in pedagoško delo Karola Pahorja glej: Branka Rotar Pance, »Pedagoško delo K. Pahorja na Akademiji za glasbo«, v: *Pahorjev zbornik*, ur. E. Škulj (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2005), 55–72.

92 *Izvestje Glasbene akademije*, 1941–42, 40.

93 Branislav Rauter, »Zgodovinski vpogled v pouk kitare v slovenskem glasbenem šolstvu«, *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200-letnici*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 25 (2016), 109.

glasbe. Njegovo pedagoško delo na področju glasbene zgodovine se je sicer začelo že leta 1934 na Državnem konservatoriju, kjer je za potrebe pouka sestavil prvi priročnik, po vojni pa se je od leta 1947 do upokojitve leta 1975 izkazal kot profesor na Akademiji za glasbo ter za študente v soavtorstvu in samostojno napisal več didaktičnih zvezkov in knjižnih publikacij.⁹⁴ Na začetku leta se je na srednjo stopnjo vpisalo nekaj več kot 200 učencev, ob zaključku jih je bilo ok. 180, osip v takšnem obsegu je bil stalnica. Na srednji stopnji sta bila dva diplomanta, Pelegrin Capuder (orgle) in Nada Stritar (solopetje).⁹⁵ Razmerje vpisanih na posameznih oddelkih je bilo še naprej v prid solopetju in klavirju, povečevalo pa se je število organistov, klarinetistov in trobentačev.⁹⁶ Naraščanje vpisanih na pihala in trobila je nakazovala možnost študij na visoki stopnji, kar je bil obetaven znak za takrat delujoče orkestre, ki so se ubadali z velikim pomanjkanjem usposobljenih glasbenikov. Ne nazadnje pa je bilo moč računati tudi na povečanje števila pedagogov vseh stopenj in smeri glasbenega izobraževanja. Tega leta je na visoki stopnji diplomiralo pet študentov, med njimi **Jurij Gregorc** na violini.⁹⁷

Vodstvo Glasbene akademije je imelo zelo natančne predstave o oblikah javnega nastopanja študentov. Poleg internih produkcij v Hubadovi dvorani v stavbi na Vegovi ulici so bili ob koncu šolskega leta v veliki filharmonični dvorani javni nastopi, pred vojno pa so se celo vrstila gostovanja v druge slovenske kraje. Na sklepnih koncertih, letno se jih je zvrstilo do šest, so nastopili predvsem diplomanti solisti, medtem ko je orkester gojencev srednje in visoke stopnje, ki naj bi postal reprezentativno telo ustanove, nastopil le po prvem letu. V naslednjih letih so na sklepnih koncertih nastopali le solisti in komorne skupine iz vrst diplomantov. Iz koncertnih sporedov bi težko razbrali bistveno razliko med predvojnimi in medvojnimi časom, čeprav naj bi med vojno izpolnjevali zapoved izvajanja del italijanskih in nemških avtorjev. Študentje so izvajali dela, primerna svojim spodobnostim, med katerimi so večinoma velikani klasične glasbe od baroka do romantike in nekateri predstavniki zgodnjega 20. stoletja, italijanska ali nemška literatura pa nista prevladovali. Med slovenskimi so predvsem dela aktualnih skladateljev in profesorjev Akademije (Slavko Osterc, Aleksander Lajovic, Josip Pavčič, Lucijan Marija Škerjanc, Janko Ravnik, Stanko Premrl, Matija Tomc idr.), nekaj pozornosti pa

94 Kristijan Ukmar, »Življenjska pot Vilka Ukmarja«, *Vilko Ukmar 1905–1991*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* (2006), 3–7.

95 *Izvestje Glasbene akademije*, 1941–42, 11–12.

96 Prav tam, 16–23.

97 Prav tam, 12.

je bilo namenjene tudi takrat najmlajšim avtorjem, kot je bil Jurij Gregorc.⁹⁸ O nastopih in uspehih je poročal Lucijan Marija Škerjanc v časopisu *Jutro*.⁹⁹

V obdobju italijanske okupacije je Glasbena akademija za srednjo in visoko stopnjo v ločenih zvezkih ter v slovenskem in italijanskem jeziku za vse glavne predmete pripravila vezano obliko učnih načrtov v tipkopisu.¹⁰⁰ Kot primer navajamo učne načrte za pihalne instrumente (flavta, klarinet, oboa, fagot) na srednji stopnji, kjer je uvodoma zapisan temeljni cilj izobraževanja, in sicer »nuditi gojencem potrebno splošno glasbeno izobrazbo in omogočiti jim, da se izpopolnijo v igranju glasbila do čim višje tehnične stopnje« ter jih usposobiti, »da se bodo mogli s pridom udeleževati ne le v orkestrskih in komornih sestavih, ampak tudi kot solisti«. ¹⁰¹ Pogoj za vpis je bila dokončana osnovna šola, glasbena predizobrazba ni bila zahtevana, priporočena starost pa je bila od 14 do 20 let. Priložiti je bilo treba zdravniško spričevalo o dobrem stanju dihal. S sprejemnim izpitom so preverjali, ali ima kandidat »dober posluh« in »ritmični čut« ter poznavanje osnovnih glasbenoteoretičnih pojmov, kot so branje v violinskem in basovskem ključu, poznavanje tonovskih načinov idr. Predvidena je bila tudi možnost vpisa v višji letnik, v kolikor je kandidat izkazal ustrezne sposobnosti in znanja.¹⁰² Podobni pogoji so bili določeni tudi za druge smeri šolanja. Predmetnik je bil široko zastavljen in je obsegal glavni predmet, obvezen klavir, »teorijo« in »intonacijo«, kar danes razumemo kot solfeggio, harmonijo (kontrapunkta ni bilo na seznamu, najdemo pa ga pri nekaterih drugih smereh), nauk o glasbenih instrumentih, nauk o glasbenih oblikah, med glasbenimi predmeti pa sta bila obvezna še orkester in komorne vaje. Obvezen je bil tudi sklop »splošni kulturni predmeti«, kamor so sodili slovenski jezik s književnostjo (gojenci z malo maturo so ga bili oproščeni), »splošna zgodovina«, »narodna zgodovina«, zemljepis ter nemški ali italijanski jezik.¹⁰³ Za vsak glavni predmet oziroma instrument je bila predpisana učna snov, ki je obsegala šole za tehniko, etude in skladbe s klavirjem, na koncu vsakega letnika pa je bila zapisana še obvezna literatura za letni, na koncu pa še za diplomski izpit.¹⁰⁴

98 Prim. *Izvestja Glasbene akademije za leta 1939–49, 1940–41, 1941–42, 1943–44 (1944–45 ni izšlo) in 1945–46.*

99 Prim. Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II*, 141–145.

100 Arhiv Akademija za glasbo v Ljubljani (dalje Arhiv AG), mape Učni načrti, brez datacije.

101 Arhiv AG, Zvezek Pihala (4. Oddelek srednje glasbene šole) Učni načrti, 1.

102 Prav tam.

103 Prav tam, 2.

104 Prav tam, 3.

Raznolik in precej drugačen je bil učni načrt za solopetje, ki ga je najverjetneje pripravil Julij Betetto kot najbolj izkušen pevski pedagog in mednarodno uveljavljen solist.¹⁰⁵ Šolanje je potekalo štiri leta. Predmetnik je obsegal solopetje, klavir, violino, orgle (za glavni predmet je bila ura individualnega pouka 30, za stranske pa 20 minut), harmonijo, kontrapunkt, nauk o instrumentih, oblikoslovje, partiturno igranje, dirigiranje, zbor, gregorijanski koral, deklamacijo, fiziologijo in fonetiko ter deklamacijo, predmete pedagoške stroke, kot sta »glasbena metodika« in »glasbena pedagogika«, ter glasbeno psihologijo, italijanščino, zgodovino glasbe, glasbeno estetiko in akustiko.¹⁰⁶ Skoraj identičen je bil predmetnik za klavir (brez tujega jezika), poleg glavnega predmeta (klavir), sta bila violina in solopetje obvezna v vseh štirih letnikih, po dve uri tedensko (ura 20 minut). Čeprav predavanja iz glasbene psihologije, pedagogike in metodike niso bila obsežna, je veljalo pravilo: »Kandidati, ki se niso učili psihologije in splošne pedagogike, morajo opraviti poseben tečaj iz teh predmetov«.¹⁰⁷ Primerljivi so tudi učni načrti za orgle in violino. Prvič pa je opaziti učni načrt za tolkala, ki so sodila k trobilom (rog, pozavna, trobenta, tuba in tolkala).¹⁰⁸ Za pouk tolkal (pavke, mali boben in triangel), ki je bil dopolnilni predmet, je veljalo, da ga je lahko obiskoval, kdor je imel »brezhiben ritmičen čut« in kdor je dokončal vsaj štiri leta klavirja (dopolnilni predmet), trajal je dve leti, dvakrat tedensko po 20 minut.¹⁰⁹

Posebej velja izpostaviti 5. oddelek – za igralsko umetnost, saj je šolanje igralcev v času med obema vojnama in do konca druge svetovne vojne potekalo pod okriljem glasbenih vzgojno-izobraževalnih institucij. Akademija za igralsko umetnost je nastala šele po drugi svetovni vojni kot prva visokošolska ustanova za vzgojo gledališkega kadra in je bila tako kot Akademija za glasbo do leta 1975 samostojna, nato pa sta se obe skupaj z Akademijo likovnih umetnosti pridružili Univerzi v Ljubljani. Oddelek za igralsko umetnost pri Srednji glasbeni šoli je bil namenjen izobraževanju igralcev »za praktično delo v narodnih gledališčih«, najbolj nadarjeni učenci pa so lahko nadaljevali študij tudi na Glasbeni akademiji.¹¹⁰ Med sprejemnimi pogoji velja izpostaviti primerno inteligenco, glasbeni posluš, »dober govorilni organ« in »primerno

105 Tina Bohak, *Julij Betetto in njegova vloga v razvoju glasbenega šolstva na Slovenskem*, dipl. n. (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2009).

106 Arhiv AG, Zvezek Solopetje (2. Oddelek srednje glasbene šole) Učni načrti, brez paginacije.

107 Arhiv AG, Zvezek Klavir (3. Oddelek srednje glasbene šole) Učni načrti, brez paginacije.

108 Arhiv AG, Zvezek Trobila in tolkala (4. Oddelek srednje glasbene šole) Učni načrti, brez paginacije.

109 Prav tam.

110 Arhiv AG, Zvezek Igralska umetnost (5. Oddelek srednje glasbene šole) Učni načrti, brez paginacije.

zunanjost«. Ustni izpit je med drugim obsegal preizkus posluha ob klavirju in petje pesmi.¹¹¹ Poleg glavnega predmeta (dramska igra) so poučevali tudi glasbene predmete: solopetje, »teorijo in solfeggio« ter klavir.¹¹² Predstavljeni učni načrti in predmetniki so verjetno veljali do konca druge svetovne vojne in leto po njej, naslednja prenova je bila leta 1946¹¹³ in nato 1948.¹¹⁴

Med učnimi načrti za visoko stopnjo izpostavljam o pedagoški oddelek, na katerem je bil mogoč študij iz vseh glavnih predmetov, ki so jih poučevali na srednji in visoki stopnji, vendar je bilo priporočeno, da se nanj vpišejo kandidati, ki nameravajo poučevati na srednjih in učiteljskih šolah ter solopetje, klavir, violino in orgle. Druge smeri študija naj bi bile manj primerne za delovanje v pedagoški praksi. Med sprejemnimi pogoji je bila dokončana srednja glasbena ali druga šola, opravljen sprejemni preizkus, primerno zdravniško spričevalo o pevskih in govornih organih ter starost pod 25 let. Študij je trajal 8 semestrov. Za vse kandidate je sprejemni preizkus obsegal preverjanje ritmičnega in melodičnega posluha ter poznavanje glasbene teorije, klavir pa je bil obvezen za kandidate za študij solopetja, violine in orgel. Podrobno je bila določena tudi literatura, ki jo je bilo treba izvesti za glavne predmete. Predmetnik je obsegal glavni predmet (učna ura je trajala 30 minut, dvakrat tedensko), vrsto strokovnih predmetov (harmonija, kontrapunkt, nauk o instrumentih, oblikoslovje, partiturna igra, dirigiranje, zbor ...), pedagoške predmete (pedagogika, psihologija, metodika), pri čemer pa hospitacije niso bile obvezne. Ne nazadnje je predmetnik obsegal še zgodovino glasbe, glasbeno estetiko in akustiko.¹¹⁵

Pregled učnih načrtov iz zgodnjih 40. let v času italijanske okupacije Ljubljane pokaže, da so sestavljavci načrtov poznali takrat v srednjeevropskem prostoru razširjeno didaktično literaturo za urjenje v tehniki igranja, obvladali sistematičnost pedagoškega dela, skrbeli za izvajanje slovenske literature, kolikor je to bilo mogoče, za napredek poučevanja glavnih predmetov in širok nabor temeljnih strokovnih vsebin, čeprav je videti, da so jih večinoma poučevali v dokaj skromnem obsegu. Vsekakor pa velja, da je glasbenopedagoška stroka v primerjavi s preteklimi obdobji delovanja Srednje glasbene

111 Prav tam.

112 Prav tam.

113 Prim. Arhiv AG. *Učni načrt Akademije za glasbo v Ljubljani* (Ljubljana: Rektorat Akademije za glasbo v Ljubljani, 1946).

114 Arhiv AG, Mapa Učni načrti 1948.

115 Arhiv AG, Zvezek Igralska umetnost / Učni načrti za a) 5. oddelek srednje glasbene šole, b) VII. oddelek Glasbene akademije.

šole izjemno napredovala, z njo pa tudi raven umetniškega poustvarjanju gojencev, ki se kaže v programih letnih nastopov.¹¹⁶ Predstavljeni učni načrti in predmetniki so verjetno veljali do konca druge svetovne vojne in leto po njej, naslednja prenova je bila leta 1946¹¹⁷ in nato 1948.¹¹⁸

Z letom 1942/43 je prišlo do zamenjave vodstva Glasbene akademije. Mesto rektorja je prevzel Julij Betetto in ga obdržal do konca vojne.¹¹⁹ Administrativni direktor je ostal Adolf Gröbming, ki je bil še naprej ravnatelj Srednje glasbene šole. Odnosi vodstva s komisarjem Graziolijem so bili na profesionalni ravni in skladni z dogovorom. Ko je Grazioli novembra 1942 obiskal Akademijo in se zanimal za njeno delovanje, so v njegovo čast priredili interni koncert, katerega spored ne kaže večje naklonjenosti italijanskim avtorjem, saj so izvajali dela J. S. Bacha, Brucha, Chopina, Rossinija in Dvořáka.¹²⁰ Število honorarnih sodelavcev se je v primerjavi s preteklim letom precej zmanjšalo, kar je bila posledica vojnih razmer. Na visoki stopnji je diplomiralo šest študentov, med njimi **Ciril Cvetko**, in sicer iz kompozicije na pedagoškem oddelku.¹²¹

Študijsko leto 1943/44 se je začelo v novih razmerah, s padcem Mussolinija in nemško zasedbo Ljubljane. Nemška oblast se ni toliko zanimala za kulturo, kot je bilo opazno v času Graziolija, ki je bil velik ljubitelj umetnosti. Število redno zaposlenih profesorjev se ni spreminjalo. V učnem procesu je prišlo do nekaterih novosti, uvedli so t. i. nadaljevalne tečaje, namenjene tistim kandidatom glasbenih in gledaliških strok, ki niso imeli možnosti rednega obiskovanja predavanj. Tečajna oblika je omogočala izpopolnjevanje v glavnem in več dopolnilnih predmetih. Tudi to leto je bilo šest diplomantov, med njimi **Stanko Prek** (kompozicija) in **Miloš Skrbinšek** (solopetje), oba na pedagoškem oddelku.¹²² Sporedi nastopov ne kažejo večje naklonjenosti nemškimi avtorjem, zdi se, da v tem pogledu ni bilo ostre kontrole oziroma večjega zanimanja oblasti nad poustvarjalno prakso študentov in dijakov Glasbene akademije.¹²³

116 Prim. *Izvestje Glasbene akademije* za šol. leta 1939–40, 1940–41, 1941–42, 1942–43, 1943–44.

117 Prim. Arhiv AG. *Učni načrt Akademije za glasbo v Ljubljani* (Ljubljana: Rektorat Akademije za glasbo v Ljubljani, 1946).

118 Arhiv AG, Mapa Učni načrti 1948.

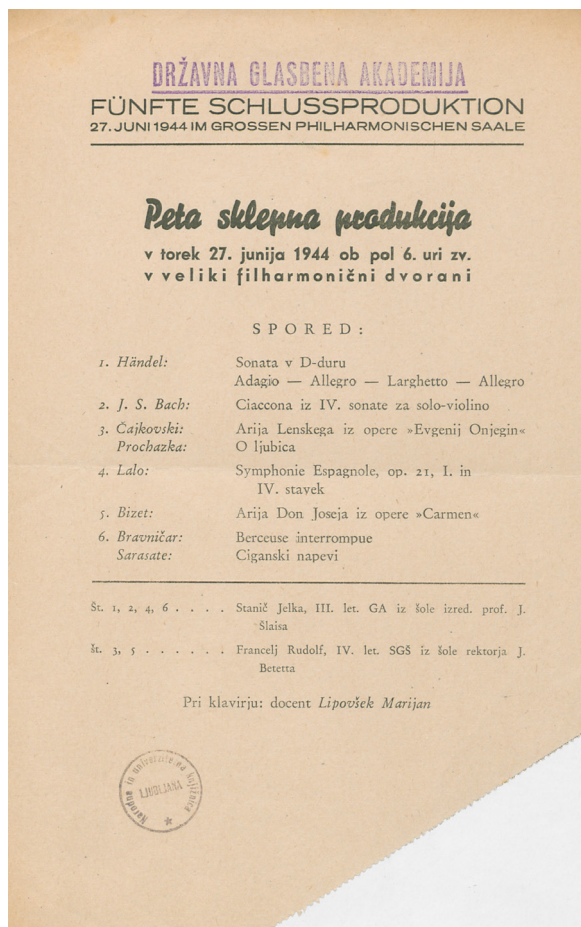
119 *Izvestje Glasbene akademije*, 1942–43, 25.

120 Prav tam, 25, 26.

121 Prav tam, 26–41.

122 *Izvestje Glasbene akademije*, 1943–44, 5–28.

123 Prav tam, 29–47.

Slika 7: Spored sklepne produkcije Glasbene akademije 1944 (dLib)

Podatki za študijsko leto 1944/45 so precej skopi, saj *Izvestje Glasbene akademije* kot glavni vir o delovanju ustanove ni izšlo. Ohranjeno arhivsko gradivo pa vendarle omogoča vpogled v nekatere bistvene podatke.¹²⁴ V tem letu je bilo na srednjo stopnjo vpisanih okrog 200 gojencev, nekaj jih je izstopilo in ob koncu leta jih je bilo 201. Redno zaposlenih je bilo 8 učiteljev, med njimi **Blaž Arnič** (glasbenoteoretični predmeti), **Jeanette Foedransberg** (solopetje),

124 Dosedanji pisci o zgodovini Srednje glasbene šole in Glasbene akademije v Ljubljani do tipkopsnega arhivskega gradiva očitno niso imeli dostopa ali ga niso poznali, saj podatki za leti 1944/45 niso znani. Prim. Cvetko Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II* (Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1995), 163.

Leon Pfeifer (violina), **Pavel Rančigaj** (orgle, klavir) in **dr. Danilo Švara** (operna šola, partiturna igra in dirigiranje), pogodbenih učiteljev je bilo kar 25, med njimi Ado Darian (solopetje), Slavko Korošec (flavta), Václav Laun (klarinet), Peter Golovin Gresserov (ritmična gimnastika) in Mirko Polič (študij repertoarja, odlomkov iz opernih del).¹²⁵ Na oddelku za teoretične predmete je bilo 8 študentov, med njimi bodoča skladatelj Aleksander Lajovic in Dane Škerl. Na pevskem oddelku je bilo več kot 50 gojencev, med njimi Branka Strgar, kasneje ena vidnejših pevk narodnozabavne glasbe, operna in koncertna pevka, sopranistka Vanda Gerlovič, ki se je kot solistka proslavila tako v ljubljanski operi kot v mednarodnem prostoru in za svoje delo prejela najvišja državna odlikovanja. Na oddelku za klavir, kjer je bilo skoraj 80 gojencev, izpostavljamo kasneje priznana glasbenika, skladatelja in aranžerja Boruta Lesjaka ter pravnika in muzikologa Danila Pokorna. Orgle je vpisalo šest dijakov, čelo sedem, fagot eden, flavto pa sedem. Med flavtisti je bil Boris Čampa, kasneje vplivni profesor flavte na Akademiji za glasbo, tega leta pa gojenec 4. letnika. Glavni predmet kitara je obiskovalo devet gojencev, izjemno pa se je povečalo število pri klarinetu, kjer je bilo vpisanih kar 15 gojencev, medtem ko je bil oboist le eden, pozavnista sta bila dva, trobentačev pa pet. Nekoliko nizko je bilo število violinistov, le deset, med njimi pa so bili Matija Tercelj, med letoma 1963 in 1985 ravnatelj ljubljanske Srednje glasbene šole, skladatelj in pianist Janez Matičič ter že omenjeni violinski virtuoz Igor Ozim. Na oddelku za dramsko umetnost so bili tega leta vpisani štirje dijaki.¹²⁶ Na srednji stopnji je diplomiralo pet dijakov: Kristina Gregorc (solopetje), Štefanija Kruljc (klavir), Janja Stritar (solopetje), Marija Oršič-Jedrlnič (klavir) in Majda Štoviček (solopetje).¹²⁷

Študijski proces je bil zaradi zaostrenih vojnih razmer močno otežen, pouk pa okrnjen. Zmanjšal se je tudi obisk, ki je bil bistveno skromnejši kot prejšnja leta. Rektor Julij Betetto je zaradi slabega zdravja zaprosil za polletni dopust, sicer pa se osebje ni bistveno spremenilo. Učitelje, ki so odšli v partizane, je zamenjalo nekaj novih, honorarno nastavljenih moči. Študijsko leto je bilo okrnjeno tudi na področju javnih produkcij in letnih nastopov, saj so se razmere iz meseca v mesec zaostrovale. Zadnja produkcija je bila 27. aprila leta 1945. Tega leta je bilo na visoko stopnjo vpisanih 40 študentov, med njimi igralca Demeter Bitenc in Branko Miklavc, skladatelja

125 Arhiv AG, Seznami osebja in učencev Srednje glasbene šole za leto 1944/45.

126 Prav tam.

127 Arhiv AG, Knjiga NGŠ-SGŠ-AG diplome 1944/45 – 1951/52.

Zvonimir Ciglič in Uroš Krek, pevec Miloš Skrbinšek idr. Zaradi osvoboditve se je študijsko leto končalo v posebnih razmerah in junija ni bilo diplomskih izpitov. Absolventi so diplomirali v študijskem letu 1945/46.¹²⁸ Arhivsko gradivo je za leto 1945 dokaj pomanjkljivo, med drugim pogrešamo podatke o javnih in diplomskih nastopih in tudi o tem, kako so evforični tedni maja in junija leta 1945 vplivali na zaključek šolskega leta.

Konec vojne je prinesel veliko olajšanje za vse, tudi za osebe, dijake in študente Glasbene akademije, od katerih so se številni izpostavljali nevarnim pastem ilegalnega delovanja v Osvobodilni fronti. Ustanova se je kljub nesrečnim časom uspela obdržati in razvijati svoje poslanstvo, razvoj srednješolskega in visokošolskega izobraževanja na nacionalni ravni. Utrjevala je zavedanje o nuji visokošolskega sistematičnega izobraževanja mladih glasbenikov različnih smeri ter vzgojila vrsto poklicnih glasbenikov umetniških in pedagoških profilov, pri čemer ni zanemarljivo izobraževanje ljubiteljskih glasbenikov. Nekateri profesorji in večina diplomantov so v povojni Jugoslaviji zavzeli vidna mesta v javnem in glasbenem šolstvu ter v profesionalnih ansamblih, kar je bilo bistvenega pomena za nadaljnjo rast slovenske glasbene kulture v vseh njenih odtenkih.

O družbenem pomenu glasbenega izobraževanja je Julij Betetto že leta 1936 zapisal nekaj pomenljivih neizbrisnih resnic, ko pravi:

Prava umetnost, pa najsibo katerekoli vrste, je in mora biti naša kulturna dobrina. [...] Glasba, katere neizpodbiten vpliv na duševno razpoloženje človeka je dognana, kaže pot, [...] ki nas povede do blagoglasnega zaključka iz disonanc duševne razrvanosti današnjih dni. [...] Za pravilno umevanje in spoznavanje glasbe pa je potrebna pravilna glasbena vzgoja. Baviti se z umetnostjo glasbe, spoznavati njene tajnosti [...] izoblikuje značaj. [...] Pravilen, sistematični glasbeni pouk izoblikuje disciplino v svetu duševnosti in čustvenosti posameznika, ga vzgaja h kritičnemu opazovanju in dojemanju (Betetto 1936: 4–5).

128 Budkovič, *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II*, 155.

AKADEMIJA ZA GLASBO V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI (1945–1991)

Po velikem zanosu, ki je preveval slovenski narod ob koncu druge svetovne vojne, je oblast velikopotezno obnavljala kulturne in šolske ustanove ter načrtovala njihov nadaljnji razvoj. Federativna ljudska republika Jugoslavija je bratskim narodom zagotavljala enakopravnost in razvojne možnosti na vseh področjih, kar je z optimizmom navdajalo tudi šolnike s slabimi izkušnjami s predvojno centralistično državo. Z leti se je sicer izkazalo, da so bile številne ideje zaradi različnih vzrokov neuresničljive, kljub temu pa so bili vzpostavljeni temelji za vse stopnje izobraževanja in delovanje nacionalno pomembnih kulturnih sredin. Socialistična ureditev je prinesla tudi številne zapovedi, ki so vplivale na vse pore družbenega življenja. Politična oblast je narekovala nova, drugačna estetska in ideološka izhodišča, oprta na dosežke narodnoosvobodilnega boja in na doktrine velike vzornice Sovjetske zveze, ter tako uveljavljala svoje enoumne poglede na razvoj šolstva in kulture. Državna kulturna politika je usmerjala organiziranje, financiranje in nadziranje celotnega šolstva, množično ljubiteljsko ustvarjanje ter znanstveno in umetniško delovanje ustanov. S strogim nedemokratičnim režimom je tako različne stroke kot umetniške vzgibe oddaljevala od zahodnoevropskih razvojnih tokov, ki so veljali za najnaprednejše, in posledično preprečevala sicer naravno mednarodno povezovanje. To je vplivalo tudi na to, da so nekateri mladi glasbeniki, ki se niso sprijaznili s prepovedmi in zaprtostjo države, izbrali težjo pot ter odšli na šolanje v zahodnoevropske države in uspeli (npr. Vinko Globokar, Janez

Matičič, Božidar Kos). Oddelek za agitacijo in propagando, tako imenovani agitprop, ki ga je Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije leta 1945 po sovjetskem vzoru ustanovil za nadzor in širjenje komunističnih idej, je imel med letoma 1945 in 1952 močan vpliv na kulturno politiko ter na splošne družbene in gospodarske tokove. Njegove lovke so preko različnih komisij ministrstva za prosveto segale tudi na področje kadrovske politike, učnih načrtov in vsebin ter skrbele za nadziranje uresničevanja večinoma vsiljenih idej. Med bolečimi ukrepi je bila tudi nostrifikacija med vojno pridobljenih spričeval in visokošolskih diplom, ki je bila pogojena z dokazovanjem neoporečne privrženosti socialističnim idejam in pozitivnim odnosom do nove oblasti. Podobna čistka je bila izvedena tudi med učitelji in drugimi državljani, ki so bili dokazano ali nedokazano obsojeni pred sodiščem narodne časti. Med sodelavci Glasbene akademije sta bila obsojena režiser Ciril Debevec ter skladatelj in pianist Marijan Lipovšek. Partija je bila posebno nezaupljiva do starejših profesorjev, šolanih v Kraljevini Jugoslaviji, Avstro-Ogrski ali drugje, in pospeševala njihovo upokožitev. Zaposlovanje mlajših učiteljev pa je potekalo po strogih preverjanjih politične pripadnosti, saj je bilo pričakovano, da so bili učitelji in profesorji politično osveščeni in izobraženi v aktualnih smereh. Tako se je dogajalo, da so posamezna mesta zasedali politično primerni, a ne nujno tudi strokovno dobro podkovani kadri. Agitpropovska mreža, ki za doseganje ciljev ni izbirala sredstev in je oporečnike novih družbenih norm strogo kaznovala, je delovala do novembra leta 1952, ko je njen zaton pospešil spor med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.¹²⁹

Glasbena akademija je bila ponovno ustanovljena 15. oktobra leta 1945 z odlokom ministrstva za prosveto in kulturo narodne vlade Slovenije, kar je pomenilo, da je nadaljevala predvojno in medvojno delovanje.¹³⁰ V soju napredka je ljubljanska univerza od jeseni leta 1945 svojo dejavnost širila in odpirala nove fakultete, v sistem pa ni priključila takrat edine umetniške akademije. Iz ohranjenih arhivskih virov tudi ni mogoče razbrati, da bi si Glasbena akademija, ki se je na začetku leta 1946 preimenovala v Akademijo za glasbo, prizadevala za priključitev k univerzi. Oktobra leta 1945 sta bili končno ustanovljeni še dve umetniški akademiji, Akademija za igralsko umetnost (današnja Akademija za gledališče, radio, film in televizijo) in Akademija upodabljajočih umetnosti (današnja Akademija za likovno umetnost in oblikovanje), katerih

129 Aleš Gabrič, »Slovenska agitpropovska kulturna politika: 1945–1952«, *Borec, revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* (43: 7-8-9).

130 Janja Galičič, *Štirideset let DGUS* (Ljubljana: Društvo glasbenih umetnikov Slovenije, 1987), 4. Omenjeni dokument v Arhivu Akademije za glasbo ni ohranjen.

ustanovitev je sicer napovedovala že predvojna jugoslovanska oblast, vendar namere ni uresničila. Vse tri umetniške akademije so delovale po podobnem principu kot samostojne umetniško-izobraževalne ustanove, sredstva za njihovo delovanje so bila zagotovljena na državni ravni, za vsakokratnega vodjo pa je bil imenovan rektor. Zakon o univerzah iz leta 1954 je uvedel družbeno upravljanje in določil, da so univerze delovale kot skupnost fakultet, ob tem pa omogočal, da so posamezne, na primer umetniške akademije, delovale kot samostojni zavodi. V sredini sedemdesetih je prišlo skladno z novo ustavo Socialistične federativne republike Jugoslavije iz leta 1974 do novega zakona o visokem šolstvu, ki je bil sprejet 29. aprila 1975. V dotedanjo univerzitetno in fakultetno strukturo je prinesel nekaj bistvenih sprememb, predvsem večji politični vpliv, kar je spreminjalo osnovno obliko delovanja in upravljanja. Fakultete, visoke in višje šole ter akademije so postale visokošolske organizacije združenega dela, podobno kot je bilo to v gospodarstvu. Zakon je med drugim določil obvezno združevanje in s 24. novembrom 1975 se je s samoupravnim sporazumom v ljubljansko univerzo združilo poleg dotodanjih deset fakultet še deset drugih šol in akademij: Akademija za glasbo, Akademija likovnih umetnosti, Akademija za gledališče radio, film in televizijo. Na novo oblikovano univerzo je upravljal univerzitetni svet, ki so ga sestavljali delegirani delavci, študenti in uporabniki, v njegovo pristojnost pa so sodila vprašanja politične in strokovne narave. Takšna struktura je tudi na specifičnih strokovnih področjih dovoljevala uveljavljanje družbenega vpliva, nekdanji pedagoško-znanstveni zbori, ki so dotlej skrbeli za razvoj univerze, pa so dobili zgolj posvetovalno vlogo. Na slabitev samostojnosti univerze in njenih članic je vplivalo tudi ustanavljanje izobraževalnih skupnosti, ki so med drugim odločale o vzgojno-izobraževalnih programih. Univerzo je kot poslovodni organ še naprej zastopal rektor. Uvedene spremembe so imele dolgoročne posledice, saj so povzročile zaostajanje visokošolskega sistema za evropskim.¹³¹

Akademija in Srednja glasbena šola v sobivanju (1945–1953)

Zavedanje o pomenu glasbenega šolstva za kulturno ozaveščanje in izobraževanje širših ljudskih množic je leta 1946 privedlo do uredbe vlade Ljudske republike Slovenije o glasbenih šolah, s katero so vse tovrstne

131 Univerza v Ljubljani – ustanovitev in razvoj: https://www.uni-lj.si/univerzitetni.../univerza_v_ljubljani_-_ustanovitev_in_razvoj_d... (obiskano 12. 8. 2019).

ustanove postale državne in so sodile pod nadzor ministrstva za prosveto.¹³² Kulturna politika države je vplivala na to, da so se od leta 1945 v večjih in manjših mestih razraščale nižje glasbene šole, dostopne kar najširšemu sloju prebivalstva. Njihovo poslanstvo je bilo večplastno: skrbeti za izobraževanje ljubiteljskih pevcev, instrumentalistov, godbenikov ... in najbolj talentirane učence usmerjati na nadaljnje glasbeno šolanje. Močna državna podpora glasbenemu šolstvu je imela ne glede na politično ozadje tega razvoja daljnosežno pozitivne vplive. Republika Slovenija se lahko pohvali z enim najuspešnejšim sistemom nižjega glasbenega šolstva na svetu. Že maja leta 1945 je bila v Mariboru odprta Državna nižja in srednja glasbena šola, ki je imela nalogo spodbujati nadaljnje šolanje na ljubljanski Akademiji. S tem zavodom je postalo izobraževanje za mladino širše Štajerske, Koroške in Prekmurja dostopnejše, kar je bila ena izmed njegovih osrednjih nalog. Med najpomembnejše cilje srednješolskega izobraževanja je sodila priprava dijakov na visokošolski študij. S tem namenom so bili posamezni profesorji Akademije del republiških komisij, ki so bdele nad ustreznimi učnimi načrti in pedagoškim delom učiteljev. Druge dele slovenskega ozemlja je uspešno pokrivala ljubljanska srednja šola, ki pa je bila tako kot pred vojno in med njo še naprej del Akademije za glasbo.

Konec druge svetovne vojne Glasbeni akademiji ni prinesel bistvenih sprememb, saj je še naprej delovala podobno kot pred vojno in med njo, in sicer na treh stopnjah: nižja je vodila v srednjo, ta pa je služila pogojem za vpis na visoko šolo. Popolno nižjo, srednjo in visoko stopnjo so imeli le oddelki za klavir, violino in violončelo, vsi oddelki pa so imeli popolno srednjo stopnjo. Umetniški oddelki so bili za kompozicijo in dirigiranje, petje, klavir, violino, violončelo, orgle in »druga glasbila«, kjer so bila združena pihala, trobila, kontrabas, tolkala in harfa.¹³³ Akademska stopnja je imela ob umetniškem še znanstveni oddelek, ki ga je vodil **Dragotin Cvetko** in je obsegal tri smeri: glasbeno zgodovino, glasbeno pedagogiko (odsek za teoretsko in praktično glasbeno pedagogiko) in glasbeno narodopisje. V njegovem okviru naj bi nastali ustrezni znanstveni inštituti in akustično-tehnični laboratorij.¹³⁴ Izobraževanje je trajalo 4 leta oziroma 8 semestrov. Študij glasbene zgodovine, ki ga je zasnoval Dragotin Cvetko, naj

132 Neža Gruden, »Hej Tovariši« - glasbeno šolstvo po drugi svetovni vojni«, *Dostopno in plemenito: razstava ob 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani* (Ljubljana: Zveza slovenskih glasbeni šol: Slovenski šolski muzej, 2016), 77.

133 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47* (Ljubljana: Akademija za glasbo v Ljubljani, 1947), 5.

134 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 5.

bi spodbujal znanstveno delo glasbenozgodovinskih tem ter se tako zlagoma razvil v muzikologijo. Skupina za glasbeno pedagogiko je bila razdeljena na študente kot bodoče učitelje glasbene teorije v splošnih in glasbenih šolah (teoretska glasbena pedagogika) ter na tiste, ki naj bi v nižjih glasbenih šolah poučevali klavir, violino, violončelo ali petje (glavni predmeti so se poučevali na ravni srednje stopnje umetniških oddelkov). Študij etnomuzikologije oz. glasbenega narodopisja je zasnoval in vodil **France Marolt**, ki je k Akademiji priključil Glasbenonarodopisni inštitut, edini med načrtovanimi.¹³⁵ To je bil naslednik leta 1934 ustanovljenega Inštituta za raziskovanje slovenske glasbene folklore. Le-ta je nastal na pobudo odbora Glasbene matice, za vodjo je bil postavljen France Marolt. Iz ustanovne listine razberemo številne naloge, kot so sistematično zbiranje, urejanje, raziskovanje, kritično vrednotenje in izdajanje slovenske ljudske glasbene dediščine, zbiranje znanstvene literature in vzpostavljanje stikov s sorodnimi ustanovami v državi in po svetu. Po vojni obujeni inštitut je po Maroltovi zaslugi dobro zaživel, se kadrovsko razširil in uspešno opravljal svojo funkcijo. Med drugim je že leta 1946 s predstavtivijo izvirnega ljudskega plesnega izročila nastopilo nekaj parov Plesno-športnega kluba v Ljubljani, ki so predstavljali zametek dve leti kasneje ustanovljene Akademske folklorne skupine France Marolt (tako imenovane po Maroltovi smrti leta 1951), uspešne še danes. Glasbenonarodopisni inštitut je bil del Akademije za glasbo do leta 1949, ko se je osamosvojil in postal podrejen ministrstvu za znanost in kulturo. Marolt je kot profesor vzgojil nekaj imenitnih naslednikov. Med njimi je bila Zmaga Kumer, ki je predmet etnomuzikologija na Akademiji za glasbo poučevala vrsto let.¹³⁶

Prvo povojno šolsko leto se je pričelo 1. septembra 1945 (pouk dva tedna kasneje) in končalo konec junija oziroma 31. avgusta 1946. Na srednjo stopnjo so se lahko vpisali učenci z največ 17. letom starosti, medtem ko so za oddelek za petje in razna glasbila veljala posebna določila. Za vse stopnje so bili obvezni sprejemni izpiti, učenci prvega letnika so lahko profesorja glavnega predmeta izbirali. Individualna ura glavnega predmeta je trajala 30 minut, ob glavnih predmetih so bili tudi stranski individualni in skupinski predmeti. Letna spričevala srednje stopnje so skupaj z opravljenim enoletnim pedagoškim tečajem omogočala možnost poučevanja glasbe na nižjih glasbenih šolah (nižja stopnja), na t. i. visoki stopnji nižje glasbene šole (dejansko srednja stopnja) pa so lahko poučevali študentje s spričevalom dveh letnikov akademske

135 *Učni načrt Akademije za glasbo v Ljubljani* (Ljubljana: Rektorat Akademije za glasbo v Ljubljani, 1946).

136 Marko Terseglav (ur.), *65 let Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU (1934–1999)*, (Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2000).

stopnje, kar danes razumemo kot višjo stopnjo izobraževanja, ki pa v tistem času ni imela takšnega statusa. Na nižji in srednji stopnji izobraževanja je bilo mogoče le redno izobraževanje. Iz opomb k učnim načrtom razberemo, da so ti obsegali minimalno učno snov, ki jo je posamezni profesor dopolnil po lastni izbiri in glede na sposobnosti učenca. Pri letnem izpitu je bilo treba predstaviti skladbe iz »slovenske, jugoslovanske in slovanske glasbene literature«. ¹³⁷ T. i. VII. oddelek – razna glasbila je bil razdeljen na pet skupin: pihala, trobila, tolkala, godala in brenkala. Med pihali so poučevali flavto, oboo, klarinet (in basklarinet), saksofon in fagot, za katere so izvajali zgolj nižjo in srednjo stopnjo izobraževanja. V drugi skupini so bila naslednja glasbila: rog, trobenta (in kornet), pozavna in tuba. Razen tube, ki je edina med njimi imela status neobveznega dopolnilnega predmeta, so ostale instrumente poučevali na nižji in srednji stopnji. V skupino tolkal so sodile pavke, mali in veliki boben, triangel, činele, tamburin, ksilofon, kastanjete, gong in zvonovi. Poučevali so jih na elementarni stopnji, ki pa v učnem načrtu uradno ni bila opredeljena. Kontrabas, kot četrti sklop tega oddelka, je imel nižjo in srednjo stopnjo, harfa kot peti odsek pa vse tri, nižjo, srednjo in visoko. ¹³⁸ Obvezni dopolnilni predmeti umetniških oddelkov so bili različni, odvisno od področja študija. Med njimi naj omenimo predmete: »teorija in intonacija (solfeggio)«, nauk o instrumentih, instrumentacija, partiturna igra, oblikoslovje, fiziologija in fonetika, zborna petje, komorne in orkestrske vaje, korepeticije, »obči glasbeno-pedagoški seminar«, operna šola in improvizacija. ¹³⁹

Jeseni leta 1945 sta bila imenovana novi rektor in akademski senat. Rektor je postal **Lucijan Marija Škerjanc**, prorektor **Julij Betetto**, **Matija Bravničar** pa upravni ravnatelj.

Lucijan Marija Škerjanc (1900–1973) se je rodil v Gradcu kot nezakonski otrok učiteljice slovenskega rodu in očeta avstrijskih korenin Maxa Kramerja. Mladost je preživel s staro mamo in v družbi mlajših sorodnic, s katerimi je zahajal na cerkveni kor in pel. S poukom klavirja, ki sta ga poučevala praška diplomanta Anton Ravnik in Dana Kobler, se mu je odprl nov svet partitur. Vneto je preigral tudi najtehtnejša dela ter že pri trinajstih letih poskušal pisati opere. Pri Glasbeni matici je pri Stanku Premrlu dobil prve nauke iz harmonije in kontrapunkta (Anton Lajovic), kar ga je opogumilo, da je začel pisati samospeve. V mladeniških letih je

137 *Učni načrt Akademije za glasbo v Ljubljani*, 1946, 3–4.

138 Prav tam, 13–19.

139 Prav tam, 23–25.

tako ustvaril svoje resnejše prvence, tehtne, z impresionizmom navdahnjene samospeve, v katerih se je izkazal kot zrel umetnik s prefinjenim izrazom (*Sedem samospevov s spremljevanjem klavirja*, 1920). Anton Lajovic, ki je v njem prepoznal umetniško bit, ga je napotil na glasbeni študij. V kompoziciji se je šolal na konservatoriju v Pragi (1920/21), pri vplivnem prof. Josephu Marxu na Akademiji za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju (1922/24) in na *Scholi Cantorum* v Parizu (dipl. ok. 1927, prepis nosi letnico 1939). Na Dunaju je pri Antonu Trostu študiral klavir, v Baslu pa pri Felixu Weingartnerju še dirigiranje (1930). S tem je postal eden najbolj vsestransko izobraženih glasbenikov slovenskega prostora. To mu je omogočilo, da je bil profesor glasbenoteoretičnih predmetov in kompozicije na Državnem konservatoriju (1926–1939), na visoki stopnji Glasbene akademije (1942–1945) in na Akademiji za glasbo (1945–1970), dirigent Orkestralnega društva Glasbene matice (1925–1940), rektor Akademije za glasbo (1945–1947), upravnik Slovenske filharmonije (1950–1955), redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (1949), prejemnik kar štirih Prešernovih nagrad (1947, 1948, 1949 in 1971 za življenjsko delo) in prestižne Herderjeve nagrade za življenjsko delo. Ob pedagoškem delovanju se je ukvarjal z učbeniško literaturo (*Nauk o harmoniji*, *Nauk o kontrapunktu*, *Nauk o instrumentih*) in pisal monografije o slovenskih skladateljih (*Emil Adamič*, 1937; *Jurij Mihevc*, 1938; *Anton Lajovic*, 1938). V obliki člankov in radijskih oddaj je ubesedil številne aktualne glasbene dogodke in strokovne ocene ter pisal polemične razprave. Kot skladatelj se je posvečal različnim glasbenim zvrstem, samospevom, zborom, klavirskim delom, simfonijam, uverturam, koncertom, komornim delom in kantatam. Bil je eden redkih, ki niso izhajali iz ljudske motivike. Njegova glasbena estetika izvira iz nemške, francoske in ruske tradicije konca 19. in začetka 20. stoletja, od katere se je oddaljil le z redkimi izjemami. Ob koncu 20. let prejšnjega stoletja se je za kratek čas preizkusil v ekspresionističnem snovanju, sicer pa se je javno izrekal proti avantgardnim ekstremom. Njegova dela so prepričljivo izpovedna, polna kontrastnih sosledij, simetrično periodična, variacijska, uokvirjena v sonatno formo, modulirana in prežeta z razširjeno tonalnostjo. Velja za mojstra drobnih motivičnih domislekov, ki jih z lahkoto preobraža v jedra kompozicijskih struktur. Svojim kompozicijskim načelom je bil zvest tudi po drugi svetovni vojni in ni zapadel v kulturo množic. Kljub strogi osebni

Slika 8: Lucijan Marija Škerjanc, skladatelj, pedagog in rektor Akademije za glasbo (dLib)

drži in nevarnim časom je ohranil in celo poglobljal vodilno pozicijo med slovenskimi komponisti in komponisti pedagogi.¹⁴⁰

Redno zaposleni učitelji so bili: **Blaž Arnič** (harmonija, kontrapunkt), **Janko Ravnik** (klavir), **Anton Trost** (klavir), **dr. Dragotin Cvetko** (glasbena pedagogika, psihologija, metodika, estetika in zgodovina), **Ado Darian** (petje), **Karol Pahor** (harmonija, kontrapunkt), **Anton Ravnik** (klavir), **Karlo Rupel** (violina, komorne vaje), **Jan Šlajs** (violina, komorne vaje), **Zora Zarnik** (klavir), **Jurij Gregorc** (teorija in intonacija), **Leon Pfeifer** (violina), **Uroš Prevoršek** (oblikoslovje, nauk o instrumentih, kontrapunkt,

¹⁴⁰ Prim. Lucijan Marija Škerjanc – sazu.si, <http://www.sazu.si/clani/lucijan-marija-skerjanc> (obiskano 31. 3. 2020) in Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 99–105, kjer avtorica navaja obsežno literaturo.

orkestrske vaje), **Pavel Rančigaj** (orgle, klavir), **Zora Ropas** (petje) in ne nazadnje **Danilo Švara** (dirigiranje, partiturna igra, operna šola, zborna petje, korepeticije).¹⁴¹ Februarja leta 1946 je izšla nova uredba ustanove, usklajena z družbenopolitičnimi spremembami, ki je šoli prinesla ime Akademija za glasbo, nov statut in učni načrt.¹⁴² Akademija se je povezala s sorodnima ustanovama v Zagrebu in Beogradu ter imela z njima več izmenjalnih koncertov. Tesno je sodelovala tudi z novoustanovljenima akademijama za likovno in igralsko umetnost v Ljubljani, s katerimi je delila isto problematiko položaja in delovanja. Učenci in študentje Akademije za glasbo so poslej pogosteje nastopali na Radiu Ljubljana ter v večjih koncertnih dvoranah in kulturno-prosvetnih prireditvah zunaj Ljubljane, s čimer je bilo zadoščeno socialistični doktrini, ki je narekovala približevanje umetnosti ljudskim množicam.¹⁴³ K temu je treba dodati, da so tudi za glasbene ustanove veljale določbe socrealizma, ki je vsaj v prvih povojnih letih verno sledil politiki Sovjetske zveze in s tem izpostavljal slovansko kulturo. Po ciljih in nalogah OF so tudi po vojni zahtevali, naj se kultura prilagaja širšim množicam, skladno s sovjetskimi vzori in načeli narodnoosvobodilnega boja. Posledično je bila socialistična Jugoslavija odklonilna do zahodnoevropske glasbe in posebno do najnovejših razvojnih tokov. Železna zavesa je prinesla enoumje in okorelost šolskega sistema, kar so občutili tudi nadobudni glasbeni talenti vseh vrst, in zato ne čudi, da so nekateri med njimi našli dovolj poguma, da so v takrat izjemno občutljivih časih odšli na šolanje na Zahod in se niso vrnili.

Nezaželenost zahodne kulture se je začela trgati po letu 1952, ko je prihajala v ospredje svobodnejša intelektualna miselnost. Akademija za glasbo v povojnih letih ni bila med ustanovami, ki bi stremele k sodobnim umetnostnim tokovom, prej bi lahko rekli, da je bila precej tradicionalistična, še bolj kot pred vojno, ko je postavljala svoje temelje. Morda so bili glavni vodje novim doktrinam naklonjeni iz prepričanja, da bodo pri oblasteh lažje dosegli dolgo načrtovane potrebe ustanove in ne nazadnje utrdili lastne položaje. Matija Bravničar je v svojem poročilu o prvem povojnem letu delovanja Akademije optimistično zapisal, da ima ustanova podporo tako na ministrstvu za prosveto kot v predsedstvu republike Slovenije, kar naj bi pomenilo »neomejene možnosti bodočega razvoja«.¹⁴⁴ Kot piše, je bila v načrtu ustanovitev »umetnostne

141 Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 10–11.

142 *Letno poročilo za šolski leti 1945–46 in 1946–47*, 5–7.

143 Matija Bravničar, »Akademija za glasbo v prvem šolskem letu po osvoboditvi«, *Letno poročilo za šolski leti 1945–46 in 1946–47*, 23–25.

144 Prav tam, 25.

gimnazije«, ki naj bi skrbela za »vzgojo umetnostnega naraščaja«, ob njej pa tudi internat, ki bi omogočal šolanje glasbenim talentom iz vse Slovenije.¹⁴⁵ Kot je znano, ne eno ne drugo v tistem obdobju in še dolgo zatem ni bilo uresničeno. Letno poročilo za prvo povojno šolsko leto obsega statistične in druge podatke o delovanju ustanove. Rektor Lucijan Marija Škerjanc je v uvodnem besedilu poudaril poslanstvo, zgodovinski tok in razvoj Akademije za glasbo ter svoje videnje njene vloge v socialistični družbi Ljudske republike Slovenije. Posebej je izpostavil tradicionalne cilje vzgoje in izobraževanja, vlogo vseh dejavnikov ustanove pri glasbenem ustvarjanju in poustvarjanju ter pomen stikov z občinstvom, kar je ubesedil kot »širjenje čiste resne glasbene umetnosti med najširše ljudske množice« in tako poudaril slogan socialistične družbe.¹⁴⁶ Škerjanc je tudi sicer veljal za skladatelja tradicionalnih smeri, kot rektor in vodja oddelka za kompozicijo in dirigiranje pa je imel vpliv tudi na kadrovsko zasedbo, ki je vzgajala bodoče skladatelje. Bilo je očitno, da je k sodelovanju povabil učitelje, ki so bili po svojem osebnem umetniškem slogu dovolj tradicionalni, kot na primer Blaž Arnič, Karol Pahor in Marjan Kozina. Kasneje se je izkazalo, da taka politika zaposlovanja ni bila dovolj premišljena, saj so se nekateri študentje kompozicije, željni novih slogovnih tokov, zatekali k profesorjem izven akademskih krogov ali celo v tujino.¹⁴⁷ Med redno zaposlenimi učitelji (skupno 22) je bilo v letu 1945/46 nekaj novih imen. Nekateri so bili prej zunanji sodelavci in so dobili redno zaposlitev (npr. violinist Leon Pfeifer), med novimi pedagoškimi močmi pa sta bila Jurij Gregorc (solfeggio na srednji stopnji) in Uroš Prevoršek (oblikoslovje, nauk o instrumentih in orkestrske vaje na srednji stopnji). Pogodbениh sodelavcev je bilo nekoliko manj kot prejšnja leta (19), med njimi Hilda Horak (asistentka Antona Trosta), operni režiser Hinko Leskovšek (operna šola, korepeticije), dirigent Samo Hubad (operna šola) in ne nazadnje pevec Milan Skrbinšek (petje). Orkestrska glasbila so še najprej poučevali člani orkestra ljubljanske Opere (Franc Karas, Slavko Korošec in Václav Laun), ob njih pa nekateri glasbeniki takrat aktualne Tržaške filharmonije (Luigi Girlando, pozavna, in Nereo Gasperini, violončelo).¹⁴⁸ Zgodovina Tržaške filharmonije sega v čas druge svetovne vojne. Leta 1943 je bil ustanovljen orkester Radia Trst, nato

145 Prav tam.

146 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 3-4.

147 Prim. pričevanje Jakoba Ježa v: Darja Koter, »Jakob Jež – glasbeni samohodec«, *Jakob Jež (1928–). Tokovi sodobne zborovske glasbe*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 29, 8-9.

148 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 10-12.

preimenovan v Tržaško filharmonijo, ki jo je vodil Jakov Cipci. Po osvoboditvi je orkester z dirigentom na čelu prestopil jugoslovansko mejo in se preselil v Zagreb, nato pa v Ljubljano. Tam je deloval do konca leta 1946, ko je bil razpuščen, njegovo članstvo pa je skupaj z radijskim orkestrom predstavljalo jedro novoustanovljene Slovenske filharmonije (1947).¹⁴⁹

Na srednji stopnji je bilo na koncu leta 1945/46 vpisanih 112 učencev (deset na kompozicijo in dirigiranje, 41 na petje, 34 na klavir, devet na violino, pet na violončelo, na orgle ni bilo vpisanih, medtem ko je bilo 13 učencev vpisanih na razna druga glasbila). Na koncu leta je absolviralo 12 učencev, štirje petje (Dušan Pertot, Kristina Gregorc, Janja Stritar in Majda Štoviček), šest klavir (Štefanija Kruljc, Marija Oršič-Jedrlinić, Rosanda Pleiweiss, Jelka Suhadolnik, Marijan Vodopivec in Ksenija Zidarič) in dva kompozicijo in dirigiranje (Janez Matičič in Vladimir Lovec). Pet absolventov je za vestnost in študijski uspeh od ministrstva za prosveto Vlade LRS prejelo denarne nagrade (med njimi violinist Igor Ozim).¹⁵⁰ Na visoki stopnji je bilo 17 študentov, med njimi Zvonimir Ciglič in Uroš Krek na kompoziciji ter Igor Ozim na violini,¹⁵¹ ki pa je študij dokončal v Londonu. Vpis na študij violine je bil do leta 1950 zelo skromen, prvi diplomanti so znani šele za študijsko leto 1953/54.¹⁵² Kot je bilo omenjeno, do leta 1948/49 na visoko stopnjo oddelka za pihala in trobila ni bilo vpisanih študentov. Diplomirali so trije študentje: **Rado Simoniti** (dirigiranje), **Janja Strle** (solopetje)¹⁵³ in **Jelka Stanič** (violina).¹⁵⁴ Rado Simoniti (1914–1981), znan kot skladatelj, zborovodja in dirigent, se je proslavil kot komponist samospevov (*Samo en cvet*, *Bosa pojdiva* – bes. Karel Destovnik Kajuh) in zborovskih del (*Vstajenje Primorske*, bes. Lev Svetek), kot prvi vodja pevskega zbora Slovenske filharmonije (1948–1958), s katerim je na koncertne odre uvedel

149 Glej Nejc Sukljan, »Tržaško vprašanje in Tržaška filharmonija«, *Muzikološki zbornik* LIV/2 (2018), 223–280. Avtor navaja člane filharmonije, med njimi je tudi Luigi Girlanda, kjer pa manjka podatki o njegovi vlogi v ansamblu. Omenjeno *Letno poročilo za šolski leti 1945–46 in 1946–47* ga med honorarni sodelavci omenja kot učitelja pozavne. Na Sukljanovem seznamu pa ni imena Nereo Gasperini, ki se v poročilu omenja kot honorarni sodelavec za violončelo in kot član Tržaške filharmonije.

150 *Letno poročilo za šolski leti 1945–46 in 1946–47*, 20–23.

151 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965* (Ljubljana: Akademija za glasbo, 1965), 78.

152 Prav tam, 79.

153 Janja Strle, r. Baukart, kasneje poročena Korošec (1920–1988), izhaja iz znane ljutomerske družine Jana Baukarta (1889–1974). Poklicno je bila igralka in pevka. Od leta 1943 je nastopala v ljubljanski Operi, med letoma 1945 in 1949 je bila članica Drame SNG Maribor, poskusila pa se je tudi kot režiserka v Gledališču Ptuj. Bila je neprekosljiva komedijantka oddaj Radia Maribor v vlogi Prleške Micke, kjer je nastopala skupaj z legendarnim Arnoldom Tovornikom in drugimi člani SNG Maribor.

154 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 81.

večja vokalnoinstrumentalna dela ob spremljavi filharmoničnega orkestra, predvsem pa kot dirigent ljubljanske Opere, kjer je bil aktiven do leta 1978. Zaslužen je tudi za razvoj Mladinskega pevskega festivala v Celju, veliko pozornost pa je posvečal mladinskim zborovskim skladbam. Leta 1976 je prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo.¹⁵⁵ Jelka Stanič (1928–), hči priznanega violinskega pedagoga Frana Staniča in ena vidnejših slovenskih violinistk sredine 20. stoletja, je študirala in diplomirala pri Janu Šlajsu ter se po diplomi izpopolnjevala pri različnih slovečih profesorjih v tujini. Bila je članica ljubljanskega opernega orkestra, Komornega orkestra Radia Zagreb in Zagrebških solistov, s katerimi je nastopala na svetovnih odrih. Kot komorna glasbenica je uspešno nastopala v duu z Marijanom Lipovškom.¹⁵⁶

Na Akademiji za glasbo je od junija 1945 delovala tudi sindikalna podružnica, ki jo je kot prvi vodil Karol Pahor. Delovanje sindikata je bilo tesno povezano z Osvobodilno fronto ter s tem tudi politično obarvano. Kljub temu je bilo njegovo temeljno poslanstvo kulturno-prosvetne narave, kar se je odražalo v prirejanju in sodelovanju na »ljudskovzgojnih« koncertih po ljubljanskih četrtih ter politično naravnanih proslavah v čast Leninu, Rdeči armadi, Karlu Marxu in ne nazadnje obletnicam osvoboditve Jugoslavije. Podružnica, v katero so bili včlanjeni tudi študentje, je skrbela, da so člani po tovarnah in četrtih vodili pevske zборе, ki so postali agitatorji nove oblasti in socialistične družbe. Med pomembnejše pobude sodijo prizadevanja za ustanovitev Društva glasbenih avtorjev in Društva glasbenih reproduktivnih umetnikov, posamezni člani pa so sodelovali tudi pri aktivnostih za ustanovitev Ljubljanske filharmonije.¹⁵⁷

Med profesorji Akademije je že v tem letu dozorela pobuda za ustanovitev Društva glasbenih reproduktivnih umetnikov, ki naj bi skrbelo za organizacijo koncertov in promoviranje slovenskih glasbenih interpretov. Namera se je začela uresničevati oktobra 1946 s povabilom k podpori šestdesetim poustvarjalcem. Predsednik iniciativnega odbora je bil Karlo Rupel. Pobuda je bila dobro sprejeta, saj je iniciativni odbor, v katerem so bili ob Ruplu še Julij Betetto, Janko Ravnik, Zora Zarnik, Pavel Šivic iz akademskih krogov, Mirko Polič, Bogdana Stritar in Demetrij Žebre kot člani ljubljanske Opere ter Francka Rojec Ornik kot članica orkestra Radio Ljubljana, na ustrezne

155 Primož Kuret, »Skladatelj in dirigent Rado Simoniti«, *Rado Simoniti – pevec Goriških Brd* (Nova Gorica: Javni zavod Kulturni dom, 2008), 11–21.

156 Stanič Jelka (1928-) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi601662> (obiskano 4. 9. 2019).

157 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 45–47.

organe vložil prošnjo za ustanovitev društva. Namen združenja je bil širok, saj naj bi skrbelo za nastope že uveljavljenih glasbenikov in mladih talentov, in sicer po Sloveniji, Jugoslaviji in tujini. Društvo je bilo s strani Ministrstva za notranje zadeve odobreno marca leta 1947, ustanovljeno pa konec marca istega leta na občnem zboru. Predsednik je postal Karlo Rupel, člani pa so bili iz vrst Akademije za glasbo, SNG Ljubljana in orkestra Radia Ljubljana. Kmalu po ustanovitvi so ministrico za prosveto Lidijo Šentjunc in vplivnega kulturnika Josipa Vidmarja obvestili o zapostavljenosti slovenskih umetnikov pri izbiri kandidatov, ki predstavljajo državo in njeno kulturo v širšem prostoru ter poudarili, da bi člani tega društva lahko bistveno pripomogli k promociji slovenske in jugoslovanske glasbene kulture v svetu. Maja 1947 je društvo, ki je takrat štelo ok. 60 članov, izpeljalo svoj prvi koncert. Uveljavljeni domači interpreti so izvedli zgolj dela slovenskih skladateljev. Leta 1950 se je združenje preimenovalo v Društvo glasbenih umetnikov Slovenije in prevzelo pomembno vlogo v slovenski glasbeni poustvarjalnosti.¹⁵⁸

Akademija za glasbo si je vseskozi prizadevala povečati vpis na srednjo in visoko stopnjo ter zaposlovati nove moči. V šolskem letu 1946/47 so redno zaposlili **Pavla Šivica** (poučeval je klavir in zborna petje) in ga postavili za vodjo VII. oddelka (razna glasbila), pa tudi skladatelja in pianista **Marijana Lipovška**. Med honorarnimi sodelavci najdemo violinista Alberta Dermelja, člana radijskega orkestra; že omenjenega Frana Staniča; klarinetista Mihaela Gunzka, člana radijskega orkestra; etnologa Franceta Marolta, pionirja slovenskega narodopisja, in ponovno Vilka Ukmarja kot profesorja zgodovine glasbe in estetike.¹⁵⁹ Tega leta se je vpis v srednjo šolo še povečal, saj je bilo ob koncu leta po selektivnih kontrolnih izpitih 142 učencev. Šolanje je zaključilo sedem učencev: Janez Komar (kompozicija in dirigiranje), Breda Rajh (klavir), Jože Rotar (violina), Marija Wohinz (klavir), Marijanca Kalan (solopetje) ter trobentač Aleksander Dernulc in klarinetist Zoran Komac,¹⁶⁰ kar je končno napovedovalo pozitivno smer izobraževanja v pihalih in trobilih. Aleksander Dernulc velja za prvega trobentača z zaključeno srednjo stopnjo, Zoran Komac pa ima ta privilegij pri klarinetu. Učenci so nastopali na internih in javnih produkcijah v šolskih prostorih na Vegovi ulici in v filharmonični dvorani.¹⁶¹ Nekaj posebnega je bil koncert na rektoratu

158 Galičič, *Štirideset let DGUS*.

159 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 51-54.

160 Prav tam, 61. Marijance Kalan v omenjenem poročilu ne najdemo, je pa zapisana v omenjeni knjigi diplomantov.

161 Prav tam, 61-68.

Univerze v Ljubljani (december 1946), kjer so pred visokimi gosti nastopili takrat »najmlajši učenci Akademije«: violinisti **Dejan Bravničar** (r. 1937), **Igor Ozim** (r. 1931) in **Sabina Skalar** (r. 1934) ter pianistka **Dubravka Tomšič** (r. 1940), ki je imela komaj šest let. Vsi omenjeni so bili ob koncu šolskega leta med nagrajenci ministrstva za prosveto.¹⁶²

Igor Ozim (r. 1931) je Srednjo glasbeno šolo zaključil pod mentorstvom Leona Pfeiferja, nato pa s pomočjo štipendije Britanskega sveta študiral pri Maxu Rostalu na *Royal College of Music* v Londonu. Leta 1951 se je udeležil prestižnega mednarodnega tekmovanja mladih violinistov Carla Flescha in osvojil zlato medaljo, dve leti kasneje pa je bil lavreat mednarodnega tekmovanja nemških radijskih postaj ARD v Münchnu. Poslej se je dokazoval na koncertnih odrih, postal violinist svetovnega slovesa in nastopal z najuglednejšimi orkestri (Berlin Philharmonic, London Philharmonic Orchestra, London Symphony Orchestra, BBC Orchestra idr.). Njegov repertoar je obsegal okrog 60 violinskih koncertov in številna komorna dela. Priznani avtorji so mu posvečali nova dela, ki jih je večinoma tudi prazivedel. Velja za prefinjenega interpreta z brezhibno tehniko in poglobljeno interpretacijo. Za velike založbe je posnel vrsto klasične literature, tudi violinske koncerte slovenskih mojstrov, Lucijana Marije Škerjanca, Iva Petrića, Janeza Matičiča in Uroša Kreka. Bil je dolgoletni profesor na Visoki šoli za glasbo v Kölnu (nasledil je Maxa Rostala) in poučeval na visokih šolah za glasbo v Bernu in na Dunaju ter salzburškem Mozarteumu. Je cenjen žirant velikih tekmovanj in mentor mojstrskih šol. Igor Ozim je ena največjih avtoritet violinske igre ter pedagog, ki je razvijal sodobne metode poučevanja. Leta 2010 je prejel častni doktorat Univerze v Ljubljani.¹⁶³

Akademija za glasbo si je skupaj z drugima umetniškima ustanovama še naprej prizadevala za ustanovitev gimnazije, ki naj bi bila namenjena vzgoji podmladka za vse tri akademije.¹⁶⁴ Kot je pokazal čas, so bila to iluzorna pričakovanja, namere so se uresničile precej pozneje. Na visoki stopnji je tega leta študiralo kar 41 študentov, kar je v primerjavi s prejšnjim letom velik napredek. Če je bilo prvo povojno leto zaznamovano z vzpostavljanjem osnovnih življenjskih razmer, so bolj obetavni časi med drugim omogočali osredotočenje na izobraževanje. Tako ne čudi, da je bilo med vpisanimi kar nekaj takih, ki so imeli več kot trideset let, kot je bil Marij

162 Prav tam, 70.

163 Igor Ozim, <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/slovenski-solisti/174432567> (obiskano 31. 3. 2020).

164 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 69.

Slika 9: Violinist Igor Ozim (dLib)

Kogoj (1919–1995), sin istoimenskega skladatelja, pevec številnih zborov in član Slovenskega okteta. Vojna je namreč marsikomu preprečila, da bi se po gimnaziji ali končanem konservatoriju šolal na akademski stopnji. Operni pevec **Rudolf Francelj** (1920–2009), ki je v ljubljanski Operi pod mentorstvom Julija Betetta debitiral že leta 1944, je začel študij solopetja šele leta 1946 in dve leti kasneje za vlogo Cavaradossija v operi *Tosca* prejel Prešernovo nagrado. Bil je prvak ljubljanske, zagrebške, beograjske in düsseldorfske operne hiše, gostoval pa je tudi na številnih drugih odličnih odrih in bil eden najprepoznavnejših liričnih tenorjev svojega časa.¹⁶⁵ Tega leta so začeli študirati še Zvonimir Ciglič, Uroš Krek, Aleksander Lajovic, Vladimir Lovec, Miloš Mlejnik (st.) in ne nazadnje Igor Ozim. Vpis se je sorazmerno povečeval v vseh smereh študija, najbolj na t. i. znanstvenem oddelku (v nekaterih starejših virih je imenovan kot »Oddelek za zgodovino

165 Kuret, *Sto slovenskih opernih zvezd*, 130–131.

glasbe«). Diplomirali so trije študentje: pianistki Jaromira Bohinec Cihlař in Dana Perušek Kutin ter pevka Milena Rebolj Trost (kasneje Malnarič Trost).¹⁶⁶ Akademija za glasbo je priredila več javnih nastopov ter priložnostnih proslav političnega značaja, na primer v čast oktobrske revolucije in Rdeče armade. Tega leta je ustanovo obiskal angleški dirigent, skladatelj, politični aktivist, prepričan komunist in privrženec prosovjetske politike, Alan Bush (1900–1995), ki je profesorskemu zboru predaval o glasbenih razmerah v Angliji. To je prvi zabeležen zapis o stikih Akademije z zahodnim svetom. Podrobnosti o tem obisku sicer niso znane, vendar je moč predvidevati, da je bil v danih razmerah vsestransko dobrodošel in za slovensko akademsko sfero zanimiv.¹⁶⁷ Akademija za glasbo v naslednjih letih ni več izdajala letnih poročil o delovanju ustanove, kot je bilo običajno med letoma 1939 in 1947, zaradi česar so se številni dragoceni podatki za vedno izgubili. Ugotavljamo, da je arhiv Akademije za glasbo za čas od leta 1947 naprej precej pomanjkljiv, zato številnih dejstev o študijskem procesu, poustvarjalni praksi, umetniških dosežkih, posameznih profesorjih in stikih ustanove z domačim in mednarodnim okoljem ni mogoče rekonstruirati.

Za šolska oziroma študijska leta od 1947 do 1953, ko se je Srednja glasbena šola v Ljubljani odcepila od Akademije za glasbo in postala samostojna ustanova, je dokumentacija o številu učencev na srednji stopnji zelo pomanjkljiva. Skupno število vpisanih na vse tri stopnje je bilo v letu 1947/48 274, vendar ta seznam ne ločuje stopenj in ne pove, ali je nastal ob jesenskem vpisu ali po opravljenih kontrolnih izpitih, za katere vemo, da so bili precej zahtevni in selektivni.¹⁶⁸ Če je bilo leto poprej skupno število 268, končna številka za srednjo stopnjo ob koncu šolskega leta pa 140, bi za leto 1947/48 na srednji pričakovali nekoliko več dijakov. Podobno je mogoče predvidevati tudi za šolsko leto 1948/49, ko se je skupno število še nekoliko povečalo (283). Za leta od 1949 do 1953 skupni sezname vpisanih ne obstajajo, imamo zgolj sezname in številke za visoko stopnjo. Iz ohranjenih tiskanih programskih listov javnih nastopov, ki se pojavijo z letom 1947/48, pa je mogoče razbrati, da so bili med nastopajočimi najštevilnejši prav srednješolci, kar lahko potrjuje, da je bilo razmerje vpisanih še naprej v prid srednješolcem.¹⁶⁹ Število javnih nastopov se ni veliko spreminjalo, skupno

166 *Letno poročilo za šolski leti 1945-46 in 1946-47*, 55–61.

167 Prav tam, 69–70.

168 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56.

169 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56.

število učencev, dijakov in študentov Akademije pa se je rahlo povečevalo. Z letom 1947/48 je vodenje Akademije ponovno prevzel **Julij Betetto**. Mandat vsakokratnega rektorja je trajal dve leti. Betetto je še naprej vodil oddelek za solopetje, ostali vodje pa so bili: Janko Ravnik (VI. odd. – razna glasbila, vanj so bili vpisani samo srednješolci), Lucijan Marija Škerjanc (I. odd. – kompozicija in dirigiranje), Anton Trost (III. odd. – klavir, orgle in harfa), Karlo Rupel (IV. in V. odd. – violina in violončelo) in Dragotin Cvetko (znanstveni odd., ki se je naslednje leto imenoval VI. odd., op. p.). Na srednji stopnji so poučevali Zorka Bradač (klavir), Hilda Domazetovič-Horak (klavir), Jeanette Foedransperg (petje), Jurij Gregorc (glasbena teorija in nauk o instrumentih), Ksenija Novak-Kušej (petje), Leon Pfeifer (violina), Uroš Prevoršek (glasbena teorija, nauk o instrumentih), Pavel Rančigaj (klavir), Zora Ropas (petje), Jadviga Štrukelj-Požanel (klavir) in Marica Vogeltnik (klavir). Še naprej pa je veljalo pravilo, da so nekateri profesorji visoke stopnje poučevali tudi na srednji stopnji ter to, da je v učnem procesu še naprej sodelovalo precej zunanjih sodelavcev.¹⁷⁰ V šolskem letu 1947/48 je na srednji stopnji diplomiralo pet dijakov: Tatjana Bučar (klavir), Boris Čampa (flavta), Nada Podlogar (solopetje), Fedor Ražem (klavir) in Ivica Rupnik (solopetje).¹⁷¹ Boris Čampa je prvi absolvent flavte, izšolan na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani, in sicer v razredu Slavka Korošca. Študij je naslednje leto nadaljeval pri istem profesorju. Jeseni leta 1947 je bilo na visoko stopnjo vpisanih 59 študentov, od tega kar 12 na kompozicijo in dirigiranje ter 30 na oddelek za zgodovino, ki je združeval več smeri in predvsem vzgajal bodoče učitelje glasbenoteoretičnih predmetov, pevce in instrumentaliste. Diplomiralo je pet študentov, **Zvonimir Ciglič** in **Uroš Krek** iz kompozicije in dirigiranja, **Janez Žnidar** pa samo iz dirigiranja.¹⁷² Iz programov javnih nastopov razberemo, da so študentje izvajali večinoma starejšo in klasično literaturo, med slovenskimi skladatelji pa je bil zastopan večinoma Lucijan Marija Škerjanc, izjemoma še Josip Pavčič, Stanko Premrl, Pavel Šivic, Marjan Kozina, Rado Simoniti in Janez Matičič. Izstopal je koncert absolventov kompozicije in dirigiranja, Zvonimirja Cigliča, Uroša Kreka in Janeza Žnidarja, kjer so med drugim izvedli Cigličevo *Simfonijo št. 1* in Krekov *Koncert za violino in orkester*.¹⁷³

170 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56.

171 Arhiv AG, Knjiga NGŠ-SGŠ-AG diplome 1944/45 – 1951/52.

172 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 78.

173 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56.

Z naslednjim šolskim letom (1948/49) so posodobili učne načrte, ki so stopili v veljavo leta 1949. V primerjavi s prejšnjimi iz leta 1946 so bili bolj poglobljeni ter primerljivi z zagrebško in beograjsko glasbeno akademijo. Pri posameznih oddelkih je bila navedena tudi študijska oziroma didaktična literatura, vendar pa širših evropskih vzorov ne pri oblikovanju načrtov ne pri predpisani obvezni literaturi ne zasledimo.¹⁷⁴ Tega leta je srednjo stopnjo absolviralo kar 13 dijakov: Franc Leskovšek, Konrad Orožim, Anton Prus, Oskar Zornik in Milan Pritekelj solopetje, Jaroslava Erzin, Liljana Hribar, Sonja Kamušič, Lilian Kunst in Jeni Srebot klavir, Franc Ravnik violino, Stanislav Mihelič violo (to je bil prvi absolvent viole na ustanovi) in Stanislav Žnuderl klarinet.¹⁷⁵ Na visoki šoli je študiralo kar 86 študentov, kar je izjemen preskok, do leta 1955 se je število rahlo, nato pa strmeje dvigalo. Od leta 1945 do 1955 je bil med vsemi oddelki najmanjši vpis na godalih, kjer je bilo komajda kaj študentov (v letu 1948/49 samo eden). Leta 1948 je bil zaradi prostorskih težav za več let prekinjen pouk orgel. Ponovno so ga uvedli šele leta 1954/55. Leta 1948 sta študij končala zgolj dva študenta, **Ciril Cvetko** dirigiranje in **Ela Šrol** klavir. Ciril Cvetko (1920–1999) je na začetku vojne absolviral Srednjo glasbeno šolo v Ljubljani, bil dejaven glasbenik narodnoosvobodilne vojne, kjer se je vključil v delovanje kulturniških skupin ter postal vodja komornega zbora in orkestra partizanskega Slovenskega narodnega gledališča. Pisal je domoljubna in revolucionarna glasbena dela, priredbe ljudskih pesmi za harmoniko, zборе, samospeve, skladbe za manjše instrumentalne zasedbe ter glasbo k scenskim delom. Nastopal je kot pianist in harmonikar. Po študiju, ki ga je zaključil pri Danilu Švari, se je izpopolnjeval na Konservatoriju v Pragi in Parizu, sodeloval je v slovenskem družbeno-političnem in kulturnem življenju ter do začetka 80. let vodil najpomembnejše glasbene ustanove.¹⁷⁶ Eleonora (Ela) Šrol (1913–1999), po rodu Ljubljančanka, je bila uspešna pedagoginja in ravnateljica Glasbene šole Ptuj, ki jo je vodila kar 27 let. Pod njenim vodstvom je ustanova strokovno in umetniško napredovala in postala ena najprepoznavnejših na širšem Štajerskem.¹⁷⁷

Z letom 1948/49 je nastal oddelek za pihala, trobila in harfo, t. i. V. oddelek, s čimer se je začelo visokošolsko izobraževanje orkestrskih glasbil

174 Arhiv AG. Mapa Učni načrti 1948.

175 Arhiv AG, Knjiga NGŠ-SGŠ-AG diplome 1944/45 – 1951/52.

176 Ciril Cvetko (1920–1998) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1021590/> (obiskano 10. 7. 2020).

177 Lidija Žgeč, *Viva la musica – 130 let glasbenega šolstva na Ptujju 1878–2008* (Ptuj: Glasbena šola Karol Pahor, 2008), 60–88.

vrste pihal in trobil, medtem ko je visokošolski študij za harfo potekal že nekaj let, vendar v okviru III. oddelka (prej imenovan za godala, harfo in orgle).¹⁷⁸ Ta pomembni korak v glasbenem izobraževanju pihal in trobil je imel skromne začetke, saj je bilo vpisanih komaj kaj študentov, ustanova pa še ni uspela angažirati dovolj primernih oziroma kompetentnih profesorjev. Boris Čampa in Albano Persi sta pri svojem srednješolskem profesorju Slavku Korošču študirala flavto, Zoran Komac pa klarinet pri Mihaelu Gunzku, takrat honorarnem sodelavcu Akademije. Prav Gunzek je bil prvi visokošolski diplomant klarineta na Slovenskem, pot do te titule pa je bila nekoliko neobičajna, vendar za tiste čase sprejemljiva. Leta 1939 je kot klarinetist zaključil petega od šestih razredov srednje stopnje ljubljanskega Državnega konservatorija pri Václavu Launu. Kmalu zatem se je kot obetaven glasbenik odzval na razpis beograjske Opere, ki je iskala drugega klarinetista in bas klarinetista, ter bil sprejet. V Beogradu je najprej zaključil srednjo šolo, nato pa igral v različnih orkestrskih zasedbah in do konca vojne pridobil sloves odličnega klarinetista. Aprila leta 1945 so štirje uspešni beograjski glasbeniki, klarinetist slovenskega porekla Bruno Brun, harfist Josip Pikelj, oboist Živojin Zdravković (kasneje dirigent) in Mihael Gunzek, na tamkajšnjo Akademijo za glasbo naslovili prošnjo za priznavanje visokošolske izobrazbe. To je bilo po takrat novi zakonodaji na podlagi srednješolskih diplom in uspešnega poustvarjalnega oziroma umetniškega delovanja mogoče, še posebno, ker visokošolski študij za omenjene smeri na jugoslovanskih tleh dotlej ni obstajal. Ker je bilo veliko pomanjkanje visokošolskih učiteljev, je zakonodaja sledila potrebam. Ministrstvo za prosveto je prošnjam vseh štirih ugodilo, kar je pomenilo, da so dobili možnost izvesti tehten koncertni program in pripraviti z njim povezano teoretično delo, s čimer so pridobili pravico do visokošolske diplome. Bruno Brun, na primer, je bil kmalu zatem promoviran v profesorja klarineta na Akademiji za glasbo v Beogradu in velja za pionirja visokošolskega poučevanja klarineta nekdanje Jugoslavije.¹⁷⁹

Če se vrnemo k ljubljanski Akademiji v leto 1948/49, naj poudarimo, da za študij oboe, fagota, roga, trobente in pozavne, ki je bil odtlej prav tako mogoč, ni bilo kandidatov.¹⁸⁰ Naslednje leto sta bila vpisana zgolj dva študenta (Boris Čampa in Anica Bratuša, oba flavta). Učni načrt za pihala in trobila iz

178 Harfo so pri prenovi učnih načrtov v letu 1950/51 ponovno dodelili III. oddelku, V. oddelek pa se je poslej imenoval Oddelek za pihalne instrumente. Prim. Arhiv AG, fascikel Šolska letna poročila 1945/46 - 1955/56, Predmetnik Akademije za glasbo 1950/51, ki je stopil v veljavo v letu 1951/52.

179 Miloš Brun, »Bruno Brun – rodonačelnik beograjske šole klarineta«, v: *Slovenika* IV (2018), 234.

180 Arhiv AG, Fascikel Šolska letna poročila 1945/46 - 1955/56, Seznam vpisanih za študijsko leto 1948/49.

leta 1949 je ob glavnem predmetu vseboval naslednja področja: harmonijo, kontrapunkt, metodiko glavnega predmeta, analizo glasbenih oblik, svetovno zgodovino glasbe, zgodovino jugoslovanske glasbe, glasbeno folkloro, klavir, komorno glasbo, orkester, pedagogiko, zgodovino umetnosti, osnove marksizma in predvojaško vzgojo.¹⁸¹ V novem učnem načrtu, ki je začel veljati z letom 1951/52, pa so posamezni predmeti odpadli, med njimi nekateri precej pomembni za strokovni razvoj študenta (harmonija, kontrapunkt, analiza glasbenih odlik, pedagogika, glasbena folkloro). Tako osiromašen predmetnik, kakršen je veljal za študij vseh instrumentov, začudi in kaže na zelo ozko usmerjenost študija, kar z današnjega stališča ne bi bilo sprejemljivo.

Študijsko leto 1949/50 je bilo zaznamovano z novim rektorjem. Ta naziv je prevzel eden najuglednejših violinistov in violinskih pedagogov pri nas **Karlo Rupel** (1907–1968). Za to leto je opazno povečanje števila vpisanih na visoko stopnjo in predvidevamo, da je bilo podobno tudi na srednji šoli. Kot je bilo omenjeno, so se oddelki nekoliko spremenili, posebno zato, ker je bil na visoki stopnji uveden študij pihal in trobil.¹⁸² Na koncu šolskega leta 1949/50 je srednjo stopnjo absolviralo kar 16 dijakov: devet pri klavirju (Janja Bizjak, Meta Brichta, Hedvika Čeh, Borut Lesjak, Zdenka Lukec, Breda Orel, Rakuša Dragica, Jana Rupnik in Helena Štern), štirje pri violini (Zvonka Medved, Ivan Pal, Sabina Skalar in Ciril Veronek), dva na oddelku za kompozicijo in dirigiranje (Jakob Jež in Zdravko Gašperlin) ter harfistka Nevenka Ino.¹⁸³ Med diplomanti visoke stopnje je bilo nekaj kasneje uspešnih glasbenikov, skladatelj in aranžer **Borut Lesjak**, violinista **Ivan Pal** in **Zvonka Medved** (kasneje poročena Pal, oba učitelja violine na nižji in srednji glasbeni šoli Maribor), **Sabina Skalar** (hči violinista in goslarja Maksimilijana Skalarja, študirala tudi v Parizu in San Franciscu ter bila solo violinistka orkestra New York City Ballet) in ne nazadnje violinist **Ciril Veronek** (študent Karla Rupla), ki je svoje življenje posvetil pedagoškemu delu v Ljubljani in vzgojil vrsto priznanih violinistov (Primož Novšak, Mile Kosi, Črtomir Šiškovič, Monika Skalar idr.).

V letu 1950/51 so stopili v veljavo novi predmetniki, vendar ni povsem jasno, ali samo na visoki stopnji, za katero so dokumentirani, medtem ko za

181 Arhiv AG, Fascikel Šolska letna poročila 1945/46 - 1955/56, Učni načrt 1949, V. Odeljenje za duvačke instrumente i harfu. Učni nart in predmetnik za posamezne smeri študija je napisan v srbohrvaškem jeziku in je bil sprejet na konferenci treh akademij za glasbo (Ljubljana, Beograd, Zagreb) na Bledu leta 1948, potrdilo pa ga je Zvezno ministrstvo za prosveto in kulturo.

182 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56.

183 Arhiv AG, Knjiga NGS-SGS-AG diplome 1944/45–1951/52.

srednjo stopnjo ni podatkov.¹⁸⁴ Za naslednje leto (1951/52) so arhivski viri ponovno nekoliko izčrpnješi. Rektor je postal **Janko Ravnik** (1891–1982). Po orglarski šoli v Ljubljani je študiral klavir na Konservatoriju v Pragi (1911–1915), ki velja za enega najstarejših v Evropi (ustanovljen leta 1811). Že med študijem je skladal za klavir in samospeve ter veliko nastopal. Uveljavil se je kot odličen interpret, posebno v vlogi spremljevalca solističnim instrumentom. Najpogostejši Ravnikov koncertni partner v praškem obdobju je bil violinist Richard Zika, s katerim sta postala priznan in koncertno iskan duo. Rihard Zika je kmalu po prvi svetovni vojni skupaj s čelistom, bratom Ladislavom, slovenskim violinistom Ivanom Karlom Sancinom in violinistom Ladislavom Czernyjem deloval v orkestru ljubljanske Opere ter z omenjenimi ustanovil priznani Godalni kvartet Zika (kasneje preimenovan v Praški kvartet). Janko Ravnik je po prvih delovnih izkušnjah v ljubljanski Operi, kjer mu dirigentsko delo ni prineslo pričakovanega zadovoljstva, na povabilo Mateja Hubada postal učitelj klavirja na Konservatoriju Glasbene matice (1919–1926). Po ustanovitvi Državnega konservatorija je tam tudi formalno zasedel mesto profesorja klavirja (1926–1938), nato je od leta 1939 do konca druge svetovne vojne poučeval na Glasbeni akademiji, od leta 1945 do upokojitve 1963 pa je bil profesor klavirja in komorne igre na Akademiji za glasbo. Vsa leta pedagoške kariere si je prizadeval za uveljavljanje novih, sodobnejših učnih načrtov na vseh stopnjah pouka klavirja ter za to, da bi študentje klavirja poleg obvladovanja tehničnih spretnosti in metod poučevanja dosegali najvišji, koncertni poustvarjalni nivo. Njegov prispevek k razvoju t. i. »ljubljske pianistične šole«, kakor jo je poimenoval Marijan Lipovšek, je izjemnega pomena. Bera njegovih uspešnih učencev je zavidljiva, to so Marijan Lipovšek, Pavel Šivic, Milivoj Šurbek, Zdenka Novak, Anton Ravnik, Tanja Štrukelj (poročena Zrimšek), Silva Hrašovec in drugi. Ravnik je poleg poučevanja v prvi polovici 50. let po glasbenih šolah opravljal tudi delo inšpektorja klavirskega pouka. Tako si je pridobil obširno sliko o stanju in problematiki klavirskega pouka na različnih ravneh poučevanja, pri čemer se je poglobljal v primernost učnih metod, literature in didaktike poučevanja na nižji in srednji stopnji ter na akademiji. Da je bil Janko Ravnik kot eden prvih in cenjenih profesorjev Akademije predlagan za rektorja ustanove, ne preseneča. Pozornost pa pritegne njegova politična karakteristika, zapisana v času informbiroja, iz katere razberemo, da so bili pod drobnogledom tudi starejši, uveljavljeni profesorji. Ravnik sicer

184 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56. Leto 1950/51.

Slika 10: Janko Ravnik, pianist, skladatelj in rektor Akademije za glasbo
(dLib, foto Ernest Adamič)

ni bil ideal nove politične družbe, vendar ga je Rafael Ajlec¹⁸⁵ prikazal kot primernege, ko je zapisal:

Med osvobodilno vojsko delavec OF v matični organizaciji na Akademiji. Prevzemal je tudi tisk, po osvoboditvi politično-organizacijske funkcije v množičnih organizacijah, nato pa je kmalu popustil in se odtegnil aktivnemu delu v množičnih

185 Kako je prišlo do tega, da je karakteristike pisal Rafael Ajlec, po poklicu pravnik in še študent Oddelka za zgodovino Akademije za glasbo v Ljubljani, ni znano, morda je to sodilo k njegovemu takratnemu delovnemu mestu. Od leta 1949 do 1950 je bil referent za nižje in srednje glasbene šole na Ministrstvu za prosveto LRS, sicer pa je znan kot nepristranski in strokovno korekten glasbeni kritik. Prim. Ajlec, Rafael Franc (1915–1977) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si> › oseba › sbi1000270 (obiskano 11. 10. 2019).

organizacijah. Tega ni pripisovati morda njegovi opoziciji, ker je nedvomno iskreni član OF in prepričan v pravilnost njene linije. Toda ozračje na Akademiji za glasbo je postalo kmalu po osvoboditvi hromeče in politično težko, čemur je podlegla večina profesorjev, zlasti starejših. Upoštevajoč starost tov. Ravnika in okolja, v katerem je vedno živel, seveda ni pričakovati, da bi bil marksist. Prav zaradi tega je tudi njegov odnos do umetnosti v bistvu odnos meščanskega umetnika, ki si ni svest družbene revolucionarne vloge umetnosti. Po vsem tem je verjetno, da čuti spor z Informbirojem v bistvu kot nekaj, kar ni v sferi njegovega interesa in odgovornosti.«¹⁸⁶

Seznam zaposlenih pove, kdo so bili profesorji na srednji in visoki stopnji ter njihov delež predavanj na posameznih šolah. Število zaposlenih se ni spreminjalo, bilo pa je nekaj novih imen. Na srednji stopnji so poučevali: Pavel Šivic (harmonija, metodika klavirja in klavir), Lucijan Marija Škerjanc (kontrapunkt), Julij Betetto, Ado Darian in Franjo Schiffrer (vsi solopetje), Anton in Janko Ravnik (klavir), Anton Trost (klavir), Zora Zarnik (klavir) ter Leon Pfeifer in Karlo Rupel (violina). Uroš Prevoršek je poslej poučeval zgolj na visoki stopnji. V učnem procesu je še naprej sodelovalo precej zunanjih sodelavcev, v tem letu kar 26.¹⁸⁷ Iz knjige diplomantov razberemo, da je na srednji stopnji položilo zaključni izpit 14 dijakov. Pet dijakov je zaključilo »teoretsko-učiteljski oddelek«, kakor so poslej imenovali I. oddelek srednje stopnje. To so bili: Emil Bevc, Samo Vremšak (študiral je kompozicijo in solopetje ter dolga leta deloval kot profesor na Akademiji za glasbo), Marko Žigon (poklicno skladatelj in dirigent), Franc Lampret in Nada Vrhovšek. Diplomanti klavirja so bili: Jerko Bezić (kasneje priznan etnomuzikolog na Hrvaškem), Pavle Kosec, Marija Praust, Benedikta Rančigaj, Zdenka Šindrič in Beatrice Škerjanc, klarinet je zaključil Dušan Veble, Gorazd Grafenauer violončelo in Miha Oman flavto.¹⁸⁸ Iz omenjenega poročila razberemo, da se tega leta še ni govorilo o ločitvi srednje stopnje od Akademije. V delu, ki predstavi problematiko šolskih prostorov, namreč preberemo, da si je vodstvo prizadevalo pridobiti poslopje »RLO IV« (kaj natančno je to pomenilo, ni bilo mogoče ugotoviti) ali Stiški dvorec na Starem trgu 34, vendar sta bila oba predloga zavrjena. Kritično so zapisali, da obe šoli delujeta

186 Arhiv AG, Personalna mapa Janko Ravnik.

187 Prav tam. Leto 1951/52.

188 Arhiv AG, Knjiga NGŠ-SGŠ-AG diplome 1944/45 – 1951/52.

v neprimernih prostorih, ki ogrožajo zdravje in normalno delo, izrazili zaskrbljenost zaradi pomanjkanja šolskih instrumentov ter opozarjali na veliko potrebo po internatu. K strokovni problematiki so poudarili, da so bili predmetniki, sprejeti leta 1949, deloma neustrezni in potrebni prenove, kar se je najbolj dotikalo visokošolske stopnje. Za srednjo pa so ugotavljali, da veljavni predmetniki absolventom omogočajo »splošno in strokovno izobrazbo in usposablajo za pouk na nižjih glasbenih šolah odn. za pouk glasbe na srednjih šolah«. ¹⁸⁹ Izpostavljena je bila problematika pomanjkanja učbenikov za poučevanje pihal in trobil, o čemer je bilo rečeno, da se tiskanje tovrstnega gradiva zaradi majhnega števila šolajočih (ok. 25) ne splača, zato so prakticirali razmnoževanje z ustreznimi popravki oziroma priredbami. Poročilo obravnava tudi javne nastope, iz katerih je razbrati, da so tako dijaki kot študentje nastopali na raznih prireditvah izven šolskih prostorov, v ljubljanski in mariborski Operi, Slovenski filharmoniji in drugod. ¹⁹⁰ O kakršnem koli sodelovanju s tujino ni podatkov. Razberemo tudi zaznamek o štipendijah, ki za srednjo šolo omenja deset prejemnikov, kar je bilo glede na število vpisanih zelo malo, vendar ni podatka o morebitnih drugih štipendijah. Profesorji visoke in srednje stopnje so med drugim opravljali naloge inšpektorjev na Srednji glasbeni šoli v Mariboru (ustanovljena 1945) in na nižjih glasbenih šolah po Sloveniji. ¹⁹¹ Ob koncu študijskega leta 1951/52 in na začetku naslednjega je srednjo stopnjo dokončalo kar 31 dijakov. Štirinajst je bilo pianistov (Vita Benedik, Breda Strniša, Jasna Tiringer, Nada Verbič, Erminij Ambroset, Ida Kološa, Miroslava Kolšek, Ivo Levanič, Eva Samsa, Karel (Ati) Soss, Majda Sporn, Ana Živec, Alojzija Peršič in Sonja Markizetti), sedem pevcev (Cvetka Ahlin, Jože Bajt, Dana Ročnik-Holz, Mišo Kurajica, Ivica Kurent, Jasna Sfiligoj in Marjan Štefančič, dolgoletni basist Slovenskega okteta), flautistki Marjanca Wohinc in Anica Bratuša, trobentača Jakob Sambolec in Egon Zafred, klarinetist Franc Povše, pozavnist Silvester Tamše, violinist Rok Klopčič (koncertni glasbenik in dolgoletni profesor na Akademiji za glasbo) ter trije na teoretsko-učiteljskem oddelku (Mirko Rebolj, Marjan Fajdiga in Sonja Jazbec). ¹⁹² Na visoki stopnji pa je tega leta diplomiralo 11 absolventov, med njimi **Janez Bitenc** (glasbena zgodovina, znan kot

189 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56. Poročilo Akademije za glasbo in Srednje glasbene šole za šolsko leto 1951/52 (brez paginacije).

190 Prav tam.

191 Prav tam.

192 Arhiv AG, Knjiga NGS-SGS-AG diplome 1944/45 – 1951/52.

skladatelj otroških pesmic in avtor glasbenih pravljic), **Danijel (Dane) Škerl** (kompozicija), flavtist **Boris Čampa** in ne nazadnje **Zmaga Kumer** (glasbena zgodovina, priznana etnomuzikologinja).¹⁹³

Zadnje leto sobivanja dijakov in študentov Akademija za glasbo je slabo dokumentirano. Pomembno mesto v upravljanju je še naprej imel Julij Betetto, ki si je vseskozi prizadeval za izpopolnjevanje učnih načrtov na solopevskem oddelku.¹⁹⁴ Ohranjen je seznam študentov akademske stopnje (85 študentov) ter zaposlenih učiteljev. Glede na prejšnje leto je bilo le malo sprememb. Na srednji stopnji so poslej med redno zaposlenimi poučevali skladatelji Matija Bravničar (nauk o instrumentih, kontrapunkt, glasbena teorija), Marjan Kozina (harmonija) in Karol Pahor (harmonija, oblikoslovje). Javni nastopi študentov in dijakov so se vrstili po ustaljenem redu v prostorih šole na Vegovi ulici in v dvorani Slovenske filharmonije, prav tako pa tudi izven Ljubljane, na primer na glasbeni šoli na Ptujju in v Mariboru, dlje pa vpliv Akademije in njene srednje šole ni segel.¹⁹⁵ O diplomantih srednje stopnje v arhivu Akademije za glasbo ni podatkov, prav tako ni nikakršne dokumentacije, ki bi pojasnila, kaj je povzročilo izstop Srednje glasbene šole iz Akademije ter kako je potekalo njeno ločevanje in osamosvajanje.

Srednja glasbena šola v Ljubljani je v letih 1939 in 1953 delovala v turbulentnih družbeno-političnih časih, vendar je kljub temu opravljala izjemno poslanstvo, ne le kot vzgojno-izobraževalna ustanova, ki je skrbela za podmladek Akademije za glasbo, temveč tudi kot sredina, kjer so se srečevale in glasbeno izobraževale generacije slovenskih intelektualcev. To obdobje je bilo zelo naklonjeno izobraževanju pevcev in pianistov. Prvih gotovo po zaslugi karizmatičnega umetnika, pedagoga in vodje Julija Betetta, ki je znal mlade motivirati za pevski poklic ter skrbeti za njihovo sistematično izobraževanje in vključevanje na operne in koncertne odre, klavir pa je bil tudi v obravnavanem obdobju priljubljen instrument meščanskih sredin, vse bolj pa tudi sredstvo za pridobivanje pedagoške izobrazbe in zaposlitve v glasbenem šolstvu. V primerjavi z nekaterimi prejšnjimi obdobji, kot je doba ljubljanskega konservatorija, se poučevanje violine in drugih godal ni izrazito povečevalo, pač pa je od ustanovitve Glasbene akademije in njene Srednje glasbene šole do konca 40. let prejšnjega stoletja opazna počasna, a vztrajna rast absolventov pihal in trobil. Tako se je na Slovenskem počasi zaključevalo desetletja trajajoče

193 Arhiv AG, Fascikel Šolska letna poročila 1945/46 – 1955/56, Diplomanti 1951/52.

194 Arhiv AG. Mapa Učni načrti 1948. V to mapo je vključen tudi Betettov rokopis o prenovi učnih načrtov za solopetje, datiran v leto 1953.

195 Arhiv AG, Fascikel Šolska poročila od 1945/46 do 1955/56. Leto 1952/53.

obdobje pomanjkanja izobraženih pihalcev in trobilcev. Posamezni so se po zaključeni srednji stopnji šolali na Akademiji za glasbo ter postali stebri učiteljskega kadra v nižjih in srednjih glasbenih šolah, člani profesionalnih orkestrrov ter pedagogi ljubljanske Akademije za glasbo. Srednja glasbena šola je v obravnavanem času postavila temelje baletnega in igralskega izobraževanja, pri čemer je njena vloga neprecenljiva. Ob umetniških smereh pa je utemeljila tudi izobraževanje bodočih učiteljev glasbenoteoretičnih vsebin, vplivala na razvoj oddelkov za kompozicijo in dirigiranje ter pedagoškega oddelka Akademije za glasbo. Slednji je zares polno zaživel sredi 60. let prejšnjega stoletja in ima danes osrednjo vlogo pri razvoju glasbenopedagoške stroke na Slovenskem. Sobivanje srednješolske in akademske stopnje glasbenega izobraževanja je bila v danem času najbrž optimalna rešitev za razvoj slovenskega glasbenega šolstva. Obe tvorbi sta dodobra utemeljili glasbenoizobraževalni sistem in utrdili zavedanje, da je sistematično glasbeno izobraževanje eden pomembnih temeljev narodove samobitnosti.

Akademija za glasbo od 1953 do 1968

Čas po letu 1953 je v slovenski družbi zaznamovan z novim družbeno-političnim dogajanjem, ki je vplivalo tako na šolstvo kot kulturo. Najvidnejša mejnika sta leti 1953, ko je bil ukinjen agresivni agitpropovski aparat, ki je predstavljal močan ideološki vpliv na kulturno politiko, in 1962, ki je prineslo osnutek nove ustave, s katero je bil dosežen kompromis med različnimi pogledi na vmešavanje politike v družbeno življenje. Ukinitev agitpropa pa ni prinesla popolne ustvarjalne ali poustvarjalne svobode, prej nasprotno, saj je bila ustanovljena posebna republiška ideološka komisija Komunistične partije, z nalogo usmerjati kulturni razvoj slovenske družbe. V praksi je to pomenilo, da je komisija zavzela zelo oster odnos do kritikov politične ideologije ter močnejše podprla »delavsko« kulturo kot protiutež »vrhunski kulturi«, ki jo je omalovažujoče označila za buržoazno, »meščansko«. To je prineslo številne prepovedi v repertoarjih gledaliških in glasbenih odrov, ukinjanje znanstvenih ustanov, revij in časopisov, reformo univerze z uvedbo ideoloških predmetov, kakršen je bil predmet Temelji družbene vzgoje, predvsem pa razširjanje teze, da sodobni umetniški tokovi Zahoda ogrožajo politični monopol oblasti. V zaščito državne ideologije je bilo uvedeno družbeno upravljanje, kar pa je marsikje naletelo na odpor, saj je v ključne odbore infiltrirala politične figure, ki so imele nalogo bdeti nad

vsebinsko in repertoarno ustreznostjo delovanja ustanove. Takšen ustroj upravnih odborov je prinesel številne anomalije. Pri univerzitetnem svetu so zunanji člani, voljeni s strani politike, zagovarjali volitve profesorjev, ki so omogočale odpustitev ideološko neustreznih in namestitev politično zanesljivih kadrov.¹⁹⁶ O tem, kako enostransko je bilo razmišljanje oblasti, priča tudi dejstvo, da so v najvišjih političnih krogih le redko razpravljali o kvaliteti umetniškega ali znanstvenega dela, pač pa le o idejnem in politično obarvanem kulturnem ustvarjanju.¹⁹⁷ Glavni ideolog Boris Zihrel je bil mnenja, da je izraz »vrhunska umetnost« povsem neprimeren in da bi bilo treba govoriti o »gosposki umetnosti in umetnosti za ljudstvo«.¹⁹⁸ Kljub pritiskom se je v tem času ustvarila tako imenovana kulturniška opozicija, ki je nasprotovala partijskemu monopolu, vendar v njenih neformalnih vrstah ne najdemo znanih glasbenih imen. Posamezni profesorji Akademije za glasbo so določene poteze političnih struktur celo odobravali in jim javno izrekli podporo. Ena vpijočih potez politike je bila popolno odklanjanje vseh sodobnih novosti Zahoda, tako na področju umetne kot zabavne glasbe in jazza. Posebno nezaželen je bil jazz, ki so ga pojmovali kot simbol neuravnovešenosti, anarhije, nemorale, dekadence ipd. ter kot popolno nasprotje delavski, partizanski in revolucionarni glasbi, ki naj bi edina plemenitila. Glavna tarča napadov je bil Bojan Adamič kot dirigent, skladatelj in aranžer Plesnega orkestra Radia Ljubljana. V javnosti so se na začetku 50. let sprožile različne polemike za jazz in proti njemu, na katere sta se odzvala tudi profesorja Akademije za glasbo, Matija Bravničar in Karol Pahor. Bravničar se je zavzel za »slovensko« lahko glasbo in ne le kopijo »inozemskega jazza«, ker naj bi mladino odtegoval od višjih glasbenih vrednot in jo s tem kvaril, še ostrejši pa je bil Pahor, ki je menil, da je ta glasba prinesla »vzgojno uničevalno poslanstvo«.¹⁹⁹ V drugi polovici 50. let so kritike omilili, tudi po zaslugi Edvarda Kardelja, ki je zapisal: »Nesmiselno je biti načelno proti jazzu, ki lahko s svojimi modernimi izrazi pozitivno vpliva na razpoloženje delovnega človeka...«.²⁰⁰ Ko je uradna politika spoznala, da je pri preganjanju zahodnih kulturnih vplivov neuspešna, je zlagoma omilila svoje stališče in na primer jazzovskim glasbenikom celo priznala »velike tehnične sposobnosti in

196 Aleš Gabrič, *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953–1962* (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1995), 5–24.

197 Prav tam, 37.

198 Prav tam, 36.

199 Prav tam, 104.

200 Prav tam, 107.

zasluge pri sproščanju delovnih ljudi po napornem delovniku«. ²⁰¹ Podobna miselna odjuga se je obetala tudi na področju drugih glasbenih stilov, saj je bila sodobna slovenska glasba precej okostenela in za širši glasbeni svet neaktualna. Tako je na začetku 60. let zavel nov veter, ki je tudi mladim slovenskim skladateljem omogočal izražanje v sodobnejših glasbenih slogih in spoznavanje najavantgardnejših umetnosti zahodnega sveta.

V 50. in 60. letih je Akademija za glasbo krepila svoje poslanstvo, povečevala je vpis na posameznih oddelkih, raslo je število diplomantov in posredno podmladek na umetniški in glasbenopedagoški ravni. S študijskim letom 1953/54 je vodenje ustanove ponovno prevzel uveljavljeni pianist, komorni glasbenik in pedagog **Janko Ravnik**. Izkazal se je kot vsestransko dejaven in vreden zaupanja. Kot profesor, rektor in inšpektor je kolege in šolske oblasti redno opozarjal na problematiko zastarelih učnih načrtov, pomanjkanje didaktičnih priročnikov za poučevanje klavirja ter na prenizek nivo poučevanja. V svojih poročilih je ugotavljal, da večina učiteljev klavirja potrebuje dodatno izobraževanje, zato je bil glasen pobudnik strokovnega izpopolnjevanja, seminarjev, debat o problematiki poučevanja itn. ²⁰² V njegovem obdobju je bilo skupno število študentov podobno kot leto poprej, med 80 in 90. Najštevilčnejši so bili študentje klavirja in Oddelka za zgodovino glasbe, s katerega so izšli tudi bodoči glasbeni pedagogi. Ponovno je bil uveden pouk orgel, in sicer v stavbi I. državne gimnazije na Vegovi, kamor so postavili popravljene orgle. Poučeval jih je honorarni učitelj Pavel Rančigaj. Med letoma 1953 in 1955 je diplomiralo nekaj več kot 20 študentov, med njimi **Borut Lesjak** (klavir), **Ciril Veronek** (violina), **Jakob Jež** in **Manica Špendal** (zgodovinski oddelek). ²⁰³ Zvrstilo se je lepo število javnih nastopov, najodmevnejši so bili ob koncu študijskega leta v dvorani Slovenske filharmonije. Iz letnega poročila je razvidno, da je Akademija želela izvesti več javnih nastopov, ker pa ni imela lastne primerne dvorane in so bili stroški najema kljub vstopnini preveliki, je bila v tem omejena. Odprli so tudi vprašanje števila obiskovalcev, ki je bilo kljub mreži brezplačnih vstopnic precej nizko. Marca leta 1955 se je v filharmonični dvorani odvil III. Jugoslovanki festival študentov glasbe, ki je omogočal stike in primerjave. Svojestven koncert pa je bil posvečen 10. obletnici osvoboditve, na katerem

201 Prav tam.

202 Darja Koter, »Ljubljanska pianistična šola Janko Ravnik – utemeljitelj slovenske pianistične šole«, *Janko Ravnik (1891–1982)*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo*, zv. 8 (2007), 31–42.

203 *Akademija za glasbo Ljubljana, Poročila in razprave 1965*, 77–82.

so bila izvedena dela slovenskih, v glavnem aktualnih skladateljev. Takšen spored je bil sicer redek. Med rednimi so bile tudi operne matinee v SNG Ljubljana, kjer so študentje Akademije in dijaki Srednje glasbene šole izvajali odlomke iz operne literature.²⁰⁴

Od zgodnjih 50. let, ko so spona socialističnega realizma popuščale, se je začelo obdobje angažirane eksencialistične filozofije in umetnosti, kar je vplivalo na odmik od politično dirigirane ustvarjalnosti in prineslo prevrednoten, bolj osebno obarvan ekspresionističen umetniški izraz. Nastajajoča poezija, proza in dramatika so orale ledino v upodabljanju razmišljanj sodobnega človeka, ki ga je pestila duševna razrvanost in brezupno iskanje smisla sveta. Pridružila se jim je ekspresivna slikarska figuralika, ki je vodila v abstrakcijo, nove izrazne poti pa so iskali tudi najmlajši slovenski skladatelji. Najbolj smelo razmišljajoči so se sprva oprijemali modernistične umetnosti dvajsetih in tridesetih let 20. stoletja, ki jo je na Slovenskem vodil izjemno vplivni Slavko Osterc, nato pa so iskali nove, sodobnejše vzore, pri čemer pa niso imeli bližnjih vzorov in ne opore v veliki večini učiteljev. Edini profesor glasbenoteoretičnih predmetov, ki je ta stremljenja razumel in jih odkrito podpiral, je bil Jurij Gregorc (1916–1986), profesor harmonije na srednji stopnji Akademije za glasbo, nekoč Osterčev učenec. Znal je prepoznati nadarjenost dijakov za skladateljsko delo, zato jih je odkrito spodbujal k ustvarjanju ter jim nudil vse svoje znanje in široko razgledanost. Svojevrstna prelomnica v vzgoji bodočih skladateljev je bil orkestrski koncert »novih del slovenskih skladateljev« 25. aprila 1952 s Slovensko filharmonijo pod vodstvom Jakova Cipcija, za katerega je bil zaslužen prav Jurij Gregorc. Podobni koncerti so se zvrstili še v naslednjih mesecih, pravi preboj do publike in takrat najvplivnejših kritikov, kot je bil Marijan Lipovšek, pa je bil koncert junija 1953, na katerem so se predstavili Ivo Petrić, Bogdan Habe, Alojz Srebotnjak, Ivan Šček in Darijan Božič.²⁰⁵ Spodbuden odziv javnosti in kritike ter nerazumno negiranje ustvarjalnosti najmlajše generacije bodočih skladateljev s strani profesorjev kompozicije Akademije za glasbo sta leta 1954 vplivala na nastanek Kluba komponistov. To je bil spontan odziv na reakcijo Lucijana Marije Škerjanca in njegovih kolegov, ki so želje svojih varovancev po tem, da bi sledili najnovejšim evropskim in svetovnim glasbenim trendom, preslišali in celo zavračali. Novoustanovljeni Klub komponistov, ki ga je vodil Ivo Petrić, člani pa so bili Milan Stibilj, Darijan

204 Arhiv AG, fascikel Šolska letna poročila 1945/46 do 1955/56, koncertni listi.

205 Matjaž Barbo, *Pro musica viva* (Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001), 37–39.

Božič, Samo Vremšak, Marko Žigon, Alojz Srebotnjak, Lojze Lebič idr., pa naj bi omogočal javno promocijo mladih skladateljev izven študijskih okvirov in podporo sodobnejšim glasbenim razmišljanjem. Moralno in materialno so ga podpirali Društvo slovenskih skladateljev, Klub ljubljanskih študentov in Slovenska filharmonija. Čeprav člani niso imeli skupnih estetskih izhodišč in kompozicijskih hotenj, jih je združevala želja po tem, da bi se čim bolj približali »sodobnim evropskim glasbenim stremljenjem in se njim ob strani razvijali dalje«. ²⁰⁶ Klub komponistov je pomenil resen premik k razvoju modernistične glasbe na Slovenskem, hkrati pa je bil pokazatelj, kako zakrnelo je bilo razmišljanje in delovanje posameznih oddelkov takratne Akademije za glasbo. Na oddelku za kompozicijo, ki ga je vodil Lucijan Marija Škerjanc, je bilo tako do konca 60. let, ko se je upokojil.

Vzporedno z dejavnostmi Kluba komponistov se je začelo obdobje srečanj študentov glasbe tedanje Jugoslavije, beograjske, zagrebške in ljubljanske akademije, ki niso imeli tekmovalnega značaja. *Prvi festival študentov glasbe Jugoslavije* je potekal aprila leta 1953 v Beogradu in je obsegal komorne, orkestrske in skladateljske večere. Udeležili so se ga tudi študentje Akademije za glasbo v Ljubljani. ²⁰⁷ Izkazalo se je, da so tovrstna srečanja vsestransko koristna, tako za spoznavanje in druženje udeležencev kot primerjanje študijskih uspehov, zato so zastavljeno nadaljevali in sčasoma uvedli tekmovalno noto.

Vzporedno s pripravo novega Zakona o umetniških akademijah je Akademski svet Akademije za glasbo leta 1954 sprejel stališče o združitvi vseh treh umetniških akademij v eno ustanovo, česar pa Izvršni svet LRS ni podprl. Združevanje akademije kasneje ni bilo več aktualno. Med večjimi težavami Ravnikovega obdobja je bilo izpostavljeno pomanjkanje prostorov ter to, da je bilo po ločitvi Srednje glasbene šole od Akademije pričakovano reševanje prostorske stiske obeh ustanov, kar pa se ni zgodilo. Še posebej vpijoče je bilo dejstvo, da se nekateri študijski predmeti zaradi prostorskih in drugih težav niso izvajali, posamezni profesorji so imeli pouk kar na domu, kar pa ni bilo v korist študiju in ugledu ustanove. Podobna slika velikega pomanjkanja je bila tudi na področju instrumentov, knjižnice in fonoteke. ²⁰⁸

Janko Ravnik je ob zaključku svojega mandata podal poročilo, iz katerega je razvidno, kdo so bili njegovi najtesnejši sodelavci pri upravljanju ustanove.

206 Prav tam, 40–42.

207 Prav tam, 43.

208 Arhiv AG, fascikel Šolska letna poročila 1945/46 do 1955/56, Poročilo rektorja Janka Ravnika za leto 1954/55.

Posebej je izpostavil Julija Betetta, Karola Pahorja in Dragotina Cvetka. Slednjega omenja kot nepogrešljivega pri zadevah v povezavi z republiški in zveznimi oblastmi ter drugimi akademijami v tedanji Jugoslaviji. Zahvalil se je tudi administrativnemu osebju in dodal, da je prav to poskrbelo za boljše delovanje in ureditev prostorov uprave, s čimer je »končno prenehala bojazen, pripeljati v hišo tujega človeka«. ²⁰⁹ Posebna zahvala je veljala vsem profesorjem, ki jih je označil kot zaslužne za uspehe ustanove in študentov, ter dodal nesebično človeško noto, ki bistveno prispeva k etičnemu oblikovanju mladega človeka. Dotaknil se je tudi uresničevanja zadanih ciljev ob začetku njegovega mandata in poudaril, da je večino svojega časa posvetil reševanju prostorske stiske in bil pri tem tako kot njegovi predhodniki neuspešen. Kot razlog je navedel »golo nerazumevanje gotovih krogov za naše dejanske potrebe, deloma pa tudi splošne težave gospodarskega značaja«. ²¹⁰ Dotaknil se je tudi upravnih tegob, ki jih je povzročalo neskladje med zakonskimi akti Akademije in novo sprejetim Zakonom o umetniških akademijah, ter tarnal zaradi pomanjkanja sredstev za knjižnično gradivo in nakup instrumentov. Med pozitivnimi premiki svojega rektorskega obdobja je izpostavil uspešne nastope profesorjev in študentov na domačih odrih ter na državnih in mednarodnih festivalih in se veselil profesionalnega delovanja diplomantov, ki naj bi zasedali vidna pedagoška in umetniška mesta. ²¹¹

Ravnikov naslednik je bil operni in koncertni pevec ter pedagog **Franjo Schiffrer** (1897–1970), po rodu Ljubljančan. Študiju petja se je posvetil šele tik pred diplomo ekonomskih ved na dunajski univerzi (1922), in sicer leta 1919, ko se je začel šolati pri Mateju Hubadu na ljubljanskem Konservatoriju. Po dunajski diplomi je nekaj let služboval v bančnih in trgovskih uradih v Italiji in Veliki Britaniji, nato pa se je posvetil pevski karieri. Med letoma 1926 in 1928 se je izpopolnjeval pri odličnih pevskih profesorjih na konservatoriju v Bologni in nato v Münchnu ter leta 1930 začel pevsko kariero. Kot lirični basist se je sprva uveljavil na koncertnih odrih širom Evrope, od leta 1933 pa v opernih predstavah. Deloval je na Češkem (TepličeŠanov), kot član nemške operne skupine Deutsche Musikbühne s sedežem v Berlinu, po mestih v ZDA (1937–39), v opernih hišah v Münchnu, Innsbrucku, Olomoucu, Brnu in Pragi. Ob tem je deloval tudi kot pevski pedagog. Med letoma 1945 in 1947 je bil član Opere SNG Ljubljana

209 Prav tam.

210 Prav tam.

211 Prav tam.

in nato dve leti profesor na Akademiji za glasbo v Zagrebu. Od leta 1949 do upokojitve leta 1965 je deloval kot profesor solopetja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Njegove najuspešnejše vloge so bile v Mozartovih in Wagnerjevih operah.²¹²

V letih 1955 do 1957 se je število študentov Akademije dvigalo in prvič v zgodovini presegle stotico (105).²¹³ Naraščal je vpis na kompozicijo, dirigiranje, klavir in zgodovinski oddelek, skromnejši je bil vpis na solopetje, še bolj pa na oddelek za pihala in trobila, ki še ni zmozel rešiti večletnega pomanjkanja ustreznih kadrov ter slediti povečevanju potreb v šolstvu in profesionalnih ansamblih, čeprav je bila zaposlitev pihalcem in trobilcem zagotovljena. Leta 1955 je nastal še Simfonični orkester Radia Ljubljana, ki je tako kot filharmonični potreboval vedno nove člane, možnosti zaposlitve pa so bile tudi v obeh opernih orkestrih, ljubljanskem in mariborskem. Na akademiji je bilo redno zaposlenih 20 profesorjev, večinoma z daljšim stažem. Večina je študirala na odličnih glasbenih ustanovah in ga zaključila še pred drugo svetovno vojno, in sicer na Dunaju, v Pragi, Parizu, Bologni, Zürichu, Frankfurtu in na Državnem konservatoriju v Ljubljani. To so bili: Blaž Arnič, Julij Betetto, Matija Bravničar, Dragotin Cvetko, Hilda Horak, Ado Darian, Marjan Kozina, Marijan Lipovšek, Karol Pahor, Leon Pfeifer, Uroš Prevoršek, Anton Ravnik, Janko Ravnik, Karlo Rupel, Pavel Šivic, Franjo Schiffrer, Lucijan Marija Škerjanc, Danilo Švara, Vilko Ukmar in Zora Zarnik.²¹⁴ Od leta 1939 se je število redno zaposlenih rahlo povečevalo in od prvih devetih v sedemnajstih letih naraslo na dvajset. Med honorarnimi sodelavci, bilo jih je 18, so prednjačili pianisti za poučevanje stranskega predmeta klavir. Skozi študijsko leto je bilo okrog osem internih in sedem javnih nastopov študentov, izvedli so 3 operne večere.²¹⁵ V obdobju dekana Schiffrerja je študij zaključilo več kasneje priznanih glasbenikov, skladatelj in pevec **Samo Vremšak**, profesor na Akademiji za glasbo; dirigenta **Marko Žigon** in **Vlado Kobler**, oba zaslužna za razvoj Opere SNG Maribor; violinista **Rok Klopčič** in **Dejan Bravničar**, oba solista in dolgoletna profesorja ljubljanske Akademije; violinist **Slavko Zimšek**, koncertni mojster Simfoničnega orkestra RTV Slovenija; pianist **Leon Engelman**, odličen komorni

212 Prim. Schiffrer, Franjo (1897–1970) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi542201> (obiskano 10. 10. 2019).

213 Arhiv AG, Fascikel Šolska letna poročila od 1945/46 do 1955/56, Poročilo za študijsko leto 1955/56.

214 Prav tam.

215 Prav tam.

glasbenik, ter ne nazadnje klarinetist **Karel-Ati Soss**, ki se je proslavil kot saksofonist, solist Plesnega orkestra Radia Ljubljana.²¹⁶

Rok Klopčič (1933–2010), violinist, umetnik, esejist in pedagog, sodi med največje slovenske umetnike violinske igre. Diplomiral je pri Leonu Pfeiferju, se izpopolnjeval pri slovitem Maxu Rostalu v Londonu (med letoma 1956 in 1958) in študij zaključil na tamkajšnjem *Royal College of Music*. Max Rostal (1905–1991) ni bil le vrhunski umetnik, temveč tudi iskan pedagog, saj je poučeval na številnih prestižnih ustanovah in vzgojil vrsto vrhunskih glasbenikov. Kot koncertant je Rok Klopčič nastopal v številnih evropskih državah, po Jugoslaviji in Sloveniji ter si pridobil sloves odličnega interpreta. Posebno odmevni so bili njegovi nastopi s Slovensko filharmonijo. Izdal je več vinilnih in kompaktnih plošč z deli svetovnega repertoarja, med katerimi posebno izstopa romantična violinska literatura. Kot solist je prejel nagrado Prešernovega sklada (1965) in Betettovo nagrado Društva slovenskih glasbenih umetnikov. Izkazal se je tudi kot komorni glasbenik, posebno v duu z Marjanom Lipovškom, nastopal pa je tudi z drugimi kolegi. Poglavljal se je v teoretična vprašanja violinske igre in značilnosti instrumentov, o čemer je napisal vrsto člankov in monografsko delo *Violina* (1996, 2014), v soavtorstvu pa tudi publikacijo *Godala* (1989). Posthumno je izšla njegova avtobiografija z naslovom *Štiri strune, lok in pero* (Celje, 2011), v kateri se je izkazal kot bistroumen, pronicljiv in odprt pisec glasbenega sveta. Slovel je kot odličen redaktor violinske literature, ki jo je izdajala ameriška založba *Schirmer*. Na Akademiji za glasbo je začel poučevati leta 1962 in bil predan pedagog tudi po upokojitvi. Številni njegovi diplomanti so cenjeni pedagogi, pa tudi koncertanti, solisti, člani orkestrrov in komornih skupin. Ob violini je predaval še metodiko violinske igre in tehniko godalnih instrumentov. Bil je cenjen sodelavec v vlogi prorektorja, prodekana in predstojnika oddelka za godala, kot človek pa je izžareval optimizem, uglašenost in predanost svojemu poklicu.²¹⁷

K uveljavljanju ustanove in njenih študentov so še naprej prispevali festivali študentov glasbenih akademij Jugoslavije ter koncerti, ki jih je prirejal Klub študentov ljubljanske univerze kot član Zveze študentov Jugoslavije, h kateremu je bilo pripojeno Združenje Akademije za glasbo. Marca 1956 je potekal festival na republiški ravni, in sicer s štirimi koncertni v Veliki

216 Za seznam diplomantov v letih 1955, 1956 in 1957 glej publikacijo: *Akademija za glasbo. Poročila in razprave 1965*, 83.

217 Arhiv AG, Nekrolog Roku Klopčiču; Rok Klopčič, *Štiri strune, lok in pero* (Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2011).

dvorani Slovenske filharmonije. Tega leta je vodenje Filharmonije za Škerjancem prevzel Marijan Lipovšek, ki je bil mnogo bolj naklonjen mladim ustvarjalcem in poustvarjalcem ter jim omogočil izvedbe na najvišji možni ravni. Prvi koncert tega festivala je bil posvečen članom Kluba komponistov Akademije za glasbo, ki so tako v akademskih kot neakademskih krogih vse bolj odmevno promovirali svoja dela. Pod vodstvom Sama Hubada so bile izvedene skladbe Sama Vremšaka, Alojza Srebotnjaka, Marka Žigona, Darijana Božiča, Albina Weingerla in Iva Petrića. Na dveh komornih koncertih so se predstavili nekateri zelo obetavni glasbeniki, pianist Leon Engelman, violinisti Dejan Bravničar, Slavko Zimšek in Rok Klopčič ter ne nazadnje harfistka Pavla Uršič. Vrhunec tega festivala je bil simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije z mladimi dirigenti, ki so študirali pod mentorstvom Danila Švare: Anton Nanut, Marjan Fajdiga in Ivo Petrić.²¹⁸ Medtem ko sta Anton Nanut in Ivo Petrić večino svoje umetniške poti posvetila slovenskemu okolju, je Marjan Fajdiga, tudi diplomant iz klavirja, pretežno deloval na Glasbeni akademiji v Sarajevu, ustanovljeni leta 1955. Med pobudniki in ustanovitelji četrte akademije na ozemlju nekdanje Jugoslavije so bili priznani profesorji že uveljavljenih glasbenih in drugih humanističnih ustanov, med njimi Dragotin Cvetko.²¹⁹ Samo Hubad je po omenjenem festivalu javno pohvalil dela mladih slovenskih skladateljev ter se tudi kasneje zavzemal za izvajanje najsodobnejše literature. Pohvalno ali vsaj prizanesljivo pa so se oglašali tudi nekateri kritiki, med njimi Karol Pahor, sicer profesor kompozicije, medtem ko se Škerjanc na dosežke svojih študentov, kot sta bila Alojz Srebotnjak in Ivo Petrić, ni odzival.²²⁰ Zadnji koncert Kluba komponistov se je odvil marca leta 1958, vendar razvojna pot t. i. nove glasbe s tem ni zamrla, nasprotno, uresničevale so se nove pobude.

Od jeseni leta 1957 do leta 1962 je Akademijo za glasbo ponovno vodil **Julij Betetto** kot eden najvidnejših slovenskih umetnikov in pevskih pedagogov. Nekaj let je študij potekal po ustaljenih poteh, novembra leta 1961 pa je bil sprejet novi statut Akademije, ki je bil med drugim zakonska podlaga za večstopenjski študij, spremenili so se predmetniki, oddelki in katedre. Po 2. čl. je bil omogočen tristopenjski študij, na višji, visoki in specialistični ravni, kar je bilo uvedeno že v tekočem študijskem letu (1961/62). Vsaka

218 Arhiv AG, Šolska letna poročila od 1945/46 do 1955/56, Koncertni list Festival študentov Akademije za glasbo (19. do 23. marec 1956).

219 Muzička akademija: www.mas.unsa.ba (obiskano 22. 2. 2020).

220 Barbo, *Pro musica viva*, 48–56.

stopnja je bila organizirana v štiri semestre. Ustanova je spremenila zasnovo oddelkov, za kompozicijo in dirigiranje sta bila poslej ločena oddelka (I. in II.), VII. oddelek je bil imenovan *muzikološki*. Vsak oddelek je imel svojo katedro, kar pa se je v naslednjih letih spreminjalo. Skladno z določili so bili spremenjeni tudi predmetniki in učni načrti, objavljeni kot del omenjenega statuta. Izpostaviti velja študij bodočih glasbenih pedagogov za poučevanje na osnovnih, nižjih glasbenih in strokovnih šolah ter za delo v kulturnih društvih, ki je bil organiziran na višji stopnji. To je veljalo tiste, ki so študirali inštrumente, saj posebnega oddelka za glasbeno pedagogiko še ni bilo. Posebej je poudarjeno, da Akademija »razvija in organizira znanstveno delo na področju muzikologije in teorije glasbe«,²²¹ čeprav je bilo že v teku dogovarjanje, da bi t. i. muzikološki oddelek postopoma, delno ali v celoti, prešel na Filozofsko fakulteto.²²² V tem dokumentu, ki je nastal tudi po zgledu drugih jugoslovanskih akademij in članic Univerze v Ljubljani, so objavljeni učni načrti, programi in izpitni red. Med strožja določila sodijo člani, ki profesorjem nalagajo pripravo učbenikov, skript in drugih učnih pripomočkov ter prepoved delovanja izven ustanove brez soglasja uprave. Organi Akademije so bili: akademijski svet, akademijska uprava in rektor. Akademijski svet, sestavljen iz predstavnikov Izvršnega sveta LRS, SNG Ljubljana in Maribor, RTV Ljubljana, Zveze svobod prosvetnih društev, Društva slovenskih skladateljev, Društva glasbenih umetnikov, Univerze v Ljubljani in še nekaterih drugih, kar je predstavljalo najpomembnejše akterje slovenske glasbene kulture, je bil pristojen za sprejemanje najpomembnejših aktov ter kadrovske in finančne zadeve. Akademijsko upravo so sestavljali zaposleni učitelji ter voljeni sodelavci, ki so pripravljali in potrjevali dokumente za študijski proces na pedagoškem, znanstvenem in umetniškem področju, volili rektorja in prorektorja ter druge člane upravljanja in ne nazadnje odločali o vprašanjih, kot je gospodarjenje z akademijskim premoženjem, volili, zapuščinami in skladi. Rektor in prorektor sta bila podobno kot danes dekan in prodekani izvršna oblast. Izstopa določilo o svetu letnika, orkestra in zbora, ki so jih sestavljali učitelji in sodelavci študijskega procesa ter predstavniki študentov. V njih so razpravljali o problematiki posameznih skupin in iskali rešitve.²²³ Zdi se, da je bila to dobra oblika samoupravljanja.

221 Arhiv AG, Statut Akademije za glasbo 1961, 2. čl.

222 Prav tam, tipkopis priloge k statutu: Obrazložitev statuta Akademije za glasbo v Ljubljani.

223 Arhiv AG, Statut Akademije za glasbo 1961.

Posamezni člani Akademije so imeli svoje pravilnike. Poseben privilegij je imel simfonični orkester, saj so se njegovemu delovanju podrejela tako skupinska predavanja kot individualni pouk, upoštevali pa so tudi urnik profesionalnih orkestrrov, ker je bilo veliko študentov zaposlenih.²²⁴ Delovanje študentskega simfoničnega orkestra je v okviru ustanove še danes prednostno. Betettova zadnja era je bila zaznamovana s strmim naraščanjem števila študentov, ki se je v letu 1961/1962 povzpelo na rekordnih 230. Čeprav ni ustrezne dokumentacije, ki bi omogočala natančno ugotavljanje razlogov za takšen napredek, menimo, da so vodilni profesorji Akademije po več letih le uspeli prepričati ustrezne oblasti, da je razvoj glasbenega šolstva ter ljubiteljskih in profesionalnih ansamblov v veliki meri odvisen od možnosti izobraževanja. Poleg rednega je bil omogočen tudi študij ob delu, s čimer je bilo omogočeno izobraževanje tistim, ki so zaključili srednjo stopnjo in se zaradi povpraševanja po kadrih takoj zaposlili. Nova šolska zakonodaja je spodbujala višješolski in visokošolski študij. Precej se je povečalo število študentov na oddelkih za kompozicijo in dirigiranje, solopetje, klavir, godala ter pihala in trobila, v primerjavi s prejšnjim obdobjem ponekod celo za sto ali več odstotkov. Med diplomanti je bila vrsta odličnih glasbenih osebnosti, ki so močno zaznamovale slovensko glasbeno kulturo na različnih ravneh in se trajno zapisale v glasbeno zgodovino. To so skladatelji **Darijan Božič**, **Ivo Petrić**, **Alojz Srebotnjak**, **Igor Štuhec** in **Milan Stibilj** (vsi člani avantgardne skupine *Pro musica viva*), dirigenta **Anton Nanut** (šef dirigent Mestnega orkestra Dubrovnik, Orkestra SF in RTV Slovenija, koncertiral s slovitimi umetniki in posnel vrsto plošč, profesor dirigiranja na Akademiji za glasbo) in **Marko Munih** (zborovodja in dirigent, vodil APZ Tone Tomšič, orkester in Komorni zbor RTV Slovenija in Orkester SF, prejemnik nagrad Prešernovega sklada), pianisti **Igor Dekleva** (solist in komorni glasbenik, zaslužen za razvoj klavirskega dua na Slovenskem, avtor didaktične literature, publicist in profesor Akademije za glasbo), **Ací Bertonceľj** (koncertant in pedagog, izvajalec slovenskih glasbenih novitet, profesor Akademije za glasbo), **Janko Šetinc** (tudi čembalist, kritik, pedagog, solist in komorni glasbenik, ustanovitelj baročnega ansambla *Collegium musicum* Maribor) in ne nazadnje **Andrej Jarc** (solist, komorni glasbenik in pedagog, profesor na Akademiji za glasbo), harfistka **Pavla Uršič** (solistka Orkestra SF, SNG Opera in balet Ljubljana, simfoničnega in komornega orkestra RTV Zagreb, glasbena

224 Arhiv AG, Pravilnik orkestra Akademije za glasbo iz leta 1962.

urednica), organist **Hubert Bergant** (tudi čembalist in glasbeni pedagog, solist in komorni glasbenih, avtoriteta orgelske didaktike na Slovenskem), violinist **Matija Tercelj** (ravnatelj GŠ Vič-Rudnik in SGBŠ Ljubljana), flautista **Fedja Rupel** (vsestranski koncertant, član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, Orkestra Slovenske filharmonije, Ansambla Slavko Osterc in Ljubljanskega pihalnega tria, profesor na Akademiji za glasbo) in **Jože Pogačnik** (član in solist Simfoničnega orkestra in Pihalnega kvinteta RTV Slovenija), klarinetisti **Franc Tržan** (vsestranski glasbenik, član in solist Orkestra SF, komorni glasbenik in član pihalnih orkestrrov), **Igor Karlin** (član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, Prvi klarinetist – solist Orkestra SF, član Ansambla Slavko Osterc in Ljubljanskega pihalnega tria, pedagog in avtor didaktične literature za klarinet), **Vilko Ovsenik** (skladatelj, klarinetist in aranžer Ansambla bratov Avsenik, član Plesnega orkestra RTV Ljubljana) in **Alojz Zupan** (solist in prvi klarinetist Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, član Pihalnega kvinteta RTV Slovenija, pedagog, profesor na Akademiji za glasbo), medtem ko so na t. i. zgodovinskem oddelku diplomirali **Primož Kuret** (mednarodno uveljavljen muzikolog, avtor številnih knjig in znanstvenih člankov, profesor na Akademiji za glasbo), **Breda Bidovec**, por. **Oblak** (glasbena pedagoginja, zaslužna za razvoj slovenske didaktike glasbe, Oddelka za glasbeno pedagogiko AG, avtorica didaktičnih kompletov za OŠ), **Matevž Fabjan** (zborovodja, ustanovitelj APZ France Prešeren Kranj, dirigent otroškega in mladinskega pevskega zbora RTV Slovenija), **Borut Loparnik** (muzikolog in pedagog, predavatelj na FF in PF V Ljubljani, vodja Glasbenega oddelka NUK, avtor muzikoloških razprav) in **Andrej Rijavec** (muzikolog, pedagog in urednik, zaslužen za razvoj slovenske muzikologije, avtor številnih razprav).²²⁵

Med prvimi profesorji, ki so skrbeli za nadaljnjo promocijo študentov in diplomantov kompozicije, je bil **Pavel Šivic** (1908–1995), ki je spremljal koncerte Kluba komponistov in razumel njegov pomen. Kot široko razgledan glasbenik se je leta 1957 udeležil festivala sodobne glasbe v Zürichu pod okriljem združenja *Société internationale de musique contemporaine* – SIMC. Z njim je bil kot prvi med slovenskimi skladatelji med obema vojnama povezan že Slavko Osterc, tudi Šivičev profesor. Kot spiritus agens nove glasbe pri nas se je udeleževal tovrstnih festivalov ter dosegel, da so bila poleg njegovih izvajana tudi dela nekaterih njegovih študentov, kot je bil Demetrij Žebre. Šivica je obisk festivala v Zürichu tako navdušil, da si je začel

225 *Akademija za glasbo Ljubljana, Poročila in razprave 1965, 77–85.*

Slika 11: Pianist Pavel Šivic (iz družinskega arhiva)

prizadevati za promocijo Nove glasbe v slovenskem okolju in v ta namen že leta 1957 ustanovil društvo *Collegium musicum*, ki je neformalno nasledilo Klub komponistov ter vodilo k ustanovitvi skupine *Pro musica viva* (1962) in ni bilo povezano z nobeno institucijo. Šivicu je uspelo vzpostaviti mrežo koncertov z deli tujih in domačih sodobnih skladateljev ter tako opozarjati na glasbeni razvoj tedanjega svetovnega in domačega prostora. Vsak koncert je bil pospremljen z uvodnim nagovorom k sporedu ter tako še bolj poglobljeno izobraževali občinstvo. K sodelovanju je pritegnil Slovensko filharmonijo, Društvo glasbenih umetnikov Slovenije, Društvo slovenskih skladateljev ter Društvo glasbenih simfoničnih in opernih orkestrov Slovenije. Sporedi so

bili sestavljeni iz najnovejših del domačih skladateljev, pretežno tistih, ki so bili povezani z Osterčevim krogom, in tudi najmlajših. Na prvem večeru slovenske sodobne komorne glasbe marca 1958 so se predstavili nekdanji študentje Akademije in drugi (Janez Matičič, Pavle Merku, Pavel Šivic, Jakob Jež, Primož Ramovš in Alojz Srebotnjak), dela pa so izvajali uveljavljeni interpreti in tudi avtorji sami.²²⁶

Poustvarjalni zamah Kluba komponistov, društva *Collegium musicum* in nato koncertov, ki jim je botrovala skupina skladateljev *Pro musica viva* (Ivo Petrič, Jakob Jež, Alojz Srebotnjak, Milan Stibilj, Igor Štuhec in še nekateri drugi), je imel močan in vsestranski vpliv. Spodbujal je nastajanje in javno predstavljanje novih glasbenih del ter s tem sodobnih kompozicijskih tehnik in drugačnih estetskih oblik, profiliranje poustvarjalnosti sodobne glasbe med solisti, komornimi in orkestrskimi glasbeniki in ne nazadnje je utrjeval zavedanje, da glasbenega razvoja ne gre zamejevati z nikakršnimi sredstvi. S študijskim letom 1962/63 se je za Akademijo za glasbo začelo obdobje rektorja **Karla Rupla**, ki si je prizadeval za korenite spremembe. Prvič je bil v tej vlogi v letih 1949/50 in 1950/51, od leta 1962 naprej pa kar tri mandate, do leta 1967/68. Tako kot Betetto je tudi Rupel ena pomembnejših osebnosti Akademije za glasbo, saj je bil z njo povezan od samih začetkov in do upokojitve. Po rodu Tržačan se je kot violinist šolal na ljubljanski Glasbeni matici in diplomiral na Državnem konservatoriju (1928) pri Janu Šlajsu. Izpopolnjeval se je na zasebni šoli Otokarja Ševčika na Češkem in v Parizu na *École normale de musique*, kjer je dobil diplomo *Licence de concert* (1930). Od leta 1933 je poučeval na Državnem konservatoriju, nato na Glasbeni akademiji, bil med vojno v partizanih in nato profesor na Akademiji za glasbo. Od leta 1927 je nastopal kot solist ali komorni glasbenik ter se uveljavil na evropskih in svetovnih odrih. Sodeloval je v klavirskem triu z Bogom Leskovicem in Marijanom Lipovškom (1933–34) in bil med ustanovitelji Ljubljanske filharmonije (1934). Po vojni je osnoval in vodil različne komorne sestave, kot je ansambel Slovenski solisti (1957–1965). Odlikoval se je kot odličen pedagog in vzgojil vrsto priznanih violinistov (Dejan Bravničar, Ciril Veronek, Mirko Petrač, Jani Golob idr.). Ukvarjal se je tudi z metodiko violinske igre (*Tehnika loka*, 1949) in oblikoval več zvezkov skladb za mladino. Kot član Društva glasbenih umetnikov je bil večkrat njegov predsednik. Za svoje delo je prejel več nagrad in pohval.²²⁷ V

226 Barbo, *Pro musica viva*, 57–61.

227 Rupel, Karlo (1907–1968) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi526824> (obiskano 10. 10. 2019).

Slika 12: Violinist in rektor Akademije za glasbo Karlo Rupel
(dLib, foto Veličan Bešter,)

vlogi rektorja Akademije za glasbo se je izkazal kot široko razgledan glasbenik, ki si je dejavno prizadeval za umetniško, glasbenopedagoško in znanstveno delovanje ustanove, kar pri njegovih predhodnikih ni tako opazno. Je pa povsem mogoče, da so nekatere ideje prejšnjih let dozorele prav v njegovem obdobju in jih je pomagal udejanjiti. Čas njegovega rektorskega dela je bil naklonjen napredku.

Po letu 1957 se teza politika Borisa Zihlerla o dvojnosti umetnosti in kulture, kar naj bi pomenilo delitev na delavsko in vrhunsko kulturo, skorajda ni več omenjala. Nekateri politiki so celo priznavali, da se je moč marksistične ideologije manjšala ter da je bil v porastu vpliv njenih nasprotnikov. Že leta 1953 je Radovan Gobec kot tajnik Društva slovenskih skladateljev zapisal, da je povojni čas na odgovornih strokovnih mestih upravičeno zahteval režimu predane ljudi, da pa v 50. letih to ni več potrebno in naj se v ospredje postavi strokovne kompetence.²²⁸ Na prehodu v 60. leta, ko so dobili kulturniki več besede, tako na ljubiteljski kot profesionalni ravni, je bilo tovrstnih razprav

228 Gabrič, *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953–1962*, 194.

vse manj. Čeprav je še vedno veljalo načelo, da programska vsebina kulturnih prireditev naj ne bo v nasprotju z načeli socialistične družbe, ni bilo več administrativnih posegov proti t. i. kršiteljem. Nastopil je čas intenzivnega institucionalnega izobraževanja kulturnikov vseh vrst. Ko se je od leta 1958 začelo množično odvijanje revij dramskih skupin, pevskih zborov in pihalnih godb, so nekatere med njimi zlagoma presegle lokalno okolje ter preraščale v manifestacije državnega in mednarodnega značaja, kot kaže primer Celjskega mladinskega pevskega festivala. Z dvigovanjem poustvarjalne ravni številnih glasbenih skupin so naraščale tudi potrebe po višji oziroma bolj poglobljeni izobrazbi mentorjev, največkrat učiteljev. V prenekaterih šolah, društvih in amaterskih skupinah so delovali nadarjeni, a zgolj na povojnih tečajih izobraženi učitelji oziroma vodje.²²⁹ Akademija za glasbo se je na razvojne spremembe odzvala tako, da je prepoznala potrebo po sistematičnem in poglobljenem izobraževanju učiteljev glasbe ter začela ustanovljati teoretično-pedagoški oddelek, ki naj bi zadostil potrebam po učiteljskih kadrih v splošnem šolstvu in »ljudski prosveti«.²³⁰ Konec 50. let, ko je bila visokošolska reforma na vrhuncu, so se v akademskih krogih razplamtele polemike o uvedbi stopenjskega in podiplomskega študija, razmerju med strokovnimi in teoretičnimi predmeti, trajanju študija ipd.²³¹ Spremembe so vplivale tudi na delovanje umetniških akademij, kjer so bile po novi zakonodaji iz leta 1960 uvedene višja in visoka stopnja ter specialistični študij kot tretja stopnja izobraževanja. Do končne reorganizacije je prišlo leta 1963, ko je bila z zakonom Skupščine SR Slovenije (Ur. l. SRS št. 8/63) ustanovljena Akademija za glasbo kot visokošolski umetniški in znanstveni zavod na področju glasbe.

Karlo Rupel se je zavedal razvojnih možnosti ustanove in tudi tega, da naj bo študij uravnotežen, o čemer je zapisal:

Pouk v glavnem predmetu je za bodočega umetnika ali pedagoga najbolj važen in se mu mora posvetiti z vso vnemo; vendar je nujno, da se zanima tudi za druge predmete. Na ta način se

229 Izobraževanje učiteljev glasbene vzgoje je od leta 1951 potekalo na Višji pedagoški šoli v Ljubljani, po odpravi nižjih gimnazij in uvedbi enotne osnovne šole leta 1958 je ta ustanova izobraževala učitelje za višje razrede osnovnih šol. Po postopnem ukinjanju učiteljšč in uvedbi pedagoških gimnazij se je Višja pedagoška šola leta 1964 preoblikovala v Pedagoško akademijo kot višješolsko ustanovo, ki je v svoj program poleg izobraževanja učiteljev za predmetno stopnjo, vključila tudi izobraževanje učiteljev za razredno stopnjo osnovne šole. Po vzoru ljubljanske je Pedagoška akademija leta 1961 nastala tudi v Mariboru. Prim. Zgodovina – Pedagoška fakulteta – Univerza v Ljubljani: <https://www.pef.uni-lj.si/zgodovina> (obiskano 11. 10. 2019).

230 Prim. dopis rektorja Karla Rupla na sekretariat za raziskovalno delo in visoko šolstvo v Ljubljani z dne 25. 9. 1963. Hrani Arhiv AG, mapa Teoretski oddelek.

231 Gabrič, *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953–1962*, 248–269.

študentu širi obzorje, poleg tega pa se izogne preveč enostranski glasbeni specializaciji. Tako izpolnjuje naša akademija svoje poslanstvo, ki ni omejeno zgolj le na glasbeno stroko, ampak teži tudi za splošnim duhovnim napredkom. Predvsem stremi za skladno povezavo med tradicijo in sodobnostjo.²³²

Bil je prepričan, da je učiteljski zbor izbran skrbno ter da ga sestavljajo najvidnejši slovenski ustvarjalci in poustvarjalci, ki se ob pedagoškem delu odlikujejo tudi na umetniškem in znanstvenem področju. Poudarjal je, da je Akademija v preteklih letih izobrazila toliko strokovno usposobljenih glasbenikov, da so zapolnili večino kadrovskih vrzeli v glasbenih šolah, opernih in simfoničnih orkestrih. Izpostavil je potrebo po sodobnih načinih študija in dvigu ravni ter razširitvi koncertne dejavnosti študentov doma in na tujem, v čemer je videl potrditev glasbenih dosežkov Akademije.²³³ Leta 1963 je prišlo do nove reorganizacije ustanove, ko je bila z zakonom Skupščine SR Slovenije /Ur. l. SRS, št. 8/63) ustanovljena Akademija za glasbo kot visokošolski umetniški in znanstveni zavod na področju glasbe. T. i. Znanstveni oddelek Akademije naj ne bi ustrezal »mednarodnim zahtevam in domačim potrebam muzikološke znanosti«, zato je svet Univerze v Ljubljani leta 1961 potrdil ustanovitev Oddelka za muzikologijo na Filozofski fakulteti. S postopno ukinitvijo zgodovinskega oddelka je bil leta 1966/67 ustanovljen Oddelek za glasbeno pedagogiko.²³⁴ Karlo Rupel je kot rektor podprl idejo o ustanovitvi samostojnega oddelka za glasbeno pedagogiko, ki ga ustanova dotlej ni imela. Leta 1964 so na Akademiji za glasbo začeli podeljevati študentske Prešernove nagrade,²³⁵ prvi dobitniki so bili: Milivoj Šurbek, Janez Lovše in Zdenka Novak (klavir), Josip Magdić (kompozicija), Štefica Žužkov (harfa), Nevenka Rovar (violina), Edi Majaron (violončelo) in Ivan Klemenčič (zgodovina glasbe). Naslednje leto so nagrade prejeli: Milivoj Šurbek (dirigiranje), Marina Horak (klavir), Janko Šetinc (klavir), Božo Mihelčič (violina), Franjo Šilec (?), Anton Grčar (trobenta), Komorni trio Lorenz in Katarina Bedina (zgodovina glasbe).²³⁶ Poleg internih nastopov so se zvrstili koncerti diplomantov, večinoma v dvorani Slovenske filharmonije,²³⁷ najuspešnejši študentje pa so se predstavili tudi izven slovenskega prostora. Na Festivalu študentov glasbe Jugoslavije so oktobra leta 1964

232 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 5–6.

233 Prav tam, 6.

234 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poročilo o delu Akademije za glasbo v Ljubljani za leto 1975, 7.

235 V dokumentih Akademije za glasbo je podelitev Prešernovih nagrad prvič dokumentirana za leto 1964.

236 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 57, 65.

237 Prav tam, 45–53.

nastopili mladi dirigenti, skladatelji in poustvarjalci (Milivoj Šurbek, Kristijan Ukmar, Edi Majaron idr.).²³⁸ Akademija je v teh letih sklepala sodelovanja z več tujimi visokošolskimi ustanovami v Avstriji (Deutschlandsberg, Gradec), Nemčiji (Köln) in Belgiji (Liège, Gent), kjer so se nato vrstili koncerti slovenskih študentov, povratno pa so se v Ljubljani predstavili študentje iz Kölna, Gradca in belgijskega Genta.²³⁹ Študentje ljubljanske Akademije so bili za svoje nastope izjemno pohvaljeni, kritiki so namreč tako o solistih kot o simfoničnem orkestru pisali v superlativih in izpostavili »briljantno tehnično znanje« ter »visoko raven relativno mlade slovenske kulture«.²⁴⁰

Šolska reforma iz 50. let je zahtevala poenotenje šolskih sistemov v jugoslovanskem merilu in zblizanje učnih načrtov. Tem centralističnim težnjam so se zaradi ustvarjanja imaginarne jugoslovanske enotnosti številni upirali. Podobno je bilo ob pobudi, da bi se ustanovila Skupnost jugoslovanskih univerz, ki naj bi članicam izdajala direktive. Ljubljanska univerza na take pobude ni pristajala in je predlagala, naj ima Skupnost zgolj koordinacijsko vlogo. Tudi sicer je slovenski politični vrh zavračal dolgoročno naravnano politiko poenotenja kultur oziroma t. i. jugoslovanstvo ter kritiziral spremembe v šolstvu, ki naj bi zavirale razvoj slovenskih šolskih institucij in znanosti. Tudi na kulturnem področju je bilo med slovenskimi in zveznimi organi veliko nesoglasij, saj Slovenci niso pristali na skupno socialistično kulturo, ki naj bi bila jugoslovanska. Politično burno obdobje mednacionalnih odnosov med Beogradom, republikami in pokrajinami, ni prineslo velikih zmag, slovenska stran pa v svojih nasprotovanjih ni popustila in je dosegla določeno nacionalno samostojnost.²⁴¹

V zgodnjih 60. letih, zaznamovanih s številnimi nasprotovanji centralistično usmerjeni jugoslovanski državi, so se vrstila prizadevanja za zakonske in druge spremembe na področju glasbenega šolstva, ki naj bi vplivale na boljšo organiziranost in učne procese celotne vertikale glasbenega šolstva od nižje do visoke stopnje. Zahvaljujoč uzaveščenosti članov Društva glasbenih pedagogov Slovenije so se leta 1963 začela intenzivna prizadevanja za reformo glasbenega šolstva. Člani društva so ustanovili komisijo, ki je na začetku tega leta pripravila elaborat z naslovom Priporočilo za reformo glasbenega šolstva ter jo predala rektorju Akademije za glasbo in najbrž tudi republiškem

238 Prav tam, 53.

239 Prav tam, 54–56.

240 Prav tam, 57.

241 Gabrič, *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953–1962*, 333–353.

Zavodu za šolstvo. Vodil jo je ravnatelj Centra za glasbeno vzgojo Maribor Vlado Golob (tudi diplomant zgodovinskega oddelka Akademije). Ostali člani so bili: Cvetko Budkovič (ravnatelj Glasbene šole Ljubljana Vič-Rudnik), Srečko Grušovnik (pedagoški vodja Nižje glasbene šole Maribor), Vida Jeraj Hribar (nekdanja ravnateljica Srednje glasbene šole Ljubljana), Pavle Kalan (glasbeni pedagog in pedagoški svetovalec za glasbeno vzgojo na Zavodu SR Slovenije za šolstvo), Egon Kunej (zborovodja in ravnatelj Glasbene šole Celje) in Peter Lipar v vlogi predsednika društva, sicer pa ravnatelj Glasbene šole Kranj. Komisija je izpostavila šibke točke aktualnega glasbenega šolstva in predlagala spremembe oziroma dopolnitve, kot so razširjanje mreže glasbenih šol, spodbujanje ljubiteljstva in večji razvoj instrumentalne vzgoje. Predlagala je boljšo koordinacijo med glasbenovzgojnimi in kulturnimi ustanovami, ustanovitev organizacije Glasbena mladina, številčnejše izobraževanje glasbenih pedagogov ter večji poudarek na njihovi pedagoški usposobljenosti in splošni razgledanosti, h kateri naj bi med drugim pripomogla ustrezna učna podpora, kot so fonoteke, knjižnice ipd. Ne nazadnje je bilo med predlogi zapisano, da je potrebno problematiko glasbene vzgoje znanstveno proučevati ter se pri tem opirati na sodobna dognanja sociologije, estetike, psihologije in pedagogike.²⁴² Slednje je pomenilo zavedanje, da je razvoj glasbene pedagogike na Slovenskem odvisen od znanstvene obravnave, ki dotlej še ni bila vzpostavljena. S tega stališča omenjeno priporočilo članov društva razumemo kot apel republiškim institucijam, da začno bolj sistematično razvijati glasbeno šolstvo v strokovnem in znanstvenem smislu, za kar mora odgovornost prevzeti tudi Akademija za glasbo s svojimi programi in profsorskim kadrom. Akademija je predlog podpirala, saj je že konec marca istega leta sprejela sklep o ustanovitvi teoretično-pedagoškega oddelka, katerega namen naj bi bil

vzgajati kadre, ki bodo pedagoško usposobljeni za poučevanje in posredovanje vseh glasbenih predmetov v osemletkah, srednjih šolah in vseh strokovnih šolah, kjer se poučuje predmet »glasba«. Prav tako bodo absolventi tega oddelka usposobljeni za delo v ljudski prosveti, njegovih glasbenih telesih in organizacijah.²⁴³

Ob tem so zapisali, da bo poudarek izobraževanja na široki glasbeni in pedagoški razgledanosti, potekalo naj bi na dveh stopnjah, višji in visoki,

242 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, Priporočilo za reformo glasbenega šolstva.

243 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, priloga k Dopisu Sekretariatu za raziskovalno delo in visoko šolstvo Ljubljana, datiran z dnem 25. 9. 1963.

v skupno štirih letih. Splošni pogoji za vpis naj bi bili enaki kot za druge oddelke, kot posebne strokovne pogoje pa so navedli: »dokončanih 6 razredov klavirja nižje glasbene šole, teorija, osnove harmonije, solfeggio z diktatom, nauk o instrumentih, osnove glasbenih oblik in glasbene zgodovine«. ²⁴⁴ V primerjavi s sprejemnimi izpiti v sedanosti ni bilo bistvenih razlik. Skladno z namero je rektor Karlo Rupel na sekretariat za raziskovalno delo in visoko šolstvo konce septembra 1963 naslovil dopis za ustanovitev teoretično-pedagoškega oddelka z vsemi obrazložitvami in prilogami. Med drugim so zapisali, da naj bi teoretično-pedagoški oddelek prevzel funkcijo VII., nekdanjega zgodovinskega oddelka, ki se je z letom 1962/63 preoblikoval v muzikološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani. ²⁴⁵ Utemeljitev je obsegala tudi opomnik, da je ustanova v preteklosti že imela pedagoški oddelek, priložen pa je bil še finančni izračun o dodatnih stroških. Omenjena služba se je na vlogo Akademije odzvala že na začetku oktobra in zapisala, da bo o odobritvi dodatnega zneska »sklepal upravni odbor sklada SRS za šolstvo, ko bo Izvršni svet SR Slovenije potrdil statut naslovne akademije«. ²⁴⁶ Do odobritve novega oddelka iz neznanega razloga takrat ni prišlo, iz dokumentov pa je razvidno, da so se prizadevanja nadaljevala. Kot kaže, vloga formalno ni bila zavrnjena, zastoj pa naj bi nastal zaradi nedokončane reforme glasbenega šolstva. ²⁴⁷

Posebno skrb za ustanovitev pedagoškega oddelka je imel takrat že dolgoletni profesor Pavel Šivic. Njegov pozitiven odnos do te problematike se kaže tudi v tem, da si je že od maja 1945 do avgusta naslednjega leta kot zaposlen na Ministrstvu za prosveto prizadeval za ustanavljanje glasbenih šol. Bil je tudi predsednik Društva glasbenih pedagogov Slovenije in Zveze društev glasbenih pedagogov Slovenije. S tega stališča je bil večkrat delegat na konferencah Mednarodne zveze za glasbeno vzgojo, kjer je spremljal najnovejša dogajanja v stroki ter jih v obliki predavanj, seminarjev in publiciranih prispevkov prenašal na svoje kolege v slovenskem okolju. ²⁴⁸ Novi

244 Prav tam.

245 Arhiv AG, mapa Teoretično-pedagoški oddelek, Dopis Sekretariatu za raziskovalno delo in visoko šolstvo Ljubljana, datiran z dnevem 25. 9. 1963.

246 Arhiv AG, mapa Teoretično-pedagoški oddelek, Dopis Republiškega sekretariatu za raziskovalno delo in visoko šolstvo Ljubljana z dne 4. 10. 1963.

247 Arhiv AG, mapa Teoretično-pedagoški oddelek, Dopis Republiškega sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Osnutek zakona o vzgoji in izobraževanju na drugi stopnji v SR Sloveniji z dne 5. 10. 1966.

248 Breda Oblak, »Pavel Šivic – njegova naravnost v poučevanju in temeljna zapuščina na področju slovenske glasbene pedagogike«, *Pavel Šivic (1908–1995)*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 11 (2009), 21–35.

val dogovorov in pritiskov na oblasti za ustanovitev oddelka je potekal v strokovnih krogih od jeseni leta 1965. Iz zapisnika posvetovanja o glasbeni vzgoji na Akademiji za glasbo, ki ga je spodbudil Vlado Golob kot ravnatelj že omenjenega Centra glasbenih šol Maribor in republiški poslanec, je razvidna vsesplošna skrb za napredek glasbenega šolstva v celotni vertikali, s poudarkom na izobraževanju pedagogov, za katerega so menili, da bi ga bilo treba kar podvojiti. Prisotni, Vlado Golob, Karlo Rupel, Ado Darian (pevski pedagog in prorektor Akademije za glasbo), Pavel Šivic, Cvetko Budkovič, Matija Tercelj (ravnatelj Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje Ljubljana), Miloš Brišnik (pevski pedagog na Centru za glasbeno vzgojo Maribor) in Ksenija Ogrin (pianistka in pedagoginja na Akademiji za glasbo), so med drugim razpravljali o vprašanih vzgoje instrumentalnih solistov in komornih glasbenikov, ki jih je vedno primanjkovalo, ter o tem, kako stimulirati dobre soliste, da ne bi odhajali v tujino, in ne nazadnje, kako skrbeti za višjo strokovno raven učiteljev ljudskih glasbil. Rektor Rupel je poudaril, da je skupno število študentov okrog 200 na Akademiji za glasbo optimalno in za potrebe zadovoljivo.²⁴⁹ Prizadevanja za pedagoški oddelek so se pod Šivičevim vodstvom nadaljevala in konec avgusta 1966 je bil na Svet za prosveto in kulturo SRS naslovljen novi dopis, v katerem je bilo izpostavljeno, da je ustanovitev oddelka, kot ga imajo podobne izobraževalne ustanove po Jugoslaviji in v tujini, nujna in formalno pripravljena. Ob tem so zapisali, da bo študij dvostopenjski, na prvi stopnji naj bi izobrazili lik učitelja za poučevanje glasbe na osnovni šoli in solfeggia na nižji glasbeni šoli, v okviru drugostopenjskega študija pa naj bi študent pridobil kompetence za »delo na srednjih šolah ter za znanstvenoraziskovalno delo na področju glasbene pedagogike«.²⁵⁰ Na oddelek bi sprejeli zgolj absolvente srednjih glasbenih šol ter »kandidate z maturo, ki pri sprejemnem izpitu dokažejo znanje glasbenih predmetov«.²⁵¹ Vzporedno z ustanavljanjem oddelka je potekala debata o osnutku zakona o vzgoji in izobraževanju na drugi stopnji visokošolskega sistema, v katero so bili vključeni Društvo glasbenih pedagogov Slovenije, Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani, Center za glasbeno vzgojo Maribor in Akademija za glasbo v Ljubljani. Osnutek je med drugim predvideval ustanovitev konservatorijev,

249 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, Zapisnik posveta z dne 1. 10. 1965.

250 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, Dopis Svetu za prosveto in kulturo SRS z dne 25. 8. 1966.

251 Prav tam.

Slika 13: Stavba Glasbene matice Ljubljana (arhiv GM, foto Janez Kotar)

kot jih je predlagalo Društvo glasbenih pedagogov Slovenije.²⁵² Ta predlog je Akademija za glasbo odločno zavrnila z utemeljitvijo:

Težiti moramo za tem, da bo imel glasbeni pedagoški kader visoko strokovno izobrazbo in kvalifikacijo, ki se popolnoma pridobi šele s sistematičnim štiriletnim študijem na visoki glasbeni šoli – akademiji, ali vsaj višjo izobrazbo s končano prvo stopnjo na akademiji. Vmesna stopnja – konservatorij, ki bi prav tako nudil višjo strokovno izobrazbo, je torej nepotrebna in odveč.²⁵³

Argumenti akademske sfere so očitno zalegli, saj do ustanovitve konservatorijev ni prišlo, teoretično-pedagoški oddelek pa se je številčno krepil ter izobraževal na dveh stopnjah. Njegov obstoj je bil potrjen tudi v statutu Akademije leta 1967, kjer je nekdanji VII. (muzikološki) oddelek nadomeščen z »Oddelkom za glasbeno pedagogijo«.²⁵⁴ Če primerjamo učne načrte iz prejšnjega statuta (1961) z novim, ni bistvenih sprememb, pri vseh smereh študija je ob glavnih predmetih poudarek na strokovnih predmetih (harmonija, kontrapunkt, solfeggio, generalbas, glasbena zgodovina itd.), med obvezne predmete pa sta sodila še metodika glasbenega pouka in pedagogika, kot »režimska« pa predvojaška vzgoja in družbene vede.²⁵⁵ Kaj več o učnih vsebinah predmetov ni znano. Obširnejše vsebine pedagogike, didaktike, psihologije in metodike pa dokazuje učni načrt Oddelka za glasbeno pedagogiko.²⁵⁶ Nekoliko so se spremenili oziroma preimenovali (samoupravni) organi upravljanja, ki so bili: Svet Akademije za glasbo (nekdanji Akademijski svet), Zbor delovne skupnosti, Upravni odbor (odločanje o poslovanju ustanove), Pedagoško umetniški svet in rektor. Akademija je redna denarna sredstva za svoje delovanje pridobivala od ministrstva za šolstvo, dovoljeni pa so bili tudi dohodki na podlagi pogodb z gospodarskimi in drugimi organizacijami ter zavodi, s krediti in z darili.²⁵⁷

Med letoma 1962/63 in 1965/66 se je število vpisanih študentov zniževalo in v treh letih prišlo nekoliko pod 200, kar gre pripisati ukinjanju

252 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, Predlog za vzgojo glasbenih pedagogov s podpisom predsednika Petra Liparja in dveh članov: Vlada Goloba in Matija Tercelja.

253 Arhiv AG, mapa Teoretsko-pedagoški oddelek, Dopis Republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Osnutek zakona o vzgoji in izobraževanju na drugi stopnji v SR Sloveniji z dne 5. 10. 1966.

254 Arhiv AG, mapa statut 1967, Statut Akademije za glasbo v Ljubljani, sprejet 28. 5. 1967, 3.

255 Prav tam, 8–19.

256 Prav tam, 19. V nadaljevanju bomo uporabili izraz oddelek za glasbeno pedagogiko in ne »pedagogijo«.

257 Prav tam, 59.

oddelka za zgodovino, katerega število je od 33 v letu 1961/62 padlo na 6 v letu 1964/65.²⁵⁸ Ko je bil v letu 1966/67 ustanovljen teoretično-pedagoški oddelek (kasneje preimenovan v Oddelek za glasbeno pedagogiko), se je skupno število ponovno zvišalo in za daljši čas ustalilo pri dveh stoticah. Velja poudariti, da je bilo z letom 1963 na Akademiji za glasbo že skupaj 300 diplomantov. Med letoma 1963 in 1968 so diplomirali številni kasneje uspešni glasbeniki, med katerimi so nekateri aktivni še v sedanjosti. S spoštovanjem do vseh izpostavljam posamezna imena: kompozicija: **Janez Gregorc** (skladatelj, pionir slovenskega jazza), **Pavel Mihelčič** (skladatelj, glasbeni kritik, publicist, pedagog, zaslužni profesor in dekan Akademije za glasbo UL), **Uroš Lajovic** (skladatelj in dirigent, stalni dirigent Orkestra SF, zagrebških simfonikov, beograjske filharmonije, vodja Komornega orkestra RTV in Komornega orkestra Slovenicum, profesor dirigiranja na Visoki šoli za glasbeno in scensko umetnost na Dunaju), **Branko Rajšter** (zborovodja Mladinskega pevskega zbora Maribor, metodik glasbene vzgoje in zborovstva, žirant na državnih in mednarodnih pevskih tekmovanjih, svetovalec za glasbo na Zavodu za šolstvo RS, profesor na Pedagoški fakulteti Maribor), **Marijan Gabrijelčič** (skladatelj in pedagog, profesor in dekan na Akademiji za glasbo UL) in **Štefan Mauri** (skladatelj in zborovodja); dirigiranje: **Boris Švara** (operni dirigent in umetniški vodja v SNG Maribor in Ljubljana, dirigiral tudi po Jugoslaviji in na evropskih odrih), **Jože Fürst** (dirigent Komornega zbora RTV Slovenija, APZ Tone Tomšič, pianist in profesor na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru), **Milivoj Šurbek** (dirigent in umetniški vodja ljubljanske Opere, profesor na japonski državni univerzi Osaka-Kyoiku Daigaku, umetniški vodja in dirigent Orkestra slovenske policije, profesor dirigiranja na Akademiji za glasbo UL), **Lovrenc Arnič** (pianist in dirigent, deloval v ljubljanski Operi, glasbeni direktor Državne opere in baleta v Ankari, sodeluje s številnimi opernimi hišami in simfoničnimi orkestri po svetu, poučeval je na Akademiji za glasbo UL) in **Kristijan Ukmar** (glasbeni kritik, operni dirigent, direktor ljubljanske Opere); solopetje: **Karel Jerič** (koncertni in operni pevec, lirični tenor, član ansambla ljubljanske Opere), **Eva Novšak-Houška** (pianistka in koncertna pevka mezzosopranistka, interpretka sodobne in avantgardne glasbe), **Ondina Otta Klasinc** (mednarodno uveljavljena sopranistka, solistka SNG v Ljubljani in Mariboru, pevska pedagoginja) in mezzosopranistka **Sabira Hajdarević** (operna in koncertna pevka); klavir: **Zorana Cotič** (profesorica klavirja na Srednji

258 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965, 79.*

glasbeni šoli Maribor), **Boris Šurbek** (deloval kot tolkalec in pedagog na Akademiji za glasbo UL), **Primož Lorenz** (član Tria Lorenz in pedagog na Akademiji za glasbo UL), **Silvester (Silvo) Stingl** (jazzovski pianist, skladatelj in aranžer) in **Lovrenc Arnič** (delujoč kot dirigent), harfa: **Rajka Dobronić** (članica orkestra zagrebške Opere, solistka in komorna glasbenica) in **Lučka Kuret** (harfistka v Državnem simfoničnem orkestru Guadalajara v Mehiki); orgle: **Anica Berce** (por. Grum, pedagoginja orgel in klavirja); violina in viola: **Vilim Demšar** (pedagog in uveljavljen goslar), **Igor Longyka** (skrbnik zapuščine ter proučevalec slikarske in glasbene družine Šantel), **Tomaž Lorenz** (član Tria Lorenz, solist in pedagog na Akademiji za glasbo UL, pobudnik in vodja glasbenih festivalov), **Karel Žužek** (član in koncertni mojster Simfoničnega orkestra RTV Slovenije, član različnih komornih ansamblov) in **Petar Ugrin** (violinist Orkestra SF, jazzovski trobentač pri Plesnem orkestru RTV Ljubljana in različnih drugih jazzovskih zasedb); violončelo: **Edi Majaron** (violončelist Simfoničnega orkestra RTV Slovenije), mednarodno uveljavljen lutkar in režiser lutkovnih predstav), **Stanislav Demšar** (član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in komorni glasbenik), **Matija Lorenz** (član Tria Lorenz in pedagog); kontrabas: **Jože Zupan** (član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in različnih sestavov narodnozabavne glasbe) in **Štefan Perkić** (sodeloval z Ansambлом Slavko Osterc); flavta: **Lovro Sodja** (član opernega in baletnega ansambla SNG Ljubljana, pedagog in kulturni delavec na avstrijskem Koroškem) in **Tomaž Buh** (pedagog, avtor didaktičnih priročnikov za flavto, ravnatelj Srednje glasbene in baletne šole Ljubljana); oboa: **Drago Golob** (prvi oboist Orkestra SF, komorni glasbenik in profesor na Akademiji za glasbo UL); klarinet: **Stane Kermelj** (pedagog), **Slavko Goričar** (solo klarinetist Orkestra Opere in baleta SNG Ljubljana ter Orkestra SF, profesor na Akademiji za glasbo UL) in **Ivan Marin** (pedagog, zborovodja, godbenik in ravnatelj GŠ Velenje); fagot: **Janja Kunc Lovrenčič** (pedagoginja in ravnateljica GŠ Ljubljana Vič-Rudnik); rog: **Božidar Cvetrežnik** (profesor na Srednji glasbeni šoli Maribor), **Janez Prašnikar** (član Kvarteta rogov SF), **Niko Pertot** (delujoč v GŠ Glasbene matice Trst) in **Karel Bradač** (dolgoletni hornist Orkestra SF), trobenta: **Anton Grčar** (solo trobentar Orkestra SF, koncertant, ustanovitelj Slovenskega kvinteta trobil, profesor na Akademiji za glasbo UL), **Pavel Oman** (član Simfoničnega orkestra in Plesnega orkestra Radia Ljubljana, član jazzovskih zasedb in ansamblov narodnozabavne glasbe), **Pavel Grašič** (član Big Banda RTV Slovenija), **Darij Pobega** (dolgoletni dirigent Pihalnega

orkestra Koper), **Marijan Korošec** (skladatelj, solist Orkestra SF in RTV Slovenija, član ansambla Slavko Osterc, profesor na Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani in ravnatelj GŠ Trbovlje) in **Ivan Rožič** (profesor trobente na Srednji glasbeni in baletni šoli Maribor); pozavna: **Boris Šinigoj** (član Slovenskega kvinteta trobil SF, vodja Komornega orkestra SF, direktor SF in profesor pozavne na Akademiji za glasbo UL) in **Silvo Tamše** (pozavnist v orkestru ljubljanske Opere, vodja godbe Zarja Šoštanj in profesor na GŠ Šoštanj in Velenje), tuba: **Boris Gruden** (član Slovenskega kvinteta trobil SF), medtem ko na tolkalih v obravnavanem obdobju ni bilo diplomantov višješolskega ali visokošolskega programa. Na oddelku za zgodovino glasbe je v obdobju od leta 1963 do 1968 diplomiralo okrog 38 študentov, od katerih izvzemamo nekatere posameznike, kot so **Egidij Gašpersič** (zborovodja, skladatelj, pedagog in organist, ravnatelj GŠ Radovljica), **Ivan Klemenčič** (muzikolog, vodja Glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice, sodelavec in predstojnik Muzikološkega inštituta ZRC SAZU, avtor številnih monografij in člankov), **Kristijan Ukmar** (glasbeni zgodovinar in dirigent, direktor ljubljanske Opere), **Peter Kušar** (glasbeni kritik in publicist), **Tomaž Šegula** (kitarist in pedagog, avtor didaktične literature za poučevanje kitare, zaslužen za razvoj slovenske kitaristike), **Marjana Mrak** (publicistka, avtorica člankov in monografij), **Ljubo Rus** (pianist, pedagog in bibliotekar, vodja knjižnice Akademije za glasbo), **Ciril Vertačnik** (pedagog in zborovodja na Celjskem, dobitnik številnih priznanj, član strokovnih teles v državnem in mednarodnem merilu), **Cvetana Mihelič** (pedagoginja na Srednji glasbeni šoli Maribor in publicistka kritičkih zapisov o koncertih in festivalih v Mariboru), **Danilo Pokorn** (pravnik in muzikolog, vodja glasbene produkcije na RTV Slovenija in predstojnik Muzikološkega inštituta na ZRC SAZU), **Mario Rijavec** (dirigent in skladatelj, aranžer zabavne glasbe) in ne nazadnje **Janez Bole** (slavist, pedagog in zborovodja najvidnejših slovenskih zborov, profesor na Akademiji za glasbo UL). Od uvedbe oddelka za glasbeno pedagogiko v študijskem letu 1966/67 do leta 1968 je na prvi stopnji diplomirala zgolj ena študentka, **Helga Ramšak**.²⁵⁹ Od leta 1965 je naraščalo tudi število podiplomantov različnih smeri, specialistični študij so zaključili: **Andrej Jarc** (klavir), **Ivan Šček** (kompozicija), **Milivoj Šurbek** (klavir), **Tomaž Lorenz** (violina), **Pavel Mihelčič** (kompozicija), **Trio Lorenz** (komorna igra), **Eva Novšak-Houška**

259 Prim. poročila o delu Akademije za glasbo v publikacijah: *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965* in *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*.

(solopetje) in ne nazadnje **Karel Žužek** (violina), do junija leta 1968 skupaj 23.²⁶⁰ S podiplomskim študijem je Akademija za glasbo potrdila svoj razvoj k odličnosti, ki se je v naslednjem desetletju še nadgrajeval v magistrski in doktorski študij znanstvenih smeri.

Uspešni študij temelji na strokovno podkovanem in pedagoškemu delu predanem profesorskem zboru, o čemer je Karlo Rupel zapisal:

Zbor predavateljev na Akademiji za glasbo je izbran zelo pretehtano. Profesorji so hkrati najvidnejši predstavniki slovenske ustvarjalne in poustvarjalne glasbene umetnosti, ki poleg svojega pedagoškega dela neutrudno delujejo na umetniškem in znanstvenem področju.²⁶¹

V zgodnjih 60. letih so kot redno zaposleni poučevali: **Blaž Arnič**, **Matija Bravničar** in **Lucijan Marija Škerjanc** kompozicijo in druge glasbenoteoretične predmete, **Uroš Prevorsek** in **Danilo Švara** dirigiranje, **Ado Darian** in **Ksenija Novak-Kušej** solopetje, **Hilda Horak**, **Marijan Lipovšek**, **Anton Ravnik**, **Pavel Šivic** in **Nada Oman** klavir, **Oton Bajde**, **Albert Dermelj**, **Rok Klopčič**, **Leon Pfeifer** in **Karlo Rupel** godala, **Mihael Gunzek** klarinet in **Vilko Ukmar** zgodovino glasbe. Violinist Rok Klopčič, ki se je po diplomi leta 1956 dve leti izpopolnjeval na kraljevem kolidžu v Londonu, je bil prvi redno zaposleni diplomant povojne Akademije za glasbo v Ljubljani. V naslednjih letih so mu sledili tudi nekateri drugi ter zlagoma nadomeščali »staro gardo« oziroma prvo garnituro profesorjev. Večina nadobudnih, ki je še tkala svoje umetniške kariere, je bila sprva med honorarnimi sodelavci ter se tako kalila v pedagoškem poklicu.²⁶² V tem obdobju se je upokojilo nekaj vidnejših profesorjev prvega obdobja: Marijan Kozina in Karol Pahor (oba kompozicija), pianista Janko Ravnik in Anton Trost ter pevski pedagog Franjo Schiffner.²⁶³ Karlo Rupel se je zavedal, da so uspehi izobraževalne ustanove odvisni od številnih dejavnikov, ne nazadnje tudi od materialnih in prostorskih pogojev, potrebnih za uspešno delovanje profesorjev in vsestransko napredovanje študentov. Kot razgledan mož si je v svojem večletnem mandatu intenzivno prizadeval, da bi akademija, ki je od svojih začetkov bivala v utesnjenih prostorih Glasbene matice na Vegovi in

260 *Akademija za glasbo Ljubljana 1919-1939-1989*, 118.

261 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 6.

262 Prav tam, 10, 12.

263 Prav tam, 11.

Gosposki, dobila primerno delovno okolje. V nagovoru jubilejnega zbornika »ob dvajsetletnici osvoboditve jugoslovanskih narodov« je takole zapisal:

Pomen in naloge naše akademije stalno rastejo. [...] [K]o glasbene akademije v svetu bolj in bolj sledijo zahtevam časa in se modernizirajo, ostaja naša akademija utesnjena v neustrezni stari zgradbi. Neprimerni prostori nas stalno ovirajo, ne le v našem napredovanju, temveč že v vsakdanjem obveznem delu. Zato smo začeli akcijo za zidavo novega akademijskega poslopja.²⁶⁴

Razumevanje ustreznih forumov in podpora širše javnosti sta ga navdajali s trdnim upanjem, ki pa se ni uresničilo. Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani je osemdeset let po ustanovitvi v prvotnih prostorih in bije neuspešen boj z mlino na veter, ki poganjajo slovensko kulturno in šolsko politiko ter spominjajo na neživiljenjski idealizem legendarnega Don Kihota.

Marijan Lipovšek (1910–1995) je vodenje Akademije prevzel jeseni leta 1968 in jo vodil en mandat (1968/69 in 1969/70).²⁶⁵ Poznamo ga kot pianista, skladatelja, pedagoga, publicista, kritika, fotografa, alpinista in ne nazadnje direktorja Slovenske filharmonije in rektorja Akademije za glasbo. V mladosti je bil pianist na plesnih večerih in pri vajah ljubljanskih telovadcev društva Sokol, s katerimi se je udeležil dveh olimpijad, leta 1928 in 1936, kjer je Leon Štukelj ob Lipovškovi klavirski spremljavi prejel srebrno medaljo na krogih. Njegov prvi učitelj klavirja je bil Josip Pavčič, najvplivnejši pa Janko Ravnik na ljubljanskem Konservatoriju, ki ga je usmeril na glasbeno in gorniško pot. V kompoziciji ga je najprej poučeval zanj navdihujoči Slavko Osterc, o katerem je kasneje zapisal: »Osterc je svojim študentom odprl pogled in pokazal pot in nove vzore, ki nam jih sicer ozračja umetniškega sveta v Ljubljani ni moglo dati.«²⁶⁶ Leta 1932 se je vpisal na mojstrsko šolo praškega konservatorija in tam redno študiral kompozicijo pri Josefu Suku, klavir pa zasebno pri Vilému Kurzu. Zaradi gmotnih težav je študij po letu dni opustil, kar so obžalovali tudi njegovi profesorji, saj se je izkazal kot tehnično dobro podkovan skladatelj in dobil priporočilo za šolskega pedagoga.²⁶⁷ Želje po nadaljnji izobrazbi so se mu uresničile leta 1939, ko je dobil štipendijo za izobraževanje pri znanem

264 *Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965*, 6.

265 Letna poročila ali druga dokumentacija za njegovo obdobje niso ohranjena.

266 Darja Koter, »Portretna skica Marijana Lipovška – čas mladosti in zorenja«, *Marijan Lipovšek (1910–1995)*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 15 (2011), 21.

267 Prav tam, 22.

Slika 14: Marijan Lipovšek, pianist, skladatelj in rektor Akademije za glasbo
(dLib, foto Karlo Rupel)

skladatelju, pianistu in komornem glasbeniku Alfredu Caselli v Rimu na Akademii Santa Cecilia. V mladosti so ga pritegovala dela Hindemitha, Stravinskega in sočasnih francoskih modernistov, nekaj let po vojni je bil zmerni modernist, od 60. let prejšnjega stoletja pa se je njegov glasbeni jezik ostril, postajal ekspresionističen in se spogledoval z atonalnostjo. Pisal je samospeve, zборе, klavirska, komorna in orkestrska dela ter se izkazal kot lirik, mojster samospeva in komornih skladb. V zgodovino glasbe se je zapisal tudi kot vsestranski kulturnik in velik mož, bil pa je tudi priznan gornik in fotograf.²⁶⁸

268 Prav tam, 24–27. Prim tudi: Vesna Venišnik Peternelej, *Med tradicijo in sodobnostjo: opus skladatelja Marijana Lipovška* (Ljubljana. Znanstvena založba FF, 2019).

Profesorski zbor Lipovškovega obdobja je bil sestavljen iz uveljavljenih osebnosti, skladateljev in dirigentov ter umetniško delujočih instrumentalistov oziroma pevcev. Blažu Arničju in Lucijanu Mariji Škerjancu se je na oddelku za kompozicijo in glasbeno teorijo pridružil Uroš Krek.

Uroš Krek (1922–2008) je študiral slavistiko, kompozicijo in dirigiranje (slednje je dipl. 1947). Na ljubljanskem radiu je bil vodja glasbenega programa (1947–1958), nato pa sodelavec glasbenonarodopisnega inštituta (1958–1967), kjer se je ukvarjal z zbiranjem, transkribiranjem in analiziranjem glasbene zapuščine slovenskih pokrajin in zamejstva. Na njegovo pobudo so nastale popularne radijske oddaje *Slovenska zemlja v pesmi in besedi*, nato pa obsežna knjižna zbirka *Slovenske ljudske pesmi*. Stiki s pristno ljudsko dediščino so vplivali tudi na njegov skladateljski opus, ki je naklonjen narodni identiteti. Ustvaril je dokaj enovit glasbeni opus v slogu neoklasicizma s poudarjeno ekspresivnostjo ter se na svojstven način opiral na kompozicijske značilnosti velikih ustvarjalcev 20. stoletja, Benjamina Brittna, Dmitrija Šostakoviča, Paula Hindemitha in predvsem Béle Bartóka. Podobni vplivi so značilni tudi za skladateljsko skupino *Pro musica viva*. Krek ni bil modernist, vendar je bil dovolj novodoben, da ga štejemo med skladatelje sodobnih glasbenih tokov. Svoja ekspresionistična sredstva je nadgrajeval z dodekafonskimi in aleatoričnimi prijemi (*Sinfonia per archi*, 1973) ter pri tem vzpostavljaj dialog starega z novim. Pisal je za raznolike zasedbe, izstopajo pa instrumentalna dela za godala (*Inventiones ferales* za violino in godala, 1962), koncerti za različna glasbila (*Episodi concertanti* za pihalni kvintet, 1971, *Koncertni diptihon* za violončelo in orkester, 1985, *Canticum Resianum*, 1988), ki so jih krstili priznani slovenski solisti. Od 90. let je njegov slog postmodernističen z reminiscenčnimi značilnostmi. Kot poznavalec ljudske pesmi je uglasbil številne napeve, ki sodijo med antologijska dela slovenske zborovske glasbe (*Sijaj mi sončece*, *Škrinja orehova*, *Prekmurska*), pri čemer je zasnoval tudi prepoznavne zborovske skladbe umetnega značaja. Prejel je nagrado Prešernovega sklada (1949), Prešernovo nagrado za življenjsko delo (1992), častno članstvo Slovenske filharmonije (1988) in bil redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Kot nekdanji Škerjančev študent je od leta 1968 do upokojitve leta 1982 na Akademiji za glasbo poučeval kompozicijo in leta 1995 prejel naziv zaslužni profesor.²⁶⁹

Uroš Prevoršek in Danilo Švara sta še naprej delovala na oddelku za dirigiranje. Preminulega Ada Dariana (u. 1966) je na oddelku za petje nadomestila

269 Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 311–14, 377–80.

Eva Novšak-Houška, diplomantka profesorice Ksenije Novak-Kušej, ki je poučevala še do leta 1973. Na oddelku za klavir, orgle, harfo, čembalo in tolkala je Hubert Bergant kot honorarni sodelavec poučeval orgle, Hilda Horak, Marijan Lipovšek in Pavel Šivic so bili dolgoletni profesorji klavirja, kot mednarodno uveljavljena pianistka se jim je pridružila Dubravka Tomšič. Violončelo je poučeval Oton Bajde, diplomant Konservatorija v Ljubljani, sicer vrsto let pedagog v Mariboru, kot zunanji sodelavec pa je poučeval tudi Ciril Škerjanec. Dolgoletni koncertni mojster Orkestra SF in priznani komorni glasbenik Ali Dermelj, Rok Klopčič, Leon Pfeifer in kot najmlajši Dejan Bravničar so poučevali violino. Flavto sta poučevala Boris Čampa in Fedja Rupel, oba diplomanta pariške šole *École normale de Musique*, rog Jože Falout, prav tako diplomant pariškega konservatorija in nosilec naziva *Licencee de concert*, Mihael Gunzek je bil profesor klarineta. Na oddelku za glasbeno pedagogiko sta redno delovala Pavel Šivic in Vilko Ukmar. Med sodelujočimi v pedagoškem procesu je bila še vrsta zunanjih sodelavcev, saj Akademija še ni imela možnosti zaposlitev za vsa predmetna področja. Tako so nekatere glavne predmete poučevali zgolj zunanji sodelavci, npr. harfo, oboo, fagot, trobento idr.²⁷⁰

V letih 1969 in 1970 je na prvostopenjskem študiju diplomiralo ok. 75 študentov, na drugem pa 45, med njimi: **Stane Jurgec** (komponist, pedagog, ravnatelj Šole za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor, zborovodja Akademskega pevskega zbora Maribor, dirigent in umetniški vodja Opere SNG Maribor), **Tomaz Habe** (komponist, dirigent in pedagog, avtor učbenikov za glasbeno šolstvo, vodja odborov in društev), **Janez Osredkar** (komponist, pedagog, profesor na Srednji glasbeni in baletni šoli Ljubljana, avtor učbenikov s področja glasbene teorije), **Vlasta Doležal Rus** (pianistka, komorna glasbenica in pedagoginja), **Valter Petrič** (profesor klarineta na Srednji glasbeni šoli Maribor, dobitnik nagrade Frana Gerbiča), **Karel Leskovec** (klarinetist, zborovodja in dirigent), trobentar **Petar Ugrin**, **Branimir Slokar** (pozavnist, diplomiral tudi na *Conservatoire national superieur de Musique* v Parizu, dobitnik številnih nagrad, mednarodno priznan glasbenik najvišjega kova), **Albert Kolbl** (pozavnist, pedagog na Srednji glasbeni šoli Maribor, dobitnik nagrade za življenjsko delo Dr. Roman Klasinc), **Franci Okorn** (glasbeni pedagog, ravnatelj Srednje glasbene in baletne šole Ljubljana, svetovalec vlade RS za glasbeno šolstvo), **Marjana Lipovšek** (glasbena pedagoginja, operna in koncertna pevka, mednarodno uveljavljena mezzosopranistka, dobitnica številnih nagrad), **Tomaz Buh** (glasbeni

270 Akademija za glasbo 1919-1939-1989, 14-16, 19-23.

pedagog, flavtist in ravnatelj Srednje glasbene in baletne šole Ljubljana) in **Ivan Vrbancič** (glasbeni pedagog, profesor na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru). Tretjestopenjski študij so med letoma 1968 do 1970 zaključili: **Vladimir Kobler** (dirigiranje), **Janko Šetinc** (klavir), **Marijan Gabrijelčič** (kompozicija), **Ondina Ota Klasinc** (solopetje), **Anton Grčar** (trobenta), **Sabira Hajdarović** (solopetje) in ne nazadnje **Igor Dekleva** (klavir).²⁷¹

Violinist **Leon Pfeifer** je bil rektor Akademije za glasbo dva mandata, od leta 1970/71 do leta 1973/74. Izobraževal se je na Konservatoriju Glasbene matice pri profesorju Janu Šlajsu, kar je pomenilo, da je bil deležen znane Ševčikove violinske šole, ki jo je kot profesor prenašal na svoje učence in študente. Po diplomi leta 1933 se je izpopolnjeval na Ševčikovi mojstrski šoli v Písku in nato na mojstrski šoli v Pragi (1933–1935) pri Jaroslavu Kocianu, nekoč asistentu Otakarja Ševčíka. Po vrnitvi v Ljubljano se je z vso vnemo posvetil pedagoškemu delu in poustvarjanju. Bil je član orkestra ljubljanske Opere in Slovenske filharmonije ter ljubljanskega godalnega kvarteta, s katerim je nastopal že v študentskih letih (stalna zasedba ansambla po drugi svetovni vojni: Leon Pfeifer, Ali Dermelj, Vinko Šušteršič in Čenda Šedlbauer). Med letoma 1935 in 1951 je poučeval na Državnem konservatoriju in na Srednji glasbeni šoli Glasbene akademije oziroma Akademiji za glasbo, nato je postal profesor na akademski stopnji. Njegovi najuspešnejši učenci so Igor Ozim, Rok Klopčič, Olga in Sabina Skalar, Tomaž Lorenz idr.²⁷² Igor Ozim je nekoč prepričljivo zapisal, da je Leon Pfeifer oče slovenske violinske pedagogike. Tako ne čudi, da je prav to spodbudilo nastanek tekmovanja za mlade slovenske violiniste do 15 let, ki od leta 2007 poteka vsaka tri leta na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani kot Violinsko tekmovanje Leon Pfeifer. Med pobudniki prireditve je bil Tomaž Lorenz.²⁷³

V obdobju Leona Pfeiferja je bila Akademija organizirana kot v prejšnjih letih. Prorektor je postal Mihael Gunzek, in kot je bilo skorajda običajno, je bil Pfeiferjev naslednik – dekan. Zelo povedna je pobuda vodstva Centra za glasbeno vzgojo Maribor za ustanovitev dislociranega oddelka ljubljanske Akademije v Mariboru. Pedagoško-umetniški svet Akademije je predlog

271 Obdobja rektorja Marijana Lipovška zaradi pomanjkanja arhivskega gradiva ni bilo mogoče raziskati. Tako ostajajo odprta vprašanja o delovanju Akademije za glasbo v letih 1968, 1969 in 1970, in sicer tako na upravnem, pedagoškem kot umetniškem področju.

272 Prim. Maruša Zupančič, *Razvoj violinske pedagogike in šolstva na Slovenskem od začetka 19. stoletja do začetka druge svetovne vojne* (Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2013), 94.

273 Violinsko tekmovanje Leon Pfeifer: <https://pfeifer.studiointera.net> (obiskano 4. 11. 2019)

sprejel z odobravanjem in v ta namen ustanovil komisijo, ki naj bi vodila nadaljnje razgovore (člani: rektor Leon Pfeifer, Vilko Ukmar in Dane Škerl). O nadaljnjih dogovorih, ki bi vodili k novemu oddelku v Mariboru, in delovanju komisije ni ohranjenega gradiva, zgodovinska dejstva pa kažejo, da ideja ni bila uresničena. Med uresničenimi prizadevanji je bila večja mednarodna prepoznavnost ustanove, kar se je med drugim odražalo v tem, da so k študiju pritegnili tuje študente. Tako namreč razumemo zapis iz leta 1971, ko naj bi na podiplomski specialistični študij dirigiranja prišli kandidatki iz Poljske, kar je prvi znani primer vključevanja tujih študentov na Akademijo za glasbo v Ljubljani.²⁷⁴ Iz letnih poročil razberemo, da je bilo podeljevanje Prešernovih nagrad na ravni Akademije že utečeno, a imen dobitnikov za ta čas ne poznamo. V študijskem letu 1972/73 je bilo skupaj vpisanih 173 študentov. Število kaže na manjši osip, ki so ga odgovorni pripisovali pomanjkljivemu predznanju, podaljševanju študija in predčasnemu zaposlovanju posameznikov, ki so tako reševali svoje osnovne življenjske potrebe. Med pogoji za vpis zasledimo navedbo, ki pravi, da se lahko vpišejo tudi kandidati, ki so opravili sprejemni izpit, vendar »niso dokončali srednje šole in so najmanj štiri leta opravljali ustrezno delo v gospodarski ali kakšni drugi družbeni dejavnosti«. ²⁷⁵ Vse navedeno je dokazovalo pomanjkljivosti v vertikalni glasbenega šolstva in veliko pomanjkanje profesionalno šolanih glasbenikov, saj so se le-ti brez težav zaposlili tudi kot absolventi oziroma brez diplome. Tako je nastalo razmišljanje, da bi na državni ravni srednje glasbene šole ponovno priključili akademijam, s čimer naj bi bil dosežen višji nivo poučevanja na srednjih stopnjah in s tem učencem olajšan prehod na višji oziroma visokošolski študij. ²⁷⁶ Pedagoško-umetniški svet Akademije za glasbo je sklenil, da se lahko na vse oddelke drugostopenjskega študija vpisujejo tudi diplomanti višješolskega programa drugih glasbenih akademij jugoslovanskega prostora (obvezni so bili dopolnilni izpiti), medtem ko so se diplomanti pedagoških akademij lahko vpisovali le na Oddelek za glasbeno pedagogiko. ²⁷⁷ Specialistični študij je bil v letu 1971/72 mogoč na kompoziciji, dirigiranju, petju, klavirju, harfi, violini, violončelu, flavti in klarinetu. ²⁷⁸ Pri tem so kritično ugotavljali, da podiplomski študij na

274 Arhiv AG, fascikel Zapisniki Pedagoško-umetniškega sveta (september 1971 do december 1975), zapisnik z dne 5. 10. 1971.

275 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poslovno poročilo za leto 1972, 3.

276 Prav tam, 4.

277 Prav tam, 5.

278 Prav tam, 7.

glasbeni pedagogiki ni mogoč, ker v slovenskem prostoru ni bilo habilitiranih učiteljev, ki bi se znanstveno ukvarjali z glasbeno pedagogiko ali glasbeno psihologijo. Posledično je to vplivalo tudi na nezmožnost izvajanja doktorskega študija na tem področju.²⁷⁹

Za obdobje med letoma 1971 in 1974 izpostavljam nekaj vidnejših diplomantov visoke stopnje in podiplomskega študija. Na visoki stopnji so diplomirali: **Monika Kartin** (pianistka, muzikologinja, publicistka in pedagoginja), **Anton Horvat** (klarinetist, saksofonist, ravnatelj Glasbene šole Karol Pahor Ptuj, kapelnik in ustanovitelj ptujskega big banda), **Igor Švara** (pianist in dirigent, dejaven v SNG Ljubljana, kjer je bil tudi umetniški vodja), **Jože Banič** (prvi fagotist in solist Simfoničnega orkestra in Pihalnega kvinteta RTV Slovenija, član Slovenskega okteta, profesor na Akademiji za glasbo), **Franc Avsenek** (solo violist Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, komorni glasbenik in profesor viole na Akademiji za glasbo), **Tomaž Buh** (flavtist in glasbeni pedagog, dolgoletni ravnatelj Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje Ljubljana), **Lojze Lebič** (član skupine *Pro musica viva*, skladatelj, dirigent, pedagog in publicist, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti), **Ivan Vrbančič** (glasbeni pedagog in zborovodja, metodik, avtor didaktičnega gradiva za glasbeni pouk v osnovnih šolah), **Alenka Dernač-Bunta** (mezzosopranistka, operna solistka, koncertna pevka in pedagoginja, članica SNG opera in balet Ljubljana, dobitnica Betettove nagrade, profesorica na Akademiji za glasbo), **Franc Javornik** (operni basist in koncertant, prvak SNG Opera in balet Ljubljana), **Branko Čepin** (glasbeni pedagog, ravnatelj Glasbene šole Slovenj Gradec), **Maks Strmčnik** (pianist, organist in komponist, solist in komorni glasbenik, profesor na Akademiji za glasbo). Specialistični študij so zaključili: **Zorana Cotič** (klavir, profesorica in ravnateljica Srednje glasbene šole Maribor), **Vlasta Doležal-Rus** (pianistka, komorna glasbenica in pedagoginja), **Miloš Mlejnik** (najvidnejši slovenski čelist, koncertant in pedagog, kot član godalnega kvarteta Tartini dobitnik nagrade Prešernovega sklada, profesor na Akademiji za glasbo) in ne nazadnje **Ruda Ravnik-Kosi** (najvidnejša slovenska harfistka, solistka Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, članica Ansambla Slavko Osterc, vsestranska koncertantka).²⁸⁰

V danem obdobju je Akademijski svet ugotavljal, da modernizacija poučevanja ni mogoča zaradi velike prostorske stiske, in poudaril potrebo

279 Prav tam, 8.

280 *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*, 97–101.

po novem šolskem posloplju. Opozarjali so na potrebna sredstva za nabavo novih orgel in drugih glasbil ter na to, da knjižnica deluje na izjemno majhnem prostoru in povrhu še v najeti sobi, kar je postajalo nevzdržno. Akademija je redno sodelovala z drugimi jugoslovanskimi akademijami, ki so v tem času ustanovile Združenje glasbenih akademij Jugoslavije (Ljubljana, Zagreb, Sarajevo, Beograd in Skopje), kar je pomenilo še večje usklajevanje, tako pri študijskih programih kot pri glasbenih festivalih in drugih oblikah glasbenega izobraževanja. V letu 1972 so se študentje ljubljanske Akademije udeležili srečanja glasbenih akademij v Rovinju, tekmovanja mladih umetnikov v Zagrebu in Ohridu, izvedli izmenjavo akademijskega zbora z zborom Univerze v Bologni, sodelovali z Glasbeno mladino Slovenije, Slovensko filharmonijo in ne nazadnje z RTV Ljubljana.²⁸¹ Tega leta so bili najverjetneje posodobljeni tudi učni načrti, ki jih je Akademija večkrat posodabljala.²⁸²

Z letom 1973/74 je prišlo pri študiju glasbene pedagogike do pomembne odločitve, akademijski svet je sprejel pobudo o stopenjskem študiju, ki naj bi prispeval k hitrejšemu zaposlovanju učiteljev glasbe in uvedbi magistrskega študija, kar je odprlo pot znanstvenoraziskovalnemu delu na področju glasbenopedagoških ved.²⁸³ Ugotavljamo, da se je Akademija skladno z vsesplošnim družbenim razvojem odpirala v svet in se začela uveljavljati v mednarodnem merilu. V letnih poročilih je izpostavljeno tudi umetniško udejstvovanje profesorjev, ki je hvale vredno in bogato dokumentirano. V letu 1974 je na ustanovi poučevalo 22 redno zaposlenih učiteljev in 3 pedagoški sodelavci z umetniškega področja. Število honorarnih sodelavcev je sicer nihalo, a je bilo razmerje med rednimi in pogodbenimi ena proti ena, kar je predstavljalo potrebo po razširitvi sistemizacije delovnih mest in novih rednih zaposlitvah. Ob tem naj spomnimo, da se Akademija s problematiko tovrstnega nesorazmerja ukvarja še v sedanosti. Za zgodnja 70. leta je precej poveden podatek o potrebah po zaposlovanju učiteljev v glasbenih šolah ter osnovnih in splošnih srednjih šolah. Skupaj je bilo nezasedenih okrog 100 delovnih mest. Vodstvo Akademije je ugotavljalo, da je med vzroki za takšno stanje tudi slaba štipendijska politika, saj se je večina študentov zaposlila že v času študija, kar je vplivalo na nižanje števila

281 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poslovno poročilo za leto 1972, 6.

282 Edini znani izvod učnih načrtov vseh študijskih programov iz tega obdobja hrani Knjižnica Filozofske fakultete Maribor, ki pa ni datiran. Iz dosedanjih raziskav in zaznamkov registracije predvidevamo, da so nastali leta 1972. Omenjena knjižnica je vezani izvod učnih načrtov registrirala leta 1974.

283 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poslovno poročilo za leto 1974, 3.

diplomantov, posebno Oddelka za glasbeno pedagogiko, saj številni niso dokončali šolanja.²⁸⁴

Leta 1973 so se skladno z zakonodajo gospodarske in negospodarske dejavnosti organizacijsko spreminjale, to je bil čas uvajanja temeljnih organizacij združenega dela (TOZD). Decembra leta 1973 so se delavci Akademije odločili, da ne bodo sledili tej direktivi, saj bi to po njihovem mnenju pomenilo drobljenje na majhne delovne enote, v katerih ne bi bilo mogoče »organizirati samostojnega samoupravljanja«. Spremembe so narekovale tudi nov statut, usklajen z zakonom o visokem šolstvu.²⁸⁵ Odgovorni so v letnem poročilu opozorili na vnovičen osip študentov, ki naj bi bil med drugim posledica nezmožnosti vadenja študentov v šolskih prostorih. Akademija je svojo prostorsko problematiko predstavila kulturnoprosvetnemu zboru skupščine SRS in zahtevala novogradnjo. Ponovno so spomnili na idejne načrte iz leta 1964, za katere je občina Ljubljana tudi odobrila lokacijo.²⁸⁶ Republiška izobraževalna skupnost tudi v 70. letih ni podprla reševanja prostorske stiske Akademije za glasbo, čeprav so sredstva bila razpoložljiva, a so jih odločujoči dodelili drugim visokošolskim ustanovam.²⁸⁷ Kot posebno problematiko izpostavljamo težave Akademije pri sodelovanju z osnovnimi, glasbenimi in srednjimi šolami, kjer naj bi študentje v okviru študijskega procesa opravljali hospitacije in učne nastope. Številne namreč pri tem procesu niso bile pripravljene sodelovati, zato so nastale resne zadrege pri izvajanju obveznih vsebin, kar je Akademija skušala rešiti s predlogom o spremembi zakonodaje, ki naj bi tako osnovnim kot glasbenim in srednjim šolam velevala sodelovanje z Akademijo za glasbo.²⁸⁸

Med nastopi študentov izpostavljamo operno predstavo *Don Kihot* (Jules Massnet), ki jo je s študenti pripravila prof. Alenka Dernač, ter koncertna gostovanja izven Ljubljane, s čimer je Akademija potrjevala svoje vseslovensko poslanstvo.²⁸⁹ Z letom 1973 se je nadgrajevala tudi založniška dejavnost, saj so v tem letu izdali več knjižnih publikacij, in sicer študijskih gradiv (npr. Pavel Šivic, *Zgodovinski razvoj klavirske glasbe*, Alojz Srebotnjak, *Orkestracija, Analiza in vaje*, Rok Klopčič, *Skale – sistemi, prstni redi, načini vežbanja*).²⁹⁰

284 Prav tam, 13.

285 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poslovno poročilo za leto 1974, 1.

286 Iz dokumentacije ni bilo mogoče ugotoviti, kje naj bi bila ta lokacija.

287 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poslovno poročilo za leto 1974, 3.

288 Prav tam, 4.

289 Prav tam, 10.

290 Prav tam, 12.

Akademija za glasbo v letih 1975 do 1991 in pridružitve k Univerzi v Ljubljani

S študijskim letom 1974/75 se je začelo obdobje rektorja in kasneje dekana **Mihaela Gunzka**, rektor od 1974/75, dekan od 1976 do 1979. Prorektor je postal violinist Rok Klopčič.²⁹¹ Mihael Gunzek (1919–2009) izhaja iz Trbovelj, kjer je več let tudi služboval (med letoma 1963 in 1966 je bil ravnatelj tamkajšnje glasbene šole) in bil dolgoletni dirigent Delavske godbe Trbovlje (1963–1989). V slovenskem godbeništvu je pustil pomemben pečat, saj je s trboveljskim pihalnim orkestrom dosegel več prestižnih nagrad v evropskem in svetovnem merilu ter tako začrtal mednarodno primerljivo pot drugim slovenskim ansamblom. Bil je eden prvih mednarodno prepoznavnih glasbenikov Zasavja. Kot klarinetist se je izobraževal na ljubljanskem Državnem konservatoriju pri profesorju Václavu Launu.²⁹² Po zaključenih petih letnikih je leta 1939, star devetnajst let, odšel v Beograd, kjer je najprej zaključil Srednjo glasbeno šolo in se nato zaposlil v orkestru državne Opere (1940–46) in bil član radijskega simfoničnega orkestra (1941–45). Kot je bilo omenjeno, je leta 1945 prejel visokošolsko diplomu beograjske Akademije za glasbo. Z dobrimi izkušnjami se je leta 1946 vrnil v Slovenijo in nadaljeval načrtano glasbeno pot. Najprej je postal član Simfoničnega orkestra Radia Ljubljana (1946–48), od leta 1948 pa je deloval kot soloklarinetist Orkestra Slovenske filharmonije in komorni glasbenik. Med letoma 1962 in 1982 je bil član Ansambla Slavko Osterc, s katerim je izvedel številna sodobna dela slovenskih in tujih avtorjev. Izpopolnjeval se je na mojstrskih tečajih v Darmstadt, ki je veljal za enega pomembnejših centrov sodobne glasbe. Mihael Gunzek se je izkazal tudi na področju plesne in jazzovske glasbe ter bil član Plesnega orkestra slovenske radijske hiše, ki mu je občasno tudi dirigiral. Že leta 1957 je iz članov trboveljske godbe sestavil veliki zabavni orkester ter z njim na jugoslovanskih festivalih in tekmovanjih osvajal prva mesta. Od leta 1946 do 1953 je honorarno poučeval na srednji stopnji Akademije za glasbo in pripravljaj pot visokošolskemu študiju klarineta, ki ga je kasneje tudi vodil. Kot profesor je bil redno zaposlen od leta 1964 do 1989, ko se je upokojil in bil leta 1995 imenovan za zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani. Vzgojil je številne generacije slovenskih klarinetistov, med

291 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poročilo Akademije za glasbo v Ljubljani za leto 1974, 1.

292 Prim. Državni konservatorij v Ljubljani, *Poročilo o šolskem letu 1938/39* (Ljubljana: Ravnateljstvo Državnega konservatorija), 8.

Slika 15: Dekan Mihael Gunzek od podpisu pridružitve Akademije za glasbo k Univerzi v Ljubljani, november 1975 (Zgodovinski arhiv in muzej UL, foto Sašo Bernardi)

njimi Slavka Goričarja, Valterja Petriča, Igorja Karlina, Uroša Lajevca in tudi Alojza Zupana, ki je postal njegov naslednik kot profesor ter dirigent trboveljskega pihalnega orkestra. Za svoje delo je prejel številne nagrade in priznanja, med njimi nagrado Prešernovega sklada za koncertne dosežke (1966) in za poustvarjalnost pri trboveljski godbi (1979).²⁹³

Spomladi leta 1975 je stopila v veljavo nova visokošolska zakonodaja (Ur. l. SRS št. 13/75), ki je velevala pridruževanje vseh samostojnih fakultet in umetniških akademij k Univerzi v Ljubljani. T. i. 9. člen novega zakona o visokem šolstvu je namreč vseboval obvezno pridruževanje k Univerzi, kar naj bi bila »logična posledica enotnosti usmerjenega izobraževanja [...] in zagotovitev družbenega vpliva«, v praksi pa bi pomenilo z zakonom omogočeno vmešavanje politike v delovanje posameznih fakultet in univerze. V 12. členu omenjenega zakona je bilo namreč zapisano, da

293 Arhiv AG, personalna mapa Mihael Gunzek; Franc Križnar in Tihomir Pinter, *Sto slovenskih glasbenikov* (Ljubljana: Prešernova družba, 2002), 68–69.

Marksistični center pri centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije sodeluje pri programiranju, organiziranju in izvajanju izobraževalnega in raziskovalnega dela visokošolskih delovnih organizacij na področju teorije in prakse marksizma in samoupravljanja,²⁹⁴

kar je med drugim pomenilo, da mora visoko šolstvo oblikovati »družbeno aktivnega strokovnjaka«. ²⁹⁵ To je vplivalo na predmetnike vseh fakultet, akademij in smeri študija, saj so bili uvedeni predmeti, kot so temelji sociologije, politologije in politične ekonomije, ki naj bi poskrbeli, da ustanove »usposobijo ljudi, ki ne bodo samo visoko specializirani v svoji stroki, temveč tudi čim širše družbenopolitično in samoupravno razgledani«²⁹⁶ oziroma pokorno lojalni. Spremembe v delovanju visokošolskih ustanov so bile posledica političnih odločitev na najvišji ravni, v skladu z zahtevami resolucije X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in VII. kongresa Zveze komunistov Slovenije. Tako je bil na podlagi Ustave Socialistične republike Slovenije in Zakona o visokem šolstvu sklenjen Samoupravni sporazum o združitvi z Univerzo v Ljubljani. Slovesni podpis se je vršil na sedežu Univerze 24. novembra leta 1975, med podpisniki pa je bil tudi Mihael Gunzek, dotlej rektor Akademije za glasbo. Samoupravni sporazum je začel veljati po obravnavi na zborih delavcev in študentov fakultet in akademij. Rektorji dotlej samostojnih visokošolskih ustanov so postali dekani. Nova zakonodaja je bila uveljavljena na začetku leta 1976.

Skladno z uredbami Univerze je Akademija analizirala učinkovitost študija. Iz letnih poročil za obdobje od leta 1972 do 1977 je razvidno, da je vpis nihal in bil nekoliko deficitaren (170–190 študentov, v 60. letih je dosegel tudi 200 in več). O tovrstni problematiki so zapisali, da se število manjša na oddelkih za klavir, godala in glasbeno pedagogiko, kar so pripisovali nizkemu družbenemu vrednotenju glasbenega študija in poklica učitelja ter nezadostni izobrazbi kandidatov na sprejemnih izpitih. Kot kritične točke so izpostavili pomanjkanje učnih prostorov, primerne avdiotehnike, glasbene literature, določenih profilov visokošolskih učiteljev, predvsem za solopetje, ne nazadnje pa so izpostavili problematiko predmeta komorna igra, kjer je bilo na prvem mestu pomanjkanje učnega osebja ter

294 Arhiv Univerze v Ljubljani (dalje UL), fasc. IV-1542, mapa 32. Seja US, 22. april 1975. Poročilo seje statutarne komisije univerzitetnega sveta 2. in 14. aprila 1975.

295 Arhiv UL, fasc. IV-1542, mapa 32. Seja US, 22. april 1975. Dopis Izvršnega sveta Skupščine RS Slovenije z dne 7. 3. 1975, 2.

296 Ljubo Rus, »40 let ljubljanske Akademije za glasbo«, *Glasbena mladina* 79/80, l. 10, št. 4, 15.

majhno število študentov nekaterih glasbil. Še naprej spremljamo težave z organizacijo hospitacij in učnih nastopov, in sicer tako v okviru instrumentalnega pouka kot na oddelku za glasbeno pedagogiko. Kot nujna je navedena uvedba metodike glavnih predmetov, saj se je le-ta izvajala zgolj pri klavirju in glasbeni pedagogiki. Kot pozitivno je izpostavljeno uvajanje študentov glasbene pedagogike v raziskovalno delo, medtem ko je bilo izvajanje podiplomskega študija na umetniškem področju precej uspešno. Iz strnjene analize o delu v letu 1975/76, ki jo je podpisal Marijan Lipovšek, razberemo, da »Akademija čuti posledice stanja v glasbenem šolstvu, kar se odraža tako v kvantiteti vpisa kot v znanju kandidatov«. ²⁹⁷ Kritika je bila namenjena nepovezanemu sistemu glasbenega šolstva oziroma neurejenosti njegove celotne vertikale, materialni podhranjenosti glasbenih ustanov, neurejenosti štipendijske politike ter ne nazadnje izpostavlja šibko razvitost koncertne dejavnosti, kar naj bi mladim talentom zmanjševalo priložnosti koncertiranja in jih odvrčalo od glasbenega poklica. ²⁹⁸

Profesor Pavel Šivic se je v letu 1976 upokojil in v vlogi predstojnika Oddelka za glasbeno pedagogijo (tako se je imenoval do leta 1975) svojim naslednikom zapustil pomemben dokument, v katerem je zabeležil potek nastajanja oddelka in njegovo poslanstvo. Razumemo ga kot svojevrsten manifest. Poudaril je, da naj bo »profesor glasbe strokovno razgledan, podkovan v osnovah kompozicije, kulturno-umetnostnih vsebinah, o socioloških in filozofskih vidikih glasbe«, pa tudi, da naj bo »organizator, komentator, programator in ocenjevalec glasbenih prireditev, predvsem pa razgledan zborovodja in vodja amaterskih instrumentalnih ansamblov«. Zavzemal se je, da Akademija za glasbo kot najbolj kompetentna ustanova za izobraževanje bodočih učiteljev oziroma profesorjev glasbe svoje delovanje v okviru Oddelka za glasbeno pedagogiko nadaljuje in še nadgrajuje. ²⁹⁹ Šivičeve dosežke na tem področju so nasledniki spoštovali, spodbujali vpis na oddelek ter strokovni in znanstveni razvoj glasbenopedagoških predmetov.

Med diplomanti visoke stopnje v obdobju od leta 1975 do leta 1979 so bili: **Mirko Slosar** (glasbeni pedagog in eden vidnejših primorskih zborovodij, dobitnik številnih priznanj, profesor na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in Kopru),

297 Arhiv AG, mapa Analize učinkovitosti študija, tipkopis Analiza učinkovitosti študija na Akademiji za glasbo v študijskem letu 1975/76.

298 Prav tam.

299 Pavel Šivic, »Oddelek za glasbeno pedagogiko na Akademiji za glasbo«, tipkopis z dne 21. 3. 1976. Hrani dr. Primož Kuret, ki se mu ob tej priložnosti iskreno zahvaljujem, ker mi je dovolil uporabiti njegov osebni arhiv.

Franci Okorn (glasbeni pedagog, ravnatelj GŠ Hrastnik in SGŠ Ljubljana, sodelavec Ministrstva za šolstvo in šport), **Vid Marcen** (glasbeni pedagog in zborovodja, dolgoletni ravnatelj GŠ Velenje, dobitnik nagrade Frana Gerbiča), **Uroš Rojko** (klarinetist, širše uveljavljen in večkrat nagrajen skladatelj, dobitnik nagrade Prešernovega sklada, izredni član Slovenske akademije znanost in umetnosti), **Tomaž Faganel** (organist, violinist, zborovodja, urednik in publicist, sodelavec Muzikološkega inštituta ZRC SAZU), **Marija Holcar** (organistka in pianistka, pedagoginja in koncertantka, ena prvih diplomantk orgel iz razreda Huberta Berganta), **Vera Belič** (violinistka in članica Orkestra SF, v Luzernu prejela solistično violinsko diplomu, s Komornim orkestrom SF prejela nagrado Prešernovega sklada), **Ivanka Mulec** (glasbena pedagoginja in čelistka, nekdanja odgovorna urednica glasbenega programa na Radiu Slovenija), **Nada Žgur** (pevka, skladateljica, piska besedil, mentorica in učiteljica jazz petja), **Stanko Arnold** (mednarodno uveljavljen trobentač, solist ter orkestrski in komorni glasbenik, profesor na Akademiji za glasbo v Ljubljani in Gradcu, prejemnik številnih prestižnih nagrad, med njimi Prešernovega sklada, kot član Slovenskega kvinteta trobil SF in za solistične koncertne dosežke), **Janez Osredkar** (organist, komponist, glasbeni teoretik, pedagog na SGBŠ Ljubljana in avtor glasbeno-didaktične literature), **Vladka Oršanič** (sopranistka, solistka v SNG Opera in balet Ljubljana, v Deželnem gledališču v Salzburgu ter na drugih evropskih odrih, koncertna pevka in pedagoginja na Akademiji za glasbo v Ljubljani in Zagrebu, prejemnica številnih prestižnih nagrad), **Alenka Šček Lorenz** (pianistka in čembalistka, koncertna pianistka, komorna glasbenica, sodelovala s številnimi slovenskimi umetniki, predvsem s sopranistko Ireno Baar in z možem, violinistom Tomažem Lorenzem, s katerim je prejela nagrado Prešernovega sklada) in **Hinko Haas** (pianist, koncertant solist in komorni glasbenik, interpret sodobne klavirske glasbe, profesor na Akademiji za glasbo, profesor na Akademiji za glasbo).³⁰⁰ Podiplomski študij je zaključilo okrog 26 študentov, med njimi: **Alenka Dernač-Bunta** (solo petje), **Slavko Goričar** (klarinet), **Stanislav Demšar** (violončelist, član in solist Simfoničnega orkestra RTV Slovenija), **Angela Tomanič** (organistka solistka in komorna glasbenica, zborovodkinja, pedagoginja in publicistka, avtorica prve slovenske šole za orgle), **Igor Karlin** (klarinetist, pedagog, publicist in prevajalec, član Orkestra SF, prvi klarinetist - solist Simfoničnega orkestra RTV Slovenije, član Ansambla Slavo Osterc in Ljubljanskega pihalnega tria, prazvedel številna dela slovenskih sodobnih skladateljev, avtor šole za klarinet),

300 *Akademija za glasbo 1919–1939–1989*, 102–107.

Zdenka Kristl (violončelistka, članica in solistka Simfoničnega orkestra RTV Slovenija, producentka na RTV Slovenija, pedagoginja in avtorica didaktične literature za violončelo) in **Irena Grafenauer** (svetovno uveljavljena flavtistka solistka in komorna glasbenica, sodelovala z velikimi orkestri in dirigenti, pedagoginja na salzburškem Mozarteumu, prejemnica številnih prestižnih nagrad, častna doktorica Univerze v Ljubljani).³⁰¹

Irena Grafenauer (r. 1957) je v glasbenem šolanju izjemno napredovala, pri petnajstih je zaključila ljubljansko Srednjo glasbeno šolo (učitelja Rudi Pok in Jože Pogačnik), tri leta kasneje pa pod mentorstvom Borisa Čampe tudi Akademijo za glasbo. Kot študentka je postala absolutna zmagovalka mednarodnega tekmovanja v Beogradu (1974). Leta 1978 je zmagala na svetovnem tekmovanju flavtistov v Ženevi ter ob tem prejela še prestižno nagrado za odličnost izvedb različnih glasbenih obdobij, ki so bile podeljene le izbrancem. Zmagala je tudi na mednarodnem tekmovanju v Münchnu (1979) in prejela nagrado zvezda leta (*Stern des Jahres*). Leta 1980 je prejela nagrado Prešernovega sklada in 1985 nagrado orlando na dubrovniških letnih igrah. Izpopolnjevala se je pri dveh soloflavtistih Berlinske filharmonije, Karlheinzu Zöllnerju in Aurèlu Nicoletu. Leta 1977 je bila kot prva ženska sprejeta v Orkester Bavarskega radia, ki sta ga kot stalna dirigenta takrat vodila Rafael Kubelik in sir Colin Davis. Po desetih letih se je posvetila zgolj solistični karieri in nastopala po vsem svetu, z največjimi orkestri (Berlinska filharmonija, Evropski komorni orkester, Akademija St. Martin in the Fields), dirigenti (Karl Böhm, Daniel Barenboim, Bernard Haitink, Wolfgang Sawalisch, Leonard Bernstein), solisti (violinist Gidon Kramer, harfistka Maria Graf ...) in komornimi glasbeniki. Nastopala je tudi s slovenskimi simfoničnimi orkestri in drugimi glasbeniki ter bila redna gostja Festivala baročne glasbe in Festivala Glasbeni september v Mariboru. Slovi kot interpretka z močno odrsko prezenco, vrhunsko tehniko in prepričljivo interpretacijo, s čimer se je uvrstila med flavtiste svetovnega slovesa. Od leta 1987 je bila profesorica na salzburškem Mozarteumu, kjer je pod njenim mentorstvom študirala tudi vrsta slovenskih flavtistov. Posnela je več deset plošč, številne za založbo Philips ter kot cenjena interpretka Mozartovih del sodelovala pri svetovnem glasbenozaložniškem projektu *Mozartova zbrana dela*. Prejela je Častni znak svobode Republike Slovenije (2004), Prešernovo nagrado za življenjsko delo (2005), naziv častna doktorica Univerze v Ljubljani (2005) ter častno članstvo Slovenske filharmonije (2005).³⁰²

301 Prav tam, 119–120.

302 Petra Vidali, »Irena Grafenauer po desetletju in pol v Mariboru«, <https://www.vecer.com/irena-grafenauer-po-desetletju-in-pol-v-mariboru-6694977?mView=1&tmpl=component> (obiskano 3. 4. 2020).

Konec leta 1977 so študentje in profesorji Akademije na referendumu potrdili nov statut, ki ni prinesel bistvenih vsebinskih novosti; število in vrsta oddelkov sta ostala nespremenjena, študij je bil organiziran na višji, visoki in podiplomski stopnji, ki je omogočala pridobitev akademskega naziva specialist oziroma magister, vsaj teoretično pa je bil v sodelovanju z drugimi fakultetami omogočen tudi študij za pridobitev doktorata znanosti.³⁰³ To je bil pomemben korak na poti do samostojnega doktorskega študija na Akademiji za glasbo.

Za obdobje rektorja in dekana Mihaela Gunzka izpostavljamo porast umetniških dejavnosti in nastopov študentov Akademije. Iz leta v leto se je vrstilo več celovečernih koncertov orkestra, pevskega zbora in recitalov diplomantov, orgelskih večerov v ljubljanski stolnici, redne pa so bile tudi študentske operne predstave, ki so se zvrstile tudi na gostovanjih po Jugoslaviji. Prav tako se je razširjalo sodelovanje z drugimi jugoslovanskimi akademijami in podobnimi ustanovami po Evropi. Redno so izhajala učbeniška gradiva profesorjev, med katerimi so kot avtorji izstopali: Pavel Šivic, Marijan Lipovšek, Alojz Srebotnjak, Rok Klopčič in Uroš Krek. Po letu 1978, ko se je kot profesor zgodovine glasbe zaposlil muzikolog dr. Primož Kuret, so začela izhajati tudi študijska gradiva iz glasbenozgodovinskega področja. Oddelek za glasbeno pedagogiko je pod njegovim vodstvom doživel vsebinske in programske spremembe. Posamezni oddelki so poročali o prostorski stiski, večinoma tudi o kadrovski problematiki, predvsem pa o tem, da se študentje prehitro zaposlujejo, nekateri že od prvega letnika študija (takšna praksa se nadaljuje še danes), saj so bile razmere na trgu dela na glasbenem področju izjemno deficitarne.³⁰⁴ Vse to je vplivalo na zmanjšano prisotnost študentov pri učnih urah in posledično na uspešnost napredovanja,³⁰⁵ kar je do določene mere vsaj pri skupinskih predmetih prisotno še danes. Zaradi predstavljene problematike niso polno zaživel t. i. sveti študentov, ki naj bi bili »pobudniki izboljšanja študijskih uspehov, aktivnega sodelovanja študentov v pedagoškem procesu in dolžni skrbeti za utrjevanje študijskih obveznosti«. Kar polovica študentov je študirala ob delu,³⁰⁶ medtem ko je danes to najbolj opazno pri instrumentalistih magistrske stopnje. Na posameznih oddelkih so ugotavljali, da je treba učne programe prilagajati tehničnim in muzikalnim sposobnostim študentov, saj naj ne bi vzgajali zgolj

303 Arhiv AG, Statut Akademije za glasbo v Ljubljani, 30. 12. 1977.

304 Povpraševanje po glasbenih poklicih je v sedanjosti manjše kot pred desetletji, kljub temu številni študentje poučujejo.

305 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Letna poročila za 1975, 1976, 1977, 1978 in 1979.

306 Poročilo o delu Akademije za glasbo v Ljubljani za leto 1976, 4.

solistov, temveč tudi instrumentaliste za orkestre in ansamble ter učitelje za šole raznih profilov. Kot pereče so izpostavili dejstvo, da je bilo med kandidati za študij vse manj diplomantov srednjih glasbenih šol. Rešitev so videli v boljši povezavi Akademije s tovrstnimi ustanovami in večjem vplivu na njihovo delovanje.³⁰⁷ Kljub temu je imela večina vpisanih študentov dokončano srednjo glasbeno šolo (ok. 75 %), kar tretjina študentov pa je prihajala iz drugih jugoslovanskih republik, kar je postala stalnica. V letu 1978 je Odbor za študijske zadeve dobil vlogo sodelujočega pri usklajevanju učnih programov, kriterijev in metod dela za vse stopnje glasbenega šolstva. Posledično se je z letom 1978 začela prenova vseh študijskih programov Akademije.³⁰⁸ S tem letom je bilo vzpostavljeno tudi sodelovanje med sveti glasbenih šol in pedagoških akademij.³⁰⁹ Odstotek študentov, ki so študij dokončali, je bil relativno nizek, kar so pripisovali trgu dela, ki je dovoljeval zaposlitve brez dokončanega študija.³¹⁰ Na Akademiji je bil že od leta 1939 organiziran tudi študij ob delu, ki je potekal po enakih programih in vsebinah kot za redne študente in je bil plačljiv, vendar je velik delež šolnin pokrivala država. V času dekana Mihaela Gunzka je vodstvo ugotavljalo, da dotacije ne zadoščajo, zato je odgovorne pozivalo k novim oblikam financiranja.³¹¹ V poročilih je izpostavljena tudi problematika specialističnega študija na umetniških programih, ob katerem so se odgovorni spraševali o smiselnosti nadaljnega obstoja. Namen specializacije naj bi bil vzgoja bodočih visokošolskih učiteljev, ker pa je zakon o visokem šolstvu za visokošolskega učitelja predvideval zgolj diplomu visoke stopnje in priznanje pomembnih umetniških del, je to sprožilo pomisleke o smislu specializacije.³¹² Kljub dilemam do ukinitve podiplomskega izobraževanja ni prišlo.

V letu 1978 je bilo redno zaposlenih okrog 25 profesorjev, kar pa ni zadostovalo, zato so vodilni dosegli, da so bile dodatne učne ure primerno ovrednotene in plačane.³¹³ Tovrstno nagrajevanje se je kasneje izgubilo, danes se od profesorjev Akademije pričakuje neomejena solidarnost in razdajanje v dobrobit študentom in Univerze. Vodstvo je v vsakoletnih poročilih poudarjalo potrebo po novih prostorih in predlagalo novogradnjo

307 Prav tam, 7.

308 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poročilo o delu Akademije za glasbo v Ljubljani za leto 1978, 5–6.

309 Poročilo o delu Akademije za glasbo za leto 1979, 3.

310 Arhiv AG, mapa Letna poročila, Poročilo o delu Akademije za glasbo v Ljubljani za leto 1976, 15.

311 Prav tam, 20–23.

312 Prav tam, 18.

313 Prav tam, 8.

oziroma pridobitev prostorov v Kazini – 45 let kasneje smo še vedno na začetku, palača Kazine je znova predvidena kot osrednja zgradba Akademije za glasbo, toda postopki se vlečejo kot jara kača in prav nič ne kaže, da bi bili kmalu končani.

S študijskim letom 1979/80 je vodenje ustanove prevzel skladatelj **Danijel (Dane) Škerl** (1931–2002), ki je bil dekan do leta 1985. Za prodekana je bil izvoljen profesor trobente Anton Grčar.³¹⁴ Škerl je deloval kot skladatelj, dirigent, zborovodja in pedagog. Po diplomi iz kompozicije in dirigiranja na Akademiji za glasbo leta 1952 je nato še dve leti študiral umetnostno zgodovino. Glasbeno se je izpopolnjeval v Avstriji in Nemčiji, kjer je obiskoval tečaje za elektronsko glasbo. Več let je poučeval in vodil šolske orkestre na ljubljanski GŠ Vič in Franca Šturma, za katere je napisal vrsto primernih skladb. Med letoma 1960 in 1970 je poučeval na novoustanovljeni Akademiji za glasbo v Sarajevu, bil programski vodja tamkajšnjega radia in dirigent simfoničnega orkestra. S svojim vsestranskim delovanjem v Sarajevu je pustil neizbrisen pečat pri tamkajšnjem razvoju visokošolskega študija in orkestralnega poustvarjanja. Po desetih letih se je vrnil v Slovenijo in poučeval kompozicijo na ljubljanski Akademiji, kjer je dosegel naziv zaslužni profesor (1997). Bil je tudi predsednik Društva slovenskih skladateljev (1972–76) in borec za avtorske pravice. Svoj skladateljski opus je posvetil instrumentalni glasbi in napisal vrsto simfoničnih del (8 simfonij), solističnih koncertov (*Musice funebres* za trombon in orkester, koncerta za violino in klarinet, dva koncertina za klavir in godala) in komornih skladb, pisal pa je tudi skladbe za mladino, filmsko in scensko glasbo (baleta *Opojno poletje* in *Peter Klepec*). Njegov glasbeni stavek vsebuje različne kompozicijske prijeme. V posameznih delih najdemo tonalnost z izrazito kromatiko, ni se izogibal atonalnosti in dodekafoniji, posebej pa se je izražal v neobaročni kontrapunktiki znotraj neoklasicističnih struktur. Njegove forme so dognane, inštrumentacija vzorna, glasba pa muzikalno prepričljiva. Dane Škerl je bil velik ljubitelj gora in predan gorski reševalec ter zborovodja pevskih zborov in organizator glasbenih dogodkov na Bovškem in Goriškem.³¹⁵

Jeseni leta 1979 je Univerza v Ljubljani praznovala 60 let obstoja in bila ob tej priložnosti preimenovana v Univerzo Edvarda Kardelja. Ime je dobila po takrat najvplivnejšem slovenskem politiku socialistične Jugoslavije,

314 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1987, zapisnik z dne 29. 6. 1979.

315 Škerl, Dane (1931–2002) – Slovenska biografija, <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi653111>. (dostopno 17. 11. 2019); dane škerl – Muska 1996-2002, novamuska.org › arhiv › single (obiskano 22. 2. 2020).

preminulem februarja leta 1979, in ga nosila do leta 1990, ko se je Slovenija že pripravljala na osamosvojitve. Skladno s tem so bile po letu 1991 nekatere pomembnejše ustanove preimenovane v nevtralno obliko, kot je Univerza v Ljubljani. Edvard Kardelj (1910–1979) je bil politični ideolog in tvorec marksistične misli, pisec številnih knjig in snovalec besedil državnih ustav ter utemeljitelj političnega sistema samoupravljanja, o katerem je zapisal:

Sreče človeku ne more dati niti država niti sistem niti politična stranka. Srečo si lahko človek ustvari samo sam. Toda ne sam kot posameznik, ampak samo v enakopravnih odnosih z drugimi ljudmi. V teh odnosih mora samoupravno in svobodno obvladati svoje posamezne in splošne družbene odnose ter – v ustreznih demokratičnih organizacijskih oblikah – tudi državo, sistem in politično stranko kot instrumente svojega lastnega samoupravljanja. Avantgardne sile socializma in socialistična družba imajo lahko potemtakem samo en cilj – da glede na možnost danega zgodovinskega trenutka ustvarjajo razmere, v katerih bo človek kar najbolj svoboden pri takšnem osebnem izražanju in ustvarjanju, da bo lahko – na podlagi družbene lastnine proizvodjalnih sredstev – svobodno delal in ustvarjal za svojo srečo. To je samoupravljanje.³¹⁶

V tem duhu je potekalo tudi izobraževanje slovenskih študentov, saj je bila doktrina Kardeljeve misli obvezni del predmetnikov vseh študijskih smeri (predmet Temelji marksizma). Študentje in vodstvo Akademije so imeli čez en več pripomb, tako s strani dekana Daneta Škerla kot študentskega sveta. Dekan je menil, da naj bi predavanja potekala na čim višjem nivoju in bila pri študentih dobro sprejeta, ter kritično dodal, da v aktualni obliki nimajo praktične vrednosti, ker se ne navezujejo na specifično študija umetniških akademij. Odzvali so se tudi študentje, se spraševali o smislu predavanj in izrazili pričakovanje, da naj bi se vsebine predmeta navezovale na njihovo bodočo samoupravljaljsko prakso.³¹⁷ Debate o predmetu Kardeljeve doktrine so se sicer zlagoma polegale, ostalo pa je prepričanje, da niti izvedba niti vsebine predmeta niso bile prepričljive.

S študijskim letom 1979/80 so se na Akademiji redno zaposlili pianisti Aci Bertonec, Primož Lorenz, Igor Dekleva in Tanja Zrimšek, s čimer so

316 Edvard Kardelj, *Politični sistem socialističnega samoupravljanja*, https://www.marxists.org › teor_jug_soc › edvard_kardelj › poglavje_01 (obiskano 20.12.2019).

317 Prav tam.

bile zapolnjene takratne potrebe po poučevanju klavirja kot glavnega in stranskega predmeta ter komorne igre.

Aci Bertoncej (1939–2002) je bil čudežni otrok. Pri enajstih letih je imel v Slovenski filharmoniji svoj prvi recital. Na nižji in srednji stopnji je obiskoval razred Zorke Bradač in se že odlikoval kot vsestranski glasbenik. Leta 1956 je zmagal na državnem pianističnem tekmovanju v Zagrebu, se nato vpisal na Akademijo za glasbo na kompozicijo, čez eno leto pa še h klavirju v razred Hilde Horak. Redno je nastopal z orkestrom Akademije in Slovenske filharmonije ter izvajal tudi najtežja klasična dela. Med letoma 1955 in 1958 se je izpopolnjeval na mojstrskih tečajih slovitih interpretov, kot sta bila Carlo Zecchi in Hans Leygraf. Za diplomski nastop (1960) je igral s Slovensko filharmonijo in imel samostojni recital. Nato se je izpolnjeval v Parizu na *Conservatoire national supérieur de musique* pri eminentnem profesorju Pierru Sancanu, pri katerem si je dokončno izoblikoval tehniko igranja z mehkim zapestjem in sproščeno držo, po čemer se je kot zrel umetnik tudi odlikoval in svoj način igranja uspešno prenašal na mlajše rodove. Od leta 1979 se je posvečal pedagoškemu delu in tudi na tem področju žel uspehe. Med njegovimi diplomanti so: Bojan Gorišek, Maja Klinar, Benjamin Govže, Milanka Črešnik, Renata Neuvirt, Simon Krečič idr. Od leta 1963 je nastopal kot koncertni pianist in bil eden najprepoznavnejših na prostoru nekdanje Jugoslavije. Do začetka 90. let je intenzivno koncertiral s solističnimi recitali, z orkestri, s komornimi sestavi in kot pianist spremljevalec. Sodeloval je v Triu Tartini, v ansamblu Slavko Osterc ter v duu z violončelistom Heinrichom Schiffom, s katerim sta prejela odmevne nagrade za zvočne edicije. Odmevali so tudi koncerti v klavirskem duu s Hinkom Haasom. Nastopal je po vsej Jugoslaviji, v drugih evropskih deželah, ZDA, Izraelu in drugod. S svojim talentom in interaktivnim pristopom je prepričal še tako zahtevno publiko ter dobival izvrstne kritike. Posebej je bil naklonjen sodobni klavirski glasbi, pri kateri se je odlikoval z izvirno in prepričljivo interpretacijo, pa tudi improvizaciji in jazzu. Za svoje umetniško delo je prejel več nagrad, tudi Društva slovenskih skladateljev (1971) in Prešernovega sklada (1972).³¹⁸

Primož Lorenz (1942–2007), pianist in član legendarnega Tria Lorenz, je leta 1966 diplomiral na Akademiji za glasbo, podiplomsko pa se je izsolal še za komorno glasbo, ki se ji je dejavno posvečal kot profesor in član družinskega

318 Bertoncej, Aci (1939–2002). *Slovenska biografija*. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1018140/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (obiskano 3. 3. 2020).

Slika 16: Trio Lorenz (foto Joco Žnidaršič)

ansambla. **Trio Lorenz** so bratje Matija (r. 1938), Primož in Tomaž Lorenz (1944–2016) ustanovili leta 1954 pod mentorstvom Matije Tercelja, učitelja glasbene šole Ljubljana Vič - Rudnik in skupno muzicirali do Primoževe smrti (2007). Izšli so iz glasbene družine. Akademsko so se izobrazili na ljubljanski Akademiji za glasbo in se nato izpopolnjevali v Rimu in Sieni. Že s svojim prvim javnim koncertom 9. maja 1958 v Slovenski filharmoniji so načrtali visoko profesionalno raven in igranje na pamet, kar jim je uspelo vso karierno pot. Imeli so izjemno širok repertoar svetovne in slovenske literature, od katere so izvedli celoten opus za klavirski trio. S svojo odličnostjo so spodbujali nastanek novih skladb in krstno izvedli okrog 25 del slovenskih

skladatelj. Nastopali so širom sveta, v petdesetletni karieri pa izvedli več kot 2000 koncertov in se predstavili na vseh kontinentih razen Avstralije. Snemali so za domače in tuje radijske in televizijske hiše ter prejeli številne nagrade, tudi nagradi Prešernovega sklada (1974, 1995). O njihovi umetniški prezenci so pohvalno pisali številni kritiki. Med najpomembnejše dosežke sodi cikel koncertov z naslovom *Antologija slovenske glasbe za klavirski trio*, ki so ga izvedli v koncertni sezoni 1992/93. Z nastopi za Glasbeno mladino Slovenije so orali ledino s komentiranimi koncerti ter tako pripomogli k prepoznavnosti klasične glasbe med mladim občinstvom. Vsi člani tria so bili tudi uspešni pedagogi. Matija je poučeval na Srednji glasbeni šoli, nekaj let tudi Tomaž, ki pa se je leta 2003 zaposlil na Akademiji za glasbo in prevzel komorno igro. Trio Lorenz je nedvomno zaslužen za vzpon komorne glasbe na Slovenskem, ki je v slovenskem glasbenem prostoru prav z njihovim začetkom dobivala večjo težo in dosegala profesionalno raven.³¹⁹

Med novozaposlenimi je bila tudi Breda Oblak kot prva visokošolska učiteljica metodike glasbene vzgoje. Pred tem je delovala na Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje in na Pedagoški akademiji v Ljubljani ter imela bogate izkušnje z osemletnim eksperimentalnim poukom glasbe v osnovni šoli, s katerim je vplivala na prenovo poučevanja glasbe.³²⁰ Breda Oblak je svoje dotedanje delo nadgrajevala ter vodila strokovni in znanstveni razvoj glasbene pedagogike. Danes velja za utemeljiteljico didaktike glasbe na Slovenskem kot strokovnega področja in kot znanstvene vede.³²¹ Podobno prelomna je bila zaposlitev Janeza Boleta za profesorja zbornega dirigiranja in zbornega petja, saj je zastavil sistematično vzgojo zborovodij in vplival na kvalitativno rast slovenskega zborovstva.³²² Na pobudo Primoža Kureta, ki se je zavedal strokovnih in kadrovske vrzeli v slovenskem glasbenem prostoru ter se zavzemal za reševanje te problematike, se je ob koncu 70. let odvijal proces prenove učnih načrtov Oddelka za glasbeno pedagogiko (preimenovanje oddelka iz glasbene pedagogije v glasbeno pedagogiko), ki naj bi bili usklajeni s potrebami kadrovske politike celotnega glasbenega šolstva. Posebej je bilo izpostavljeno izobraževanje učiteljev za poučevanje v

319 Prim. Špela Črnko, *Trio Lorenz*, mag. n. (Akademija za glasbo UL, 2007).

320 Branka Rotar Pance, »Aktivno učenje glasbe in zasnova sodobne didaktike glasbe pri eksperimentalnem pouku Brede Oblak«, *Breda Oblak - utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo*, zv. 27 (2017), 5–21.

321 *Breda Oblak: Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo* (ur. Branka Rotar Pance), zv. 27 (2017).

322 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 19. 10. 1979. Bole, Janez (1919–2007) – Slovenska biografija, www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1019740 (obiskano 23. 2. 2020).

celodnevni osnovni šoli, poskusno uvedeni leta 1974.³²³ Med poglavitnimi cilji novega sistema izobraževanja osnovnošolskih otrok in vloge učitelja, je bilo uresničevanje splošne in posebne družbene vzgoje v okviru socialistično angažirane šole.³²⁴ Le-ta je poleg rednega pouka izvajala prostovoljne dejavnosti, med njimi različne glasbene aktivnosti, ki so od učiteljev zahtevale kompetence na področju glasbene teorije, vokalne tehnike, vodenja petja in instrumentalnih ansambelskih skupin.³²⁵ Člani Sveta akademije so se zavedali potreb po prenovi učnih načrtov in pomena permanentnega izobraževanja učiteljev, kar se je začelo spreminjati prav po zaslugi nekaterih profesorjev Akademije. Povezali so se s Pedagoškima akademijama v Ljubljani in Mariboru ter vodili seminarsko obliko izobraževanja glasbenopedagoške stroke. Vodilo sprememb je bila tudi prenova srednješolskega sistema, ki je vodila k tako imenovanemu usmerjenemu izobraževanju.³²⁶ Kasneje se je izkazalo, da večina novosti, kot je bila ukinitve splošne mature, niso prinesle pričakovanih rezultatov, zato so usmerjeno izobraževanje s šolskim letom 1991/92 ukinili. Po zaslugi posameznikov, kot sta bila Breda Oblak in Primož Kuret, oba ključna profesorja na Oddelku za glasbeno pedagogiko, je Akademija za glasbo prevzemala vodilno vlogo pri uravnavanju in razvoju izobraževanja v celotni vertikali glasbenega šolstva na Slovenskem.

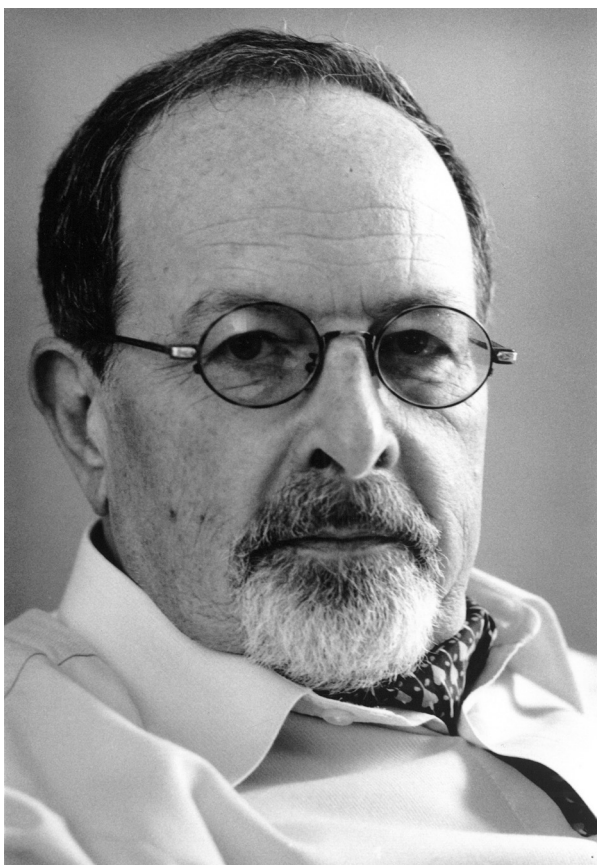
Primož Kuret (r. 1935) sodi med izjemne osebnosti slovenske muzikologije in tiste profesorje Akademije za glasbo, ki so si dejavno in uspešno prizadevali za razvoj in posodobitev pedagoških programov ter vsestranski napredek ustanove. Vzporedno je študiral na Zgodovinskem oddelku Akademije za glasbo in na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete ter skladno s svojimi zanimanji pionirsko raziskoval glasbila na srednjeveških freskah na Slovenskem, za kar je prejel študentsko Prešernovo nagrado (1960). Podiplomski študij s področja glasbene ikonografije je dokončal na novoustanovljenem oddelku za muzikologijo v Ljubljani pod mentorstvom Dragotina Cvetka (1964). Nato je dobro desetletje deloval v ljubljanski občinski upravi, bil dejaven kritik, recenzent in sodelavec takrat mlade znanstvene revije *Muzikološki zbornik*. Leta 1978 se je posvetil profesuri, predaval svetovno in slovensko zgodovino glasbe in skrbel za študijsko literaturo. V

323 Temeljno delo o razvoju celodnevne šole je doktorska disertacija Andreje Tinta z naslovom: *Možnosti uveljavitve celodnevne osnovne šole v luči njenega razvoja na Slovenskem in mednarodne primerjave* (Maribor. Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko, 2016).

324 S. D., »Celodnevna šola«, *Dogovori*, 19. 11. 1974, 3.

325 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1987, zapisnik z dne 19. 10. 1979.

326 Prav tam.

Slika 17: Primož Kuret (foto Tihomir Pinter)

sodelovanju z Bredo Oblak je vplival na posodobitev učnih programov in učnih načrtov Oddelka za glasbeno pedagogiko ter vodil procese, ki so vplivali na uveljavitev podiplomskega magistrskega in doktorskega študija. Njegovi študentje so med Prešernovimi nagrajenci, uspešni pa so tudi podiplomanti, ki delujejo na različnih raziskovalnih področjih. Kot prodekan za študijske zadeve je pripomogel k uveljavitvi prenovljenih študijskih programov in k učinkovitejšemu delovanju ustanove. Bil je nepogrešljiv recenzent didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo v osnovni šoli, sodelavec revije *Glasbena mladina*, pisec kritik, aktiven član Delovne skupnosti glasbenih pedagogov ArGeSüd in Evropske zveze za glasbo v šoli (EAS). Cenimo ga tudi kot pobudnika

odmevnega mednarodnega muzikološkega projekta *Slovenski glasbeni dnevi* in muzikoloških simpozijev Akademije za glasbo. Velja za snovalca in prvega urednika revije *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo*, bil je predsednik Slovenskega muzikološkega društva ter član vrste nacionalnih odborov kulturnega značaja. Napisal je nepregledno množico razprav, znanstvenih in strokovnih člankov ter številne monografije nacionalnega pomena (*Ljubljanska Filharmonična družba 1794–1919, Slovenska filharmonija/Academia philharmonicorum 1701–2001, Mahler in Laibach/Ljubljana 1881–1882* idr.). Udeležil se je vrste muzikoloških simpozijev po Evropi in širil svoje poglede na svetovno in slovensko kulturno zgodovino, s čimer si je prislužil naziv »evropski muzikolog«. Za svoje delo je prejel priznanja najvišje vrste: Betettovo listino (2002), častno članstvo Accademie Filharmonice Bologna (2002), nagrado RS za šolstvo za življenjsko delo v vzgoji in izobraževanju (2005), Herderjevo nagrado (2005), avstrijski križ za znanost in umetnost I. razreda (2005), Mantuanijevo nagrado za življenjsko delo (2006) in častno članstvo Slovenske filharmonije (2008).³²⁷

Konec leta 1979 je bilo pomanjkanje učiteljev glasbe v splošnem šolstvu še vedno veliko, samo na širšem Štajerskem so jih potrebovali okrog 60.³²⁸ Nekateri zunanji člani Sveta akademije, med njimi dirigent Samo Hubad in pevec Ladko Korošec, pa so opozarjali na veliko pomanjkanje solopevcev, saj naj bi bili obe slovenski operni hiši v velikih kadrovskih težavah. Ugotavljali so, da ne srednje glasbene šole in ne Akademija nimajo ustreznih profesorjev, ne dovolj slušateljev in ne vseh nujnih predmetov, da bi lahko vzgajali primeren in številčno zadovoljiv solopevski kader. Hubad je posebej opozoril na manjkajoči predmet operna igra za urjenje odrskega nastopanja.³²⁹ Ne obetaven položaj poučevanja pevcev se je nadaljeval več let, razmere pa so se izboljševale šele potem, ko se je oddelek kadrovskega krepil, ob Evi Novšak Houška je najprej poučevala Alenka Dernač Bunta, nato pa še Irena Baar, ter s ponovno uvedbo Operne šole v drugi polovici 90. let.³³⁰ Konec 70. let je prišlo do pobude za uvedbo študija jazza, saj naj bi bilo za ta študij precej zanimanja, kandidati pa so bili primorani študirati na tujem. Vnet zagovornik tega študija je bil Branko Rajšter kot predstavnik Zavoda RS za šolstvo. Dekanu Danetu Škerlu se pobuda ni

327 Darja Koter, »Spremna beseda«, *Primož Kuret ambasador slovenske glasbe*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo*, zv. 22 (2015), 9–12.

328 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1987, zapisnik z dne 21. 12. 1979.

329 Prav tam.

330 *Akademija za glasbo 1919-1939-1999* (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2000), 40.

zdela upravičena, saj je bil prepričan, da so osnove jazza, ki so jih bili deležni komponisti in dirigenti v okviru rednega programa, zadostovale. Zagovarjal je prepričanje, da za ta študij ni pravega zanimanja ter da se posamezniki na evropskih jazz akademijah profilirajo zgolj v okviru specializacije.³³¹ Temu bi težko pritrdili, saj je znano, da se je na tovrstnih ustanovah po Evropi in v ZDA v preteklih desetletjih izšolalo precej slovenskih glasbenikov, ki so absolvirali dodiplomske in podiplomske programe in uspešno delujejo v slovenskih in tujih jazzovskih zasedbah. Ker pobude za poučevanja jazza niso bile sprejete, so prizadevanja za daljšo dobo zastala, dokler ni bila ob uvedbi bolonjske reforme ustanovljena katedra za jazz, ki študentom omogoča usvajanje različnih jazzovskih prvin. Zanimanje za ta študij narašča, zato si Akademija prizadeva, da bi ga nadgradila v samostojno študijsko smer.

Leta 1980 je bil sprejet Zakon o usmerjenem izobraževanju (ZUI, Ur. l. SRS 11/1980). Veljati je začel v šolskem letu 1981/82. Med drugim je ukinil gimnazije in maturo, uvedel družboslovne in naravoslovne srednje šole s številnimi novimi predmeti, na fakultete pa vpeljal sprejemne izpite. V letu 1980/81 so na Akademiji za glasbo tekale razprave in postopki za uvedbo študija pedagoških smeri, in sicer v okviru umetniških oddelkov. Načrtovalci so se zavedali pasti in prednosti teh sprememb ter se zavzemali za nezmanjšan program glavnega predmeta, to je določenega instrumenta, in uvedbo novih pedagoških predmetov.³³² Leto 1983 je bilo za pedagoško delo Akademije prelomno, saj je vplivalo na prenovu vseh študijskih programov in učnih načrtov. Univerzitetni programi so bili v usmerjenem izobraževanju pojmovani kot nadaljevanje srednje šole, kar je bilo v akademskih krogih sprejeto različno. Nasprotniki so v tem videli nevarnost zmanjševanja akademske ravni izobraževanja, zato je bilo toliko pomembneje, da je prilagoditve novi zakonodaji vodilo zares kompetentno osebje. Vodstvo Akademije za glasbo je celotni proces prenove zaupalo Bredi Oblak, ki je nato zasnovala vse osnutke programov, posamezne učne načrte pa so pripravili nosilci posameznih predmetov.³³³

Breda Oblak (r. 1937), rojena Bidovec, je doma z Jesenic. Gimnazijo in Srednjo glasbeno šolo je obiskovala v Ljubljani, nato pa se posvetila študiju glasbe na takratnem Oddelku za glasbeno zgodovino Akademije za glasbo. Kot pravi, so njeno življenjsko pot zaznamovali Vidaj Jeraj Hribar,

331 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1987, zapisnik z dne 21. 12. 1979.

332 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 15. 10. 1980.

333 Učne načrte hrani Breda Oblak v osebnem arhivu.

Slika 18: Breda Oblak (foto Tihomir Pinter)

Pavel Šivic, Dragotin Cvetko, Maks Jurca, Janez Bole in Vilko Ukmar. Po diplomi je poučevala klavir in solfeggio ter se začela poglobljeno zanimati za metodiko poučevanja, k čemur jo je spodbujal avtor sodobnih pedagoških konceptov dr. Stanko Gogala. Njena pot do specialne didaktike se je začela v sodelovanju z metodikom solfeggia Maksom Jurco, s katerim sta na seminarjih za učitelje nauka o glasbi izvajala vzorčne učne nastope. Nato je s kolegom Janezom Boletom razvijala projekt osemletnega eksperimentalnega pouka glasbene vzgoje v osnovni šoli, ki je dolgoročno izoblikoval sodobnejše učne ure in velja za temelj sodobne glasbene vzgoje. Novi koncept je z vzornimi učnimi nastopi razširjala po slovenskih šolah in ga nadgradila z avtorskimi didaktičnimi kompleti za učence osemletke in devetletke ter s priročniki za učitelje. Leta 1972 je postala predavateljica za področje metodike glasbene vzgoje na Pedagoški akademiji v Ljubljani, leta 1979 pa se je za to področje zaposlila na Akademiji za glasbo, kjer je skupaj s Primožem Kuretom preoblikovala študij na Oddelku za glasbeno pedagogiko. Razvila je občo

in specialno glasbeno didaktiko in ju smiselno vključila v izobraževalne programe za bodoče profesorje predšolske glasbene vzgoje, osnovne in srednje šole ter za glasbeno šolstvo (predmet nauk o glasbi). Leta 1987 je postala prva doktorica glasbenopedagoških znanosti na območju celotne Jugoslavije in leta 1993 dobila naziv redna profesorica. Ob poučevanju na dodiplomskem študiju je dejavno skrbela za znanstveni razvoj področja in mentorirala vrsto magistrantov in doktorandov. Breda Oblak je avtorica ali soavtorica učnih načrtov za glasbeni pouk v celotni vertikalni splošnega in glasbenega izobraževanja, kurikularnih dokumentov, znanstvenih člankov, prispevkov v monografijah in zbornikih, strokovnih člankov, projektnih gradiv, radijskih šol in je največkrat citirana slovenska avtorica z ožjega področja didaktike glasbe in splošne glasbene pedagogike. Njena dognanja so še naprej pomembna vodila pri načrtovanju glasbenega pouka, analizah učnih strategij, pri vrednotenju dela učencev, medpredmetnem povezovanju in ne nazadnje pri oblikovanju profila učitelja glasbe. Leta 2006 se je upokojila in dve leti kasneje prejela naziv zaslužna profesorica. Kot utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem je prejela najvišja priznanje pedagoške stroke, Sokratovo priznanje Slovenskega društva za visokošolsko didaktiko (2003) in Gerbičevo nagrado Zveze slovenskih glasbenih šol (2016).³³⁴

Breda Oblak je kolege z drugih področij osveščala o pomenu glasbenopedagoške izobrazbe pri študentih vseh smeri in spodbujala uvajanje predmeta glasbena didaktika na umetniških oddelkih. Posebno uspešno je bilo sodelovanje s pianistko Tanjo Zrimšek, nosilko metodike klavirskega pouka na oddelku za klavir. Zagovarjala je idejo o uvedbi specialnih didaktik, ki so jo podprli predstojniki vseh oddelkov in drugi vodilni profesorji, pianist Aci Bertonec, violinist Rok Klopčič, violončelist Ciril Škerjanec, klarinetist Alojz Zupan in trobentač Anton Grčar. Uravnoteženo izobraževanje za umetniško in pedagoško delovanje je sčasoma zaživelo, vendar ne brez težav, saj je bilo za specialne didaktike premalo usposobljenih profesorjev. Večji korak k reševanju te problematike je bil storjen z razvojem doktorskega študija glasbenopedagoških ved, vendar kadrovska slika na področju instrumentalnih specialnih didaktik še danes ni povsem zadovoljiva. Skladno s prenovo je Breda Oblak za Oddelek za glasbeno pedagogiko pripravila učne načrte za metodiko poučevanja v vseh letnikih študija, in

334 Branka Rotar Pance (ur.), *Breda Oblak. Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*, Tematska številka *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 27 (2017); *Obzorja*, »Pogledi na življenjsko pot in delo dr. Brede Oblak ob njenem jubileju«: <http://www.sigic.si/pogledi-na-zivljenjsko-pot-in-delo-dr-.html> (obiskano 1. 4. 2020).

sicer za predšolsko vzgojo, pouk v osnovnih in srednjih šolah ter za nauk o glasbi v glasbenem šolstvu. Za razširjanje glasbenopedagoških znanj je bil na njen predlog uveden predmet Osnove glasbene pedagogike in didaktike. Področje metodike poučevanja in didaktike je Breda Oblak v naslednjih letih znanstveno nadgrajevala in skladno s tem se je predmetno področje tudi spreminjalo. Ob visokošolskem programu je bil na pedagoškem oddelku predviden redni magistrski študij, ki je bil odločilen za uvedbo doktorskega študija.³³⁵ Posebna izobraževalna skupnost (PIS), pristojna za potrjevanje študijskih programov in smeri, je predloženo dokumentacijo Akademije za glasbo sprejela brez zadržkov, s čimer je bilo potrjeno, da je bila še ta naprej edina ustanova na Slovenskem za izvajanje visokošolskega programa glasbene pedagogike. Temu sta nasprotovali obe pedagoški akademiji (v Mariboru in Ljubljani), ki sta si prizadevali za iste pravice, vendar za dosego tega nista izkazovali ustreznih kompetenc. Breda Oblak pa ni bila vodilna zgolj pri prenovi učnih načrtov, svojo vizijo o tem, kakšen naj bo lik učitelja glasbe in kakšni učni cilji naj bi bili doseženi na posameznih stopnjah izobraževalne vertikale, je uresničevala tudi skozi prenovu učnih načrtov za osnovno šolo, sprejetih leta 1983. Na spremembe so se učitelji glasbe odzvali izjemno pozitivno, ob tem pa izrazili potrebo po sistematičnih učnih gradivih za učence vseh razredov osnovne šole in priročnikih za učitelje. Zavod za šolstvo je pobudo učiteljev sprejel ter apeliral na vodstvo Akademije za glasbo in na oddelk za glasbeno pedagogiko, ki ga je vodil Primož Kuret, da bi nalogo opravili v okviru Akademije. Izkazalo se je, da je v danih razmerah edina primerna avtorica tega obsežnega projekta lahko le Breda Oblak, ki ji je bila zaupana ta obsežna naloga. Recenzentsko delo učbeniških gradiv so prevzeli muzikolog in pedagog Primož Kuret, skladatelj Dane Škerl ter svetovalec za glasbo Zavoda za šolstvo Franci Okorn.³³⁶ Med letoma 1983 in 1998 je izšlo vseh osem kompletov didaktičnih gradiv Brede Oblak za pouk glasbene vzgoje v osnovnih šolah.

Na umetniških akademijah se določena predmetna področja bolj kot druge razvijajo po zaslugi profesorjev, ki s svojim znanjem ter umetniško in pedagoško prezenco zaznamujejo generacije študentov in njihove profesionalne poti. Mednje sodi tudi dirigent Janez Bole, dolgoletni profesor zborovskega petja Akademije za glasbo v Ljubljani.

335 Povzeto po dokumentaciji iz osebne arhiva Brede Oblak. Na tem mestu se spoštovani kolegi iskreno zahvaljujem za dostop do gradiva in številna pojasnila.

336 Iz osebne arhiva Brede Oblak.

Janez Bole (1919–2007) izhaja z Brezije na Gorenjskem, kjer je bil oče organist. Na Filozofski fakulteti je dokončal študij slavistike, na Akademiji za glasbo pa zgodovinski oddelk ter se posvetil zborovskemu petju. Izkazal se je kot odličen dirigent, s posebnim občutkom za zborovski zvok ter slogovno prečiščeno interpretacijo renesančnih skladb in ljudskih pesmi. Posebej je bil naklonjen delom Jacobusa Gallusa, ki jih je uvrščal na repertoar svojih zborov ter s tehnimi interpretacijami utrdil sloves njegovih del v slovenskem in mednarodnem prostoru ter opozoril na umetniško vrednost Kogojevih otroških pesmi. Vodil je vrsto najboljših slovenskih zborov in bil mentor številnim sestavam, od najvišje do ljubiteljske ravni. Bil je prvi umetniški vodja Slovenskega okteta (1951–57), s katerim je razvil visoko umetniško poustvarjalnost in vplival na številčnost in kvaliteto moških oktetov na Slovenskem. Za vrhunske dosežke je Slovenski oktet prejel Prešernovo nagrado (1957). Bole je vodil Akademski pevski zbor Tone Tomšič (1957–60), z njim načrtno sodobnejše programske smernice in ga začel promovirati v evropskem prostoru. Z zborom Slovenske filharmonije (1960–65) je izvajal velika vokalna in vokalno-instrumentalna dela ter dvignil njegovo umetniško raven do te mere, da je v sodelovanju z maestrom Lovrom Matačićem nastopil na odmevnih evropskih turnejah, tudi z dunajskimi filharmoniki. Ustanovil je zbor Slovenski madrigalisti (1967–70, 1987–97), s katerim je doma in širom Evrope izvajal odmevne tematske koncerte ter posnel vrsto zgoščenk, ki sodijo v anale zborovske glasbe. S svojimi pogledi na zborovski zvok in poustvarjalnost ter s pedagoškim delom je trajno zaznamoval slovensko zborovstvo. Kot pedagog si je skupaj s kolegico Bredo Oblak prizadeval za sodobne oblike poučevanja v osnovni šoli, potrjeval se je z dekleškim zborom ljubljanske Srednje glasbene šole in bil dvajset let profesor zborovskega petja in zborovskega dirigiranja na Akademiji za glasbo, kjer je generacije glasbenikov navdušil za delo z zbori. Za svoje dosežke je prejel številne nagrade, med njimi Gallusovo plaketo Zveze kulturnih organizacij Slovenije (1981), Škerjančevo nagrado (1985), častni znak Svobode (1996), Župančičevo nagrado (2000) in Srebrni znak Svobode RS (2002).³³⁷

Vodstvo Akademije si je tudi v mandatu Danijela Škerla prizadevalo za rešitev prostorske stiske ter vodilo aktivnosti za pridobitev ustreznih dokumentov in prostorskih načrtov za novogradnjo.³³⁸ Kot se je izkazalo, pri tem ni bilo uspešno, nasprotno, leta 1981 je sprejelo kompromis, s katerim

337 Bole, Janez (1919–2007) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1019740/> (obiskano 12. 4. 2020).

338 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 27. 5. 1980.

se je celovita rešitev še bolj odmaknila. Akademija se je namreč zadovoljila s ponudbo pridobitve Stiškega dvorca na Starem trgu 34 ter začela postopke za selitev iz Gosposke ulice 8, kjer je bila od ustanovitve ustanove leta 1939.³³⁹ V nekdanjem Stiškem dvorcu, stavbi iz zgodnjega 17. stoletja, je od leta 1952 do 1983 delovala nekdanja Pedagoška akademija Univerze v Ljubljani. Ker je bila pri dogovorih z državnimi institucijami uspešnejša, je dosegla gradnjo nove stavbe in se leta 1983 preselila za Bežigrad.³⁴⁰ Selitev Akademije za glasbo, z vsem inventarjem, vključno s klavirji ter z notno in knjižno literaturo, je potekala v letu 1984,³⁴¹ ne da bi bilo poslopje zares prenovljeno in prilagojeno glasbenemu študiju. Pri tem se postavlja vprašanje, ali je tako zasnovano stavbo zaradi njene strukture in spomeniškovarstvene zaščite sploh mogoče prilagoditi potrebam sodobnega poučevanja. Akademija za glasbo je v prostorih Stiškega dvorca že več kot 35 let, čeprav prostori prav v ničemer ne ustrezajo njeni dejavnosti. Odgovorni sicer vedno znova iščejo rešitve in poskušajo državne ustanove prepričati v nevzdržnost razmer, vendar neuspešno.

Že tako klavrno stanje akademijske knjižnice se je iz leta v leto še povečevalo. Ubadala se je ne le s prostorsko stisko, temveč tudi z velikim pomanjkanjem sredstev za nakup gradiva, ki bi vsaj deloma zadostilo potrebam posameznih oddelkov. Bibliotekar Ljubo Rus je na akutno stanje večkrat opozarjal, vendar odgovorni niso našli prave rešitve.³⁴²

Na začetku oktobra leta 1982 je Svet Akademije sprejel Samoupravni sporazum, ki je omogočal uvedbo magistrskega in doktorskega študija, kar je bil za ustanovo pomemben mejnik, čeprav se je podiplomski študij začel šele ob koncu 80. let.³⁴³ Akademija je v tistih letih na dodiplomski študij vpisovala približno 80 rednih in 20 izrednih študentov, za študijsko leto 1985/86 pa je bilo predvideno bistveno povečanje, in sicer na 100 rednih in 15 ob delu, kar je odobrila pristojna služba Posebne izobraževalne skupnosti.³⁴⁴ Ta je nastala z zakonom o usmerjenem izobraževanju in je imela znotraj svojega ustroja t. i. izobraževalne skupnosti za različna strokovna področja. Njihova vloga je bila pedagoška in ideološka. Odločale so o vseh

339 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 20. 5. 1981.

340 Zgodovina - Pedagoška fakulteta – Univerza v Ljubljani: <https://www.pef.uni-lj.si/zgodovina> (obiskano 2. 1. 2020).

341 Sprememba sedeža Akademije za glasbo na novi naslov Stari trg 34 je bila vpisana v sodni register z dnem 10. 9. 1984. Arhiv AG, Fascikel za leto 1984.

342 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, Ljubo Rus, dopis dekanu in svetu Akademije z dne 21. 4. 1982.

343 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 14. 10. 1982.

344 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 27. 2. 1985.

pomembnih vprašanih fakultet in akademij ter usmerjale njihovo strokovno in politično delovanje. Kot podaljšek vlade so bile avtoritarne, s čimer so slabile pristojnosti Univerze in njenih članic. Člani Sveta akademije tako velikega povečanja vpisa niso predvideli in so menili, da je bilo število glede na potrebe glasbenega šolstva in drugih profesionalnih glasbenih institucij pretirano, zato predloga niso sprejeli. V času dekana Danijela Škerla je Svet akademije redno razpravljal o kadrovskih težavah in o tem, kako zmanjšati število zunanjih sodelavcev ter posamezne oddelke okrepiti z redno zaposlenimi profesorji in asistenti. Prav pridobivanje asistentovskih mest je bila ena prioritetenih nalog, za kar se je posebno zavzemal Primož Kuret, vendar se je uresničevala izjemno počasi. Določena predmetna področja še danes nimajo asistentov. Še naprej je bilo pereče številčno skromno izobraževanje solopevcev, kar je povzročalo težave obema slovenskima opernima hišama. Med resnejše probleme so sodile tudi finančne težave, saj je bila Akademija primorana z osnovnimi sredstvi vzdrževati stavbo in šolski inventar.³⁴⁵

Med diplomanti visoke stopnje v letih od 1980 do 1985 so bili: **Dragica Kovačič** (mezzosopranistka, operna in koncertna pevka, članica SNG Maribor), **Milena Morača** (sopranistka, dramska koloraturna pevka, članica SNG Maribor in Ljubljana), **Irena Baar-Vremšak** (pianistka in sopranistka, operna in koncertna pevka, profesorica na Akademiji za glasbo), **Marko Mihevc** (skladatelj in dirigent, magistriral na Visoki šoli za glasbo na Dunaju, profesor kompozicije na Akademiji za glasbo), **Tomaz Svete** (skladatelj in dirigent, magistriral na Visoki šoli za glasbo na Dunaju, profesor na Pedagoški fakulteti v Mariboru, avtor vokalno-instrumentalnih del, prejemnik mednarodnih nagrad in nagrade Prešernovega sklada), **Stanko Arnold** (mednarodno uveljavljen koncertant), **Aleš Kacjan** (solo flavtist Orkestra SF in član ansambla Slowind, s katerim je prejel nagrado Prešernovega sklada), **Zlata Ognjanović** (sopranistka, solistka SNG Ljubljana in številnih evropskih odrov), **Stojan Kuret** (dirigent, diplomiral tudi na Konservatoriju Giuseppe Tartini v Trstu, predavatelj, zborovodja odličnih vokalnih skupin, dobitnik Velike nagrade Evrope in nagrade Prešernovega sklada), **Uroš Rojko** (kompozicijo študiral tudi v Freiburgu in Hamburgu, kot profesor deluje na Akademiji za glasbo v Ljubljani, je prejemnik prestižnih mednarodnih priznanj in nagrade Prešernovega sklada), **Dragica Žvar** (glasbena pedagoginja in uveljavljena zborovodkinja, sodelavka Zavoda RS za šolstvo), **Brina Jež-Brezavšček** (pianistka, skladateljica in publicistka,

345 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta Akademije 1978 do 1989, zapisnik z dne 27. 2. 1985.

uveljavljena na področju elektronske glasbe, predavateljica za Pedagoški fakulteti v Ljubljani), **Barbara Sicherl Kafol** (profesorica glasbene didaktike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani), **Urša Čop** (glasbena urednica na RTV Maribor), **Borut Smrekar** (pianist in dirigent, doktor znanosti, umetniški vodja in direktor SNG Ljubljana, umetniški vodja zbora SF), **Renata Bauer** (pianistka in organistka specialistka, koncertantka in pedagoginja na Akademiji za glasbo v Ljubljani), **Branko Robiňak** (tenorist, prvak SNG Opera in balet Ljubljana, deluje v evropskih opernih hišah in na festivalih, prejemnik nagrade Prešernovega sklada) in **Marko Letonja** (pianist in dirigent, diplomiral tudi na dunajski Akademiji za glasbo in uprizoritvene umetnosti, dirigent simfonične in operne glasbe, delujoč na evropskih in svetovnih odrih).³⁴⁶ Podiplomski študij glasbene pedagogike je kot prva na Akademiji za glasbo zaključila **Breda Oblak** (1981) z delom *Pomen glasbene stilistike v povezavi z drugimi predmeti na osnovni šoli* (mentor Vilko Ukmar) in postala utemeljiteljica te vede na Slovenskem.

Nekoč vodilni člen Akademije za glasbo, oddelek za petje, je bil v 70. in 80. letih po kadrovski zasedbi številčno skromen kot nikoli dotlej. Po upokojitvi Ksenije Kušej Novak (1973) je bila vrsto let tam redno zaposlena zgolj mezzosopranistka, koncertna pevka Eva Novšak-Houška (pred tem so bili običajno po trije profesorji). Čeprav je bil vpis študentov zadovoljiv, se oddelek zaradi kadrovske podhranjenosti ni razvijal, kot bi bilo glede na operno in koncertno poustvarjalnost nujno. Vodstvo Akademije ni pristopilo k sistematičnemu reševanju kadrovske slike in je težave omililo z najemanjem pevskih pedagoginj, kot so bile Ondina Otta Klasinc, Alenka Dernač Bunta in Irena Baar-Vremšak. Slednji sta bili kasneje redno zaposleni profesorici Akademije. Kljub težavam se je pevski oddelek obdržal in vztrajno razvijal, z leti pa ponovno postal temeljni steber izobraževanja pevcev na Slovenskem. Med študenti je bilo precej pevcev iz drugih jugoslovanskih republik, kar pripisujemo dobremu imenu Eve Novšak-Houška, ki je bila priznana koncertantka po Jugoslaviji in v tujini ter tako referenčno ime za kvaliteten študij. Od druge polovice 80. let je v okviru pevskega oddelka nastalo več izvirnih opernih predstav, izvedenih v SNG Opera v Ljubljani, ki so nastale pod mentorstvom Ondine Otta Klasinc, Eve Novšak-Houška in Alenke Dernač Bunta (J. Offenbach: *Srečkova pesem*, W. A. Mozart: *Bastien in Bastiena*, *Lažna vrtnarica*, *Figarova svatba*, J. Massenet: *Don Kihot* idr).³⁴⁷

346 *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*, 108–114.

347 Osebni arhiv Eve Novšak-Houška.

Mezzosopranistka **Eva Novšak-Houška** (r. 1942) je leta 1964 na ljubljanski Akademiji za glasbo diplomirala iz klavirja (prof. Hilda Horak), tri leta kasneje je pod mentorstvom profesorice Ksenije Kušej-Novak dokončala študij solopetja (1967) in nato še podiplomski študij (1968). S pomočjo državne štipendije se je izpopolnjevala pri Antonu Dermoti na Visoki šoli za glasbo in upodabljaljočo umetnost na Dunaju, kjer je zaključila specializacijo in prejela priznanje kot najboljša študentka leta. Že kot študentka je sodelovala s priznanimi skladatelji, kot je Lojze Lebič, in krstno izvedla njej posvečeno delo za mezzosopran in orkester *Požgana trava* (1965), prejela Prešernovo nagrado Akademije za glasbo (1967) in prvo nagrado na tekmovanju jugoslovanskih umetnikov v Zagrebu (1969). Kot predstavnica jugoslovanskih radijskih hiš je bila finalistka mednarodnega tekmovanja pianistov, pevcev in violinistov v Parizu, ki je nosilo ime po slavnem violinistu Jacquesu Thibaudu (1969). Uveljavila se je kot koncertna pevka različnih slogovnih obdobj, še posebej kot interpretka sodobne in avantgardne glasbe. Nastopala je na recitalih širom Jugoslavije, bila redna gostja Zagrebškega bienala, Glasbene tribune v Opatiji, beograjskega festivala BEMUS, Varaždinskih baročnih večerov, Varšavske jeseni, graškega festivala *Steirische Herbst* in ne nazadnje Festivala sodobne komorne glasbe v Radencih. Kot komorna glasbenica je gostovala širom Evrope in v Kanadi ter po krajih nekdanje Jugoslavije in v Sloveniji. Kot članica Ansambla Slavko Osterc in Zagrebškega kvarteta je izvedla številne novitete slovenskih in jugoslovanskih avtorjev. Sodelovala je s priznanimi dirigenti (Milan Horvat, Lovro von Matačić, Pavel Dešpalj, Janus Kovacs, Vladimir Kranjčević, Anton Nanut, Samo Hubad idr.), s Triom Lorenz, z Zagrebškimi solisti in številnimi drugimi ansambli ter posnela vrsto del vokalno-instrumentalnega značaja in avtorsko LP-ploščo. Posebej se je proslavila kot mojstrica samospevov in krstila številna zanjo napisana dela (Lojze Lebič: *Požgana trava*, *Novembrske pesmi*, *Štiri Kocbekove pesmi*, Uroš Krek: *Canticum Resianum*, *Pesmi za Evo*, Pavel Šivic: *Zaklinjanja*, *Sosredja*, Marijan Lipovšek: trije samospevi *Odisej* idr.). Za izvirne izvedbe je prejela več nagrad in priznanj, med njimi Župančičevo nagrado (1972) in nagrado Društva slovenskih skladateljev (1983). Na Akademiji za glasbo je poučevala od leta 1973 do upokojitve leta 2009 in nato še do leta 2012. Skrbela je za razvoj oddelka za petje, vabila eminentnih gostujočih profesorjev, se borila za kadrovske izpopolnitev, širitev in posodobitev učnih načrtov, gojila stike s srednjimi glasbenimi šolami ter skušala vplivati na višjo raven poučevanja in ne nazadnje si je prizadevala za umetniško prezenco študentov. Vzgojila

Slika 19: Eva Novšak-Houška (foto Tihomir Pinter)

je številne operne in koncertne pevce, kot so Irena Baar Vremšak, Branko Robinšak, Željka in Neda Martić, Marjan Trček, Mojca Vedernjak, Zoran Potočan, Vera Danilova, Nataša Krajnc Zupan, Katarina Lenarčič. Nekateri med njimi so tudi odlični pedagogi, ki svoje varovance pripravljajo za študij in pevski poklic.

Skladatelj **Marijan Gabrijelčič** (1940–1998) je postal dekan s študijskim letom 1985/86 in vodil Akademijo kar osem let. Po rodu je bil iz Gorenjega Polja nad Anhovim. Šolal se je na učiteljski šoli v Tolminu, kjer je na njegovo nadaljnjo glasbeno pot vplival učitelj in zborovodja Makso Pirnik, in na Višji pedagoški šoli (predhodnici Pedagoške akademije) v Ljubljani.

Tam ga je h komponiranju spodbujal skladatelj Zvonimir Ciglič. Študij je nadaljeval na Akademiji za glasbo, kjer je pri Lucijanu Mariji Škerjancu leta 1966 diplomiral iz kompozicije ter pri njem opravil tudi specialistični študij (1967–1969). Kot učitelj glasbe je služboval na osnovnih šolah na Vipavskem in v Ljubljani, bil svetovalec za glasbo in glavni tajnik Zveze kulturnih in prosvetnih organizacij Slovenije (ZKPOS) ter urednik njenih glasbenih izdaj. Urejal je revijo *Glasbena mladina* (1973–75), bil umetniški vodja in vršilec dolžnosti direktorja Slovenske filharmonije (1975–76), vodil je različne pevske zборе (med drugim Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec), bil glasbeni kritik časopisa *Delo* in esejist, nato pa od leta 1978 do smrti profesor teoretičnih predmetov na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je leta 1988 dosegel naziv redni profesor. Kot komponist je bil mentor danes uspešnim glasbenikom, Larisi Vrhunc, Dušanu Bavdku, Žigi Staniču, Jerci Oblak idr. Kot zagovornik sodobne glasbe je bil soustanovitelj festivalov Kogojevi dnevi ter Revolucija in glasba, pobudnik Večerov z muzami na Zemonu ter Hitovih muz na gradu Dobrovo. Slovensko sodobno glasbo je kot predavatelj predstavljal na mednarodnih glasbenih festivalih (Varšava, Moskva, Dunaj, Salzburg). Pisal je pretežno vokalno in vokalno-instrumentalno glasbo ter se izražal v sodobnih kompozicijskih tehnikah, vendar ni bil avantgardist. Za njegova dela je značilno polifono vodenje glasov, naslanjal se je tako na klasične kot disonančne strukture do atonalnosti, uporabljal politonalnost, modalne melose in iskal navdih v ljudskih pesmih, predvsem rodne Primorske in Prekmurja.³⁴⁸ V uvodniku jubilejnega zbornika ob 50-letnici Akademije leta 1989 je pomenljivo zapisal: »Sodobno glasbeno mišljenje ne pozna pregrad; upošteva [...] vrednost tradicije, uprte v prihodnost. Tako storimo tudi sedaj delujoči člani in člani glasbene muze«. ³⁴⁹ V zborih, samospelih in večjih vokalno-instrumentalnih delih se je pogosto naslonil na besedila Srečka Kosovela (zbori: *Jesen, Kraška jesen, Kličem vas, bratje, Vetri v polju*) ter uglasbil besedila Karla Destovnika Kajuha (*Samo milijon*), Daneta Zajca (*Dve vrani*), Garsia Lorce (*Preludij* za tenor solo, ženski zbor, harfo in godala), v *Veliki maši*, posvečeni spominu žrtvam vojn, pa je uporabil delo *Podobe iz sanj* Ivana Cankarja. Za zborovske zasedbe je priredil številne ljudske pesmi (*Kralj Matjaž, Vuprem oči*), v narodnem izročilu pa je našel navdih tudi za

348 Valentin Bogataj in Metka Sulič, *Marijan Gabrijelčič 1940–1998* (Škofja Loka: Muzejsko društvo: Skupina Gama, 2008); Bratuž, Andrej; Gabrijelčič, Marijan. *Slovenska biografija*. ZRC SAZU, 2013: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1009720/#primorski-slovenski-biografski-leksikon> (obiskano 6. 1. 2020); Alojzij Pavel Florjančič, »In memoriam Marijan Gabrijelčič«, *Loški razgledi*, l. 46 (1999), št. 1, 451–456.

349 *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*, 8.

obsežnejša dela (*Riba Faronika*). Med njegove najbolj prepoznavne instrumentalne skladbe, v katerih je pogosto prepletal več orkestralnih skupin, sodijo *Memento mori* za pihala, trobila in tolkala, *Tolminci* za simfonični orkester, *Eufonija* za flavto, harfo, violončelo in godala ter *Salonika II* za simfonična pihala, trobila in tolkala. Za skladateljske dosežke je prejel več pomembnih nagrad in priznanj.³⁵⁰

Mandat Marijana Gabrijelčiča sta zaznamovala tudi oba prodekana, **Breda Oblak** za študijske zadeve in **Fedja Rupel** za umetniško dejavnost. Ob nastopu dolžnosti so si zadali več ciljev, tudi povečevanje števila študentov. To se je zdelo povsem mogoče, saj je znano, da je bila ljubljanska Akademija za glasbo zaradi pedagoško in umetniško odličnih pedagogov ter vsestransko uspešnih študentov v jugoslovanskem merilu vse bolj cenjena. Posebnega pomena so bili uspehi ljubljanskih študentov na tekmovanjih mladih glasbenikov jugoslovanskih akademij, kjer so močno odstopali od povprečja ter tako opozarjali na kvalitetno rast Akademije za glasbo v Ljubljani. To ji je prineslo širši sloves in vedno nove študente iz drugih jugoslovanskih republik.³⁵¹ Od 70. let naprej je bilo med profesorji glavnih predmetov vse več tistih, ki so se izšolali na domači akademiji in se kasneje kalili na izbranih ustanovah po Evropi ter si tako pri svojem pedagoškem in umetniškem delovanju prizadevali doseči evropsko primerljive standarde (npr. flautista Boris Čampa in Fedja Rupel, hornist Jože Falout, trobentač Anton Grčar, klarinetist Alojz Zupan, violinista Dejan Bravničar in Rok Klopčič, pianist Aci Bertoncelj, tolkalist Boris Šurbek idr.). Ko se vprašamo, zakaj so posamezniki po pridobljeni diplomi v Ljubljani odhajali na prestižne šole v tujino, so odgovori enoznačni: zavedali so se zmožnosti svojih profesorjev, stopnje pridobljenega znanja in stanja slovenskega poustvarjalnega prostora, ki je za doseganje višje ravni zahtevalo boljše usposobljene glasbenike, primerljive z evropskimi standardi.³⁵² Poznamo pričevanja, kako vplivno je bilo za pihalce in trobilce izobraževanje v pariških šolah, ki so veljale za najboljše v Evropi in širše. Tam so se izobraževali tudi ameriški glasbeniki. Potrjujejo domnevo, da je bil oddelek za pihala in trobila na ljubljanski Akademiji vrsto let kadrovsko pomanjkljivo zaseden in da so tako na srednji kot visoki stopnji

350 Bogataj in Sulič, *Marijan Gabrijelčič 1940–1998*, 15–57.

351 Dokumentacija o tem, zakaj je v drugi polovici 80. let prišlo do občutnega povečevanja vpisa, je zelo pomanjkljiva. Predvidevanja je potrdil takratni prodekan prof. Fedja Rupel. Povzeto po pogovoru januarja 2020. Spoštovanemu profesorju se iskreno zahvaljujem za zaupanje in pojasnila. Najvidnejši dokazi pa so seznami diplomantov, ki potrjujejo visok odstotek študentov iz drugih jugoslovanskih republik.

352 Povzeto po pogovorih s Fedjo Ruplom, Antonom Grčarjem in Jožetom Faloutom. Zapise hrani avtorica.

poučevali ne dovolj kompetentni učitelji. Prav podiplomsko izobraževanje posameznikov v Parizu in njihova vrnitev v domovino, kjer so se drug za drugim ob umetniškem udejstvovanju vpeli v pedagoško delo, sta vplivala na kvaliteto slovenskih simfoničnih orkestrrov in komornih ansamblov ter na izobraževanje mladih talentov na srednji in visoki stopnji. Ugotavljamo, da se je oddelek za pihala in trobila od začetka 70. let izjemno razvil in postal povsem enakovreden prej vodilnima oddelkoma za godala in instrumente s tipkami oziroma klavir. Kot pravi Jože Falout, so bile možnosti za podiplomsko izobraževanje v Parizu maloštevilne in odvisne od republiških štipendij, ki so se med seboj celo precej razlikovale, saj so bile tiste, ki jih je podeljeval Beograd, občutno višje od slovenskih.³⁵³ Prvi se je na *Conservatoire supérieur de musique* šolal klarinetist Ernest Ačkun (1930–2001), doma iz Hrastnika. Leta 1946 je na povabilo že omenjenega Bruna Bruna, prav tako Hrastničana, odšel na Glasbeno akademijo v Beograd, kjer je pri Brunu diplomiral, in leta 1955 odšel za dve leti v Pariz (1955–1957), kjer je bil njegov profesor priznani Ulysse Delécluse. Nato je deloval kot solo klarinetist beograjske filharmonije, s katero je izvedel številna dela iz klasične literature in se proslavil kot interpret najsodobnejših južnoslovanskih skladateljev (Josif Marinković, Petar Konjović, Dejan Despić, Mirjana Živković, Vojislav Kostić idr.). Nekatero skladbo so bile v njegovi interpretaciji prvič javno izvedene zunaj Jugoslavije. Ernest Ačkun je veljal za izjemnega interpreta z virtuozno tehniko in prepričljivo muzikalnostjo.³⁵⁴ Zelo povedna je ugotovitev, da je iz zasavskih krajev izšla vrsta odličnih klarinetistov, Bruno Brun, Ernest Ačkun, Mihael Gunzek, Alojz Zupan in ne nazadnje Jože Kotar. Kaj je vplivalo na to, je težko dokazljivo, gotovo tudi godbeništvo, ki je v teh krajih izjemno živahno in na visokem nivoju.

Od sredine 50. do začetka 60. let se je v Parizu šolala prva garda na Slovenskem delujočih pihalcev, najprej flautist Boris Čampa. **Boris Čampa** (1926–2000) je po diplomi (1952) odšel za krajši čas na izobraževanje v Pariz, se vrnil v Ljubljano in se po nekaj letih službovanja odločil za vrnitev in vpis na *École Normale de Musique de Paris*, kjer je prejel naziv *Licence de Concert* (1962). Študiral je pri priznanih profesorjih (Gaston Crunell, Eugène Marcel Masson in Henri Lebon) ter se seznanil s sodobno flautistično šolo Marcela Moyseja. Njegova didaktična literatura za tehniko

353 Po pogovoru z Jožetom Faloutom, marec 2020. Spoštovanemu kolegu se iskreno zahvaljujem za deljenje spominov in poudarkom, ki razsvetljujejo zgodovino Akademije za glasbo.

354 Ačkun, Ernest (1930–2001) – Slovenska biografija: www.slovenska-biografija.si › oseba › sbi1001280 (obiskano 3. 3. 2020).

in oblikovanje tona je priznana povsod po svetu. Moysejevo metodiko je Čampa prenesel v lastno prakso ter na Slovenskem utemeljil sodobno francosko flavtistično šolo. Razvijal je novejšje metode poučevanja, sodeloval pri nastajanju učbenikov za flavto ter vzgojil več generacij orkestrskih glasbenikov, koncertantov in pedagogov, kot so Anica Bratuša, Fedja Rupel, Jože Pogačnik, Irena Grafenauer, Rudi Pok, Aleš Kacjan, Cveto Kobal idr. Po diplomi v Parizu se je kot solo flavtist zaposlil v Orkestru Slovenske filharmonije, poučeval na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani in najbolj nadarjene pripravljaj na akademski študij. Leta 1972 je postal profesor na Akademiji za glasbo, kjer je ostal do upokojitve leta 1993. Bil je najvidnejši slovenski flavtist svojega časa in koncertant z obsežnim programom. Z orkestri in komornimi sestavi je nastopal v različnih evropskih državah. Sodeloval je s Slovensko filharmonijo, Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija in RTV Zagreb, s sarajevsko in beograjsko filharmonijo ter s številnimi slovenskimi in tujimi solisti. Bil je član pionirskega Ansambla Slavko Osterc (od 1961), ki je vrsto let izvajal najsodobnejša dela slovenskih skladateljev.³⁵⁵

Eden prvih Čampov študentov **Fedja Rupel** (r. 1937) je visokošolski študij zaključil leta 1959, dve leti kasneje pa še podiplomsko specialistično stopnjo. Tako kot njegov profesor je v Parizu s pomočjo štipendije francoske vlade med letoma 1961 in 1962 študiral na *École normale de Musique* pri Gastonu Crunellu in Henryju Lebonu, se izpopolnjeval v komorni igri in prejel diplomu »Licence de Concert«. V mladih letih je bil tako kot oče violinist in že leta 1957 je postal član dve leti poprej ustanovljenega Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana. Od 1958 je tam igral flavto (1958–1960) in bil kolega z odličnimi glasbeniki, ki so tako kot on dodobra zaznamovali slovenski umetniški prostor (Jože Falout, Ivo Petrić, Mojmir Sepe, Ciril Škerjanec, Alojz Zupan idr.). Po pariškem obdobju je bil desetletja član orkestra Slovenske filharmonije (1961–1986). Med letoma 1966 in 1975 je na Akademiji za glasbo deloval kot predavatelj komorne igre kot eden redkih s tovrstno diplomom, od leta 1975 do 2014 pa je poučeval tudi flavto. Ukvarjal se je tudi z didaktično literaturo za flavto in napisal nekaj avtorskih skladb. Med njegovimi najuspešnejšimi diplomanti so: Karolina Šantl Zupan, Matej Zupan, Renata Penezić, Alenka Zupan, Matej Grahek, Ana Kavčič Pucihar, Milena Lipovšek in ne nazadnje Alja Velkavrh. Fedja Rupel je leta 2013 prejel naziv zaslužni profesor. Vključeval se je tudi v vodstvene

355 Čampa, Boris (1926–2000) – Slovenska biografija: ww.slovenska-biografija.si › oseba › sbi1021340 (obiskano 2. 3. 2020)

dejavnosti, in sicer kot prodekan za umetniško dejavnost (1985–1993) in kot dolgoletni predstojnik Oddelka za pihala, trobila in tolkala (1993–2005). Kot komorni glasbenik je deloval v ansamblu Slavko Osterc in Ljubljanskem pihalnem triu, kot solist pa s priznanimi pianisti (Janko Ravnik, Marijan Lipovšek, Aci Bertonec, Vlasta Doležal-Rus idr.). S posebno pozornostjo se je posvečal delom sodobnim slovenskim skladateljem in krstno izvedel številna, tudi njemu posvečena dela. Zapustil je bogato bero studijskih posnetkov ter za svoje umetniško delo prejel številna prestižna priznanja.³⁵⁶

Klarinetist **Alojz Zupan** (1935–2012) se je rodil v slovenski rudarski družini v Aumetzu v Franciji. Leta 1947 se je z družino preselil v Trbovlje, dokončal osnovno in nato poklicno šolo ter obiskoval glasbeno šolo in igral pri trboveljski godbi. Leta 1953 se je vpisal na ljubljansko Srednjo glasbeno šolo in nato na Akademijo za glasbo, kjer ga je poučeval rojak Mihael Gunzek. Še pred diplomo je začel igrati v Simfoničnem orkestru RTV Ljubljana (1958–1987), kjer je bil kasneje vrsto let prvi klarinetist solist. Po diplomi (1961) je kot štipendist Prešernovega sklada študiral v Parizu pri priznanem profesorju Henriju Dionetu. Seznanil se je s francoskim načinom igranja, svetovno literaturo in z glasbili priznane znamke Selmer, kar je prenesel v svoje delovno okolje. Alojz Zupan, med prijatelji in kolegi poznan po vzdevku Vuj, je nastopal na številnih solističnih recitalih in bil 25 let član reprezentativnega slovenskega komornega sestava Pihalnega kvinteta RTV Ljubljana, s katerim je prejel nagrado Prešernovega sklada (1983). Krstno je izvedel številna dela slovenskih skladateljev in mnoga izmed njih so bila posvečena prav njemu. Izdal je vrsto gramofonskih plošč, kaset in zgoščenk ter snemal za arhiv RTV Slovenija. Poučeval je na ljubljanski Srednji glasbeni in baletni šoli, od leta 1974 pa na Akademiji za glasbo, kjer se je stalno zaposlil leta 1987 in deloval tudi po upokojitvi, od leta 2009 kot zaslužni profesor. Pod njegovim mentorstvom je diplomiralo več kot 50 študentov, med njimi Prešernovi nagrajenci Akademije za glasbo in Univerze v Ljubljani ter uveljavljeni solisti (Jože Kotar, Andrej Zupan, Jurij Hladnik, Dušan Sodja, Slavko Kovačič, Franjo Maček, Bogo Pikš idr.). Alojz Zupan je bil dolgoletni vodja oddelka za pihala, trobila in tolkala in je zaslužen za razvoj sodobnega poučevanja klarineta na Slovenskem. Vrsto let je vodil Delavsko godbo Trbovlje (1989–2007), ki je dosegala najvišja mesta na domačih in mednarodnih tekmovanjih. Iz njenih vrst so izšli številni profesionalni glasbeniki. Prejel je Betettovo nagrado, Škerjančevo priznanje, Gallusovo

356 Kaja Romih, *Življenje in delo Fedje Rupla*, mag. n. (Akademija za glasbo UL, 2019).

Slika 20: Alojz Zupan (foto Franci Virant)

plaketo, plaketo Bojana Adamiča, plaketo RTV ter kot dirigent pihalnega orkestra Trbovlje dve prvi nagradi na svetovnem tekmovanju pihalnih orkestrrov Kerkrade na Nizozemskem. Foto Alojz Zupan

Hornist **Jože Falout** (r. 1934) velja za utemeljitelja trobilnega oddelka Akademije za glasbo ter prvaka solističnega, komornega in orkestrskega igranja na Slovenskem. Rojen je bil v Ljubljani, po očetovi strani pa je bil francoskih korenin. Že kot fantič se je navdušil na godbenim igranjem in se vključil v Šišensko mladinsko godbo. Po Srednji glasbeni šoli se je vpisal na Akademijo (1953–1957) in uspešno diplomiral. Rog ga je poučeval Dragan Gürtl z Glasbene akademije v Zagrebu kot zunanji sodelavec ljubljanske

Slika 21: Jože Falout (iz osebnega arhiva)

šole. Čeprav mu je bilo po diplomi ponujeno poučevanje na srednji stopnji, se je odločil, da svoje znanje še nadgradi na pariškem konservatoriju, za kar je dobil republiško štipendijo. Kot študent slovitega profesorja Jeana Devémyja je pridobil še štipendijo francoske države in na *École Normale de Musique de Paris* je leta 1961 prejel naziv *Licence de Concert*. Kot pravi, ga je pariški profesor navdal s samozaupanjem, da je presegel povprečje in dosegel visok umetniški nivo. Od začetka študijskih let je igral v Orkestru Slovenske filharmonije (1954–65), nato v Simfoničnem orkestru RTV Ljubljana (1965–71), kjer je s svojimi študenti dosegel izjemno raven sekcije trobil, kakršne dotlej na Slovenskem ni bilo. Kot solist je Jože Falout

je preigral domala vso pomembnejšo literaturo za rog ter postavil mejnike poustvarjanja na najvišji možni ravni. Ena njegovih življenjskih priložnosti je bilo sodelovanje z Zubinom Mehto, s katerim se je proslavil na evropskih odrih. Kot član Pihalnega kvinteta RTV Ljubljana, s katerim je leta 1983 prejel nagrado Prešernovega sklada, Ansambla Slavka Osterca in drugih podobnih skupin, je izvedel številna sodobna dela slovenskih skladateljev. Bil je predan in cenjen pedagog. Na Akademiji za glasbo je redno poučeval od 1971 do 2007 in vzgojil generacije uspešnih glasbenikov, za kar je prejel naziv zaslužni profesor. Njegovo delo nadaljuje Boštjan Lipovšek, posredno tudi Andrej Žust kot član Berlinske filharmonije.³⁵⁷

Po zaslugi odlično izobraženih profesorjev je postal študij pihal in trobil primerljiv z ustanovami z mnogo daljšo tradicijo izobraževanja. Dolgotrajna praksa poučevanja čeških glasbenikov, članov orkestrrov ljubljanske Opere, SF in RTV Ljubljana na srednji in deloma tudi na visoki stopnji, je zlagoma izzvenevala. Večinoma so bili solidno izobraženi, pogosto šolani na vojaških srednjih šolah, ki so skrbele za podmladek pihalnih godb. Te šole so lahko bile odlične, vendar niso dosegale visokošolske ravni, kar pa v obdobju med obema vojnama in nekaj let po drugi svetovni vojni ni bila ovira za zaposlitev v orkestrih. Nekateri že omenjeni posamezniki so tako postali honorarni sodelavci srednje in visoke stopnje Akademije za glasbo v Ljubljani in predstavljajo pionirje poučevanja pihal in trobil na Slovenskem. Podobne vrzeli so bile prva leta tudi med pedagogi na področju godal, kjer izstopa Jan Šlajs, ki pa je kmalu po drugi svetovni vojni odšel nazaj na Češko. Drugače je bilo s prvimi visokoškolskimi učitelji petja in klavirja, ki so bili večinoma slovenskega rodu in odlično šolani na Dunaju, v Pragi ali drugod. Vzrokov, ki so vplivali na razlike v ustreznosti kadrov, je vsekakor več. Precej povedni so povezani z glasbeno šolo Glasbene matice, ki je imela na določenih področjih odlične pedagoge (solopetje, klavir), in prav ti so že na začetku 20. stoletja poskrbeli za dobro šolan podmladek. Če se vrnemo v 60. leta prejšnjega stoletja, je moč ugotoviti, da se je po zaslugi podiplomskega izobraževanja na tujem takrat med slovenskimi glasbeniki izoblikovala skupina visokoškolskih učiteljev z odličnimi kompetencami tako na pedagoškem kot umetniškem področju, ki je bila primerljiva evropskim standardom. Ker so drug za drugim postajali profesorji Akademije za glasbo, so pripomogli h kvalitetnejšemu napredovanju mladih glasbenikov in k

357 Povzeto po pogovoru z Jožetom Faloutom, marec 2020, glej tudi seminarsko nalogo na oddelku za glasbeno pedagogiko AG UL Anje Slokan o življenju in delu Jožeta Falouta, arhiv Katedre za zgodovino glasbe.

vsestranski prepoznavnosti ustanove. Ob že naštetih je treba omeniti vsaj še Dubravko Tomšič Srebotnjak, Alojza Srebotnjaka in Antona Grčarja.

Dubravka Tomšič Srebotnjak (r. 1940) je največja slovenska pianistka, »pianistka herojske moči in nebeške vizije«. Klavirju se je posvetila pri štirih letih ob profesorici Zori Zarnik in kot čudežni otrok imela svoj prvi recital pri petih letih. Po izobraževanju na Srednji glasbeni šoli (1945–50) in Akademiji za glasbo (1950 do 1952) je z družino, ki jo je vsestransko podpirala, odšla v London. Pianist Claudio Arrau jo je napotil na študij v ZDA na konservatoriju Julliard v New Yorku k prof. Katherine Bacon, kjer je diplomirala z dvema posebnima nagradama (1957). Izobraževala se je tudi na Notre Damu in na univerzi Columbia. Leta 1955 se je v Aspnu (Kolorado) izpopolnjevala pri skladatelju Dariusu Milhaudu in pianistu Alexandru Unineskemu. Tega leta je na državnem tekmovanju v New Yorku prejela naziv največji glasbeni talent ZDA v starosti od 12–16 let. Kot mlada umetnica je debitirala z newyorškimi filharmoniki in redno nastopala na recitalih. Po koncertu v znameniti dvorani Carnegie Hall v New Yorku (1957) se je dve leti izpopolnjevala pri slovitem Arthurju Rubinsteinu in se nato posvetila umetniški karieri. S samostojnimi

Slika 22: Dubravka Tomšič Srebotnjak (arhiv AG, foto Jana Jocič)

recitali ter s slovitimi orkestri in dirigenti je nastopila na vseh večjih svetovnih odrih in vseh celinah. Snemala je za sloveče radijske in televizijske postaje ter posnela vse velike klavirske koncerte od Johanna Sebastiana Bacha do Sergeja Prokofjeva in Alojza Srebotnjaka. Za odlične založbe je posnela več kot devetdeset zgoščenk (Vox Classics, Koch International, Pentagon Classics in IPO Recordings, Stradivari Classic, Pilz media group, Založba kaset in plošč RTV Slovenija) in med drugim prejela nagrado Grand Prix DU DISQUE Liszt za najboljšo ploščo leta z deli Franza Liszta (2003). Je prejemnica številnih prestižnih nagrad na pianističnih tekmovanjih (Ernest Hutchinson Special Award, New York, 1957; Carl M. Roeder Memorial Prize, New York, 1957; 3. Nagrada mednarodnega tekmovanja »F. Busoni« Bolzano, 1961; 1. Nagrada in zlata medalja na mednarodnem tekmovanju »Mozart Festival«, Bruselj, 1967), kot umetnica pa dobitnica najvišjih možnih odlikovanj nacionalne ravni (Župančičeva nagrada, 1970; Prešernova nagrada za življenjsko delo, 1975; zlata plaketa Univerze v Ljubljani za posebne dosežke na področju pedagoškega in umetniškega ustvarjanja, 1989; častno članstvo v Slovenski filharmoniji, 1995; častna meščanka mesta Ljubljana, 2005; zlati red za zasluge Republike Slovenije, 2018). Dubravka Tomšič Srebotnjak je cenjena žirantka mednarodnih pianističnih tekmovanj. Na Akademiji za glasbo se je zaposlila leta 1967 in dosegla naziv zaslužna profesorica (2013). Je predana pedagoginja in mentorica generacijam odličnih pianistov. Pod njenim okriljem je diplomirala vrsta umetnikov in pedagogov, kot so: Sonja Pahor, Hinko Haas, Lidija Stanković, Tatjana Ognjanovič, Tomaž Petrač, Anja German, Slaven Kulenović, Fada Azzeh, Tadej Horvat, Natalija Šaver, Sara Rustja in številni drugi.³⁵⁸

V študijskem letu 1988/89 so bili na Akademiji za glasbo med tridesetimi redno zaposlenimi učitelji tudi naslednji: komponista **Alojz Srebotnjak** in **Dane Škerl**, pianisti **Dubravka Tomšič Srebotnjak**, **Acı Bertoncely**, **Zdenka Novak** in **Primož Lorenz**, organist **Hubert Bergant**, violinista **Rok Klopčič** in **Dejan Bravničar**, čelista **Ciril Škerjanec** in **Miloš Mlejnik**, flautista **Boris Čampa** in **Fedja Rupel**, klarinetista **Mihael Gunzek** in **Alojz Zupan**, hornist **Jože Falout**, trobentač **Anton Grčar**, za petje **Eva Novšak-Houška**, kot doktorja znanosti pa **Breda Oblak** in **Primož Kuret**. Ob njih je bilo okrog 40 honorarnih sodelavcev, torej krepko več od redno zaposlenih, tudi takih, ki so pokrivali temeljna področja izobraževanja: Anton

358 Tomšič, Dubravka (1940–) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi710232/> (obiskano 9. 4. 2020), Dubravka Tomšič Srebotnjak, <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/107> (obiskano 9. 4. 2020).

Nanut dirigiranje, Božo Rogelja oboo, Jože Banič in Božidar Tumpej fagot, Stanko Arnold trobento, Boris Šinigoj pozavno, Ruda Kosi-Ravnik harfo ter ne nazadnje Budislav Vidrih kontrabas.³⁵⁹

Skladatelj in pedagog **Alojz Srebotnjak** (1931–2010) je bil po rodu Postojnčan, njemu ljubi svet pa Kras. Po ljubljanski Srednji glasbeni šoli, kjer ga je za kompozicijo navdušil učitelj Jurij Gregorc, je študiral na Akademiji za glasbo in diplomiral pri Lucijanu Mariji Škerjancu (1957). Bil je član Kluba komponistov, generacije nadobudnih skladateljev, ki si je želela stikov s sodobno evropsko in svetovno glasbo ter prestopiti meje kompozicijske tehnike, ki jo je določil profesor Škerjanc. Njegove skladateljske prvence so izvajali na koncertih Kluba komponistov (1954–58), ki so orali ledino slovenskemu glasbenemu modernizmu. Da bi stopil v svet sodobne glasbe, se je Srebotnjak po diplomi izpopolnjeval v Rimu, Parizu, Londonu in Sieni ter nato razvil svoj lastni kompozicijski slog s poudarjeno ekspresivnostjo. Kot mlad skladatelj je iskal stik z Marijem Kogojem, se oprijemal ljudske tematike in pesnitve Srečka Kosovela (moški zbor *Bori*, samospjev *Ne, jaz nočem še umreti*). V instrumentalni glasbi je že kot mlad razvijal polifono prepletanje glasov v slogu dodekafonske glasbe, čemur se je dosledneje zapisal po letu 1960, ko je postal tudi vpliven član skupine *Pro musica viva*. Skupina mladih skladateljev se je oklenila značilnosti nove glasbe ter predstavljala jedro avantgarde na Slovenskem (A. Srebotnjak, I. Petrić, L. Lebič, M. Stibilj, I. Štuhec, D. Božič, J. Jež). Alojz Srebotnjak je bil najradikalnejši predstavnik dodekafonske glasbe, pozneje je skladal v serialnosti, aleatoriki in neoekspresionizmu ter se pogosto naslanjal na ljudsko glasbo in tudi na bolj tradicionalne kompozicijske prijeme. Napisal je številna vokalna, vokalno-instrumentalna, komorna in orkestralna dela ter scensko in filmsko glasbo. Alojz Srebotnjak je eden najprepoznavnejših slovenskih skladateljev druge polovice 20. stoletja. Za svoje delo je prejel več prestižnih nagrad, tudi Prešernovo (1998), Kozinovo (2000) in Župančičevo nagrado za življenjsko delo (2006). Sprva je poučeval na ljubljanski Pedagoški akademiji (1964–1970), nato na Akademiji za glasbo (1970–2001), kjer je dosegel naziv zaslužni profesor. Bil je dolgoletni predstojnik oddelka za kompozicijo in vsestransko vplivna osebnost, med njegovimi študenti pa izstopajo Marko Mihevc, Aldo Kumar, Dušan Bavdek, Peter Šavli, Jaka Pucihar idr.³⁶⁰

Anton Grčar (r. 1940), po rodu Ljubljančan, se je po končani strokovni šoli odločil za glasbeni poklic, končal Srednjo glasbeno šolo (1962) in nato

359 *Akademija za glasbo 1919–1939–1989*, 11–12.

360 Barbo, *Pro musica viva*; Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 322–24, 395–99.

v pospešeni obliki še dodiplomski in podiplomski študij na Akademiji za glasbo (1964). Poučeval ga je priznani hrvaški klasični in jazz trobentač Stanko Selak (1928–2015), med letoma 1962 in 1966 zunanji sodelavec ljubljanske Akademije, sicer pa diplomant dunajske Akademije za glasbo in solo trobentač Zagrebške filharmonije. Anton Grčar je že kot srednješolec opravil avdicijo za igranje v Slovenski filharmoniji, kjer se je po obeh diplomah tudi redno zaposlil. Sprav je imel mesto prve trobente, z leti pa je postal solo trobentač. S Slovensko filharmonijo in priznanimi dirigenti je gostoval širom po svetu, bravurozno izvajal solistična dela za trobento in orkester ter prejemal izvrstne kritike. Kot pravi, so mu prav turneje z orkestrom omogočile spoznavati literaturo, razširjati repertoar in se seznanjati s posnetki najvišjega kova. Z orkestrom je izvedel tudi številna dela slovenskih skladateljev. Kot izjemno talentiran je tudi sam postal vrhunski interpret in kot tak idol slovenskih trobentačev. Bil je ustanovitelj Slovenskega trobilnega kvinteta (Anton Grčar in Stanko Arnold trobenta, Boštjan Lipovšek rog, Stanko Valh pozavna in Darko Rošker tuba), ki je deloval več kot trideset let (ust. 1972), se kalil na mednarodnih tekmovanjih, koncertnih turnejah, spodbujal nastanek novih del in bil eden najboljših trobilnih sestavov svojega časa. Posnel je številna dela z orkestrom in v komornih sestavih, leta 1978 pa samostojno LP-ploščo, ki je bila pred kratkim ponatisnjena v digitalni obliki. Anton Grčar je ob umetniškem delu tudi poučeval in se leta 1974 zaposlil na Akademiji za glasbo, kjer je bil leta 2010 razglašen za zaslužnega profesorja. Kot izvrstno izobražen in umetniško prekaljen trobentač je dvignil študij trobente na mednarodno primerljivo raven. Njegovo ime je pritegnilo vrsto študentov, ki jih je vodil na dodiplomski in podiplomski stopnji. Številni so danes osrednji člani slovenskih nacionalnih orkestrov, mednarodno uveljavljeni solisti in profesorji Akademije za glasbo (Stanko Arnold, Tibor Kerekeš, Mauro Maur, Franc Kosem, Dejan Glamočak, Anžej Remšak, Jan Grčar). Anton Grčar se je izkazal tudi kot prodekan za umetniško dejavnost. Prejel je vrsto nagrad, dve nagradi Prešernovega sklada (1978 za samostojno umetniško delo, 1982 pa kot član Slovenskega kvinteta trobil) in Župančičevo nagrado (1987).³⁶¹

Čeprav smo omenili, da se je Akademija za glasbo kadrovsko krepila, tovrstna slika ni bila zadovoljiva in ne v korist redno zaposlenih pedagogov. Najbolj pereče je bilo na oddelku za petje, kjer je število študentov od sredine 60. let upadalo. Leta 1986 je bilo izpostavljeno, da sta bila v zadnjih desetih

361 Anton Grčar, RTV Slo: 4d.rtvslvo.si › arhiv › radio-ga-ga-video (obiskano 10. 4. 2020).

Slika 23: Stiški dvorec, stavba Akademije za glasbo (foto Tanja Svenšek)

letih med študenti zgolj dva vpisana iz domačih srednjih glasbenih šol, ostali pa iz drugih republik, kar je pomenilo, da ljubljanska Akademija ni zmogla slediti kadrovskim potrebam slovenskega glasbenega prostora. Glavno krivdo za takšno stanje so pripisovali srednjim glasbenim šolam, ki svojih dijakov naj ne bi izobraževale na ravni, primerni za vstop na visoko stopnjo. Predstojnica Eva Novšak-Houška je rešitev tega problema videla v boljšem povezovanju Akademije s srednjimi šolami, s kadrovske okrepitvijo oddelka, v tesnejšem sodelovanju z ljubljansko operno hišo in ne nazadnje z nagovarjanjem nadobudnih pevcev k pevskeemu izobraževanju in organizacijo poletnih tečajev mednarodno priznanih pevcev in profesorjev, kot je bila Marjana Lipovšek.³⁶²

Če je bilo v študijskem letu 1985/86 na Akademiji za glasbo okrog 200 študentov, je število v naslednjem letu naraslo na 220, do konca drugega mandata dekana Marijana Gabrijelčiča pa na 250 (1992/93).³⁶³

362 Osebni arhiv Primoža Kureta. Dopis Problematika pevskega oddelka s podpisom Eve Novšak-Houška.

363 *Akademija za glasbo 1919–1939–1989*, 49, 51–57.

V obravnavanem obdobju je bilo študentom in profesorjem omogočeno plodnejše sodelovanje s tujino. Posamezni oddelki so imeli možnost pridobiti štipendije za podiplomski študij, sredstva za udeležbo na tečajih in seminarjih, krajše študijske izmenjave učiteljev, sodelovanje na simpozijih in konferencah ter za izmenjavo gostovanj študentskih ansamblov.³⁶⁴ Leta 1987 je zaokrožila pobuda za uvedbo višješolskega izobraževanja v harmoniki, ki jo je na Akademijo za glasbo naslovila Skupnost glasbenih šol Slovenije s podpisom takratnega predsednika Francija Okorna. Po večletnem prizadevanju na ravni dogovorov je bilo omenjeno združenje na predlog obeh Srednjih glasbenih šol, ljubljanske in mariborske, ugotovilo, da je v slovenskem prostoru za poučevanje harmonike na nižji in srednji stopnji potrebna nadgradnja srednješolske izobrazbe, ki je bila po zakonodaji dotlej edina mogoča. V podkrepitev svojega sklepa so izpostavili velik interes za študij, potrebo po kadrih v glasbenih šolah ter to, da je bilo med tedanjimi učitelji srednjih šol dovolj kompetentnih kandidatov za poučevanje na višji stopnji. To so podkrepili z navedbo, da je na Slovenskem poučevalo precej učiteljev harmonike z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo, pridobljeno na priznanih ustanovah na tujem.³⁶⁵ Čeprav je bilo v sistemu usmerjenega izobraževanja za diplomante srednješolskega programa instrumentalist-harmonikar predvideno nadaljevanje šolanja, se to ni uresničevalo. Navzlic temu so bili kandidati za nadaljevanje študija primorani oditi v tujino. Pobudi srednjih glasbenih šol in širše strokovne javnosti znotraj Akademije ni bilo ugodeno. Zdi se, da so odgovorni postopke za njeno uresničitev iz takih in drugačnih razlogov zavlačevali, kajti predmet harmonika je bil na Akademiji za glasbo uveden šele v študijskem letu 2009/10. Če je bilo sprejemanje novih programov načeloma zelo dolgotrajno in pri posameznih ni bilo videti rešitev, so se direktive o izvajanju z režimom skladnih predmetov odvijale zelo hitro. V študijskem letu 1988/89 je Akademija izmed predmetov v sklopu predmeta Temelji marksizma (sociologija, filozofija, politična ekonomija in politologija) po navodilih UL lahko izbrala dva obvezna predmeta. Po hitrem postopku so člani Akademskega sveta izbrali sociologijo (predavatelj dr. Dimitrij Rupel) in filozofijo (predavatelj dr. Lev Kreft)³⁶⁶ ter se tako na mehak način izognili bolj politično obarvanim predmetom.

364 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG od 1988 do 1990. Dopis dekana Marijana Gabrijelčiča predstojnikom oddelkov z dne 20. 2. 1986.

365 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90. Dopis ravnateljice Srednje glasbene in baletne šole Maribor Majde Jecelj z dne 30. 9. 1987 in Skupnosti glasbenih šol z dne 30. 12. 1987.

366 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90, Zapisnik z dne 27. 12. 1988.

Vodstvo Akademije si je prizadevalo, da bi ustanova oživila ali vzpostavila sodelovanje s sorodnimi zavodi sosednjih držav (Trst, Celovec, Gradec) ter poglobila kontakte z akademijami širšega jugoslovanskega prostora. Dotlej so se študentje le-teh srečevali zgolj ob priložnostih tekmovalnega značaja, v prihodnje pa naj bi izpeljali tudi izmenjalne koncerte študentov in profesorjev. V poznih 80. letih so se študentje vseh smeri pogosteje udeleževali zveznih in mednarodnih tekmovanj.³⁶⁷ V letnem načrtu za študijsko leto 1989/90 so izpostavili pomembnejše koncerte študentov, ki so povedni pokazatelji, kako se je umetniška dejavnost študentov skozi leta stopnjevala. Takrat so bili predvideni po trije koncerti simfoničnega koncerta s solisti, petnajst koncertov komornih ansamblov učiteljev in študentov, en orgelski koncert (Cankarjev dom), štiri zborovski koncerti, večer z deli mladih skladateljev in študentska komorna opera v SNG Ljubljana. K temu je treba prišteti še javne produkcije oddelkov, ki so bile enkrat tedensko.³⁶⁸ Profesorji so se zavedali, da je za študente javno nastopanje izjemnega pomena, zato so si prizadevali, da bi ti imeli več možnosti. Med utečenimi so bili koncerti komornih skupin v Rdeči dvorani ljubljanske Mestne hiše ter v mali dvorani Slovenske filharmonije, ki jih je s študenti pripravljala Fedja Rupel kot profesor komorne igre. Prav tako so se vrstili nastopi zunaj Ljubljane, posebno na nižjih glasbenih šolah, ki so bili spodbuda najmlajšim glasbenikom in primerna promocija akademskega študija.³⁶⁹ Število javnih nastopov študentov se je iz desetletja v desetletje strmo dvigalo. Stopnjevalo se je znotraj posameznih oddelkov, solistično, v komornih zasedbah in orkestrih, v okviru različnih abonmajev Akademije ter gostovanj po Sloveniji in v tujini. Pri tem ugotavljamo, da diplomanti oziroma alumni v svojem delovnem okolju, ki je večinoma pedagoške narave, bistveno manj javno nastopajo kot v študentskih časih, kar potrjuje prizadevanja ustanove v prid študentskemu nastopanju.

Akademija si je v poznih 80. letih zadala, da bo s sodelovanjem svojih profesorjev vplivala na dvigovanje strokovne ravni učiteljev glasbenih šol. V ta namen je zasnovala in izpeljala organizacijo seminarjev za področja, ki naj bi bila najbolj potrebna spodbud akademske sfere. Izobraževanje v obliki seminarjev za komorno glasbo je potekalo v Velenju (v tistem času Titovo

367 Prav tam.

368 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90, Letni delovni načrt za leto 1989/90.

369 Povzeto po pogovoru s profesorjem Fedjo Ruplom, prodekanom za umetniške zadeve Akademije za glasbo med letoma 1985 in 1993. Zapis hrani avtorica.

Velenje), za glasbene pedagoge pa v Bovcu.³⁷⁰ Posebej uspešen in vpliven je bil bovški seminar, ki ga je zasnovala in vodila Breda Oblak.³⁷¹ Vidne sadove so prinesla tudi večletna prizadevanja vodstva in posameznih učiteljev na področju strokovnega in znanstvenega dela, saj so posamezniki redno publicirali učbeniška gradiva različnih izobrazbenih ravni. Pianistka Tanja Zrimšek je leta 1990 pripravila že tretji del učbenika *Metodika klavirskega pouka in klavirske igre*, Breda Oblak je objavljala didaktične komplete za učence in učitelje osnovnih šol, Primož Kuret pa se je znanstveno ukvarjal s proučevanjem slovenske glasbene preteklosti do moderne ter objavjal v domačih in tujih znanstvenih publikacijah.³⁷² **Dr. Breda Oblak** je postala steber glasbenopedagoške stroke na Slovenskem, **dr. Primož Kuret** pa se je s svojim znanstvenim delom uveljavil doma in v mednarodnem prostoru. ter si prislužil naziv »evropski muzikolog«. ³⁷³ Podiplomski študij na Oddelku za glasbeno pedagogiko je potekal v sodelovanju s Filozofsko fakulteto, medtem ko je specializacije po programih dirigiranje, klavir, orgle, violina, violončelo, flauta, klarinet in trobenta izvajala Akademija.³⁷⁴ Vzdrževala je redne stike z vedno novimi tujimi ustanovami, s katerimi so posamezni profesorji razpravljali o programih in učnih načrtih ter se udeleževali konferenc pedagoškega in znanstvenega značaja (Poljska, Rusija, Avstrija, Belgija idr.).³⁷⁵ Po umetniški plati je bilo živahno sodelovanje z vsemi pomembnejšimi glasbenimi zavodi in društvi, kot so Cankarjev dom, Slovenska filharmonija, SNG Ljubljana in Maribor, Društvo slovenskih skladateljev, Glasbena mladina, Društvo glasbenih umetnikov Slovenije idr.³⁷⁶

Leta 1989 je Akademija praznovala 50-letnico delovanja. Ob tej priložnosti so bila profesorjem ustanove prvič podeljena priznanja Univerze v Ljubljani. Dubravka Tomšič Srebotnjak je prejela častno plaketno in svečano listino, Uroš Prevoršek pa kot prvi naziv zaslužni profesor.³⁷⁷ Ker je polstoletni jubilej sovpadal s 70-letnico Univerze, je bila Akademija pozvana, da v čast skupnemu praznovanju pripravi vrsto koncertov, ki so se zvrstili maja tega

370 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90, Zapisnik Sveta AG z dne 27. 12. 1988.

371 Tina Bohak, »Breda Oblak – spiritus agens seminarskega izobraževanja glasbenih pedagogov 'Glasbeni Bovec'«, *Breda Oblak – Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*. 65–75.

372 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90, Zapisnik Sveta AG z dne 27. 12. 1988.

373 V čast njegove 80-letnice so ga kolegi počastili z izidom knjige z naslovom *Evropski muzikolog prof. dr. Primož Kuret* (Celje: Celjska Mohorjeva družba: Mohorjeva družba, 2015), ki jo je uredil Edo Škulj.

374 Arhiv AG, Fascikel Zapisniki Sveta AG, 1988–90, Zapisnik Sveta AG z dne 27. 12. 1988.

375 Prav tam.

376 Prav tam.

377 Arhiv AG, Zapisnik Sveta AG z dne 29. 3. 1989.

leta. Kot gostja je nastopila nekdanja študentka Akademije za glasbo flavtistka Irena Grafenauer, v počastitev pa so vključili tudi srečanje glasbenih akademij iz vse Jugoslavije.³⁷⁸ Jubileju v čast je Akademija izdala publikacijo, v kateri je predstavila vitalne podatke o študijskih programih, učiteljih in diplomantih.³⁷⁹

Pianist **Igor Dekleva** (r. 1933), skladatelj in pedagog komorne glasbe, je na Slovenskem skupaj s soprogo Alenko utrdil klavirski duo (Klavirski duo Dekleva). V Beogradu je študiral kompozicijo (1952–1954), nato klavir pri Janku Ravniku (1959) in pianistično specializacijo pri Hildi Horak (1967). Izpopolnjeval se je na Visoki šoli za glasbo v Münchnu in na Mozarteumu v Salzburgu, se uveljavil kot solistični in komorni glasbenik ter koncertiral na svetovni ravni. Posnel je več kot trideset nosilcev zvoka in je avtor serije televizijskih oddaj o klavirski glasbi (*Po belih in črnih tipkah*). Kot skladatelj in pedagog se je večinoma posvečal klavirskim delom in didaktični literaturi za mlade pianiste. Na Akademiji za glasbo je od leta 1967 do upokojitve sprva poučeval klavir, predvsem pa klavirski duo. Za svoje delo je prejel odlična priznanja, leta 2016 naziv zaslužni profesor.³⁸⁰

Fagotist **Božidar Tumpej** (1929–2020) se je glasbeno šolal v Gradcu in Beogradu, kjer je leta 1954 diplomiral in opravil podiplomski študij (1970). Med letoma 1954 in 1962 je deloval kot fagotist solist pri Komornem orkestru v Lozani, bil učitelj na tamkajšnjem konservatoriju in ekspertni sodelavec tovarne fagotov W. Schreiber & Söhne v Nauheimu v Zahodni Nemčiji. Nastopal je s slovitimi glasbeniki, kot so Paul Hindemith, Yehudij Menuhin, Nadia Boulanger, Maurice Gendron idr., ter ob klasičnih izvajal in snemal najsodobnejša dela za fagot. Po letu 1962 je bil vrsto let prvi fagotist Beograjske filharmonije, leta 1983 se je vrnil v Slovenijo in postal zunanji sodelavec Akademije za glasbo kot učitelj fagota.³⁸¹ Božidar Tumpej velja za utemeljitelja poučevanja fagota na Slovenskem.

Violončelist **Ciril Škerjanec** (1936–2009) izhaja iz Trbovelj. Srednjo glasbeno šolo je obiskoval v Ljubljani, nato pa študiral v Parizu na *École Normale de Musique* (1958–1961) pri slovitem Andréju Navarri in prejel *Licence de Concert*. Izpopolnjeval se je v Sieni pri mojstru Pablu Casalsu.

378 Arhiv AG, Fascikel Univerza splošno, 1989, dopis dekana Marijana Gabrijelčiča Univerzi z dne 3. 2. 1989.

379 Primož Kuret (ur.), *Akademija za glasbo 1919–1939–1989*.

380 Igor Dekleva in Franc Križnar, *Živeti z glasbo* (Ljubljana: DZS, 2006).

381 Tumpej, Božidar (1929–) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi733597/> (obiskano 12. 4. 2020); Tumpej, Božidar, red. prof. – ordiecoloe.com: http://www.ordiecoloe.com/music/tumpej_biographie.pdf (obiskano 13. 4. 2020).

Slika 24: Čelist Ciril Škerjanec s Komornim godalnim orkestrom AG 2005 (arhiv AG)

Umetniško pot je začel kot prvi violončelist pri Simfonikih RTV Ljubljana ob ustanovitvi leta 1955. Po diplomi je deloval v Essnu kot prvi violončelist Mestnega simfoničnega orkestra (1962–1969 in 1979–1982), bil nekaj let član Simfonikov RTV Slovenija (1969–1972) in nato solo violončelist Orkestra Gürzenich v Kölnu (1987–1990). Večkrat je nastopil v znameniti newyorški dvorani Carnegie Hall, med drugim kot solist v Dvořakovem *Koncertu za violončelo in orkester št. 2 v h-molu* s Slovensko filharmonijo (1976). Sodeloval je s številnimi komornimi zasedbami. S pianistom Acijem Bertonclem in japonsko pianistko Mičiko Otaki je nastopal na velikih svetovnih odrih, igral je v Slovenskem triu oziroma Triu Tartini, Komornem ansamblu Slavka Osterca ter ansamblu Camerata slovenica. Izvedel je domala vsa slovenska solistična, komorna in koncertna dela za violončelo, številna tudi krstno. Bil je velik poznavalec glasbene literature in prepričljiv interpret. Za umetniško delo je prejel nagrado Društva slovenskih skladateljev kot najboljši izvajalec slovenskih glasbenih del (1974) in nagrado Prešernovega sklada (1976).

Pedagoško pot je začel kmalu po diplomi na Akademiji za glasbo (1961), bil nato profesor na Muzički akademiji v Beogradu, na *Folkwang Hochschule* v Essnu (danes *Folkwang Universität der Künste*), od leta 1982 pa je poučeval na Akademiji za glasbo v Ljubljani, vzgojil odlične čeliste ter vodil godalni orkester, s katerim je uspešno uril bodoče orkestrske glasbenike.³⁸²

Z jesenjo 1989 je bil Marijan Gabrijelčič ponovno imenovan za dekana, prodekanja za študijske zadeve je bila še naprej Breda Oblak, prodekan za umetniško dejavnost pa Fedja Rupel.³⁸³ V zadnjem obdobju socialistične Jugoslavije so se študentje Akademije udeležili številnih dejavnosti izven matične ustanove: festivala sodobne jugoslovanske glasbe Muzička tribuna v Opatiji, Revije mladinskih pevskih zborov v Zagorju, različnih poletnih šol in tekmovanj za posamezna glasbila ter ne nazadnje posvetov o glasbeni metodiki.³⁸⁴

Med diplomanti v letih 1986 in 1990 so bili: **Danica Pirečnik** (glasbena pedagoginja in zborovodkinja, dobitnica številnih domačih in mednarodnih nagrad), **Tatjana Ognjanovič** (pianistka, nagrajenka mednarodnih tekmovanj, koncertantka in profesorica na Akademiji za glasbo), **Peter Šavli** (pedagog in skladatelj, imetnik umetniškega doktorata Univerze Cornell v zvezni državi New York), **Dušan Kranjc** (delujoč v Salzburgu in Ljubljani, solo pozavnist Orkestra SF, član komornih zasedb v Salzburgu ter profesor pozavne na Akademiji za glasbo), **Bojana Krstulović** (pianistka, korepetitorica, strokovna svetnica na Akademiji za glasbo), **Bojan Gorišek** (pianist, koncertant sodobne klavirske glasbe, dobitnik nagrade Prešernovega sklada), **Zoran Mitev** (solo fagotist Orkestra SF), **Andrej Misson** (skladatelj, zborovodja in publicist, doktor glasbenoteoretičnih znanosti), **Vladimir Mlinarič** (pianist, koncertant in profesor na Akademiji za glasbo) idr.³⁸⁵ Magistrski študij na glasbeni pedagogiki sta zaključili **Albinca Pesek** (kot asistentka je delovala na pedagoškem oddelku Akademije za glasbo, kot profesorica pa na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru) in **Miroslava (Mira) Voglar** (avtorica glasbenih pravljic, izštevank in ugank, profesorica na Pedagoški fakulteti v Ljubljani). Leta 1987 je **Breda Oblak** kot prva na Slovenskem doktorirala iz glasbene pedagogike in zagovarjala disertacijo z naslovom *Ustvarjalno učenje v glasbeni vzgoji na stopnji razrednega pouka osnovne šole* (mentor dr.

382 Škerjanec, Ciril (1936–2009) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi652901/> (obiskano 13. 4. 2020); Akademija za glasbo: <https://www.ag.uni-lj.si/obvestila/obvestila/320> (obiskano 13. 4. 2020).

383 Arhiv AG, Zapisnik Sveta AG z dne 19. 6. 1989.

384 Arhiv AG, Letni načrt za leto 1989/90.

385 *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*, 115–117; *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 59–60.

Leon Zorman, somentor prof. Dane Škerl).³⁸⁶ Breda Oblak je v tem času že sodelovala na vseh pomembnih posvetih in konferencah o glasbeni vzgoji na Slovenskem, kjer je predavala o svojem videnju lika glasbenega pedagoga, o problematiki glasbene vzgoje v slovenskem šolstvu ter ne nazadnje se je – za naš prostor pionirsko – poglobljala v pomen ustvarjalnega učenja v glasbeni vzgoji.³⁸⁷ Kot prodekanja, zadolžena za študijske procese in tovrstno problematiko vseh takratnih sedmih oddelkov, je med drugim uvedla nekaj trajnih, zelo dobrodošlih sprememb, kot so informativne ure za študente, možnost prisostvovanja pri diplomskih izpitih in internih produkcijah, pisna informativna gradiva za kandidate za študij idr.³⁸⁸

V študijskem letu 1989/90 je bila Akademija za glasbo gostiteljica že 16. srečanja glasbenih akademij in fakultet Jugoslavije, na katerem so se zvrstili koncerti ustvarjalcev in poustvarjalcev ter posveti študentov muzikoloških in etnomuzikoloških smeri ter glasbenih pedagogov. Med drugim je potekala aktualna razprava o možnostih poenotenja podiplomskega študija na območju tedanje Jugoslavije.³⁸⁹ Zdi se, kot da so omenjene debate potekale daleč od aktualnih političnih dogajanj, ki so napovedovala odmiranje jugoslovanske skupnosti. Iz ohranjenih arhivskih dokumentov za leto 1990/91 ni zaznati kakršnega koli gradiva, ki bi nakazovalo priprave ali odzive ustanove na osamosvojitve Slovenije. V tem kontekstu je precej osamljen dokument, datiran 9. julija 1990, ki ga je podpisal prorektor Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani Matjaž M. Zupančič. To je bil čas, ko so se članice Univerze spraševale o nadaljnji usodi nekaterih študijskih vsebin, povezanih s socialističnim režimom Jugoslavije, kot je bil predmet Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita SFRJ. Prorektor Zupančič je na pobudo več fakultet kot pravnik pripravil pisno mnenje o tem, ali naj se predmet v danih razmerah še naprej izvaja. Uradni navedek pravi, da ni bilo zakonite osnove, ki bi članice univerze obvezovala k izvajanju in ne k temu, da bi predmet opustila.³⁹⁰ S tem se je končala dolga polemika o izvajanju tega predmeta. Kot rečeno, uradni dokumenti ne izpričujejo kakršnihkoli odzivov vodstva ali drugih zaposlenih Akademije na osamosvojitve. Zato je tolikanj dragocenejše pričevanje Brede Oblak, ki opisuje, s kakšno težavo

386 *Akademija za glasbo 1919-1939-1989*, 121–125.

387 Iz dokumentacije osebne arhiva Brede Oblak.

388 Prav tam.

389 Prav tam.

390 Arhiv AG, Dopis Univerze Edvarda Kardelja Akademiji za glasbo z dne 9. 7. 1990, Memorandum o predmetu Temeljni splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite SFRJ.

je ustanova ob 10-dnevni vojni junija leta 1991 izpeljala izpite in diplome, ki so bili za študente vitalnega pomena. O tem med drugim takole:

Mnogi naši kolegi zunaj Ljubljane spričo ovir niso mogli prihajati na AG in tako so bile posamezne dejavnosti motene [...] in za vselej mi bodo ostali v spominu takratni diplomanti Oddelka za pihala, trobila in tolkala. Kljub težavam smo uspeli realizirati njihove diplomske izpite, kot prodekanja pa sem jim namenila tudi sklepni nagovor. Slovo je bilo boleče, saj so se morali ti mladi nadarjeni in uspešni diplomanti takoj, ko so dosegli dolgo pričakovani življenjski cilj, posloviti in se zglasiti v svojih vojaških formacijah [jugoslovanske armade, op. a.]. Moje misli so bile z njimi z neizmerno željo, da bi se srečno vrnili.³⁹¹

V proces osamosvojitve Slovenije je bilo vključenih več umetniških krogov, precejšnji del kulturnih ustvarjalcev in poustvarjalcev, tudi predstavnikov subkulture ter vrsta slovenskih intelektualcev najrazličnejših strok. Med najdejavnějšími je bilo Društvo slovenskih pisateljev, ki je proti koncu 80. let odmevno pozivalo k demokratizaciji družbe in osamosvojitvi, avtonomno vodilo poti osamosvojitvenega gibanja in vplivalo na vrsto družbenih procesov. Svojevrsten dokaz, da se niti z Jugoslavijo trgajo, je bil tudi njegov izstop iz Zveze književnikov Jugoslavije, kar je bilo zelo odmevno. Podobne moči sodelovati pri zgodovinski prelomnici slovenskega naroda v tistem času ni imelo nobeno drugo umetniško združenje, tudi ne Društvo slovenskih skladateljev, čeprav je tudi to leta 1990 izstopilo iz jugoslovanske zveze. Slovenski glasbeniki so gotovo podpirali demokratične spremembe in razumništvo, le redki pa so svoja prepričanja oznanjali v javnosti ali z glasbenimi deli državotvornega značaja. Izstopa Primož Ramovš, ki je na pobudo Lojzeta Peterleta, prvega predsednika slovenske vlade po plebiscitu, kot *hommage* osamosvojitvi napisal orkestralno delo *Per aspera ad astra* (Od trnja do zvezd), izvedeno ob prvi obletnici plebiscita, 19. decembra 1991 v Cankarjevem domu z Orkestrom Slovenske filharmonije.³⁹²

391 Dokumentacija iz osebnega arhiva Brede Oblak.

392 Koter, *Slovenska glasba 1918–1991*, 361–362.

AKADEMIJA ZA GLASBO V SAMOSTOJNI SLOVENIJI (1991–)

Obdobje od 1991 do 2009

Akademija za glasbo je v obdobje po osamosvojitvi Slovenije stopila z jasnim ciljem ostati osrednja izobraževalna ustanova za glasbeni študij in izvajala naslednje programe:

1. kompozicija in glasbena teorija, visokošolski program (dalje VIS)
2. dirigiranje (VIS)
3. petje (VIS)
4. instrumenti s tipkami (klavir, orgle, čembalo – VIS)
5. godala in drugi instrumenti s strunami (violina, viola, violončelo, kontrabas, harfa – VIS in kitara – VŠ oz. višješolski program)
6. pihala, trobila in tolkala (flavta, oboa, klarinet, fagot, rog, trobenta, pozavna, tuba – VIS in tolkala VŠ)
7. glasbena pedagogika (VIS)

Poleti 1991 je vodstvo z dekanom Marijanom Gabrijelčičem na čelu dobilo še en mandat.³⁹³ Iz letnih poročil razberemo, da se je število študentov iz leta v leto povečevalo in v študijskem letu 1991/92 doseglo 253 študentov. Tega leta je diplomiralo 64 študentov (od tega deset na višji stopnji). Kljub

393 Arhiv AG, Zapisnik Sveta AG z dne 18. 7. 1991.

tako visokemu številu šolajočih pa je bilo redno zaposlenih le okrog trideset učiteljev in strokovnih sodelavcev, medtem ko je bila vsota zunanjih sodelavcev že po tradiciji večja od stalnega učnega osebja.³⁹⁴ Takšen trend se do sedanjosti ni obrnil, čeprav si ustanova prizadeva, da bi Univerza v Ljubljani odobrila več sistemiziranih delovnih mest in zagotovila več finančnih sredstev. V zgodnjih devetdesetih letih so v okviru Oddelka za glasbeno pedagogiko pod vodstvom Brede Oblak potekale raziskave o stanju glasbenega šolstva v Sloveniji, kar naj bi pripomoglo k prenovi celotne šolske vertikale. Najpomembnejša akterja prenove, Breda Oblak in Primož Kuret, sta dejavno spremljala globalni razvoj glasbenega šolstva. Prav tako sta poznala delo na začetku 90. let ustanovljene evropske delovne skupnosti glasbenih pedagogov (EAS), ki je v okviru svojih kongresov pripravilo izhodišča za resolucijo o glasbenem pouku v splošnoizobraževalnih šolah. V ta projekt se je vključila tudi Slovenija in si prizadevala na osnovnih šolah uresničiti dve uri glasbenega pouka tedensko ter doseči splošne cilje. V resoluciji konference EAS, ki je bila septembra 1991 v Københavnu, so med drugim zapisali:

- »Otrokom in mladim naj bo dana demokratična pravica do izobraževanja umetniških spoznanj.
- Ohraniti regionalno, nacionalno in mednarodno glasbeno tradicijo ter zagotoviti, da bodo otroci in mladi ljudje dobili možnost vseobsegajočega in harmoničnega razvojnega procesa.
- Splošnoizobraževalne šole so odgovorne za realizacijo teh ciljev.
- V očeh sveta velja glasbena kultura kot eden izmed bistvenih znakov identitete Evrope.
- Glasbeni pouk naj bo v splošnoizobraževalnih šolah obvezen.
- Podpirati vokalne in instrumentalne ansamble – zbor in orkester sodita v vsako šolo.
- Šole naj imajo ustrezne učne prostore in sodobno učno opremo.
- Otroci v vrtcih imajo pravico do glasbene vzgoje in vzgojitelji naj imajo ustrezne kompetence.
- Države naj zagotovijo strokovno in pedagoško kompetentne učitelje za vse stopnje izobraževanja in v zadostnem številu.
- Evropske države naj v svoji nacionalni glasbeni vzgoji upoštevajo navedene člene in ustanovijo delovne skupine za uresničitev zadanih ciljev.«³⁹⁵

394 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1991 do 1993, Izvleček iz poročila o delu Akademije za glasbo v Ljubljani – za študijsko leto 1991/92, 2–3.

395 Osebni arhiv Primoža Kureta. Tipkopis »Glasbena vzgoja v novih razmerah« z njegovim podpisom.

V teh okvirih so bile na Akademiji sprejete strategije, ki naj bi prispevale k uresničevanju členov omenjene resolucije, kar se je udejanjalo skozi učne programe. Na pedagoškem oddelku so študentje pridobivali kompetence za delovanje v predšolskih ustanovah, v osnovnošolskih programih, glasbenih šolah in gimnazijah. Skladno z razvojem zakonodaje si je Akademija prizadevala za ukinitev višješolskega študija na vseh programih (izjemi sta bila programa kitare in tolkal, kjer je bil organiziran zgolj študij prve stopnje), uvedbo novega programa, smer cerkvena glasba, ter alternativnih usmeritev študija, pedagoški ali umetniški. Prenovljeni programi so začeli veljati s študijskim letom 1992/93, ko je bil z omenjenima izjemama ukinjen dvostopenjski študij in uveden oddelek za cerkveno glasbo, ki ga je vodil dr. Mirko Cuderman. Po prenovi je bila študentom dana možnost, da se v 3. letniku opredelijo, bodisi za umetniško bodisi za pedagoško smer, kar je veljalo na vseh programih razen za dirigiranje in cerkveno glasbo. Posledično so diplomanti visoke stopnje odslej prejemali drugačne nazive, glasbenim pedagogom je bil podeljen naziv profesor glasbe, ostalim pa profesor glasbe z navedbo področja, na primer profesor glasbe klarinetist, na umetniških smereh pa npr. akademski glasbenik klarinetist.³⁹⁶ Z naslednjim študijskim letom (1993/94) je bila predvidena uvedba visokošolskega študija tolkal, za kar je bila pripravljena potrebna dokumentacija, ustanova pa je imela tudi ustrezno habilitiranega učitelja, Borisa Šurbka, ki je kot honorarni sodelavec že poučeval na višji stopnji.³⁹⁷

Tolkalist **Boris Šurbek** (r. 1944) je na Akademiji za glasbo doštudiral klavir (prof. Hilda Horak) in tolkala (1965), ki jih je do leta 1989 poučeval priznani tolkalist nekdanje Jugoslavije Milan Bračko. Po diplomi se je izpopolnjeval na *Guildhall School of Music* v Londonu in nato postal solist in vodja tolkalne skupine Simfoničnega orkestra RTV Slovenija (do 2003). Bil je član Ansambla Slavko Osterc (1962–1982), s katerim je izvajal naj-sodobnejša slovenska dela. Koncertiral je na uglednih glasbenih festivalih, kot so Musicora v Parizu, Praška pomlad, Varšavska jesen, Muzički bienale v Zagrebu, Muzička tribuna v Opatiji in Bemus v Beogradu. Še posebej velja izpostaviti nastope v okviru Društva slovenskih skladateljev, Zagrebškega poletnega festivala, Imago Sloveniae in Piranskih glasbenih večerov. Kot vsestranski tolkalist je leta 1978 ustanovil Studio za tolkala, ki je združeval najvidnejše tolkalce, se promoviral kot odlično glasbeno telo, spodbujal

396 Arhiv AG, dopis dekana Marijana Gabrijelčiča na UL z dne 9. 9. 1992.

397 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1991 do 1993, Seznam vabljenih zunanjih sodelavcev za leto 1992/93.

Slika 25: Tolkalna sekcija v Simfoničnem orkestru AG 2019 (arhiv AG, foto Jana Jocič)

nova glasbena dela koncertnega značaja in v dvajsetih letih izvedel okrog 50 novitet. Boris Šurbek je postal vrhunski glasbeni interpret in najvidnejši slovenski tolkalist. Njegove interpretacije so arhivirane na številnih nosilcih zvoka. Kot profesor na Srednji glasbeni šoli v Ljubljani in nato na Akademiji za glasbo je zaslužen za razvoj ljubljanske tolkalne šole, ki je dosegla mednarodno primerljivo raven. Za svoje delo je prejela nagrado Društva slovenskih skladateljev, Škerjančevo nagrado, Betettovo nagrado in naziv zaslužni profesor (2016).

Oddelek za cerkveno glasbo naj bi omogočal študij programskih vsebin, ki v slovenskem šolskem sistemu niso bile dostopne in jih je bilo mogoče študirati zgolj v tujini, na primer v Rimu na *Conservatorio di Santa Cecilia*. Kakšni razlogi so ljubljansko Akademijo za glasbo spodbudili, da je odprla ta študijski program, ni dokumentirano. Sestavljen je iz splošnih glasbenoteoretičnih predmetov ter vrste specialnih, s katerimi naj bi študentje poglobljali svoja znanja ter se usposabljali za cerkvenega glasbenika (študij

orgel, organografija, gregorijanski koral, liturgika in liturgična zakonodaja, cerkveno glasbeno slovstvo, latinščina idr.). Iz redkih dokumentov na to temo razberemo, da je poglobitni namen tega programa usposabljanje študentov za delovanje v slovenskih župnijah, kjer naj bi diplomanti kompetentno vodili tako cerkveno kot posvetno glasbeno dejavnost.³⁹⁸ O tem, ali naj bi se slovenska Cerkev obvezala zaposlovati diplomirane cerkvene glasbenike Akademije za glasbo, ni dokumentov. Po skoraj treh desetletjih tega študija ugotavljamo, da zaposlovanje cerkvenih glasbenikov ne poteka, kot naj bi bilo zamišljeno, kar pomeni, da se ne zaposlujejo v slovenskih župnijah, temveč drugod.

V študijskem letu 1990/91 je na Oddelku za glasbeno pedagogiko stekel redni podiplomski –magistrski – program, za katerega je bila organizacijsko in vsebinsko zadolžena Breda Oblak, ki je po vzorih nekaterih tujih univerz pripravila tudi besedilo za Predlog podiplomskega programa po kreditnotočkovnem sistemu, ki je bil vrsta bodočega bolonjskega koncepta, s čimer je dokazovala poznavanje razvoja sistemov dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja.³⁹⁹ Med letoma 1991 in 1999 je magistrski študij zaključilo 15 študentov, ki so proučevali uvajanje glasbene terminologije v osnovne šole, prenovo glasbenega šolstva, vlogo motivacije v procesu glasbenega izobraževanja in glasbe v integriranem pouku, historično izvajalsko prakso na orglah in zapuščino historičnih glasbil na Slovenskem, recepcijo glasbe, vlogo in pomen računalnika ter sodobnih elektronskih glasbil v glasbeni vzgoji in drugo. V 90. letih je bilo ubranjenih osem doktorskih disertacij s področja glasbene pedagogike in v povezavi z zgodovino glasbe, ki sta jih mentorirala Breda Oblak in Primož Kuret. Raziskave so bile usmerjene v predšolsko glasbeno vzgojo (Albinca Pesek), dejavnike uspešnosti razrednih učiteljev pri glasbeni vzgoji v osnovi šoli (Mirko Slosar), v značilnosti polifonih skladb Stanka Premrla (Andrej Misson), problematiko retuš orkestrskega zvoka v Beethovnovih simfonijah (Borut Smrekar), izdelovanje glasbil na Slovenskem (Darja Koter), sistematiko glasbenopedagoške literature (Franc Križnar), motivacijsko naravnost učiteljev pri vzgojno-izobraževalnem delu učiteljev (Branka Rotar Pance) in v celostno glasbeno vzgojo v osnovni šoli (Barbara Sicherl-Kafol).⁴⁰⁰ Z utemeljitvijo podiplomskega magistrskega in doktorskega študija se je Akademija za glasbo vpisala med

398 Mirko Cuderman, »Oddelek za cerkveno glasbo«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 37.

399 Osebni arhiv Brede Oblak, tipkopis njenega delovanja po življenjskih obdobjih.

400 *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 83, 115–116.

znanstvenoraziskovalne ustanove slovenskega prostora, v katerega je prispevala vrsto aktualnih raziskav.

V prvi polovici 90. let je bila Akademija za glasbo še naprej dejavna pri oblikovanju in izpeljavi programov permanentnega usposabljanja za glasbene pedagoge, delujoče v splošnem in glasbenem šolstvu, ki je potekalo v Bovcu.⁴⁰¹ Vsebinski del je vodila Breda Oblak, takrat vodilna oseba pri razvoju glasbenopedagoške stroke in znanosti na Slovenskem. Skupaj s Primožem Kuretom pa sta bila vključena v mednarodno združenje glasbenih pedagogov (ArGeSüd), v okviru katerega sta na konferencah sodelovala z aktualnimi prispevki na teme o problematiki slovenskega glasbenega šolstva, spremljala novosti v stroki, sklejala poznanstva ter organizirala gostovanja priznanih strokovnjakov pri nas.⁴⁰² Najdejavnejše je bilo sodelovanje s profesorjem Petrom den Oudnom z nizozemskega konservatorija Hilversum, ki je več kot desetletje redno prihajal v Ljubljano. Na Akademiji za glasbo je izvajal predavanja, delavnice in orgelske koncerte ter s svojimi predlogi sodeloval pri izboljšavah učnih načrtov na oddelku za glasbeno pedagogiko. Z njegovim posredovanjem so bila odprta vrata slovenskim študentom za izpopolnjevanje v različnih nizozemskih glasbenih ustanovah.⁴⁰³ Tako kot se je v 90. letih preobražala slovenska družba, je to vplivalo tudi na prenovo visokega šolstva. Akademija za glasbo je sodelovala pri prenovi koncepta vertikale glasbenega šolstva, ki se je manifestirala v kurikularno reformo. Znanstveno naravnana eksperimentalna študija je pod vodstvom Brede Oblak dokazala potrebo po kvalitativni nadgradnji, h kateri je sodila tudi ideja humanistično naravnane glasbene gimnazije s splošnoizobraževalnimi in strokovnimi predmeti, ki bi diplomantom omogočala dovolj široko izobrazbo za vpis na univerzitetni študij različnih, ne le glasbenih smeri. To idejo so skupaj razvijali Breda Oblak, Primož Kuret in Franci Okorn. Slednji je skupna razmišljanja nadgradil v magistrski nalogi z naslovom *Prenova glasbenega šolstva v Republiki Sloveniji v luči novih ciljev in nalog, mednarodnih listin ter vizije šolstva na stopnji osnovnošolskega izobraževanja* (Akademija za glasbo, 1994). Vse to je dejansko prineslo nekaj bistvenih novosti in izboljšav, na primer v kontinuiteti glasbene vzgoje v osnovni šoli, pri uvajanju izbirnih vsebin in večji podpori zborovske dejavnosti.⁴⁰⁴

401 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1991 do 1993, Izvleček iz poročila o delu Akademije za glasbo v Ljubljani – za študijsko leto 1991/92, 4.

402 Osebni arhiv Brede Oblak.

403 Osebni arhiv dr. Primoža Kureta.

404 Osebni arhiv dr. Brede Oblak.

Akademija za glasbo si je prizadevala omogočiti raznoliko javno nastopanje svojih študentov. V sled temu so bili solistični, komorni in orkestralni koncerti vse številčnejši, tudi po različnih krajih Slovenije in v zamejstvu. Posamezni solisti so sodelovali s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenije in z Orkestrom Slovenske filharmonije, koncertno sta nastopila akademijski simfonični in komorni orkester ter pevski zbor, pa tudi študentje kompozicije, orgel in komornih ansamblov.⁴⁰⁵

Umetniško pedagoški svet (UPS) Akademije, ki ga je vodil dekan, je med drugim odločal o kadrovskih zadevah oziroma o izvolitvah v nazive, nostrifikacijah diplom in ne nazadnje o vlogah za priznavanje pomembnih umetniških del, ki širše uveljavljene komponiste, dirigente, instrumentaliste in pevce izenačuje z znanstvenim doktoratom in je pogoj za habilitacijo v visokošolskega učitelja. Januarja leta 1993 je upravni odbor razpravljal o predlogu Zakona o visokem šolstvu, ki je v akademskih krogih dvignil precej prahu in negotovanja, saj naj bi članicam univerze pri določenih rečeh odvzemal status pravne osebe. Skladno s tem so nekateri člani omenjenega sveta menili, da bi bilo to nedopustno, zato so se zavzemali za možnost, da se Akademija za glasbo izloči iz univerze in postane samostojna ustanova, kot je to bila do leta 1975. Podobna razmišljanja so se pojavljala tudi kasneje, vedno zaradi občutka zapostavljanja oziroma neenakopravnega položaja akademije znotraj univerze. Aktualna je bila tudi problematika ponovne uvedbe mature, načrtovane za leto 1994/95, kar je narekovalo pripravo novih stališč do vpisnih pogojev. Večina profesorjev je zagovarjala preizkus glasbene nadarjenosti ne glede na uvedbo mature, z utemeljitvijo, da ta ne more zadostovati normativom za vstop na glasbeni študij.⁴⁰⁶ Tako so na primer na Oddelku za glasbeno pedagogiko uvedli zelo natančno izdelan program preizkusa glasbene nadarjenosti, ki je bil dvostopenjski, saj je upošteval predznanje kandidatov iz srednje glasbene šole in tistih, ki so zaključili drugo izobraževanje.⁴⁰⁷

Umetniško pedagoški svet je z letom 1992/93 ukinil višješolski študij tolkal in začel proceduro za spremembo programa oddelka za pihala, trobila in tolkala, ki naj bi imel zgolj visokošolsko stopnjo. Učni načrt je pripravil tolkalist Boris Šurbek.⁴⁰⁸ Istočasno je prišlo do pobude za ukinitve višješolskega študija kitare in uvedbo visoke stopnje,⁴⁰⁹ kar se je uresničilo

405 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1991 do 1993, Zapisnik Sveta z dne 1. 3. 1991.

406 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje UPS z dne 31. 1. 1993.

407 Arhiv Brede Oblak. Dokumentacija o preizkusu nadarjenosti.

408 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik se je UPS z dne 15. 3. 1993.

409 Prav tam. Dopis kitarista Andreja Grafenauerja, ki je v tem času poučeval kitaro na višji stopnji.

leta 1996. Spomladi leta 1993 se je Svet akademije pripravljala na vnovične volitve dekana in prodekanov. Senatorji so razpravljali o pobudi aktualnega dekana Marijana Gabrijelčiča, da bi za vodstvo uvedli štiriletni mandat, in sicer z obrazložitvijo, da dveletno obdobje ne omogoča doseganje večjih ciljev. Ob tem so ugotovili, da veljavna zakonodaja tega ne podpira in da bodo spremembe mogoče šele po sprejemu novega statuta na ravni univerze. Dekan je v svojem poročilu med drugim poudaril, da je ustanova apelirala na več ustreznih naslovov zaradi potreb po primernejših prostorih in dodal, da se v dobrobit ustanove osebno zavzema za stavbe v okviru ljubljanskih Križank (Viteška dvorana, Križevniška cerkev in prostori Srednje šole za oblikovanje).⁴¹⁰ Kot je znano, tudi ta pobuda ni bila uresničena.

Maja 1993 je Svet akademije izglasoval novo vodstvo: za dekana je bil izvoljen **Dejan Bravničar**, prodekan za študijske zadeve je postal **Primož Kuret**, za umetniško področje pa **Anton Grčar**. Novo vodstvo je začelo z delom 1. septembra 1993.⁴¹¹

Dejan Bravničar (1937–2018) se je rodil v glasbeni družini, violinistu in skladatelju Matiji Bravničarju ter baletni plesalki in koreografinji Gizeli Pavšič. Violino se je učil pri priznanem ljubljanskem pedagogu Franu Staniču in že s petnajstimi leti zaključil srednjo glasbeno šolo. Leta 1957 je diplomiral na Akademiji za glasbo v razredu Karla Rupla in nato študiral v Moskvi pri Davidu Ojstrahu. Spomine na ta prelomna leta je strnil v knjigi *Pisma iz Moskve: študij violine z Davidom F. Ojstrahom na konservatoriju v Moskvi 1957–1960* (2015). Solistično se je uveljavil že v študentskih letih in prejel nekaj odmevnih nagrad. Izpopolnjeval se je tudi pri priznani solistki in komorni glasbenici Pini Carmirelli v Rimu. Po moskovskem obdobju je bil uspešen koncertant z mednarodnim slovesom in že leta 1964 je prejel nagrado Prešernovega sklada. Nastopal je z največjimi dirigenti svojega časa, kot so Carlo Zecchi, Jean Martinon in Riccardo Muti. Njegov repertoar je obsegal več kot 50 violinskih koncertov različnih obdobji od Vivaldija do Šostakoviča. Z orkestrom RTV Slovenija in Slovenske filharmonije ter pod vodstvom slovečih slovenskih dirigentov, Sama Hubada, Antona Nanuta, Boga Leskoviča in Uroša Lajovca, je krstil številna dela slovenskih skladateljev, Lucijana Marije Škerjanca, Marijana Lipovška, Daneta Škerla, Primoža Ramovša, Jakoba Ježa, Janeza Matičiča in svojega očeta Matije Bravničarja. Uveljavil se je tudi kot komorni glasbenik, posebno v Triu Tartini

410 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1990 do 1993, Zapisnik z dne 1. 3. 1993.

411 Arhiv AG, Fascikel Sveta AG od 1990 do 1993. Zapisnik Sveta z dne 12. 5. 1993.

Slika 26: Violinist Dejan Bravničar, dekan AG od 1993–2001
(arhiv AG, foto Tihomir Pinter)

s pianistom Acijem Bertonclem in violončelistom Cirilom Škerjancem, s katerim so koncertirali doma in na tujem ter prejeli izvrstne kritike. Radijski posnetki Dejana Bravničarja na nacionalni in mednarodni ravni so zelo cenjeni. Z letom 1965 je pričel s pedagoškim delom na ljubljanski Akademiji za glasbo, kjer se je leta 1968 stalno zaposlil, poučeval do upokojitve in tudi kasneje. Za svoje pedagoške dosežke je leta 2010 prejel zlato plaketo Univerze v Ljubljani in leta 2012 naziv zaslužni profesor. Bil je uspešen in cenjen profesor. Izobrazil je več kot sto violinistov, ki zasedajo pomembna mesta na umetniškem in pedagoškem področju, kar mu je leta 2015 prineslo častno članstvo v ESTA Slovenije (*European String Teachers Association*). V čast očetu Matiji Bravničarju je uredil in izdal knjigo *Spomini in srečanja* (2011).⁴¹²

⁴¹² Bravničar, Dejan (1937–2018) – Slovenska biografija: www.slovenska-biografija.si › oseba › sbi1020170 (obiskano 23. 2. 2020).

Dekan Dejan Bravničar je ob nastopu mandata ugotovil določena neskladja med veljavno zakonodajo in aktualnimi akti Akademije za glasbo, zato je sprožil postopke za njihovo ažuriranje in procedure za nastanek in sprejem manjkajočega.⁴¹³ S tem je pokazal odločno voljo po vzpostavitvi sistematičnega in z zakonom skladnega delovanja. Med strokovnimi težavami, s katerimi se je poglobljeje soočil, je bila pereča problematika pevskega oddelka, ki ni zmožal izšolati toliko diplomantov, kot bi bilo potrebno za zapolnitev vrzeli v slovenskih opernih hišah. Za premagovanje težav sta baletni plesalec, koreograf in predavatelj dr. Henrik Neubauer in dirigent Borut Smrekar skladno z mednarodnimi vzori spomladi 1993 pripravila predlog za ustanovitev in delovanje operne šole, ki naj bi potekala na Akademiji za glasbo kot dvoletno usposabljanje opernih pevcev. Vanjo bi se lahko vpisali kandidati, ki se iz različnih razlogov niso mogli izobraževati v okviru rednega študijskega programa. Operna šola kot krajša oblika izobraževanja pevskega talentov za potrebe opernih hiš je bila ustaljena že pred drugo svetovno vojno in s krajšimi presledki tudi kasneje. Po tradiciji so jo vodili izkušeni operni pevci, dirigenti ter režiserji. Podobno je bilo tudi drugod po evropskih državah. Slušatelji tovrstnih šol so pripravljali študentske operne predstave in sodelovali v profesionalnih gledališčih ter tako nabirali potrebne izkušnje za bodoče profesionalno delovanje.⁴¹⁴ Predloženi predlog z učnim načrtom je obravnaval Umetniško pedagoški svet AG oktobra 1993 in sprejel sklep, da takšno obliko izobraževanja pevcev podpira, kar je pomenilo sprožitev postopka na ustreznem ministrstvu.⁴¹⁵ Sledilo je dolgotrajno pogajanje med ministrstvom za šolstvo in šport in Akademijo, do odobritve predloženega programa pa je prišlo šele konec leta 1996, ko je Svet za visoko šolstvo RS potrdil operno šolo kot obliko visokošolskega izobraževanja v dobi treh let.⁴¹⁶ Z odobritvijo delovanja je bila oblikovana ekipa izvajalcev programa v sestavi: pedagogi Alenka Dernač Bunta, Milivoj Šurbek in Henrik Neubauer ter Darijan Božič kot strokovni sodelavec in direktor SNG Opera in balet Ljubljana.⁴¹⁷ Januarja 1994 je stopil v veljavo nov Zakon o visokem šolstvu, ki je prinesel nekaj novosti, med drugim to, da višjim predavateljem ni bilo več omogočeno predavati na visokošolskem študiju, kar je sprožilo

413 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje umetniško-pedagoškega sveta z dne 6. 10. 1993.

414 Prim. Milivoj Šurbek, »Operna šola kot triletni visokošolski študij«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 40.

415 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje umetniško-pedagoškega sveta z dne 6. 10. 1993.

416 Milivoj Šurbek, »Operna šola kot triletni visokošolski študij«, 40.

417 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1997, Zapisnik 15. seje Senata AG z dne 26. 3. 1997.

kadrovske spremembe in nove habilitacijske postopke. Aprila tega leta je Znanstveno-pedagoški svet Univerze potrdil spremembo programa Pihala, trobila in tolkala, in sicer z uvedbo študijske smeri saksofon, na Akademiji pa se je začela obravnavati predloga za uvedbo visokošolskega študija kitare.⁴¹⁸

Leto 1993 je bilo prelomno tudi za znanstvenoraziskovalno področje Akademije za glasbo. Muzikologa Primož Kuret in dr. Edo Škulj sta v okviru Akademije za glasbo in Teološke fakultete zasnovala ciklus muzikoloških simpozijev, ki jih stroka posveča proučevanju življenja in dela slovenskih glasbenih osebnosti. V prvi vrsti so namenjeni skladateljem, ki imajo na kulturnem področju ugledno mesto, vendar še niso bili deležni poglobljenih raziskav in objav. Že prvi simpozij je imel mednarodno udeležbo (naslednji so bili bodisi domači ali mednarodni) in je bil posvečen »očetu« slovenske muzikologije, uglednemu znanstveniku Josipu Mantuaniju (1860–1933). Na njem so sodelovali muzikologi in raziskovalci drugih ved ter s svojimi prispevki vsestransko osvetlili lik Josipa Mantuanija. Znanstvene ugotovitve sodelujočih so strnili v zborniku razprav (1994), kar je postala stalnica naslednjih konferenc. Zastavljeno delo sta oba imenovana nadaljevala in do leta 1999 uspešno izpeljala podobna srečanja o Hugolinu Sattnerju, Stanku Premrlu, Matiji Tomcu, Antonu Foersterju, Emilu Hochreiterju in Franu Gerbiču.⁴¹⁹ Od leta 2006 se tradicija muzikoloških simpozijev nadaljuje na Akademiji za glasbo v okviru katedre za zgodovino glasbe.

Mednarodno sodelovanje Akademije se je sredi 90. let razširjalo na program evropske skupnosti TEMPUS, ki je spodbujal stike med EU in partnerskimi državami zahodnega Balkana, Vzhodne Evrope in Osrednje Azije ter se osredotočal na reforme visokošolskega izobraževanja. Pobudo za sodelovanje je dal že omenjeni Peter den Ouden iz *Hogeschool voor de Kunsten (Hilversum Conservatorium)*. Uveljavljene so bile možnosti individualnih štipendij za slovenske študente, profesorjem obeh ustanov pa izmenjava izkušenj in poglobljanje stikov. Nadaljevalo pa se je že utečeno sodelovanje z dunajsko Visoko šolo za glasbo in upodabljačo umetnost, med drugim v obliki udeležbe študentov in profesorjev na mojstrskih tečajih kompozicije na Semmeringu.⁴²⁰

Vsakokratno vodstvo Akademije je stremelo k izboljševanju delovnih pogojev za študente in profesorje. Jeseni leta 1994 je dekan Dejan Bravničar

418 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje umetniško-pedagoškega sveta z dne 6. 4. 1994.

419 Primož Kuret, »Muzikološki simpoziji 1993–1999«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 43–44.

420 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje umetniško-pedagoškega sveta z dne 8. 6. 1994.

članom umetniško-pedagoškega sveta poročal o dogovorih z ministrstvom za šolstvo in šport in dobil zagotovilo, da bo AG najkasneje v štirih letih za svoje potrebe pridobila prostore Srednje šole za oblikovanje in fotografijo v Križankah, že prej pa v uporabo tamkajšnjo cerkev in viteško dvorano.⁴²¹ Šola za oblikovanje, ki naj bi se preselila na Roško, je še vedno na starem mestu, je pa leta 2019 v javnosti zaokrožila namera, da naj bi vse prostore Križank v naslednjih letih prevzel Festival Ljubljana.

Decembra 1994 je Univerza v Ljubljani slavnostno obeležila 75-letnico obstoja in v ta namen v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma priredila koncert v izvedbi simfoničnega in godalnega orkestra Akademije za glasbo, solistka je bila organistka Renata Bauer kot študentka podiplomskega specialističnega študija profesorja Huberta Berganta.⁴²² Slovesna je bila tudi podelitev priznanj zaslužnim profesorjem univerze. Naziv je prejela dolgoletna profesorica Akademije za glasbo pianistka Hilda Horak (1914–1995), ki je takrat dopolnila 80 let. Kot priznana in mednarodno uveljavljena interpretka je na ljubljanski Akademiji poučevala od leta 1946 do upokojitve 1973 ter vzgojila vrsto pianistov, kot so Igor Dekleva, Marina Horak, Primož Lorenz in Aci Bertoncely.⁴²³ Zaslužni profesor je postal tudi pianist in skladatelj Marijan Lipovšek (1910–1995) ob svoji 85-letnici. Kot pedagog je bil dejaven na različnih področjih, Akademija pa se mu je poklonila s celovečernim koncertom njegovih del.⁴²⁴ Posebne pozornosti je bil ob svoji 80-letnici deležen tudi Uroš Prevoršek (1915–1996), prav tako dolgoletni profesor in uspešen pedagog.⁴²⁵ Kot violinist, dirigent, skladatelj in kritik je bil najprej violinski virtuoz, nato pa dirigent in pedagog. Med drugo svetovno vojno je vodil Simfonični orkester Radia Beograd, posebej pa je zaslužen za razvoj orkestra RTV Ljubljana, ki ga je pomagal ustanoviti in ga vodil od začetkov leta 1955 do 1966. Kot pedagog je predaval glasbenoteoretične predmete in komorno igro ter bil dirigent simfoničnega orkestra AG.⁴²⁶

Dekan **Dejan Bravničar** je bil oktobra leta 1995 ponovno imenovan za dobo dveh let, novi mandat pa sta dobila tudi oba prodekana, Primož

421 Arhiv AG, Fascikel Seje UPS 1993 – 1994, Zapisnik seje umetniško-pedagoškega sveta z dne 19. 9. 1994.

422 Arhiv AG, Fascikel Univerza, Program koncerta 8. 12. 1994.

423 Arhiv AG, Fascikel Univerza, Dopis Univerze v Ljubljani Akademiji za glasbo.

424 Prav tam. Pismo Marijana Lipovška dekanu Dejanu Bravničarju.

425 Prav tam. Govor dekana Dejana Bravničarja v čast Urošu Prevoršku.

426 Prav tam.

Kuret in Anton Grčar.⁴²⁷ V želji po poustvarjalni odličnosti študentskih ansamblov je Akademija pri goslarju slovenskega rodu Jožefu Kantušerju (Josef Kantuscher), delujočem v nemškem Mittenwaldu, naročila set instrumentov za godalni kvartet.⁴²⁸ Odločitev za naročilo novih godal pri bavarskem mojstru ne preseneča, saj je bil Jožef Kantušer (1923–2015) izjemen goslar. Rodil se je na Pavlovskem vrhu pri Ljutomeru, od koder se je družina ob koncu 20. let preselila v Celje, kjer se je tako kot nekoliko starejši brat Božidar (1921–1999), kasneje uspešen skladatelj v Parizu, učil violino pri Ivanu Karlu Sancinu. Sancin pa ni bil le violinist in pedagog, temveč tudi izdelovalec godal, ki je Jožeta navdušil za goslarjenje. Kantušer se je goslarskih veščin izučil v Mittenwaldu in po drugi svetovni vojni do smrti tam tudi deloval. Za svoje izdelke (izdelal je ok. 850 glasbil) je prejel vrsto prestižnih nagrad, nanje pa muzicirajo številni vrhunski glasbeniki.⁴²⁹ Kvartet Kantušerjevih glasbil je Akademija tudi kupila in sodijo med njene najkvalitetnejše godalne instrumente. Nanje študentje tudi redno igrajo, posebno cenjeni sta viola in violončelo.⁴³⁰

Z letom 1995 je Akademija za glasbo storila nov pomemben korak na znanstvenoraziskovalnem področju. V okviru Oddelka za glasbeno pedagogiko je na pobudo Primoža Kureta pričela z izdajanjem znanstvene revije za glasbenopedagoška in druga glasbena področja, ki so jo poimenovali *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*. To je bil za ustanovo velik korak, saj dotlej na Slovenskem ni bilo revije, ki bi spodbujala študije iz glasbene pedagogike. Prav pomanjkanje možnosti objavljanja je bilo temelj za osnovanje revije, ki je služila tako etablirani stroki kot mladim raziskovalcem, ki so bili na Akademiji za glasbo vključeni v magistrski in doktorski študij. Podiplomski študij se je pod mentorstvom Brede Oblak in Primoža Kureta močneje razvijal od začetka 90. let. Uredniška politika *Glasbenopedagoškega zbornika* je sledila naslednjim usmeritvam: objavljati prispevke domačih in tujih avtorjev s področja glasbene pedagogike, izsledke magistrskih nalog in disertacij podiplomantov Akademije za glasbo ter druge prispevke glasbenih

427 Arhiv AG, Fascikel Dekan dopisi od 1993 do 1996. Sklep rektorja UL o imenovanju dekana Dejana Bravničarja z dne 1. 10. 1995. Sklep o ponovnem imenovanju obeh prodekanov, dr. Primoža Kureta in Antona Grčarja, z dne 3. 10. 1995.

428 Arhiv AG, Fascikel Dekan 1995, 1996, 1997. Dopis dekana Dejana Bravničarja Jožefu Kantušerju z dne 21. 9. 1995.

429 Violin maker Josef Kantuscher has died aged 91 | News | The ...: www.thestrada.com › 5879.article (obiskano 24. 2. 2020).

430 Arhiv AG, Fascikel Senat 1998, Zapisnik 22. seje Senata AG z dne 21. 1. 1998. Skrbnik godalnih instrumentov z izjemo kontrabasov v lasti Akademije za glasbo je Vasilij Meljnikov.

področij, ki so relevantna za razvoj glasbenopedagoške stroke. Že prva številka je potrdila potrebo po tovrstni reviji in utrdila prepričanje, da bo na znanstvenem polju dobila ustrezno mesto. Vsebinsko so izstopali prispevki o tradiciji in aktualni problematiki študija glasbene pedagogike, pojmovanju strukture učnih načrtov za splošno šolstvo ter o perspektivah glasbene vzgoje aktualnega časa (Breda Oblak), nato o glasbeni vzgoji in njeni estetski sporočilnosti (Wolfgang Mastnak), glasbenopedagoškem raziskovanju v visokem šolstvu (Wolfgang Reinstadler) ter ne nazadnje o motivaciji kot procesu glasbenega izobraževanja (Branka Rotar Pance) in o vlogi glasbe v integriranem pouku (Barbara Sicherl Kafol). Če je bila prva številka prvenstveno zapolnjena z glasbenopedagoškimi temami, je naslednja prinesla več prispevkov drugih glasbenih področij, saj je bila posvečena življenjskemu jubileju Primoža Kureta. Na pobudo nemškega muzikologa Petra Andraschkeja so jih strnili v tematski naslov *Glasbena srečanja med vzhodom in zahodom*, objave pa prispevali tako domači kot tuji strokovnjaki.⁴³¹ Revija se je iz leta v leto dobro razvijala in prerasla v publikacijo z dvema zvezkoma letno.

Z letom 1996 je bila Akademija ponovno registrirana za izvajanje do-diplomskega in podiplomskega študija ter za raziskovalno dejavnost. S tem letom je začela uvajati katedre za posamezna področja. Vsi oddelki so izvajali zgolj visokošolski program, vključevala pa je naslednje oddelke in katedre:

1. Oddelek za kompozicijo in glasbeno teorijo
2. Oddelek za dirigiranje
3. Oddelek za petje
4. Oddelek za instrumente s tipkami (klavir, orgle)
5. Oddelek za godala in druge instrumente s strunami (violina, viola, violončelo, kontrabas, harfa, kitara)
6. Oddelek za pihala, trobila in tolkala (flavta, oboa, klarinet, fagot, rog, trobenta, pozavna, tuba, saksofon, tolkala)
7. Oddelek za glasbeno pedagogiko
8. Oddelek za cerkveno glasbo
9. Katedro za ansambelsko igro⁴³²

Zgodovina poučevanja kitare na Akademiji za glasbo sega v leto 1985, ko je bil uveden študij prve stopnje. Visokošolski študij je tako prinesel pričakovano

431 Branka Rotar Pance, »Glasbenopedagoški zbornik«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 45–46.

432 Arhiv AG, Fascikel Prenova šolstva, Dopis na UL o organiziranosti AG z dne 2. 7. 1996.

Slika 27: Ansambel saksofonov na Triadi 2009 (arhiv AG, foto Lado Jakša)

nadgradnjo, ki jo je narekovala zakonodaja, saj je bila za poučevanje v glasbenih šolah po prenovi šolske zakonodaje poslej predvidena zgolj visoka stopnja izobrazbe. Študijski program kitare je omogočal izobraževanje na umetniški in pedagoški smeri, vendar se je večina pragmatično odločala za obe smeri. Zaradi izjemnega zanimanja in potreb glasbenega šolstva je bila uvedena tudi oblika izrednega študija.⁴³³ Študijska smer saksofon na oddelku za pihala, trobila in tolkala je zares zaživela v letu 1998/99, čeprav je neuradno potekala že nekaj let pred tem. Prvi pedagog je bil uveljavljeni saksofonist Matjaž Drevišek, prva diplomanta pa sta bila Andrej Knap in Primož Flajšman (1998). Število študentov saksofona se je hitro povečevalo, k čemur so prispevali tudi uspehi posameznikov, ki so se kalili na mojstrskih tečajih velikih umetnikov glasbenega sveta ter se uspešno dokazovali na mednarodnih tekmovanjih in prejeli zavirljiva priznanja.⁴³⁴

433 Andrej Grafenauer, »Študijska smer: kitara«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 38.

434 Matjaž Drevišek, »Študijska smer: saksofon«, *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 39.

Šolska zakonodaja je z letom 1994/95 ponovno uvedla maturo, kar pa ni veljalo za vse srednje šole, niti za srednje glasbene in baletne, ki so po zakonodaji ostajale na ravni strokovnih šol in izvajale zgolj zaključne izpite. To je v naslednjih letih povzročalo skorajda nepremostljive težave. Z letom 1996/97 je bil vpis na fakultete in akademije omogočen zgolj z opravljenom maturo. Za Akademijo za glasbo in diplomante srednjih glasbenih šol je zakonodaja predstavljala velik problem. Pri reševanju teh težav je Univerza v Ljubljani pripravila kompromisno rešitev, in sicer tako, da so se v študijskem letu 1996/97 na vse oddelke lahko vpisali tudi kandidati z opravljenim zaključnim izpitom, vendar ob predpostavki, da so izkazali nadpovprečno nadarjenost.⁴³⁵ Naslednje leto je prišla na dan nova težava, v razpisnih pogojih za študij glasbene pedagogike je bila namreč navedena obvezna matura brez klavzule o izjemni nadarjenosti, ki bi omogočala vpis z zaključnim izpitom. Akademija za glasbo je na tedanjega ministra za šolstvo in šport dr. Slavka Gabra naslovila oster dopis, v katerem je predstavila problematiko, povezano z razpisom, in poudarila, da bo zaradi spremenjenih pogojev na Oddelek za glasbeno pedagogiko onemogočen vpis kar trem generacijam Srednje glasbene šole, preden bo na teh šolah uveljavljena matura. Apel so sklenili s sklepom Senata AG z dne 20. januarja 1997, po katerem se razpis za študijsko leto 1997/98 dopolni s klavzulo o možnosti opravljanja preizkusa izjemne glasbenoumetniške nadarjenosti za vse kandidate Akademije. Ob tem so poudarili, da se je

Akademija že v času priprav na oblikovanje novih gimnazij in mature zavzemala za to, da nekdanje srednje glasbene šole prerastejo v gimnazije ter da postane predmet Glasba maturitetni predmet.⁴³⁶

Podpisani dekan Bravničar je še poudaril, da je bil predmet Glasba kot del mature uveden šele leta 1996, zato bi bilo prehodno obdobje nujno, in sicer z možnostjo dokazovanja umetniške nadarjenosti.⁴³⁷ Zaradi zakonskih uredb so posamezni profesorji Akademije celo razmišljali o tem, da bi ustanova izstopila iz sistema univerze, kar bi pomenilo, da bi sama uravnavala vpisne pogoje, vendar je prevladalo mnenje, da je za mlade glasbenike matura

435 Arhiv AG, Fascikel UPS 1995, Senat 1996, Zapisnik seje senata AG z dne 11. 9. 1996.

436 Osebni arhiv Primoža Kureta, kopija Dopisa Ministrstvu za šolstvo in šport dr. Slavku Gabru z dne 21. 2. 1997.

437 Prav tam.

življenjskega pomena, zato so se prizadevanja v tej smeri nadaljevala.⁴³⁸ Ključno vlogo pri tem je imela Breda Oblak kot članica Kurikularne komisije za gimnazijo in Nacionalnega kurikularnega sveta, kjer se je zavzemala za obvezne glasbene vsebine v gimnazijskih programih in za univerzitetno izobrazbo učitelja glasbe.⁴³⁹ Kot pravi Oblakova, je »pri svojih prizadevanjih pogosto naletela na nerazumevanja, kar je vodilo v široko polemiko v širši javnosti in medijih, celo proteste«,⁴⁴⁰ k čemur dodaja: »V zagovoru glasbi in drugim umetniškim zvrstem sem se sklicevala na pravico otrok in mladostnikov do razvoja potrebnih sposobnosti, spretnosti in znanj in po tej poti do kritične dostopnosti umetniških vrednot.«⁴⁴¹ Na prenovo slovenskega šolstva sta se družno odzvala tudi dekana Akademije za glasbo in Akademije za likovno umetnost (v njenem imenu Franc Kokalj) ter v javnem pismu šolskemu ministru Slavku Gabru, predsedniku Nacionalnega kurikularnega sveta dr. Ivanu Svetliku in predsednici Predmetne kurikularne komisije za osnovno šolo dr. Ljubici Marjanovič Umek ostro zavrnila ponujeni koncept osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja.⁴⁴² Nato se je proti snovalcem prenove vnela ostra javna razprava, v kateri so se združile številne ključne kulturne in visokošolske ustanove ter zahtevale Svetlikov odstop.⁴⁴³ To se ni zgodilo, pač pa je kot članica Nacionalnega kurikularnega sveta protestno odstopila Breda Oblak.⁴⁴⁴ Kot je znano, v gimnazijskih okvirih kontinuiteta izobraževanja v okviru predmeta Glasba z možnostjo opravljanja mature ni uspela, predmet se izvaja zgolj v prvem letniku splošnega gimnazijskega programa.

Štiri leta po vsesplošni uvedbi mature je bila na srednji stopnji glasbenega izobraževanja uvedena poskusna matura, ki jo je junija leta 1998 prva izvedla Srednja glasbena in baletna šola Maribor, naslednje leto pa tudi ljubljanska.⁴⁴⁵ Januarja leta 1998 je bil na državni ravni sprejet program

438 Arhiv AG, Fascikel UPS 1995, Senat 1996, Dopis Republiške maturitetne komisije z dne 7. 2. 1996.

439 Osebni arhiv Brede Oblak. Tipkopis delovanja na Akademiji za glasbo in drugod, 1–3.

440 Prav tam, 4.

441 Prav tam.

442 Osebni arhiv Primoža Kureta, kopija dopisa Akademije za glasbo in Akademije za likovno umetnost z dne 19. 2. 1997.

443 Prav tam, kopija dopisa dekana ALU Franca Kokalja Nacionalnem kurikularnem svetu Urada za šolstvo z dne 10. 3. 1997.

444 Bogi Pretnar, »Pripombe dobrodošle, razburjenje odveč«, *Delo*, 1. 3. 1997, 6. Avtorica prispevka je objavila intervju z dr. Svetlikom, ki je še dodatno razvnel že tako žgoče polemike.

445 Ministrstvo za šolstvo in šport: <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/gimnazija/programi.htm> (obiskano 18. 3. 2020).

umetniške gimnazije in v letu 1998/99 sta srednji glasbeni in baletni šoli v Mariboru in Ljubljani začeli z njegovim izvajanjem. Leto kasneje so to možnost izkoristili tudi v Celju in Velenju. V Celju poteka v okviru 1. gimnazije, kjer se dijaki izobražujejo v kombiniranem oddelku, del razreda po programu umetniška gimnazija – glasbena smer, del pa po programu splošna gimnazija.⁴⁴⁶ Podobno je v Velenju, kjer je umetniška gimnazija v okviru Šolskega centra.⁴⁴⁷ Leta 2000/01 je bil gimnazijski program likovne in glasbene smeri uveden tudi na Gimnaziji Koper.⁴⁴⁸ Za vse maturante umetniških gimnazij – glasbena smer velja, da je opravljena matura le eden izmed pogojev za vpis na akademsko stopnjo, saj je sprejemni izpit kot izkazovanje umetniške nadarjenosti in poznavanja strokovnih vsebin obvezen. Posebno premišljeni so bili sprejemni izpit na Oddelku za glasbeno pedagogiko, ki so potekali na dveh stopnjah, posebej za diplomante srednje glasbene šole oziroma umetniške gimnazije in pod drugačnimi pogoji za tiste, ki so zaključili kak drug gimnazijski program in imeli končanih šest ali več let nižje glasbene šole.⁴⁴⁹

Precej polemično je bilo tudi ob prenovi osnovne šole, ki se je v drugi polovici 90. let preobražala v devetletko, saj je bilo očitno, da bo predmet Glasba v primerjavi s prejšnjo obliko razvrstjen. Tudi v tem primeru je imela pomembno vlogo Breda Oblak kot članica Predmetne kurikularne komisije za glasbo. Zavzemala se je za kontinuiteto glasbenega pouka od 1. do 9. razreda, za primerno število ur tedensko in za to, da bi predmet Glasba vsaj v drugem in tretjem triletju poučevali profesorji glasbe, torej diplomanti Oddelka za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo in ne učitelji razrednega pouka, k čemur so bile dane strokovne obrazložitve.⁴⁵⁰ Prizadevanja so bila le deloma uresničena, glasbena stroka je dosegla kontinuiteto predmeta v vseh razredih devetletke, medtem ko pobuda, da bi predmet Glasba od 4. razreda poučevali visoko usposobljeni glasbeni pedagogi, ni bila v celoti sprejeta. Ti do danes lahko poučujejo v drugem in tretjem triletju. Vsekakor velja, da je bilo s prizadevanji posameznih profesorjev Akademije za glasbo v celotni vertikali glasbenega

446 1. gimnazija Celje: <https://www.prvagim.si/umetniška-gimnazija-glasbena-smer.html> (obiskano 18. 3. 2020).

447 Srednješolski center Velenje, Umetniška gimnazija: <https://gimnazija.scv.si/?cat=22> (obiskano 18. 3. 2020).

448 Umetniška gimnazija Koper – glasbena smer: <https://www.gimnazija-koper.si/umetniška-glasbena-smer> (obiskano 18. 3. 2020).

449 Osebni arhiv Brede Oblak.

450 Arhiv AG, Fascikel UPS 1995, Senat 1996, Dopis dekana Dejana Bravničarja članom Senata AG z naslovom Predmet glasba v prenovljenem programu osnovne šole z dne 11. 10. 1996.

šolstva doseženih nekaj pomembnih premikov, ki so pripomogli k boljši strokovni in splošni humanistični izobrazbi vseh profilov profesionalnih glasbenikov in tudi k višji splošni kulturni ravni mlade populacije na Slovenskem. Čeprav marsičesa ni bilo mogoče doseči in določene vrzeli v glasbenem izobraževanju še obstajajo, so bila 90. leta za razvoj glasbene omike pri nas izjemnega pomena.

Znotraj ustanove in s podporo širše glasbene javnosti so se v drugi polovici 90. let na senat Akademije za glasbo znova strnile pobude za uvedbo novih študijskih programov, harmonika, zborovsko dirigiranje in jazz. Večina senatorjev je pobude podpirala, vendar je prevladalo mnenje, da v danem trenutku ustanova nima nikakršnih pogojev za širitev svoje dejavnosti.⁴⁵¹ Kljub prostorski stiski in kadrovske podhranjenosti se je ustanova že naslednje leto odločila, začeti postopke za ustanovitev oddelka za jazz, vendar do tega ni prišlo. Z leti so uspeli oblikovati Katedro za jazz in v teh vsebinskih okvirjih izvajati izbirne predmete, kar velja še v današnjem času.

Leta 1997 so bile vse tri umetniške akademije in Fakulteta za arhitekturo vpete v oblikovanje strokovnih izhodišč za nacionalni program visokega šolstva Republike Slovenije. Dekani vseh štirih ustanov so ugotavljali, da je predlog strokovnih izhodišč pomanjkljiv, zato so zahtevali, da se skladno z Zakonom o visokem šolstvu (Ur.l.RS ŠT. 67/93) podrobneje opredelijo umetniška področja nacionalnega pomena, kot so likovne umetnosti (slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, oblikovanje), glasbene umetnosti, gledališke umetnosti (drama, opera, ples), film, radio in televizija. V skupnem dopisu so izpostavili, naj se v bodoče tudi razpisna mesta omejenih študijskih področij ravnajo po smernicah Nacionalnega programa kulture RS, ter opozorili na nedopustnost predloga, da bi za umetniške smeri veljali »enotni standardi delovanja članic«. Predlagali so, naj bodo standardi za umetnost primerljivi s kulturno sorodnimi državami. Uprli so se tudi načrtovani uravnilovki, ki naj bi določala število profesorjev po številu študentov in ne po oblikah študija. Dekani so družno ugotavljali, da kakršnih koli sprememb v študijskih procesih v prid sodobnejšim visokošolskim sistemom ne bo mogoče izvajati v obstoječih prostorih, zato so zahtevali, naj se vse ustanove uvrstijo v načrt investicij.⁴⁵² Pri tem niso bili uspešni, doslej je edina akademija, ki je zadovoljivo rešila prostorsko stisko, Akademija za gledališče, film, radio in televizijo, ki je leta 2014

451 Arhiv AG, Fascikel UPS 1995, Senat 1996, Zapisnik 8. seje Senata AG, 29. 5. 1996.

452 Arhiv AG, Fascikel Prenova šolstva, Dopis dekanov z dne 29. 5. 1997.

dobila nove prostore v stavbi na Trubarjevi ulici, leta 2019 pa se je začela gradnja nove stavbe na Aškerčevi ulici v Ljubljani.

V 90. letih je na Akademiji za glasbo delovala vrsta priznanih umetnikov, ki so se potrjevali tudi kot odlični pedagogi, med njimi operna pevka Alenka Dernač Bunta, violinist Primož Novšak in violončelist Miloš Mlejnik.

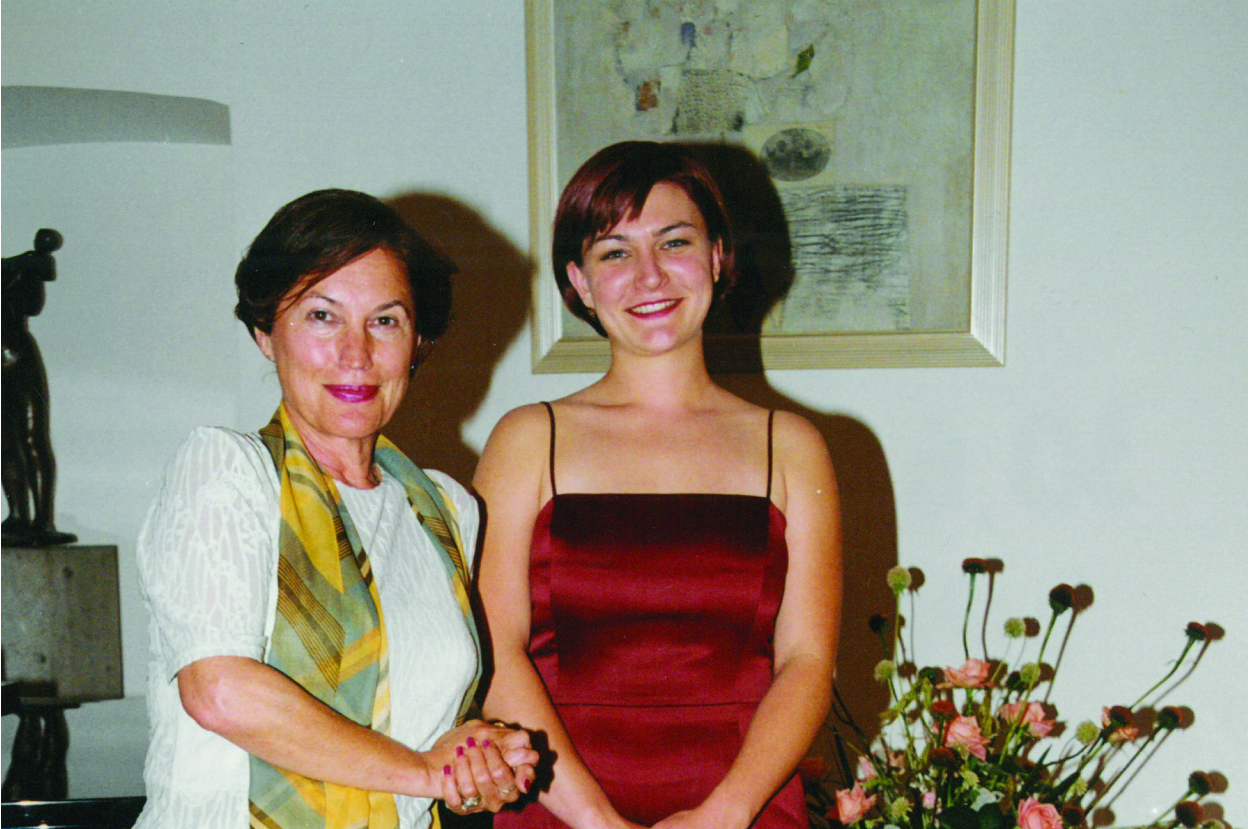
Mezzosopranistka **Alenka Dernač Bunta** (r. 1945) je obiskovala Srednjo glasbeno šolo iz klavirja in petja. Na povabilo Ladka Korošca je že v dijaških letih v družbi imenitnih opernih pevcev nastopala na koncertih z odlomki opernih del. Na Akademiji za glasbo je študirala pod mentorstvom profesorice Ksenije Kušej Novak (dipl. 1972) in prejela študentsko Prešernovo nagrado (1973). Podiplomski študij za koncertno petje je zaključila pri isti profesorici, klasično operno petje pa pri Ondini Otta Klasinc (1975) in za diplomski nastop požela odlične kritike.⁴⁵³ Kot štipendistka italijanske vlade se je izpopolnjevala na *Accademii Musicale Chigiana* v Sieni pri profesorju Ginu Bechii (1968), kasneje pa tudi na *Royal Academy* v Londonu in na Akademiji za glasbo na Dunaju. Njeno pevsko kariero je mentorsko spremljala Ksenija Vidali Žebre. Leta 1973 je debitirala v SNG Opera v Ljubljani z vlogo Dulcineje v Massenetovem *Don Kihotu* in uspela. Kot solistka je na ljubljanskem odru v dveh desetletjih odpela 40 večjih in srednjih mezzosopranskih vlog ter nekatere izmed njih tudi posnela za RTV Slovenija. Pri publiku se je posebno proslavila z vlogo Bizetove *Carmen* in Marine iz opere *Boris Godunov* Musorgskega. Kot koncertna pevka je sodelovala pri izvedbah oratorijev, kantat in drugih velikih del. Gostovala je na priznanih evropskih opernih odrih, prejela laskave kritike in nova povabila. Za svoje umetniške dosežke je prejela Betettovo nagrado (1996). Bila je žirantka mednarodnih in slovenskih pevskih tekmovanj. Leta 1996 se je redno zaposlila na Akademiji za glasbo in se predala pedagoškemu poklicu. Vzgojila je številne uspešne koncertante in operne pevce in pevske pedagoge ter bila iskana profesorica podiplomskega študija.⁴⁵⁴ Največje priznanje so jih izkazali študentje, ki so poudarjali njeno človečnost in strokovno predanost, ubesedeno kot »maestra assoluta«.⁴⁵⁵

Violinist **Primož Novšak** (r. 1945), rojen v Ljubljani, se je izobraževal pri vrhunskih umetnikih in odličnih pedagogih, Igorju Ozimu, Maxu Rostalu in Henryku Szeryngu. V mladosti se je udeležil vrste mednarodnih

453 »Izvrstna Dernačeva z Mahlerjem«, *Delo*, 12. 3. 1975.

454 Alenka Dernač Bunta: <http://brunaspiler.com/alenka-dernac-bunta/> (obiskano 13. 4. 2020).

455 Osebni arhiv Alenka Dernač Bunta.

Slika 28: Mezzosopranistka Alenka Dernač Bunta z diplomantko Urško Žižek 2011
(arhiv AG)

tekmovanj in prejel pomembna odličja (Köln, Praga). Kot solist je nastopal v številnih državah Evrope, v ZDA, nekdanji Sovjetski zvezi, na Japonskem in drugod ter bil gost odličnih festivalov v Helsinkih, Schwetzingenu, Chimuju in Luzernu. Sodeloval je s priznanimi dirigenti, kot so Kiril Petrovič Kondrašin, sir Georg Solti, Wolfgang Sawalisch, Mariss Jansons, Carlo Maria Giulini, Carlos Kleiber, David Zinman idr. Velik del življenja je preživel v Švici, kjer je bil prvi violinist v baselskem simfoničnem orkestru in züriškem ansamblu *Collegium Musicum*, koncertni mojster orkestra *Tonhalle* v Zürichu in vodja godalnega sesteta *Zürich String Sextet*. Občasno je kot prvi violinist sodeloval z orkestrom Slovenske Filharmonije. Primož Novšak igra na violino Stradivari, izdelano leta 1710 v Cremoni, in velja za enega največjih violinskih interpretov svojega časa. Leta 1987 je postal profesor na Državni visoki šoli za glasbo v Kölnu, kjer je poučeval komorno glasbo, od 90. let pa je bil profesor za violino na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Slika 29: Violinist Primož Novšak (arhiv AG, foto Lado Jakša)

Med njegovimi najuspešnejšimi diplomanti so Janez Podlesek, Ana Dovžan, Tanja Sonc in Lucija Krišelj.⁴⁵⁶

Miloš Mlejnik (r. 1947) se je z violončelom srečal v domači hiši ob očetu violončelistu, svojem prvem učitelju. Na Akademiji za glasbo v Ljubljani je diplomiral v razredu Otona Bajdeta (1970) in pri njem zaključil podiplomski študij (1973). Izpopolnjeval se je pri treh mojstrih violončela, Siegfriedu Palmu na Visoki glasbeni šoli v Kölnu, Enricu Mainardiju in Andreju Navarri. V letih 1977–1990 je bil solo čelist orkestra Slovenske filharmonije. Kot solist, komorni in orkestrski glasbenik je koncertiral v domala vseh evropskih državah, večkrat tudi v ZDA, nastopil na mnogih uglednih festivalih, kot solist z orkestrom Slovenske filharmonije igral v slovitem Carnegie Hallu, leipziškem Gewandhausu in v Schauspielhausu v Berlinu. Kot komorni glasbenik se je izkazal v številnih zasedbah, zlasti kot član klavirskega tria Arcadia in godalnega kvarteta Tartini. Miloš Mlejnik

⁴⁵⁶ Violinist Primož Novšak: <https://ars.rtvsllo.si/2018/01/glasbeni-portret-37/> (obiskano 13. 4. 2020).

Slika 30: Čelist Miloš Mlejnik (arhiv AG, foto Tihomir Pinter)

je eden vodilnih slovenskih glasbenih umetnikov, violončelist s širokim repertoarjem, izbrušeno tehniko in prepričljivo muzikalnostjo. Praizvedel je številna zanj napisana dela. Na mednarodnih in jugoslovanskih tekmovanjih je prejel vrsto odličnih priznanj, kot zrel umetnik pa nagrado Prešernovega sklada za solistične dosežke (1984) in nagrado Prešernovega sklada kot član kvarteta Tartini (2001). Na Akademiji za glasbo je poučeval od konca 70. let in dosegel naziv zaslužni profesor (2017). Njegovi nekdanji študentje so solisti, komorni in orkestrski glasbeniki ter pedagogi, številni zasedajo odlična mesta v slovenskih profesionalnih orkestrih.⁴⁵⁷

Aprila leta 1997 je Akademija za glasbo vnovič izvedla volitve dekana, za katerega je bil po novi zakonodaji predviden štiriletni mandat.⁴⁵⁸ Po dokaj burni razpravi članov senata, v kateri so se posamezniki zavzemali za korekcijo vloženga programa sicer edinega kandidata Dejana Bravničarja,

⁴⁵⁷ Miloš Mlejnik: <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/58> (obiskano 14. 4. 2020); Mlejnik, Miloš, *Enciklopedija Slovenije*, Ljubljana, zv. 7, Marin-Nor (1993), 189.

⁴⁵⁸ Arhiv AG, Fascikel Senat 1997, Zapisnik 16, seje Senata AG z dne 23.4. 1997.

je bil le-ta z veliko večino izvoljen za tretji mandat. Novoizvoljeni je v svojem programu izpostavil številne načrte in svoj pogled na nadaljnji razvoj ustanove. V ospredje je postavil odnose z Univerzo v Ljubljani ter podčrtal, da so umetniške akademije v primerjavi s fakultetami v neenakopravnem položaju ter da je »umetnost zelo redko ali skoraj nikoli uporabljena beseda v aktivih UL«. Izpostavil je smiselnost notranje delitve Univerze na »znanstvene, naravoslovne, humanistične in umetniške fakultete s pravili delovanja, ki bi ustrezale navedenim smerem«. ⁴⁵⁹ Kot prav tako problematično je izpostavil sodelovanje z ministrstvom za šolstvo in šport, ki naj bi se po njegovem mnenju izjemno slabo odzivalo na pobude in težave Akademije za glasbo. V točki o uvedbi novih študijskih programov je zapisal, da bo podpiral razvoj že odobrene Operne šole, program saksofon, ki je bil v postopku potrjevanja, in dva v nastajanju, to sta bila harmonika in jazz. Kritično je zapisal, da sodelovanje s sorodnimi visokošolskimi glasbenimi institucijami doma in na tujem ni zadovoljivo, kar naj bi se v prihodnje izboljšalo, tako kot kadrovska slika, saj je v svojem programu predstavil nekaj novih zaposlitev. Načrtoval je nakup prepotrebnih instrumentov, kot sta klavir Faziolli ter orgle, ki sta predstavljala največji zalogaj. Na področju umetniškega in pedagoškega razvoja je Bravničar zagovarjal ustanavljanje stalnih komornih ansamblov Akademije, večjo medijsko pozornost pri javnih nastopih in koncertih, izdajanje zgoščenk izbranih programov in ne nazadnje povečevanje števila gostujočih tujih profesorjev. ⁴⁶⁰ Člani senata so k Bravničarjevemu programu dodali nekaj pripomb, dopolnitev in pričakovanj, kot so nadaljnja prizadevanja za gradnjo nove stavbe, bolj uravnoteženo izobraževanje vseh poklicnih profilov, pri čemer so kritizirali premajhno pozornost pedagoškemu oddelku, opozorili na ustanavljanje t. i. »visoke strokovne glasbene šole«, ki sta jo skupaj snovali Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in Glasbena šola Velenje, kar naj bi slovenskemu prostoru prineslo neuravnoteženo glasbeno izobraževanje, nadalje potrebo po še tesnejšem sodelovanju s Srednjimi glasbenimi šolami, kar naj bi vplivalo na višjo strokovno raven bodočih kandidatov za vpis na Akademijo za glasbo, kot ključno pa so opozorili na možnost denacionalizacije stavbe na Starem trgu 34, za katero je slovenska Cerkev vložila

459 Arhiv AG, Fascikel Senat 1997, Program kandidata za dekana Dejana Bravničarja z dne 11. 4. 1997, 1–2.

460 Prav tam, 3–6.

zahtevo za vrnitev v naravi.⁴⁶¹ Za prodekana sta bila ponovno imenovana Primož Kuret in Anton Grčar.⁴⁶²

Za leto 1997/98 je bilo na Akademiji za glasbo okrog 100 vpisnih mest: 70 za univerzitetne študijske programe umetniških smeri, 20 za univerzitetni program glasbena pedagogika in šest za Operno šolo, ki je bila registrirana kot visokošolski strokovni program.⁴⁶³ Prijavnih vlog je bilo vsako leto precej več kot skupnih vpisnih mest, Operna šola je vpisovala vsaka tri leta. V študijskem letu 1997/98 se je Akademija tako kot celotna Univerza v Ljubljani soočala s problematiko prepovedi zaposlovanja pedagoških in nepedagoških delavcev, saj je Vlada RS ostro omejevala zaposlovanje v državni upravi in javnih zavodih.⁴⁶⁴ Državno reguliranje zaposlovanja v visokem šolstvu je rak rana kadrovskih težav Akademije za glasbo od ustanovitve do danes. Ustanova je zato primorana najemati številne zunanje sodelavce, ki pa – četudi z vestnim in visoko strokovnim delom – ne morejo povsem nadomestiti rednih zaposlitev, saj te obsegajo mnogo več kot zgolj neposredno in posredno pedagoško delo. Ko so se razmere zakonsko izboljšale, je vodstvo Akademije pričakovalo odobritev prepotrebnih zaposlitev in v tej smeri vodilo številne pogovore z ministrstvom za šolstvo in šport kot odgovorno institucijo za dodeljevanje sredstev za njeno redno delovanje. Akademija je dokazovala, da ministrstvo zakonsko sprejetih programov ne financira v celoti in ne sistemizira s tem povezanih delovnih mest. To ji je povzročalo velike finančne težave, saj se je celo soočala z dilemo zmanjševanja vpisa študentov in z velikim številom zunanjih sodelavcev.⁴⁶⁵ Jeseni leta 1999 je potrebovala 20 delovnih mest (12 docentov in osem umetniških sodelavcev). Člani Senata AG so razmišljali o možnih rešitvah, tudi o tej, da redno zaposleni visokošolski učitelji pristanejo na povečan obseg dela brez dodatnega plačila, kar se je tudi zgodilo. Kljub temu je morala ustanova iz lastnih materialnih stroškov financirati kar 25 zunanjih sodelavcev.⁴⁶⁶ Takšne skrajne poteze niso prinesle trajnih rešitev, z njimi je vodstvo Akademije zgolj sledilo zakonsko urejenemu številu vpisnih mest, kar pa dolgoročno ni bilo mogoče.⁴⁶⁷ Pred

461 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1997, Zapisnik seje Senata AG z dne 23. 4. 1997.

462 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1997, Zapisnik seje Senata AG z dne 18. 6. 1997.

463 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1997, Gradivo o vpisu v študijsko leto 1997/98.

464 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik seje Senata AG z dne 4. 3. 1998.

465 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik seje Senata AG z dne 26. 5. 1999.

466 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik Senata AG z dne 30. 6. 1999.

467 Prav tam. Zapisnik Senata AG z dne 23. 9. 1999.

novim študijskim letom 1999/00 se je dekan Bravničar ob podpori obeh prodekanov in Senata odločil, da s tem problemom seznanijo državni vrh in širšo javnost, kar je pomenilo, da je apeliral na predsednika Republike Slovenije Milana Kučana in na predsednika Vlade RS dr. Janeza Drnovška, skupaj s študenti pa preko medijev tudi na širšo slovensko javnost.⁴⁶⁸ Čeprav so slovenska vlada, ministrstvo za šolstvo in šport ter Univerza v Ljubljani na pozive dekana Bravničarja Akademiji ponudili rešitve z nekaj novimi zaposlitvami, to ni zadostovalo. Ministrstvo za šolstvo in šport je priznavalo, da povečevanje števila študentov med letoma 1995 in 1999 ter novo uvedenih študijskih programov ni bilo primerno finančno ovrednoteno ter da niso bili upoštevani kadrovske in prostorske pogoje, v katerih deluje Akademija za glasbo. Visoki uradniki niso ponujali sistemskih rešitev, temveč zgolj ugotavljali, da je v danem trenutku sprejete programe mogoče izvajati zgolj z nadobremenitvijo redno zaposlenih in z zunanjimi sodelavci. V znak razumevanja so poudarjali, da dovoljujejo razpis programov z manj kot 30 razpisnih mest, kar ni bilo skladno s pravilniki Univerze v Ljubljani, ipd. Rešitev zapletenega finančnega položaja so na ministrstvu za šolstvo in šport videli v spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu, ki naj bi prinesel nov način financiranja visokošolskih zavodov oziroma uvajanje tretjinskega povečanja obsega dela, ter posebno v proučitvi normativov za individualni pouk.⁴⁶⁹ Na alarmantno stanje so ostro reagirali tudi študentje Akademije in samoiniciativno pripravili tiskovno konferenco, na kateri so vodstvu Akademije očitali pasivnost.⁴⁷⁰

Društvo študentov Akademije, ustanovljeno leta 1998, se je javno odzvalo na težko situacijo, v kateri je bila Akademija jeseni leta 1999, in izpostavilo, da bo zaradi pasivnosti vodstva ustanove, Univerze v Ljubljani in ministrstva brez predavanj glavnega predmeta kar 90 študentov, kar je bila skoraj tretjina vpisanih. Tako črne napovedi se sicer niso uresničile, čeprav v jesenskih mesecih ni bilo vseh predavanj, nato pa je učni proces stekel, predvsem na račun povečevanja učnih obveznosti zaposlenih. Zaostreni pogovori s takratnim državnim sekretarjem MŠŠ dr. Zdenkom Medvešem in prorektorico UL dr. Katjo Breskvar so odprli številna ključna vprašanja in ugotovitve, ki so jih študentje strnili takole:

468 Prav tam. Zapisnik Senata AG z dne 13. 10. 1999.

469 Osebni arhiv Primoža Kureta, kopija dopisa Ministrstva za šolstvo in šport Akademiji za glasbo z dne 6. 10. 1999.

470 Prav tam. Zapisnik Senata AG z dne 1. 12. 1999.

država se noče zavedati specifične glasbenega študija, ki temelji na individualnem študiju in majhnem številu vpisanih na posameznih oddelkih,

država si zatiska oči pred prostorsko problematiko slovenske osrednje ustanove za izobraževanje glasbenikov,

Akademija za glasbo s sedanjim številom diplomantov ne more pokrivati kadrovske potrebe celotne vertikale glasbenega šolstva in ne profesionalnih glasbenih ustanov,

država podpira beg nadarjenih glasbenikov v tujino,

Senat Akademije je kadrovsko neprimeren in zato neodziven,

zakonske regulative se med seboj izključujejo in preprečujejo reševanje denarnih in kadrovske težave Akademije za glasbo,

država države onemogoča vključitev visokošolskega glasbenega izobraževanja na raven Evropske unije.⁴⁷¹

Kot vrhunec ogorčenja nad odzivi odgovornih institucij so objavili zanje nesprejemljivi izjavi dveh ključnih sogovornikov. Zdenko Medveš je med drugim izjavil: »Ali bodo celotni učni program v tem prehodnem obdobju izvajali, je bolj stvar časti profesorjev kot pa denarja«, Katja Breskvar pa je menila, »naj si Akademija za glasbo za normalno delovanje poišče sponzorje«.⁴⁷² Na izjavo študentov o delu na Akademiji za glasbo, ki so jo podpisali Vito Žuraj, Franci Krevh in Simon Krečič, je opozorila tudi revija *Mladina* in med drugim izpostavila absurdnost njenih kadrovske in prostorske težave.⁴⁷³

Tako kočljivega položaja kot ob koncu 90. let Akademija za glasbo dotlej še ni doživela. V izvajanju pedagoškega procesa je bila na robu zmogljivosti. Statistični podatki za leto 1998/99 kažejo, da je imela v tem letu okrog 350 študentov, kar pomeni, da so se številke od 80. let precej dvigale in posledično je bilo zaposlovanje novih pedagoških delavcev in strokovnih sodelavcev več kot nujno. Na začetku leta 2000 je skladno z Nacionalnim programom prišlo do dopolnitev Zakona o visokem šolstvu, kar je prineslo spremembe v financiranju visokega šolstva. Za Akademijo za glasbo je to pomenilo

471 Osebni arhiv Primoža Kureta, Izjava Društva študentov Akademije za glasbo.

472 Prav tam.

473 Mateja Hrstar, »Labirint glasbenih okruškov«, *Mladina*, 29. 11. 1999, 43–46.

uveljavitev višjih normativov pri tedenskih obveznosti pedagogov, posebno pri individualnem pouku, v čemer je ministrstvo za šolstvo in šport videlo edino možno rešitev. Z upoštevanjem novih parametrov naj bi Akademija z obstoječim osebjem uspešno izvajala vse pedagoške programe. Ministrstvo je bilo prepričano, da glasbena ustanova ne deluje po realnih standardih in normativih, ki bi bili primerljivi s podobnimi v sosednjih državah.⁴⁷⁴ Senat AG je skladno s tem pozivom ustanovil posebno komisijo, ki naj bi pripravila analizo, primerjave in predloge normativov individualnega poučevanja. Ena izmed možnih rešitev bi bilo zmanjševanje pedagoških ur individualnega pouka, od dotodanjih dveh na eno tedensko. Podobno je bilo namreč na nekaterih primerljivih akademijah v sosednjih državah. Člani Senata nad to možnostjo niso bili navdušeni, saj so menili, da bi drastično zmanjševanje kontaktnih ur močno vplivalo na rezultate študija. Kot oviro so izpostavili tudi dolgotrajne postopke habilitiranja, kar je povzročalo pomanjkanje kvalificiranih kandidatov za poučevanje na visokošolskem nivoju. Trda pogajanja med Akademijo in ministrstvom za šolstvo in šport niso prinesla zadovoljivih rezultatov. Akademija je z maksimalnimi naporii vseh deležnikov in s prostovoljnim povečevanjem obsega dela začrtane programe izpeljevala, pri tem pa še naprej vodila pogovore o boljših rešitvah.⁴⁷⁵

Dekan Bravničar si je prizadeval za rešitev prostorske stiske, vodil razgovore na mestni ravni oziroma s tedanjo županjo Viko Potočnik in ji predstavil več možnih rešitev.⁴⁷⁶ Bolj uresničljiva se je zdela pobuda rektorja Jožeta Mencingerja leta 2000, ki je predlagal gradnjo skupne stavbe vseh treh umetniških akademij, in sicer na Metelkovi. Zanj je dala soglasje tudi Mestna občina Ljubljana z županjo Viko Potočnik na čelu. Akademija za glasbo je ustanovila komisijo za gradnjo nove stavbe, ki naj bi pripravljala prostorska in vsebinska izhodišča za načrtovanje ter spremljala potek.⁴⁷⁷ Toda tudi ta ideja ni zaživela. Na drugi lokaciji jo je želel uresničiti naslednji dekan Pavel Mihelčič.

Načrtovano večje sodelovanje gostujočih profesorjev se je uresničevalo, še posebno preko znanstev dveh novoustanovljenih stanovskih društev. To sta bili Društvo učiteljev godalnih instrumentov ESTA ter Društvo slovenskih klavirskih pedagogov EPTA, ki sta bili pridruženi mednarodnim krovnim

474 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Dopis Ministrstva za šolstvo in šport Akademiji za glasbo z dne 12. 1. 2000.

475 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik Senata AG z dne 19. 1. 2000.

476 Zapisnik seje Senata AG z dne 22. 4. 1998 in z dne 17. 6. 1998.

477 Zapisnik seje Senata AG z dne 24. 5. 2000.

Slika 31: Hornist Andrej Žust s Slovensko filharmonijo 2006,
danes član Berlinske filharmonije (arhiv AG)

društvom. Vodstvo Akademije se je zavedalo pomena članstva v omenjenih društvih, zato se je obvezalo, da ju bo denarno podpiralo.⁴⁷⁸ Obetavno je bilo tudi sodelovanje z losangeleškim konservatorijem *Thornton School of Music* Univerze v Južni Kaliforniji. Na tej univerzi je bil namreč na podlagi volila slovenskih zakoncev ustanovljen t. i. Keržetov sklad, in sicer za študij slovenskih študentov. Možnost štipendij je bila ponujena tudi študentom Akademije za glasbo.⁴⁷⁹ Keržetov sklad je dejaven še danes, vsakoletne štipendije za študente klasične glasbe različnih smeri dodiplomskega in podiplomskega študija pa razpisuje Ministrstvo za kulturo RS.⁴⁸⁰ V začetku četa 1999 je Akademija podpisala sporazum o medsebojnem sodelovanju z

478 Zapisnik seje Senata AG z dnem 7. 10. 1998.

479 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik Senata AG z dne 19. 1. 2000.

480 Razpis za štipendije iz skladov Kerže: <https://www.gov.si/novice/razpis-za-stipendije-iz-skladov-kerze-na-akademiji-za-glasbo-thornton-na-univerzi-juzna-kalifornija-v-los-angelesu-za-studente-klasicne-glasbe-za-202021/> (obiskano 21. 3. 2020).

Univerzo Indiana v Pensilvaniji, ki naj bi spodbujal mednarodno prijateljstvo, mir na svetu, medkulturne aktivnosti in vsestransko sodelovanje med univerzitetnim osebjem in študenti obeh ustanov.⁴⁸¹ Kot je bilo omenjeno, so se študentje Akademije za glasbo v Ljubljani redno udeleževali tekmovanj republiškega in državnega značaja. Posebna oblika tekmovanj mladih glasbenikov v kategorijah od otroških do študentskih let pa je nastala leta 1971 kot Tekmovanje mladih glasbenikov in nekoliko kasneje še mladih baletnikov (TEMSIG) v organizaciji Zveze slovenskih glasbenih šol in je od leta 1991 državnega značaja. Raven tekmovanja je primerljiva s podobnimi v mednarodnem prostoru, saj v ocenjevalnih komisijah sodelujejo tako profesorji Akademije za glasbo in drugi uveljavljeni slovenski pedagogi kot tudi ocenjevalci od zunaj.⁴⁸² Tekmovanje TEMSIG nudi dober vpogled v raven glasbenega izobraževanja na vseh stopnjah in potrjujejo, da ima slovenski prostor enega najboljših tovrstnih vzgojno-izobraževalnih sistemov v Evropi. Študentje Akademije za glasbo se v zadnjih desetletjih redno udeležujejo tudi mednarodnih tekmovanj in prejemajo visoka odličja.⁴⁸³

Leta 1999 je Akademija praznovala 60 let obstoja in uspešnega delovanja. V ta namen je januarja 2000 pripravila slavnostni koncert Simfoničnega orkestra AG v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Jubileju v čast sta bila slavnostna govornika predsednik državnega zbora Janez Podobnik in zaslužni profesor Dane Škerl. Dogodek je okronala podelitev študentske Prešernove nagrade Akademije, ki so jo prejela študentka kompozicije Tadeja Vulc.⁴⁸⁴ V tem letu je ustanova izdala slavnostni zbornik z naslovom *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, ki sta jo uredila Primož Kuret in Branka Rotar Pance. Dekan Dejan Bravničar je v uvodu pomenljivo zapisal:

Obletnice delovanja ponujajo v razmislek prehojeno pot in obenem usmerjajo pogled v prihodnost. V zadnjih letih se je za Akademijo za glasbo in njen položaj v družbi marsikaj spremenilo. [...] Z osamosvojitvijo Republike Slovenije je Akademija za glasbo postala najvišja glasbeno-pedagoška ustanova v državi in tudi redna članica Univerze v Ljubljani. Oboje odpira nove priložnosti [...]. Država bo morala odločiti, kakšno glasbeno

481 Osebni arhiv Primoža Kureta, kopija Sporazuma med Indiana University of Pennsylvania in Akademijo za glasbo Univerze v Ljubljani.

482 TEMSIG – Tekmovanje slovenskih glasbenikov in baletnih plesalcev: <https://www.zsgs.si/temsig/> (obiskano 21. 3. 2020).

483 Kot primer uspehov prim. objave dosežkov v publikaciji *Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011* (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2000), 131–146.

484 Arhiv AG, Fascikel Senat AG 1998, Zapisnik Senata AG z dne 19. 1. 2000.

vzgojo želi imeti v Sloveniji. Ob vstopanju v Evropo je smiselno, da ima tudi Akademija za glasbo podobne strokovne in razvojne možnosti, kot jih imajo sorodne ustanove po Evropi. Korak v tej smeri [...] je gradnja novih prostorov za vse tri umetniške Akademije [...]. Organiziranost, razširjenost in kvaliteto nižjega in srednjega glasbenega šolstva nam zavidajo mnogi glasbeni krogi v zahodni Evropi. Slovenija ima [...] šest srednjih glasbenih šol. Tako stanje zahteva sodobno Akademijo za glasbo z zadostnimi kadrovskimi in s prostorskimi možnostmi, ki bi lahko zagotovila visoko izobrazbo vsem sposobnim mladim glasbenikom. [...] Za zadnjim sedmih letih [...] se je število študentov Akademije skoraj podvojilo, učni prostori pa so ostali isti. [...] Želimo si tudi ustrežnejše razumevanje države za specifično glasbenega pouka, ki temelji predvsem na individualnem delu s študenti, za razliko od ostalih fakultet [...]. Akademija za glasbo želi vstopiti v evropske povezave kot enakopraven partner na področju strokovnega sodelovanja s sorodnimi glasbenimi ustanovami, kar je zelo pomembno za doseganje in ohranjanje visoke kvalitete glasbenega izobraževanja.⁴⁸⁵

Akademija za glasbo je kljub izjemno slabim pogojem za delo uspešno opravljala svoje poslanstvo in si prizadevala ujeti evropsko raven tako na pedagoški kot umetniški ravni. Glavne predmete so poučevali ugledni profesorji, večinoma tudi priznani umetniki, **Alojz Srebotnjak** (kompozicija), **Danijel Škerl** (kompozicija), **Dubravka Tomšič Srebotnjak** (klavir), **Acı Bertonceľ** (klavir), **Igor Dekleva** (klavirski duo), **Primož Lorenz** (klavir, komorna igra), **Dejan Bravničar** (violina), **Rok Klopčič** (violina), **Primož Novšak** (violina), **Miloš Mlejnik** (violončelo), **Ciril Škerjanec** (violončelo), **Alenka Dernač Bunta** (petje), **Eva Novšak Houška** (petje), **Fedja Rupel** (flavta), **Alojz Zupan** (klarinet), **Slavko Goričar** (klarinet), **Anton Grčar** (trobenta), **Stanko Arnold** (trobenta) in ne nazadnje **Jože Falout** (rog), medtem ko sta med profesorji znanstvenih ved izstopala **Breda Oblak** in **Primož Kuret**.

Klarinetist **Slavko Goričar** (r. 1943) je diplomiral pri Mihaelu Gunzku (1968) in pri njem opravil tudi specialistični študij (1975). Od leta 1964 je bil član orkestra SNG Opere Ljubljana in nato tam prvi klarinetist (1968–1977). V enaki vlogi je deloval tudi v orkestru Slovenske filharmonije (1977–1996), s katerim je muziciral pod vodstvom priznanih dirigentov, gostoval v odličnih evropskih in ameriških koncertnih dvoranah ter izvedel tudi vrsto solističnih

⁴⁸⁵ *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 7.

koncertov. Kot komorni glasbenik je nastopal s Pihalnim kvintetom in z Godalnim kvartetom Slovenske filharmonije, Ljubljanskim godalnim kvartetom, s kvartetom YOST, harmonikarjem Francem Žibertom, triom ARION in z drugimi priznanimi umetniki. Sodeloval je na pomembnih glasbenih dogodkih, kot sta Festival sodobne glasbe v Opatiji in Ljubljanski mednarodni poletni festival, ter nastopal s komornim orkestrom Slovenicum in Slovenskim komornim orkestrom. Krstno je izvedel vrsto solističnih in komornih del slovenskih skladateljev (Janija Goloba, Iva Petrića, Pavla Šivica, Uroša Kreka, Darijana Božiča idr.), številna so mu bila tudi posvečena. Večino novitet je posnel za Radio Slovenija in druge radijske hiše. Njegova diskografija obsega solistična dela, koncerte z orkestrom in komorne skladbe. Slavko Goričar je bil po poučevanju na ljubljanski Srednji glasbeni šoli na Akademiji za glasbo zunanji sodelavec (od 1985), leta 1996 pa se je tam redno zaposlil in dosegel naziv zaslužni profesor (2014). Pod njegovim mentorstvom je diplomirala več kot 40 klarinetistov in številni so nosilci državnih in mednarodnih nagrad. Kot pedagog se je ukvarjal tudi z didaktičnimi gradivi za mladino in pri založbi DZS izdal več zbirk za klarinet in klavir. Za svoje delo je prejel Betettovo nagrado Društva glasbenih umetnikov Slovenije (1999), bronasto medaljo Bojana Adamiča (2009) in Škerjančevo priznanje (2011).⁴⁸⁶

Trobentar **Stanko Arnold** (r. 1949) izhaja z Raven na Koroškem. Njegova umetniška kariera se je začela takoj po Srednji glasbeni šoli Maribor, ko je postal član in solo trobentač orkestra Slovenske filharmonije (1968–1990), vzporedno pa študent Akademije za glasbo, kjer je diplomiral pri Antonu Grčarju (1978). Kot študent je prejel Prešernovo nagrado (1970) in osvajal visoka mesta na jugoslovanskem tekmovanju mladih umetnikov v Zagrebu (1971 druga nagrada, prva ni bila podeljena; 1976 prva nagrada). Po tem uspehu se je izpopolnjeval v Parizu pri prvem trobentaču pariške opere Rogerju Delmotteju na versajskem konservatoriju (1976) ter istega leta prejel prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju v Toulonu. Leta 1979 je prejel še drugo nagrado na mednarodnem tekmovanju Marice André v Parizu in posebno nagrado za najboljšo izvedbo *Concertina* Andréa Joliveta. Stanko Arnold je postal odličen solist, posebej prepoznaven po briljantnih izvedbah skladb Georga Philippa Telemanna, Giuseppeja Tartinija, Josepha Haydna, Johanna Nepomuka Humla, Andréa Joliveta in Primoža Ramovša. Nastopil je s številnimi priznanimi ansambli, kot so Münchenski komorni orkester, Litvanski komorni orkester, Mozarteum orkester iz Salzburga, Dresdenska

486 Arhiv AG, Oddelek za pihala, trobila in tolkala.

Slika 32: Trobentar Stanko Arnold (foto Egon Kaše)

filharmonija idr. Kot komorni glasbenik je redno sodeloval v zasedbah: Slovenski kvintet trobil, Trio Baroco Forte, Brass trio (Radovan Vladković, Branimir Slokar), Ten of the Best (Allen Vizzutti, Otto Sauter, James Thompson idr.) ter s priznanimi organisti in drugimi glasbeniki. Stanko Arnold je prejemnik odličnih priznanj: Župančičeva nagrada (1980), nagrada Prešernovega sklada kot član Slovenskega kvinteta trobil (1982), nagrada Prešernovega sklada za solistične nastope (1985), Župančičeva nagrada kot član Slovenskega kvinteta trobil (1987), zlata plaketa Univerze v Ljubljani (2017). Leta 1990 je začel svojo pedagoško pot na Univerzi za glasbo in upodabljajočo umetnost v Gradcu in na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer se je leta 1998 redno

zaposlil in leta 2019 prejel naziv zaslužni profesor. V njegovem razredu je diplomirala vrsta uspešnih glasbenikov, ki se potrjujejo na tekmovanjih ter kot profesionalni glasbeniki umetniških in pedagoških okolij.⁴⁸⁷

Kot primere odličnosti izvezemamo tudi posamezne študente, ki so diplomirali med letoma 1990 in 1999, med katerimi so tudi sedanji profesorji Akademije: **Tomaž Petrač** (klavir), **Karolina Šantl Zupan** (flavta), **Matej Zupan** (flavta), **Jože Kotar** (klarinet), **Mojca Zlobko Vajgl** (harfa), **Tibor Kerekeš** (trobenta), **Urška Pompe** (kompozicija in glasbena teorija), **Dušan Bavdek** (kompozicija in glasbena teorija), **Rok Golob** (kompozicija in glasbena teorija), **Jaka Pucihar** (kompozicija in glasbena teorija) in **Marko Vatovec** (dirigiranje).⁴⁸⁸

V drugi polovici 90. let se je poslovila pianistka **Tanja Zrimšek** (1935–1996), v mladosti prepoznavna pianistka, nato pa na Akademiji za glasbo nosilka predmeta Metodika klavirske igre, pri čemer je nasledila svojega predhodnika in utemeljitelja tega področja pri nas Pavla Šivica. Kot predana pedagoginja se je poglobljeno ukvarjala s teorijo obče in specialne didaktike klavirske igre, se posvečala vprašanjem otrokovega glasbenega razvoja in zgodnjega učenja instrumenta ter pripravila klavirsko šolo za predšolske otroke. Kot odlična poznavalka je svoja dognanja o metodičnih postopih poučevanja preverjala v praksi ter vodila številne delavnice in izvajala predavanja. Svoje izsledke je strnila v delu *Metodika klavirskega pouka in klavirske igre* (Didacta, 1993).⁴⁸⁹ Akademija za glasbo je tik pred iztekom stoletja izgubila tudi organista **Huberta Berganta** (1934–1999), po rodu iz Kamnika. Tamkajšnje okolje ga je že od mladosti nagovarjalo k igranju orgel in klavirja in iz obojega je na Akademiji za glasbo tudi diplomiral (1959 klavir pri Zori Zarnik, 1960 orgle pri Pavlu Rančigaju). Zaključil je tudi študij umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti (1964), nato pa se posvetil orglam in študiju na dunajski Akademiji za glasbo. Uveljavil se je kot odličen interpret – solist in komorni glasbenik – ter postal osrednji lik slovenskih orglavcev. Izvajal je starejša in novejša dela svetovne literature, se odlikoval s tematskimi koncerti velikih avtorjev in ne nazadnje izvedel večino orgelskih del slovenskih skladateljev. Kot solist velikih orgelskih del je nastopal z orkestrom Slovenske filharmonije, s Simfoniki RTV Slovenija in z Zagrebško filharmonijo ter s priznanimi dirigenti. Kot koncertant je nastopal širom Evrope in požel pohvalne kritike, uveljavil pa se je tudi v različnih

487 Arhiv AG, Oddelek za pihala, trobila in tolkala.

488 *Akademija za glasbo 1919-1939-1999*, 63–80.

489 Breda Oblak, »Glasbena osebnost Tanje Zrimšek (1935–1996)«, *Akademija za glasbo 1919–1939–1999*, 27–28.

Slika 33: Organistka Renata Bauer s študenti v Cankarjevem domu (arhiv AG)

zasedbah na nosilcih zvoka. Hubert Bergant je bil tudi izvrsten čembalist. Za svoje umetniško delo je prejel nagrado Prešernovega sklada (1977). Kot poznavalec orgelskih instrumentov je napisal vrsto člankov in sodeloval pri številnih dispozicijah novih orgel, tudi Walckerjevih v mariborski stolnici in Schukejevih v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Na Akademiji za glasbo je poučeval od leta 1965, od 1972 kot redno zaposlen in vzgojil veliko večino slovenskih orglavcev, med katerimi posebej izstopajo Angela Tomanič, Cecilija Kobal, Dimitrij Rejc, Ljerka Očič, Renata Bauer in Mario Perestegi.⁴⁹⁰

⁴⁹⁰ Bergant, Hubert (1934–1999) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1002090/> (obiskano 22. 3. 2020).

S študijskim letom 2001/2002 je postal dekan skladatelj Pavel Mihelčič, profesor za kompozicijo in glasbenoteoretične predmete. **Pavel Mihelčič** (r. 1937) se je rodil v Novem mestu. Študij kompozicije je začel pri sorojaku Marjanu Kozini in diplomiral pri Matiji Bravničarju (1964), pri katerem je opravil tudi specialistični študij (1967). Glasbi se je zapisal v času *Pro musice vive*, ko se je mladina pobožno ozirala po zahodnem svetu ter iskala stike s tamkajšnjo polpreteklo in aktualno glasbeno sredino. Čutila je vrzeli socialističnih časov in bila del vsiljenega kulturnega prepada med vzhodno in zahodno Evropo, iskala pa je stik s predvojno slovensko avantgardo s Slavkom Ostercem na čelu, ki jo je radikalno zaustavila druga svetovna vojna. Po njej so le redki posamezniki zbrali pogum in obšli direktive socializma ter nadaljevali Osterčevo pot. V začetku šestdesetih so se mladi akademsko izobraženi glasbeniki sicer ozirali nazaj, vendar ob tem strumno korakali naprej. Živeli so s klasično glasbo ter se obenem navduševali nad jazzom in popevko. Tujina je bila za študente težko dosegljiva in le redki srečneži so se odpravili na prava študijska potovanja. Po samosvojih poteh je v mladosti hodil tudi Pavel Mihelčič. Uril je svoje kompozicijsko znanje, iskal izvirne rešitve v inštrumentaciji, razmišljal o najboljših proporcijah med obliko in materijo, poslušal profesorjeve misli in napotke ter – razmišljal po svoje. Pritegovala sta ga oba pola: klasični in zabavni. Kot mladenič je v društvu *Akademik* vodil pevsko družčino s pomenljivim imenom *Zabavni zbor* ter zanj pisal aranžmaje in nove skladbe. Ustvarjal je tudi popevke in zanje prejemal nagrade, z leti pa se je povsem zapisal klasični glasbi. Njegov opus je pretežno komorne in orkestralne narave, prežemajo ga belokranjske korenine, pomenljivi naslovi, iskanja različnih barv in zvočnih odtenkov. Ustvaril je tudi bogat publicistični opus, bil glasbeni urednik Radia Slovenija, predsednik slovenske sekcije mednarodnega združenja za sodobno glasbo (ISCM), predsednik Društva slovenskih skladateljev in ne nazadnje je zaslužen za izpeljavo Svetovnih glasbenih dni v Sloveniji (2003 in 2015). Prejel je nagrado Prešernovega sklada (1979), Župančičevo nagrado (1984), državno odlikovanje red za zasluge pri organizaciji kulturnih prireditev (2006) in Kozinovo nagrado (2007).⁴⁹¹

Vodstvo Akademije za glasbo sta ob dekanu od leta 2001 predstavljala prodekan za študijske zadeve **dr. Andrej Misson** (od leta 2003 je to mesto zasedal Andrej Grafenauer) in **Hinko Haas**, prodekan za umetniško dejavnost. Predstavitveni program Pavla Mihelčiča je bil smelo zastavljen. Vseboval je

491 Osebni arhiv avtorice, zapisi pogovora s Pavlom Mihelčičem 2007.

posodobitev dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov v smeri bolonjske prenovе, spodbujanje letnih produkcij študentov posameznih oddelkov, okrepitev predstavljanja solistov in ansamblov Akademije v širšem slovenskem prostoru in na mednarodnih odrih, mednarodne izmenjave profesorjev, razširitev sodelovanja mladih solistov z orkestrom Slovenske filharmonije in s Simfoniki RTV Slovenija, pospešitev mednarodnih izmenjav študentov Akademije in vključitev v program Erasmus ter ustanovitev t. i. poletne akademije z mojstrskimi tečaji mednarodno uveljavljenih profesorjev. Nadalje velja izpostaviti namero letnega izdajanja publikacij s predstavitvijo delovanja ustanove, pedagoških in umetniških dosežkov, ki naj bi postala stalnica kot kronika Akademije za glasbo. V razvoju zapostavljeno knjižnico ustanove naj bi v bodočem obdobju okrepili z notnimi, knjižnimi, avdio in video gradivi ter v njenem okviru bolj vestno skrbeli za dokumentacijo dosežkov Akademije. Kronično pomanjkanje instrumentov in drugih učnih sredstev bi reševali z aktivnejšim pridobivanjem sponzorskih sredstev. Ker je pri tem ključnega pomena prepoznavnost ustanove, je bilo predlagano animirati kritiško javnost za spremljanje najvidnejših koncertnih dogodkov, intenzivirati založniško dejavnost, predvsem z učbeniškiimi publikacijami profesorjev ter s promocijskim gradivom v obliki zgoščenk in DVD-posnetkov. Kadrovski program je obsegal čimprejšnjo pridobitev manjkajočih rednih delovnih mest, s čimer bi bistveno zmanjšali število zunanjih sodelavcev. Zavzemal se je za številčnejšo organizacijo seminarjev in konferenc ter postopno uvajanje novih kateder in znanstvenih inštitutov, kar je pomenilo registracijo Akademije za glasbo kot znanstvenoraziskovalne ustanove. Ne nazadnje je bilo izpostavljeno, da bo vodstvo vodilo vse postopke za izgradnjo nove stavbe.⁴⁹² Pavel Mihelčič si je zadal, da bo pomagal uresničiti skupni projekt gradnje treh umetniških akademij.

Posamezne ideje so imele trdno zakonsko in vsebinsko podlago, kot je bila pobuda Primoža Kureta za ustanovitev Inštituta za slovensko glasbo. Skladno z 28. členom Statuta Univerze v Ljubljani je Akademija za glasbo imela možnost, da svoje znanstvenoraziskovalno delovanje kadrovsko in vsebinsko razširja. V predlogu je zapisano, da naj bi se posvetili raziskavam tistih področij slovenske glasbene preteklosti in sedanjosti, ki niso predmet obravnav že obstoječih institucij, in sicer posameznim glasbenim osebnostim, glasbenim društvom, glasbenih instrumentov, glasbilarstvu, glasbeni ikonografiji ipd. Vsem omenjenim področjem so se na Akademiji

492 Osebni arhiv Primoža Kureta, Program Pavla Mihelčiča za kandidacijo za dekana, maj 2001.

že posvečali, in sicer v obliki znanstvenih razprav posameznih profesorjev, magistrskih in doktorskih nalog ter ne nazadnje z načrtnim oblikovanjem tematike diplomskih nalog Oddelka za glasbeno pedagogiko.⁴⁹³ Krožile so tudi ideje za nastanek nekaterih drugih inštitutov (področje glasbene pedagogike, etnomuzikologije in multimedije),⁴⁹⁴ vendar se nič od tega ni formaliziralo. Največja težava so bila denarna sredstva, s katerimi bi poskrbeli za temeljne materialne potrebe, okrepili število raziskovalcev in omogočili podporo raziskav in njihovih objav. Kljub temu se je znanstvenoraziskovalno delo na Akademiji za glasbo nadaljevalo in intenziviralo. Od leta 2008 je ustanova pri Agenciji za raziskovalno dejavnost RS registrirana kot raziskovalna organizacija s svojo raziskovalno skupino. Člani se uveljavljajo na področju glasbene pedagogike, glasbene teorije in muzikologije, svoje dosežke pa objavljajo v obliki znanstvenih člankov in monografij, na predavanjih v domačem in mednarodnem okolju, kot člani domačih in mednarodnih projektnih skupin ter ne nazadnje pri snovanju didaktične literature za študente glasbenih ved.

Akademija za glasbo je skladno z Bolonjsko deklaracijo, podpisano leta 1999, in z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 63/04, 10. 6. 2004) leta 2004 začela pripravljati prenovu študijskih programov. Pri tem je sledila splošnim navodilom Univerze v Ljubljani, po katerih so bile posamezne članice pri oblikovanju novih meril in vsebin samostojne, vendar s priporočilom, naj se povezujejo s sosednjimi univerzami ter tako pripravijo primerljive programe. Prenova naj bi prinesla krajši študij, razdeljen na tri diplomske stopnje, Evropski prenosni kreditni sistem (ECTS), ki naj bi izboljšal preglednost in primerljivost sistemov in študijskih programov ter omogočil mobilnost študentov, izbirnost predmetov, možnost skupnih študijskih programov med slovenskimi in tujimi visokošolskimi zavodi, ter Prilogo k diplomu, slovensko-angleški dokument, primeren za iskanje zaposlitve v skupnem evropskem prostoru.⁴⁹⁵ Akademija za glasbo se je odločila, da bosta 1. in 2. stopnja študija potekali po sistemu 3 + 2, kot je to bilo najbolj pogosto. Prenova programov in spremljajoče administrativno delo je potekalo na vseh oddelkih, ključno vlogo pa so odigrali predstojniki oddelkov in kateder skupaj s prodekanom za študijske zadeve. Akreditacijo za univerzitetni študijski program 1. stopnje Glasbena umetnost je Akademija

493 Osebni arhiv Primoža Kureta, Predlog za ustanovitev Inštituta za slovensko glasbo.

494 Osebni arhiv avtorice, Zapisnik Oddelka za glasbeno pedagogiko z dne 21. 5. 2003.

495 *Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011*, 21–22.

pridobila leta 2008 in obsegala naslednje smeri: Kompozicija in glasbena teorija, Orkestrsko dirigiranje, Zborovsko dirigiranje, Petje, Klavir, Orgle, Harmonika, Čembalo, Kitara, Harfa, Violina, Viola, Violončelo, Kontrabas, Flavta, Oboa, Klarinet, Fagot, Saksofon, Trobenta, Rog, Pozavna, Tuba, Tolkala, Kljunasta flavta in Sakralna glasba ter univerzitetni študijski program Glasbena pedagogika. Vpis v navedene programe je bil vpeljan v študijskem letu 2009/10. Prenova je prinesla nove izzive, med drugim izvajanje izbirnih predmetov, potrebo po dodatnih prostorih in posodabljanje učnih sredstev. Kmalu se je izkazalo, da niti Univerza niti država nista bili sposobni priliti potrebnih dodatnih sredstev na visokošolske ustanove za kadrovske in materialne stroške, s čimer se je začela borba za obstanek oziroma izčrpavanje posameznih ustanov do skrajnih meja. Tudi Akademija za glasbo je za izpeljavo zakonsko potrjenih študijskih programov in oblik dela bila bitko, svoje poslanstvo pa uresničevala tudi na račun strpnosti in požrtvovalnosti učnega osebja. Profesorji so dano situacijo sprejeli kot prostovoljno dodatno obvezo in se odpovedali zakonsko upravičenim materialnim stroškom za umetniško in raziskovalno dejavnost, ki jih je Akademija porabljala v druge namene. Na 1. stopnji bolonjskega študija je bilo na smeri Glasbena umetnost 65 vpisnih mest, 20 pa na Glasbeni pedagogiki. Število prijav je bilo še naprej večje od razpoložljivosti in sprejemni izpiti ostajajo stalnica ustanove. V prvih treh letih bolonjskega študija je bilo napredovanje v višji letnik statistično primerljivo s prejšnjimi programi in je bilo več kot 85-odstotno. Študentje in profesorji so se iz leta v leto številčneje posluževali mobilnosti, s čimer se je razvijala živahna mednarodna dejavnost. Ob rednem je še naprej potekal izredni študij, uveden v študijskem letu 2004/05 z namenom, omogočiti ustrezno univerzitetno izobrazbo že zaposlenim kandidatom ali tistim, ki se zaradi omejenega števila rednih vpisnih mest niso uspeli vpisati na zeleni program.⁴⁹⁶

Z uveljavitvijo bolonjske reforme je bil na Akademiji za glasbo ukinjen specialistični študij kot 3. stopenjski umetniški program. S tem so diplomanti umetniških smeri, instrumentalisti, pevci, dirigenti in komponisti ostali brez možnosti študija 3. stopnje in nadaljnjega izobraževanja v domačem izobraževalnem sistemu. Posamezniki so poslej iskali priložnosti na tujih univerzah, medtem ko je dotok glasbenikov, ki so prihajali na specialistični študij v Slovenijo in pomenili pomemben delež teh programov, popolnoma usahnil. Skladno z bolonjsko prenovo je bila pričakovana uvedba doktorskega študija

496 Prav tam, 23–24.

umetniške smeri, kar pa do danes ni domišljeno in zato tudi ne uzakonjeno. Za pridobitev ustreznih referenc, na podlagi katerih se posameznik umetniške smeri lahko habilitira v naziv visokošolskega učitelja, še naprej velja priznanje pomembnih umetniških del, ki je v okviru Univerze v Ljubljani izenačeno z doktoratom na znanstvenem področju. Doktorski znanstveni študij od leta 2009/10 poteka v okviru bolonjske reforme in obsega dva programa: Glasbena pedagogika ter Teorija glasbe in kompozicija. Akademija za glasbo se je priključila interdisciplinarnemu doktorskemu študijskemu programu Humanistika in družboslovje, ki združuje Filozofsko fakulteto, Fakulteto za družbene vede, Teološko fakulteto, Fakulteto za socialno delo, Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo, Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje ter Akademijo za glasbo.

Posamezni oddelki imajo znotraj ustanove dobršno mero samostojnosti, predvsem pri odločitvah razvoja področja. To pomeni, da se sproti odzivajo na problematiko dela s študenti, izvajanja učnih načrtov, kadrovskih in prostorskih potreb ter, kot najpomembnejše, spremljajo razvoj kompetenc bodočih diplomantov in jih na različne načine pripravljajo na poklicno delo. Oddelek za kompozicijo je svoje delovanje po letu 2000 občutno razširil. Študentje so se začeli odzivati na aktualne dogodke in različne natečaje, kar je sistematično spodbujalo nova dela. Eden takih je bila 200. obletnica Prešernovega rojstva, na katerega se je oddelek odzval z internim razpisom in spodbudil snovanje samospenov na pesnikova besedila. Na Cekinovem gradu v Ljubljani so nato pripravili *Večer samospenov na besedila dr. Franceta Prešerna* v izvedbi profesionalnih umetnikov. Leta 2003 je bil odprt natečaj za koncert za violino in orkester, na katerem je zmagala danes že uveljavljena skladateljica Nina Šenk. Njeno skladbo *Koncert za violino in orkester* je Simfonični orkester Akademije za glasbo prvič izvedel v Berlinu na festivalu *Euro Young Classic*, kjer je prejela prvo nagrado. To je bil dotlej največji mednarodni uspeh slovenskega skladateljskega podmladka, odlično se je predstavil tudi orkester in prejel odmevne pohvale. Izvedbe simfoničnih del študentov kompozicije so se poslej stopnjevale, ne le s Simfoničnim in Pihalnim orkestrom Akademije, tudi v izvedbi slovenskih profesionalnih orkestrom, Orkestra Slovenske filharmonije, Simfonični orkester RTV Slovenija ter orkestra SNG Ljubljana in Maribor.

Možnosti izvajanja na najvišji možni ravni so najboljše spodbude in v zadnjih dveh desetletjih so bila odmevno predstavljena številna solistična, komorna, zborovska in orkestralna dela, od katerih so nekatera prejela

Slika 34: Simfonični orkester AG 2006, dirigent Rene Gulikers (arhiv AG)

nagrade visokega kova. Med izjemne sodi tudi projekt komornih oper, prvič izveden leta 2009 v Viteški dvorani ljubljanskih Križank. Tako imenovane minutne opere so zgodovinsko oprte na dela francoskega skladatelja Dariusa Milhauda (1892–1974) iz dvajsetih let prejšnjega stoletja. Zanje je značilna zgoščena, nekajminutna zgradba, lepljenka vsebinsko povezanih prizorov v odrski izvedbi, z majhnim številom protagonistov, vendar v kostumiranih likih in s scenografijo. Za režijo, kostume, sceno in splošno prepričljivo odrsko prezenco so poskrbeli študentje drugih dveh slovenskih umetniških akademij, Akademije za gledališče, radio, film in televizijo ter Akademije za likovno umetnost in oblikovanje. Minutne opere so pritegnile pozornost širše in strokovne javnosti, RTV Slovenija pa je izvedbe arhivirala.⁴⁹⁷

Oddelek za dirigiranje je bil med prvimi v zgodovini ustanove. Prvi profesor je bil Danilo Švara, ki je vzgojil vrsto kasneje uspešnih dirigentov, kot so Ciril Cvetko, Rado Simoniti, Ivo Petrić, Vladimir Kobler, Anton Nanut,

⁴⁹⁷ Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011, 26–29.

Marko Munih, Boris Švara, Milivoj Šurbek, Anton Kolar, Uroš Lajovic, Igor Švara idr. Kot profesor ga je nasledil Anton Nanut, ki je zaslužen za razširitev študijskega programa proti sodobnosti. Izoblikoval je vrsto vidnejših dirigentskih imen, kot so Stane Jurgec, Nikolaj Žličar, Borut Smrekar, Stojan Kuret, Marko Letonja, Andraž Hauptman, Marko Vatovec idr.⁴⁹⁸

Anton Nanut (1932–2017) se je rodil v Kanalu ob Soči, s katerim je bil tesno povezan vse življenje. Po diplomu na Akademiji za glasbo v Ljubljani pri Danilu Švari se je najprej uveljavil kot zborovski dirigent (vodil je moški zbor Vinko Vodopivec in mešani zbor Slovenske filharmonije), nato pa leta 1958 začel kariero kot dirigent in umetniški vodja Mestnega orkestra Dubrovnik ter kot gostujoči dirigent na mednarodnih odrih. Leta 1975 je postal šef dirigent Orkestra Slovenske filharmonije, med letoma 1981 in 1998 pa je vodil Simfonike RTV Slovenija. Z njimi je osvojil svetovne odre in ustvaril neprecenljiv opus zgoščenk, ki so izšle pri založbi *The Stradivari Classics* in obšle domala ves svet. Leta 2002 je postal njihov častni dirigent. S svojimi izvrstnimi interpretacijami je prodril v sam vrh glasbenega sveta in dirigiral številnim prestižnim orkestrom, med drugim Leningrajski filharmoniji, Orkestru Državne kapele iz Dresdna, Orkestru romanske Švice, Berlinskemu radijskemu orkestru, dunajskim simfonikom in drugim ter sodeloval z največjimi solisti svojega časa, kot so Mstislav Rostropovič, Nikita Magaloff, Svjatoslav Richter, Dubravka Tomšič Srebotnjak, Aldo Ciccolini, David Ojstrah in drugi. Posebej se je odlikoval z interpretacijami Beethovnovih, Brahmsovih, Brucknerjevih in Mahlerjevih del, s čimer si je prislužil kritiške pohvale najvišjega kova. Bil je dolgoletni vodja Slovenskega okteta, ki ga je dvignil na še višjo raven in z njim obredel ves svet. Kot dirigent je izvajal in reinterpretiral številna dela slovenskih avtorjev ter dejavno spodbujal nove skladbe. Bil je neprecenljiv interpret slovenske glasbene kulture, ki jo je redno uvrščal na koncertne sporede doma in na tujem. Skupaj s prijateljem in prav tako Primorcem Marijanom Gabrijelčičem sta ustanovila festival sodobne slovenske glasbe Kogojevi dnevi, ki sodi med odličnejše prireditve našega prostora. Kot ugledni profesor dirigiranja je prejel naziv zaslužni profesor. Kar četrto stoletja je bil umetniški vodja simfoničnega orkestra Akademije za glasbo. Nazadnje ga je vodil aprila leta 2009 v dvorani Tripkovič v Trstu in Gallusovi dvorani Cankarjevega doma ob praznovanju 90-letnice ustanovitve konservatorija in 70-letnice Akademije ter z njim izvedel Mahlerjevo *Simfonijo št. 2 v c-molu*, imenovano »Vstajenje«. Maestro Anton Nanut je dobil

498 Prav tam, 30.

Slika 35: Simfonični orkester AG 2011, dirigent Marko Letonja (arhiv AG)

več slovenskih in tujih priznanj, Župančičevo nagrado, medaljo Carnegie, Smetanovo medaljo, Zlato medaljo Milana, nagrado Prešernovega sklada (1979) in Prešernovo nagrado za življenjsko delo (2011).⁴⁹⁹

Naslednji profesor dirigiranja je bil nekdanji študent Antona Nanuta – Marko Letonja. Čeprav je njegova kariera prvenstveno poustvarjalne narave, se dokazuje tudi na pedagoškem področju. Njegovi diplomanti med letoma 2002 in 2007 so Stefan Garkov, Andreja Šolar in Simon Dvoršak.⁵⁰⁰

Z bolonjsko prenovno se je študij dirigiranja razdelil na dve smeri, orkestrsko in zborovsko, profesor prvega je postal Milivoj Šurbek, drugega pa Marko Vatovec. Tako kot pri študiju kompozicije se je tudi oddelek za dirigiranje intenzivno usmerjal v javno nastopanje. Študentom je bilo omogočeno praktično delo ter nastopanje pred orkestrom ali s pevskim zborom. Sodelovali

499 Arhiv AG, Utemeljitev za podelitev naziva zaslužni profesor Antonu Nanutu. Prim. tudi: Darja Korez Korenčan, *Dirigent Anton Nanut* (Ljubljana: Forma 7, 2012).

500 *Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011*, 149.

so tudi pri večjih projektih, kot je že omenjeno uprizarjanje komornih oper, in imeli priložnost voditi profesionalne ansamble, pri čemer so bile pogosto na sporedih novitete mladih komponistov Akademije za glasbo.⁵⁰¹ V obravnavnem obdobju so študij orkestrskega dirigiranja pod mentorstvom Milivoja Šurbka uspešno zaključili Andrej Ožbalt, Marjan Grdadolnik, Tomaž Kmetič, Slaven Kulenović in ne nazadnje Ivan Marinović.⁵⁰²

Milivoj Šurbek (r. 1942) je mladost preživel v Lenartu v Slovenskih goricah. Oče, ljubiteljski glasbenik in nadarjen instrumentalist, je oba sinova, Milivoja in Borisa, usmeril v glasbeni poklic. Milivoj je po Srednji glasbeni šoli v Mariboru na Akademiji za glasbo študiral klavir in dirigiranje ter za oboje prejel študentsko Prešernovo nagrado. Na obeh področjih je bil uspešen tudi na tekmovanjih državnega in mednarodnega značaja. Izpopolnjeval se je na *Guidhall School of Music* v Londonu (1969/70), kjer je obiskoval mojstrski razred iz klavirja in dirigiranja ter ju tudi uspešno zaključil. Po vrnitvi v Slovenijo se je usmeril na dirigentsko pot in postal asistent dirigenta Boga Leskoviča v SNG Opera v Ljubljani, nato pa samostojno postavil na oder več kot sedemdeset opernih del (1970–85). V tem času je bil žirant pevskega tekmovanja *Mario Del Monaco* v Italiji ter tam dobil povabilo za delovanje v Osaki na Japonskem, kamor je odšel leta 1985. Dirigiral je tamkajšnji filharmonični orkester in deloval na visoki šoli *Kyoiku Daigaku*, kjer je poučeval klavir in dirigiranje ter vodil simfonični orkester, mešani zbor in operno šolo. Na Japonskem je dirigiral še filharmonične orkestre v Kjotu, na univerzi Nihon v Tokiu in Nišinomiji ter v opernih hišah v Osaki in Kobeju. Na koncertne sporede je uvrščal tudi dela slovenskih avtorjev. Po šestih letih se je vrnil v Slovenijo in postal umetniški vodja Pihalnega orkestra Slovenske policije (1991—2000), s katerim je postavil visoka merila poustvarjanja in z njimi vplival na raven slovenskih pihalnih orkestrov. Z Akademijo za glasbo je prvič sodeloval v letih 1972—1982 kot zunanji sodelavec (poučeval je predmete: partiturna igra, instrumentacija, dirigiranje in operna šola) in nato ponovno od leta 1992 do 2000, ko se je redno zaposlil in deloval do upokojitve leta 2011. Posebej pomemben je njegov prispevek k delovanju operne šole (2003—2007) in oddelka za orkestrsko dirigiranje (2005–2011). Milivoj Šurbek je tudi zborovodja uspešnih vokalnih skupin. Za svoje umetniško delo je prejel Betettovo nagrado (1998).⁵⁰³

501 Prav tam, 30–31.

502 Prav tam, 149.

503 Milivoj Šurbek: <http://www.opera.si/en/sng-opera-in-balet/opera-en-US/milivoj-surbek/> (obiskano 15. 4. 2020).

Slika 36: Dirigent Milivoj Šurbek (arhiv AG)

Na oddelku za cerkveno glasbo so se po desetih letih odprtja tega študija soočali s težavo zaposlovanja svojih diplomantov, zato so iskali rešitve, ki bi omogočale njihove širše možnosti. Izkazalo se je, da tako Katoliška kot Evangeličanska cerkev od ustanovitve oddelka leta 1992 nista pristopili k urejanju zaposlitvenih možnosti diplomantov, kot je bilo zamišljeno. Še preden je bil ta študij uveden, sta namreč obe izražali potrebo po profilih s kompetencami, ki naj bi jih takšen diplomant imel, in možnostih zaposlovanja. Stvarnost je narekovala iskanje novih rešitev in vodstvo cerkvenega oddelka se je zavzemalo, da bi diplomanti pridobili kompetence in pravico poučevanja nauka o glasbi v nižjih glasbenih šolah. Bilo je ugotovljeno, da bi to bilo mogoče z opravljanjem diferencialnih izpitov na Oddelku za glasbeno pedagogiko, s čimer bi dobili potrebne glasbenopedagoške kompetence.⁵⁰⁴ Po premisleku se je večina študentov generacije 2002 do 2004 ob rednem študiju vpisala še na študijsko smer Glasbena pedagogika in jo uspešno

⁵⁰⁴ Osebni arhiv avtorice, Zapisnik Oddelka za glasbeno pedagogiko z dne 16. 4. 2003.

končala. Diplomantom sakralnega oddelka, kakor se imenuje od leta 2005, je bilo zaposlovanje v slovenskem javnem in zasebnem glasbenem šolstvu omogočeno od leta 2008 (Uradni list RS, ŠT. 90/2008, 12310), medtem ko je širše možnosti prinesla bolonjska reforma.⁵⁰⁵

Predstojnici Oddelka za glasbeno pedagogiko dr. Branki Rotar Pance je skupaj z nekdanjo predstojnico Bredo Oblak na začetku novega tisočletja uspelo uresničiti zamisel kadrovske krepitve oddelka, in sicer s tistimi profili pedagogov, ki so na oddelku izvajali glasbene predmete (zborovodstvo, harmonija, kontrapunkt, solfeggio, analiza glasbenih umetnin, partiturna igra, klavir, multimedija ...). Z razširitvijo sestava učiteljev je prišlo do boljše interakcije med področji, kar je bilo v prid celotnemu študijskemu procesu. Prisotnost različnih strokovnih profilov je omogočala razširjene in bolj poglobljene razprave, ki so prinesle nove rešitve v razvoju oddelka. Žal je bila ta oblika sodelovanja po nekaj letih prekinjena, ker se je vodstvo ustanove odločilo za reorganizacijo oddelkov, kar je pomenilo, da so na pedagoškem ostali zgolj učitelji glasbenopedagoških predmetov in zgodovine glasbe, vsi ostali so bili matično prerazporejeni drugam. Težava glasbenopedagoškega oddelka je bila tudi prostorska stiska, ki je za nemoteno delovanje narekovala najem novih prostorov. S študijskim letom 2004/05 je večina predavanj VII. oddelka potekala v prostorih Zavoda Sv. Stanislava v Šentvidu. Ne študentom in ne profesorjem to ni prineslo optimalnih rešitev. Čeprav so imeli na voljo več prostorov, ti niso bili akustično primerni, v nebo vpijoča pa je bila tudi dislokacija od glavne zgradbe v centru mesta.⁵⁰⁶

Leta 2003 je na Akademiji za glasbo študiralo ok. 340 redno vpisanih in 15 izrednih študentov, pedagoški proces pa je opravljalo 61 redno zaposlenih pedagoških delavcev in okrog 50 zunanjih sodelavcev. Takšno nesorazmerje med stalno zaposlenimi in honorarnimi učitelji je ustanovo privedlo na rob mogočega. Dolgoletne kadrovske težave Akademije je vsaj deloma omilil dogovor vodstva z Univerzo v Ljubljani in ministrstvom za šolstvo, ki je jeseni leta 2003 prinesel kar 20 novih rednih delovnih mest.⁵⁰⁷ To je bil svojevrsten manever, ki v danih razmerah ni ponovljiv. Žal se trend zapolnjevanja kadrovskih potreb do danes premika počasneje, kot to zahtevajo okoliščine pedagoškega dela. Z dekanom Mihelčičem se je sprožilo naraščanje študentskih koncertov Akademije, kar je pomenilo

505 *Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011*, 46–47.

506 Osebni arhiv avtorice, Zapisnik Oddelka za glasbeno pedagogiko z dne 19. 11. 2004.

507 Arhiv AG, Poslovno poročilo za leto 2003.

Slika 37: Flavtistka Vanja Ivanković s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija 2010
(arhiv AG)

večje odpiranje ustanove v kulturni prostor. Ideja je polno zaživela in kmalu dobila svojo publiko. Od leta 2002 so bili novost abonmajski koncerti (12 prireditev letno), kjer so kot solisti ali skladatelji nastopili študentje, izbrani na avdicijah. Široko zastavljen koncertni program je zahteval nove izvajalske možnosti, ki jih šolski ansambli niso zmogli, zato se je Akademija povezala z najpomembnejšimi profesionalnimi ustanovami, kot so Slovenska filharmonija, Cankarjev dom, SNG Opera Ljubljana in Maribor ter Festival Ljubljana, v sodelovanju z RTV Slovenija pa je bilo poskrbljeno za arhivske posnetke. Simfonični orkester Akademije za glasbo je leta 2003 gostoval na Dunaju, študentje kompozicije so se predstavili v Dresdnu in na festivalu Kogojevi

dnevi, Komorni godalni orkester je koncertiral po Sloveniji in na Slovaškem, številni so bili tudi nastopi komornih skupin. S stopnjevanjem koncertne dejavnosti so se zlagoma zapolnjevale vrzeli v orkestrskih instrumentih, ki jih je Akademija večinoma kupovala s sponzorskimi sredstvi.⁵⁰⁸

Prvega maja leta 2004 je Republika Slovenija vstopila v Evropsko unijo. Članstvo je prineslo številne spremembe na vseh družbenih področjih, tudi v visokošolskem izobraževanju oziroma poenotenju sistema v skladju z Bolonjsko deklaracijo. Načelu prostega pretoka ljudi je sledila možnost izbire študija izven matične države, kar je v praksi prineslo mobilnost študentov na zelene ustanove in priznavanje kreditnih točk. Zaživela je tudi mobilnost učnega osebja in s tem večji pretok znanja. Oboje je prispevalo k večji odprtosti družbe, medsebojnemu prepletanju znanstvenih in strokovnih dognanj ter kulturnih navad, pospeševalo načrtovanje skupnih znanstvenoraziskovalnih in umetniških projektov ter vplivalo na splošno razgledanost prebivalstva. V študijskem letu 2004/05 so učitelji Akademije za glasbo v skladu z Bolonjsko deklaracijo pristopili k snovanju prenove dodiplomskih učnih programov, ki naj bi bili oblikovani kreditno, v specifičnih modulih ter z ustreznimi temeljnimi in izbirnimi predmeti. Zakonska podlaga za pripravo in izvedbo sprememb je bil spremenjeni Zakon o visokem šolstvu, skupaj z drugimi zakoni in podzakonskimi akti ter Uredba o financiranju visokega šolstva. Naslednje leto so bili osnutki pripravljene tako daleč, da je o njih stekla oddelčna debata o kompetencah, ki naj jih diplomanti pridobijo oziroma in razvijejo, možnostih prehodov med študijskimi programi ter o kadrovskih pogojih za izvedbo programov.⁵⁰⁹

Leto 2004 je bilo za Akademijo prelomno tudi na drugih področjih. Združitev moči vseh treh slovenskih umetniških akademij je prinesla idejo o skupni novogradnji, ki so jo utemeljevali s sorodnostjo programov, z naravo študija in možnostmi prehajanja med smermi, vse to pa je bilo v skladju z bolonjsko deklaracijo. Po odmevni študentski prireditvi, TRIADI, ter drugih pritiskih dekanov in strokovne javnosti na državne institucije so akademije dobile državno zagotovilo za skupno novogradnjo, in sicer na Roški v Ljubljani. Javni natečaj je bil kmalu izveden, izbrani projekt pa naj bi omogočil začetek gradnje v letu 2006.⁵¹⁰ Kljub optimističnim napovedim se je kot že tolikokrat poprej ponovno zalomilo in do uresničitve ni prišlo.

508 Prav tam.

509 Kot primer dinamike poteka bolonjske prenove navajamo zapisnike Oddelka za glasbeno pedagogiko. O tem glej Zapisnik z dne 30. 4. 2006, v osebнем arhivu avtorice.

510 Arhiv AG, Poročilo o delu za leto 2004.

Smelo je vodstvo pristopilo tudi k uresničevanju ideje o mojstrskih šolah in izvajanju umetniških projektov na zemljišču v lasti Akademije za glasbo na Ptuju. Akademija je namreč na podlagi oporoke Adolfa Götzla iz leta 1946 postala lastnica zemljišča z manjšo vilo in še enim poslopjem v neposredni bližini mesta, kjer je omogočena nadomestna gradnja. Iz oporoke je razvidno, da darovanega zemljišča s pripadajočo hišo ni mogoče odtujiti, saj je nekdanji lastnik v oporoki izrecno zapisal, da naj »bo pridržano kot razvedrilo vsakoletno enemu slovenskemu glasbeniku, ki je v preteklem letu po naziranju (mnenju, op. a.) akademije zložil najboljšo orkestralno simfonično delo«. ⁵¹¹ Göetzlova vdova je imela pravico do hasnovanja, po njeni smrti leta 1985 pa je zemljišče s poslopji dobila v uporabo Akademija za glasbo. Majhno vilo je gospa Göetzl obdala z urejenim vrtom, polnim domačih in eksotičnih rastlin, po njeni smrti pa sta tako hiša kot vrt zaradi lastniških zapletov in administrativnih napak vztrajno propadala. Dekan Pavel Mihelčič se je zavzel za razrešitev vseh dilem in poskrbel za pravno ureditev zemljišča. Hkrati so potekali dogovori za ureditev parcel in novogradnjo, ki bi mladim glasbenikom in profesorjem omogočila bivanje in umetniško ustvarjanje, s čimer bi bilo Göetzlovo volilo končno upoštevano in udejanjeno. Resnost namer so potrjevale izvedbe mojstrskih šol in koncertnih večerov za staro glasbo, ki so se v letih 2006 in 2007 odvijali v prostorih ptujskega gradu v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem Ptuj. Ptujski meščani in občinska oblast so Akademijo za glasbo sprejeli odprtih rok in izražali zadovoljstvo, saj je dotlej precej zanemarjeno zemljišče v sicer eminentnem delu mesta začelo dobivati urejeno podobo, umetniška dejavnost pa je dopolnjevala kulturni utrip mesta. Čeprav je prišlo že tako daleč, da je bilo za nadomestno gradnjo izdano soglasje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in so bili izdelani idejni arhitekturni načrti, namera o novogradnji in izvajanju pedagoških in umetniških dejavnosti žal ni zaživela. ⁵¹² Danes zemljišče sameva, vila pa se je praktično sesula sama vase.

Akademija za glasbo je iz leta v leto krepila svoje mednarodne povezave, kar ji je bilo z vstopom Slovenije v Evropsko skupnost še bolj dosegljivo. Ob vsestransko utečenih izmenjavah študentov in učiteljev se je povezovala z Združenjem evropskih visokih šol in akademij (AEC) ter tkala številne nove vezi. Eden največjih prebojev je bilo gostovanje akademijskega Simfoničnega orkestra na mednarodnem festivalu *Young Euro Classic* v Berlinu avgusta

511 Arhiv AG, Oporoka Adolfa Götzla z dne 10. 1. 1946.

512 Arhiv AG, Mapa »naša zemlja«.

Slika 38: Violinistka Anja Bukovec s Simfoničnim orkestrom AG 2005 (arhiv AG)

2004, kjer je med enajstimi sodelujočimi ansambli dosegel izjemen uspeh in prejel superlativne kritike, mlada skladateljica Nina Šenk, avtorica *Koncerta za violino in orkester*, pa je v konkurenci novitet prejela prvo nagrado. Violinistka je bila podiplomantka iz razreda Vasilija Meljnikova Anja Bukovec, dirigent pa George Pehlivanian.

To je bil dotlej največji uspeh Akademije na mednarodnih odrih, kar potrjujejo številne odlične kritike, intervjuji in avdioposnetki. Kritik časopisa *Berliner Morgenpost* je ob koncertu navdušeno zapisal:

Festival Young-Euro-Classic, ki se je odvijal v koncertni hiši »Konzerthaus«, je bil poln presenečenj. Najsijajnejše je bilo z igro Simfoničnega orkestra Akademije za glasbo iz Ljubljane (Slovenija), in sicer s krstno izvedbo kompozicije, ki jo je napisala 22-letna komponistka Nina Šenk. Za vsak primer so jo pripeljali kar seboj. Njen violinski koncert, vehementno ga je izvedla Anja Bukovec, je pokazal nenavadno, visoko razvito

nadarjenost. Gospa Bukovec, tudi strastna in mlada, je viharno v pisanih hlačah in nepokritim popkom pribrzela na oder in športno skozi dva violinska stavka, v dvajsetih minutah, zase in za svojo prijateljico komponistko priborila igro, stavke in zmago. O obeh damah bomo slišali še veliko. Vzbudili sta radovednost; izvrsten orkester pod vodstvom dirigenta Georga Pehlivaniana je k temu pripomogel na vso moč. Mladima dekletoma je zaigral lovorike festivala. Koncert začenja z mojstrskimi violinskimi ataki po tekočem traku. Glasbeni pogum, podjetnost, mladinska svežina vzplamtijo (zažarijo): violinski koncert ne skopari z izzivi. Glasba pa vedno ostaja zelo osebna. Igra je pristrčna, neprilagojena, svojeglava. Velik prostor zavzamejo kadence, ki se izgublajo v zasanjanosti, da bi se nato sprintersko vrnile na violinsko bojišče. Proti koncu glasbena invencija rahlo omahuje, vendar se v finalu zmagoslavno reši pred grozečim notnim breznom na varno glasbeno kopno. Ovacije za glasbeno dvojico Nino Šenk in Anjo Bukovec s krmarjem Pehlivanianom, tako rekoč zlata medalja za nastop na festivalu.⁵¹³

Festival, na katerem so se predstavili mladinski orkestri domala vseh pridruženih članic EU, je postregel z negativnimi in pozitivnimi presenečenji, kot je bil slovenski, o katerem je Olaf Wilhelmer za radijsko postajo *Deutschlandradio* pohvalil solistko in slovensko kompozicijsko šolo ter poročal:

Da Slovenija in Evropa premoreta mnogo več, je dokazala 22-letna Nina Šenk s svojim violinskim koncertom, ki je s sijajno igro solistke Anje Bukovec, z izvirno zasnovno, odlično instrumentacijo in ritmiko v stilu popa zelo zasluženoma prejela nagrado občinstva [...]. Namreč zelo žalostno bi bilo, če bi na evropskih konservatorijih vzgajali le še skladatelje, ki niso dorasli niti estetskim zahtevam predzadnjega stoletja.⁵¹⁴

Leta 2004 je bilo izjemno tudi gostovanje Ansambla za novo glasbo na festivalu sodobne glasbe v Amsterdamu, ki je pod mentorstvom profesorja Tomaža Lorenza dosegel zavidljive pohvale. Uspešni so bili tudi drugi komorni ansambli.⁵¹⁵

Violinist **Tomaž Lorenz** (1944–2016), najmlajši član slovitega Tria Lorenz, je bil na Akademiji za glasbo uspešen profesor komorne igre

513 *Berliner Morgenpost*, 23. 8. 2004, 15.

514 Arhiv AG, Poročilo o gostovanju Simfoničnega orkestra UL AG leta 2004 v Berlinu.

515 Arhiv AG, Poročilo o delu za leto 2004.

(v 90. letih kot zunanji sodelavec, nato redno zaposlen do leta 2013). Imel je izjemno sposobnost, motivirati študente pri urjenju v skupnem muziciranju do te mere, da so posamezni šolski ansambli dosegli odlično umetniško raven. Študentje so mu bili za dragocene izkušnje zelo hvaležni, kar se je izkazalo tudi na jubilejnem koncertu v profesorjevo čast leta 2014. Najodmevnejše komorne skupine Akademije za glasbo njegovega časa so bile: klavirski trio Rupnik, Motive, Souffle, Reverie in Gud, Trio Marakle ter Godalni kvartet Accademia. Kot prekaljen glasbenik, solist in komornik se je Lorenz dokazal tudi v duu s soprogo Alenko Šček Lorenz, s katero sta izvedla nepregledno število koncertov in se posebej posvetila antologiji slovenske violinske glasbe, ki sta jo za RTV Slovenija tudi posnela in zanjo prejela nagrado Prešernovega sklada (1990). Svoje veščine je posredoval tudi najmlajšim generacijam na poletnih tečajih in delavnicah komornega muziciranja. Bil je umetniški vodja tabora za mlade slovenske talente Glasbeni julij na Obali ter Tekmovanja Vladimir Lovec – Ivan Šček za komorne skupine v Kopru.⁵¹⁶

Odprtost Akademije k širši javnosti, k čemur so pripomogli tudi javni koncerti (v letu 2006 jih je bilo več kot 100), je prinesla obilne sadove, kot so sponzorska sredstva za nakup klavirja Bösendorfer, ki je bil za ustanovo prepotrebna pridobitev. Odmevala je tudi skupna prireditev študentov treh akademij na zemljišču bodoče stavbe umetniških šol v tednu Univerze v Ljubljani (2006). Mednarodna dejavnost se je širila v vse geografske smeri, kar je zahtevalo odprtje posebne službe, ki je poslej skrbela za stike na koncertnem in študijskem področju. Simfonični orkester se je leta 2007 ponovno predstavil na Euro Young Classic v Berlinu.

Akademija za glasbo je sodelovala z visokošolskimi institucijami v Gradcu, na Dunaju, v Berlinu, Amsterdamu, Trstu, z Univerzo Indiana v ZDA, visoko šolo za glasbo v Osaki na Japonskem, pa tudi z ustanovami nekdanje Jugoslavije (Novi Sad, Beograd, Zagreb).⁵¹⁷ Kljub uspešni uvedbi bolonjske prenovne, širjenju mednarodne dejavnosti, izboljševanju nekaterih pogojev za delo in zagotovilu države, da bo gradila novo stavbo, se je že leta 2007 pri načrtovani gradnji močno zapletalo, in sicer pri lastništvu zemljišča.⁵¹⁸ V študijskem letu 2008/09 je Akademija za glasbo pridobila akreditacijo za univerzitetni študijski program Glasbena umetnost 1. stopnje s smeri:

516 Špela Črnko, *Trio Lorenz*, mag. n. (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2017).

517 Arhiv AG, Poslovno poročilo za leto 2006.

518 Arhiv AG, Poslovno poročilo za leto 2008.

Slika 39: Simfonični orkester AG na festivalu Euro Young Classic v Konzerthaus Berlin 2007, dirigent George Pehlivanian (arhiv AG)

1. Kompozicija in glasbena teorija, Orkestrsko dirigiranje, Zborovsko dirigiranje, Petje, Klavir, Orgle, Harmonika, Čembalo, Kitara, Harfa, Violina, Viola, Violončelo, Kontrabas, Flauta, Oboa, Klarinet, Fagot, Saksofon, Trobenta, Rog, Pozavna, Tuba, Tolkala, Kljunasta flauta in Sakralna glasba ter
2. Univerzitetni študijski program Glasbena pedagogika.

Oba študijska programa sta se začela izvajati v študijskem letu 2009/10. Akademija je imela naslednje oddelke:

1. Kompozicija in glasbena teorija
2. Dirigiranje
3. Petje z operno šolo
4. Instrumenti s tipkami

5. Godala in instrumenti s strunami
6. Pihala, trobila in tolkala
7. Glasbena pedagogika
8. Sakralna glasba

Beležila je odlične študijske rezultate, in sicer tako na dodiplomskem študiju, kjer je dosegala več kot 90-odstotno prehodnost, kot na specialističnem študiju, kjer se je vpis povečal za 100 odstotkov.⁵¹⁹ Če je bila prehodnost rednih študentov vseskozi visoka in je presegala povprečje na univerzitetni ravni, je povečanje vpisa na podiplomskem študiju mogoče pripisati prihajajočim spremembam, ki so z letom 2008/2009 zaradi bolonjske preнове prinesle ukinitvev specialističnega študija. Takšna oblika izobraževanja je bila med umetniškimi glasbenimi profili zelo priljubljena in tudi potrebna, zato je nesprejemljivo, da po petnajstih letih uveljavitve bolonjske preнове še ni uzakonjenega doktorskega študija za glasbene umetnike, ki bi nadomestil in nadgradil nekdanjo specializacijo.

Dekan Pavel Mihelčič je v poročilu o zadnjem letu vodenja Akademije (2008/09) izpostavil praznovanje jubilejnega leta, 70-letnice ustanove, ki je potekalo pod pokroviteljstvom predsednika države dr. Danila Türka in se zaključilo s slavnostnim koncertom v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma.⁵²⁰ Bil je velik dogodek. Dekan je v pisni obliki zaokrožil dosežke svojih dveh mandatov ter opozoril na nekatere neizpolnjene naloge in vzroke zanje. Kot je zapisal, se lahko Akademija v jubilejnem letu pohvali, da v okviru osmih oddelkov uspešno izobražuje skladatelje, dirigente, pevce, instrumentaliste, glasbene pedagoge in cerkvene glasbenike. Prehodnost je bila rekordno visoka, več kot 90-odstotna, nižja pa pri izrednem študiju (70 %) kot posledica visoke vpisnine, ki je posamezniki niso zmogli plačati v enem letu. Pri statističnih podatkih za doktorski študij je izpostavil številčen upad vpisa, prav tako zaradi visokih šolnin in nezmožnosti pridobivanja štipendij. S pomanjkanjem sredstev je povezal tudi alarmantno stanje akademijske knjižnice, ki je imela na voljo le borna sredstva in zato ni zmogla slediti potrebam po strokovni literaturi, notnih zbirkah, orkestrskem in drugem materialu. Izpostavil je pomen uravnoteženosti med umetniškim, glasbenopedagoškim in znanstvenoraziskovalnim delovanjem znotraj ustanove, podčrtal študijske dosežke, razvejanost koncertne dejavnosti in spodbujanje

519 Prav tam.

520 *Akademija za glasbo 1919-1939-2009, Dogodki v jubilejnem letu 2009*, ur. Hinko Haas (Ljubljana. Akademija za glasbo, 2009).

znanstvenoraziskovalnega dela v obliki vsakoletnih muzikoloških simpozijev in publicističnih objav. Izrazil je zadovoljstvo, ker je bila zaposljivost diplomantov dobra, saj so nekdanji študentje zapolnjevali mesta v splošnem in glasbenem šolstvu ter v opernih in simfoničnih orkestrih. S ponosom je poudaril, da je koncertna dejavnost v letu 2008/09 obsegala kar tri abonmajske cikle, solistične recitale (umetniški vodja violist Franc Avsenek), komorne večere (umetniški vodja violinist Tomaž Lorenz) in koncertni abonma, za kar je bil odgovoren prodekan za umetniško dejavnost pianist Hinko Haas.⁵²¹ Na velikih ansambelskih koncertih so s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija nastopili absolventi oddelka za dirigiranje (Tomaž Kmetič, Slaven Kulenović in Marjan Grdadolnik), s Simfoničnim orkestrom AG pianistka Fada Azzeh ter pevci Urška Arlič Goličič, Barbara Sorč, Aljaž Farasin in Rok Bavčar (dirigent Toshihiro Yonezu), z Orkestrom Slovenske filharmonije solisti Milan Nikolić (fagot), Tanja Sonc (violina), Marija Rome (viola) in Nika Tkalec (klavir), dirigiral je Loris Voltolini, kot četrti pa je bil večer komornih oper študentov oddelka za kompozicijo in glasbeno teorijo, na katerem so poleg pevcev nastopili instrumentalisti, odrsko opremo, scenografijo in kostumografijo pa so pripravili študentje AGRFT in ALUO, dirigiral je Igor Švara. Orkester slovenske policije je sodeloval na večeru opernih arij, Pihalni orkester AG je nastopil pod taktirko Milivoja Šurbka, solist je bil Boris Turk (klarinet), Komorni in Mešani zbor AG sta nastopila pod vodstvom Marka Vatovca in Karmine Šilec, vrhunec jubilejnega leta pa je bila izvedba Mahlerjeve *Simfonije št. 2 (Simfonija vstajenja)*, ki so jo izvedli Simfonični orkester AG, APZ Tone Tomšič pod vodstvom Urše Lah in gostje tržaškega Konservatorija Giuseppe Tartini, dirigiral je Anton Nanut. Dogodek je bil veličasten in hvale vreden. Kritik je v *Delovem* članku z naslovom »Mahler bi bil ponosen na ljubljanske naslednike« zapisal:

Mahlerjev projekt je tako nastajal z največjimi ambicijami doslej; usmeritev je bila prava in že so tu prvi odmevni rezultati z gostovanjem v Trstu v dvorani Banfield-Tripovich (z velikim odmevom med tržaškimi občinskimi in pokrajinskimi italijanskimi organizatorji, nagovorom direktorja Tartinija Massima Parovela in s kritiko v dnevniku *Il Piccolo*), po Ljubljani pa še v Celju in poleti še najmanj dvakrat na tujem in morda spet v Ljubljani.⁵²²

521 Arhiv AG, Poslovno poročilo o delu Akademije za glasbo za leto 2008.

522 Marijan Zlobec, »Mahler bi bil ponosen na ljubljanske naslednike«, *Delo*, 23. 4. 2009, 20.

Kot gost Akademije je na celovečernem koncertu nastopil Simfonični orkester Visoke šole za glasbo in gledališče Hamburg (solist hornist Filipe Abreu, dirigent René Gulikers).⁵²³ Pavel Mihelčič je ob koncu mandata še upal na gradnjo novih akademij, vendar hkrati izrazil skrb, da se priprave na gradnjo na ravni Univerze ne odvijajo v pravo smer. Kritičen je bil tudi do ministrstva za šolstvo in šport, ki naj ne bi sledilo potrebam zaposlovanja in materialnim stroškom za nakup učil, predvsem instrumentov, kar je za Akademijo za glasbo vitalnega pomena. Poudarjal je, da je bilo na voljo 90 vpisnih mest za vse programe, želja po študiju pa pri določenih smereh precej več, in ugotavljal, da ustanova nima možnosti širitve dejavnosti, še posebno, ker je bilo na vidiku dodatno peto leto študija, za katerega bodo potrebe po učnih močeh, učnih sredstvih in novih prostorih vse večje.⁵²⁴ Ob tem je za naslednje študijsko leto (2009/10) napovedal uvedbo nekaterih novih študijskih smeri, za katere si je ustanova že dolgo prizadevala in končno uspela, to je bil študij harmonike, čembala, kljunaste flavte in zborovskega dirigiranja. Kot novost je izpostavil še katedri za staro glasbo in jazz. Z dosežki, kot so uveljavitev bolonjske reforme, novi študijski programi, živahno mednarodno sodelovanje, naraščanje mobilnosti študentov in profesorjev, uspehi študentov na koncertih in tekmovanjih ter ne nazadnje potrjena znanstvenoraziskovalna dejavnost, je Akademija za glasbo dosegla vse glavne cilje, zastavljene v svojih strateških dokumentih. Med letoma 2000 in 2009 je uspešno potekal tudi znanstveni magistrski in doktorski študij na področju glasbene pedagogike, kompozicije in glasbene teorije ter na nekaterih drugih področjih. Magistrski študij je v tem obdobju dokončalo 36 podiplomantov, doktorskega pa sedem. Doktorandi so se ukvarjali z glasbeno vzgojo v konceptu nacionalne kulture od začetkov Glasbene matice do ustanovitve Konservatorija (Nataša Cigoj Krstulović), z razvojem otroških zborovskih pesmi 20. stoletja na Slovenskem (Dragica Žvar), s tematiko ustvarjanja in analiziranja glasbenih del z uporabo algoritmičnih postopkov (Žiga Stanič), z ohranjanjem historičnih etnomuzikoloških zvočnih zapisov (Drago Kunej), z razsežnostjo ljudske glasbe pri vzgoji narodne identitete in razumevanju svetovnih kultur (Inge Breznik), z vplivi likovne umetnosti v glasbenoizobraževalnem procesu (Marija Mihevc) in z vlogo sodobne informacijske tehnologije pri pouku glasbene vzgoje (Bogdana Borota).⁵²⁵

523 *Akademija za glasbo 1919-1939-2009, Dogodki v jubilejnem letu 2009.*

524 Arhiv AG, Poslovno poročilo o delu Akademije za glasbo za leto 2008.

525 *Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000–2011, 194–196.*

Slika 40: Komorni zbor AG v Slovenski filharmoniji 2010, dirigent Marko Vatovec
(arhiv AG)

Dosežki znanstvenoraziskovalnega dela podiplomantov Akademije za glasbo so naravnani na aktualna vprašanja, ugotovitve pa implementirane v splošno in glasbeno šolstvo celotne vertikale, glasbeno teorijo, muzikološke znanosti in mladinsko zborovstvo, ki predstavlja pomemben segment osnovnošolskih kulturnih dejavnosti.

Dekan Pavel Mihelčič je svoje delo zaključil z besedami:

Solisti, komorne skupine in orkestri ustvarjajo promocijo celotne Univerze v Ljubljani. Profesorji – mentorji pa skrbimo, da posamezniki razvijajo svoje sposobnosti, da bodo v prihodnosti odlični instrumentalisti in pedagogi, poustvarjalci in znanstveniki. Pripravljamo jih za življenje, za življenje umetnika in pedagoga, pedagoga in umetnika.⁵²⁶

526 Arhiv AG, Poslovno poročilo o delu Akademije za glasbo za leto 2008.

Od bolonjske prenovne do sedanjosti

V študijskih letih od 2009/10 do 2016/17 je bil dekan Akademije za glasbo kitarist **Andrej Grafenauer** (r. 1958). Srednjo glasbeno šolo iz kitare je zaključil pri Tomažu Šeguli v Ljubljani in se nato izobraževal na Visoki šoli za glasbo v Gradcu pri prof. Marge Bäuml-Klasinc. Izpopolnjeval se je na mojstrskih tečajih, med drugim pri urugvajskem kitaristu Abelu Carlevaru. Kot solist in komorni glasbenik nastopa s klasično kitaro in na historičnih instrumentih ter izvaja širok repertoar od renesanse do sodobnosti. Nastopil je na številnih festivalih in koncertnih ciklih doma in na tujem (Zvoki šestih strun – Cankarjev dom, Festival Idriart, Ljubljanski umetniki Ljubljani, Festival sodobne komorne glasbe Radenci, Fernando Sor – italijanski Videm, Festival Dani muzike Herceg-Novci, Festival komorne glasbe v Grobljah, Evropski mesec kulture – Ljubljana, Noč slovenskih skladateljev Festivala Ljubljana idr.). Krstno je izvedel več skladb slovenskih skladateljev, Vilka Ukmarja, Pavla Šivica, Aleša Strajnarja, Albina Weingerla in Ambroža Čopija. Kot solist ali v kitarškem duu je sodeloval pri izdaji nosilcev zvoka renesančne, baročne in romantične literature. Od leta 1982 deluje kot pedagog. Poučeval je na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani (do 1996), od leta 1992 je profesor na Akademiji za glasbo, do leta 1996 na višji, nato na visoki stopnji, za katero je pripravil tudi učni načrt. Izobrazil je vrsto uspešnih kitaristov, ki delujejo kot pedagogi in poustvarjalci. Vodil je številne poletne šole in bil član tekmovalnih žirij v Sloveniji in drugod. Za svoje umetniško delo je prejel Betettovo nagrado (2000), za udejstvovanje pri vodenju Akademije za glasbo pa zlato plaketo Univerze v Ljubljani (2018).⁵²⁷

Z imenovanjem Andreja Grafenauerja sta bila za prodekana izvoljena kitarist **Tomaž Rajterič** za študijske zadeve in pianist **Hinko Haas** za umetniško dejavnost. Vodstvo si je na začetku mandata zastavilo več ciljev, med katerimi so izpostavili uvedbo bolonjske prenovne 1. stopnje in akreditacijo 2. stopnje, ponovno uvedbo tretjestopenjskega študija za umetniške poklice, kar naj bi bilo uzakonjeno do leta 2020, kot je to določala *Resolucija o Nacionalnem razvoju visokega šolstva 2011–2020*, sprejeta v Državnem zboru, dopolnitev visokošolskega izobraževanja na področju jaza, spodbujanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti, razširitev koncertnega poustvarjanja kot pokazatelja kakovosti študija in ne nazadnje reševanje prostorskih težav.

527 Andrej Grafenauer: <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/24> (obiskano 23. 4. 2020).

Slika 41: Mešani zbor AG v Slovenski filharmoniji 2011, dirigent Sebastjan Vrhovnik (arhiv AG)

Prenovljeni študijski proces je uspešno stekel v letu 2009/10, vendar za njegovo uresničevanje vodstvo ni uspelo pridobiti dodatnih sredstev, potrebnih za nove smeri študija (harmonika, kljunasta flavta, čembalo, zborovsko dirigiranje). Pri tem je ustanova zašla v nesoglasje z Univerzo, ki za bolonjsko prenovo ni predvidela širitve. Vpis študentov je bil uravnotežen in skladen s potrebami, z izjemo fagota, ki je tudi sicer malo zastopan. Delež tujih študentov je na rednem in izrednem študiju skupaj znašal okrog 10 %, kar je bilo zadovoljivo in skladno s pričakovanji. Večina študentov je prihajala iz krajev nekdanje Jugoslavije. Uspešnost študijskih procesov je ob komisiji za kakovost spremljala in ocenjevala tudi Študentska skupnost, ki je kritično ugotavljala,

da vodstvo ni pokazalo volje do uresnitve predlogov o možnih izboljšavah študija, ki jih je ŠSAG predložil že v letu 2008. Tako še vedno opozarja na potrebo po poenotenju izpitnih zahtev

glavnih predmetov za vse študente, kontrolo izpolnjevanja norm učnega načrta, določitev minimalnega števila nastopov za vse študente in predvsem poenotenje diplomskih zahtev, kjer prihaja do ogromnih razlik na različnih študijskih oddelkih.⁵²⁸

V naslednjih letih je bilo na omenjeno več razprav, študijska pravila so postala bolj dorečena in uveljavljena s pravilnikom o študijskem redu, komunikacija med vodstvom in študentsko organizacijo pa je precej nihala. Skladno z načrtovanjem in izvajanjem programov so delovale štiri katedre: katedra za ansambelsko in komorno igro, katedra za glasbenoteoretične predmete, katedra za glasbeno zgodovino in literaturo ter pedagoška katedra. V veljavo je stopil tudi prenovljeni tretjestopenjski doktorski študij, ki se je izvajal v okviru programa Humanistika in družboslovje v sodelovanju več fakultet ter dveh umetniških akademij. Akademija za glasbo je še naprej pokrivala dve področji: *Glasbena pedagogika* ter *Kompozicija in glasbena teorija*. Raziskovalna skupina redno zaposlenih profesorjev z doktoratom znanosti se je ukvarjala s problematiko na področjih specialnih glasbenih didaktik, muzikologije, glasbene teorije, kompozicije in izvajalskih praks ter tako opravljala svoje poslanstvo. V letu 2009 je bila v okviru izobraževalne dejavnosti podprto izdajanje *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, visokošolskih učbenikov, znanstvenih monografij in nosilcev zvoka z umetniško dejavnostjo. Imenovan je bil založniški odbor s predsednico Branko Rotar Pance, ki je dobil nalogo proučiti možnosti pridobivanja dodatnih sredstev.⁵²⁹ Z leti se je izkazalo, da je založniška dejavnost velik finančni zalogaj in da je pridobivanje sredstev na razpisih otežkočeno zaradi nekaterih pogojev, ki jih Akademija iz različnih razlogov ni zmogla uresničevati. Kljub temu je v naslednjih letih v dveh številkah redno izdajala revijo *Glasbenopedagoški zbornik* in posamezne znanstvene monografije.

Poslovanje Akademije je bilo zaradi načina delitve denarja med članice UL izjemno oteženo. Jedro težav je bilo v vrednotenju razdeljevanja sredstev, ki je temeljilo na številu študentov in diplomantov, pri čemer so bile v prednosti fakultete z visokim številom vpisanih, nista pa bila upoštevana prehodnost, ki je bila na Akademiji izjemno visoka (ok. 90 %), in pretežno individualni način študija, kar je bilo za našo ustanovo vsestransko opravičljivo. Tak način delitve sredstev je začel veljati leta 2003. Ustanova je več

528 Arhiv AG, Poročilo Komisije za spremljanje in zagotavljanje kakovosti Akademije za glasbo (KSZK AG) UL za leto 2009, 15.

529 Prav tam, 18.

let delovala na robu zmogljivosti in le občasno dodeljena dodatna sredstva ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in iz rezervnega sklada UL so preprečila finančni zlom.⁵³⁰ Stanje je poslabševala še splošna recesija, ki je vplivala na zmanjšan dotok sredstev in nezmožnost zaposlovanja, četudi je bilo s strani Univerze odobrenih in sistemiziranih več novih delovnih mest. Velika stiska Akademije, ki je odgovorne državne institucije niso razumele oziroma bile pripravljene reševati celostno, je vodstvo prisilila v drastične ukrepe varčevanja, ki naj bi pomagali izpeljati študijske procese in koncertno dejavnost. Med drugim je zarezalo v sredstva za individualno raziskovalno in umetniško delovanje visokošolskih učiteljev (IRD) in jih delno prerazporedilo v druge namene.⁵³¹ Takšna praksa varčevanja se je nadaljevala in povečevala do te mere, da je bil IRD v naslednjih letih v celoti preusmerjen drugam in se nadaljuje še v sedanosti. Večina profesorjev je strokovno aktivna v domačem in mednarodnem prostoru ter za svoje delo pripravljena odmerjati lastna sredstva, pri čemer je mogoče zaključiti, da pravica do sredstev za raziskovalno in umetniško delo ostaja, odtegotvanje pa vodi k razmišljanju o sprejemljivosti takšnega ravnanja. Pri tem pa vodstvo ni razmišljalo o kakšnih drugih drastičnih ukrepih, ki bi olajšali izvajanje pedagoških programov, kot na primer ukinjanje posameznih smeri študija, s čimer bi morda pritegnilo pozornost državnih institucij.

Nove težave so nastale tudi zaradi najema dodatnih prostorov. Akademija je septembra 2010 del učnih procesov ponovno umestila v nekdanje matične prostore na Vegovi in Gosposki ulici, ki so v lasti Kulturnega društva Glasbena matica. To je pomenilo opustitev prostorov v škofovih zavodih v Šentvidu, selitev pa tudi tokrat ni prinesla trajnih rešitev. Materialne stroške je celo povečala, prednost pa je bila lokacija v bližini osrednje stavbe na Starem trgu, ki omogoča boljšo komunikacijo.⁵³² V teh prostorih deluje Akademija za glasbo še danes.

Na Akademiji za glasbo je bilo v letu 2010 zaposlenih 59 visokošolskih učiteljev in 17 visokošolskih sodelavcev, medtem ko je vodstvo na podlagi števila vpisanih in izvajanja programov dokazovalo potrebo po 81 visokošolskih učiteljih in 25 visokošolskih sodelavcih, ob uvedbi 5. letnika po bolonjskem študiju pa še po dodatnih 13 visokošolskih učiteljih in 4 visokošolskih sodelavcih. Honorarni sodelavci so opravili kar 27 % celotnega učnega

530 Arhiv AG, Poslovno poročilo Akademije za glasbo za l. 2009, 2010, 2011, 2012.

531 Arhiv AG, Poslovno poročilo Akademije za glasbo za l. 2010.

532 Prav tam.

procesa.⁵³³ Vodstvo je iz leta v leto opozarjalo na potrebo po večji dvorani za umetniško dejavnost, saj je bilo primorano najemati ustrezne prostore in jih seveda tudi plačevati, za kar večinoma ni bilo namenskih sredstev.

Solistično, komorno in orkestralno poustvarjanje študentov Akademije za glasbo je večplastno. Prvenstveno je povezano z določenim študijskim programom, učnimi načrti in njihovimi cilji, kamor sodi tudi nastopanje v javnosti v predvidenih okvirjih. V zadnjih letih smo priče občutni nadgradnji javnega nastopanja študentov, kar pa zahteva nekoliko drugačne pogoje, kot so odličnejše dvorane, sodelovanje s profesionalnimi orkestri, gostujočimi dirigenti, nakup raznolike literature, sredstva za gostovanja in še marsikaj. Vse to mladim glasbenikom prinaša odlične izkušnje, krepi umetniško samozavest in odpira vrata v bodoči profesionalni svet, hkrati pa vodi v razmišljanje, da je preveč razvejana koncertna dejavnost lahko tudi ovira pri doseganju drugih študijskih ciljev, za ustanovo pa veliko denarno breme, če nima sistemske podpore državnih sredstev. Z januarjem 2012 je Akademija pridobila pravico uporabe velike dvorane v palači Kazina.

Uspešnost ustanove se meri tudi v znanstvenoraziskovalnih dosežkih učiteljev, ki se vključujejo v nacionalne in mednarodne projekte, programske skupine in raziskovalne mreže, sodelujejo na mednarodnih in domačih znanstvenih konferencah, publicirajo na znanstveni in strokovni ravni ter, ne nazadnje, sodelujejo v strokovnih telesih ministrstev in drugih državnih organov, v medijskih projektih in na različnih forumih ter tako tudi na poljuden način širijo svoja znanja in razmišljanja. Leta 2012 se je katedra za zgodovino glasbe posvetila proučevanju življenja in dela Bojana Adamiča, enega prvih diplomantov Akademije za glasbo v Ljubljani, ki se je izkazal kot glasbenik številnih talentov, v klasični, plesni in filmski glasbi, jazzu, popevki, šansonu in glasbi za pihalne sestave. Bil je pianist, skladatelj, dirigent, aranžer, urednik in fotograf.⁵³⁴

Leto 2012 je bilo v marsičem uspešno. Na študijskem področju je bil izveden tretji letnik bolonjske prenovе, kar je prineslo prvostopenjske diplomante. Akreditacija 2. bolonjske stopnje je omogočila vpis na magistrske programe Glasbena umetnost (GU), Instrumentalno pevška pedagogika (IPP), Glasbena pedagogika (GP) in Glasbenoteoretska pedagogika (GTP). Odziv študentov na vpis na magistrski študij je bil pričakovano velik, saj zakonodaja za področje glasbenega šolstva prvostopenjskim diplomantom

533 Arhiv AG, Poročilo KSZK AG za leto 2010, 19.

534 Prim. *Bojan Adamič (1912–1995)*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* (ur. Darja Koter), zv. 18 (2013).

Slika 42: Palača Kazina, stavba Akademije za glasbo (arhiv AG, foto Jana Jocif)

ni omogočala zaposlitve. Študij je še naprej potekal z visokim odstotkom prehodnosti in številom diplomantov ter s precejšnjim deležem odličnih diplomantov. Prav to pa je pogoj za nadaljevanje študija na primerljivih ali še odličnejših evropskih ustanovah. Mobilnost študentov in profesorjev se je povečevala, vendar zlagoma. Za uspešno izvajanje programov so bile zadolžene naslednje katedre: katedra za komorno igro, katedra za glasbenoteoretične predmete, katedra za zgodovino glasbe, katedra za glasbenopedagoške predmete, katedra za jazz ter novoustanovljena katedra za staro glasbo in katedra za klavir stranski predmet in korepeticije. Precej težav pa je bilo na kadrovskega področju. Zaradi zmanjševanja sredstev je število zaposlenih padlo za 10 %, kar je v praksi pomenilo, da upokojenih učiteljev ni bilo mogoče nadomestiti z novimi močmi, kar tretjino učnih procesov pa so izvedli pogodbeni učitelji. Razmere so vplivale tudi na zmanjševanje vpisa generacije 2013/14, in sicer za 10 odstotkov na smeri Glasbena umetnost in 30 odstotkov za študij Glasbene pedagogike, prav tako s strani UL še ni bilo zagotovila za financiranje petega letnika študija. Neuspešna so bila tudi prizadevanja za uzakonjenje tretjestopenjskega študija

umetniških smeri, veliko razočaranje pa je pomenilo tudi spoznanje, da gradnje treh akademij na Roški ne bo. Akademija si je zadala nalogo za delovanje pridobiti celotno palačo Kazina. Precej obetavnejše pa je bilo izvajanje umetniške dejavnosti. Uspela se je uvrstiti v program *Evropska prestolnica kulture Maribor 2012*, in sicer s ciklusom komornih koncertov in z izvedbo opere *Orfej* Claudia Monteverdija. To slednje je bil celovito zastavljen projekt treh umetniških akademij in Fakultete za računalništvo in informatiko v sodelovanju s Festivalom Ljubljana ter SNG Opera in balet Ljubljana, ki je hkrati pomenil produkcijski preboj Akademije za glasbo na področju stare glasbe. Opera *Orfej*, premierno izvedena v minoritski cerkvi sv. Petra in Pavla na Ptujju pod umetniškim vodstvom Egon Mihajlovića, je namreč oživljala historično poustvarjalno prakso (ponovitve v Mariboru, Ljubljani in v Benetkah v baziliki S. Maria Gloriosa dei Frari v Benetkah, kjer je Monteverdijeva grobnica). Prva izvedba te opere v Sloveniji je bila medijsko odmevna in je prejela odlične ocene, kar je bila dobra popotnica za naslednje projekte historične izvajalske prakse.⁵³⁵ Po ljubljanski predstavi je sledilo več odmevnih zapisov:

Najprej je izvedba močno potrkala na zavest aktualne slovenske operne kulture, ki ji v štiristo letih (!) še ni uspelo pripraviti izvedbe te Monteverdijeve mojstrovine, prve ‚prave‘ opere. [...] Najpomembnejši dosežek uprizoritve je, da korenini v pedagoškem, a je po videnem izrasla umetniško. Najbolj ‚brezmadežen‘ je bil gotovo glasbeni del predstave, še posebej zvoki, ki so prihajali iz orkestrske jame. [...] Pevske poustvaritve so logično segle nekam vmes od nekoliko nerodnih do takih, ki bodo nadaljevanju gotovo vladale na naših opernih deskah. [...] Več vprašanj in želja je sprožala režija Detlefa Soelterja. [...] Morda bi veljalo v opero [...] vnesti tudi več mizanscenske živahnosti, še posebej zato, da se ne bi tudi mlada generacija napajala pri zaprašeni ideji opernorežijske statike in omejenosti. [...] V Operi se nisem tokrat počutil nič bistveno drugače kot po navadi. To misel je treba brati kot velik poklon študentom in njihovim mentorjem ter hkrati kot kritiko obstoječi slovenski operni produkciji.⁵³⁶

Obravnavana uprizoritev si je prizadevala, da bi ‚prva opera mojstrovina‘ zaživela kot harmoničen organizem, utemeljen na logistični zmožnosti in obenem historičnem tvarinskem vidu

535 Prim. Katarina Kraševac, »Mladoenergetski Orfej«, *Večer*, 6. 7. 2012, 12; Tjaša Zajc, »Mitska upodobitev«, *Mladina*, 6. 7. 2012, 59.

536 Gregor Pompe, »Združene študentske moči odplačale nacionalni dolg«, *Dnevnik*, 12. 7. 2012, 21.

Slika 43: Iz opere *Orfej* Claudia Monteverdija 2012 (arhiv AG, foto: Željko Stevanić)

našega časa. Čeprav je bila zasnovana in uspešno uresničena v sodelovanju treh umetniških akademij, sem jo doživljal predvsem kot prvi ugledališčeni študijski dokument še čisto mlade katedre za staro glasbo in predstojnika Egon Mihajlovića. Pod njegovim vodstvom se je Orfej očitno pripravljaval zelo zagnano in s skrbjo za ustrezno stilno poenotenost izvedbe. [...] Izstopajočega, izrazilno skladnega opernega dogodka torej ni najti med predstavami profesionalnega odra, ne ljubljanskega ne mariborskega (in ne ob repertoarni dragocenosti, kot so Črne maske). Presežek je prinesla »šolska produkcija«, ki na srečo pač še zdaleč ni bila le to.⁵³⁷

Glasbeni dogodek je zagotovo velik uspeh Univerze v Ljubljani. V uprizoritvi je bilo mogoče ves čas slediti mladostniškemu navdušenju, ki so ga študentje sklepno uprizorili na koncu predstave, ko so drug drugemu poklanjali poklone in priznanja. Orkester in zbor ter kostumografijo so zasenčili odlična scena

537 Jure Dobovišek, »Več kot ‚šolska‘ opera«, *Delo*, 13. 7. 2012, 19.

in izbrani solisti. Trinajst izbranih glasov je sledilo notnemu zapisu in tehnično odlično odpelo svoje vloge. Veliko vlogo v opernem dogodku pa so odigrali tudi solisti v orkestru. [...] Opera v petih dejanjih še vedno uživa svoje priznanje in sloves enega najlepših predbaročnih del. Vsebinsko aktualna nam ponuja razmislek tudi o tem, kako misliti življenje in kako se upirati vsem manipulacijam, zvokom besed ter takšnih in drugačnih lir, ki nas lahko privedejo tudi do tragičnega konca.⁵³⁸

Koncertni cikli Akademije so obsegali več kot 100 koncertov, med katerimi naj izpostavimo koncerta Simfoničnega orkestra AG z dirigentom En Shaom in Georgom Pehlivanianom, s katerim je orkester nastopil na festivalu v mestu Le Touquet v Franciji in v sodelovanju z zborom Londonske filharmonije izvedel Beethovno *9. simfonijo*. Študentje so bili vključeni tudi v mednarodne orkestre, kot je projekt *EUphony* študentov štirih akademij (Dunaj, Budimpešta, Zagreb, Ljubljana). Povečevala se je uspešnost na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Akademija je v povezavi z Glasbeno mladino Slovenije v letu 2012 po estonskem modelu prvič izvedla *Glasbeno olimpijado*, na kateri so se na državnem nivoju pomerili učenci osnovnih šol in dijaki gimnazijskih programov. Projekt je koordinirala Branka Rotar Pance, predstojnica Oddelka za glasbeno pedagogiko, ena vodilnih osebnosti tega projekta do sedanjosti. Prvič je bila AG partner v EU-projektu Tempus z naslovom *Introducing Interdisciplinarity in Music Studies in the Western Balkans in Line with European Perspective*, v katerem so sodelovali predstavniki oddelka za godala, oddelka za pihala, trobila in tolkala ter katedre za jazz.⁵³⁹ Ob koncu mandata je Andrej Grafenauer v svojem poročilu zapisal:

Finančno je bilo leto 2012 katastrofalno in je posledično že začelo vplivati na kakovost izvajanja študija. Kljub velikim pomanjkljivostim [...] lahko preteklo leto na umetniškem in študijskem področju ocenim za uspešno, predvsem zaradi truda in potrpežljivosti profesorjev in študentov. Rezultati kakovostnega dela so se pokazali na različnih umetniških dogodkih, s katerimi je [...] Akademija za glasbo utrdila ugled zelo kakovostne

538 Boris Beja, *Baročni spektakel Orfej*: http://www//siol.net/kultura/festival_ljubljana/nov... (obiskano 29. 5. 2020).

539 Arhiv AG, Poslovno poročilo AG za leto 2012, Poročilo KSZK AG za leto 2012.

izobraževalne in umetniške ustanove posebnega nacionalnega pomena, na katero je Republika Slovenija lahko ponosna.⁵⁴⁰

Spomladi leta 2013 je bil **Andrej Grafenauer** ponovno izvoljen za dekana, prodekan za študijske zadeve je postal zborovski dirigent **Marko Vatovec**, umetniško dejavnost pa je prevzel saksofonist **Matjaž Drevenšek**. Novi mandat vodstva Akademije za glasbo se je začel s podpisom pisma o nameri za reševanje prostorske problematike, in sicer med rektorjem UL in ministroma za izobraževanje in kulturo. Namera naj bi Akademiji za glasbo omogočila dodelitev palače Kazina v celoti in ob njej gradnjo prizidka, s čimer naj bi bilo zadoščeno tako študijskim kot umetniškim potrebam. Med večjimi neuresničeniimi zalogaji, ki so ustanovo pestili več desetletij, je bil nakup orgel za študijski proces. Poučevanje orgel je namreč potekalo na orglah v cerkvi Sv. Janeza Krstnika na Trnovem, občasno pa tudi na orglah v Slovenski filharmoniji ter po nekaterih drugih cerkvah v Ljubljani in drugih mestih, ustreznih za izvajanje slogovno izbrane literature, kar pa so bile zgolj začasne rešitve. Prizadevanja za odprtje oddelka za jazz še niso obrodila sadov, kljub temu se je v okviru izbirnosti znotraj modula izvajalo več vsebin, ki jih je uspešno koordinirala katedra za jazz in privabljala vse več študentov. To ne čudi, saj je v slovenskem glasbenopedagoškem in poustvarjalnem prostoru za tovrstne kompetence precej zanimanja in potreb v praksi. Kot rezultat dobrega dela je nastal jazzovski ansambel Big Band, ki je izjemno hitro napredoval in postal eden bolj prepoznavnih študijskih orkestrrov. Leta 2013 se je pod vodstvom Mateja Hotka uspešno predstavil na turneji po Srbiji, kjer je za izjemno zahteven program in vrhunsko izvedbo prejel številne čestitke in pohvale. K prepoznavnosti Akademije je prispevalo tudi mednarodno tekmovanje iz solfeggia, ki ga je organizacijsko vodila skladateljica in profesorica solfeggia Urška Pompe. Katedra za staro glasbo je uspešno razvijala historično poustvarjalno prakso in v ta namen je bilo treba skrbeti za kadrovske in materialne možnosti, za kar pa ni bilo dovolj sredstev, zato so bili potrebni številni kompromisi.⁵⁴¹ Kljub težavam je bila januarja 2014 v sodelovanju s Slovenskim komornim glasbenim gledališčem Celje, SNG Opera in balet Ljubljana in s Piccolo festivalom Furlanije-Julijske krajine v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma pod dirigentskim vodstvom Simona Dvoršaka izvedena Piccinnijeva opera *La Cecchina* ali *Nikogaršnja hči*, v kateri so bili glavni pevski solisti študentje

540 Arhiv AG, Poslovno poročilo AG za leto 2012, 5.

541 Arhiv AG, poslovno poročilo za leto 2013.

Slika 44: Iz opere *La Checcina* ali *Nikogaršnja hči* 2014 (arhiv AG)

oddelka za petje.⁵⁴² To je bila prva izvedba te imenitne neapeljske komične opere 18. stoletja v slovenskem prostoru.⁵⁴³ Kritik Jure Dobovišek je v svojem zapisu po premieri zapisal:

Uspešnica 18. stoletja se z gledišča moderno pojmovanega opernega aparata uvršča v komorni okvir, vendar ni niti izvajalsko preprosta niti kratka, zato je tem bolj razveseljiva umetniška solidnost uprizoritve sad pohvalnega odziva Akademije za glasbo ter temeljitega dirigentskega in režijskega dela Simona Dvoršaka in Yulie Roschine. Odločitev za vedro delo, eno prvih del, katerem se prepletajo prvine buffe in serie, farsoidna nizkost operne komike pa se umika sentimentalnim poudarkom kot orodju (Goldonijevega) motrenja družbenih razredov, se zdi premišljeno ambiciozna.⁵⁴⁴

542 Arhiv AG, Poslovno poročilo za leto 2014.

543 *Ob boku najboljših*, <https://www.dnevnik.si/1042619101> (obiskano 3. 5. 2020).

544 Jure Dobovišek, »Premišljeno klesanje celot«, *Dnevnik*, 13. 1. 2014, 22.

Zaradi velikih finančnih primanjkljajev ob razširitvi študija na pet letnikov, novih študijskih smeri in kadrovske podhranjenosti so bili profesorji iz leta v leto bolj obremenjeni, številni nad zakonskimi določili. Vodstvo je sicer začasno prekinilo izvajanje nekaterih individualno izvajanih izbirnih predmetov, vendar ta odločitev ni prinesla trajnih rešitev. Izbirnost je za študente postala nova dobrina, ki je vodstvo ni želelo trajno zmanjšati, tako kot ne števila vpisnih mest in študijskih smeri. Kadrovska slika visokošolskih učiteljev Akademije za glasbo se je po letu 2010 vse bolj spreminjala, saj so se številni profesorji zlate generacije, ki je utemljila sloves Akademije kot odlične izobraževalne in umetniške ustanove, zlagoma upokojevali. Med tistimi, ki so se ob uspešni umetniški karieri zaposlili na Akademiji za glasbo, sta tudi violist Mile Kosi in oboist Božo Rogelja.

Mile Kosi (1944–2014) je ob ljubljanski klasični gimnaziji obiskoval še Srednjo glasbeno šolo in se pri priznanem pedagogu Cirilu Veroneku učil violine. Na Akademiji za glasbo je najprej študiral violino in že med študijem postal član Simfoničnega orkestra RTV Slovenija (od 1963 do 1980), na prigovarjanje dirigenta Uroša Prevorška pa je violino zamenjal za violo in kmalu postal solo violist (1965). Študij viole je končal leta 1979 pri Albertu Dermelju in prejel Prešernovo nagrado UL. Ob igranju v radijskem orkestru je sodeloval v vseh pomembnejših slovenskih komornih zasedbah. Od začetka 80. let je svoje umetniško poslanstvo nadaljeval na tujem, najprej krajši čas v Baslu in nato skoraj tri desetletja v Kölnu kot član tamkajšnjega filharmoničnega orkestra Gürzenich (1980–2009), kjer je bil vsestransko cenjena osebnost. Kot eminenten violist je sodeloval s simfoničnim orkestrom zahodnonemškega radia, v družbi najboljših nemških glasbenikov, ki v poletnem času nastopajo na festivalu v Bayreuthu in v orkestru Nemške opere v Berlinu. Igral je z vrsto slavnih dirigentov, kot so James Conlon, John Pritchard, Daniel Barenboim, Giuseppe Sinopoli, Marek Janowski, Christian Tieleman, Gustavo Dudamel idr. Kot odličen komorni glasbenik je sodeloval s slovenskimi in nemškimi sestavi (Ljubljanski godalni trio, Ansambel Slavko Osterc, Camerata Slovenica, Pierre Feit Concertino, Gürzenich Quartet idr.). Za kölnsko televizijo je ob spremljavi znamenitega pianista Vladimirja Askenazyja posnel Schumannov ciklus skladb *Podobe iz pravljic za violo in klavir*, op. 113, in sodeloval pri snemanju številnih nosilcev zvoka. Kot evropsko uveljavljen umetnik je pogosto igral z orkestrom Slovenske filharmonije. Izvedel je vsa najiminitnejša dela za violo in orkester (W. A. Mozarta, H. Berlioz, B. Bartóka, B. Martinůja, R. Straussa idr.) ter krstil

več njemu posvečenih del slovenskih skladateljev, Iva Petrića, Uroša Kreka, Marijana Gabrijelčiča, Pavla Šivica in Primoža Ramovša. Zanjih petnajst let je deloval tudi kot pedagog. Na Akademiji za glasbo je bil najprej zunanji sodelavec, od leta 2003 pa redno zaposlen profesor. Kot predan in uspešen pedagog je prejel zlato plaketo Univerze v Ljubljani (2014).⁵⁴⁵

Božo Rogelja (r. 1946) je vodilni slovenski oboist druge polovice 20. stoletja. V mladosti je igral harmoniko in klarinet, na Srednji glasbeni šoli v Mariboru pa diplomiral iz oboe (1966). Po diplomi je igral v tamkajšnjem orkestru SNG Opera in balet ter postal študent Akademije za glasbo v razredu Draga Goloba (dipl. 1970). Izpopolnjeval se je pri Pierru Pierlotu na *Conservatoire national supérieur* v Parizu (1971/72). Bil je solist Simfoničnega orkestra RTV Slovenija (1967 do 1997) in Slovenske filharmonije (1996–2000). Koncertiral je na evropskih, ameriških in azijskih odrih ter se uveljavil kot interpret klasične in sodobne literature, med katerimi izstopajo dela Vinka Globokarja, Witolda Lutosławskega in Hansa Wernerja Henzeja. Spodbujal in izvajal je tudi dela drugih slovenskih skladateljev, Janija Goloba, Uroša Kreka, Pavla Mihelčiča, Iva Petrića, Primoža Ramovša, Pavla Šivica, Daneta Škerla idr., od katerih so nekatera nastala prav zanj. Za umetniško delovanje je leta 1982 prejel nagrado Prešernovega sklada, leto kasneje tudi kot član Pihalnega kvinteta RTV Ljubljana, s katerim je poustvarjal od leta 1972 do 1993. Sodeloval je z Ansablom Slavko Osterc, s harfistko Rudo Ravnik-Kosi, pianistom Acijem Bertonclem in drugimi. Kot solist je koncertiral s številnimi mednarodno uveljavljenimi dirigenti, kot so Samo Hubad, Uroš Lajovic, Anton Nanut, Reinhard Seifried, Luca Pfaff, Lior Shambadal, Enrique Batiz, Bruno Poindfert, Kurt Redel idr. Solistično in z ansambli je sodeloval pri arhivskih posnetkih in zapisih nosilcev zvoka (produkcija RTV Slovenija: CD z ansablom Camerata Labacensis in s Simfoniki RTV Slovenija z deli za oboe in angleški rog, 2002, CD v duu s harfistko Rudo Ravnik-Kosi, 2004). Ob že omenjenih je prejel več pomembnih nagrad in priznanj: tekmovanje mladih glasbenih umetnikov Jugoslavije (1971), *Zlata ptica* (1975), *Orfej* na tekmovanju JRT na Ohridu (1975, 1976), nagrada Društva slovenskih skladateljev (1987) in Škerjančevo priznanje (1997). Svoje pedagoško poslanstvo je začel na Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani (l. 1973) ter z odlično izobrazbo in predanim delom utemeljil sodobno izobraževanje oboe na Slovenskem. Z Akademijo za glasbo je začel sodelovati kot zunanji sodelavec (1982), od leta 2000 pa

545 Arhiv AG, Nekrolog Miletu Kosiju.

je poučeval kot redno zaposlen profesor. Vzgojil je več generacij uspešnih oboistov slovenskega in nekdanjega jugoslovanskega prostora, ki se dokazujejo na koncertnem in pedagoškem področju (Matej Šarc, Veronika Škerjanec, Maja Kojc, Melina Todorovska, Matjaž Rebolj, Eva Tušar Suhadolc, Eva Drolc idr.). Oboa je prav po zaslugah Boža Rogelje postala v slovenskih glasbenih šolah priljubljen in enakovreden instrument.⁵⁴⁶

V letih 2014 in 2015 je bilo več pozitivnih dosežkov. Akademija je pridobila donacijo za nakup koncertnega klavirja, kar je bilo za študente klavirja neprecenljivo, ob tem pa nadaljevala z manjšimi nakupi glasbil za potrebe katedre za staro glasbo. Nekaj pomembnih korakov je bilo storjenih na področju skrbništva študijskih programov, posodabljanja pravilnikov AG, oblikovanja poslanstva in vizije ustanove za obdobje 2016–2020 in zaposlovanja (sedem novih zaposlitev, od teh pet visokošolskih učiteljev). Znotraj UL je bil ustanovljen Svet za umetnost, ki naj bi podpiral promocijo umetnosti znotraj univerze in v širši javnosti. Z njegovo pomočjo je Akademija za glasbo pridobila določena sredstva za izpeljavo umetniških projektov. V okviru izobraževalne dejavnosti izpostavljamo precej pomanjkljiv vpis na fagot in harfo, ki je bil sicer pogost v nižjih in srednjih glasbenih šolah, kar naj bi spodbujalo vpis na visoko šolo. Študijski uspehi so bili na ravni UL nadpovprečni, kar je potrjeno z vse večjim številom nagrad na državnih in mednarodnih tekmovanjih. K dvigu umetniške ravni so pripomogli tudi seminarji gostujočih profesorjev v okviru sistema Erasmus, ki so na glasbenih akademijah nujna stalnica in oblika kvalitetnega permanentnega izobraževanja. Podobno pomemben je izpopolnjevalni program na področju pedagoško-andragoške izobrazbe, na katerega se vpisujejo magistranti programa glasbena umetnost, ki želijo pridobiti tudi pedagoške kvalifikacije. Akademija za glasbo je to predmetno področje uspešno akreditirala in ga začela izvajati leta 2014. Umetniška poustvarjalnost študentov je bila na visoki ravni. Ob že utečenih oblikah koncertov in mednarodnih umetniških projektih (npr. italijanski festival *Nei suoni dei luoghi*) so študentje sodelovali pri praizvedbi opere *Vojna in mir* (po Tolstojevi literarni predlogi), nastali ob 100. obletnici začetka prve svetovne vojne, izpod peresa znamenitega kitarista, legendarnega pionirja jazz-rock-fusion jazzja Larryja Corvella, ki je njeno premiero zaupal študentom štirih slovenskih fakultet. Skladba, ki združuje elemente klasične glasbe in jazza ter temelji na prepletanju glasbenih stilov in dediščine

546 Arhiv AG, Božo Rogelja, biografski zapis ob kandidaturi za zaslužnega profesorja UL.

velikih skladateljev časa prve svetovne vojne, je odmevala kot nedovršen konglomerat, čeprav so ji kritiki priznavali, da je dosegla skladateljev namen: »Mir je edina pot.«⁵⁴⁷ Ob isti obletnici so študentje sodelovali na t. i. koncertu prijateljstva v Sredipolju pri Gorici, kjer je kostnica žrtev 1. svetovne vojne. Koncert je potekal v sklopu festivala *Ravenna Manifestazioni* pod vodstvom slovitega dirigenta Riccarda Mutija. Znotraj Akademije je bil vzpostavljen cikel Nove glasbe, ustanovljen je bil Studio za sodobno glasbo, ki je s svojim instrumentalnim sestavom opozoril na poustvarjalno aktualnost in svežino. Gregor Pompe je v svojem kritičnem zapisu ob koncertu 60-letnice skladatelja Uroša Rojka zapisal:

V zadnjih letih je Akademija naredila pomembna koraka »levo« in »desno« od standardnega repertoarja: ima svoj ansambel za staro glasbo in zdaj tudi sestav za sodobno glasbo. Ob vse večji specializaciji je takšno širjenje obzorij nujno – tako po povsem glasbeno-tehničnem smislu kot tudi odpiranju novih izobrazbenih obzorij. Ob tem velja zapisati, da je bilo iz odnosa mladih glasbenikov, nabranih v studiu, čutiti resno odgovornost in zavzetost, ki je očitno nadomestila skepso, skoraj čudaško ironijo, ki je še do pred kratkim napolnjevala odnos mlajših do sodobnejšega glasbenega izraza.⁵⁴⁸

Mobilnost študentov in profesorjev se je z leti povečevala, še posebno z vzpostavitvijo evropskega programa Erasmus+ (2014), stopnjeval pa se je tudi interes za študij na ameriških visokih šolah, s katerimi je Akademija že imela stike ali jih je obnavljala (npr. Thornton School of Music v ZDA).⁵⁴⁹

Vodstvo Akademije se je vedno znova soočalo s problematiko financiranja, ki se je vztrajno nižalo. V letu 2015 se je proračunska podpora, v nasprotju s pričakovanji, po sprejetju strateških dokumentov t. i. Drzna Slovenija še za dober odstotek zmanjšala. To je vplivalo na nezmožnost zaposlovanja, nadaljnje nesorazmerje med redno zaposlenimi in pogodbenimi pedagoškimi delavci in na potrebe po ustreznih administrativnih močeh. Velika težava je bila iztrošena in neprimerna oprema za učni proces, ki je predvideni materialni stroški niso zmogli obnavljati, še manj nadgrajevati. Vodstvo se je zateklo v skrajne poteze in manjkajoče nadomeščalo s pohištvom in klavirji, ki so jih

547 Tatjana Gregorič, »Plemenitost in kaotičnost eklekticizma«, *Primorske novice*, 9. 12. 2014, 12; primerjaj tudi v: Metka Sulič, »Opera Vojna in mir v Kulturnem domu«, *Primorski dnevnik*, 14. 12. 2014, 10.

548 Gregor Pompe, »Sijoče zблиževanje energij«, *Dnevnik*, 8. 12. 2014, 22.

549 Arhiv AG, Poslovno poročilo AG UL za leto 2014.

Slika 45: Klavirski trio Riverie (foto Lenart Zore)

zavrgle nižje glasbene šole!⁵⁵⁰ Tako je Akademija postala ropotarnica stare opreme, kar je za umetniško ustanovo nedopustno. Odločilni premik se je zgodil pri dogovorih o prenosu lastništva stavbe Kazina, ki so pomenili korak bližje k reševanju prostorske stiske. Na študijskem področju je bilo uvedeno skrbništvo programov, kar naj bi vplivalo na boljše načrtovanje, izvajanje in nadzor posameznih smeri študija. Prehodnost je bila še naprej zelo visoka, delež tujih študentov, ki ga je spodbujala bolonjska prenova, pa se je ustalil pri načrtovanih 10 odstotkih. Študentje so na tekmovanjih prejeli kar 40 pomembnih nagrad, kjer so izstopali Klavirski trio Reverie z zmago na *Grand prix de Paris* in baritonist Domen Križaj z drugo nagrado in nagrado občinstva na tekmovanju Otto Edelmann na Dunaju. Izjemna je bila tudi donacija družbe Krka, s katero je Akademija kupila koncertni klavir Steinway, z lastnimi sredstvi pa še nekaj drugih glasbil. Med večje dosežke v letu 2015 sodi tudi izvedba 1. Festivala in poletne šole za staro glasbo v

550 Arhiv AG, Letno poročilo 2015.

organizaciji UL AG z odličnimi mentorji, ki od takrat poteka tradicionalno pod imenom *Academia Musicae Labacensis*.⁵⁵¹

V letu 2016 je potekalo podaljšanje akreditacije univerzitetnih študijskih programov Glasbena umetnost in Glasbena pedagogika. Pedagoški in umetniški uspehi so bili odlični, za povrh pa so študentje v letu 2016 prejeli kar 60 mednarodnih nagrad. Kakovost merimo tudi z internimi nastopi in s koncerti, ki potekajo bodisi solistično, v okviru študentskih ansamblov oziroma v sodelovanju s profesionalnimi ansambli in z zunanjimi dirigenti, kar je utrjevalo pedagoški in umetniški sloves ustanove. V letu 2016/17 je bilo izvedenih okoli 150 umetniških dogodkov, s čimer se je Akademija uvrstila med najdejavnejše poustvarjalne deležnike na Slovenskem. Izpostavljammo izvedbo opere Benjamina Brittna *Obrat vijaka* v izvedbi pevcev in instrumentalistov Akademije za glasbo in Slovenskega komornega gledališča Celje v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma maja 2017, ki je bila vsestransko uspešna. O tem je Maia Juvanc za portal SIGIC zapisala:

Prva uprizoritev tega dela v Sloveniji morda nakazuje pomemben repertoarni premik v domači operni instituciji, med drugim zato, ker je izhajala iz nadobudnih mladih glasbenih moči. [...] Mladi pevci so presenetljivo dobro zagrizli v ta trdi interpretativni oreh in poskrbeli za to, da je zgodba o duhovih in zlu, ki prežame človekovo psihologijo, prišla resnično v ospredje. Igralski potencial se je verjetno tako uspešno aktualiziral tudi zaradi dobrega režijsko-dramaturškega koncepta, ki je novelo Henryja Jamesa osvetlil z vidika psihološke travme in duševne bolezni. Poleg režijskega premisleka so operno uprizoritev odlikovale dobro izdelane pevske vloge, ki so že v tem študentskem stadiju presenetljivo primerljive z delom izkušenih profesionalnih glasov, stalnic slovenskih opernih odrov.⁵⁵²

Posebna nota je brezplačnost koncertov, ki so prav zato dostopni širokemu krogu ljubiteljev glasbene umetnosti, kar potrjuje odprtost ustanove. Simfonični orkester Akademije je pod taktirko Simona Dvoršaka nastopil v Bruslju ob praznovanju 25-letnice slovenske osamosvojitve in dneva državnosti, solistka je bila violinistka Tanja Sonc. Posebno zahteven in obsežen zalogaj je bila izvedba Bachovega *Pasijona po Janezu* v stolni cerkvi italijanske Gorice marca 2016, ki so ga označili kot dogodek, »prežet z motivacijo in energijo mlade

551 Prav tam.

552 Maia Juvanc, »Obrat vijaka«, <http://www.sigic.si/obrat-vijaka.html> (obiskano 7. 5. 2020).

zasedbe«, ter dodali, da so Bachove mojstrovine najvišjega kova za tako mlade akademske glasbenike morda prezahteven zalogaj, hkrati pa priložnost za spoznavanje stilnih značilnosti baročne vokalno-instrumentalne glasbe in urjenje v poustvarjanju najbolj občutljivih mojstrovin.⁵⁵³ Kljub prisotnosti na mednarodnem kulturnem podiju in dokazani odličnosti pa vodstvu ni uspelo razviti dialoga z Ministrstvom za kulturo RS pri pridobivanju namenskih sredstev. Pomemben korak pa je bil storjen s tem, da je Akademija postala lastnik stavbe Kazina in sosednjega zemljišča Rio vrt. S počasnimi valovi se je začela sanacija stavbe, omogočena je bila uporaba nekaterih manjših dvoran, ki so zapolnjevale potrebe poučevanja.⁵⁵⁴

Znanstveni magistrski študij je v obdobju od leta 2010 do 2016 zaključilo 19 magistrantov. Ta način podiplomskega študija se je po spremenjeni visokošolski zakonodaji leta 2016 iztekel. V istem obdobju sta vzporedno potekala t. i. stari doktorski program in prenovljeni tretjestopenjski doktorski študij po bolonjski zakonodaji, ki je stopil v veljavo leta 2009 in je na Akademiji za glasbo potekal v okviru interdisciplinarnega programa Humanistika in družboslovje – 3. stopnja. Po starem študijskem programu je bilo promoviranih 8 doktorjev znanosti, po novem pa štirje. Skupno število dokazuje, da je zanimanje za ta študij naraščalo, kar šest kandidatov je bilo tujcev, večinoma iz Republike Hrvaške.⁵⁵⁵ To dokazujemo z dejstvom, da v okviru hrvaških visokošolskih programov ni bilo akreditiranega podiplomskega študija glasbene pedagogike, čeprav je zanj veljalo zanimanje, povezano s kadrovske potrebe visokošolskih glasbenopedagoških študijskih programov, ki potekajo na različnih hrvaških univerzah in fakultetah. Doktorandi so razvijali teme s področja razvoja tehnik igranja violončela (Gesa Biffio), vloge zborovske glasbe pri ozaveščanju narodne identitete (Veronika Šarec), razvoja ritmičnega in melodičnega posluha (Katarina Zadnik), profila učitelja glasbe (Mirjana Horvat), predmeta glasbena vzgoja (Tomislav Košta), vloge tradicionalne glasbe in medkulturnosti pri glasbeni vzgoji v splošnem šolstvu (Renata Sam Palmić), s področja pevskega izobraževanja (Tina Bohak, Jelena Blašković) in ne nazadnje poučevanja klavirja (Ilonka Pucihar, Blaženka Bačkija Sušić).⁵⁵⁶ Doktorski študijski programi spodbujajo poglobljeno razumevanje teoretskih in metodoloških konceptov, usposabljanje študentov za samostojno razvijanje

553 ROP, »Bachov Pasijon prežet z energijo in motivacijo mlade zasedbe«, *Primorski dnevnik*, 18. 3. 2016, 13; prim. tudi PAL, »Veliko zanimanje za Pasijon po Janezu«, *Novi glas*, 24. 3. 2016, 5.

554 Arhiv AG, Letno poročilo 2016.

555 Arhiv AG, Referat za podiplomski študij.

556 Arhiv AG, referat za podiplomski študij.

novega znanja, reševanje znanstvenoraziskovalnih vprašanj različnih strokovnih področij in razvijanje kritične refleksije, kar oblikuje nove generacije znanstveno mislečih ljudi, ki se potrjujejo skozi temeljne in aplikativne raziskovalne naloge. Konec leta 2016 je bila sprejeta novela ZViS, ki omogoča akreditacijo in izvajanje umetniškega doktorata, kar naj bi zakrožilo vertikalo univerzitetnega izobraževanja, vendar program še ni pripravljen.⁵⁵⁷

Vodstvo Akademije je pred koncem mandata v poročilu o delu izpostavilo tudi nedokončane naloge oziroma neuresničene cilje, kot so izboljšave izvajanja pedagoške prakse na programih instrumentalno-pevske pedagogike in glasbenoteoretske pedagogike, dejavnejše tutorstvo, dvig ravni pisnih delov magistrskih nalog umetniških smeri in izobraževanje mentorjev teh področij, rednejši nakup študijske literature, izvajanje anket oziroma raziskav med študenti in diplomanti o ustreznosti in ravni pridobljenih kompetenc za profesionalno delo, povečevanje števila znanstveno habilitiranih učiteljev in širjenje članstva v raziskovalni skupini, kar je povezano tudi z izvajanjem tretjestopenjskega doktorskega študija Humanistika in družboslovje, oblikovanje delovne skupine za izoblikovanje specifičnih kazalnikov za umetniško področje s ciljem enakovrednejšega umeščanja umetniških raziskovalno-poustvarjalnih dejavnosti v primerjavi z drugimi znanstvenimi raziskovalno-razvojnimi področji na ARRS, slediti pobudam študentov za obiskovanje delavnic kariernega centra, aktivirati klub alumnov, posodabljanje informacijskih sistemov in sistemiziranje stikov z javnostjo. Ne nazadnje je treba izpostaviti, da je bilo v letu 2016 na Akademiji za glasbo 81 redno zaposlenih visokošolskih učiteljev, sodelavcev in nepedagoških delavcev in kar 80 pogodbenih sodelavcev, s čimer ni bil dosežen cilj, da bi zunanji sodelavci opravljali zgolj 20 odstotkov študijskega procesa. Dolgoročno naravnana kadrovska vizija, kakor jo je narekovala *Strategija UL AG* za obdobje 2016 do 2020,⁵⁵⁸ ki naj bi sledila ideji privabiti najboljše možne sodelavce domačega in mednarodnega prostora, se iz različnih, večinoma sistemskih razlogov, ni uresničevala.⁵⁵⁹ Čeprav so bili načrti bolj smeli od uresničenega, ugotavljamo, da je ustanova sledila dolgoročnim ciljem, ki si jih je zastavila s strateškimi dokumenti.

Jeseni leta 2017 je mesto dekana zasedel profesor **Marko Vatovec** (r. 1961). Za glasbo se je navdušil kot dijak koprške gimnazije in se nato izobraževal

557 Arhiv AG, Letno poročilo UL AG 2016.

558 Glej publikacijo *Strategija UL AG* (2016).

559 Arhiv AG, Letno poročilo UL AG 2016.

Slika 46: Dirigent Marko Vatovec (arhiv AG)

na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Ob mentorstvu Lojzeta Lebiča se je usmeril v zborovsko dirigiranje in študij nadaljeval na Akademiji za glasbo na oddelku za glasbeno pedagogiko. Zborovsko dirigiranje sta ga poučevala Janez Bole in Mirko Cuderman, pri katerem je Vatovec tudi diplomiral in za diplomski nastop prejel študentsko Prešernovo nagrado Akademije za glasbo (1989). Nato je diplomiral še na oddelku za dirigiranje (1993) pri Antonu Nanutu in se že med študijem izpopolnjeval na mojstrskih tečajih znanih zborovskih dirigentov, kot so Eric Ericson, Frieder Bernius in Julius Kalmar. Profesionalno pot je začel kot dirigent asistent pri Slovenskem komornem zboru, iz katerega je leta 1998 nastal zbor Slovenske filharmonije. Dirigiral in vodil je različne ansamble, mešani mladinski pevski zbor Veter

Ljubljanske Glasbene mladine, univerzitetni zbor Mimas norveške univerze Trømso, zbor Vox Europae, Kosovske in Slovenske filharmonije, orkester Slovenskih solistov, simfonike RTV Slovenija, Orkester Slovenske filharmonije, Obalni komorni in simfonični orkester in ne nazadnje Komorni zbor Ave, s katerim je posegel po mednarodnih nagradah. Bil je pobudnik vrsti slovenskih zborovskih in vokalno-instrumentalnih del, številna je tudi praizvedel. Na Akademiji za glasbo, kjer deluje od leta 1993, je sodeloval pri prenovi predmetnega področja Zborovsko dirigiranje na Oddelku za glasbeno pedagogiko in utemeljil učne načrte bolonjske preнове. Kot zborovodja je zastavil tudi delo s komornim zborom Akademije, ki je postal eden stalnih koncertnih ansamblov. Ob bolonjski prenovi je ustanovil še deklški zbor, ki je prepoznan tudi izven akademskih krogov. V zadnjih letih deluje v okviru oddelka za zborovsko dirigiranje, v njegovem razredu pa je diplomiralo več odličnih slovenskih zborovskih dirigentov, kot so Sebastjan Vrhovnik, Martina Batič, Jerica Bukovec, Helena Buhvald Gorenšek, Alenka Podpečan in drugi.⁵⁶⁰

Vodstvo Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani sestavljajo še prodekan za študijske zadeve **mag. Ivan Florjanc**, prodekan za umetniško dejavnost **Matjaž Drevenšek** in prodekan za mednarodno dejavnost in kakovost **Dušan Bavdek**. Vizija vodstva ustanove je primerljiva s Strategijo UL AG (2016–2020), kjer sta izpostavljena njeno poslanstvo in nacionalni pomen kot edine visokošolske univerzitetne izobraževalne ustanove za glasbeno umetnost na Slovenskem. Med temeljnimi cilji so poudarjeni dodiplomski in podiplomski izobraževalni programi prve, druge in tretje stopnje ter izpopolnjevalni programi in permanentno izobraževanje za glasbenopedagoške in glasbenoumetniške poklice. V ospredju je tudi umetniška dejavnost kot del izobraževalnih programov, v sodelovanju z drugimi fakultetami pa razvoj znanstvenoraziskovalnega dela na področju humanistike in družboslovnih ved ter prizadevanje za uveljavljanje umetniškega raziskovanja. Kot temeljne so zapisane vrednote akademske odličnosti, svobode, družbene odgovornosti, humanizma in etike. Osrednja vizija je namenjena odličnosti, mednarodni odprtosti in prepoznavnosti, po dejavnosti in kakovosti pa je v ospredju primerljivosti z najbolj cenjenimi ustanovami evropske skupnosti in sveta.⁵⁶¹ Za dvig kvalitete študijskega procesa se izvajajo administrativni in praktični ukrepi, kot so posodobitve pravilnikov o študijskem delu, posameznih učnih

560 Arhiv AG, Marko Vatovec – biografija in bibliografija.

561 *Strategija UL AG* (Ljubljana: AG, 2016).

programov oziroma načrtov in študentskih anket ter uvedba skrbništva programov in inštrumentov v lasti ustanove. Skrbniki programov so med drugim zadolženi za spremljanje delovanja sorodnih izobraževalnih institucij v tujini in kompetentni za predloge izboljšav, pri čemer je merodajna tudi samoevalvacija posameznih smeri študija. Dosedanjim osmim oddelkom je v aktualnem obdobju dodan še Oddelek za staro glasbo, ki je bil v pripravi več let, posamezni predmeti pa so se izvajali v okviru modula. Število in področja kateder, ki skrbijo za organizacijo in tekoče izvajanje učnih vsebin, se skladno z razvojem študijskih smeri spreminjajo. V zadnjih letih delujejo naslednje katedre:

- Katedra za komorno igro
- Katedra za glasbenoteoretične predmete
- Katedra za zgodovino glasbe
- Katedra za jazz
- Katedra za klavir A, B, C
- Katedra za korepeticije
- Katedra za glasbenopedagoške predmete
- Katedra za novo glasbo
- Katedra za trobila

Na Akademiji za glasbo študira okrog 450 rednih in izrednih študentov, kar je v primerjavi z začetki osem desetletij nazaj več kot 100-odstotno povečanje, ki temelji na razvoju splošnega in strokovnega glasbenega izobraževanja ter umetniških dejavnosti slovenskega kulturnega prostora. Rezultati vpisa opozarjajo na veliko zanimanje za večino študijskih smeri ter na pomanjkanje kandidatov za fagot, harfo in orgle. Vpis na orgle se je zmanjšal, odkar so bile uvedene spremembe na oddelku za sakralno glasbo, ki so študentom pri predmetu orgle dvignile kompetence do te mere, da imajo ob dodatno opravljenih pedagoških predmetih isto kvalifikacijo kot tisti, ki orgle študirajo kot glavni predmet. Vstopni pogoji za glavni predmet so seveda strožji.

Za večjo uravnoveženost izobraževanja, skladno s potrebami glasbenega šolstva in umetniških krogov, naj bi skrbel t. i. Strateški svet kot svetovalno telo, ki ima vlogo kolektivnega dogovarjanja o razvoju glasbenoizobraževalnih programov na ravni celotne vertikale. Akademija si še naprej prizadeva za akreditacijo programa za jazz, ki je sicer strokovno prepričljivo utemeljen,

vendar že več kot desetletje poteka v obliki izbirnih vsebin. Interdisciplinarnost potrjujejo izbirni predmeti med Akademijo za glasbo, Oddelkom za muzikologijo Filozofske fakultete, Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo in Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje, kar daje študentom širok nabor raznolikih, a hkrati komplementarnih vsebin. Med temeljne procese prištevamo permanentno spremljanje učinkovitosti učnih procesov in kreditnega vrednotenja predmetov, metodološko in vsebinsko posodabljanje, uvajanje novih strokovno-izbirnih predmetov, izboljšave materialnih pogojev delovanja in informacijskega sistema ter ne nazadnje skrb za preverjanje ustreznosti kompetenc diplomantov. Na študijskem področju je bilo v letu 2018/19 izpostavljenih nekaj temeljnih predlogov za doseganje višjih standardov in optimalnih rezultatov. Na prvostopenjskem študiju je v ospredju reševanje problematike preseganja kreditnih točk, saj jih študentje Glasbene umetnosti večinoma dosežejo ali celo presežejo že v okviru obveznih predmetov, s čimer jim je onemogočen dostop do drugih zelenih znanj. Na drugi stopnji na programih Instrumentalno-pevska pedagogika in Glasbenoteoretska pedagogika izstopajo potrebe po usklajevanju standardov in normativov izdelave magistrskih nalog ter postopno povečevanje števila učnih nastopov v študijskem procesu, kar naj bi študentom omogočilo oblikovanje kompetenc na področju načrtovanja in izvajanja učnega procesa v glasbenem šolstvu.⁵⁶²

Tujci večinoma prihajajo na študij 1. in 2. stopnje instrumentalnih smeri in na pevski oddelek. Akademija za glasbo je za tuje študente zanimiva predvsem po zaslugi posameznih profesorjev, ki imajo mednarodno prepoznavno umetniško in pedagoško prezenco. Mobilnost učiteljev se spodbuja skozi programe Erasmus+, v okviru drugih institucij in na osnovi bilateralnih pogodb.⁵⁶³ Mednarodna dejavnost vpliva na podpiranje novih projektov, kot je SoToBaR, orientiran na širši balkanski prostor, od koder na ljubljansko Akademijo za glasbo prihaja največ tujih študentov. Med večje projekte z mednarodno udeležbo sodi oblikovanje opernega mojstrskega tečaja z londonsko *Guildhall School of Music and Drama*, poletna šola *Academia musicae antiquae Labacensis*, ki se tradicionalno odvija na Akademiji za glasbo, sodelovanje s *Taiwan National University of the Arts* in drugo.⁵⁶⁴

562 Arhiv AG, Letno poročilo 2018.

563 Arhiv AG, Letno poročilo 2017 in 2018.

564 Prav tam.

Na študij Glasbene pedagogike 1. in 2. stopnje se vpisujejo kandidati iz srednjih glasbenih šol oziroma konservatorijev, vedno več je tudi tistih, ki so zaključili druge gimnazijske programe in ob tem obiskovali glasbeno šolo. Študij je namenjen usposabljanju študentov za učiteljski poklic, pridobljene kompetence pa jim omogočajo načrtovanje in izvajanje glasbene vzgoje in zborovskega petja v splošnem šolstvu na osnovnošolski in srednješolski ravni ter v glasbenem šolstvu (programi na predšolski stopnji, predmeta nauk o glasbi in solfeggio v glasbeni šoli). Diplomanti glasbene pedagogike poznajo tudi področja neformalnega izobraževanja, so usposobljeni za timsko delo z učitelji, s starši in z drugimi strokovnimi delavci, za sodelovanje v profesionalnih kulturnih ustanovah (organizacija in vodenje glasbeno-kulturnih dogodkov), na področju ljubiteljske kulture (zborovodstvo, glasbena animacija, vodenje glasbenih dejavnosti) in v medijih (delovanje v uredništvih in redakcijah različnih medijev v povezavi z glasbo in glasbenim izobraževanjem). V okviru študijskega procesa posebej izpostavljamo pomen kontinuiranega izvajanja pedagoške prakse, zasnovane na široki mreži mentorskih šol, kar študentje ocenjujejo kot nujno obliko usposabljanja za poklicno pot. Praktično naravnano je tudi sodelovanje študentov v različnih delavnicah in izobraževalnih tečajih, ki potekajo v sodelovanju z različnimi kulturno-umetniškimi društvi pod vodstvom in s sodelovanjem visokošolskih učiteljev. Študenti v povezavi s pedagoško prakso razvijajo tudi digitalne kompetence učiteljev, kot jih opredeljuje mednarodni koncept DigCompEdu. Učne vsebine se spreminjajo skladno z učnimi okolji in vse večjim uvajanjem sodobnih tehnologij v izobraževalne namene. Pri tem je pomembna vključenost visokošolskih učiteljev v projekta IKT v pedagoških študijskih programih UL in Digitalna UL – z inovativno uporabo IKT do odličnosti. Študente višjih letnikov se spodbuja k vključevanju v program Erasmus in tudi k drugim oblikam študentskih izmenjav. Vključujejo se v mednarodne študentske forume in se predstavljajo na tekmovanjih. Mreženje in povezovanje s sorodnimi ustanovami doma in v tujini dviga kakovost študija, širi kompetenčno polje študentov in spodbuja znanstvenoraziskovalno in strokovno delo zaposlenih.⁵⁶⁵

V okviru tretjestopenjskega doktorskega študijskega programa je v ospredju njegova posodobitev in nadgradnja ter širitev raziskovalne skupine z vključevanjem novih članov z ustreznimi referencami, kar bi vplivalo na

565 Arhiv AG, Letno poročilo 2018, 84–88.

Slika 47: Študentje na mednarodnem tednu oddelka za glasbeno pedagogiko 2019
(arhiv AG)

širitev znanstvenoraziskovalnega dela znotraj Akademije, povečevanje števila objav v visoko vrednotenih revijah in pridobitev novih mentorjev za doktorski študij. Med sistemskimi pomanjkljivostmi izpostavljam težave pri širjenju raziskovalne skupine, v katero zaradi administrativnih preprek ni mogoče vključiti doktorandov Akademije za glasbo in ne zunanjih sodelavcev, še posebno pereča pa je nezmožnost zaposlovanja doktorjev znanosti, in to kljub izkazanim potrebam za izvajanje dodiplomskih in podiplomskih programov. Člani raziskovalne skupine širijo mednarodne povezave, skrbijo za gostovanja tujih profesorjev in vključevanje v medinstitucionalne raziskave.⁵⁶⁶ Sodelujejo na strokovnih forumih, pripravljajo znanstvena srečanja, sodelujejo v dokumentarnih glasbenih programih medijskih hiš, s strokovnimi ali poljudnimi prispevki pa svoje poslanstvo izvajajo tudi v širši javnosti. Povečuje se sodelovanje v programih in projektih, ki jih financirajo

⁵⁶⁶ Arhiv AG, Letna poročila 2017, 2018, 2019.

Univerza v Ljubljani, ARRS, Ministrstvo za izobraževanje, šolstvo in šport, inštituti ZRC SAZU in skladi Evropske unije.⁵⁶⁷

Znanstvenoraziskovalno delo raziskovalne skupine AG je še naprej interdisciplinarno razdeljeno med glasbenopedagoške, glasbenoteoretične in muzikološke projekte. Katedra za zgodovino glasbe, ki jo vodi Darja Koter, nadaljuje tradicijo muzikoloških simpozijev, ki sta jih zastavila Primož Kuret in Edo Škulj na začetku 90. let. Izsledki sodelujočih so bili redno publicirani v samostojnih knjižnih publikacijah, od leta 2006 pa izhajajo kot monografsko zastavljene in recenzirane tematske številke *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*. Po več kot dvajsetih letih je nastala zajetna knjižna bera, ki smiselno dopolnjuje dosežke slovenske in mednarodne stroke. Prispevki obravnavajo glasbene osebnosti, popise in analize avtorskih del, kritiške odzive, pedagoško delovanje, celovitost umetniških stvaritev in ne nazadnje se ukvarjajo z vrednotenjem dosežkov posameznih avtorjev in njihove vloge v slovenski oziroma mednarodni glasbeni kulturi. Med letoma 2006 in 2018 so izšla dela o Vilku Ukmarju, Janku Ravniku, Matiji Bravničarju, Pavlu Šivicu, Radovanu Gobcu, Marijanu Lipovšku, Zvonimirju Cigliču, Bojanu Adamiču, Samu Vremšaku, Primožu Kuretu ter o mladinskem zborovstvu in Jakobu Ježu. Mednarodni simpozij z naslovom *Sodobno zborovstvo kot motiv skladateljem in zborovodjem ter izziv izobraževalnemu sistemu* je bil posvečen 90-letnici skladatelja Jakoba Ježa. Potekal je pod okriljem katedre za zgodovino glasbe in bil izveden v okviru 2. mednarodnega tedna oddelka za glasbeno pedagogiko novembra 2018. Skladno s tradicijo, ki veleva, da so simpoziji Akademije za glasbo vsebinsko povezani in zaokroženi s koncertno dejavnostjo, je bil izveden koncert zborovskih skladb sodobnih slovenskih skladateljev v izvedbi študentskih ansamblov z gosti. Ob prisotnosti jubilaranta Jakoba Ježa se je odvil v Dvorani Marjana Kozine Slovenske filharmonije. Za trajni zvočni zapis koncertnih dogodkov skrbi RTV Slovenija.⁵⁶⁸

Smelo so zastavljeni tudi raziskovalni projekti glasbenopedagoške stroke, ki potekajo od leta 2016 in jih vodi Branka Rotar Pance. Ob 200-letnici javnega glasbenega šolstva na Slovenskem je potekal simpozij z mednarodno udeležbo, na katerem so razpravljali o zgodovinskih in sodobnih vidikih glasbenega šolstva.⁵⁶⁹ Slovenski prostor se lahko pohvali z eno najbolje

567 Arhiv AG, Letno poročilo 2018.

568 Arhiv AG, Arhiv Katedre za zgodovino glasbe.

569 Rotar Pance (ur.), *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200-letnici*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 25 (2016).

organiziranih mrež javnih glasbenih šol v Evropi, ki se jim v zadnjih letih pridružujejo številne zasebne in skupaj vključujejo okrog 15 odstotkov otrok. Ta zavidljivi dosežek pomeni mnogo več, kot kažejo številke, saj izpostavlja moč glasbe in razsežnost njenih učinkov. Vse to pa ne poteka brez miselnih procesov, politično angažiranih prizadevanj in razvijanja glasbenopedagoške stroke. Za nastanek in razvoj slovenskega glasbenega šolstva so v prvi vrsti zaslužni rodoljubi, ki so se že v 19. stoletju zavedali, da je glasba pomemben dejavnik pri osveščanju narodne identitete, zato je postala stalnica javnih prireditev najrazličnejših kulturnih društev. Prav društveni veljaki so znali pritegniti glasbene zanesenjake in poklicne glasbenike, ki so zlagoma oblikovali in sistemizirali glasbeno šolstvo, ga strokovno razvijali in pripeljali do večstopenjskega izobraževanja. Ko je ljubljansko kulturno društvo Glasbena matica leta 1882 ustanovilo prvo slovensko javno glasbeno šolo, je imelo vizijo razvijati nižjo, srednjo in visoko stopnjo glasbenega izobraževanja in kljub številnim preprekam in dolgotrajnemu procesu uspelo. Glasbena akademija je nastala kot plod prizadevanj društvenih in poklicnih glasbenikov, ki so sledili svojim izkušnjam in evropskim standardom. Na srečo je bila glasbena dejavnost dobro sprejeta in potrebna tudi socialističnim oblastem po drugi svetovni vojni, kar je pomenilo podporo širitvi mreže glasbenih šol in razvoju Akademije za glasbo. Obstanek in razvoj šolskega glasbenega sistema je sicer podvržen turbulencam splošnega izobraževalnega sistema in zato neprestanemu dokazovanju svojega družbenega pomena, vendar zahvaljujoč prepričljivosti glasbene stroke svojo identiteto uspešno ohranja. Jeseni 2017 je v okviru 1. mednarodnega tedna oddelka za glasbeno pedagogiko potekal simpozij z mednarodno udeležbo z naslovom *Izzivi sodobne glasbene pedagogike*, posvečen najvplivnejši slovenski glasbeni pedagoginji sodobnega časa Bredi Oblak⁵⁷⁰ in smiselno nadgrajen s tematiko o formalnem in neformalnem poučevanju in učenju glasbe (2019).⁵⁷¹ Dr. Peter den Ouden, mednarodno priznani nizozemski organist in glasbeni pedagog, je spregovoril o vlogi učitelja glasbe pri razrednem pouku in se posvetil vprašanju, ali naj bi bil glasbeni učitelj predvsem umetnik s pedagoškimi veščinami ali pedagog z glasbenimi veščinami ter tako opozoril na vsestransko vlogo učitelja glasbe in potrebo po njegovem glasbenopedagoškem in umetniškem

570 Rotar Pance (ur.), *Breda Oblak utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 27, 2017.

571 Branka Rotar Pance (ur.), *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 31 (2019).

Slika 48: Flavtisti na mednarodnem tednu oddelka za pihala, trobila in tolkala 2019
(arhiv AG, foto Jana Jocič)

izobraževanju.⁵⁷² Znanstvena srečanja spodbujajo nove študije, odzive na aktualno problematiko glasbenopedagoške in njej sorodnih ved ter vplivajo na večjo prepoznavnost ustanove in njenih članov v domačem in mednarodnem prostoru. K temu pripomore tudi založniška dejavnost ustanove, v okviru katere Akademija letno publicira po eno redno in tematsko številko *Glasbenopedagoškega zbornika*. Uvedba znanstvenih simpozijev v okviru glasbenopedagoške stroke je v slovenskem prostoru unikum, ki se je v štirih letih od prvega dogodka do sedanjosti pokazal kot steber glasbenopedagoških raziskav na Slovenskem ob upoštevanju mednarodnih standardov in svetovno pomembnih raziskav. V zadnjem obdobju so v okviru doktorskega študija v ospredju raziskave o pedagoškem in umetniškem delovanju učiteljev pihal, interakciji med njihovim umetniškim in pedagoškim izobraževanjem ter dejavnikih in strategijah individualnega poučevanja flavte (Karolina Šantl

572 Tina Bohak, »Izzivi sodobne glasbene pedagogike«, *Glasna*, 29. 12. 2017, 6.

Zupan, Ana Kavčič Pucihar).⁵⁷³ Internacionalizacija Akademije za glasbo vztrajno narašča, ne le z izmenjavo študentov, temveč tudi v obliki mednarodnih tednov posameznih oddelkov, ki vključujejo širši vsebinski koncept in gostovanja tujih profesorjev.⁵⁷⁴

Umetniška dejavnost Akademije je tako po strukturi kot vsebini primerljiva z večjimi slovenskimi kulturnimi ponudniki. Koncertna sezona 2017/18 je bila v primerjavi s prejšnjimi nekoliko prenovljena, obsegala je nekoliko manj dogodkov, zato pa stremela k še višji kakovosti. Prvič je potekala skladno s študijskim letom, od novembra do septembra, in bila razdeljena v sedem sklopov: Koncertni abonma, Solistični recitali, Komorni večeri, Nova glasba, Stara glasba, Opera, Gostovanja in Drugi dogodki, ki so jih pripravili profesorji različnih strok, saksofonist Matjaž Drevenšek, dirigent Simon Dvoršak, kitaristka Katja Porovne Silič, harmonikarja Borut Zagoranski in Luka Juhart, skladatelj Dušan Bavdek ter čembalist in dirigent Egon Mihajlovič. Med največje dogodke izpostavljam koncert Simfoničnega orkestra EUphony, simfoničnega orkestra Akademije za glasbo v Cankarjevem domu in na mednarodnem festivalu *Young Euro Classic* v Berlinu, koncert orkestra Slovenske filharmonije pod vodstvom diplomantov dirigiranja ter koncert Studia za sodobno glasbo in Komornega orkestra AG, ki je skupaj z Glasbeno matico sodeloval pri uprizoritvi izvirne mladinske opere *Hobit* kanadskega skladatelja Deana Burryja.⁵⁷⁵ Na elitnem festivalu mladih orkestrov z vsega sveta *Young Euro Classic*, ki je potekal avgusta 2018 v imenitni dvorani *Konzerthaus* v Berlinu, je Simfonični orkester Akademije za glasbo sodeloval že v letih 2004 in 2007. Tokrat ga je pripravil in vodil francoski dirigent Quentin Hindley (ob asistenci dirigenta Simona Dvoršaka in mentorjev orkestrskih sekcij), solist je bil pianist Urban Stanič (mentorica zasl. prof. Dubravka Tomšič Srebotnjak). Spored je obsegal noviteto študenta kompozicije Leona Firšta z naslovom *Simfonični valček* (mentor izr. prof. Dušan Bavdek), *Koncert za klavir in orkester v a-molu* op. 54 Roberta Schumanna v izvedbi Urbana Staniča in simfonično pesnitev *Tako je govoril Zaratustra* op. 30 Richarda Straussa. Skladba Leona Firšta je bila izbrana kot referenčno delo obetavnega in večkrat nagrajenega mladega

573 Karolina Šantl Zupan, »Pedagoško in umetniško delovanje učiteljev pihal«, *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 24, 57–71, ista: *Interakcija med umetniškim in pedagoškim izobraževanjem bodočih učiteljev pihalnih instrumentov*, dokt. diser., Akademija za glasbo, 2019; Ana Kavčič Pucihar, *Učiteljeve strategije poučevanja pri individualnem instrumentalnem pouku flavte v glasbenih šolah*, dokt. diser., Akademija za glasbo, 2019.

574 Arhiv AG, Letno poročilo 2017, 2018.

575 Arhiv AG, Koncertna sezona 2017/18.

Slika 49: Pianist Urban Stanič s Simfoničnim orkestrom AG na Euro Young Classic v Berlinu 2018 (arhiv AG, foto Igor Kadunc)

skladatelja, pianist Urban Stanič, prejemnik 2. nagrade na Evrovizijskem tekmovanju mladih glasbenikov v Kölnu (2014), pa se je na nastop uvrstil skozi avdicijo študentov Akademije za glasbo. Na berlinskem koncertu leta 2018 so nastopajoči prejeli pohvalne kritike in stoječe ovacije.⁵⁷⁶

Otroška opera *Hobit*, nastala po romanu J. R. R. Tolkiena, je poučna epska pravljica, namenjena osnovnošolcem. Projekt je potekal pod okriljem ljubljanske Glasbene matice in partnerstva več ustanov ter doživel premiero v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma decembra 2017. Akademijo za glasbo so zastopali komorni orkester pod vodstvom študentov dirigiranja, Zorana Bičanina, Iztoka Kocena in Črta Lasbaherja (mentor Simon Dvoršak) ter pevci solističnih vlog.⁵⁷⁷ Sodelovanje v interdisciplinarnih projektih je izvrstna priložnost, da se posamezniki, ansambli in ustanova vpenjajo v širšo kulturno polje domačega in mednarodnega prostora ter tako potrjujejo

576 Arhiv AG, Matjaž Drevenšek, Poročilo o gostovanju Simfoničnega orkestra UL AG na festivalu Young Euro Classic, Berlin 2018.

577 Arhiv AG, Poročilo od sodelovanju z Glasbeno matico pri izvedbi opere *Hobit*.

Slika 50: Komorni zbor AG z dirigentom Sebastjanom Vrhovnikom na tekmovanju Naša pesem 2018 (arhiv JSKD, foto Janez Eržen)

svojo odličnost in nepogrešljivost nacionalne glasbenopedagoške in umetniške ustanove. Aprila 2018 je Komorni zbor Akademije za glasbo pod vodstvom Sebastjana Vrhovnika prvič nastopil na nacionalnem pevskem tekmovanju Naša pesem v Mariboru in dosegel odlično drugo mesto, s čimer se je uvrstil med najboljše slovenske zборе ter opozoril, da je zborovsko petje na Akademiji na zavidljivi ravni.

Nič manj odmevno ni bilo drugo mesto študenta Akademije za glasbo, violinista Nikole Pajanoviča, na tekmovanju Evrovizijski mladi glasbeniki (EDU) v Edinburgu, sicer študenta profesorja Gorjana Košute.⁵⁷⁸

V letu 2018/19 je Akademija beležila kar 180 dogodkov, od tega desetino na gostovanjih. Uvedla je nov cikel, imenovan *Solo e da camera*, v katerem nastopajo solisti in komorni ansambli iz vrst študentov ter profesorji, kar je celotnemu ciklusu koncertov Akademije za glasbo

578 Arhiv AG, Letno poročilo 2018.

Slika 51: Mini opere študentov AG 2019 (arhiv AG)

pridalo dodano vrednost. Koncertno sezono je otvorila predstavitev mini oper študentov kompozicije v izvedbi solistov in ansamblov Akademije in v sodelovanju s študenti AGRFT kot del Studia za sodobno glasbo. Premierno so bile izvedene v Kinu Šiška v Ljubljani, nato pa na Akademiji Franza Liszta v Budimpešti in na Janačkovi akademiji v Brnu ter pozele dobre odzive strokovne javnosti.⁵⁷⁹

Izvajanje koncertne dejavnosti ni podprto z namenskimi sredstvi, čeprav si vodstvo prizadeva za sistemsko financiranje ter z argumenti nastopa na ministrstvu za izobraževanje, šolstvo in šport in na ministrstvu za kulturo.⁵⁸⁰ Pomanjkanje denarja je v zadnjih dveh letih vplivalo na zmanjševanje koncertnih dogodkov, medtem ko se trend kakovosti še naprej zvišuje. Simfonični orkester Akademije za glasbo postaja reprezentativno telo,

579 Nena Bogataj, »Mini opere najmlajše skladateljske generacije«, *Glasna*, 22. 3. 2019, 14–15.

580 Arhiv AG, Letno poročilo 2018.

primerno za izvajanje kulturnih dogodkov najvišjega nacionalnega pomena, kot je na primer Dan državnosti in enotnosti, obeležba 100-letnice Univerze v Ljubljani in podobno. Zelo uspešna in stalna so tudi povezovanja med nacionalnimi ansambli in Akademijo za glasbo ter gostujočimi dirigenti, ki narekujejo dobro organizacijo, kot je protokol za izvedbo orkestrskih projektov, ki študentom določa število ur sodelovanja ter prioritete med obveznostmi v orkestru in drugimi obštudijskimi dejavnostmi.⁵⁸¹

V že omenjenem projektu o sodobnem zborovstvu, ki se je odvil novembra 2018, so sodelujoči referenti proučevali življenjsko delo Jakoba Ježa in nekaterih njegovih sodobnikov ter opozorili na pomen zborovstva v slovenskem šolstvu in širšem kulturnem prostoru. Posebna pozornost je bila posvečena jubilanu, njegovi življenjski in glasbeni poti, pri čemer so referenti izpostavili celovitost njegovega pomena, opus otroških in mladinskih zborov, skladateljev odnos do besedilnih predlog v mešanih zborih ter sožitje pevskih in instrumentalnih partov v kantatah. Med Ježevimi sodobniki sta bila v ospredju Lojze Lebič in Pavle Merku kot dva najvidnejša slovenska skladatelja zborovskih del, med tujimi skladatelji pa so bili izpostavljeni sodobni norveški avtorji ter aktualni trendi v zborovski glasbi Združenih držav Amerike. V tretjem sklopu so bila v ospredju razmišljanja o stanju slovenskega zborovstva, o profesionalizaciji profila zborovodje otroških in mladinskih zborov v Avstriji, o zborovskem petju dečkov v adolescenci ter o položaju in vlogi mladinskega zborovstva v slovenskem šolskem sistemu.⁵⁸² Izsledki so bili v razširjeni obliki objavljeni v tematski številki *Glasbenopedagoškega zbornika* pod naslovom *Jakob Jež (1928–): tokovi sodobne zborovske glasbe*.⁵⁸³ Mednarodni teden, ki je obsegal številne delavnice na temo zborovstva, je zaokrožil zborovski koncert šolskih ansamblov. Na sporedu so bila dela Jakoba Ježa in nekaterih njegovih sodobnikov ter noviteta študenta kompozicije Mateja Kastelica, izbrana na internem natečaju za zborovsko skladbo.⁵⁸⁴

Knjižnično dejavnost Akademije za glasbo prevevajo številne težave, zato deluje na robu vseh možnih normativov. Izpopolnjevanje knjižničnega

581 Prav tam.

582 Programska knjižica *Sodobno zborovstvo kot moti, v skladateljem in zborovodjem ter izziv izobraževalnemu sistemu: posvečeno 90-letnici skladatelja Jakoba Ježa*, ur. Tina Bohak (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2018).

583 Darja Koter, ur., *Jakob Jež (1928–): tokovi sodobne zborovske glasbe*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 29 (2018).

584 Arhiv Katedre za zgodovino glasbe, Koncertni list, Zborovski koncert ob 90-letnici skladatelja Jakoba Ježa.

gradiva in prostorska stiska sta alarmantni od ustanovitve Akademije do sedanosti. Letna poročila vseh obdobj namreč poudarjajo pomanjkanje sredstev, prostorov in kadrov. Razporejanje materialnih sredstev znotraj razpoložljivega poteka od mandata do mandata različno, morda tudi ne dovolj sistematično in uravnoteženo, kajti dopolnjevanje strokovne literature glasbenoteoretičnih in strokovnih predmetov je v primerjavi s partiturami za koncertno dejavnost večkrat v podrejenem položaju.

JUBILEJNO LETO 2019/2020

Akademija za glasbo je svoje jubilejno leto ob 80-letnici obstoja in uspešnega delovanja proslavila s številnimi dejavnostmi na pedagoškem, umetniškem in znanstvenoraziskovalnem področju ter potrdila, da je nacionalno pomembna, mednarodno odprta in uveljavljena univerzitetna glasbena ustanova. Število vseh študentov je okrog 450, od tega okrog 15 odstotkov tujcev evropskih in neevropskih držav. Izvajata se dva dodiplomska študijska programa, Glasbena umetnost in Glasbena pedagogika, ki sta po vsebini in kvaliteti mednarodno primerljiva, zanimanje za študij in vpis pa sta ustrezna in pogosto nadpovprečna. Na magistrski stopnji se izvajajo štirje študijski programi, in sicer Glasbena umetnost (26 smeri), Glasbenoteoretska pedagogika (3 smeri), Instrumentalna in pevska pedagogika (22 smeri) in Glasbena pedagogika. Ob rednih programih poteka izvajanje pedagoškega izpopolnjevanja, in sicer v okviru programa Pedagoško-andragoška izobrazba na področju glasbe (PAI) z instrumentalno-pevskim in glasbenoteoretskim modulom, ki je namenjen diplomantom drugostopenjskih magistrskih programov na področju glasbene umetnosti za pridobivanje kompetenc za poučevanje v skladu z zakonodajo Republike Slovenije. Prehodnost študentov je na 1. stopnji okrog 85-odstotna, na 2. pa več kot 90-odstotna. Odličnost izobraževanja se kaže tudi v umetniški dejavnosti študentov in z dosežki na nacionalnih in mednarodnih tekmovanjih. Dobra je tudi zaposljivost diplomantov, ki pa v zadnjem času ni več tako visoka kot pred leti. V okviru vizije za prihodnost si Akademija za glasbo prizadeva osnovati nove programe s področja sodobne glasbe, muzikološke

© jana.jocif | 2019

Slika 52: Harmonikarica Teja Udovič Kovačič (arhiv AG, foto Jana Jocif)

pedagogike in managementa v kulturi. V procesu je akreditacija doktorskega študija na področju umetnosti.⁵⁸⁵

Kakovost izvajanja pedagoškega procesa je povezana s smernicami samoevalvacije, ki so ključno vodilo napredka. Kazalniki kažejo več pozitivnih premikov, kot so večje zaznavanje in uresničevanje predlaganih ukrepov, posodobitev Protokola UL AG o izvedbi magistrskega dela, razširitev habilitacijskega področja tuba in sorodni instrumenti, kar omogoča večjo zaposljivost študentov evfonija, izboljšave v organizaciji delovanja orkestrrov, uvajanje mednarodnih tednov posameznih oddelkov, ki prinaša nove kakovostne ravni (intenzivnejše sodelovanje s sorodnimi institucijami, vključevanje gostujočih umetnikov in pedagogov ter spoznavanje novih metod pedagoškega dela), posodobitev učnih načrtov, rast deleža uporabe sodobnih tehnologij v študijskem procesu na posameznih predmetnih področjih ter ne nazadnje razvijanje specialnih didaktik in pedagoških praks. Akademija

585 Arhiv AG, Letno poročilo 2019.

za glasbo ima visoko stopnjo tujih študentov, pri čemer stremi k povečanju števila iz neevropskih držav in k intenzivnejšemu promoviranju svojih programov v okviru mednarodnih bilateralnih in multilateralnih srečanj. Število študentov v programu Erasmus+ in na podlagi drugih možnosti se povečuje. Akademija redno spremlja zakonodajo zaposlovanja diplomantov v glasbenem šolstvu in ugotavlja, da so njeni diplomanti v primerjavi s tistimi, ki so zaključili študij na katerem od avstrijskih konservatorijev, v podrejenem položaju, zato si bo z apelom na vladne organe prizadevala doseči spremembo zakonodaje.⁵⁸⁶

V okviru 3. mednarodnega tedna oddelka za glasbeno pedagogiko z naslovom *Gradnja mostov med formalnim in neformalnim učenjem glasbe* (november 2019) je paralelno potekal dvodnevni študentski forum, na katerem je Akademija gostila nemške študente iz Univerze v Würzburgu, kar je bilo prvo daljše sodelovanje študentov glasbenopedagoškega oddelka AG s tujimi študenti. Razprava je bila namenjena izmenjavi informacij o strukturi glasbenega izobraževanja v slovenskem in bavarskem prostoru v splošnem in glasbenem šolstvu ter izobraževanju bodočih učiteljev glasbe na visokošolski ravni. Del programa je bil posvečen seznanitvi gostov s slovensko glasbeno zapuščino in aktivnemu sodelovanju na delavnicah domačih in tujih predavateljev. Posebna pozornost je bila namenjena delu z učenci s posebnimi potrebami, kjer so študentje doživeli neposredno izkušnjo z učenci in posledično praktičen prenos znanja v okolje. Dejavnosti mednarodnega tedna so udeleženci spremljali z velikim zanimanjem in ga ocenili kot priložnost za spoznavanje novih učnih strategij in dejavnosti ter kot spodbudo za načrtovanje podobnih oblik izobraževanja v prihodnje.⁵⁸⁷

Osrednji dogodek znanstvenoraziskovalne skupine Akademije za glasbo v letu 2019 je bila organizacija mednarodnega simpozija *Formalno in neformalno učenje in poučevanje glasbe*, kjer se je med osemnajstimi aktivnimi udeleženci predstavilo pet tujih predavateljev. Dogodek je sovpadal s programom mednarodnega tedna glasbenopedagoškega oddelka in bil posvečen 80-letnici ustanovitve in delovanja ustanove.⁵⁸⁸ Referenti so osvetlili vrednost, položaj in problematiko povezav med različnimi oblikami učenja in poučevanja v celotni izobraževalni vertikali, s čimer so odprli številna nova znanstvena vprašanja, kot so vključevanje sodobnih

586 Prav tam.

587 Arhiv AG, Poročilo Oddelka za glasbeno pedagogiko za leto 2019.

588 Programska knjižica, *Mednarodni znanstveni simpozij Formalno in neformalno učenje in poučevanje glasbe*, ur. Tina Bohak Adam (Ljubljana: Akademija za glasbo, 2019).

Slika 53: Študentje glasbene pedagogike na delavnicah (arhiv AG)

tehnologij v učne procese, uporabnost muzikoterapije, metode poučevanja po konceptu Jaques-Dalcroza in pedagogike montessori, različni inovativni in alternativni pristopi poučevanja glasbe v splošnem in glasbenem šolstvu ter ne nazadnje razvijanje kompetenc učiteljev glasbe. Strokovne debate o pomenu prepletanja formalnega in neformalnega glasbenega izobraževanja je dopolnila okrogla miza, ki je potrdila izhodiščno tezo.⁵⁸⁹ Svojevrsten zaključek celotedenskih dejavnosti pa je pomenil koncert zborovskih del v izvedbi ansamblov Akademije za glasbo, ki je potekal pod naslovom *Življenje je pesem* in bil posvečen 100-letnici rojstva nekdanjega profesorja in nestorja slovenskega zborovskega dirigiranja Janeza Boleta.⁵⁹⁰ V letu 2019 sta izšla dva zvezka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani* (*The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana*). Redna številka obsega študije s področij didaktike poučevanja individualnega

589 Prav tam.

590 Prav tam.

pouka v glasbenem šolstvu, usvajanja glasbenega znanja in veščin pri otrocih s posebnimi potrebami, vloge ljudske glasbe v umetniški glasbi Slavonije v 20. stoletju in s področja učnih programov solfeggia v Srbiji.⁵⁹¹ Naslednja, 31. številka z naslovom *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem*, je posvečena razširjenim temam omenjenega mednarodnega simpozija in obravnava pomen povezovanja formalnega in neformalnega učenja in poučevanja glasbe, inovativne pristope pri poučevanju violine in poslušanja glasbe v obveznem šolstvu, Dalcrozovo metodo in portfolijo kot obliki ustvarjalnega učenja, alternativne metode pri delu z učenci s posebnimi potrebami v glasbeni šoli, oblike neformalnega pridobivanja poklicnih kompetenc na visokošolski ravni in pri izobraževanju mladostnikov, izzive glasbene pismenosti in opismenjevanja pri bodočih vzgojiteljih, gibalno-plesne koncepte pedagogike montessori, kulturno vzgojo izven formalnih okvirjev, glasbene tiske kot primere učil in glasbeno terapijo v inkluzivni glasbeni šoli.⁵⁹² Nabor tem dokazuje živahen odziv raziskovalcev na aktualno problematiko razvoja glasbenega šolstva in oblik poučevanja v celotni vertikali splošnega in glasbenega šolstva ter različnih možnosti neformalnega glasbenega izobraževanja sodobnega sveta.

Posamezni člani raziskovalne skupine Akademije za glasbo so kot koordinatorji in člani projektних skupin vključeni v različne raziskovalne projekte v slovenskem prostoru. V okviru projekta Digitalna UL – z inovativno uporabo IKT do odličnosti, ki ga financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija, je bila izvedena pilotna posodobitev na primeru enega predmeta prvostopenjskega univerzitetnega študijskega programa glasbena pedagogika, ki bo pomembno izhodišče za nadaljnje študije. Model je bil predstavljen v slovenskem in mednarodnem prostoru in je doživel pozitivne odzive in zanimanje strokovne javnosti. Prav tako odmeven je projekt Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM), ki predstavlja modele dobrih praks na področju vzgoje in izobraževanja, s poudarkom na timskem delu učitelja/vzgojitelja in glasbenega umetnika ter izkazuje pomembno vlogo pri razvoju kakovostnih povezav med sodelovalnimi partnerji vzgoje, izobraževanja, kulture in umetnosti. Širše prepoznavni so tudi rezultati projekta Bachovi cvetni plesi (BCP) in njihova uporaba v glasbeni šoli, ki se je ukvarjal s problematiko koncentracije in pozornosti pri glasbenih vsebinah učencev s posebnimi potrebami. V okviru

591 Branka Rotar Pance (ur.), *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 30 (2019).

592 Rotar Pance (ur.), *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem*, zv. 31 (2019).

Slika 54: Pihalni orkester AG 2019 (arhiv AG, foto Jana Jocif)

multidisciplinarnega projekta Gledališke in medumetnostne raziskave, ki od leta 2008 poteka v sožitju treh slovenskih umetniških akademij in ga podpira ARRS, so potekale raziskave o razvoju slovenskega glasbenega šolstva med obema vojnama, s poudarkom na zgodovini Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana in visokošolskega izobraževanja na področju glasbe in gledaliških profilov na Glasbeni akademiji in Akademiji za glasbo, pri čemer so bila v ospredju vprašanja o družbeno-političnih vplivih na glasbeno izobraževanja na nacionalni ravni pred in po drugi svetovni vojni.⁵⁹³

Umetniška dejavnost Akademije za glasbo je bila ob jubilejnem letu še posebno skrbno načrtovana in povezana s številnimi partnerji, med katerimi so slovenske in mednarodne glasbenoizobraževalne in kulturne ustanove, inštituti, fakultete, muzeji, galerije, kulturna društva, nacionalna radijska in televizijska hiša, Mestna občina Ljubljana in ne nazadnje Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Načrtovani so bili številni koncertni dogodki, mojstrski tečaji, seminarji in predavanja. Večina koncertov je potekala pod okriljem dveh abonmajskih ciklov *Tutti* in *Solo e da camera* v izvedbi študentov in profesorjev, novost pa so *Nedeljske matineeje* v Narodni galeriji, s katero je Akademija vzpostavila partnerstvo za izvedbo solističnih recitalov in komornih skupin. Velika dvorana Narodne galerije je prireditveni prostor za čas

593 Arhiv AG, Letno poročilo 2019.

preнове palače Kazina. Akademija za glasbo si od začetkov do sedanjosti prizadeva za širšo prepoznavnost svoje dejavnosti, tudi v obliki javnih koncertov v Ljubljani in izven nje. V prvih desetletjih se je predstavljala na koncertih v veliki dvorani Slovenske filharmonije, zlagoma pa tudi na prizoriščih v drugih krajih. Posebno razveseljiva so povabila k sodelovanju pri festivalih ali abonmajskih ciklih javnih kulturnih ustanov, ki potrjujejo odličnost umetniške dejavnosti študentov in profesorjev Akademije za glasbo. Ob jubilejnem letu je bilo načrtovanih deset koncertov abonmaja *Tutti* (izvedeni štirje), 15 v abonmaju *Solo e da camera* (izvedenih sedem), devet v okviru *Nedeljskih matinej* (izvedenih šest) in kar 19 gostovanj (izvedenih osem). Praznično leto je sredi marca 2020 prekinila epidemija covid-19, ki je ohromila ves svet in z njim tudi dejavnosti Akademije za glasbo. Do zaostrenih ukrepov proti epidemiji je bilo v okviru vseh štirih ciklov uspešno izvedenih 26 koncertnih dogodkov, ki jih je spremljalo okrog 5000 poslušalcev. Posebej izstopata dva jubilejna dogodka, Svečana akademija ob 80-letnici Akademije za glasbo UL in Slavnostna akademija ob 100. obletnici Univerze v Ljubljani. Odvila sta se oktobra in decembra 2019 v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, na odru pa so se zvrstili večji instrumentalni ansambli, zbori, komorne skupine in solisti iz vrst študentov, alumnov in aktualnih profesorjev.⁵⁹⁴

Svečana akademija ob 80-letnici Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani ter 100-letnici višjega glasbenega šolstva v Sloveniji se je odvila 23. oktobra 2019. Prireditev je bila zasnovana kot kalejdoskop, saj je prepletala historičnost, spomine zaslužnih profesorjev, predstavitev oddelkov in smeri študija, umetniško poustvarjanje študentov, profesorjev in alumnov ter ne nazadnje optimističen pogled na njeno prihodnost. Veliki dogodek je spremljalo številno občinstvo, ki je nastopajoče nagrajevalo s čustvenimi aplavzi. Tisti, ki so svojo poklicno pot začeli prav na Akademiji za glasbo, so ga doživljali tako praznično kot sedanji študentje, profesorji in drugi sodelavci, ki so vpeti v njeno sedanjost in odgovorni za njeno prihodnost. Glasbena eminenca, gospa Dubravka Tomšič Srebotnjak, ki je s Chopinovim *Scherzom* uvedla slovesnost, je predstavljala alegorijo slovenskega glasbenega miljeja.⁵⁹⁵

Akademija za glasbo se je na svojstven način poklonila tudi 100-letnici Univerze v Ljubljani ter v sodelovanju z založbo Univerze na Primorskem in

594 Arhiv AG, Poročilo prodekana za umetniške zadeve Matjaža Drevenška za leto 2019/20.

595 Jubilejna programska knjižica *Svečana akademija ob 80-letnici Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani ter 100-letnici višjega glasbenega šolstva v Sloveniji*, 23. 10. 2019.

Slika 55: Big band AG 2019, dirigent Matej Hotko (arhiv AG, foto Jana Jocif)

Slika 56: Kvartet klarinetov s profesorjem Jožetom Kotarjem na Svečani akademiji ob 80-letnici AG v Cankarjevem domu 2019 (arhiv AG, foto Jana Jocif)

Slika 57: Simfonični orkester na Svečani akademiji ob 80-letnici AG v Cankarjevem domu 2019, dirigent Simon Dvoršak (arhiv AG, foto Jana Jocif)

Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani izdala prepis Beethovnovе *Simfonije št. 6* s skladateljevimi lastnoročnimi popravki. Ta izvod *Pastoralne simfonije*, ki naj bi jo Beethoven leta 1819 podaril nekdanji ljubljanski Filharmonični družbi kot zahvalo za častno članstvo, je bil do leta 1955 v knjižnici Akademije za glasbo, danes pa ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Znanstvenokritična izdaja tega dragocenega prepisa s skladateljevim rokopisnim pečatom, je pospremljena s prispevki muzikologa dr. Jerneja Weissa, vodje Glasbene zbirke NUK dr. Alenke Bagarič in dirigenta Uroša Lajovca. Predgovor je prispeval skladatelj in glasbeni teoretik mag. Ivan Florjanc, ki je zapisal:

Ludwig van Beethoven je v pismu z dne 4. maja 1819 stopil v osebni stik z Ljubljano in z njenim bogatim glasbenim življenjem s starodavno tradicijo, ki sega globoko v srednji vek. Toplo se je zahvalil za diplomu ob izvolitvi v častnega člana Filharmonične družbe v Ljubljani, ki so mu jo izročili 15. marca istega leta na Dunaju kot takrat najslavnejšemu živečemu skladatelju. Njegova

Slika 53: *Pastoralna simfonija* Ludviga van Beethovna, prepis avtografa s skladateljevimi popravki, str. 77 (dLib)

dela so bila v Ljubljani že do tedaj izvajana s skoraj podobno vneto kot v skladateljevem domačem mestu Dunaju.⁵⁹⁶

Simfonični orkester Akademije za glasbo je to slavno delo izvedel aprila 2019 na otvoritvenem koncertu 34. Slovenskih glasbenih dni v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, kjer je bila izvirna partitura v predverju tudi razstavljena. Z izdajo faksimila in izvedbo *Pastoralne simfonije* se je Akademija za glasbo poklonila tudi velikanu klasične glasbe Ludvigu van Beethovnu ob 250-letnici njegovega rojstva, ki ga v letu 2020 obeležuje ves svet.

Abonma *Tutti*, v katerem se predstavijo vsi večji ansambli in profesionalni orkestri, je ponudil koncert Pihalnega orkestra Akademije za glasbo z dirigentom Mihom Rogino, Komornega godalnega orkestra Akademije za glasbo pod umetniškim vodstvom violinista Janeza Podleska (solista: Rok Fišer – harmonika in Staš Čakš – kitara) in Orkestra Slovenske filharmonije

596 Arhiv AG, Založniška dejavnost 2019: *Simfonija v F-duru* op. 68, »ljubljski prepis«.

z dirigentom Slavenom Kulenovićem kot alumnom (solisti: Sebastijan Buda – rog, Nikola Pajanović – violina, Barbara Verhovnik – klavir in Barbara Spital – flavta).⁵⁹⁷ Drugi abonmajski cikel *Solo e da camera*, v katerem se predstavljajo komorne skupine ter študenti in profesorji kot solisti, je obsegal naslednje koncerte: *Zrcala Versaillesa II* v izvedbi profesorja, čembalista Egona Mihajlovića, študenta harmonika Andraža Malgaja, baritonista Lovra Korošca, Klavirskega tria Aurom, violinistke Jerneje Vidmar in Katarine Kralj, saksofonista Domna Korena, baritonista Marka Erzarja ter dva večera v okviru Mednarodnih dni oddelka za pihala, trobila in tolkala, ki sta bila deležna prav posebne pozornosti. Raznovrsten in domišljen program je združeval pisne poglede na razvoj oddelka, seminarje, predavanja in koncerte v izvedbi študentov in profesorjev ter opozoril na vsestransko uspešno delovanje članov oddelka, mednarodno primerljivost njegove pedagoške in umetniške dejavnosti ter trdne temelje za prihodnost. Nekdanji diplomant Akademije, skladatelj Tilen Slakan, je ob častitljivem jubileju oddelku za pihala, trobila in tolkala posvetil delo *Wind Capriccio*, prvič izvedeno na koncertu z naslovom *Preplet generacij* novembra 2019 v Dvorani Marjana Kozine Slovenske filharmonije, na katerem je sodeloval tudi Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije.⁵⁹⁸

Decembra 2019 je oddelek za staro glasbo izvedel že drugo *Čembalijado*, ki je v Ljubljano privabila mednarodne strokovnjake na čembalu, med drugim tudi Michaela Hella z Umetniške univerze v Gradcu. Komorni orkester Akademije za glasbo sodeloval na festivalu Kogojevi dnevi, Komorni in Dekliški pevski zbor Akademije pa sta nastopila na Goriških zborovskih srečanjih v Kulturnem domu Nova Gorica, med gostovanja pa lahko štejemo tudi izmenjalne koncerte študentov klavirja z Akademijo za glasbo Franza Liszta iz Budimpešte, študentov orgel s Konservatorijem Giuseppa Tartinija iz Trsta in sodelovanje v sakralnem abonmaju cerkve Sv. trojice v Ljubljani.⁵⁹⁹

Jubilejno leto je redno spremljala tudi nacionalna medijska hiša in v okviru radijskega programa Ars izvedla cikel oddaj, v katerem so bili predstavljeni vsi oddelki in katedre. Celovita predstavitev delovanja Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani je širšo slovensko javnost opozorila na to, da opravlja nacionalno pomembno poslanstvo na področju glasbenopedagoške, znanstvenoraziskovalne in umetniške dejavnosti.

597 Prim. programsko knjižico Akademija za glasbo UL, *Koncertna sezona 2019/2020*.

598 Karolina Šantl Zupan (ur.), *Mednarodni dnevi Oddelka za pihala, trobila in tolkala* (Ljubljana, Akademija za glasbo, 2019).

599 Arhiv AG, Jubilejna sezona 2019/20.

Slika 59: Koncert Preplet generacij ob mednarodnem tednu oddelka za pihala, trobila in tolkala 2019 (arhiv AG, foto Jana Jocif)

SKLEPNE MISLI

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani si prizadeva, da bi bila odlična, mednarodno odprta in cenjena univerzitetna glasbena ustanova. Danes lahko rečemo, da ji uspeva, a pot do širše prepoznavnosti in uveljavljanja je bila dolga in naporna. V osmih desetletjih svojega delovanja se je soočala s številnimi izzivi, ki jih je kljub večkrat nepremostljivim preprekam v veliki meri uspešno premagovala. Še pred njeno ustanovitvijo je slovenska glasbena javnost presodila, da je visokošolska izobraževalna ustanova pomemben člen narodne identitete, zato si je z vsemi močmi prizadevala za doseg tega cilja in kljub velikemu nasprotovanju centralistično usmerjene oblasti Kraljevine Jugoslavije uspela. Trd oreh so bila tudi slovenska strankarska nasprotja, ki jih je bilo nemogoče obiti in le s težavo premagati. Za ustanovitev Glasbene akademije leta 1939 je zaslužna peščica vplivnih in neustavljivih zanesenjakov, združba poklicnih glasbenikov, ljubiteljev glasbene kulture, intelektualcev vseh smeri ter lokalnih in državnih politikov, ki je uspela navidezno nemogoče: premagati zakrknjeno in enoumno beograjsko oblast ter doseči avtonomnost slovenskega glasbenega izobraževanja na fakultetni ravni. Vztrajnost, vredna posnemanja! Naslednji prav tako težaven korak je bilo iskanje primernih profesorjev, ki bi bili voljni in sposobni nositi breme utemeljitve Glasbene akademije na primerni ravni in zagnati njeno poslanstvo z vsemi potrebnimi smermi študija, ki bi služili potrebam takratnega šolskega in kulturnega prostora. Nova ustanova je prevzela tudi breme izobraževanja igralcev oziroma gledaliških profilov ter tako utemeljila pot Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, ki je zaživela po drugi svetovni vojni. Pri izbiri učnih moči so se

odločili za odlično izobražene umetnike s pedagoškimi izkušnjami, kar se je izkazalo kot najboljša naložba za prihodnost. Pianist Anton Trost, prvi rektor, basist Julij Betetto in pianist Janko Ravnik, diplomanti dunajske in praške šole, so upravičili zaupanje in oblikovali učne programe po meri podobnih evropskih ustanov, k sodelovanju pa pritegnili zaupanja vredne zunanje sodelavce. Komaj utečeno je že po dobrem letu zaustavila vojna vihra in le smelim odločitvam vodilnih gre zahvala, da so našli pot preživetja, čeprav ne brez žrtev ter težavnega in tveganega prilagajanja. Za navidezno lojalnostjo italijanskim in nato nemškimi oblastem je bila trnova pot, ki je vodila med Scilo in Karibdo ter Glasbeno akademijo obdržala pri življenju. Delovala je neprekinjeno in v težavnih razmerah promovirala diplomante, da bi v povojnih časih poprijeli vajeti in pognali kolesje glasbenega šolstva na nižji, srednji in visoki stopnji izobraževanja. Ves čas vojne je bilo v ospredju zavedanje, da je dolgotrajna vrzel v izobraževanju lahko nevarna in usodna, prav tako tvegana so bila prikrita delovanja študentov in profesorjev v Osvobodilni fronti. Obdobje narodnega zanosa po drugi svetovni vojni je bilo odločujoče tudi za glasbeno šolstvo. Na srečo je bila živa glasba prepoznana kot vpliven medij množične kulture. Narod naj bi oplajala z iskrivim zanosom in podpirala državno doktrino socialističnega duha. Tako je bila Akademija za glasbo oblastnikom neobhodno potrebna, vzporedno pa je vodila tudi razvoj nižjega in srednjega glasbenega šolstva. Lucijan Marija Škerjanc se je zdel najbolj primeren za prvega povojnega rektorja ustanove, saj so preverjali »ustreznost« vseh dotedanjih in bodočih profesorjev ter nekatere med njimi kljub članstvu v Osvobodilni fronti označili kot neprimerne. Obdobje proruske represije se je ob koncu 40. let sicer izteklo, kar je »označenim« glasbenikom prineslo olajšanje, določena stopnja diktature pa je ostala še naprej, in sicer v obliki socialističnega realizma. Njegov vpliv so na Akademiji za glasbo občutili na kadrovske, pedagoške in umetniške področju. O vseh glavnih rečeh je namreč odločala država oziroma republiško vodstvo, ki je vzpostavilo mehanizme preverjanja in se čutilo poklicano usmerjati glasbenopedagoški razvoj učnih programov ter umetniško prezenco slovenskih skladateljev. Koliko jim je to uspelo, težko presodimo, saj je glasba v svojem jedru tako avtonomna in težko merljiva, da se laični presoji politično motiviranega poslušalca zlahka izmuzne. Vsekakor je bila med umetniško prezenco Akademije in politično oblastjo določena pozitivna sinergija, ki jo potrjujejo prejemniki Prešernovih nagrad, med katerimi so od prvih let podeljevanja redno tudi skladatelji. Zdi se, da je bila pedagoška plat manj pod nadzorom, pri čemer velja poudariti,

da je bilo na določenih oddelkih in smereh študija izrazito pomanjkanje primerno šolanih visokošolskih učiteljev, kar je povzročalo velike kadrovske vrzeli, s čimer pa se oblastniki niso ukvarjali. Ob tem ne gre spregledati slogovne naravnosti večine povojnih pedagogov kompozicije, ki so izhajali iz tradicije romantike in nove romantike ter v tem duhu svoje ustvarjanje nadaljevali, ne da bi pogrešali stik z avantgardno zahodno Evropo in s širšim svetom, kar sicer v socializmu ni bilo zaželeno. Bolj začudi ravnanje tistih skladateljev, ki so bili pred vojno deležni avantgardnega vpliva Slavka Osterca, pa so po osvoboditvi svoj slog omilili in se prilagodili novim časom. Kompozicijska šola ljubljanske Akademije za glasbo je bila do začetka 60. let, ko se je država odpirala v vse smeri, preveč zazrta v preteklost, kar so občutile cele generacije mladih skladateljev. Opeharjene za pogled v svet so se oprijele tistih redkih drugače mislečih učiteljev izven akademskih krogov. Zgodnja 60. leta so glasbenikom omogočila spremljanje glasbenih novosti v obliki festivalov sodobne glasbe ter dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje na eminentnih evropskih in ameriških univerzah. S tem preskokom so posamezni instrumentalisti, pevci in skladatelji dobili možnost najboljše izobrazbe in posledično umetniškega razvoja na mednarodno primerljivi ravni. Prav ta »zlata garda« se je v veliki večini vrnila v Slovenijo in se ob umetniški karieri posvetila pedagoškemu poslanstvu, s tem pa postala gonilna sila napredka Akademije za glasbo. Iz teh vrst so izšli vodilni profesorji posameznih smeri študija, rektorji in kasneje dekani, ki so pedagoške in umetniške procese ter razvoj ustanove vodili več desetletij. Nekoliko drugačna je bila pot znanstveno habilitiranih profesorjev, ki so doktorirali na ljubljanski univerzi in nato s svojo vizijo in prizadevanji na Akademiji za glasbo različna predmetna področja razvijali do te mere, da so dosegla znanstveno nadgradnjo in več smeri doktorskega študija. Od ustanovitve do leta 1975 je bila Akademija samostojna visokošolska ustanova, nato pa se je navzlic nekaterim pomislekom prilagodila zakonodaji in se priključila Univerzi v Ljubljani. Čeprav je bilo to 45-letno sobivanje večkrat turbulentno in zaznamovano z obojestranskim nezadovoljstvom, je hkrati dokaz medsebojnega oplajanja, ki prinaša številne prednosti in zadovoljstva. Pregled pedagoške dejavnosti pokaže, da je število študentov od skromnih 40 leta 1939 poraslo na 450 ter da že od samih začetkov obsega vse vitalne študijske smeri, ki so se z leti dopolnjevale in dodajale, pa tudi to, da bolonjska prenova ni prinesla bistvenih novosti v temeljnih vsebinah, pač pa v izbirnosti. Rasti ustanove primerno je naraščalo tudi število profesorjev in drugih sodelavcev učnih procesov, ki je z borih treh zaposlenih in dvajsetih

honorarnih sodelavcev v prvem letu naraslo na šestdeset visokošolskih učiteljev in dvajset strokovnih sodelavcev, ob katerih je še okrog devetdeset zunanjih sodelavcev. Kadrovska struktura, ki ne temelji na redno zaposlenih, gotovo ni spodbudna in kaže na to, da Akademija za glasbo na Univerzi v Ljubljani nima zadostne podpore. Uspešno pedagoško delo kljub skromnim materialnim in pomanjkljivim kadrovskim pogojem temelji na ustreznih metodah poučevanja, ki se iz obdobja v obdobje spreminjajo in posodablajo ter opirajo na najnovejša dognanja svetovne stroke. Za Akademijo za glasbo sta značilni skupinska in individualna oblika poučevanja, pri čemer slednja zaradi narave dela prevladuje in zahteva veliko več učnega osebja. Prav to razmerje je pri dialogu z odločujočimi forumi na državni ravni kamen spotike in tema neprestanega dokazovanja, tako kot ni razumljena dvojnost vzgoje umetniškega kadra, ki ob glasbenopedagoškem usposabljanju narekuje urjenje javnega nastopanja ter primerne pogoje za njegovo uresničevanje. Akademija za glasbo ima pred seboj številne izzive, ki so tako ali drugače povezani z njenim položajem znotraj Univerze v Ljubljani in prav od tega je odvisna njena prihodnost, ki je usmerjena v odličnost in mednarodno prepoznavnost.

Slika 60: Komorni zbor AG 2019 (arhiv AG, foto Jana Jocif)

POVZETEK

Konservatorij Glasbene matice in Državni konservatorij (1919–1939)

Osrednje slovensko kulturno društvo Glasbena matica Ljubljana si je leta 1897 zadalo nalogo ustanoviti konservatorij, kakršni so od 19. stoletja nastajali v nemškem in angleško govorečem evropskem prostoru. Ideja je bila uresničena šele po prvi svetovni vojni leta 1919. Tako imenovani Jugoslovanski konservatorij je skladno s potrebami umetniške poustvarjalnosti in glasbenega šolstva obsegal Dramatično, Operno in Orkestralno šolo ter izobraževal instrumentaliste, pevce, gledališke igralce in glasbene pedagoge. Obsegal je nižjo, srednjo in višjo stopnjo ter velja za predhodnika Akademije za glasbo. Najuspešnejši študentje so šolanje nadaljevali na visoki stopnji praških, dunajskih in drugih pomembnih glasbenih ustanov po Evropi. Večinoma so se po študiju vrnili v Ljubljano in postali profesorji na Konservatoriju, za katerega so po evropskih vzorih oblikovali učne načrte in metode poučevanja. Vodstvo Konservatorija Glasbene matice si je zaradi pomanjkanja sredstev prizadevalo za podržavljenje ustanove. Leta 1926 mu je to uspelo in ustanova se je preimenovala v Državni konservatorij. Tudi pod tem imenom so bile tri stopnje, srednja in »visoka« pa sta obsegali tudi Dirigentsko in Operno šolo ter Pedagoški oddelek. Absolventi najvišje možne ravni so dejansko zaključili višjo stopnjo, kar jim je omogočilo vstop na katero od evropskih mojstrskih šol ali glasbenih akademij, kjer so večinoma študirali še dve leti. Učiteljski zbor so sestavljali

učitelji, izobraženi na Dunaju, v Pragi in drugod, zborovodja Matej Hubad (ravnatelj), pevec mednarodnega slovesa Julij Betetto, pianista Janko in Anton Ravnik, violinist češkega porekla Jan Šlajs, skladatelja Slavko Osterc in Lucijan Marija Škerjanc, pedagoginja in solopevka Angela Trost, čelist češkega rodu Emerik Beran, violinista Avgust Ivančič in Vida Jeraj Hribar, pianista Ivan Noč in Josip Pavčič, umetnostni zgodovinar in muzikolog Josip Mantuani, organist in skladatelj Stanko Premrl, pianist in skladatelj Marijan Lipovšek, dirigent in skladatelj Danilo Švara in drugi. Njihova evropska razgledanost in motivacija sta bili ključni pri vzgoji ljubiteljskih in poklicnih glasbenikov in prav prvi diplomanti so postavili trdne temelje slovenske glasbene ustvarjalnosti, poustvarjalnosti in poučevanja. V okviru ustanove so izvajali tudi državne izpite za učitelje glasbe, potrebne za poučevanje glasbenega pouka na meščanskih, strokovnih in drugih šolah, s čimer se je dvigovala raven glasbene vzgoje. Želja vodilnih mož Glasbene matice in Konservatorija po vzpostavitvi visokošolske glasbene ustanove na nacionalnih temeljih pa je ostajala in bila dovolj močna, da je premagala številne birokratske in politične ovire ter pripravila trdne osnove za nadgradnjo in preoblikovanje Konservatorija v glasbeno akademijo na ravni fakultet. To se je uresničilo po dolgotrajnih pogajanjih z najvišjimi oblastmi v Beogradu leta 1939 z ustanovitvijo Glasbene akademije v Ljubljani.

Glasbena akademija (1939–1945)

Uzakonitev Glasbene akademije so odločilno podprli nekateri vidnejši slovenski politiki ter rektorati glasbenih akademij v Zagrebu in Beogradu. Proces ustanavljanja je upočasnjevala centralistična vlada Aleksandra I. Karađorđevića in njegovega naslednika kneza Pavla Karađorđevića, ki je v 30. letih blokirala avtonomnost posameznih narodov in posledično nastajanje visokošolskih umetniških šol izven Beograda. Ministrstvo za prosveto v Beogradu je avgusta leta 1939 izdalo uredbo o ustanovitvi Glasbene akademije v Ljubljani v rangu fakultetnih ustanov z oddelkoma srednje in visoke stopnje izobraževanja. Prvi rektor je postal ugledni, mednarodno uveljavljeni pianist in pedagog Anton Trost, ki ga je leta 1942 zamenjal operni pevec in pedagog Julij Betetto. Na stopnji akademije je bilo osem oddelkov: kompozicija in dirigiranje, koncertno in operno petje, klavir, violina, violončelo, orgle, dramska in operna umetnost ter glasbena pedagogika. Za prve redno zaposlene profesorje so bili imenovani Julij Betetto, Stanko

Premrl, Anton Trost in pianist Janko Ravnik. Med zunanjimi sodelavci so bili Marijan Lipovšek in Pavel Šivic, oba pianista in skladatelja, violinist Karlo Rupel in drugi. Skupaj je na visoki stopnji poučevalo okoli 20 profesorjev. Vpisanih je bilo 40 študentov, prvi diplomant je bil violinist Jaroslav Jeřabek iz Maribora (diplomiral junija 1940). Razvojne načrte je po enem letu prekinila druga svetovna vojna, ki pa delovanja Glasbene akademije ni prekinila. Učni načrti iz zgodnjih 40. let potrjujejo evropsko naravnost, uporabo priznane in aktualne didaktične literature za urjenje v tehniki igranja, sistematiko pedagoškega dela, skrb za izvajanje slovenske literature in širok nabor temeljnih strokovnih vsebin. Raven poučevanja se je z leti dvigovala, z njo pa tudi umetniško poustvarjanje študentov, kar se kaže v programih letnih nastopov. Vodstvo Akademije se je spretno prilagajalo tako italijanskim kot nemškim oblastem in kljub številnim tegobam ohranilo dokaj visoko stopnjo samostojnosti ter uresničevalo svoje cilje.

Akademija za glasbo (1945–1991)

Jeseni leta 1945 se je visokošolsko glasbeno izobraževanje nadaljevalo, ustanova pa se je januarja 1946 preimenovala v Akademijo za glasbo. Rektor je postal skladatelj Lucijan Marija Škerjanc, upravni direktor pa violinist in skladatelj Matija Bravničar. Pod okriljem ustanove sta še naprej delovali tako srednja kot visoka stopnja. Umetniškim oddelkom so pridružili še tako imenovani znanstveni oddelek, ki je skrbel za izobraževanje v predmetih iz glasbene zgodovine, glasbene pedagogike in narodopisja. Po reorganizaciji leta 1948 so vpeljali nove visokošolske programe, ključna je bila uvedba študija pihal in trobil. Akademija je obsegala oddelke za kompozicijo in dirigiranje, solopetje, klavir, violino, violončelo, kontrabas, orgle, harfo, pihala in trobila ter zgodovinski oddelek. Le-ta je bil leta 1962 z ustanovitvijo Oddelka za muzikologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ukinjen.

Kulturna politika države je vplivala na to, da so se od leta 1945 v večjih in manjših mestih razraščale nižje glasbene šole, dostopne kar najširšemu sloju prebivalstva. Njihovo poslanstvo je bilo večplastno: skrbeti za izobraževanje ljubiteljskih pevcev, instrumentalistov in godbenikov ter najbolj talentirane učence usmerjati na nadaljnje glasbeno šolanje. Močna državna podpora glasbenemu šolstvu je imela pozitivne posledice. Republika Slovenija se lahko pohvali z enim najuspešnejših sistemov nižjega glasbenega šolstva. Število študentov in diplomantov se je v povojnih časih povečevalo, prav tako tudi

redno zaposlenih učiteljev. Leta 1953 se je srednja glasbena šola odcepila od Akademije in postala samostojna kot Srednja glasbena šola Ljubljana.

Čas po letu 1960 je bil zaznamovan z zmanjševanjem ideoloških vplivov na šolstvo in kulturno politiko, jugoslovanska družba se je pričela odpirati proti Zahodu. Mladim slovenskim skladateljem je bilo poslej omogočeno spoznavanje avantgardnih umetnosti zahodnega sveta, izobraževanje v tujini in posledično tudi izražanje v sodobnih kompozicijskih stilih. Nove možnosti so vplivale tudi na podiplomski študij instrumentalistov in pevcev, ki so se v 60. letih izpopolnjevali na konservatorijih v Parizu in drugod. Po študiju so se posvečali umetniški karieri, ob tem pa večinoma postali profesorji na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Tako imenovana »zlata generacija« profesorjev je v slovenskem prostoru utemljila poučevanje na evropsko primerljivih temeljih in vzgojila več rodov uspešnih glasbenih pedagogov, instrumentalistov, pevcev, skladateljev in dirigentov. Najpomembnejši profesorji te generacije so bili: violinista Rok Klopčič in Dejan Bravničar, hornist Jože Falout, pianistka Dubravka Tomšič Srebotnjak, pianist Aci Bertoncej, trobentar Anton Grčar, oboist Božo Rogelja, klarinetist Alojz Zupan, flautista Boris Čampa in Fedja Rupel, skladatelj Alojz Srebotnjak, koncertna pevka Eva Novšak Houška, violončelist Ciril Škerjanec, fagotist Božidar Tumpej, dirigent Milivoj Šurbek, tolkalist Boris Šurbek idr. Najuspešnejši študentje so danes njihovi nasledniki. Akademijo za glasbo so od 50. let do osamosvojitve Slovenije leta 1991 vodili operni pevec Julij Betetto, pianist Janko Ravnik, operni pevec Franjo Šifrer (tudi Schiffrer), violinist Karlo Rupel, pianist Marijan Lipovšek, violinist Leon Pfeifer, klarinetist Mihael Gunzek, skladatelj Danijel Škerl in skladatelj Marijan Gabrijelčič. Z desetletji je število študentov vztrajno naraščalo, s tem pa tudi potrebe po novih, dopoljenih in prenovljenih učnih programih. Podiplomski oziroma dvoletni specialistični študij 3. stopnje je bil najprej uveden za umetniške oddelke, prvi diplomanti pa so absolvirali leta 1965. Naslednje leto je bil na pobudo pianista in skladatelja Pavla Šivica ustanovljen oddelek za glasbeno pedagogiko. Program je bil namenjen bodočim profesorjem glasbe za osnovne, srednje in glasbene šole in omogočal izobrazbo na področju glasbene teorije, kompozicijskih tehnik, socioloških in filozofskih vidikov glasbe ter ne nazadnje v vodenju pevskih zborov in instrumentalnih ansamblov. Ta oddelek, ki sta ga od druge polovice 70. let razvijala Breda Oblak kot specialistka za didaktiko glasbe in muzikolog Primož Kuret, je postal center izobraževanja glasbenih pedagogov v Sloveniji. Oba profesorja sta zaslužna tudi za razvoj

glasbenopedagoških znanosti in doktorskega študija Akademije za glasbo. Za svoje delo in prispevek k razvoju Akademije za glasbo sta prejela najvišja državna priznanja, Primož Kuret pa tudi prestižno Herderjevo nagrado.

Leta 1975 je bila Akademija za glasbo pridružena Univerzi v Ljubljani in je postala njena enakopravna članica. Prvi dekan je bil klarinetist Mihael Gunzek. Za njegovo obdobje (1976–1979) izpostavljamo prenovno študijskih programov, porast umetniških dejavnosti in nastopov študentov v obliki celovečernih koncertov orkestra, pevskega zbora, opernih predstav in recitalov diplomantov ter gostovanj po Jugoslaviji. Uspešni nastopi študentov in profesorjev Akademije za glasbo v drugih republikah so vplivali na to, da se je ugled ustanove povečeval in privabljal vse več študentov iz drugih delov Jugoslavije. Razširjalo se je tudi sodelovanje z drugimi jugoslovanskimi akademijami in s podobnimi ustanovami po Evropi. V 80. letih so se začele razvijati pedagoške smeri študija na umetniških oddelkih ter zborovsko dirigiranje na oddelku za glasbeno pedagogiko, ki ga je strokovno zastavil in vodil Janez Bole ter vzgojil vrsto danes uspešnih in mednarodno prepoznavnih zborovskih dirigentov. Študentom in profesorjem je bilo omogočeno plodnejše sodelovanje s tujino, več je bilo možnosti štipendiranja podiplomskega študija, za udeležbo na seminarjih in tekmovanjih, simpozijih in konferencah ter za izmenjavo gostovanj študentskih ansamblov. Število študentov je naraščalo in konec 80. let doseglo številko 250. Akademija za glasbo je imela sedem oddelkov (kompozicija in glasbena teorija, petje, godalni instrumenti, pihala, trobila in tolkala ter oddelek za glasbeno pedagogiko). Poučevali so najuspešnejši slovenski glasbeni umetniki in drugi uveljavljeni pedagogi.

Akademija za glasbo v samostojni Republiki Sloveniji (1991–)

Akademija za glasbo je v obdobje po osamosvojitvi Slovenije stopila z jasnimi cilji, ostati osrednja izobraževalna ustanova za glasbene študijske programe in primerljiva s sorodnimi institucijami evropske skupnosti. Od osamosvojitve so jo vodili violinist Dejan Bravničar, skladatelj Pavel Mihelčič, kitarist Andrej Grafenauer in zborovski dirigent Marko Vatovec, ki je tudi trenutni dekan. S preobrazbo slovenske družbe se je na državni ravni razvijal tudi sistem izobraževanja in Akademija za glasbo je sodelovala pri prenovi koncepta celotne vertikalne glasbenega šolstva. Od osamosvojitve Slovenije do bolonjske prenovne so bili na Akademiji uvedeni še nekateri novi študijski

programi in smeri, kot so visokošolski študiji tolkal, sakralne glasbe, kitare in saksofona. Leta 1996 je nastala operna šola kot oblika visokošolskega izobraževanja v obsegu treh let, ki je delovala le nekaj let. Od konca 80. let sta se na Akademiji za glasbo začela izvajati znanstveni magistrski in doktorski študijski program in obsegala področja iz glasbene pedagogike, zgodovine glasbe, kompozicije in glasbene teorije.

Prvega maja leta 2004 je Republika Slovenija vstopila v Evropsko unijo. Članstvo je prineslo številne spremembe na vseh družbenih področjih, tudi v visokošolskem izobraževanju oziroma poenotitvi sistema v skladju z Bolonjsko deklaracijo. Načelu prostega pretoka ljudi je sledila možnost izbire študija izven matične države, kar je v praksi prineslo mobilnost študentov na želene ustanove in priznavanje kreditnih točk. Zaživela je tudi mobilnost učnega osebja in s tem večji pretok znanja. Oboje je prispevalo k večji odprtosti družbe, medsebojnemu prepletanju znanstvenih in strokovnih dognanj ter umetniškega poustvarjanja. Ob vsestransko utečenih izmenjavah študentov in učiteljev, se je Akademija povezala z Združenjem evropskih visokih šol in akademij (AEC) ter iskala nove stike. Eden največjih prebojev pri uveljavljanju je bilo gostovanje študentskega Simfoničnega orkestra na mednarodnem festivalu *Young Euro Classic* v Berlinu avgusta 2004, kjer je ansambel dosegel izjemen uspeh in prejel superlativne kritike, mlada skladateljica Nina Šenk, avtorica *Koncerta za violino in orkester*, pa je v konkurenci novitet prejela prvo nagrado. Solistka je bila violinistka Anja Bukovec, dirigent pa George Pehlivanian. Orkester je na istem festivalu uspešno nastopil še leta 2007 in 2018, ko je bil solist pianist Urban Stanič, finalist Evropskega tekmovanja mladih glasbenikov v Kölnu (2014). Leta 2012 se je Akademija uspela uvrstiti v program *Evropska prestolnica kulture Maribor 2012*, in sicer s ciklusom komornih koncertov in z izvedbo opere *Orfej* Claudia Monteverdija. To je bila prva izvedba te opere v Sloveniji in produkcijski uspeh na področju poustvarjanja historične glasbe. Projekt, ki je nastal v okviru nastajajočega oddelka za staro glasbo, v sodelovanju študentov treh slovenskih umetniških akademij, je požel odlične kritike. Opera je bila pod vodstvom dirigenta Egona Mihajlovića izvedena tudi v baziliki S. Maria Gloriosa dei Frari v Benetkah, kjer je Monteverdijeva grobnica.

Bolonjska prenova, uvedena s študijskim letom 2009/10, je prinesla posodobitev na vseh stopnjah študijskih programov, hkrati pa omogočila uvedbo štirih novih študijskih smeri: zborovsko dirigiranje, kljunasta flavta, čembalo in harmonika. Študij jazza pa kljub prizadevanjem za samostojni

program še naprej ostaja na stopnji modularne oblike študija. Dodiplomski študij poteka tri leta, podiplomski magistrski pa dve leti. Z uveljavitvijo bolonjske reforme je bil na Akademiji za glasbo ukinjen specialistični študij kot 3. stopenjski umetniški program, s čimer so diplomanti umetniških smeri, instrumentalisti, pevci, dirigenti in komponisti ostali brez možnosti študija podiplomskega izobraževanja v slovenskem glasbeno-izobraževalnem sistemu. Skladno z bolonjsko prenovo je v pripravi doktorski študij umetniške smeri, kar pa še ni uzakonjeno.

Leto 1993 je bilo prelomno za znanstvenoraziskovalno področje Akademije za glasbo. Muzikologa Primož Kuret in Edo Škulj sta zasnovala ciklus znanstvenih simpozijev, posvečenih proučevanju življenja in dela slovenskih glasbenih osebnosti, ki imajo ugledno mesto. Prvi je bil posvečen »očetu« slovenske muzikologije, uglednemu znanstveniku Josipu Mantuaniju (1860–1933). Program poteka pod okriljem katedre za zgodovino glasbe, na konferencah pa sodelujejo domači in tuji strokovnjaki. Izsledki so objavljeni v tematskih številkah znanstvene revije *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, ki jo je leta 1995 zasnoval Primož Kuret. Od leta 2008 je Akademija za glasbo pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije registrirana kot raziskovalna organizacija, njeni člani pa delujejo v projektnih skupinah v slovenskem in mednarodnem prostoru. Od leta 2016 potekajo tudi mednarodni znanstveni projekti na področju glasbene pedagogike, za katere je odgovorna predstojnica oddelka za glasbeno pedagogiko Branka Rotar Pance in pomenijo steber glasbenopedagoških raziskav na Slovenskem. Internacionalizacija Akademije za glasbo vztrajno narašča tudi v obliki mednarodnih tednov posameznih oddelkov, ki vključujejo povezovanje študentov in gostovanja tujih profesorjev. Doktorski študijski programi znanstvenih smeri, usklajeni z zakonodajo bolonjske prenove, oblikujejo nove generacije znanstveno mislečih ljudi, ki se potrjujejo skozi temeljne in aplikativne raziskovalne naloge.

Akademija za glasbo v jubilejnem letu 2019/20

Akademija za glasbo je svoje jubilejno leto ob 80-letnici obstoja in uspešnega delovanja proslavila s številnimi dejavnostmi na pedagoškem, umetniškem in znanstvenoraziskovalnem področju ter potrdila, da je nacionalno pomembna, mednarodno odprta in uveljavljena univerzitetna glasbena ustanova. Število vseh študentov je okrog 450, od tega okrog 15 odstotkov tujcev evropskih

in neevropskih držav. Izvajata se dva dodiplomska študijska programa, Glasbena umetnost in Glasbena pedagogika, ki sta po vsebini in kvaliteti mednarodno primerljiva, zanimanje za študij in vpis pa sta ustrezna in pogosto nadpovprečna. Na magistrski stopnji se izvajajo štiri študijski programi, in sicer Glasbena umetnost (26 smeri), Glasbeno-teoretska pedagogika (3 smeri), Instrumentalna in pevska pedagogika (22 smeri) in Glasbena pedagogika. Na Akademiji za glasbo je devet oddelkov: kompozicija in glasbena teorija, dirigiranje, petje, instrumenti s tipkami, godala in drugi instrumenti s strunami, pihala, trobila in tolkala, glasbena pedagogika, sakralna glasba in stara glasba. Ob rednih programih se izvaja pedagoško izpopolnjevanje v okviru programa Pedagoško-andragoška izobrazba na področju glasbe, namenjenega diplomantom drugostopenjskih magistrskih programov za pridobivanje kompetenc za poučevanje glasbe v skladu z zakonodajo Republike Slovenije. Prehodnost študentov je na 1. stopnji okrog 85-odstotna, na 2. pa več kot 90-odstotna. Odličnost izobraževanja se kaže tudi v umetniški dejavnosti študentov in z dosežki na nacionalnih in mednarodnih tekmovanjih. Dobra je tudi zaposljivost diplomantov, čeprav v zadnjem času ni več tako visoka kot pred leti. V okviru vizije za prihodnost si Akademija za glasbo prizadeva pridobiti program za jazz ter osnovati nove programe s področja sodobne glasbe, muzikološke pedagogike in managementa v kulturi. V procesu je akreditacija doktorskega študija na področju umetnosti. Znanstveni doktorski študij je organiziran v okviru tretjestopenjskega interdisciplinarnega študijskega programa Humanistika in družboslovje, ki je povezan s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani in obsega dva programa: Glasbena pedagogika ter Teorija glasbe in kompozicija. Mobilnost učiteljev se spodbuja skozi programe Erasmus+, v okviru drugih institucij in na osnovi bilateralnih pogodb. Mednarodna dejavnost vpliva na podpiranje novih projektov, kot je SoToBaR, orientiran na širši balkanski prostor, od koder na ljubljansko Akademijo za glasbo po tradiciji prihaja največ tujih študentov.

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani, ki je prvenstveno izobraževalna in umetniška ustanova, si vseskozi prizadeva, da bi se študentje kalili tudi na koncertnih odrih, saj je umetniška dejavnost neločljivo povezana z izobraževanjem za umetniške poklice. V ta namen poteka koncertni abonma, na katerega se uvrstijo najboljše komorne skupine in solisti, ki nastopajo z ansambli Akademije za glasbo ter s profesionalnimi slovenskimi orkestri, kot so Orkester Slovenske filharmonije, Simfonični orkester RTV Slovenija,

Operni orkester Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani in Mariboru ter Policijski orkester. Stalno delujejo simfonični, pihalni, godalni, kitarski, baročni in harmonikarski orkester, mešani, dekliški, komorni in koralni zbor ter številne komorne skupine, v zadnjih letih pa se je uveljavila tudi zasedba big band. V okviru abonmajev se letno zvrsti več kot 100 koncertov. Posamezni solisti, komorni glasbeniki, mladi skladatelji in dirigenti se že v času študija uveljavljajo in potrjujejo kot zreli umetniki, umetniški ansambli pa tudi z obsežnim mednarodnim delovanjem dokazujejo, da sodijo med najboljše tovrstne zasedbe v Evropi. Praznično leto je sredi marca 2020 žal prekinila epidemija COVID-19, ki je ohromila ves svet in z njim tudi dejavnosti Akademije za glasbo na pedagoškem in umetniškem področju.

Do zaostrenih ukrepov proti epidemiji je bilo v štirih ciklih uspešno izvedenih več odličnih slavnostnih dogodkov, med njimi pa je treba izpostaviti tudi dejavnosti posameznih oddelkov. Raznovrsten in domišljen program je združeval seminarje, predavanja in koncerte v izvedbi študentov in profesorjev ter opozoril na vsestransko uspešno delovanje ustanove, na mednarodno primerljivost pedagoške in umetniške dejavnosti ter trdne temelje za prihodnost. Posebej izstopata dva jubilejna dogodka, Svečana akademija ob 80-letnici Akademije za glasbo in Slavnostna akademija ob 100. obletnici Univerze v Ljubljani, ki sta bila deležna vsestranske pozornosti in številnih pohval. Odvila sta se oktobra in decembra 2019 v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, na odru pa so se zvrstili večji instrumentalni ansambli, zbori, komorne skupine in solisti iz vrst študentov, alumnov in aktualnih profesorjev. Ob jubileju je Akademija za glasbo v sodelovanju z nekaterimi pomembnimi institucijami izdala prepis Beethovne *Simfonije št. 6* s skladateljevimi lastnoročnimi popravki. Izvod *Pastoralne simfonije*, ki jo je Ludvig van Beethoven leta 1819 podaril nekdanji ljubljanski Filharmonični družbi v zahvalo za častno članstvo, je bil do leta 1955 v knjižnici Akademije za glasbo, danes pa ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Znanstvenokritična izdaja tega dragocenega prepisa s skladateljevim rokopisnim pečatom je v tiskani izdaji pospremljena s spremnimi komentarji, izvedel pa jo je Simfonični orkester Akademije za glasbo.

Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani si prizadeva, da bi bila odlična, mednarodno odprta in cenjena univerzitetna glasbena ustanova. Danes lahko rečemo, da ji uspeva, a pot do širše prepoznavnosti in uveljavljanja je bila dolga in naporna. V osmih desetletjih svojega delovanja se je soočala s številnimi izzivi, ki jih je kljub večkrat nepremostljivim preprekam v veliki

meri uspešno premagovala. Povezana je s številnimi sorodnimi ustanovami po svetu, s čimer uspešno stopa po poti globalizacije, ki zahteva intenzivno povezovanje in potrjevanje kakovosti, ob tem pa skrbi za razvijanje nacionalne kulture.

SYNOPSIS

THE ACADEMY OF MUSIC AT THE UNIVERSITY OF LJUBLJANA – 80 YEARS 1939-2019

The Conservatory of the Glasbena Matica Ljubljana (1919-1926)

The first attempts to establish higher music education in what is now known as the Republic of Slovenia, began while it was still a province of the Austro-Hungarian Empire. Slovenians were vigorously striving for a high-level, state-based music institution that they could call their own, and talented young Slovene artists would often pursue advanced musical studies outside of Slovene territory, after the completion of their basic schooling at home. The central Slovenian cultural society Glasbena Matica Ljubljana took upon itself the task of establishing a music conservatory towards the end of the nineteenth century, to be based on music education models from German- and English-speaking areas of Europe. This idea was not fully realised, however, until the end of World War I in 1919, after the formation of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. Fulfilling the need to provide musical and arts education for instrumentalists, singers, theatre actors and music teachers, the Ljubljana Conservatory consisted of the

Theatre, Opera and Orchestral Schools; and provided music education at the elementary, secondary and higher levels. It is considered the predecessor of the Academy of Music known today, and its best students continued their education in well-known music institutions across Europe, for example in Prague and Vienna. Most of these outstanding students would return to Ljubljana afterwards and start teaching at the Conservatory, developing curricula and teaching methods based on European models. For financial reasons, the administration of the Conservatory of Glasbena Matica sought nationalisation, achieving it in 1926.

The State Conservatory (1926-1939)

The institution was renamed the State Conservatory – offering education at the elementary, secondary and higher levels – and included the Conductor's School, the Opera School and the Teaching Department. The higher-level degrees obtained by its graduates opened doors to any master's school and music academy in Europe, where they would usually study for another two years. The teaching staff at the State Conservatory was composed of graduates from Vienna, Prague and other European academies, such as Matej Hubad (the headmaster), internationally acclaimed singer Julij Betetto, pianists Janko and Anton Ravnik, Czech-born violinist Jan Šlajs, composers Slavko Osterc and Lucijan Marija Škerjanc, teacher and singer Angela Trost, Czech-born cellist Emerik Beran, violinists Avgust Ivančič and Vida Jeraj Hribar, pianists Ivan Noč and Josip Pavčič, art historian and musicologist Josip Mantuani, organist and composer Stanko Premrl, pianist and composer Marijan Lipovšek and conductor and composer Danilo Švara. In addition, the school offered state examinations and accreditation that enabled the budding student to teach music at other local or technical schools. Without a doubt, the State Conservatory was very successful in its field. Its teachers were the most educated Slovenian musicians of the time, extremely motivated to do their job, educating successive generations of amateur and professional musicians. Nevertheless, the desire to go even further and establish a nation-wide university-level music institution still remained, and – despite countless bureaucratic and political obstacles – to lay the foundation for upgrading and reorganising the existing State Conservatory into a university-level music academy. After lengthy negotiations with the highest administrative authority in Belgrade, the capitol of the

Kingdom of Yugoslavia, these efforts were rewarded and saw the establishment of the Music Academy in Ljubljana in 1939.

The Music Academy (1939-1945)

The establishment of the Music Academy in Ljubljana was the result of years of hard work by the leading members of the Glasbena Matica and the State Conservatory, resolutely supported by high-profile Slovenian politicians and the rectors of the music academies in Zagreb and Belgrade as well. The process was slowed down by the centralist government of Alexander I of Yugoslavia and his successor Prince Paul in the 1930s. They impeded the autonomy of particular national regions such as Slovenia and, consequently, the establishment of university-level artistic schools outside of Belgrade. But finally in August 1939 the Ministry of Education in Belgrade issued a decree allowing the establishment of the Music Academy in Ljubljana, a faculty institution with secondary and higher-level educational departments. Internationally acclaimed pianist and teacher Anton Trost became the first rector, who was replaced in 1942 by opera singer and teacher Julij Betetto. Originally there were eight departments at the academy's higher education level:

1. Composition and Conducting,
2. Concert and Opera Singing,
3. Piano,
4. Violin,
5. Cello,
6. Organ,
7. Theatre and Opera Art, and
8. Music Education.

Julij Betetto, Stanko Premrl, Anton Trost and pianist Janko Ravnik were appointed as the first full-time professors. Honorary employees included Marijan Lipovšek and Pavel Šivic – both pianists and composers – and violinist Karlo Rupel, among others. In total, 20 professors taught 40 students at the higher level. Plans to further develop the Academy continued, although they were temporarily abandoned because of World War II. The curricula and lesson plans from the early 1940s confirm the Academy's orientation towards other European musical institutions of the time; its use of recognised

didactic teaching literature for studying performance technique and systematic pedagogical work; and its care for the Slovenian musical repertoire, together with a wide range of other fundamental, specialised music literature. In addition to this the level of teaching at the Academy was significantly improving – and with it the interpretative skills of its students – evident from multiple programmes from year-end concerts. The administration of the Academy deftly adapted to changes in government and partly conceded to demands favouring works by Italian or German composers. Even so, the Academy maintained a relatively high level of independence at this time and managed to achieve its goals.

The Academy of Music (1945-1991)

After the end of World War II, the Music Academy was renamed the “Academy of Music”, in 1946. The first rector was composer Lucijan Marija Škerjanc, while violinist and composer Matija Bravničar became the administrative director. The institution continued to offer education at the secondary and higher levels. In addition to artistic departments, the new, so-called Scientific Department was introduced, covering the fields of music history, music pedagogy and ethnomusicology. After a reorganization in 1948, the Academy consisted of the following departments:

1. Composition and Conducting,
2. Singing,
3. Piano,
4. Violin,
5. Cello,
6. Double Bass,
7. Organ,
8. Harp,
9. Wind and Brass Instruments, and
10. History of Music.

The latter department was later dissolved in 1962, because a separate Department of Musicology was established in the University’s Faculty of Liberal Arts. In addition to this a national cultural policy change after 1945 led to the expansion of a special, state-run, supplementary network of elementary music schools across Slovenia, accessible to all citizens of the

wider community, and completely independent from everyday music lessons already offered in normal primary schools. The mission of these special music schools was complex: to educate amateur singers, players and brass band instrumentalists, and provide direction for the most talented students to continue their music education further. This strong state support had positive consequences. The Republic of Slovenia today boasts one of the most successful systems of elementary music education in the world, and roughly 14% of all Slovenians take advantage of this affordable, state-subsidised, extracurricular elementary-level music education.

In 1953, secondary music school education was moved from the Academy – where it had been until then – to an independent institution known as the Secondary Music School of Ljubljana.

The period after 1953 was marked by the diminishing of ideological influences from the central socialist government, which had until now put pressure on educational and cultural policy across the country. An even greater constitutional change was brought about in 1962, enabling Yugoslav citizens more contact with the West, opening doors to young Slovenian composers, exposing them to avant-garde art and education abroad. This consequently led these composers to adopt more contemporary compositional styles. New possibilities in the 1960s also enabled instrumentalists and singers to pursue their postgraduate education at conservatories in Paris and other European centres. After graduation, they would dedicate themselves to their artistic careers, and, in addition, most of them would become professors at the Academy of Music in Ljubljana. This so-called “golden generation” of professors followed European musical educational models, raising generations of successful teachers, instrumentalists, singers and composers. The most important teachers of this generation were: violinists Rok Klopčič and Dejan Bravničar, hornist Jože Falout, pianist Dubravka Tomšič Srebotnjak, pianist Aci Bertonec, trumpeter Anton Grčar, oboist Božo Rogelja, clarinetist Alojz Zupan, flutists Boris Čampa and Fedja Rupel, composer Alojz Srebotnjak, concert singer Eva Novšak Houška, cellist Ciril Škerjanec, bassoonist Božidar Tumpej, conductor Milivoj Šurbek and percussionist Boris Šurbek, among others. Today the best students of this “golden generation” go on to graduate and become their successors. From the 1950s to Slovenia’s independence in 1991, the Academy of Music was led by opera singer Julij Betetto, pianist Janko Ravnik, opera singer Franjo Šifrer, violinist Karlo Rupel, pianist Marijan

Lipovšek, violinist Leon Pfeifer, clarinetist Mihael Gunzek, composer Danijel Škerl and composer Marijan Gabrijelčič. During this same time period the number of enrolling students constantly grew, and the need for new and updated academic areas of study arose. First, postgraduate studies were introduced for departments of the musical arts, the first students of which graduated in 1965. A year later, pianist and composer Pavel Šivic helped establish the Department of Music Education, which was intended for future teachers at elementary and secondary schools, as well as the special independent Slovene music school network mentioned above. The Music Education Department offered a wide range of fields including music theory, compositional techniques, sociological and philosophical aspects of music, choir conducting and amateur instrumental ensembles. The department became the centre for educating music teachers in Slovenia, and since the 1970s was further expanded by Breda Oblak, an expert in music teaching methods, and musicologist Primož Kuret. In hindsight both professors can be credited for the development of music theory sciences and the doctoral study programme at the Academy of Music. For their work and contributions to the Academy of Music, they have received the highest state awards and Primož Kuret has also received the prestigious European Herder Prize.

In 1975 the Academy of Music became an equal member of the University of Ljubljana. Its first dean was clarinetist Mihael Gunzek. The period of his leadership (1976-1979) was characterized by a renewal of the academic curriculum and increasing artistic activity amongst students in the form of concerts, orchestras and choirs; opera performances; graduate recitals and tours across Yugoslavia. Successful performances by the Academy's students and professors in other republics helped increase its reputation and attract students from other parts of Yugoslavia. Collaboration with other Yugoslav and European academies and institutions was also increasing at this time. Teaching programmes in the departments of musical arts continued their development in the 1980s, including choral conducting – this area of study was expertly designed and led by Janez Bole from the Department of Music Education (and has led to a current number of successful and internationally acclaimed choral conductors). At this time students and professors could collaborate with foreign institutions more fruitfully, and there were more possibilities of being awarded a postgraduate studies scholarship, and for attending competitions, seminars, symposia and conferences, as well as

exchange concerts of student ensembles. The number of students continued to increase, reaching 250 by the end of the 1980s. The Academy of Music now had seven departments:

1. Composition and Music Theory,
2. Singing,
3. String Instruments,
4. Woodwinds,
5. Brass,
6. Percussion Instruments and
7. Music Education.

The teaching staff included some of the best Slovenian musicians as well as other renowned teachers.

The Academy of Music in the independent Republic of Slovenia (since 1991)

Many different groups of people were involved in the process of Slovenian self-determination, including artists from all subsets and genres of art, as well as a variety of Slovenian intellectuals. Among the most active was the Slovene Writers' Association, which made important demands for the democratisation of society and independence, autonomously monitored the freedom movement and had an impact on a number of the proceedings involving sovereignty. Since Slovenia's independence, the Academy of Music has had a clear goal: to remain the central musical educational institution of Slovenia, teaching at a level comparable to other European establishments. In this period, it has been led by violinist Dejan Bravničar, composer Pavel Mihelčič, guitarist Andrej Grafenauer and the current dean, choral conductor Marko Vatovec. With the transformation of Slovenian society, the educational system has been developing as well, and the Academy of Music collaborated in reforming the entire vertical alignment of music education in Slovenia – from kindergarten through college. From Slovenia's independence to the European-wide system of comparable academic standards called the Bologna Process, new academic programmes and principal studies have been founded, such as the undergraduate study of percussion instruments, sacred music, guitar and saxophone. In 1996, the opera school was introduced in the form of a three-year undergraduate study programme. Since

the 1980s, the Academy of Music of the University of Ljubljana has been offering master's and doctoral programmes in the fields of music education, history of music, composition and music theory.

On May 1, 2004, the Republic of Slovenia joined the European Union. The membership had a major impact on all aspects of societal life, including university education. More specifically, it required the unification of Slovenia's educational system in accordance with the Bologna Declaration. The implementation of the European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) and the European freedom of movement principle has afforded Slovene students the possibility to travel and study abroad at the institution of their choice. Freedom of movement for teachers has also increased, and with it the flow of knowledge. Both of these factors have contributed to a greater openness in Slovene society as well as the exchange of scientific and technical findings and artistic work. In addition to well-established exchange programmes of students and teachers, the Academy has become a member of the Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen (AEC) and continues to search for new connections as well. A major breakthrough in gaining wider recognition was achieved in August 2004, when the student Symphony Orchestra of the Academy of Music was invited to participate in the international Young Euro Classic festival in Berlin. Receiving rave reviews, the concert was a great success. Young Nina Šenk, the composer of *Concerto for Violin and Orchestra*, was awarded first prize for a new piece of music. The featured soloist of the orchestra was violinist Anja Bukovec, and the conductor George Pehlivanian. The orchestra performed at the same festival in 2007 and then again in 2018, this time with soloist and pianist Urban Stanič, the finalist of the Eurovision Young Musicians in Cologne in 2014. In 2012 Slovenia won the European-wide bid for European Capital of Culture, in Maribor (Slovenia's second largest city) with the Academy's contribution being a series of chamber music concerts and Monteverdi's opera *L'Orfeo*. The production was the first performance of the opera ever in Slovenia and a great success in the field of historically informed performances, winning glowing reviews. The production found its origins in the newly formed Department of Early Music, together with students from three different arts academies: the Academy of Music, the Academy of Theatre, Radio, Film and Television and the Academy of Fine Arts and Design. The opera was conducted by Egon Mihajlović not only

in Slovenia but also in the Basilica di Santa Maria Gloriosa dei Frari in Venice – the location of Monteverdi's tomb.

The Bologna reform, implemented in the 2009-2010 academic year, brought about changes at all levels of the university's programmes, and enabled the introduction of four new principal studies: choral conducting, recorder, harpsichord and accordion. Despite efforts to launch an independent jazz programme, the extensive and integrated jazz courses offered by the Academy are limited to elective subjects only. In accordance with the Bologna reform, the full undergraduate study programme at the Academy of Music lasts three years, and the graduate master's degree two years. Also with the Bologna reform, the former postgraduate arts studies programme has been eliminated, leaving graduated instrumentalists, singers, conductors and composers without an option to pursue their education in the third cycle (PhD) in the Slovenian educational system. Though not yet re-established, the doctoral studies programme of the performance of musical arts is expected to be introduced at some time.

1993 was a breakthrough year for the field of scientific research at the Academy of Music. Musicologists Primož Kuret and Edo Škulj devised a series of scientific symposia, dedicated to the lives and careers of notable Slovenian music personalities. The first symposium was dedicated to the "father" of Slovenian musicology, renowned scientist Josip Mantuani (1860-1933). This series of symposia continues to be held regularly by the Department of Music History. Guests include Slovenian and non-Slovenian experts, and their contributions are published in thematic issues by the Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana. This scientific journal started in 1995 and is published twice a year. First as a "regular" issue covering topics from the fields of music pedagogy and the history of music, and secondly as a special issue, concentrating on a specific theme. Since 2006 the Academy has been registered with the Slovenian Research Agency as an organisation with an independent research group. Its members work as coordinators and in different project groups in Slovenia as well as internationally. Scientific projects in the field of music education have been ongoing since 2016, supervised by the head of the Department of Music Education Branka Rotar Pance. Scientific meetings like these offer a foundation for research in the field of music education in Slovenia, stimulate interaction and interest over current pedagogical issues and encourage international collaboration. In addition to this the Academy of Music's continuing internationalisation can be seen manifested especially

in the various international weeks put on by individual departments. These feature a broader array of activities including inter-cultural networking by the students, and lectures by guest professors from beyond Slovenia's borders. The Academy also offers an Interdisciplinary PhD in Humanities and Social Sciences. These doctoral study programmes encourage deeper understanding of theoretical and methodological concepts, encouraging students to expand their own knowledge, solve scientific research problems from different fields and develop critical thinking skills. In this way the Academy is stimulating and shaping new generations of scientific minds, proving their value with the application of cutting-edge research work.

The Academy of Music at its Anniversary Year 2019-2020

The 80th anniversary of the Academy of Music was commemorated with numerous activities in educational, artistic and scientific research fields – celebrating its national significance, commitment to openness and that it is an internationally acknowledged institution. The Academy has approximately 450 students, eighteen percent of which come from other European and non-European countries. It offers two undergraduate diplomas – Musical Arts and Music Education – both of which are comparable in terms of content and quality on an international level. In addition to this the master's degree offers four directions of study: Musical Arts (further divided into twenty-six principal studies), Music Theory Education (three principal studies), Instrumental and Vocal Education (twenty-two principal studies) and Music Education. The Academy of Music currently consists of nine departments:

1. Composition and Music Theory,
2. Conducting,
3. Singing,
4. Keyboard Instruments,
5. String Instruments,
6. Wind, Brass and Percussion Instruments,
7. Music Education,
8. Sacred Music and
9. Early Music.

In addition to regular academic courses, graduates of the master's degree can attend specially organised educational training in music pedagogy and

adult education, allowing them greater employment opportunities teaching music in accordance with the strict legislated guidelines of the Republic of Slovenia. The student graduation rate at the undergraduate and master's level is around eighty-five and ninety percent respectively. Furthermore, the Academy's quality is reflected in its students' artistic endeavours and their success in national and international competitions – and the employability of the graduates is good. As mentioned before, the Academy's vision of the future includes the introduction of accredited study programmes in jazz, contemporary music, musicological education and cultural management. The PhD in musical arts is also in the process of being accredited. The scientific doctoral study is part of the third-cycle interdisciplinary Humanities and Social Sciences in collaboration with the Faculty of Arts of the University of Ljubljana and encompasses two programmes: Music Education, and Music Theory and Composition. Teacher outreach and networking is encouraged through a system of bilateral agreements with other institutions and Erasmus+. International activities and connections such as these help teachers in launching new projects, for example the SoToBaR, which focuses on the Balkans, the region where most of the Academy's foreign students traditionally come from.

The Ljubljana Academy of Music has been striving since its inception for the promotion of performances by students on actual concert stages, as this is an inseparable part of their education. Arranging more than 150 local and international concerts per year, the Ljubljana Academy of Music is one of the largest organisers of music events in Slovenia. Very few other centres of learning around the globe offer so much musical production synergy with their local or national music institutions. Subscription concert series present the Academy's best soloists, chamber groups and ensembles. Slovenia's finest orchestras participate as well: the Slovenian Philharmonic Orchestra, the Radio and Television Symphony Orchestra, the Orchestra of the Slovenian National Theatre Opera & Ballet, the Ljubljana Orchestra and the Slovenian National Opera Theatre Maribor Symphony Orchestra. More than twenty students per year are selected by audition to perform with these elite, national orchestras as soloists. The orchestras also perform pieces by the students of composition and offer practice opportunities for the conducting students. In the same series, the Academy's Symphony Orchestra, String Orchestra, Wind Orchestra, Chamber and Women's Choir also give performances, as well as the Big Band, which has been attracting attention in recent years.

Also the students' international success in chamber music establishes them among some of the best ensembles in Europe.

Sadly, the anniversary year celebration was interrupted by the COVID-19 pandemic, which paralysed the globe and virtually brought traditional, in-person teaching to a halt, including at the Academy of Music. Before the outbreak, the Academy had successfully staged several important events, including a diverse array of seminars, lectures and concerts by students and professors. These highlighted the all-round successful work of the institution, its internationally competitive educational and artistic activities and its firm foundations for the future. Two events in particular drew much attention and won high praise: The Celebration Concert on the 80th Anniversary of the Academy of Music and the Celebration Concert on the 100th Anniversary of the University of Ljubljana. These concerts took place in October and December 2019 respectively – in the Gallus Hall of Cankarjev Dom in Ljubljana – featuring students, alumni and current professors in larger instrumental ensembles, choirs, chamber groups and as soloists. Also as part of its anniversary, the Academy of Music published a manuscript transcript of Beethoven's *Symphony No. 6* with markings, hand-written notes and annotations in the composer's own handwriting. Given and dedicated to the Ljubljana Philharmonic Society by Beethoven himself when he was elected an honorary member in 1819, this copy of the *Pastoral Symphony* was stored in the library of the Academy of Music until 1955 and is now kept in the National University Library in Ljubljana. The printed version of this critical, valuable transcript edition includes additional commentary as well as a recording of the symphony performed by the Symphony Orchestra of the Academy of Music.

The University of Ljubljana Academy of Music continues to strive to be an excellent, internationally open and accredited university music institution, though the road to receiving that recognition has been long and arduous. In the eight decades of its existence the Academy has faced many challenges, and even though some seemed insurmountable at the time, the Academy has mainly overcome them. Today, it is connected with numerous sister institutions around the world, successfully following the path of globalisation, intensive collaboration and a constant pursuit of quality, and it is always committed to the nurturing and development of Slovenia's national culture and music.

IZBOR VIROV IN LITERATURE

- Akademija za glasbo Ljubljana. Poročila in razprave 1965.* Ljubljana: Akademija za glasbo.
- Akademija za glasbo 1919-1939-1989.* Izdano ob petdesetletnici Akademije za glasbo in ob sedemdesetletnici konservatorija v Ljubljani. Ljubljana: Akademija za glasbo, 1989.
- Akademija za glasbo 1919-1939-1999.* Izdano v počastitev osemdesetletnice konservatorija in šestdesetletnice Akademije za glasbo v Ljubljani, ur. Primož Kuret (in Branka Pance Rotar. Ljubljana: Akademija za glasbo, 2000.
- Akademija za glasbo 1919–1939–2009, Dogodki v jubilejnem letu 2009.* ur. Hinko Haas. Ljubljana. Akademija za glasbo.
- Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani 2000 – 2011.* Gašper Troha (ur.). Ljubljana: Akademija za glasbo, 2000.
- BARBO, Matjaž. 2001. *Pro musica viva.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- BENEDIK, Metod, ur. 1992. *Jezuiti na Slovenskem, Redovništvo na Slovenskem 3.* Ljubljana: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete.
- BETETTO, Julij. 1936. 10 let Državnega konservatorija. *Poročilo o šolskem letu 1935–36.* Ljubljana: Državni konservatorij in šola Glasbene matice, 4–5.
- BEZIĆ, Nada. 2019. »Konservatorij Hrvaškega glasbenega zavoda v Zagrebu in Konservatorij Glasbene matice v Ljubljani – primerjava«. Weiss, Jernej (ur.). *Konservatoriji : profesionalizacija in specializacija glasbenega dela* (Studia musicologica Labacensia, 3). Koper: Založba Univerze na Primorskem; Ljubljana: Festival. 2020, 355–367.

- BOGATAJ, Valentin in SULIČ, Metka. 2008. *Marijan Gabrijelčič (1940-1998)*, Škofja Loka : Muzejsko društvo : Skupina Gama.
- BOHAK, Tina. 2015. *Julij Betetto (1885–1963), nestor opernih in koncertnih pevcev*. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- BOHAK, Tina, ur. 2018. *Sodobno zborovstvo kot motiv skladateljem in zborovodjem ter izziv izobraževalnemu sistemu: posvečeno 90-letnici skladatelja Jakoba*. Mednarodni znanstveni simpozij, programska knjižica. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- BOHAK ADAM, Tina, ur. 2019. *Mednarodni znanstveni simpozij Formalno in neformalno učenje in poučevanje glasbe*. Programska knjižica. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- BOLE, Janez, ur. 1999. *Boletovi zbori*. Ljubljana: Gallus J. Carniolus.
- BRUN, Miloš. 2018. »Bruno Brun – rodonačelnik beogradske šole klarineta«, *Slovenika IV*, 231–238.
- BUDKOVIČ, Cvetko. 1992. *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem I. Od začetka 19. stoletja do nastanka konservatorija*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- BUDKOVIČ, Cvetko. 1995. *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II. Od nastanka konservatorija do Akademije za glasbo 1919–1946*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- CIGOJ KRSTULOVIĆ, Nataša. 2015. *Zgodovina, spomin, dediščina: ljubljanska Glasbena matica do konca druge svetovne vojne*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- CIPERLE, Jože, ur. 2008. *Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani skozi čas in prostor*. Ljubljana: Univerza.
- CVIRN, J., MELIK, V., NEČAK, D., ur. *Mojega življenja pot. Spomini dr. Vladimirja Ravniharja. Historia 2*, Znanstvena zbirka Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, 1997.
- ČRNKO, Špela. 2017. *Trio Lorenz*. Mag. n. Akademija za glasbo UL.
- DEKLEVA, Igor in KRIŽNAR, Franc. 2006. *Živeti z glasbo*. Ljubljana: DZS.
- FAGANEL, Tomaž. 1998. »Glasbeno delo v ljubljanskem kolegiju: poskus prikaza ustroja in njegove vsebinske zasnove«. *Jezuitski kolegij v Ljubljani. Redovništvo na Slovenskem 4*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete.
- FLAJŠAKER, Špela. 2019. *Zgodovinski razvoj Oddelka za pihala, trobila in tolkala Akademije za glasbo UL*. Mag. n. Ljubljana: Akademija za glasbo.

- FLORJANČIČ, Alojzij Pavel. 1999. »In memoriam Marijan Gabrijelčič«, *Loški razgledi*, l. 46, št. 1, 451–456.
- GABRIČ, Aleš. 1989. »Kulturni molk«. *Prispevki za novejšo zgodovino*, št. 1–2, 385–413.
- GABRIČ, Aleš. 1991. »Slovenska agitpropovska kulturna politika: 1945–1952«, *Borec, revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* (43: 7-8-9).
- GABRIČ, Aleš. 1995. *Socialistična kulturna revolucija. Slovenska kulturna politika 1953–1962*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- GALIČIČ, Janja. 1987. *Štirideset let DGUS*. Društvo glasbenih umetnikov Slovenije.
- GOMBAČ, Marija, ur. 2005. *Musica noster amor: Zbornik osnovnega in srednjega glasbenega izobraževanja ter univerzitetnega študija v Sloveniji*. Ljubljana: Zveza slovenskih glasbenih šol.
- GRABNAR, Klemen. 2012. »Pričevanja o glasbi v šolskih ustanovah«. *Zgodovina glasbe na Slovenskem I. Glasba na Slovenskem do konca 16. stoletja*. Ur. Jurij Snój. Ljubljana: ZRC SAZU, 409–426.
- GRAFENAUER, Andrej, ur. 2016. *Strategija UL AG*. Akademija za glasbo UL.
- HÖFLER, Janez. 1978. *Glasbena umetnost renesanse in poznega baroka na Slovenskem*. Ljubljana: Partizanska knjiga.
- ILOVAR, Simona. 1992. *Delo glasbenega konservatorija v obdobju med obema vojnama (1919–1939)*. Dipl. n., Ljubljana: Akademija za glasbo. *Izvestje Glasbene akademije*, leta 1939–40, 1940–41, 1941–42, 1942–43, 1943–44.
- KAVČIČ PUCIHAR, Ana. 2019. *Učiteljeve strategije poučevanja pri individualnem instrumentalnem pouku flaute v glasbenih šolah* (dokt. disert.). Akademija za glasbo UL.
- KLOPČIČ, Ana. 2010. *Ustanovitev in delovanje Glasbene akademije v Ljubljani (1939–1945)*. Dipl. n. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- KLOPČIČ, Rok. 2011. *Štiri strune, lok in pero*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- KOKOLE, Metoda. 2009. »Musical essercitio ali kako in kje so se glasbeno izobraževali domači protestantje«. *Vera in hotenja: študije o Primožu Trubarju in njegovem času*, ur. Sašo Jerše. Ljubljana: Slovenska matica, 162–183.
- KOKOLE, Metoda. 2010. »Glasba in glasbeno življenje na Slovenskem v 17. stoletju«. *De musica disserenda* VI/1: 67–85.

- KOKOLE, Metoda. 2011. »Glasbenoteoretični in pedagoški priročniki iz ‚dolgega‘ 18. stoletja na Slovenskem«. *Muzikološki zbornik* 49/1: 49–74.
- KOREZ KORENČAN, Darja. 2012. *Dirigent Anton Nanut*, Ljubljana: Forma 7.
- KOTER, Darja. 2001. *Glasbilarstvo na Slovenskem*. Maribor: Založba Obzorja.
- KOTER, Darja. 2007. »'Ljubljanska pianistična šola.' Janko Ravnik – utemeljitelj slovenske pianistične šole.« *Janko Ravnik (1891–1982)*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 8: 31–43.
- KOTER, Darja. 2012a. *Slovenska glasba 1848–1918*. Ljubljana: Študentska založba.
- KOTER, Darja. 2012b. *Slovenska glasba 1918–1991*. Ljubljana: Študentska založba.
- KOTER, Darja. 2013. »Vzgojno-izobraževalno in kulturno poslanstvo ljubljanske Glasbene matice in Glasbene akademije v letih 1939–1945«. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 19: 61–73.
- KOTER, Darja (ur.). 2013. *Bojan Adamič (1912–1995)*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 18.
- KOTER, Darja. 2015a. »Following the trail of musical manuscripts and prints belonging to the monastic orders at Ptuj«. V: Kokole, M. (ur.), Talbot, M. (ur.). *Poti glasbenih rokopisov in tiskov v novoveški Evropi. De musica disserenda*, 11, št. 1- 2: 255–263.
- KOTER, Darja (ur.). 2015b. *Primož Kuret ambasador slovenske glasbe*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo*, zv. 22.
- KOTER, Darja. 2016a. »Vplivi ruske emigracije na delovanje ljubljanske Opere med obema vojnama«, *Rusi v Sloveniji: surova stvarnost in navdihujoča kultura, Monitorish* XVIII/1: 47–68.
- KOTER, Darja. 2016b. »Vloga ljubljanskega Dramatičnega društva pri glasbeno-gledališkem izobraževanju v obdobju od 1869 do 1877«. *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem: pogledi ob 200-letnici. Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 25: 25–40.
- KOTER, Darja. 2017a. »Josip Nolli - pionir Dramatičnega društva v Ljubljani«. *Začetki in dosežki slovenskega gledališča moderne dobe: ob 150-letnici ustanovitve Dramatičnega društva v Ljubljani*. Dokumenti Slovenskega gledališkega inštituta, l. 54, št. 95. Ljubljana: Slovenski gledališki inštitut, 53–68.

- KOTER, Darja. 2017b. »Migracija v ljubljanski Operi v obdobju ravnatelja Friderika Rukavine (1918–1925)«. *Glasbene migracije: stičišče evropske glasbene raznolikosti*, ur. Jernej Weiss. Portorož: Založba Univerze na Primorskem; Ljubljana: Festival, 343–57.
- KOTER, Darja. 2018a. *90 let Glasbene šole Slavka Osterca Ljutomer 1927–2017*. Ljutomer: Glasbena šola Slavka Osterca.
- KOTER, Darja. 2018b. »Jakob Jež – glasbeni samohodec«, *Jakob Jež (1928–)*. *Tokovi sodobne zborovske glasbe*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 29, 5–16.
- KOTER, Darja. 2018c. »Glasbenoobratno izobraževanje na Banovinski šoli za glasbila v Ljubljani (1932–1946)«. *Goslarstvo na Slovenskem: zbornik ob 110. obletnici rojstva Maksimilijana Skalarja (1908–1997)*. Ptuj: Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož, 65–91.
- KOTER, Darja. 2019a. »Srednja glasbena šola v Ljubljani pod okriljem Glasbene akademije in Akademije za glasbo (1939–1953)«. *Med ljubeznijo in poklicem. Sto let Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (spletna izdaja), 159–182.
- KOTER, Darja. 2019b. »Proces ustanavljanja in prva leta delovanja Glasbene akademije v Ljubljani (1939–1945)«. Weiss, Jernej (ur.). *Konservatoriji: profesionalizacija in specializacija glasbenega dela* (Studia musicologica Labacensia 4). Koper: Založba Univerze na Primorskem; Ljubljana: Festival. 2020.
- KRIŽNAR, Franc, PINTER, Tihomir. 2002. *Sto slovenskih glasbenikov*, Ljubljana: Prešernova družba.
- KURET, Primož. 1997. »Slovenska glasba v tridesetih letih«, *Slovenska trideseta leta*. Ljubljana: Slovenska matica, 220–228.
- KURET, Primož, 2001. *Slovenska filharmonija / Academia Philharmonicorum: 1701–2001*. Ljubljana: Slovenska filharmonija.
- KURET, Primož. 2005. *Sto slovenskih opernih zvezd*. Ljubljana: Prešernova družba.
- KURET, Primož. 2006. *Ljubljanska filharmonična družba 1794–1919*. Ljubljana: Nova revija.
- KURET, Primož. 2008. »Skladatelj in dirigent Rado Simoniti«. *Rado Simoniti – pevec Goriških Brd*. Nova Gorica: Javni zavod Kulturni dom, 11–21.
- MEDVED, Rudi. 2006. *60 let živeti glasbo*. Zagorje: Glasbena šola Zagorje.
- MLINAR, Janez. 1998. »Seminar za revne študente pri ljubljanskem kolegiju«. *Jezuitski kolegij v Ljubljani. Redovništvo na Slovenskem 4*.

- Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete.
- MLINARIČ, Jože in VOGRIN, Marjan, ur. 1989. *Minoritski samostan na Ptuj, 1239–1989*. Celje: Mohorjeva družba.
- MLINARIČ, Jože. 1995. *Stiška opatija 1136–1782*. Novo mesto: Dolenjska založba.
- MLINARIČ, Jože. 1997. *Marenberški dominikanski samostan 1251–1782*. Celje: Mohorjeva družba.
- OBLAK, Breda. 2009. »Pavel Šivic – njegova naravnost v poučevanju in temeljna zapuščina na področju slovenske glasbene pedagogike«. *Pavel Šivic (1908–1995)*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 11, 21–35.
- OKOLIŠ, Stane in GRUDEN, Neža, ur. 2016. *Dostopno in plemenito*. Razstava od 200-letnici ustanovitve prve javne glasbene šole v Ljubljani. Ljubljana: Zveza slovenskih glasbenih šol: Slovenski šolski muzej.
- OKORN, Franci. 1994. *Prenova glasbenega šolstva v Republiki Sloveniji v luči novih ciljev in nalog, mednarodnih listin ter vizije šolstva na stopnji osnovnošolskega izobraževanja*. Mag. n. Akademija za glasbo UL.
- OSET, Željko. 2012. »Ustanovitev Glasbene akademije v Ljubljani«. *Prispevki za novejšo zgodovino* LII/2, 113–125.
- PEROVŠEK, Jurij. 1997. »Slovinci in Jugoslavija v tridesetih letih«. *Slovenska trideseta leta*. Ljubljana: Slovenska matica, 18–32.
- PRUNK, Janko. 1991. »Politični profil in delo dr. Antona Korošca v prvi Jugoslaviji«. *Prispevki za novejšo zgodovino* XXXI (1991), 35–53.
- RAJŠP, Vincenc, ur. 1998. *Jezuitski kolegij v Ljubljani. Redovništvo na Slovenskem 4*. Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU: Provincialat slovenske province Družbe Jezusove: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete.
- RIJAVEC, Andrej. 1967. *Glasbeno delo na Slovenskem v obdobju protestantizma*. Ljubljana: Slovenska matica.
- ROMIH, Kaja. 2019. *Življenje in delo Fedje Rupla*. Mag. n., Akademija za glasbo UL.
- ROP, David. 2010. *Banovinska šola za glasbila v Ljubljani*. Dipl. n., Akademija za glasbo UL.
- ROTAR, Branka. 1989. *Orglarska šola v Ljubljani v letih 1877–1944*. Dipl. n., Akademija za glasbo UL.

- ROTAR PANCE, Branka, ur. 2016. *Javno glasbeno šolstvo na Slovenskem. Pogledi ob 200-letnici*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 25.
- ROTAR PANCE, Branka, ur. 2017. *Breda Oblak Utemeljiteljica didaktike glasbe na Slovenskem*, Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 27.
- ROTAR PANCE Branka, ur. 2019. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo*, zv. 30.
- ROTAR PANCE, Branka, ur. 2019. *Mostovi med formalnim in neformalnim glasbenim izobraževanjem*. Tematska številka *Glasbenopedagoškega zbornika Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 31.
- SNOJ, Jurij. 1997. *Srednjeveški glasbeni kodeksi: izbor reprezentativnih primerov slovenskih hranišč*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- SNOJ, Jurij, ur. 2012. *Zgodovina glasbe na Slovenskem I. Glasba na Slovenskem do konca 16. stoletja*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- Svečana akademija ob 80-letnici Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani ter 100-letnici višjega glasbenega šolstva v Sloveniji*. 2019. Programska knjižica. Akademija za glasbo UL.
- ŠANTL ZUPAN, Karolina. 2016. »Pedagoško in umetniško delovanje učiteljev pihal«. *Glasbenopedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 24: 57–71.
- ŠANTL ZUPAN, Karolina. 2019. *Interakcija med umetniškim in pedagoškim izobraževanjem bodočih učiteljev pihalnih instrumentov*. (dokt. dis.) Akademija za glasbo UL.
- ŠKULJ, Edo. 1992. »Jezuiti in slovenska cerkvena glasba«. *Jezuiti na Slovenskem*, Redovništvo na Slovenskem 3. Ljubljana: Inštitut za zgodovino Cerkve Teološke fakultete, 105–122.
- ŠKULJ, Edo, ur. 2015. *Evropski muzikolog prof. dr. Primož Kuret*. Celje: Celjska Mohorjeva družba: Mohorjeva družba.
- TERSEGAV, Marko ur. 2000. *65 let Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU (1934–1999)*, Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
- Učni načrt Akademije za glasbo v Ljubljani*. 1946. Ljubljana: Rektorat Akademije za glasbo v Ljubljani.
- UKMAR, Vilko. 1939. »Slovensko glasbeno življenje v dvajsetletju 1918–1938«. *Spominski zbornik Slovenije. Ob dvajsetletnici Kraljevine Jugoslavije*. Ljubljana, 290–302.
- UKMAR, Vilko. 1961. *Srečanja z Julijem Betettom*. Ljubljana: DZS.

- VENIŠNIK PETERNELJ, Vesna. 2019. *Med tradicijo in sodobnostjo: opus skladatelja Marijana Lipovška*. Ljubljana. Znanstvena založba FF.
- WEISS, Jernej (ur.). *Konservatoriji : profesionalizacija in specializacija glasbenega dela* (Studia musicologica Labacensia 4). Koper: Založba Univerze na Primorskem; Ljubljana: Festival. 2020.
- ŽGEČ, Lidija. 2008. *Viva la musica – 130 let glasbenega šolstva na Ptujju 1878–2008*. Ptuj: Glasbena šola Karol Pahor Ptuj.
- ŽNIDARŠIČ, Lilijana. 1998. »Šola, vzgoja in izobrazba duhovnikov ljubljanske škofije pred tridentinskim koncilom«. *Zgodovinski časopis* 52, št. 4: 473–85.

Časopisni članki

- »Akcija za Glasbeno akademijo v Ljubljani«. *Jutro* 19 (1938), št. 34: 5.
- »Anton Trost, prvi rektor Glasbene akademije v Ljubljani«. *Cerkveni glasbenik* 63 (1940), št. 11, 12: 178.
- BOGATAJ, Nena. »Mini opere najmlajše skladateljske generacije«. *Glasna*, 22. 3. 2019: 14–15.
- BOHAK, Tina. »Izzivi sodobne glasbene pedagogike«. *Glasna*, 29. 12. 2017: 6.
- DOBOVIŠEK, Jure. »Več kot »šolska« opera«. *Delo*, 13. 7. 2012: 19.
- DOBOVIŠEK, Jure. »Premišljeno klesanje celot«. *Dnevnik*, 13. 1. 2014: 22.
- »Dr. Marko Natlačén – naš novi ban«. *Slovenec* 58 (1935), št. 209a: 1.
- »Dr. Miha Krek, novi minister za prosveto«. *Učiteljski tovariš* 81 (1941), št. 4: 2.
- F. Z. »Zakaj še nimamo Glasbene akademije?«. *Jutro* 20 (1939), št. 176: 7.
- GREGORIČ, Tatjana. »Plemenitost in kaotičnost eklekticizma«. *Primorske novice*, 9. 12. 2014: 12
- HRASTAR, Mateja. »Labirint glasbenih okruškov«. *Mladina*, 29. 11. 1999: 43–46.
- HUBAD, Matej. »Jugoslovanski konservatorij Glasbene matice v Ljubljani«. *Cerkveni glasbenik* 42 (1919), št. 7–9: 59–60.
- HUDOMALJ, Andrej. »Ministrovanje ministra Franca Snoja«. *Arhivi* 27 (2004), št. 1: 121–130.
- KRAŠEVAC, Katarina. »Mladoenergetski Orfej«. *Večer*, 6. 7. 2012: 12.
- LAJOVIC, Anton. »Visoka šola za glasbo v Ljubljani«. *Jutro* 19 (1938), št. 40: 7.
- LIPOVŠEK, Marijan. »Slovenska glasbena akademija«. *Ljubljanski zvon* 58 (1938), št. 1: 66–67.

- »Mitska upodobitev«. *Mladina*, 6.7. 2012: 59.
- MRACZEK, Mira. »Dobra vila – glasba«. *Večer*, 2. 2. 1981: 4.
- PAL. »Veliko zanimanje za Pasijon po Janezu«. *Novi glas*, 24. 3. 2016: 5.
- POMPE, Gregor. »Združene študentske moči odplačale nacionalni dolg«. *Dnevnik*, 12. 7. 2012: 21.
- POMPE, Gregor. »Sijoče zблиževanje energij«. *Dnevnik*, 8. 12. 2014: 22.
- PRETNAR, Bogi. »Pripombe dobrodošle, razburjenje odveč«. *Delo*, 1. 3. 1997: 6.
- ROP, »Bachov Pasijon prežet z energijo in motivacijo mlade zasedbe«. *Primorski dnevnik*, 18. 3. 2016: 13.
- RUS, Ljubo. »40 let ljubljanske Akademije za glasbo«. *Glasbena mladina* 10 (1979/80), št. 4: 15.
- S. D. »Celodnevna šola«. *Dogovori*, 19. 11. 1974: 3.
- »Še o glasbeni akademiji v Ljubljani«. *Slovenec* 67 (1939), št. 42a: 9.
- ŠULIČ, Metka. »Opera Vojna in mir v Kulturnem domu«. *Primorski dnevnik*, 14. 12. 2014: 10.
- »Uredba o umetniških šolah«. *Slovenec* 67 (1939), 181a: 2.
- ZLOBEC, Marjan. »Mahler bi bil ponosen na ljubljanske naslednike«. *Delo*, 23. 4. 2009: 20.

Arhivski viri

- Arhiv Akademije za glasbo UL.
- Arhiv oddelkov Akademije za glasbo UL.
- Arhiv Univerze v Ljubljani.
- NUK. Glasbeni oddelek. Fond Glasbena matica, Zapisniki odbora, Sejni zapisniki odbora Glasbene matice.
- NUK. Glasbena zbirka. Fond Akademija za glasbo, Statuti in uredbe tujih akademij.
- Osebni arhiv Alenke Dernač Bunta.
- Osebni arhiv Brede Oblak.
- Osebni arhiv Primoža Kureta.
- Osebni arhiv Darje Koter.
- Osebni arhiv Eve Novšak-Houške.
- Zapuščina violinista Jaroslava Jeřabeka, hrani sin Boro Jeřabek.

Spletne strani

- Ačkun, Ernest (1930–2001) – Slovenska biografija: www.slovenska-biografija.si › oseba › sbi1001280 (obiskano 3. 3. 2020).
- Ajlec, Rafael Franc (1915–1977) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si> › oseba › sbi1000270 (obiskano 11. 10. 2019).
- Boris Beja, *Baročni spektakel Orfej*: http://www/siol.net/kultura/festival_ljubljana/nov... (obiskano 29. 5. 2020).
- Bergant, Hubert (1934–1999) - Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1002090/> (obiskano 22. 3. 2020).
- Bole, Janez (1919–2007)- Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1019740/> (obiskano 12. 4. 2020).
- Bravničar, Dejan (1937–2018) – Slovenska biografija: www.slovenska-biografija.si › oseba › sbi1020170 (obiskano 23. 2. 2020).
- Cvetko, Ciril (1920–1999) - Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si> › oseba › sbi1021590 (obiskano 15. 11. 2019).
- Čampa, Boris (1926–2000) – Slovenska biografija: [ww.slovenska-biografija.si](http://www.slovenska-biografija.si) › oseba › sbi1021340 (obiskano 2. 3. 2020)
- Alenka Dernač Bunta: <http://brunaspiler.com/alenka-dernac-bunta/> (obiskano 13. 4. 2020).
1. gimnazija Celje: <https://www.prvagim.si/umetniska-gimnazija-glasbena-smer.html> (obiskano 18. 3. 2020).
- Andrej Grafenauer: <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/24> (obiskano 23. 4. 2020).
- Anton Grčar, RTV Slo: 4d.rtvlo.si › arhiv › radio-ga-ga-video (obiskano 10. 4. 2020).
- Maia Juvanc, »Obrat vijaka«, <http://www.sigic.si/obrat-vijaka.html> (obiskano 7. 5. 2020).
- Koncert Ljubljanskega kvarteta. Društvo glasbena akademija, 05.11.1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-6RLHCVF5> (obiskano 22. 3. 2019).
- Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta. 18.12.1936. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-WIVNS4YL> (obiskano 22. 3. 2019).
- Ministrstvo za šolstvo in šport: <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/gimnazija/programi.htm> (obiskano 18. 3. 2020).
- Miloš Mlejnik: <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/58> (obiskano 14. 4. 2020).
- Muzička akademija u Beogradu. www.riznicasrpska.net/muzika/index.php?topic=605.0;wap2 (obiskano 22. 3. 2019).

- Violinist Primož Novšak: <https://ars.rtv slo.si/2018/01/glasbeni-portret-37/> (obiskano 13. 4. 2020).
- Ob boku najboljših*, <https://www.dnevnik.si/1042619101> (obiskano 3. 5. 2020)
- Igor Ozim, <https://4d.rtv slo.si/arhiv/slovenski-solisti/174432567> (obiskano 31. 3. 2020).
- Obzorja: »Pogledi na življenjsko pot in delo dr. Brede Oblak ob njenem jubileju«: <http://www.sigic.si/pogledi-na-zivljenjsko-pot-in-delo-dr.-html> (obiskano 1. 4. 2020).
- Prva gimnazija Celje. <https://www.prvagim.si/umetniška-gimnazija-glasbena-smer.html> (obiskano 18. 3. 2020).
- Razpis za štipendije iz skladov Kerže: <https://www.gov.si/novice/razpis-za-stipendije-iz-skladov-kerze-na-akademiji-za-glasbo-thornton-na-univerzi-juzna-kalifornija-v-los-angelesu-za-studente-klasicne-glasbe-za-202021/> (obiskano 21. 3. 2020).
- Rupel, Karlo (1907–1968) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi526824/> (obiskano 12. 3. 2020)
- Schiffner, Franjo (1897– 1970) - Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi542201/> (obiskano 12. 3. 2020).
- Spored koncerta tria gč. Brandlove. Društvo glasbena akademija, 26.02.1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-I9GZVX7X> (obiskano 22. 3. 2019).
- Spored koncerta Jožeta Gostiča in Marijana Lipovška. Društvo glasbena akademija, 22.03.1937. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-YYB4LRZN> (obiskano 22. 3. 2019).
- Srednješolski center Velenje, Umetniška gimnazija: <https://gimnazija.scv.si/?cat=22> (obiskano 18. 3. 2020).
- Stanič Jelka (1928-) – Slovenska biografija: Violinsko tekmovanje Leon Pfeifer: <https://pfeifer.studiointera.net> (obiskano 4. 11. 2019).
- Škerjanec, Ciril (1936–2009) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi652901/> (obiskano 13. 4. 2020).
- Milivoj Šurbek: <http://www.opera.si/en/sng-opera-in-balet/opera-en-US/milivoj-surbek/> (obiskano 15. 4. 2020).
- Ob boku najboljših*, <https://www.dnevnik.si/1042619101> (dostopno 3. 5. 2020).
- TEMSIG – Tekmovanje slovenskih glasbenikov in baletnih plesalcev: <https://www.zsgs.si/temsigs/> (obiskano 21. 3. 2020).

- Tumpej, Božidar (1929-) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi733597/> (obiskano 12. 4. 2020).
- Tumpej, Božidar, red. prof. – ordiecoloe.com: http://www.ordiecole.com/music/tumpej_biographie.pdf (obiskano 13. 4. 2020).
- Tomšič, Dubravka (1940 -) – Slovenska biografija: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi710232/> (obiskano 9. 4. 2020).
- Dubravka Tomšič Srebotnjak, <https://www.ag.uni-lj.si/zaposleni/107> (obiskano 9. 4. 2020).
- Umetniška gimnazija Koper – glasbena smer: <https://www.gimnazija-koper.si/umetniška-glasbena-smer> (obiskano 18. 3. 2020).
- Violin maker Josef Kantuscher has died aged 91 | News | The ...: www.thestrads.com › 5879.article (obiskano 24. 2. 2020).
- Petra Vidali, »Irena Grafenauer po desetletju in pol v Mariboru«, <https://www.vecer.com/irena-grafenauer-po-desetletju-in-pol-v-mariboru-6694977?mView=1&tmpl=component> (obiskano 3. 4. 2020).

PRILOGE

Rektorji Glasbene akademije in Akademije za glasbo (1939–1975)

1940/41 in 1941/42	Anton Trost
1942/43 in 1943/44	Julij Betetto
1944/45	Julij Betetto
1945/46 in 1946/47	Lucijan Marija Škerjanc
1947/48 in 1948/49	Julij Betetto
1949/50 in 1950/51	Karlo Rupel
1951/52 in 1952/53	Janko Ravnik
1953/54 in 1954/55	Janko Ravnik
1955/56 in 1956/57	Franjo Schiffrer
1957/58 in 1958/59	Julij Betetto
1959/60 in 1960/61	Julij Betetto
1961/62	Julij Betetto
1962/63 in 1963/64	Karlo Rupel
1964/65 in 1965/66	Karlo Rupel
1966/67 in 1967/68	Karlo Rupel
1968/69 in 1969/70	Marijan Lipovšek
1970/71 in 1971/72	Leon Pfeifer
1972/73 in 1973/74	Mihael Gunzek
1974/75 in 1975/76	Mihael Gunzek

Dekani Akademije za glasbo 1975–2019

1976/77 in 1977/78	Mihael Gunzek
1978/79	Mihael Gunzek
1979/80 in 1980/81	Danijel Škerl
1981/82 in 1982/83	Danijel Škerl
1983/84 in 1984/85	Danijel Škerl
1985/86 in 1986/87	Marijan Gabrijelčič
1987/88 in 1988/89	Marijan Gabrijelčič
1989/90 in 1990/91	Marijan Gabrijelčič
1991/92 in 1992/93	Marijan Gabrijelčič
1993/94 in 1994/95	Dejan Bravničar
1995/96 in 1996/97	Dejan Bravničar
1997/98 in 1998/99	Dejan Bravničar
1999/00 in 2000/01	Dejan Bravničar
2001/02 do 2004/05	Pavel Mihelčič
2005/06 do 2008/09	Pavel Mihelčič
2009/10 do 2012/13	Andrej Grafenauer
2013/14 do 2016/17	Andrej Grafenauer
2017/18 –	Marko Vatovec

Zaslužni profesorji na UL AG od leta 1989 do leta 2019

1. Uroš Prevoršek (1989)
2. Hilda Horak (1994)
3. Marijan Lipovšek (1994)
4. Mihael Gunzek (1997)
5. Daniel Škerlj (1997)
6. Alojz Srebotnjak (1997)
7. Boris Čampa (1997)
8. Alojz Srebotnjak (2001)
9. Uroš Krek (2003)
10. dr. Primož Kuret (2005)
11. Jože Falout (2007)
12. dr. Breda Oblak (2008)
13. Alojz Zupan (2009)
14. Anton Grčar (2010)
15. Anton Nanut (2011)
16. Dejan Bravničar (2012)
17. Pavel Mihelčič (2012)
18. Fedja Rupel (2013)
19. Dubravka Tomšič Srebotnjak (2013)
20. Slavko Goričar (2014)
21. Tomaž Lorenz (2015)
22. Božo Rogelja (2015)
23. Boris Šurbek (2016)
24. Igor Dekleva (2016)
25. Miloš Mlejnik (2017)
26. Jani Golob (2018)
27. Stanko Arnold (2019)

Profesorji Akademije za glasbo, prejemniki nagrada Prešernovega sklada⁶⁰⁰

Dubravka Tomšič, 1962
Dejan Bravničar, 1963
Boris Čampa, 1964
Jože Falout, 1964
Rok Klopčič, 1965
Alojz Srebotnjak, 1965
Pavel Šivic, 1965
Mihael Gunzek, 1966
Vilko Ukmar, 1967
Danilo Švara, 1968
Aci Bertoncej, 1972
Daniel Škerl, 1973
Ciril Škerjanec, 1976
Hubert Bergant, 1977
Anton Grčar, 1978
Pavel Mihelčič, 1979
Anton Nanut, 1979
Božo Rogelja, 1982
Alojz Zupan, kot član Pihalnega kvinteta RTV Slovenija, 1983
Miloš Mlejnik, 1984
Stanko Arnold, 1985
Uroš Rojko, 1988
Maks Strmčnik, 1989
Tomaž Lorenz, 1990
Alenka Šček, 1990
Marko Letonja, 1991
Jani Golob, 2000
Bojan Gorišek, 2006
Urška Pompe, 2007
Boštjan Lipovšek, 2008
Vito Žuraj, 2015
Luka Juhart, 2020

⁶⁰⁰ Podeljujejo se od leta 1964, pred tem so bile poimenovane kot Prešernove nagrade, ker še ni bilo ločnice med nagradami.

Prejemniki Prešernove nagrade za življenjsko delo

Janko Ravnik, 1968
Karol Pahor, 1969
Lucijan Marija Škerjanc, 1971
Danilo Švara, 1973
Marijan Lipovšek, 1974
Pavel Šivic, 1975
Dubravka Tomšič Srebotnjak, 1975
Vilko Ukmar, 1985
Uroš Krek, 1992
Alojz Srebotnjak, 1999
Irena Grafenauer, 2005
Anton Nanut, 2011

IMENSKO KAZALO

A

Abreu, Filipe 230
Ačkun, Ernest 156
Adamič, Bojan 32, 53, 55, 93, 236,
257
Adamič, Emil 73
Ahlin, Cvetka 90
Ajlec, Rafael 88
Ambroset, Erminij 90
Andraschke, Peter 188
André, Navarra 170, 196
Arlič Goličič, Urška 229
Arnič, Blaž 55, 63, 74, 76, 98, 118,
121
Arnič, Lovrenc 115–116
Arnold, Stanko 132, 150, 164–165,
205–207
Arrau, Claudio 162
Askenazy, Vladimir 243
Aurèle, Nicolet 133
Avsenek, Franc 125, 229
Azzeh, Fada 163, 229

B

Baar, Irena 132, 143, 150–151, 153
Baar-Vremšak, Irena → glej
Baar, Irena
Bach, Johann Sebastian 62, 163,
248–249

Bachon, Katherine 162
Bačkija Sušič, Blaženka 249
Badjanič, Peter 52
Bagarič, Alenka 275
Bajde, Oton 118, 122, 196
Bajt, Jože 90
Bajuk, Marko 41, 43
Baltz, Karl von 39
Banič, Jože 125, 164
Barbo, Matjaž 95, 100, 105, 164
Barenboim, Daniel 133, 243
Batič, Martina 252
Batiz, Enrique 244
Battistiani, Mattia 44
Bauer, Renata 151, 186, 209
Baukart, Jan 77
Bäuml–Klasinc, Marge 232
Bavčar, Rok 229
Bavdek, Dušan 154, 164, 208, 252
Bechi, Gino 194
Bedina, Katarina 108
Beethoven, Ludwig van 21, 48, 216,
275–276, 291, 304
Beja, Boris 240
Béla, Bartók 121
Belič, Vera 132
Benedik, Metod 17
Benedik, Vita 90
Beran, Emerik 284, 294

- Berce, Anica 116
 Bergant, Hubert 103, 122, 163, 186, 208–209
 Berlioz, Hector 243
 Bernius, Frieder 251
 Bernstein, Leonard 133
 Bertoncej, Aci 102, 137–138, 146, 155, 158, 163, 171, 183, 186, 205, 244, 286, 297
 Betetto, Julij 24, 30, 38, 42–47, 52–53, 55, 60, 62, 64–65, 72, 78, 81, 83, 89, 91, 97–98, 100, 102, 105, 280, 284, 286, 294–295, 297
 Bevc, Emil 89
 Bezić, Jerko 89
 Bezić, Nada 26
 Bičanin, Zoran 261
 Bidovec, Breda → glej Oblak, Breda
 Biffio, Gesa 249
 Bitenc, Demeter 64
 Bitenc, Janez 90
 Bizjak, Janja 86
 Blašković, Jelena 249
 Blech, Leo 44
 Bogataj, Nena 263
 Bogataj, Valentin 154–155
 Bogunović Hočevar, Katarina 34
 Bohak, Tina 42, 44–45, 53, 60, 169, 249, 259, 264, 269
 Bohinec Cihlař, Jaromira 82
 Böhm, Karl 133
 Bohorič, Adam 15
 Bohuslav, Martinů 243
 Bole, Janez 117, 140, 145, 147–148, 251, 270, 287, 298
 Borota, Bogdana 230
 Boulanger, Nadia 170
 Božič, Darijan 95–96, 100, 102, 164, 184, 206
 Bračko, Milan 177
 Bradač, Karel 116
 Bradač, Zorka 55, 83, 138
 Brahms, Johannes 216
 Brajnik, Miro 55
 Brandl, Fanika 39
 Bratuša, Anica 85, 90, 157
 Bratuž, Andrej 154
 Bravničar, Dejan 80, 98, 100, 105, 122, 155, 163, 182–187, 190, 192, 197–198, 200, 202, 204–205, 286–287, 297, 299
 Bravničar, Matija 72, 75, 91, 93, 98, 119, 182–183, 210, 257, 285, 296
 Breskvar, Katja 200–201
 Breznik, Inge 230
 Brichta, Meta 86
 Brišnik, Miloš 33, 112
 Britten, Benjamin 121, 248
 Bruch, Max 62
 Brun, Bruno 85, 156
 Brun, Miloš 85
 Bučar, Tatjana 83
 Buda, Sebastijan 277
 Budkovič, Cvetko 23, 29–30, 32–33, 42–43, 56, 59, 63, 65, 112
 Buh, Tomaž 116, 122
 Buhvald Gorenšek, Helena 252
 Bukovec, Anja 224–225, 288, 300
 Bukovec, Jerica 252
 Bukovec, Vilma 55–56
 Bush, Alan 82
- C**
 Cankar, Ivan 154
 Capuder, Pelegrin 58
 Carcanus, Sikst 16
 Carlevar, Abel 232
 Carmirella, Pina 182
 Caruso, Enrico 44
 Casals, Pablo 170
 Caselli, Alfred 120
 Chopin, Frédéric 48, 62, 273
 Ciccolini, Aldo 216
 Ciglič, Zvonimir 56, 65, 77, 81, 83, 154, 257
 Cigoj Krstulović, Nataša 21, 25, 27–30, 32, 230
 Cipci, Jakov 77, 95

- Ciperle, Jože 17
 Colin, Davis 133
 Conlon, James 243
 Corvell, Larry 245
 Cotič, Zorana 115, 125
 Crunell, Gaston 156–157
 Cuderman, Mirko 177, 179, 251
 Cvetko, Ciril 56, 62, 84, 215
 Cvetko, Dragotin 33–34, 46, 51, 70,
 74, 83, 97–98, 100, 141, 145
 Cvetrežnik, Božidar 116
 Cvirn, Janez 38
 Czerny, Carl 21
 Czerny, Ladislav 87
- Č**
 Čakš, Staš 276
 Čampa, Boris 64, 83, 85, 91, 122,
 133, 155–157, 163, 286, 297
 Čeh, Hedvika 86
 Čepin, Branko 125
 Čirić, Stevan 41
 Čop, Urška 151
 Čopi, Ambrož 232
 Črešnik, Milanka 138
 Črnko, Špela 140, 226
- D**
 Danilova, Vera 153
 Dareš, Josip 51
 Darian, Ado 51, 55, 64, 74, 89, 98,
 112, 118, 121
 Debevec, Ciril 32, 68
 Degner, Erich Wolf 25
 Dekleva, Alenka 170
 Dekleva, Igor 102, 123, 137, 170,
 186, 205
 Delmotte, Roger 206
 Demšar, Stanislav 116, 132
 Demšar, Vilim 116
 Dermelj, Albert 33, 51, 79, 122–123,
 118, 243
 Dermota, Anton 32–33, 152
 Dernač, Alenka → glej Dernač-Bunta,
 Alenka
- Dernač-Bunta, Alenka 125, 127, 132,
 143, 151, 184, 194–195, 205
 Dernulc, Aleksander 79
 Despić, Dejan 156
 Destovnik Kajuh, Karel 77, 154
 Dešpalj, Pavel 152
 Devémy, Jean 160
 Dionet, Henri 158
 Dobovišek, Jure 239, 242
 Dobronić, Rajka 116
 Doležal Rus, Vlasta 122, 125, 158
 Domazetović-Horak, Hilda 76, 83,
 98, 108, 118, 122, 138, 152,
 170, 186
 Dragica, Rakuša 86
 Drevenšek, Matjaž 189, 241, 252,
 261, 273
 Drnovšek, Janez 20
 Drolc, Eva 245
 Druzovič, Hinko 29
 Dudamel, Gustavo 243
 Dvořák, Antonín Leopold 62, 171
 Dvoršak, Simon 217, 241–242, 248,
 261, 275
- E**
 Edelmann, Otto 247
 Engelman, Leon 98, 100
 Ericson, Eric 251
 Erzar, Marko 277
 Erzin, Jaroslava 84
 Eržen, Janez 262
- F**
 Fabjan, Matjaž 103
 Faganel, Tomaž 17, 132
 Fajdiga, Marjan 90, 100
 Falout, Jože 122, 155–157, 159–161,
 163, 205, 286, 297
 Farasin, Aljaž 229
 Fišer, Rok 276
 Flajšaker, Špela 42
 Flajšman, Primož 189
 Flesch, Carl 80
 Florjanc, Ivan 252, 275

Florjančič, Alojzij Pavel 154
Foedransperg, Jeanette 50, 55, 63, 83
Foerster, Anton 24, 185
Franc, Rafael 88
Francl, Rudolf 55, 81
Fuchs, Johann Joseph 18
Fürst, Jože 115

G

Gaber, Slavko 190–191
Gabrič, Aleš 56, 68, 93, 107, 109
Gabrijelčič, Marijan 115, 123, 153–
155, 166–167, 170, 172, 175,
177, 182, 216, 244, 286, 298
Galičič, Janja 68, 79
Gallus, Jacobus 148
Garkov, Stefan 217
Garsia Lorca, Federico 154
Gasperini, Nereo 76–77
Gašperlin, Zdravko 86
Gašperšič, Egidij 117
Gendron, Maurice 170
Gerbič, Fran 24–25, 42, 185
Gerlovič, Vanda 64
German, Anja 163
Girlando, Luigi 76–77
Giulini, Carlo Maria 195
Glamočak, Dejan 165
Globokar, Vinko 67, 244
Gobec, Radovan 106, 257
Gogala, Stanko 145
Goldoni, Carlo 242
Golob, Drago 116, 244
Golob, Jani 105, 206, 244
Golob, Rok 208
Golob, Vlado 53, 110, 112, 114
Golovin Gresserov, Peter 32, 51,
64
Goričar, Slavko 116, 129, 132, 205
Gorišek, Bojan 138, 172
Gostič, Jože 39
Götzl, Adolf 223
Govekar, Fran 27
Govže, Benjamin 138
Grabnar, Klemen 14

Graf, Maria 133
Grafenauer, Andrej 181, 189, 232,
240–241, 287, 299
Grafenauer, Gorazd 89
Grafenauer, Irena 133, 157, 170
Grahek, Matej 157
Grašič, Pavel 116
Grazioli, Emilio 56, 62
Grčar, Anton 108, 116, 123, 136,
146, 155, 162–164, 165, 182,
187, 199, 205–206, 286, 297
Grčar, Jan 165
Grdadolnik, Marjan 218, 229
Gregorc, Janez 115
Gregorc, Jurij 53, 55, 58–59, 74, 76,
83, 95, 164
Gregorc, Kristina 64, 77
Gregorič, Tatjana 246
Grieg, Edvard 48
Gröbming, Adolf 46, 53, 62
Gruden, Boris 117
Gruden, Neža 20, 70
Gulikers, Rene 215, 230
Gunzek, Mihael 53, 79, 85, 118, 122–
123, 128–130, 134–135, 156,
158, 163, 205, 286–287, 298
Gürtl, Dragan 159

H

Haas, Hinko 132, 138, 163, 210,
229, 232
Habe, Bogdan 95
Habe, Tomaž 122
Haitink, Bernard 133
Hajdarević, Sabira 115, 123
Hauptman, Andraž 216
Haydn, Joseph 206
Hell, Michael 277
Henze, Hans Werner 244
Heybal, Valerija 51–52
Hindemith, Paul 120–121, 170
Hladnik, Jurij 158
Hochreiter, Emil 185
Höfler, Janez 16–17, 19
Holcar, Marija 132

- Horak, Hilda → glej Domazetovič-
Horak, Hilda
- Horvat, Anton 125
- Horvat, Milan 152
- Horvat, Mirjana 249
- Horvat, Tadej 163
- Hotko, Matej 241, 274
- Hrastar, Mateja 201
- Hrašovec, Silva 51, 87
- Hren, Tomaž 16
- Hribar, Liljana 84
- Hrovatin, Radoslav 43
- Hubad, Matej 24–25, 28, 30, 43, 87,
97, 284, 294
- Hubad, Samo 51, 53, 76, 100, 143,
152, 182, 244
- Hudomalj, Andrej 38
- Hummel, Johan Nepomuk 21, 206
- Iffert, August 44
- Ilovar, Simona 28
- Ino, Nevenka 86
- Ivančič, Avgust 284, 294
- Ivanković, Vanja 221
- Jacques-Dalcroze, Émile 270–271
- Jakša, Lado 189, 196
- James, Henry 248
- Janovski, Marek 243
- Jansons, Mariss 195
- Jarc, Andrej 102, 117
- Javornik, Franc 125
- Jazbec, Sonja 90
- Jeřabek, Boro 47, 54
- Jeřabek, Jaroslav 46, 53–54, 285
- Jeraj Hribar, Vida 51, 110, 144, 284,
294
- Jeraj, Karel 29, 51
- Jerič, Karel 115
- Jeritza, Marian 44
- Jež, Jakob 76, 86, 94, 105, 164, 182,
257, 264
- Jež-Brezavšček, Brina 150
- Jocif, Jana 162, 178, 237, 259, 272,
274–275, 278, 282
- Jolivet, André 206
- Jurca, Maks 145
- Jurgec, Stane 122, 216
- Juvanc, Maia 248
- K**
- Kacjan, Aleš 150, 157
- Kadunc, Igor 261
- Kalan, Marijanca 79
- Kalan, Pavle 110
- Kalmar, Julius 251
- Kamušič, Sonja 84
- Kantušer, Božidar 187
- Kantušer, Jožef 187
- Karadorđević, Aleksander I. 35–36,
284, 295
- Karadorđević, Pavel 35, 284, 295
- Karas, Franc 51, 76
- Kardelj, Edvard 93, 137
- Karlin, Igor 103, 129, 132
- Kartin, Monika 125
- Kastelic, Matej 264
- Kaše, Egon 207
- Kavčič Pucihar, Ana 157
- Kerekeš, Tibor 165, 208
- Kermelj, Stane 116
- Klasinc, Ondina Otta 115, 123, 151,
194
- Kleiber, Carlos 195
- Klemenčič, Ivan 108, 117
- Klinar, Maja 138
- Klopčič, Ana 36, 39, 53
- Klopčič, Rok 90, 98–100, 118,
122–123, 127–128, 134, 146,
155, 163, 205, 286, 297
- Kmetič, Tomaž 218, 229
- Knap, Andrej 189
- Knific, Ivanka 50
- Kobal, Cecilija 209
- Kobal, Cveto 157
- Kobler, Dana 72
- Kobler, Vladimir 98, 123, 215
- Kocen, Iztok 261
- Kocián, Jaroslav 123
- Kogoj, Marij 80–81, 164
- Kojc, Maja 245
- Kokalj, Franc 191

- Kokole, Metoda 15–16, 19
 Kolar, Anton 216
 Kolbl, Albert 122
 Kološa, Ida 90
 Kolšek, Miroslava 90
 Komac, Zoran 79, 85
 Komar, Janez 79
 Konjović, Petar 156
 Koren, Domen 277
 Korez Korenčan, Darja 217
 Korošec, Anton 36–37, 39
 Korošec, Janja → glej Strle, Janja
 Korošec, Ladko 52, 55, 143, 194
 Korošec, Lovro 277
 Korošec, Marijan 117
 Korošec, Slavko 51, 64, 76, 83, 85
 Kos, Božidar 68
 Kosec, Pavle 89
 Kosem, Franc 165
 Kosi, Mile 86, 243–244
 Kosi-Ravnik, Ruda 164, 244
 Kosovel, Srečko 154, 164
 Kostić, Vojislav 156
 Košir, Marko 52
 Košta, Tomislav 249
 Košuta, Gorjan 262
 Kotar, Janez 113
 Kotar, Jože 156, 158, 208, 274
 Koter, Darja 14, 16–17, 19, 21–22,
 25–27, 30, 32–33, 57, 74–76,
 94, 119, 121, 143, 164, 179,
 236, 257, 264
 Kovacs, Janus 152
 Kovačič, Dragica 150
 Kovačič, Slavko 158
 Kovačič, Teja Udovič 268
 Kozina, Marjan 76, 83, 91, 98, 118, 210
 Krajnc Zupan, Nataša 153
 Kralj, Katarina 277
 Kramer, Gidon 133
 Kramer, Max 72
 Kranjc, Dušan 172
 Kranjčević, Vladimir 152
 Kraševac, Katarina 238
 Krečič, Simon 138, 201
 Kreft, Lev 167
 Krek, Miha 37–39, 43, 46
 Krek, Uroš 65, 77, 80–81, 83, 121,
 134, 152, 206, 244
 Krevh, Franci 201
 Kristl, Zdenka 133
 Krišelj, Lucija 196
 Križaj, Domen 247
 Križnar, Franc 129, 170, 179
 Krstulović, Bojana 172
 Kruljc, štefanija 64, 77
 Kubelik, Rafael 133
 Kulenović, Slaven 163, 218, 229, 277
 Kumar, Aldo 164
 Kumer, Zmaga 71, 91
 Kunc Lovrenčič, Janja 116
 Kunej, Drago 230
 Kunej, Egon 33, 110
 Kunst, Lilian 84
 Kurajica, Mišo 90
 Kurent, Ivica 90
 Kuret, Lučka 116
 Kuret, Primož 11, 23, 35, 49, 52, 78,
 81, 103, 131, 134, 140–143, 145,
 147, 150, 163, 166, 169–170, 176,
 179–180, 182, 187, 190–191,
 199–201, 204–205, 211–212,
 257, 286–287, 289, 298, 301
 Kuret, Stojan 150, 216
 Kurz, Vilém 119
 Kušar, Peter 117
- L**
 Lajevec, Uroš 129
 Lajovic, Aleksander 58, 64, 81
 Lajovic, Anton 40, 43, 72–73
 Lajovic, Uroš 115, 182, 216, 244, 275
 Lampret, Franc 89
 Langus, France 55
 Lanner, Joseph 21
 Lasbaher, Črt 261
 Lauko, Tomaž 23
 Lebič, Lojze 96, 125, 152, 164, 251,
 264
 Lebon, Henri 156–157

- Lenarčič, Katarina 153
 Lenin, Vladimir 78
 Lesjak, Borut 48, 64, 86, 94
 Leskovec, Karel 122
 Leskovic, Bogo 55, 105, 182, 218
 Leskovšek, Franc 84
 Leskovšek, Hinko 76
 Letonja, Marko 151, 216–217
 Levanič, Ivo 90
 Leygraf, Hans 138
 Lipar, Peter 29, 110, 114
 Lipovšek, Boštjan 161, 165
 Lipovšek, Marijan 31, 39–40, 46,
 53, 68, 78–79, 87, 95, 98–100,
 105, 118–123, 131, 134, 152,
 158, 182, 186, 257, 284–286,
 294–295, 297–298
 Lipovšek, Marjana 122, 166
 Lipovšek, Milena 157
 Liszt, Franz 163
 Longyka, Igor 116
 Lorenz, Matija 116, 139–140
 Lorenz, Primož 116, 137–139, 163,
 186, 205
 Lorenz, Tomaž 116–117, 123, 132,
 139–140, 225–226, 229
 Lovc, Vladimir 81
 Lovše, Janez 108
 Lukec, Zdenka 86
 Lutoslawski, Witold 244
- M**
 Maček, Franjo 158
 Magaloff, Nikita 216
 Magdić, Josip 108
 Mahkota, Karel 43, 46
 Mahkota, Marijana 46
 Mahler, Gustav 44, 216, 229
 Mainardi, Enric 196
 Majaron, Edi 108–109, 116
 Malgaj, Andraž 277
 Mantuani, Josip 185, 284, 289, 294,
 301
 Marcen, Vid 132
 Marin, Ivan 116
 Marinković, Josif 156
 Marinović, Ivan 218
 Marjanovič Umek, Ljubica 191
 Markizetti, Alojzija 90
 Marolt, France 71, 79
 Martić, Neda 153
 Martić, Željka 153
 Martinon, Jean 182
 Marx, Joseph 73
 Marx, Karl 78
 Massenet, Jules 127, 151
 Masson, Marcel Eugène, 156
 Mastnak, Wolfgang 188
 Mašek, Gašpar 20–21
 Mašek, Kamilo 21
 Matačić, Lovro 148, 152
 Matičič, Janez 56, 64, 67–68, 80, 83,
 105, 182
 Maur, Mauro 165
 Mauri, Štefan 115
 Medved, Rudi 51
 Medved, Zvonka 86
 Medveš, Zdenko 200–201
 Melik, Vasilij 38
 Meljnikov, Vasilij 224
 Mencinger, Jože 202
 Menuhin, Yehudij 170
 Merku, Pavle 105, 264
 Mihajlović, Egon 238, 277, 288, 300
 Mihelčič, Božo 108
 Mihelčič, Pavel 115, 117, 202, 210–
 211, 220, 223, 228, 230–231,
 244, 287, 299
 Mihelič, Cvetana 117
 Mihelič, Stanislav 84
 Mihevc, Jurij 73
 Mihevc, Marija 230
 Mihevc, Marko 150, 164
 Miklavc, Branko 64
 Milhaud, Darius 162, 215
 Misson, Andrej 172, 179, 210
 Mitev, Zoran 172
 Mlejnik, Miloš 81, 125, 163, 194,
 196–197, 205
 Mlinarič, Jože 14

Mlinarič, Vladimir 172
Monteverdi, Claudio 238–239, 288,
300
Morača, Milena 150
Moravec, Feliks 51
Moyse, Marcel 156–157
Mozart, Leopold 18
Mozart, Wolfgang Amadeus 18, 21,
98, 151, 243
Mracsek, Mira 54
Mrak, Marjana 117
Mulec, Ivanka 132
Müller, Gustav 39, 51
Munih, Marko 102, 216
Mussolini, Benito 62
Mušič, Mihael 29
Muti, Riccardo 182, 246

N

Nanut, Anton 100, 102, 152, 163–
164, 182, 215–216, 244, 251
Natlačén, Marko 37, 39, 43
Nečák, Dušan 38
Nedbal, Oscar 44
Nedvěd, Anton 21
Neffat, Anton 32
Neubauer, Henrik 55, 184
Neuvirt, Renata 138
Nikolajevič Tolstoj, Lev 245
Nikolić, Milan 229
Noč, Ivan 284, 294
Novak, Zdenka 87, 108, 163
Novak-Kušej, Ksenija 83, 118, 122,
151–152, 194
Novšak, Primož 86, 194–196, 205
Novšak-Houška, Eva 115, 117, 122,
143, 151–153, 163, 166, 205,
286, 297

O

Oblak, Breda 11, 103, 111, 140–142,
144–148, 151, 155, 163, 169,
172–174, 176, 179–181, 187–
188, 191–192, 205, 208, 220,
258, 286, 298

Oblak, Jerca 154
Očić, Ljerka 209
Offenbach, Jacques 151
Ognjanovič, Tatjana 163, 172
Ognjanovič, Zlata 150
Ogrin, Ksenija 112
Ojstrah, David 182, 216
Okoliš, Stane 20–21
Okorn, Franci 122, 132, 147, 167,
180
Oman, Miha 89
Oman, Nada 118
Oman, Pavel 116
Orel, Breda 86
Orožim, Konrad 84
Oršanić, Vladka 132
Oršič-Jedrlinič, Marija 64, 77
Oset, Željko 37, 41, 43, 46
Osredkar, Janez 122, 132
Osterc, Slavko 31, 43, 50, 55, 58, 95,
103, 105, 119, 138, 210, 281,
284, 294
Otaki, Mičiko 171
Ouden, Peter den 180, 185, 258
Ovsenik, Vilko 103
Ozim, Igor 56, 64, 77, 80, 81, 123,
194
Ožbalt, Andrej 218

P

Pahor, Karol 29, 53, 57, 74, 76, 78,
84, 91, 93, 97–98, 100, 118
Pahor, Sonja 163
Pajanovič, Nikola 262, 277
Pal, Ivan 86
Pal, Zvonka → glej Medved, Zvonka
Parovel, Massimo 229
Pavčič, Josip 58, 83, 119, 284, 294
Pavšič, Gizela 182
Pehlivanian, George 224–225, 227,
240, 288, 300
Penezić, Renata 157
Perestegi, Mario 209
Perkić, Štefan 116
Perovšek, Jurij 35–36

Persi, Albano 85
Peršič, Alojzija 90
Pertot, Dušan 77
Pertot, Milan 33
Pertot, Niko 116
Perušek Kutin, Dana 82
Pesek, Albinca 172, 179
Peterle, Lojze 174
Petrač, Mirko 105
Petrač, Tomaž 163, 208
Petrič, Valter 122, 129
Petrič, Ivo 80, 95, 100, 102, 105,
157, 164, 206, 215, 244
Petrović, Kondrašin, Kiril 195
Pfaff, Luca 244
Pfeifer, Leon 39, 51, 55, 64, 74, 76,
80, 83, 89, 98, 118, 122–124,
286, 298
Piccinni, Niccolò 241
Pierlot, Pierre 244
Pikelj, Josip 85
Pikš, Bogo 158
Pinter, Tihomir 129, 142, 145, 153,
197
Pirečnik, Danica 172
Pirnik, Makso 153
Plam, Siegfried 196
Pleiweiss, Rosanda 77
Pobega, Darij 116
Podlesek, Janez 276
Podlogar, Nada 83
Podpečan, Alenka 252
Pogačnik, Jože 103, 133, 157
Poindfert, Bruno 244
Pok, Rudi 133, 157
Pokorn, Danilo 64, 117
Polič, Mirko 55, 64, 78
Pompe, Gregor 238, 246
Pompe, Urška 208, 241
Potočan, Zoran 153
Potočnik, Vika 202
Povše, Franc 90
Praniškar, Janez 116
Praust, Marija 89
Prek, Stanko 57, 62

Premrl, Stanko 26, 43, 53, 58, 72,
83, 179, 185, 284–285, 294–295
Pretnar, Bogi 191
Prevoršek, Uroš 32, 74, 76, 83, 89,
98, 118, 121, 169, 186, 243
Pritchard, John 243
Pritekelj, Milan 84
Prokofjev, Sergej 163
Prunk, Janko 37
Prus, Anton 84
Puccini, Giacomo 52
Pucihar, Ilonka 249
Pucihar, Jaka 164, 208

Q

Quantz, Johann Joachim 18

R

Rajh, Breda 79
Rajšp, Vincenc 17
Rajšter, Branko 115, 143
Rajterič, Tomaž 232
Ramovš, Primož 53, 55, 105, 174,
182, 206, 244
Ramšak, Helga 117
Rančigaj, Benedikta 89
Rančigaj, Pavel 55, 64, 75, 83, 94,
208
Rauter, Branislav 57
Ravnihar, Fran 24
Ravnihar, Vladimir 30, 36, 38, 40, 43
Ravnik, Anton 30, 43, 46, 48, 50,
72, 74, 87, 89, 98, 118, 284, 294
Ravnik, Franc 84
Ravnik, Janko 30, 43, 48, 53, 58,
74, 78, 83, 87–89, 94, 96, 98,
118–119, 158, 170, 257, 280,
284–286, 294–295, 297
Ravnik–Kosi, Ruda 125
Ražem, Fedor 83
Rebolj Trost, Milena 82
Rebolj, Matjaž 245
Rebolj, Mirko 90
Redel, Kurt 244
Reichert, Beatrice 39

- Reinstadler, Wolfgang 188
 Rejc, Dimitrij 209
 Remšak, Anžej 165
 Richter, Svjatoslav 216
 Rijavec, Andrej 14–15, 19, 103
 Rijavec, Mario 117
 Robinšak, Branko 151, 153
 Ročnik-Holz, Dana 90
 Rogelja, Božo 164, 243–244, 245,
 286, 297
 Rogina, Miha 276
 Rojec Ornik Francka 78
 Rojko, Uroš 132, 150, 246
 Rome, Marija 229
 Romih, Kaja 158
 Rop, David 30, 249
 Ropas, Zora 75, 83
 Roschina, Yulia 242
 Rossini, Gioachino 62
 Rostal, Max 80, 99, 194
 Rostropovič, Mstislav 216
 Rošker, Darko 165
 Rotar Pance, Branka 11, 26, 57, 140,
 146, 179, 188, 204, 220, 234,
 240, 257–258, 271, 289, 301
 Rotar, Jože 79
 Rovan, Nevenka 108
 Rožič, Ivan 117
 Rubinstein, Arthur 162
 Rupel, Dimitrij 167
 Rupel, Fedja 103, 122, 155, 157,
 163, 168, 172, 205, 286, 297
 Rupel, Karlo 46, 48, 53, 51, 74,
 78–79, 83, 86, 89, 98, 105–108,
 111–112, 118, 182, 286, 295,
 297
 Rupnik, Ivica 83
 Rupnik, Jana 86
 Rus, Ljubo 117, 130, 149
 Rustja, Sara 163
 Rusy, Magda 39
- S**
- Sam Palmić, Renata 249
 Sambolec, Jakob 90
 Samsa, Eva 90
 Sancan, Pierre 138
 Sancin, Ivan Karel 87, 187
 Sattner, Hugolin 26, 185
 Sauter, Otto 207
 Sawalisch, Wolfgang 133, 195
 Schalk, Franz 44
 Schiff, Heinrich 138
 Schiffrer, Franjo 89, 97–98, 118,
 286, 297
 Schubert, Franz 20
 Seifried, Reinhard 244
 Selak, Stanko 165
 Sepe, Mojmir 157
 Sfiligoj, Jasna 90
 Shambadal, Lior 244
 Shao, En 240
 Sicherl Kafol, Barbara 151, 179, 188
 Simoniti, Rado 77–78, 83, 215
 Sinopoli, Giuseppe 243
 Skalar, Maksimilijan 86
 Skalar, Monika 86
 Skalar, Olga 123
 Skalar, Sabina 80, 86, 123
 Skrbinšek, Milan 76
 Skrbinšek, Miloš 62, 65
 Slakan, Tilen 277
 Slokan, Anja 161
 Slokar, Branimir 122, 207
 Slosar, Mirko 131, 179
 Smerkolj, Samo 55
 Smrekar, Borut 151, 179, 184, 216
 Snoj, Franc 38, 41, 43
 Snoj, Jurij 14–15, 19
 Snoj, Venčeslav 33
 Sodja, Dušan 158
 Sodja, Lovro 116
 Soelster, Detlef 238
 Sokol, Franc 20
 Solti, Georg 195
 Sonc, Tanja 196, 229, 248
 Sorč, Barbara 229
 Soss, Karel (Ati) 90, 99
 Spital, Barbara 277
 Sporn, Majda 90

- Srebot, Jeni 84
 Srebotnjak, Alojz 95–96, 100, 102,
 105, 127, 134, 162–164, 205,
 273, 286, 297
 Stanič, Fran 51, 78–79, 182
 Stanič, Franjo 39
 Stanič, Jelka 49, 77–78
 Stanič, Urban 261, 288, 300
 Stanič, Žiga 154, 230
 Stanković, Lidija 163
 Stefanija, Leon 11
 Steiner, Rudolf 39
 Stevanič, Željko 239
 Stibilj, Milan 95, 101, 105
 Stingl, Silvester (Silvo) 116
 Strajnar, Aleš 232
 Strauss, Johan 21
 Strauss, Richard 44, 243
 Stravinski, Igor 120
 Strgar, Branka 64
 Stritar, Bogdana 56, 78
 Stritar, Janja 64, 77
 Stritar, Nada 51, 56, 58
 Strle, Janja 77
 Strmčnik, Maks 125
 Strniša, Breda 90
 Suhadolnik, Jelka 48, 77
 Sukljan, Nejc 77
 Suku, Josef 119
 Sulič, Metka 154–155, 246
 Svenšek, Tanja 166
 Svete, Tomaž 150
 Svetek, Lev 77
 Svetel, Heribert 29
 Svetlik, Ivan 191
 Szeryng, Henryk 194
- Š**
 Šantel, Saša 29
 Šantl Zupan, Karolina 11, 157, 208,
 259–260, 277
 Šarc, Matej 245
 Šarec, Veronika 249
 Šaver, Natalija 163
 Šavli, Peter 164, 172
 Šček Lorenz, Alenka 132, 226
 Šček, Ivan 95, 117
 Šedlbauer, Čenda 123
 Šegula, Tomaž 117, 232
 Šenk, Nina 214, 224, 288, 300
 Šentjurc, Lidija 79
 Šest, Osip 32, 51
 Šetinc, Janko 102, 108, 123
 Ševčik, Otakar 50, 105, 123
 Šilec, Franjo 108
 Šilec, Karmina 229
 Šindrič, Zdenka 89
 Šinigoj, Boris 117, 164
 Šiškovič, Črtomir 86
 Šivic, Pavel 31, 46, 53, 78–79, 83,
 87, 89, 98, 103–105, 111–112,
 118, 122, 127, 131, 134, 145,
 152, 206, 208, 232, 244, 257,
 285–286, 295, 298
 Škerjanc, Beatrice 89, 98
 Škerjanc, Lucijan Marija 30–31,
 41, 46, 48, 50, 57–59, 72, 74,
 76, 80, 83, 89, 95–96, 100,
 118, 121, 154, 164, 182, 280,
 284–285, 294, 296
 Škerjanec, Ciril 122, 146, 157, 163,
 170–172, 183, 205, 286, 297
 Škerjanec, Veronika 245
 Škerl, Dane 64, 91, 124, 136–137,
 143, 147–148, 150, 163, 173,
 182, 204–205, 244, 286, 298
 Škerlj, Cirila → glej Škerlj–
 Medvedova, Cirila
 Škerlj-Medvedova, Cirila 32
 Škulj, Edo 17, 57, 169, 185, 257,
 289, 301
 Šlajs, Jan 30, 46, 49–50, 53, 74, 78,
 105, 123, 161, 284, 294
 Šmalc, Marija 50
 Šolar, Andreja 217
 Šostakovič, Dmitrij 121, 182
 Špendal, Manica 94
 Šrol, Eleonora (Ela) 84
 Štefančič, Marjan 90
 Štern, Helena 86

Štoviček, Majda 64, 77
Štrukelj, Tanja 87, 137, 146, 169,
208
Štrukelj-Požanel, Jadviga 83
Štuhec, Igor 102, 105, 164
Štukelj, Leon 119
Šurbek, Boris 116, 155, 177–178,
181, 218, 286, 297
Šurbek, Milivoj 87, 108–109, 115,
117, 184, 216–219, 229, 286, 297
Šušteršič, Vinko 39, 123
Švara, Boris 115, 216
Švara, Danilo 32, 46, 61, 55, 64, 75,
84, 98, 100, 118, 121, 215–216,
284, 294
Švara, Igor 125, 216, 229

T

Tamše, Silvester 90, 117
Tartini, Giuseppe 206
Tavčar, Ivan 38
Telemann, George Philipp 206
Tercelj, Matija 64, 103, 112, 114, 139
Terseglav, Marko 71
Thibaud, Jacques 152
Thompson, James 207
Tielemann, Christian 243
Tinta, Andreja 141
Tiringer, Jasna 90
Tkalec, Nika 229
Todorovska, Melina 245
Tolkien, J.R.R. 261
Tomanič, Angela 132, 209
Tomc, Matija 46, 51, 58, 185
Tomšič Srebotnjak, Dubravka 80,
122, 162–163, 169, 205, 216,
297
Tomšič, Dubravka → glej Tomšič
Srebotnjak, Dubravka
Tovornik, Arnold 77
Trček, Marjan 153
Trost, Angela 46, 50, 284, 294
Trost, Anton 43, 46–47, 49, 53,
73–74, 76, 83, 89, 118, 280,
284–285, 295

Trubar, Primož 15
Tržan, Franc 103
Tumpej, Božidar 164, 170, 286, 297
Turk, Boris 229
Türk, Danilo 228
Tušar Suhadolc, Eva 245

U

Ugrin, Petar 116, 122
Ukmar, Kristijan 58, 109, 115, 117
Ukmar, Vilko 35–36, 44, 46, 57–58,
79, 98, 118, 122, 124, 145, 232,
257
Unineski, Alexander 162
Uršič, Pavla 100, 102

V

Václav, Laun 51, 64, 76, 85, 128
Valh, Stanko 165
Vatovec, Marko 208, 216–217, 229,
231, 241, 250–252, 287, 299
Veble, Dušan 89
Vedernjak, Mojca 153
Velkavrh, Alja 157
Venišnik Peternelj, Vesna 120
Verbič, Nada 90
Verhovnik, Barbara 277
Veronek, Ciril 86, 94, 105, 243
Vertačnik, Ciril 117
Vidali Žebre, Ksenija 194
Vidmar, Jernej 277
Vidmar, Josip 51, 79
Vidrih, Budislav 164
Virant, Franci 159
Vivaldi, Antonio 182
Vizzutti, Allen 207
Vladković, Radovan 207
Vodopivec, Marijan 77
Vodopivec, Vinko 154
Vogelnik, Marica 83
Voglar, Miroslava (Mira) 172
Voltolini, Loris 229
Vrbancič, Ivan 123, 125
Vremšak, Samo 89, 96, 98, 100, 257
Vrhovnik, Sebastjan 233, 252, 262

Vrhovšek, Nada 89
Vrhunc, Larisa 154
Vulc, Tadeja 204

W

Wagner, Richard 45, 98
Weingartner, Felix 44, 73
Weingerl, Albin 100, 232
Weiss, Jernej 26, 275
Wilhelmer, Olaf 225
Wittenz, Andreas 21
Wohinc, Marjanca 30
Wohinz, Marija 79

Y

Yonezu, Toshihiro 229

Z

Zacherl, Franc 29
Zadnik, Katarina 249
Zafred, Egon 90
Zajc, Dane 154
Zajc, Tjaša 238
Zarnik, Zora 46, 51, 74, 78, 89, 98,
162, 208
Zdravković, Živojin 85
Zecchi, Carlo 138, 182
Zidarič, Ksenija 77
Ziherl, Boris 93, 106
Zika, Ladislav 87
Zika, Richard 87
Zimšek, Slavko 98, 100
Zinman, David 195
Zlobec, Marijan 229
Zlobko Vajgl, Mojca 208
Zöller, Karlheinz 133
Zore, Lenart 247
Zorman, Leon 173
Zornik, Oskar 84
Zrimšek, Tanja → glej Štrukelj, Tanja
Zubin, Mehta 161
Zupan, Alenka 157
Zupan, Alojz 103, 129, 146,
155–159, 163, 205, 286, 297
Zupan, Andrej 158

Zupan, Matej 157, 208
Zupančič, Maruša 50, 123
Zupančič, Matjaž M. 173

Ž

Žebre, Demetrij 32, 78, 103
Žgeč, Lidija 84
Žgur, Nada 132
Žibert, Franc 206
Žigon, Marko 89, 96, 98, 100
Živec, Ana 90
Živković, Mirjana 156
Žižek, Urška 195
Žličar, Nikolaj 216
Žnidar, Janez 83
Žnidaršič, Joco 139
Žnidaršič, Lilijana 14
Žnuderl, Stanislav 84
Župevc, Franc 52
Žuraj, Vito 201
Žust, Andrej 203
Žužek, Karel 116, 118
Žužkov, Štefica 108
Žvar, Dragica 150, 230

Izid publikacije sta podprla:

BENTON

SALON KLAVIRJEV·MENGEŠ

Benton, d.o.o., Prešernova cesta 9, SI-1234 Mengeš

Tel.: 00386 1 729 11 16, fax: 00386 1 729 11 17

GSM: 00386 41 630 830, 00386 31 630 830

E-mail: benton@benton.si

www.BENTON.SI